STEPHEN KING

DVIKOVA

ANTRA KNYGA

Stephen King

DVIKOVA

Romanas

Antra knyga

Iš anglų kalbos vertė
JONAS BULOVAS

Kaunas
1997

Stephen King. Rinktiniai raštai, 4 tomas

THE STAND
New York, Signet Books, 1991

Published by arrangement with Doubleday, a division of Bantam Doubleday Dell Publishing Group, Inc.

ISBN 9986-486-49-1 (Antra knyga)
ISBN 9986-486-48-3 (Dvi knygos)

48 skyrius

Mojuodamas sulenktomis per alkūnes rankomis, svirduliuodamas iš nuovargio, jis galų gale įveikė varginančią įkalnę, jausdamas, kaip svilinanti saulė jo skrandžio turinį bando paversti kepsniu ir taikosi iščirškinti jo smegenis.

Tolumose pranykstanti valstijas jungianti plento juosta mirgėjo saulės šviesos atspindžiais. Kažkada jis buvo Donaldas Mervinas Elbertas, gi dabar visam laikui, amžiams, tapo Šiukšliumi, ir šit prieš save regėjo pasakišką Sibolos miestą.

Ar ilgai jis ėjo į vakarus? Kiek laiko prabėgo po susitikimo su Mažyliu? Vienas Dievas težino, tačiau Šiukšlius nežinojo. Tai buvo dienos. Naktys. O, naktis jis prisimena!

Skarmaluotas jis lingavo iš vienos pusės į kitą, stovėjo ir iš aukštai žvelgė į Sibolą. Miestą, kuris jam buvo pažadėtas. Svajonių miestą. Patsai Šiukšlius buvo panašus į griuveną. Rankos riešas, kurį jis išsisuko, nušokęs nuo naftos cisterną juosusių laiptų, dar iki galo nesugijo, ir plaštaka buvo panaši į beformį jovalą, apmuturiuotą purvinu, nušiurusiu tvarsčiu. Visi pirštikauliai buvo keistai išsukinėti, ranka pavirtusi Kvazimodo letena. Visas jo kairysis dilbis tapo blogai gyjančios apdegusios mėsos mase. Ranka jau nedvokė ir nepuvo, bet užsitraukusi nauja oda buvo be plaukų ir rožinio lyg pigios lėlės atspalvio. Jo besišaipantį bepročio veidą, įdegusį ir eižėjantį, apžėlusį nevalyva barzda, dengė randai, atsiradę žemyn galva nukritus nuo dviračio, kai priekinis ratas staiga atsiskyrė nuo rėmo. Jis dėvėjo išblukusią žydrą darbinę palaidinę, dėmėtą nuo besiplečiančių pažastyse prakaito ratilų, ir purvinas velvetines kelnes. Jo kuprinė, dar neseniai visai nauja, įgavo savo šeimininko stilių bei formą - vienas diržas buvo sutrūkęs, Šiukšlius surišo jo galus kiek galėdamas stipriau, ir dabar kuprinė kreivai, lyg vaiduoklių lankomo namo langinė, kabėjo ant nugaros. Jį visą dengė dulkės, drabužių klostėse nugulė dykumos smėlis. Avėjo sportiniais bateliais, suvarstytais virvės galiukais, pro juos matėsi nubrozdinti, paraudę nuo nesiliaujančios trinties su smėliu gurneliai, niekad nematę kojinių.

Šiukšlius įdėmiai žvelgė į toli apačioje besidriekiantį miestą. Po to pakėlė veidą į negailestingą žirnių spalvos dangų, į siaubingai tvieskiančią rugpjūčio saulę, kuri apgobė jį krosnies karščiu. Jis suriko. Tai buvo triumfališkas laukinio riksmas, labai panašus į Siuzanos Štern riksmą, kai ji suskaldė Triušio Rodžerio kaukolę jo paties šautuvo buože.

Sunkiai kilnodamas neklusnias kojas, ant įkaitinto, žvilgančio, valstijas jungiančio 15-ojo plento jis ėmė trypti laukinį nugalėtojo šokį, o tuolaik dykumos vėjas sirokas nepaliaujamai nešė plentu smėlį, ir žydros kalnagūbrių viršūnės kaip prieš tūkstantį metų abejingai šiepė savo aštrias iltis švytinčiai dangaus mėlynei. Kitoje plento pusėje, beveik visiškai palaidoti smėlyje, gulėjo "Linkolnai" ir "T-Biordai" mumifikuotais stiklais.

Priekyje matėsi apverstas pikapas, beveik visas, išskyrus ratus ir švaistiklių panelius, užpustytas smėlio.

Šiukšlius šoko. Jo kojos kaip pakliuvo suvarstytuose beformiuose sportiniuose bateliuose mušė nežinomo jūreiviško šokio girtą taktą. Nuplyšę palaidinės kraštai plaikstėsi vėjyje. Metalinė gertuvė žvangėdama daužėsi į kuprinę. Nubrizgę tvarsčių galai virpėjo nuo karšto siroko alsavimo. Žvilgėjo šlapiuojantis rožinis nudegimų blizgesys. Smilkiniuose išryškėjo venos. Štai jau ne mažiau kaip savaitė, judėdamas į pietvakarius, kirsdamas Jutos valstiją, užgriebdamas dalį Arizonos, o po to ir Nevados, jis kepė šioje Aukščiausiojo keptuvėje ir savo beprotišku fanatizmu nenusileido nenuilstamai dirbančiam auksakaliui vienišiui. Šoko ir monotoniškai dainavo, į melodijos taktą nuolat kartodamas žodžius dainos, kuri anuomet, kai gyveno toje Tere Hoto įstaigoje, buvo populiari ir vadinosi "Pakeliui į naktinį klubą", o ją atliko viena iš roko grupių, pasivadinusi "Valdžios bokštas". Bet žodžiai buvo jo paties. Šiukšlius dainavo: "Si-a-bola, Si-a-bola, bad-du, bad-du, bamp! Si-a-bola, Si-a-bola, bad-du, bad-du-bamp!"

Kiekvieną kartą ištaręs "bamp", jis pašokdavo, kol pagaliau nuo nežmoniško perkaitimo viskas prieš jo akis ėmė lietis, nepakeliamai ryškus dangus staiga miglotai apsiblausė, ir Šiukšlius beveik be sąmonės nuvirto ant plento, jo pervargusi širdis pašėlusiai daužėsi išsekintoje krūtinėje. Sukaupęs jėgų likučius, kažką beprasmiškai murmėdamas ir šiepdamasis, jis prišliaužė prie apversto pikapo ir virpėdamas nuo saulės smūgio bei sunkiai alsuodamas prigulė jo trumpėjančiame šešėlyje.

- Sibola! - sušvogždė jis. - Bad-du-bad-du-bamp...

Netvirtu į žnyplę panėšinčios rankos judesiu nusiėmė nuo peties gertuvę ir ją papurtė. Gertuvė buvo beveik tuščia. Bet tai neturėjo reikšmės. Jis išgers viską iki paskutinio lašo ir pragulės čia iki pat saulėlydžio, o po to patrauks plentu žemyn, į pasakiškąją Sibolą. Jo laukia visi septyni pasaulio stebuklai. Šiandien vakare jis gers iš amžinai trykštančių auksinių fontanų. Bet ne anksčiau, nei nusileis saulė-žudikė. Viešpats buvo didžiausias visa ko padegėjas. Kada kadės, labai seniai, toks berniukas, vardu Donaldas Mervinas Elbertas, sudegino pagyvenusios ledi Sempl pensijos čekį. Tas pats berniukas pavertė fakelu metodistų bažnyčią Pautanvilyje, bet jei kažkas ir liko tame buvusio Donaldo Mervino Elberto kevale, tai viskas buvo galutinai išdeginta liepsnojančių naftos rezervuarų Geryje, Indianos valstijoje. Jų buvo daugiau nei devyni tuzinai, ir jos visos, pokšėdamos kaip šventinės raketos, viena paskui kitą išlėkė į orą. Beje, labai tinkamu laiku - Liepos ketvirtąją. Nuostabu! Po to gaisro išliko vienas žmogus, Šiukšlius; kairioji ranka pavirto suaižėjusiu keptu mėsgaliu, o iš vidaus plieskiančio karščio, regis, niekaip nebuvo įmanoma atvėsinti... bent iki to laiko, kol jo kūnas taip panėšėjo į pajuodusį suanglėjusį medį.

Ir štai šiandien vakare jis gers Sibolos vandenį, o taip, ir jis svaigins lyg vynas.

Šiukšlius apvertė gertuvę dugnu į viršų, ir gerklė, praleisdama į skrandį šilto it šlapimas vandens likučius, mėšlungiškai susitraukė. Kai gertuvėje neliko nė lašo, jis išmetė ją smėlin. Kaktą rasos lašeliais išpylė prakaitas. Šiukšlius gulėjo patenkintas, virpėdamas nuo spazmiškai tekančio skrandimi vandens.

- Sibola! - murmėjo jis. - Sibola! Aš einu! Aš einu! Aš padarysiu viską, ko panorėsi! Mano gyvybė priklauso tau! Bad-du-bad-du-*bamp!*

Dabar, kai troškulys buvo truputį apmalšęs, artyn ėmė sėlinti mieguistumas. Jis jau kone snūduriavo, kai sąmonės gelmę lyg lediniai stileto ašmenys perskrodė visiškai priešinga mintis.

"O kas, jei Sibola tebuvo miražas?"

- Ne, - sumurmėjo Šiukšlius. - Ne, ne.

Paprastu neigimu šios minties niekaip nepavyko nuginti. O ašmenys atkakliai tęsė savo darbą. O kas, jei paskutinius vandens likučius jis išgėrė vien dėlei miražo? Jis, žinoma, savaip suvokė asmeninę beprotybę, kaip dažnai atsitinka bepročiams. Jei tai buvo miražas, vadinasi, jis mirs dykumoje ir pavirs maistu musėms.

Pagaliau, nepajėgdamas ištverti šios siaubingos minties, jis sunkiai pakilo ant kojų ir nukėblino atgal iki plento, kovodamas su atvilnijančiomis, užsimojusiomis išversti jį iš kojų užmaršties ir pykinimo bangomis. Atsidūręs kalvos viršūnėje, jis ėmė godžiai stebeilyti plytinčią žemai lygumą su kur ne kur auganciais jukos krūmokšniais, velniškąja mantilija, ir vėjaričiais augalais. Akimirksniu gerklė susitraukė, ir Šiukšliui užėmė kvapą, bet ūmai lyg besivyniojanti medžiagos juosta iš jo krūtinės ištrūko gilus palengvėjimo atodūsis.

Ji buvo vietoje!

Sibola, apipinta legendomis, ieškoma daugelio ir surasta jo, žmogaus, vadinamo Šiukšliumi.

Plytinti apačioje, nusidriekusi per dykumą, apsupta žydrų kalnų, pati atrodanti žydroka dėl jos bokštus ir gatves gaubiančios miglos, švytinti akinančiai ryškioje dykumos dienos šviesoje. Ten buvo palmės... jis matė palmes... ir juduliavimą... ir *vandenį.*

- O Sibola... - tyliai niūniuodamas, Šiukšlius nuslinko pikapo šešėlin. Miestas buvo toliau nei atrodė iš čia, - jis tai suprato. Šiandien vakare, kai tik Viešpaties Deglas paliks dangaus skliautą, jis žygiuos greitai, kaip niekad iki šiol dar nebuvo ėjęs. Jis nusigaus iki Sibolos, ir pirmiausiai pasiners į pirmą pasitaikiusį fontaną. O po to susiras *jį,* tą žmogų, kuris paliepė jam čia ateiti. Žmogų, atsiviliojusį jį per kalnus ir lygumas į šią dykumą - viso labo per vienintelį mėnesį, nepaisant siaubingai nudegintos rankos.

Jis realiai egzistuoja - tasai Tamsos žmogus, tas *juodas gaivalas.* Jis laukė Šiukšliaus Siboloje, ir kaip tik jam priklausė nakties armijos, būtent jam buvo pavaldūs blyškiaveidžiai mirusiųjų pasaulio raitininkai, kurie lavina paplūs iš vakarų priešpriešiais tekančią saulę. Jie puls klaikiai

riaumodami, vaipydamiesi, o paskui juos sklis degėsių bei parako kvapas. Aidės siaubo riksmai, bet tai mažai jaudino Šiukšlių; šėls prievartos ir malšinimo jūra, bet Šiukšlių tai neramino dar mažiau; siautės žmogžudystės, bet ir tai nebuvo svarbu - šniokš viską apimantis, grandiozinis Gaisras.

O tai jį jau labai aistrino. Sapnuose lankydavosi Tamsos žmogus ir iš neaprėpiamos aukštybės tiesė rankas, rodydamas Šiukšliui liepsnos apimtą šalį. Lyg bombos sproginėjančius miestus. Ugnyje skendėjančius įdirbtus laukus. Čikagos, Pitsburgo, Detroito ir Birmingamo upes, žioruojančias nuo išsiliejusios naftos. Ir dar sapne Tamsos žmogus pasakė jam vieną labai paprastą dalyką, kuris privertė Šiukšlių drožti kiek kojos neša: *"Mano artilerijoje tu užimsi aukštą postą. Kaip tik toks žmogus man reikalingas".*

Jis apsivertė ant šono, skruostus ir vokus dilgino vėjo genamas smėlis. Šiukšlius jau ėmė netekti vilties - taip, nuo tos akimirkos, kai nuo jo dviračio nulėkė ratas, jis ėmė prarasti viltį. Atrodė, kad galų gale Dievas - šerifų tėvažudžių Dievas, Karlo Jatso Dievas - pasirodė stipresnis už Tamsos žmogų. Ir visgi Šiukšlius neprarado savo tikėjimo, jis jį brangino. Galų gale, taip ir nespėjęs pasiekti Sibolos, kurioje jo laukė Tamsos žmogus, jis išvydo ją toli žemumoje, snūduriuojančią saulės spinduliuose.

- Sibola! - sušnibždėjo jis ir užsnūdo.

Pirmas regėjimas jį aplankė Geryje, prieš mėnesį, po to, kai jis apsidegino ranką. Tą naktį užmigo įsitikinęs, kad numirs, juk neįmanoma išgyventi po tokių nudegimų. Jo liguisto proto užkampiuose įkyriai skambėjo priedainis: *"Gyventi dėl deglo, numirti dėl deglo. Gyventi dėl jo, numirti nuo jo".*

Kažkokiame mažame miesto parke, kai pakirto kojas, ir Šiukšlius parkrito, jo ranka apsvilusioje rankovėje paršlijo greta ir lyg apmirė, tapo nepriklausoma. Skausmas buvo milžiniškas, neįtikėtinas. Jis nevaliojo nė įsivaizduoti, kad pasaulyje egzistuoja toks skausmas.

Šiukšlius triumfuodamas lakstė nuo vienos naftos cisternos prie kitos, užvesdamas suteptus alyva laiko reguliatoriaus įrenginius: kiekvieną iš jų sudarė plieninis vamzdelis ir degus parafino mišinys, nuo rūgšties atskirtas plienine pertvarėle. Šiuos įrenginius jis pritaisydavo pačiose cisternų viršūnėse, jų nutekamuosiuose vamzdeliuose. Kai rūgštis pradegins plieną, parafinas užsidegs, ir nuo šio karščio cisternos sprogs. Jis ketino nusigauti iki vakarinių Gerio apylinkių, iki netvarkingai susiraizgiusių ir Čikagos ar Milvokio kryptimis išsišakojančių gatvių dar prieš sprogstant kuriam nors iš šių miestų. Jis geidė pasimėgauti tuo įsivaizduojamu reginiu, kai visas miestas ims verpetuoti ugniniame sūkuryje. Bet Šiukšlius arba deramai neįvertino paskutinio įrenginio, arba negrabiai su juo elgėsi. Laiko reguliatorius suveikė, kai jis veržliarakčiu tik atidarė nupiltuvo dang-

telį. Vos tik įkaitęs parafinas ištekėjo iš vamzdžio, tvykstelėjo akinančiai ryškus blyksnis, apgaubęs jo kairiąją ranką liepsna. Tai buvo anaiptol ne toji neskausminga ugninė įkaitusio skysčio pirštinė, kurią pamojavęs galėjai užgesinti kaip didelį degtuką. Skausmas buvo toks stiprus, lyg jis būtų įkišęs ranką į vulkano kraterį.

Veriamai klykdamas, vikriai kaip loto kamuoliukas jis nudundėjo naftos cisternos viršumi palei juosusius ją neaukštus turėklus. Jei šių turėklų nebūtų buvę, jis lyg krentantis ir besivartantis ore deglas būtų nunėręs žemyn.Vien tik atsitiktinumas išgelbėjo jam gyvybę - suklupęs jis parvirto ant liepsnojančios rankos ir šitaip nuslopino liepsnos liežuvius.

Paklaikęs iš skausmo Šiukšlius atsisėdo. Vėliau jis manys, kad tik akla sėkmė - arba Tamsos žmogaus noras - neleido jam sudegti gyvam. Didelė dalis parafino užtaiso vis dėlto nepateko ant jo. Ir todėl jis jautėsi dėkingas, - bet šis dėkingumo jausmas atėjo vėliau. Tuomet jis gebėjo tik rėkti ir vartytis nuo šono ant šono, kai ant spirgančios rankos rūko ir skeldėdama nyko akyse oda.

Gęstančiu žvilgsniu stebeilydamas į dangų, jis prisiminė, kad paruošė apie tuziną įrenginių su laiko reguliatoriais. Bet kurią akimirką jie galėjo suveikti. Tai būtų nuostabu - mirti ir pagaliau išsivaduoti iš to nepakeliamo skausmo; bet žūti liepsnos liežuviuose - siaubinga kančia. Šiaip ne taip jis nušliaužė žemyn ir perkirtęs apmirusias transporto arterijas, laikydamas apanglėjusią kairę ranką atokiau, nusliūkino šalin.

Kai nusigavo iki mažytės parduotuvės miesto centre, jau žioravo saulėlydis. Mėgindamas prisiminti, kaip gydomi nudegimai, Šiukšlius prisėdo ant žolės tarp dviejų teniso kortų. Patepa aliejumi - taip būtų pasakiusi Donaldo Mervino Elberto mama. Bet tai tiktų apsiplikius arba kai riebalai iš keptuvės staiga šokteli per aukštai ir užtykšta ant rankos karštais purslais. Jis nė neįsivaizdavo, kaip patepti sueižėjusį juodą jovalą tarp alkūnės ir peties; tos vietos jis negalėjo nė paliesti.

Nusižudyti. Štai ko reikia, štai problemos sprendimas. Jis nutrauks savo nelaimingąją būtį lyg sukriošęs šuo.

Netikėtai rytiniame miesto pakraštyje nuaidėjo galingas sprogimas - atrodė, nematoma būties medžiaga traškėdama plyšo pusiau. Iš tirštėjančių tamsiai mėlynų sutemų staiga išsiveržė pratisas liepsnos stulpas. Norėdamas jį įžiūrėti, Šiukšlius primerkė akis, susiaurindamas jas iki plonytėlaičių plyšelių.

Net jausdamas nepakeliamas fizines kančias, jis mėgaudamasis dėbsojo į ugnį... Negana šito, ją regėdamas, jis džiūgavo ir jautė pasitenkinimą. Liepsna atstojo ir geriausią vaistą, buvo geresnė net už kitą dieną rastą morfijų (išsiskirdamas pavyzdingu elgesiu, jis dirbo Tere Hoto lazarete, bibliotekoje, autoparke, naudojosi kai kuriomis privilegijomis ir šitaip sužinojo apie morfijų bei kitus narkotikus). Savo dabartinių fizinių kančių jis nesiejo su liepsnos stulpu. Težinojo, kad ugnis gera, ugnis nuostabi, ugnis yra tai, ko jam visada reikėjo ir reikės. Žavingoji ugnis!

Po kelių akimirkų sprogo antras naftos rezervuaras, ir net būdamas už trijų mylių nuo epicentro Šiukšlius pajuto šiltą atsiritusios oro bangos gūsį. Driokstelėjo dar viena talpa, po jos kita. Nedidelė pertraukėlė, ir štai griausminga grandine supokšėjo šešios cisternos. Pašvaistė buvo pernelyg ryški, kad į ją galėtum žiūrėti, bet jis vis tiek išsiviepęs spoksojo, o akyse atsispindėjo šokčiojantys geltoni liepsnos liežuviai, ir Šiukšlius pakerėtas sustingo, užmiršdamas sužalotą ranką bei savo mintį apie nelaimingą it seno šuns galą.

Praėjo daugiau nei dvi valandos, kol susprogo paskutinė cisterna, ir po to užslinko tamsa, bet tai buvo netgi ne tamsa - ugninės karštligės apimta naktis atrodė geltonai oranžinė. Visas rytinis horizonto lankas plevено ugnies liežuviais. Ir Šiukšlius prisiminė vaikystėje turėtą nuotykių knygą, - kažkokią Herberto Velso “Pasaulių karo” adaptaciją. Dabar, praėjus daugeliui metų, jau nebeegzistavo berniukas su šia nuotykių knyga, - jo vietoje buvo žmogus, pravarde Šiukšlius, žinantis nuostabią, grėsmingą mirtino marsiečių spindulio paslaptį.

Atėjo laikas parką palikti. Temperatūra jau pakilo apie dešimtį laipsnių. Jis privalėjo eiti toliau, į vakarus, aplenkdamas ugnį, kaip ir Pautanvilyje, kur teko bėgti nuo vis besiplečiančio naikinimų lauko. Tačiau bėgti jis nebepajėgė. Ir Šiukšlius užsnūdo ant žolės, o ugniniai atspindžiai žaidė ant jo pavargusio vaikiško veido.

Sapne jį aplankė Tamsos žmogus, vilkįs abitu ir apsigobęs kapišonu, ir nors jo veido neįmanoma buvo įžiūrėti, visgi Šiukšlius pamanė, kad jau yra matęs jį anksčiau. Dar tuomet, kai nuolatiniai Pautanvilio kavinės ar aludės lankytojai jį nušvilpdavo, regis, tarp jų buvo ir šis žmogus, susimąstęs ir nugrimzdęs tylon. Kai Šiukšlius dirbo autoplovykloje (“Misteri, gal nublizginti žibintus? Gal juos nupoliruoti?”), nepaleisdamas kempinės iki to laiko, kol ranka tapdavo panaši į balsvą užtroškusią žuvį, o kojos pasidarydavo šviežios dramblio kaulo spalvos, atrodė, kad to žmogaus veidą su karštligišku raudoniu ir beprotiško džiaugsmo šypsena jis matė per mašinų stiklais vilnijančia nutekančio vandens plėvele. Kai šerifas jį išsiuntė į Tere Hoto beprotnamį, - Pažadėtąją Žemę, - Tamsos žmogus ten apsireiškė kaip išsiviepęs psichas sanitaras ir stovėjo jo galvūgalyje, kambaryje, kur pacientams buvo atliekama šoko terapija, laikydamas rankas ant valdymo svertų *(Vaikine, aš netrukus pačirškinsiu tavo smegenis, pagelbėsiu tau iš Donaldo Mervino Elberto pavirsti žmogumi, vardu Šiukšlius, gal jums tai nupoliruoti?),* pasirengęs suleisti į jo smegenis apie tūkstantį šnypščiančių voltų. Jis gerai pažinojo tą Tamsos žmogų - šis turėjo veidą, kurio niekada negalėjai kaip reikiant įžiūrėti, akis, kurios žvelgė pro liepsną, ir vypsnį, kuris išsišieps virš viso pasaulio kapo.

“Aš padarysiu viską, ko tik panorėsi, - dėkingai sapne atsakė Šiukšlius. - Mano gyvybė priklauso tau!”

Tamsos žmogus po abitu iškėlė rankas, ir apsiaustas įgavo juodos gyvatės formą. Dviese juodu stovėjo aukštumoje, po jų kojomis, apimta liepsnų, tysojo Amerika.

"Mano artilerijoje tu užimsi aukštą postą. Tu - tasai žmogus, kurio man reikia".

Paskiau Šiukšlius išvydo ne mažesnę nei dešimties tūkstančių apskurusių vyrų ir moterų armiją, traukiančią į rytus, keliaujančią per dykumas bei kalnus, panėšinčią į žvėrių armadą, kurios valanda pagaliau išmušė: žmonių buvo pilni sunkvežimiai ir džipai, ir vežėčios, ir ratuoti turistiniai nameliai, ir tankai; kiekvienam vyrui ir kiekvienai moteriai po kaklu kabojo juodas akmuo; kai kurių akmenų gelmėje švytėjo kažin kas rausva, tai buvo panašu arba į Akį, arba į Raktą. Ir avangarde Šiukšlius išvydo save, riedantį ant gigantiškos cisternos viršaus, ir žinojo, kad talpa užpildyta panašiu į želė napalmu... paskui jį sekė sunkvežimių kolona, prikrauta bombų, minų, plastikinių sprogmenų, liepsnosvaidžių, signalinių raketų, šiluminius taikinius atakuojančių raketų, granatų, kulkosvaidžių ir raketinių įrenginių. Netrukus turėjo prasidėti mirties šokis, jau smilko smuikų ir gitarų stygos, oras buvo prisotintas sieros ir kordito dvoko.

Tamsos žmogus vėl iškėlė rankas, o kai jas nuleido, viskas aplink sustingo ir nutilo, daugiau nebebuvo liepsnų, net pelenai atšalo, ir trumpą akimirką Šiukšlius vėlei tapo Donaldu Mervinu Elbertu, išsigandusiu, pasimetusiu berniuku. Tik šį vienintelį mirksnį jam toptelėjo, jog tapo vienu iš Tamsos žmogaus šachmatų partijos pėstininkų, kad jis *apgautas.*

Po to jis išvydo Tamsos žmogaus veidą - pirmą kartą ne visiškai paslėptą: giliose akiduobėse, kur turėjo būti akys, degė du tamsiai raudoni angliukai, apšviečiantys ploną kaip ašmenys nosį.

- Aš padarysiu viską, ką tu panorėsi, - sapne dėkingai ištarė Šiukšlius. - Mano gyvybė priklauso tau! Mano siela priklauso tau!

- Tavo misija bus padegimas, - niūriai ištarė Tamsos žmogus. - Tu privalai ateiti į mano miestą, kur viskas ir paaiškės.

- Kur? Kur? - jį neramino viltis ir laukimas.

- Vakarai, - išnykdamas tarė Tamsos žmogus. - Vakarai. Už kalnų.

Šiukšlius prabudo, ir vis dar buvo naktis, vis dar žioravo pašvaistė. Liepsna artėjo. Kaitra dusino. Sproginėjo namai. Išnyko žvaigždės, jas uždengė stora degančios naftos skraistė. Ėmė lyti tikras pelenų lietus. Kortus užbėrė juodas sniegas.

Dabar, kai Šiukšliui radosi tikslas, jis pasijuto galįs eiti. Per didelį vargą jis pajudėjo į vakarus. Kartkartėmis sutikdavo vieną kitą išlikusį. Jie apleido Gerį, gręžiodamiesi atgal į miestą ryjančią ugnį. Kvailiai, beveik draugingai galvojo Šiukšlius. Jūs sudegsite. Ateis laikas, ir jūs visi sudegsite.

Žmonės nekreipė į jį dėmesio - jiems jis buvo viso labo vienas iš išlikusiųjų. Jie išnyko dūmuose, ir išaušus Šiukšlius klibinkščiuodamas perkirto Ilinojaus valstijos sieną. Į šiaurę nuo jo buvo Čikaga, pietvakariuose - Džioletas, o už nugaros - ugnis, besiblaškanti savo pačios dūmuose, kurie uždengė visą horizontą. Išaušo. Prasidėjo liepos antroji.

Šiukšlius jau pamiršo savo svajones sudeginti Čikagą iki pat pamatų - svajones apie dar didesnį naftos cisternų kiekį ir naftos produktus per-

vežančius sąstatus, stovinčius ant šoninių geležinkelio atšakų, apie užsiliepsnojančius tarsi degtukų dėžutės namus. Jam nusispjaut ant šio Vėjų Miesto. Tądien jis įsilaužė į gydytojo kabinetą viename Čikagos dangoraižyje ir pavogė dėžę su morfijumi. Morfijus truputį nuslopino skausmą, bet tai padarė žymiai didesnį pašalinį efektą: skausmas, kurį jautė *tikrovėje,* apslopintas narkotikų, jam jau neturėjo ankstesnės reikšmės.

Tos pačios dienos vakare Šiukšlius rado didelį indą boro vazelino ir apdegintą rankos vietą padengė poros centimetrų storio tepalo sluoksniu. Jį kankino troškulys, atrodė, jis nepaliko jo nė akimirkai. Tamsos žmogaus fantazijos lyg įkyrios musės zyzdamos tai įskrisdavo jo galvon, tai išskrisdavo lauk. Kai temstant iš nuovargio jis jau nebesilaikė ant kojų, į galvą toptelėjo mintis, kad miestas, į kurį jam įsakė eiti Tamsos žmogus, tikriausiai yra Sibola, Septynetas Viename, Pažadėtas Miestas.

Tą naktį Tamsos žmogus vėl apsireiškė jo sapne ir patvirtino, kad taip ir yra.

Pašiurpęs nuo besismelkiančio į kaulus dykumos šalčio, Šiukšlius pakirdo iš savo perpus sapnų, perpus prisiminimų. Dykumoje visada taip: arba šaltis, arba kaitra, ir jokio aukso vidurio.

Stenėdamas jis pakilo ir mėgindamas gintis nuo šalčio susigūžė. Virš galvos, užliedamos dykumą šalta magiška šviesa, švytėjo milijardai žvaigždžių, atrodė, jos taip arti, kad galėtum palytėti ranka.

Šiukšlius patraukė atgal prie plento, kaskart susiraukdamas, kai save primindavo sudirginti gyjantys nudegimai ir skrodžiantys visą kūną skausmo dūriai. Bet dabar skausmas neatrodė toks didelis. Akimirką jis stabtelėjo ir pažvelgė į snaudžiantį miestą (tai šen, tai ten lyg elektriniai židiniai vis dar plykstelėdavo ugnies kibirkštys). Ir jis leidosi į kelią.

Kai po kelių valandų švelnios aušros spalvos nudažė dangų, Sibola, atrodė, buvo taip pat toli, kaip ir anąsyk, kai Šiukšlius, pirmą kartą pakilęs įkalnėn, išvydo miestą. Ir per kvailumą išgėrė visą vandenį, pamiršęs, kaip smarkiai čia priartėja kiekvienas reginys. Patekėjus saulei, dėl kankinančio troškulio jis negalės ilgai eiti. Jam vėl teks pagulėti, kol saulė neišspinduliuos visos savo galybės.

Praėjus valandai po saulėtekio, jis prisiartino prie dešinėje pusėje iki pat stiklų įklimpusio smėlin "Mersedeso". Jis atidarė kairės pusės dureles ir išvilko du susiraukšlėjusius, pavirtusius panašiais į beždžiones mašinos gyventojus - skimbčiojančią brangenybėmis pagyvenusią moterį ir nenatūraliai baltais, lyg butaforiniais plaukais, vyrą. Kažką murmėdamas, Šiukšlius ištraukė užvedimo raktelį, apėjo mašiną ir atidarė bagažinę. La-

gaminai buvo neužrakinti. Jis apkarstė "Mersedeso" langus drabužiais, apačioje prispaudęs juos akmenimis. Dabar turėjo vėsų, užtamsintą urvą.

Jis įšliaužė į jį ir užmigo. Už daugelio mylių į vakarus, švytėdamas vasaros saulės spinduliuose, plytėjo Las Vegas.

Šiukšlius nemokėjo vairuoti, Tere Hote šito nemokė, bet jis mokėjo važiuoti dviračiu. Liepos ketvirtąją, tądien, kai Laris Andervudas po nakties rado Ritą Blekmur negyvą nuo pernelyg didelės vaistų dozės, Šiukšlius apžergė dešimties pavarų dviratį ir pajudėjo kelionėn. Pradžioje jam sekėsi prastokai, nes kairioji ranka buvo bloga pagalbininkė. Tą pirmąją dieną jis virto nuo dviračio du kartus, sykį kaip tik ant apdegintos vietos, patirdamas klaikų skausmą. Tuo metu pūliai jau prasimušė pro vazelino sluoksnį ir baisiai dvokė. Retsykiais Šiukšlius pagalvodavo apie gangrenos tikimybę, bet kaskart neleisdavo sau pernelyg nervintis. Jis ėmė maišyti vazeliną su antiseptiniu tepalu, nors net neįsivaizdavo, ar tai padės, bet kad nepakenks, jis žinojo tikrai. Išėjo klampi balsva į spermą panėšinti masė.

Palengva Šiukšlius prisitaikė vairuoti dviratį viena ranka ir pasirodė, kad gebėjo važiuoti padoriu greičiu. Plentas jau nebevinguriavo, ir nuo šiol jis daugiausia veržliai tiesėsi pirmyn. Šiukšlius užtikrintai vairavo dviratį, nekreipdamas dėmesio į nudegimus ir lengvą galvos svaigimą, juntamą dėl nuolat vartojamo morfijaus. Jis išplempė galoną vandens ir gerai pavalgė. Švilpdamas plentu, tegalvojo apie Tamsos žmogaus žodžius: *"Mano artilerijoje tu užimsi aukštą postą. Tu - tasai žmogus, kurio man reikia"*. Kokie tai nuostabūs žodžiai! Ar iki šiol jis buvo kam nors iš tiesų reikalingas? Tuo metu, kai po karšta Vidurio Vakarų saule mynė pedalus, šie žodžiai vis skambėjo ir skambėjo jo galvoje. Vos girdimai jis užtraukė dainelę, kuri vadinosi "Pakeliui į naktinį klubą". Eilutė "Si-a-bo-la! Bad-du-bad-du-bamp!" pavyko ypač gerai. Jis dar nebuvo toks beprotis, kokiu jam lemta tapti, tačiau energingai prie to artėjo.

Liepos aštuntąją, tądien, kai Nikas Androsas su Tomu Kalenu Komančio apygardoje, Kanzaso valstijoje, išvydo besiganančią bizonų bandą, Šiukšlius Davenporto rajone perkirto Misisipę. Dabar jis buvo Ajovoje.

Keturioliktąją dieną, kai Laris Andervudas rytiniame Niū Hampšyre prabudo prie didelio balto namo, Šiukšlius į šiaurę nuo Kaunsil Blafso perkirto Misūrį ir atsidūrė Nebraskoje. Palengva jis ėmė naudotis kairiąja ranka, jo raumenys sustiprėjo, ir jausdamas neįtikėtiną būtinybę skubėti pirmyn, tik pirmyn, nepavargdamas mynė pedalus.

Tai atsitiko vakarinėje Misūrio pusėje, kai Šiukšlius ėmė įtarti, kad tikriausiai pats Viešpats atsistojo jo likimo kely. Nebraskoje buvo kaži kas ne taip, kažkas iki šleikštulio ne taip. Tai, kas jį gąsdino. Atrodė viskas kaip ir anksčiau, kaip Ajovoje... Bet visgi buvo ne taip. Iki šiol visas

ankstesnes naktis Tamsos žmogus pasirodydavo jam sapnuose, bet kai Šiukšlius perkirto Nebraskos sieną, Tamsos žmogus liovėsi lankęsis.

Vietoj jo ėmė sapnuotis sena moteris. Tuose sapnuose jis visuomet atsidurdavo kukurūzų lauke - tysantis ant pilvo, kone paralyžiuotas nuo neapykantos bei siaubo. Spindėdavo vaiskus rytas. Girdėdavo karksint varnas. Aplink jį, kur bepažvelgtum, styrojo platūs, panašūs į kardus kukurūzų stiebai. Patsai to nenorėdamas, bet neįstengdamas atsilaikyti, jis virpančia ranka imdavo skirti stiebus ir bandė tarp jų ką nors įžvelgti. Laukymės viduryje stovėjo senas namas. Iš tolo sunku buvo suprasti, ar namo pamatai plytiniai, ar iš rąstų. Po obels šaka karojo ir suposi automobilio padanga. O prieangyje, pritardama sau gitara ir giedodama kažkokią dvasingą giesmę, sėdėjo labai sena negrė. Iš sapno į sapną giesmės keitėsi, bet dauguma iš jų Šiukšliui buvo pažįstamos, nes kažkada jis pažinojo moterį, berniuko, vardu Donaldas Mervinas Elbertas, motiną, kuri triūsdama namuose visuomet niūniuodavo panašias giesmes.

Šis sapnas buvo košmariškas, bet ne todėl, kad jo pabaigoje įvykdavo kažkas nepaprastai siaubinga. Iš pirmo žvilgsnio sapne nebuvo nieko gąsdinančio. Kukurūzai? Žydras dangus? Senoji moteris? Padanga-sūpuoklės? Kaip gali bauginti šie daiktai? Senutė nesvaidė į jį akmenų, senutė, giedanti senoviškas, Dievą garbinančias dainas, tokias kaip "Tą didįjį Prisikėlimo rytą" ir "Iki pasimatymo, palaimingasai Jėzau, iki pasimatymo". Visame pasaulyje tik Karlai Jatsai apmėtydavo jį akmenimis.

Bet dar neišnykus sapnui, jį paralyžiuodavo baimė. Atrodė, kad visą laiką jis žvelgė visai ne į senutę, o į kažkokią paslaptingą, vos paslėptą šviesą, kuri tuojau pat suvirpės ir ištrūks iš jos užliedama viską aplink tokiu ugniniu švytėjimu, jog liepsnos apimtos Gerio naftos cisternos atrodys tik kaip išsibarsčiusios vėjyje žvakės, - tokia ryški šviesa, jog visi ankstesni gaisrai atrodys nelyginant gęstančios laužo viršūnėlės. Ir visą šią sapno atkarpą Šiukšlius nepaliaudamas galvojo: *"O, prašau išvest mane iš čia, aš nieko nenoriu iš šios senos raganos, prašau, na prašau, išvest mane iš Nebraskos!"* Po to, kad ir kokią giesmę senoji negrė begiedotų, staiga ji netikėtai nutils ir išleis šaižų nesuprantamą garsą. Moteris pažvelgs būtent ten, iš kur jis stebėjo ją pro mažytę prabangaus kukurūzų stiebų nėrinio spragą. Jos senas veidas buvo tarsi išaustas iš daugybės raukšlelių, plaukai atrodė tokie reti, kad pro juos prasišvietė ruda kaukolė, bet akys degė lyg briliantai ir buvo kupinos ugnies, kurios jis taip bijojo.

Seniokišku, girgždančiu, bet vis dar tvirtu balsu ji sušuks: *"Kukurūzuose žebenkštys!"*, ir jis pajus permainą, o pažvelgęs į save pastebės, jog pavirto į žebenkštį, pūkuotą, rudai juodą sėlinantį žvėrelį su aštria nosyte, žvitriomis akutėmis, į nagus persimainiusiais pirštais. Jis tapo žebenkštimi, bailiu naktiniu sutvėrimu, kuris medžioja silpnus ir mažus.

Ir tada jis ims rėkti, ir nelauktai prabus nuo šio riksmo, apsipylęs šaltu prakaitu ir išsproginęs akis. Jo rankos karštligiškai apgraibomis liesdavo kūną, ir apsigrabinėjęs įsitikindavo, kad visos žmogiškosios dalys

kaip ir anksčiau tebėra savo vietoje. Baigdamas šį panišką patikrinimą, jis stverdavosi už galvos ir suprasdavo, kad tebėra toji pati *žmogiška* galva, o ne kaži kas pailga, slidu, ištempta, panašu į kulką.

Keturis šimtus mylių per Nebraską jis keliavo tris dienas, dažnai lėkte lėkdamas, genamas neaprašomo siaubo. Šalia Džulisburgo jis įžengė Kolorado teritorijon, ir sapnas, nuolat nykdamas, ėmė prarasti savo spalvas.

(O motušė Abigeilė prabudo liepos penkioliktosios naktį, - netrukus po to, kai šiauriau Hemingford Houmo Šiukšlius praėjo pro šalį, - visa drebėdama ir pramaišiui jausdama baimę su apgailestavimu; bet dėl ko apgailestavo, ji nežinojo. Ji pamanė, kad tikriausiai prisisapnavo jos anūkas Andersas, kuris dar neturėdamas nė šešerių medžioklės metu žuvo nuo paklydėlės kulkos.)

Liepos aštuonioliktąją į pietvakarius nuo Sterlingo Kolorado valstijoje, bet dar už kelių mylių iki Brašo, Šiukšlius sutiko Mažylį.

Jis prabudo, kai jau leidosi sutemos. Nors ir apkarstytas drabužiais, "Mersedesas" įkaito. Šiukšliaus burna pavirto išdžiūvusiu, švitriniu popieriumi išklotu šuliniu. Smilkiniuose gaudžiai tvinkčiojo kraujas. Iškišęs liežuvį ir brūkštelėjęs per jį pirštu, pamanė, kad tasai panašus į negyvą medžio šaką. Uždėjo ranką ant "Mersedeso" vairo ir tuoj pat lyg įgeltas, šnypšdamas iš skausmo, ją atitraukė. Norėdamas išlipti iš mašinos, palaidinės kraštu turėjo apvynioti durelių rankeną. Šiukšlius ketino paprasčiausiai žengti iš mašinos, bet neįvertino savo jėgų ir aplinkybių, kuriose tą šviesų vakarą atsidūrė jo vandens ištroškęs kūnas: kojos sulinko, ir jis parkrito ant įkaitusio plento. Lyg sužalotas krabas Šiukšlius aimanuodamas nušliaužė "Mersedeso" šešėlin. Sunkiai dvėsuodamas atsisėdo, tarp styrančių kelių tabalavo jo rankos ir galva. Po to rūškanai įsispoksojo į ištrauktus iš mašinos du lavonus: į ją su apyrankėmis ant išdžiūvusių rankų, ir į jį su kupeta butaforinių baltų plaukų, įrėminančių jo mumifikuotą beždžionės veidelį.

Jis privalo nusigauti iki Sibolos anksčiau, nei rytoj patekės saulė, o jeigu nenusigaus, tuomet mirs... ir taip atsitiks prie pat tikslo! Be abejo, Tamsos žmogus negali būti toks žiaurus - žinoma, kad ne!

- Mano gyvybė priklauso tau, - sušnibždėjo Šiukšlius, ir kai už kalnų kreivės nusileido saulė, jis pakilo ant kojų ir patraukė bokštų, minaretų, plačių Sibolos gatvių link, kur kartkartėmis vis dar plykstelėdavo liepsnos kibirkštėlės.

Kai dienos šutrą dykumoje pakeitė nakties šaltis, jis pajuto, kad eiti tapo gerokai lengviau. Jo suplyšę, virve apraišioti sportiniai bateliai garsiai šlepsėjo 15-uoju plentu. Šiukšlius kiūtino pirmyn, nuleidęs sakytum nuvytusią saulėgrąžos galvą, ir eidamas pro šalį nė nepastebėjo žalio šviečiančio ženklo "Las Vegas 30".

Jis galvojo apie Mažylį. Tiesą sakant, Mažylis dabar turėjo būti kartu su juo, į Sibolą jie turėjo vykti drauge prakeiktu dviviečiu Mažylio automobiliu, kurio šaudantis variklis paskleisdavo dykumoje išsibarsčiusį trupantį aidą. Bet Mažylis pasirodė nevertas šios garbės, ir į šią tolybę Šiukšlių išsiuntė vieną. Jo pėdos pakilo ir nusileido ant grindinio.

- Si-a-bola! - sušvogždė jis. - Bad-du-bad-du-*bamp!*

Apie vidurnaktį, parvirtęs šalikelėje, Šiukšlius nugrimzdo į neramų miegą. Dabar miestas buvo dar arčiau.

Jis visiškai neabejojo, kad galų gale iki jo nusigaus.

Šiukšlius išgirdo Mažylį daug anksčiau, nei pamatė. Iš rytų į jį artėjo žemas riaumojimas, skleidžiamas išmetimo vamzdžio be duslintuvo - taip į jo atmintį įsirėžė ana diena. Garsas artėjo 34-uoju plentu, vedančiu iš Jumos Kolorado valstijoje. Pirmiausiai Šiukšliui dingtelėjo pasislėpti, kaip slėpėsi nuo daugelio kitų išlikusiųjų, kuriuos sutiko išvykęs iš Gerio. Tačiau šį kartą jį kažkas sulaikė, ir Šiukšlius, neramiai žvalgydamasis pro petį, liko šalikelėje apsižergęs dviratį.

Griaudėjimas ėjo vis garsyn ir garsyn, ir šit saulės atspindys atsimušė nuo chromo ir

(UGNIS?)

kažin ko ryškaus, oranžinio.

Vairuotojas jį pastebėjo. Mašiną ėmė stabdyti, pasigirdo nelyginant kulkosvaidžio serija išmetamųjų dujų tratėjimas. Sena guma pleišėjo, palikdama ant plento karštas šliūžes. Ir šit automobilis jau prisigretino prie jo, - ne tyliai urgzdamas tuščia eiga, o sunkiai dvėsuodamas, lyg mirtimi grasantis, galbūt prijaukintas, o gal ir ne, žvėris, - ir iš kabinos išlipo vairuotojas. Šiukšlių visiškai pakerėjo mašinos išvaizda. Apie mašinas jis išmanė nemažai, jas mėgo, nors vairuotojo pažymėjimo taip ir negavo. Šioji buvo gražuolė, mašina, prie kurios kažkas darbavosi ne vienerius metus, sukišo į ją tūkstančius dolerių, tokį stebuklą galėjai pamatyti tik neįprastų automobilių parodose, tai buvo įkvėpto darbo vaisius.

Prieš jį stovėjo dvivietis 1932 metų "Fordas". Jo savininkas nepašykštėjo pinigų ir nepasitenkino įprastomis, pagal užsakymą atliekamomis naujovėmis. Jis žengė gerokai toliau ir pavertė jį visų amerikietiškų automobilių parodija, ryškiu fantastinio automobilio pavyzdžiu su ranka nupieštais iš daugybės vamzdžių virstančiais liepsnos liežuviais. Mašina buvo auksinių kukurūzų dribsnių spalvos. Chromuoti vamzdžiai dryko bemenk per visą automobilio ilgį ir akinančiai atspindėjo saulės šviesą. Priekinis stiklas pūpsojo išgaubtas it burbulas. Užpakalinės padangos buvo gigantiškos, su specialiai joms išpjautais pagilintais ir paaukštintais ratų velenais. Ant kapoto lyg neįtikėtinas šildymo radiatorius įtaisytas kompresorius. Ant stogo išaugo melsvai juodas su raudonais taškeliais, pri-

menančiais žioruojančius angliukus, ryklio pelekas. Abiejuose šonuose, tarytumei nuo greičio palinkęs atgalios, puikavosi išvedžiotas žodis. Jis skelbė: MAŽYLIS.

- Ei tu, išstypęs *išsigimėli,* - tęsdamas žodžius šūktelėjo jam vairuotojas, ir Šiukšlius nuo nupieštų liepsnos liežuvių perkėlė savo dėmesį į šios atbildėjusios bombos vairuotoją.

Jis buvo ne didesnio nei metro šešiasdešimties centimetrų ūgio. Aukštyn sukelti, pasukti plaukai žvilgėjo nuo briliantino. Vien ši ketera pridėjo jam dar septynis centimetrus ūgio. Visi užraitymai, susijungdami ant pakaušio, ne šiaip priminė anties užpakalį, o tiesiog buvo visų "anties užpakalio" šukuosenų, kada nors sukurtų, veikiant pankų ir įvairių viso pàsaulio padugnių brolijų įtakai, įsikūnijimas. Vairuotojas avėjo juodais aštrianosiais batais. Kulnai, kurie Mažyliui pridėjo dar septynis centimetrus ūgio, pakylėdami jį iki respektabilių metro šešiasdešimt septynių, į apačią platėjo. O išblukę džinsai buvo jau tokie siauryčiai, jog, atrodė, galėjai įžiūrėti kišenėse esančių monetų datas. Džinsai aptempė jo grakštų užpakalį, suteikdami jam skulptūriškumo, o klynui - golfo kamuoliukų prigrūsto zomšinio krepšelio išvaizdą. Jis dėvėjo šilkinę "Vesterno" stiliaus palaidinę, kurios spalva panėšėjo į seną burgundišką vyną, ir buvo papuošta geltonais apvadais bei safyrą imituojančiomis sagomis. Rankogalių sąsagos atrodė it poliruotas kaulas, ir, kaip vėliau įsitikino Šiukšlius, taip iš tikrųjų ir buvo. Po Mažylio kaklu kabojo du savotiški papuošalai: vienas padarytas iš poros krūminių žmogaus dantų, o kitas - iš dobermano pinčerio kaplių. Ant šios nuostabios palaidinės, nepaisant dienos karščio, buvo užmesta juoda odinė motociklininko striukė su ant nugaros pavaizduotu ereliu. Ją visą skersai ir išilgai vagojo užtrauktukai, kurių dantukai žėrėjo šviesoje nelyginant briliantai. Nuo pridėtinių pečių diržo karojo trys poros triušio letenų. Viena pora buvo balta, kita ruda, o trečioji - ryškiai žalia. Ši odinukė, dar nuostabesnė nei palaidinė, girgždčiojo nuo menkiausio judesio. Virš balto šilkinio erelio buvo išvedžiotas tas pats žodis MAŽYLIS. Iš žvilgančių plaukų aureolės ir pakeltos nuostabios motociklininko odinukės apykaklės į Šiukšlių žvelgė miniatiūrinis blyškus veidelis, groteskiškai lėlinis, pilnomis, aiškiai apibrėžtomis, papūstomis lūpytėmis, pilkomis negyvomis akutėmis, nepriekaištinga, be jokios raukšlelės plačia kakta ir neįprastai pilnais skruosteliais. Kažkuo jis priminė Elvį Preslį vaikystėje. Ant atstatyto pilvo kryžiavosi du diržai, skirti nešioti ginklams. Iš kiekvieno ant šlaunų kabančio dėklo stirksojo didžiulis 45-o kalibro pistoletas.

- Ei, vaikine, tu kažką nori *pasakyti?* - tęsdamas žodžius, prašneko Mažylis.

Vienintelis atsakymas, *toptelėjęs* Šiukšliaus galvon, skambėjo šitaip: "Man patinka tavo mašina". Tik to ir tereikėjo. Tikriausiai tai buvo *vienintelis* teisingas atsakymas. Po penkių minučių Šiukšlius jau sėdėjo keleivio sėdynėje, ir dvivietis stebuklas artėjo prie vidutinio greičio, o jis Mažyliui buvo devyniasdešimt penkios mylios per valandą.

Dviratis, kuriuo Šiukšlius sukorė visą kelią nuo Ilinojaus rytų, pamažu virto taškeliu horizonte. Šiukšlius nedrąsiai prasitarė, kad tokiu greičiu važiuodamas Mažylis nespės pastebėti katastrofos kelyje ar kamščio, jeigu toks pasitaikytų (o tokių, beje, jų kelyje jau keletas pasitaikė, ir Mažylis lyg slalome cypiančiomis padangomis jas aplenkė).

- Ei, vaikine, - tarė Mažylis. - Aš turiu refleksą. Mano taimeris dirba trijų penktųjų sekundės tikslumu. Tiki?

- Taip, sere, - silpnu balsu atsakė Šiukšlius. Jis jautėsi tarsi lazda būtų išdraskęs gyvačių lizdą.

- Tu man patinki, vaikine, - savo keistu migdančiu balsu pasakė Mažylis. Jo lėlės akutės virš fluorescencinio oranžinio vairo nepaliaujamai sekė žvilgančią kelio juostą. Po užpakalinio vaizdo veidrodėliu supdamiesi šokčiojo dideli žaidimo kauliukai, ant kurių vietoj apskritimų buvo nupieštos kaukolės. - Paimk nuo užpakalinės sėdynės alaus.

Tai buvo šilto "Kors" alaus skardinės, ir nors Šiukšlius jo nepakentė, skubiai išgėrė vieną skardinę ir pagyrė alų.

- Taip, vaikine, - sutiko Mažylis. - Alus "Kors" - tai *vienintelis* dėmesio vertas alus. Jeigu būtų įmanoma, aš *šlapinčiausi* tuo alumi. Tiki?

Šiukšlius atsakė, kad taip, jis iš tikrųjų juo tikįs.

- Mane vadina Mažyliu. Esu iš Šrivporto, Luizianos valstijos. Girdėjai? Šis žvėris - visų autoparodų nugalėtojas Pietuose. Tiki?

Šiukšlius vėl patvirtino, jog tiki, ir pasiėmė dar vieną skardinę šilto alaus. Atrodė, kad susiklosčius tokioms aplinkybėms, šis ėjimas buvo geriausias.

- Vaikine, kuo tu vardu?

- Šiukšlius.

- *Kaip, kaip?* - vieną siaubingą akimirką negyvos lėlinės Mažylio akys stabtelėjo ties Šiukšliaus veidu. - Juokauji, vaikine? Su Mažyliu niekas nejuokauja. Geriau tau būtų tuo patikėti.

- Tikiu, - rimtai ištarė Šiukšlius, - bet taip mane vadina, nes padeginėjau žmonių šiukšliadėžes, pašto dėžutes ir kitas panašias nesąmones. Aš sudeginau senutės ledi Sempl pensijos čekį. Už tai mane išsiuntė į pataisos darbų koloniją. Indianos valstijoje, Pautanvilyje, metodistų bažnyčią sudeginau irgi aš.

- *Nejaugi?* - susižavėjęs šūktelėjo Mažylis. - Tu, vaikine, regis, toks pat trenktas kaip išvietės žiurkė. Tai puiku! Man patinka trenkti. Aš pats trenktas. Na ir pasisekė! Šiukšlius, sakai? Man patinka. Mes derame vienas prie kito. Mažylis ir Šiukšlius. Duok leteną, Šiukšliau.

Mažylis ištiesė ranką, ir Šiukšlius ją paskubom paspaudė, kad šis vėl abiem galėtų laikyti vairą. Švilpte skrosdami orą, jie staigiai pasuko; kone per visą plento plotį kelią jiems užtvėrė sunkvežimis, ir Šiukšlius, akimirksniu pasirengęs peršokti į astralinius sluoksnius, užsimerkė. Gi Mažylis nė nemirktelėjo. Greitai kaip vandens voras automobilis prašvilpė kairiąja plento puse ir vos teužkliudė sunkvežimio kabiną netekdamas juostelės dažų.

- Išsisukom, - pagaliau pajutęs, kad gali kalbėti nedrebančiu balsu, ištarė Šiukšlius.

- Baik, vaikine, - taikiai nuramino jį Mažylis. Paskiau mirktelėjo. - Tu nekalbėk, aš pasakysiu. Na ir kaip tau šis alus? Muša? Tai ne dviračiu važiuoti, ar ne?

- Taip, - atsakė Šiukšlius ir gurkštelėjo šilto alaus. Jis buvo nenormalus, bet ne toks, kad ginčytųsi su Mažyliu, kai tas vairavo mašiną. Nė už ką.

- Gerai, nekvaršinsim vienas kitam galvos, - siekdamas ant užpakalinės sėdynės gulinčios skardinės alaus, burbtelėjo Mažylis. - Manau, mudu važiuojame į tą pačią vietą.

- Aš irgi taip manau, - atsargiai ištarė Šiukšlius.

- Važiuojam tarnauti, - toliau kalbėjo Mažylis. - Į Vakarus. Kad būtume pirmieji prie dalybų stalo.

- Panašu į tai.

- Tu irgi sapnavai vaiduoklį juodu abitu, ar ne?

- Tu turi omenyje dvasiškį?

- Aš visada turiu omenyje tai, ką kalbu, o kalbu tai, ką turiu omenyje, - abejingai atsakė Mažylis. - Tu tylėk, trenktas vabale, aš pasakysiu. Tai juodas besiplaikstantis apsiaustas, o vyruko akys paslėptos po juodais akiniais. Kaip Džono Veino iš "Didžiojo dvejeto". Po akiniais net veido nesimato. Senas ožys, štai kas jis, tiesa?

- Taip, - gurkštelėjęs alaus, pritarė Šiukšlius. Galvoje ėmė gausti.

Mėgdžiodamas naikintuvo lakūną oro mūšyje, Mažylis palinko virš oranžinio vairo. Be abejo, jis mėgdžiojo tą patį Veiną iš "Didžiojo dvejeto". Mašina, vaizduodama mirties kilpas, oro duobes, pikiravimą, pavojingai laviravo iš šono į šoną.

- Neeeijaaachchchc... echechechechechechech... badda-badda-badda.. Še tau, velnio frice... Kapitone! Galas banditams!.. Tu, kale, pasuk savo šaldančią orą patranką į juos... Tratata... Tratata... Tratata! Sere, jiems galas! Dangus švarus... Kaip OOOGACH? Vaikinai, leidžiamės! Kaip OOOGACH?

Šios scenos metu Mažylio veidas liko abejingas. Jame nevirptelėjo nė vienas raumuo, kai jis sugrįžo į savo juostą ir veržliai nurūko keliu. Šiukšliaus širdis dundėjo krūtinėje, kūną išpylė lipnus prakaitas. Jis pabaigė savo alų. Atėjo laikas padaryti si-si.

- Bet jis manęs nebaugina, - pasakė Mažylis, lyg pokalbio tema nebūtų nutrūkusi. - Ne, velniai griebtų. Jis kietas vaikinas, bet Mažylis jau turėjo reikalų su kietais vyrukais. Pirmiausiai aš jiems užkemšu burną, o po to, kaip sako Bosas, ir juos pačius. Tu tiki?

- Žinoma, - tarė Šiukšlius. Jis nė nenumanė, kas tas Bosas ir kas jis toks buvo.

- Tu gerbi Bosą?

- Žinoma.

- Jau geriau Bosą gerbti. Klausyk, žinai, ką aš ketinu padaryti?

- Važiuoti į Vakarus? - išdrįso spėti Šiukšlius. Atrodė, tai buvo mažiausiai pavojinga.

Mažylis nekantriai sujudėjo:

- Aš turiu omenyje *po to,* kai į ten nusigausiu. *Po to.* Žinai, ką aš ketinu daryti po to?

- Ne. Ką?

- Ketinu trumpam nusileisti iki dugno. Patikrinti situaciją. Supranti?

- Žinoma, - atsakė Šiukšlius.

- Velnias! Tu tik tylėk, kalbėsiu aš. Paprasčiausiai patikrinti. Patikrinti vadą. Po to...

Mažylis nutilo ir stebeilydamas virš oranžinio vairo susimąstė.

- Kas po to? - nedrąsiai paklausė Šiukšlius.

- Kulką į kaktą ir - žemėn. Parodysiu jam, ką tas reiškia. Paganys jis man "Kadilakus" motušės rančoje. Tiki?

- Taip, žinoma.

- Viršus bus mano, - tvirtai pareiškė Mažylis. - Aš atimsiu iš jo valdžią ir paliksiu rančoje ganyti "Kadilakus". Laikykis manęs, kaip ten tave vadina - Šiukšliumi, ar dar kaip nors. Mums daugiau nebereikės valgyti kiaulienos su pupomis. Mes valgysim tiek vištienos, kiek iki mūsų dar niekas nevalgė.

Mašina su nupieštais iš kolektoriaus virstančiais liepsnos liežuviais kriokdama lėkė plentu. Šiukšlius su šilto alaus skardine ant kelių ir su vis augančiu nerimu viduje sėdėjo keleivio sėdynėje.

Į Sibolą, dar žinomą Las Vego vardu, Šiukšlius įvažiavo prieš išauštant rugpjūčio penktajai. Nežinia kur jis pametė vieną sportinį batelį ir dabar, kai leidosi žemyn, jo žingsniai skambėjo panašiai kaip *šlept-BAM, šlept-BAM, šlept-BAM,* ir priminė nuleistos padangos keliamą triukšmą.

Jis išvydo apie šimtą landynių-naktinių klubų. Aplink švietė iškabos, kuriose galėjai perskaityti: "LAISVĖS KAMPELIS", "VESTUVIŲ VARPELIŲ KOPLYČIA", "ŠEŠIASDEŠIMT SEKUNDŽIŲ - VESTUVĖS VISAI AMŽINYBEI!" Jis išvydo bemaž perpus įvažiavusį į suaugusiems skirtą knygyną "Sidabrinis varpelis" ir toje pat vietoje sustingusį "Rols Roisą". Pamatė nuo apšvietimo stulpo nukarusį apnuogintą moters kūną. Žvilgsnis pagavo pro šalį praskrendantį Las Vego "Sun" puslapį. Vėjas suko lapą, bet dar buvo įmanoma perskaityti antraštę: "MARO EPIDEMIJA PLINTA. VAŠINGTONAS TYLI". Jis išvydo milžinišką afišą: "NEILAS DAIMONDAS! " AMERIKANA" VIEŠBUTIS, BIRŽELIO 15 - RUGPJŪČIO 30!" Skersai juvelyrinės parduotuvės vitrinos, kuri, regis, pardavinėjo tik jungtuvių žiedus, kažkas išbraižė: "MIRK, LAS VEGAI, UŽ SAVO NUODĖMES!" Jis pamatė apverstą rojalį, kuris gulėjo gatvėje kaip sukiužęs medinis arklys. Jo akyse vyko stebuklai.

Jis patraukė toliau, apžiūrinėdamas kitas iškabas, kurių neoninės šviesos užgeso pirmą kartą per daugelį metų pačiame vasaros sezono įkarštyje. “Flamingas”. “Mėta”. “Kopos”. “Sachara”. “Krištolinė kurpaitė”. “Imperialas”. Bet kurgi žmonės? Kur vanduo?

Vos suvokdamas, ką darąs, leisdamas kojoms pačioms rinktis kelią, Šiukšlius pasuko dešinėn. Jo galva buvo nuleista taip žemai, jog smakras lietė krūtinę. Eidamas jis bemaž snūduriavo. Ir kai jo kojos užkliuvo už bordiūro, ir Šiukšlius prasiskeldamas į grindinį nosį parkrito, jis pakėlė galvą ir išvydo kažin ką neįsivaizduojama - net negalėjo patikėti savo akimis. Nepaisė nė ant sudriskusios žydros palaidinės srovele iš nosies tekančio kraujo. Jam atrodė, kad vis dar miega ir regi sapną.

Į viršų, į tuščią dangų stiebėsi neįtikėtinai aukštas baltas pastatas. Monolitas dykumoje, adata, monumentas, didingumu nenusileidžiantis Sfinksui ar Cheopso piramidei. Rytinio fasado langai lyg pranašingas ženklas degė atspindėdamas tekančios saulės šviesą. Šio akinančiai balto, dykumoje stūksančio pastato priekyje, paradinio įėjimo šonuose stovėjo dar dvi auksinės piramidės. Virš įėjimo - didžiulis išsišiepusios liūto galvos bronzinis bareljefas.

O dar aukštėliau, taip pat iš bronzos, driekėsi nesuvokiamas, bet savo prasme legendinis užrašas: “DIDYSIS MGM* VIEŠBUTIS”.

Tačiau dėmesį prikaustė tai, ką jis išvydo tarp parkavimo aikštelės ir įėjimo, ant žole apaugusio stačiakampio. Šiukšlius, nepajėgdamas atplėšti akių, apimtas negailestingo karštligiško drebulio, pasirėmęs kruvinomis rankomis, tarp kurių karojo nušiuręs tvarstis, minutėlei tarsi sustingo ir išblukusiomis, žydromis, dabar jau veik apspangusiomis akimis vis dėbsojo ir dėbsojo į *fontaną*. Iš jo krūtinės išsiveržė pratisa tyli dejonė.

Fontanas veikė. Tai buvo akmeninis statinys, išdabintas dramblio kaulo imitacijos lipdiniais su paauksintais pagražinimais. Perregimose srovelėse žaidė įvairiaspalvės ugnys, nudažydamos vandenį tai purpurine, tai geltonai oranžine, tai raudona, tai žalia spalva. Oras aidėjo nuo skambios, kas sekundę į baseiną krintančios čiurkšlės.

- Sibola, - sunkiai pakilęs ant kojų, sumurmėjo Šiukšlius. Jo neužtikrintą klibinkščiavimą pakeitė risnojimas. Ristelė perėjo į bėgimą, o šis virto sprinteriškais šuoliais, kuriuos savo ruožtu pakeitė pašėlęs skuodimas. Jo randuoti keliai kilo bemaž iki kaklo, o iš burnos ėmė veržtis žodis, ilgėliausias žodis, kylantis lyg popierinis aitvaras į aukštą žydrynę, priversdamas viršutinių aukštų žmones priglusti prie stiklų (ir kas gi juos matė? galbūt Dievas, o galbūt Šėtonas, bet tik ne Šiukšlius). Artėjant prie fon-

---

*MGM - “Metro Goldwin Mayer”, viena iš stambiausių Holivudo kino kompanijų.

tano, žodis darėsi vis garsesnis ir skvarbesnis, ir tasai žodis buvo: "SIIIIIIIIIBOLAAAAAAAAAAA!"

Pratisai aidėjo paskutinis "aaaa" - garsas, sujungęs visus džiaugsmus, kuriuos kada nors patyrė gyvenę ir gyvenantys Žemėje žmonės, ir jis nutrūko tik tuomet, kai Šiukšlius atsitrenkė krūtine į fontano kraštą, lengvai įveikė šią kliūtį ir paniro į neįtikėtinos vėsos bei malonumo krikšto indą. Jis pajuto, kaip tarsi milijonai burnų atsivėrė jo kūno poros ir ėmė godžiai it kempinė, traukti drėgmę. Šūktelėjęs panardino į vandenį galvą, prunkšdamas prisisėmė pilną burną vandens ir lyg nusičiaudėjęs, lyg kostelėjęs, išspjovė ant fontano krašto srovelę kraujo ir gleivių. Jis vėl panardino galvą ir ėmė gerti nelyginant karvė.

- Sibola! Sibola! - džiaugsmingai rėkė Šiukšlius. - Už tave aš pasirengęs atiduoti gyvybę!

Jis paplaukiojo aplinkui "šuniuku", vėl atsigėrė vandens, po to užsiropštė ant fontano krašto ir nerangiai dribtelėjo į žolę. Dėl to vertėjo gyventi. Ūmai skrandį sutraukė mėšlungis, ir jis garsiai nusivėmė. Bet netgi nuo šito malonumo pojūtis neišblėso.

Šiukšlius atsistojo ir sužalota ranka remdamasis į fontaną vėl atsigėrė vandens. Šį sykį skrandis dėkingai priėmė neįkainojamą dovaną.

Kliuksėdamas kaip pripildytas vynmaišis jis nukėblino prie alebastrinių pakopų, vedančių pasakiškų rūmų vartų link, laiptų, kylančių tarp auksinių piramidžių. Kai jau įveikė pusę atstumo, jo skrandį vėl sutraukė, ir Šiukšlius susirietė. Kai spazmas atlėgo, netvirta eisena, bet drąsiai jis ėmė kopti aukštyn. Prieš jį išdygo besisukančios durys. Idant pajudintų jas iš vietos, Šiukšliui teko sukaupti visus jėgų likučius. Jis sunkiai prasiskverbė į minkštu pūkuotu kilimu išklotą vestibiulį, kuris, rodėsi, tęsėsi kelias mylias. Stori raštuoti spanguolių spalvos kiliminiai takai slopino žingsnių aidą. Vestibiulyje buvo registracijos biuras, paštas, portjė stalas ir kasa. Visur tuščia. Jo dešinėje matėsi dekoratyviniais pinučiais atitvertas kazino. Palaimingai virpėdamas, Šiukšlius žvelgė tenlink, kur nelyginant kareiviai parade glaudžiomis eilėmis stovėjo staliukai, o už jų matėsi ruletė, kasos, dar toliau - apsupti marmurinių turėklų žaidimo stalai.

- Ar yra čia kas nors? - kimiai paklausė Šiukšlius, bet nesulaukė jokio atsakymo.

Ir ūmai jį apėmė siaubas, nes tai buvo vaiduoklių buveinė, čia galėjo slėptis pabaisos, bet siaubą galų gale įveikė nuovargis. Klupinėdamas Šiukšlius nugoglino žemyn, kazino kryptimi, aplenkdamas barą, kurio giliame šešėlyje, nenuleisdamas nuo jo akių ir laikydamas rankoje lenkiškos degtinės stiklą, sėdėjo Loidas Henreidas.

Šiukšlius prisiartino prie žaidimų stalo, ant kurio žalios gelumbės puikavosi švytinti lentelė su išgraviruotu legendiniu užrašu: "DALYTOJAS TURI MUŠTI 16 IR STATYTI ANT 17". Jis užsiropštė ant jo ir akimoju užsnūdo. Netrukus aplink miegantį apdriskėlį susirinko daugiau nei dešimtis žmonių.

- Ką su juo darysime? - paklausė Kenas Demotas.
- Tegul pamiega, - atsakė Loidas. - Jis reikalingas Flegui.
- Taip? Beje, dėl Dievo, pasakykite, kur dabar Flegas? - paklausė trečiasis.

Loidas atsigręžė į tą žmogų, kurio plinkanti galva per visą pėdą buvo iškilusi virš Loido. Nepaisant šito, nuo Loido žvilgsnio milžinas atsitraukė atatupstas. Loido kaklą juosė juodo gintaro koljė, kurio centre švytėjo mažas akmenėlis su žadinančiu nerimą raudonu plyšiu.

- Hekai, tu taip nori jį pamatyti? - lėtai paklausė Loidas.
- Ne, - sutriko plinkantis vyras. - Na, Loidai, tu gi žinai, kad aš nenorėčiau.
- Žinoma, - Loidas pažvelgė į žmogų, miegantį ant "Juodojo Džeko" žaidimui skirto stalo. - Flegas netrukus pasirodys, - pasakė jis. - Jis visą laiką laukė šio vyruko. Jis iš tiesų turi kažin ką ypatinga.

Ant stalo nieko negirdėdamas ir nematydamas toliau miegojo Šiukšlius.

Liepos 18-osios naktį Šiukšlius ir Mažylis praleido viename Goldeno Kolorado valstijoje motelyje. Mažylis išrinko du pereinamus, besijungiančius durimis kambarius. Tos durys buvo užrakintos. Jau ganėtinai įkaušęs Mažylis šią nereikšmingą problemą išsprendė spyną numušdamas trim 45-o kalibro pistoleto šūviais. Po to savo lėline kojele Mažylis spyrė į duris. Šios su trenksmu atsidarė, įleisdamos į kambarį tirštų, žydrokų parako dūmų.

- Tai prakeikimas! - iškošė pro dantis Mažylis. - Kurį tau kambarį? Rinkis, Šiukšliau.

Šiukšlius pasirinko kambarį iš dešinės, po to išėjo į koridorių. Jis neskubriai svarstė, ar ne geriau jam, kol dar nieko neatsitiko, paprasčiausiai ištirpti sutemose, ir bandė šią galimybę suderinti su savo ribota judėjimo laisve, bet tuo metu sugrįžo Mažylis. Šiukšlius su nerimu pastebėjo, kad tasai priešais save stumia parduotuvės vežimėlį, iki viršaus prikrautą, supakuotų po šešias skardines "Kors" alaus. Lėlinės Mažylio akutės pasruvo krauju, vokai paraudo. Pompastiška šukuosena pamažu iro lyg sulūžusi, išsivyniojusi laikrodžio spyruoklė, ir dabar ant Mažylio ausų ir skruostų dryko nešvarios plaukų sruogos, suteikdamos jam pavojingą (nors ir kvailo) urvinio žmogaus išvaizdą, kuris apsivilko kažkokio keliautojo per laiką palikta odinuke. Ant striukės diržo suposi triušio letenėlės.

- Šiltas, - pastebėjo Mažylis, - bet tai nesvarbu, ar ne?
- Tikrai taip! - sutiko Šiukšlius.
- Laikyk alų, subine, - tarė Mažylis ir švystelėjo jam skardinę. Kai Šiukšlius truktelėjo žiedą ant dangtelio, jį aptaškė putos, ir Mažylis, susiėmęs abiem rankom už plokščio pilvo, pratrūko plonyčiu kikenimu.

Šiukšlius vos ne vos šyptelėjo. Jis nusprendė, kad vėliau, naktį, kai šį mažąjį monstrą apims miegas, jis paspruks. Jam jau gana. O ką Mažylis pasakė apie juodąjį dvasiškį... Nuo šių kalbų Šiukšlių apėmė toks klaikas, jog apie Mažylio planus jis nė galvoti negalėjo. Kalbėti panašius dalykus, netgi juokaujant, - tas pat, kaip nusilengvinti ant altoriaus arba per audrą pakelti veidą į dangų ir prašyti, kad perkūnija trenktų į tave.

Visa bėda buvo ta, kad Šiukšlius nemanė, esą Mažylis dedasi kvailiu. Šiukšlius nejautė jokio noro vykti į kalnus ir staigiuose jų posūkiuose bandyti likimą su šiuo pamišusiu neūžauga, kuris ištisomis dienomis (žinia, ir ištisomis naktimis), gėrė bei svarstė, kaip nuversti Tamsos žmogų, ir planavo užimti jo vietą.

Tuo metu Mažylis spėjo akimoju išmaukti dvi alaus skardines, suglamžyti jas, ir švystelėti ant vienos iš dviejų visiškai vienodų kambario lovų. Kairėje rankoje laikydamas alaus skardinę, o dešinėje 45-o kalibro “Koltą”, kuriuo atidarė pereinamų kambarių duris, Mažylis niūriai smaksojo į spalvotą televizorių.

- Nėra eliktros, nėra ir tilivizoriaus, - pratarė jis. Mažyliui girtėjant, jo pietietiškas akcentas stiprėjo kiekviename žodyje. - Nesakyčiau, kad man tai nepatinka. Priešingai, man netgi patinka, kad visas tas subines nušlavė po velnių, bet Viešpatie-Jėzau-Senas-Geras-Barzdyla, kur gi tie suknisti beisbolo mačai? Kur gi “Pleibojaus” kanalas? Juk rodė tai, ko reikia, a, Šiukšliau? Turiu omeny tas merguželes, kurioms kojos auga tiesiai iš kaklo, tu supranti, velniai griebtų, ką aš noriu pasakyti?

- Žinoma, - atsakė Šiukšlius.

- Tu užsičiaupk, kalbėsiu aš.

Mažylis įsistebeilijo į negyvą televizoriaus ekraną.

- Ak tu, nebyli skyle, - iškošė jis pro dantis ir šovė į ekraną. Ekranas sprogo kurtinančiu trenksmu. Ant kilimo pažiro stiklo šukės. Norėdamas apsaugoti akis, Šiukšlius pakėlė ranką ir ant žalių nailoninio kilimo pūkų išliejo alų.

- Ei, tik pažiūrėk, ką tu pridirbai! - suriko Mažylis. Jis virte virė iš įniršio. Nelauktai į Šiukšlių nukreipė “Koltą”, ir priešais šio veidą atsivėrė tamsus didelis it okeaninio garlaivio kaminas vamzdis. Ūmai Šiukšlius mašnelėje pajuto šaltį. Jam pasirodė, kad prisišlapino į kelnes, bet nebuvo tuo visiškai įsitikinęs.

- Už tai aš tuojau pat pravėdinsiu tau smegenis, - pasakė Mažylis. - Tu išliejai alų. Nepaliesčiau tavęs nė pirštu, jei tai būtų buvę kas nors kita, bet tu išliejai *“Kors”* alų. Jei aš galėčiau, *šlapinčiausi* tik “Kors” alumi, tiki?

- Žinoma, - sušnabždėjo Šiukšlius.

- Galbūt tu nusprendei, kad jie ėmė gaminti daugiau “Kors” alaus? Panašu, taip ir galvoji, velniai griebtų!

- Ne, - pralemeno Šiukšlius. - Aš net mintyse nieko panašaus neturėjau.

- Ko gero, kad tave kur! Tai nykstanti rūšis. - Mažylis kilstelėjo vamzdį. Šiukšlius pamanė, kad tai jo galas, tikriausiai jo gyvenimo pabaiga. Po to Mažylis nuleido vamzdį... bet tik šiek tiek, ir abejingu žvilgsniu įsistebeilijo į Šiukšliaus veidą. Šis pamanė, kad toks žvilgsnis reiškia galvojimą. - Štai ką aš tau, Šiukšliau, pasakysiu. Paimk kitą alaus skardinę ir išgerk ją vienu mauku. Jeigu tu įstengsi išgerti vienu mauku, aš neišsiųsiu tavęs į "Kadilakų" rančą. Tiki?

- Ką... vienu mauku?

- Viešpatie Jėzau, vyruk, gal tu kurčias kaip akmuo? Išgerk visą skardinę *nesustodamas,* štai ką reiškia vienu mauku! Kur tu visą tą laiką buvai, gal Afrikoje? Ar nori gauti truputį švino, Šiukšle? Jeigu aš kilstelsiu dar nors per plauką, tai nusitaikysiu tiesiai į tavo dešinę akį. Šis daikčiukas šiuo tuo užtaisytas. Nagi, greit atsikimšk, kad tave kur, jeigu nenori šitoje skylėje savo mėsa šerti tarakonų! - nenuleisdamas nuo Šiukšliaus krauju pasruvusių akių, Mažylis mojavo pistoletu, ant viršutinės jo lūpos nusistojo alaus puta.

Šiukšlius prisliūkino prie kartoninio įpakavimo, paėmė vieną skardinę ir atidarė ją.

- Nagi. Iki dugno. Ir jeigu išgėręs atpilsi lauk, tada tau šakės.

Šiukšlius užsivertė skardinę. Sukliuksėjo alus. Jis karštligiškai rijo, gurklys šokčiojo tai aukštyn, tai žemyn lyg besisupanti ant šakos beždžionė. Kai skardinė ištuštėjo, jis išmetė ją prie kojų ir stojo, atrodė, į žūtbūtinį mūšį su savo skrandžiu, bet savo gyvybę išgelbėjo atsipirkęs ilgu griausmingu atsirūgimu. Mažylis, užvertęs galvą, prapliupo skambiu laibu juoku. Sverdėdamas ant netvirtų kojų, Šiukšlius šypsojosi iškankinta šypsena. Ūmai iš įkaušusio jis virto labai girtu.

Mažylis įsikišo pistoletą dėklan.

- Liuks. Neblogai. Neblogai, Šiukšliau. Ne taip jau blogai, kad tave kur, šūdžiau.

Mažylis lakė toliau. Ant gretimos lovos vis augo ir augo kalnas sulamdytų skardinių. Šiukšlius, kai jam pasirodydavo, kad Mažylis nepalankiai į jį dirsčioja, kaskart siurbtelėdavo iš tarp kelių laikomos naujos skardinės. Mažylis kažką niurnėjo. Jo vapėjimas, augant tuščių skardinių kalnui, darėsi vis duslesnis, o pietietiška tartis vis ryškesnė. Mažylis pasakojo apie tai, kur pabuvojo. Apie laimėtus autoralius. Apie narkotikų krovinį, kurį po skalbyklos sunkvežimio tentu pravežė per Meksikos sieną. Bjauri šlykštynė, kaip jis pasakė. Visi tie narkotikai - tai bjauri šlykštynė. Patsai jis niekuomet jų nebandė, bet, vaikine, po to, kai perveži kelis krovinius to mėšlo, gali šluostytis paauksintu tualetiniu popieriumi. Galų gale vis ilgesniam laiko tarpui užmerkdamas savo raudonas akutes, jis ėmė knapsėti nosimi, ir štai atsilošęs į lovos atkaltę jau visai susmuko.

- Aš jį prigriebsiu, Šiukšliau, - sumurmėjo Mažylis. - Aš ten nusigausiu, patikrinsiu situaciją, ir kol viską išsiaiškinsiu, galbūt netgi pabučiuosiu to velnio subinę. Bet Mažylis niekam netarnauja. Jokiam sukruštam

viršininkui. Jau seniai. Aš nebėgiojau kur pasiųstas. Jeigu dirbu, tai esu pats sau šeimininkas. Toks mano stilius. Aš nežinau, kas jis, iš kur atsirado ir kaip jis prisijungia prie mūsų sušiktų smegenų, bet aš išvysiu jį po velnių, - pratisas žiovulys, - lauk iš miesto. Kulką į kaktą - ir po žeme. Išsiųsiu į rančą ganyti "Kadilakų". Laikykis manęs, Šiukšle, ar kaip ten tave vadina...

Jis lėtai nuslydo lovos atkalte. Iš atsigniaužusių pirštų iškrito ką tik pradėta alaus skardinė. Ant kilimo išsiliejo dar daugiau alaus. Dėžė ištuštėjo - Šiukšliaus skaičiavimu, Mažylis supylė savo gerklėn dvidešimt vieną skardinę alaus. Šiukšlius niekaip nevaliojo suprasti, kaip tokiame mažame žmogutyje tilpo tiek daug alaus, bet vieną dalyką jis suprato: atėjo laikas bėgti. Jis tai žinojo, tačiau jautėsi perkūniškai girtas, silpnas ir ligotas. Labiau už viską pasaulyje jis norėjo truputį nusnūsti. Ir tada viskas būtų puiku, ar ne? Vartydamasis tarsi rąstas, Mažylis taip galėjo pramiegoti visą naktį, o galbūt netgi iki vėlyvo ryto. Gausybė laiko trumpam snustelėjimui.

Ir Šiukšlius patraukė į kitą kambarį, (nors Mažylis drybsojo beveik komos būsenos, Šiukšlius į kitą kambarį stypino ant pirštų galų), kiek galima tvirčiau užverdamas kambarius jungiančias duris, bet vis tiek nepavyko jų sandariai uždaryti: nuo šūvio durys truputį persikreipė. Ant spintelės stovėjo mechaninis žadintuvas. Šiukšlius prisuko jį, nustatęs rodykles ties dvylikta valanda, nes nežinojo, kelinta dabar buvo iš tikrųjų (ir tai jo nė kiek nejaudino), o žadintuvą nustatė penktai valandai. Paskiau nugriuvo į vieną dvivietės lovos pusę, nė nepabandęs nusiauti sportinių batelių. Po penkių minučių jis jau miegojo.

Nežinia po kiek laiko jis prabudo juodame ankstyvo ryto kape, į veidą tvoskė alaus ir vėmalų prisodrintas kvapų vėjelis. Šalia jo ant lovos gulėjo kažkas karštas, glotnus ir besirangantis. Pirmą akimirką dingtelėjo paniška mintis, kad tai žebenkštis, kažkokiu būdu ištrūkusi iš jo sapnų Nebraskoje ir atsidūrusi čia, tikrovėje. Ir kai jis suvokė, jog gyvūnas, kuris gulėjo šalia jo lovoje, nors ir ne itin didelis, bet vis dėlto per didelis, kad galėtų būti žebenkštis, iš jo lūpų ištrūko gaili, tyli dejonė. Nuo išgerto alaus plyšo galva; negailestingai tvinksėjo smilkiniuose.

- Apkabink mane, - tamsoje sušnabždėjo Mažylis. Sugriebęs Šiukšliaus ranką, jis pritraukė ją prie kažin ko tvirto, cilindriško, pulsuojančio. - Patampyk. Nagi, patampyk, juk žinai, kaip tai daroma, aš tai supratau iššyk, vos tave išvydau. Nagi, sukrušta kale, patampyk.

Šiukšlius žinojo, kaip tai daroma. Daugeliu atvejų tai buvo palengvėjimas. Žinojo iš ilgų naktų, kurias praleido apimtas geidulio. Girdėjo, kad taip elgtis nedera, jog tai nenormalu, bet homoseksualizmas buvo kur kas geriau nei tai, ką darė kiti, ištisas naktis šlifuojantys savo šaukštelių kotus arba besivartantys lovose, traškinantys savo pirštų sąnarius ir pašaipiai į jį žiūrėdami.

Mažylis uždėjo Šiukšliaus delną ant to, ką jis irgi suvokė kaip savotišką ginklą. Šiukšliui beliko sugniaužti pirštus ir imtis darbo. Kai visa tai

baigsis, Mažylis vėl užmigs. Ir tuomet jis paspruks. Mažylio kvėpavimas darėsi vis labiau trūkčiojantis. Į Šiukšliaus rankos judesių taktą jis ėmė siūbuoti klubus. Pradžioje Šiukšlius net nesuprato, kad Mažylis atseginėja jo diržą ir nutraukia džinsus bei glaudes. Šiukšlius nesipriešino. Nieko baisaus, jei Mažylis įkiš tai į jį. Šiukšlius ne kartą tai buvo patyręs. Nuo to nenumirštama. Tai ne nuodai.

Ir staiga jo ranka sustingo. Į jo antrą galą rėmėsi tai, kas galėjo būti bet kas, tik ne kūnas. Tai buvo šaltas plienas.

Ir staiga Šiukšlius *suvokė,* kas tai yra.

- Ne, - sukuždėjo jis ir plačiai atmerktomis iš siaubo akimis apmirė tamsoje. Dabar galėjo veidrodyje neryškiai įžiūrėti pakibusį virš jo peties lėlytės žudikės veidelį su nukarusiais ant raudonų akučių plaukais.

- Taip, - atsakydamas šnibžtelėjo Mažylis. - Ir tu, Šiukšle, nepamesi ritmo. Nė karto. Antraip paspausiu šito daikčiuko gaiduką. Ir išdrabstysiu tavo šūdų fabriką į visus pašalius. Šiukšle, tu manimi tiki?

Šiukšlius inkšdamas vėl ėmė glamonėti Mažylį, ir kai 45-o kalibro vamzdis tai sukdamasis, tai trūkčiodamas vis giliau skverbėsi į jį, inkštimas virto trumpais skausmingais atodūsiais. Nejaugi tai galėjo jį sujaudinti? Bet iš tikrųjų taip ir buvo.

Greitai jo susijaudinimą pastebėjo ir Mažylis.

- Patinka, ar ne? - sunkiai dvėsuodamas iškvėpė Mažylis. - Aš žinojau, kad tau patiks, puvėsių maiše. Tau patinka, kai šitai skverbiasi į tavo subinę, ar ne? Sakyk “taip”, puvėsių maiše. Sakyk “taip”, antraip išvyksi į aną pasaulį.

- Taip, - sugaikčiojo Šiukšlius.

- Nori, kad aš tau tai daryčiau?

Jis nenorėjo. Nors ir buvo susijaudinęs, jis nenorėjo. Bet tai geriau žinoti, o ne kalbėti.

- Taip.

- Aš už jokius pinigus neprisiliesčiau tavo b..., net už visus pasaulio briliantus. Pats tą daryk. Kaip tu manai, kam tau Viešpats davė dvi rankas?

Ar ilgai tai tęsėsi? Vienas Dievas žino, gi Šiukšlius, aišku, nežinojo. Minutę, valandą, visą amžinybę - koks skirtumas? Jis jau buvo įsitikinęs, kad Mažylio orgazmo metu jis išgyveno podraug du dalykus: karštą mažojo monstro spermos čiurkšlę ant savo pilvo ir priešmirtinę agoniją nuo draskančios jo vidurius kulkos. Mirtina klizma.

Paskiau Mažylio klubai sustingo, ir jo penis Šiukšliaus rankoje kelis kartus konvulsyviai truktelėjo. Ranka pasidarė slidi lyg guminė pirštinė. Po akimirkos pistoletas buvo patrauktas. Šiukšliaus skruostais nusirito nebylios palengvėjimo ašaros. Jis nebijojo mirties, bent jau tarnaudamas Tamsos žmogui, bet jis nenorėjo gauti galą šio motelio nakties tyloje nuo kažkokio psichopato rankos. Taip ir neišvydęs Sibolos. Jis būtų padėkojęs Viešpačiui, bet instinktyviai suvokė, kad Viešpats nemyli tų, kurie

paaukojo savo ištikimybę ant Tamsos žmogaus altoriaus. Beje, ką gera Viešpats Šiukšliui kada nors padarė? Ir Donaldui Mervinui Elbertui, jeigu jau apie tai užsiminėme?

Tyloje, trikdomoje tik kvėpavimo, staiga Mažylis uždainavo aukštu trūkčiojančiu balsu, kuris po to, pereidamas į mieguistą veblenimą, ėmė tilti:

"Draugeliai mano - kaip ir aš... pažįsta mus jau visos smuklės..."

Jis užknarkė.

"Dabar aš pabėgsiu, - pamanė Šiukšlius, bet bijojo pajudėjęs pažadinti Mažylį. - *Aš pabėgsiu, kai jis kietai įmigs. Po penkių minučių. Vargu ar prireiks daugiau laiko".*

Bet kas žino, kiek tamsoje trunka penkios minutės; galima net tarti, jog tamsoje penkios minutės apskritai neegzistuoja. Šiukšlius laukė. Jis tai nugrimzdavo į snaudulį, tai kniostelėdavo, nė nesuvokdamas, kad buvo užsnūdęs. Ir netrukus paniro į sunkų sapną.

Jis buvo kažkokiame tamsiame kelyje, didelėje aukštumoje. Žvaigždės, atrodė, spindėjo taip arti, kad ištiesęs ranką galėjai jas paliesti; atrodė, jas įmanoma paprasčiausiai nuskinti nuo dangaus ir kaip jonvabalius sudėti į stiklainį. Buvo labai šalta. Tamsu. Sidabriniame žvaigždžių švytėjime jis miglotai išskyrė atgijusius uolų kontūrus, tarp kurių tas juodasis kelias ir driekėsi.

Tamsoje jo link kažkas artinosi. Ir netrukus pasigirdo *jo* balsas, sklindantis iš niekur, sklindantis iš visur:

- *Kalnuose aš duosiu tau ženklą. Tu pamatysi mano galybę. Aš parodysiu, kas atsitinka tiems, kurie atsisuka prieš mane. Palauk. Ir tu išvysi.*

Tamsoje ėmė vertis raudona akis, po jos kita, lyg kažkas būtų užžiebęs tris tuzinus avarinių lempučių su nepermatomais gaubteliais ir dabar šitas *kažkas* pora po poros tuos gaubtelius būtų nuiminėjęs. Tai buvo akys, ir jos supo Šiukšlių nelyginant lemtingas žiedas. Pradžioje jis pamanė, kad tai žebenkščių akys, bet lankui aplink jį siaurėjant, išvydo, jog tai didelių kalnų vilkų akys, kurie šiepėsi pastatę ausis, ir iš juodų nasrų dribo putos. Jį apėmė siaubas.

- *Jie atėjo ne tavęs, mano gerasis, ištikimasis tarne. Tu matai?*

Ir jie pranyko. Taigi - triukšmingai alsavę kalnų vilkai pranyko.

- *Pažvelk,* - pasakė balsas. - *Ir tu pamatysi,* - pridūrė balsas.

Sapnas nutrūko. Kai Šiukšlius atsimerkė, į motelio kambarį jau liejosi ryški saulės šviesa. Prie lango stovėjo Mažylis, kurio, regis, vakar išgertas "Kors" alus visiškai nepaveikė. Jo plaukai kaip ir anksčiau vėl buvo susukti į žvilgančias sruogas bei garbanas, jis meiliai apžiūrinėjo savo atspindį stikle. Jo odinė striukelė kabojo ant kėdės atkaltės. Po diržu kaip mažutėlaičiai lavonėliai kartuvėse suposi triušio letenėlės.

- Ei, puvėsių maiše! Maniau, kad norėdamas tave pažadinti vėl turėsiu patepti tau ranką. Kelkis, mūsų laukia didi diena. Šiandien įvyks šis tas svarbaus, argi aš ne teisus?

- Žinoma, teisus, - keistai šypsodamasis atsakė Šiukšlius.

Kai rugpjūčio penktosios vakare Šiukšlius prabudo, jis kaip ir anksčiau gulėjo ant žaidimų stalo "Didžiojo MGM viešbučio" kazino salėje. Apžergęs priešinga puse atsuktą kėdę, priešais jį sėdėjo nepažįstamas vaikinas tiesiais, šviesiais kaip šiaudai plaukais ir veidrodiniais akiniais nuo saulės.

Pirmiausiai Šiukšlius pastebėjo po jo kaklu akmenį, kuris matėsi sportinių marškinėlių V formos iškirptėje. Juodas, su raudonu plyšiu centre. Lyg vilko akis naktyje.

Jis pamėgino pasiguosti, jog nori gerti, bet teįstengė išspausti vien silpną dejonę.

- Manau, kad tu nemažai laiko praleidai saulės atokaitoje, - kreipėsi Loidas Henreidas.

- Tu - tai *jis?* - pravebleno Šiukšlius. - Tu - tai...

- Šefas? Ne, aš - ne *jis.* Flegas dabar Los Andžele. Beje, jis žino, kad tu čia. Šiandien kalbėjausi su juo radijo ryšiu.

- Jis atvažiuoja?

- Ką? Ar vien tik pamatyti *tave?* Ne, velniai rautų! Jis bus čia, kai ateis laikas. Ir tu, ir aš, vaikine, esame tik maži šapeliai. Jis pasirodys čia, kai to reikės, - ir pakartojo klausimą, kurį tos pačios dienos ryte, praėjus trupučiui laiko po Šiukšliaus pasirodymo, uždavė tam aukštam vyrui: - Tu labai nori jį pamatyti?

- Taip... Ne... Aš nežinau.

- Kad ir kaip ten būtų, tu dar turėsi progą.

- Gerti...

- Žinoma. Laikyk, - ir Loidas jam įteikė didelį termosą, iki viršaus pripildytą vėsaus vyšninio gėrimo. Šiukšlius jį kaipmat ištuštino ir susiėmęs už pilvo bei dejuodamas bematant susirietė. Kai spazmai atlėgo, jis su nebyliu dėkingumu pažvelgė į Loidą.

- Dabar, manau, tu galėtum ir užkąsti? - paklausė Loidas.

- Taip, atrodo, kad galėčiau.

Loidas atsigręžė į žmogų, stovintį jam už nugaros. Šis abejingai suko ruletės ratą, priversdamas mažą kamuoliuką šokčioti ir barškėti.

- Rodžeri, eik ir pasakyk Vitniui arba Stefanijai Anai pakepti šiam žmogui bulvių ir porą sumuštinių. Tfiu velnias, ką aš malu. Jis gi viską aplinkui apvems. Sriubos. Atnešk jam sriubos. Gerai, vaikine?

- Kaip pasakysite, - dėkingai sutiko Šiukšlius.

- Turime čia tokį drauguži, - pasakė Loidas, - vardu Vitnis Hoganas, jis kažkada dirbo mėsininku. Tai storas, dramblotas maišas mėšlo, bet kaip jis gamina! Dieve tu mano! Čia jie turi viską. Kai mes atvažiavome, generatoriai dar veikė, o šaldytuvai buvo kimšte prikimšti. Ir... Vegas! Ar tu kada nors regėjai nuostabesnę vietą?

- Taip, - tarė Šiukšlius. Jam patiko Loidas, nors jis dar nežinojo, kaip šį vadinti. - Tai Sibola.

- Ką tu pasakei?

- Sibola. Jos ieško daugelis.

- Taip, daug žmonių jos ieškojo ilgus metus, bet daugelis tarsi pasigailėjo ją atradę ir išvažiavo. Vadink ją kaip nori, bet, regis, tu ganėtinai apsvilai, iki čia atsikapanojai. Koks tavo vardas?

- Šiukšlius.

Loidui jo vardas nepasirodė keistas.

- Galiu prisiekti, turėdamas tokį vardą, tu tikrai pabuvojai už grotų, - jis ištiesė rankas. Nuo jo pirštų galiukų iki šiol neišnyko žymės, primenančios Fynikso kalėjimą, kuriame jis vos nenumirė iš bado. - Aš - Loidas Henreidas. Džiaugiuosi su tavimi susipažinęs, Šiukšliau. Sveikinu tave mūsų laivo "Lolipopo" denyje.

Sunkiai sulaikydamas užplūdusias dėkingumo ašaras, Šiukšlius atsakė rankos paspaudimu. Kiek jis prisiminė, jo gyvenime tai buvo pirmas kartas, kada jam padavė paspausti ranką. Jis buvo čia. Jį priėmė. Pagaliau jis buvo *kažko viduje.* Dėl šios akimirkos jis būtų sukoręs dvigubai didesnį nei toji dykuma kelią, jis būtų sudeginęs ir antrą ranką, ir abi kojas.

- Ačiū, - sumurmėjo jis. - Ačiū, misteri Henreidai.

- Po velnių, broli, jei tu nevadinsi manęs tiesiog Loidu, aš išpilsiu tavo sriubą.

- Na tuomet - Loidai. Ačiū, Loidai.

- Taip geriau. Kai pavalgysi, aš palydėsiu tave į viršų ir parodysiu tavo kambarį. Rytoj tu atliksi mums vieną darbelį. Šefas, manau, su tavimi sieja savo planus, bet iki to laiko turėsi ganėtinai darbo. Kai ką mes jau atstatėme, bet toli gražu ne viską. Viena komanda, mėgindama grąžinti elektros energiją, dirba prie užtvankos. Prie vandentiekio dirba dar viena. Mes siunčiame žvalgybinius būrius, kurie mums atveda po šešis aštuonis žmones per dieną, bet kol kas tau užteks ir šių smulkmenų. Regis, tu taip apsisvilinai, jog saulės turėtų užtekti dar mėnesiui.

- Ko gero, taip, - vos ne vos šyptelėjęs sutiko Šiukšlius. Jis jau buvo pasirengęs Loidui Henreidui atiduoti gyvybę. Sukaupęs visą savo drąsą, jis parodė į akmenį, kabantį po Loido kaklu. - Tas...

- Taip, visi mūsų vyrukai, turintys kokią nors valdžią, nešioja tokius daikčiukus. Tai juodasis gintaras. Na, žinai, tai netgi ne akmuo. Kažkas panašaus į naftos burbulą.

- Aš turiu omenyje... raudoną spalvą. Akį.

- Šis plyšys tau irgi ją primena, ar ne? Tai jo dovana. Ne, aš nesu pats kiečiausias iš jo vyrukų arba net iš senojo gerojo Las Vego kompanijos, anaiptol ne. Bet aš... po velnių, greičiausiai mane galima būtų pavadinti jo talismanu - žmogumi, atnešančiu jam laimę, - jis tiriamai nužvelgė Šiukšlių. - Galbūt tu - irgi, kas žino? Tiktai ne aš. Jis, tasai Flegas, - uždaras tipas. Mes girdėjome, kad tu - ypatingas. Ir aš girdėjau, - ir Vitnis. Taip būna gana retai. Ateina pernelyg daug žmonių, kad į visus kreiptum ypatingą dėmesį, - jis patylėjo. - Nors, man regis, jeigu *jis* panorėtų, galėtų. Manau, jis valiotų pastebėti viską ir visus.

Šiukšlius pritariamai linktelėjo.

- Jis geba daryti stebuklus, - netikėtai kimiu balsu pasakė Loidas. - Pats mačiau. Nė už ką pasaulyje nenorėčiau atsidurti tarp žmonių, kurie eina prieš jį, supranti?

- Taip, - pritarė Šiukšlius. - Aš mačiau, kas atsitiko Mažyliui.

- Kokiam Mažyliui?

- Vaikinui, su kuriuo keliavau, kol mudu pakilome į kalnus, - jis suvirpėjo. - Aš nenoriu apie tai kalbėti.

- Tiek to, vaikine. O štai ir tavo sriuba. Ant lėkštės krašto Vitnis net sumuštinį padėjo. Tau patiks. Vyrukas gamina puikius sumuštinius, bet tik pasistenk nevemti, gerai?

- Aha.

- Na, man laikas imtis reikalų. Jeigu dabar mane pamatytų senas mano bičiulis Tinginys, jis nepatikėtų savo akimis. Aš užsiėmęs labiau nei vienakojis invalidas konkurse "Spirk koja į užpakalį". Pasimatysim vėliau.

- Žinoma, - pasakė Šiukšlius ir droviai pridūrė: - Ačiū. Ačiū už viską.

- Ne *man* reikia dėkoti, - draugiškai pastebėjo Loidas. - Dėkok *jam*.

- Aš taip ir darau, - tarė Šiukšlius. - Kiekvieną naktį.

Bet šitai jis pasakė patsai sau. Tuo metu Loidas, besišnekučiuodamas su atnešusiu sriubą ir sumuštinį žmogumi, jau spėjo nutolti iki vestibiulio centro. Šiukšlius, iki šie nepranyko iš akiračio, lydėjo juos švelniu žvilgsniu, o po to puolė godžiai valgyti, akimirksniu mažne viską prarydamas. Jo savijauta būtų likusi kuo puikiausia, jeigu ne žvilgsnis lėkštėn. Tai buvo kraujo spalvos pomidorų sriuba. Ūmai praradęs bet kokį apetitą, Šiukšlius atstūmė lėkštę į šalį. Jam buvo visiškai nesunku Loidui Henreidui pasakyti, kad nesinori apie Mažylį kalbėti; visai kitas dalykas - liautis galvoti apie tai, kas jam atsitiko.

Iš stiklinės sriubčiodamas podraug su sriuba atneštą pieną, Šiukšlius prisiartino prie ruletės. Lengvai pasukęs ratą, jis švystelėjo į centrą mažą baltą kamuoliuką. Šis, pasisukęs apvadu, peršoko į žemiau esančius griovelius ir ėmė riedėti pirmyn ir atgal. Šiukšlius mąstė apie Mažylį. Įdomu, svarstė jis, ar ateis kas nors parodyti, kur jo kambarys. Jis nepajėgė apie Mažylį negalvoti. Įdomu, raudoną ar juodą skaičių pasirinks kamuoliukas... Ir vis dėlto labiau jis mąstė apie Mažylį. Šoktelėjęs kamuoliukas įpuolė į vieną iš griovelių, šįsyk galutinai, ir nurimo ant žalio numerio, pažymėto dviem nuliais.

Šiukšliaus galva sukosi vis stipriau ir stipriau.

Tą giedrą, nepakenčiamai karštą dieną, jie judėjo iš Goldeno tiesiai Uolinių kalnų pusėn, važiavo 70-uoju plentu. Mažylis liovėsi gėręs alų ir pirmenybę suteikė viskio buteliui. Tarp jų, ant varančiojo veleno paaukštinimo, kruopščiai supakuoti į tuščias kartonines pieno dėžutes, kad ne-

nukristų ir nesudužtų, stovėjo du buteliai. Kartkartėmis Mažylis gurkštelėdavo iš butelio, greitai užsigerdavo pepsikola, o po kiek laiko jo iki kraštutinumo įsitempusios balso stygos rėkė arba "Velniškai karšta!", arba "Ėchch!", arba "Sekso mašina!" Kelis kartus jis pareiškė, kad jeigu tik galėtų, tai šlapintųsi vien tuo viskiu. Ir klausdavo Šiukšliaus, ar šis juo tikįs. Šiukšlius, pabalęs iš baimės ir kenčiąs nuo vakar išgertų trijų skardinių alaus pagirias, atsakinėjo, kad tiki.

Šiuose keliuose netgi Mažylis neįstengė išspausti devyniasdešimties mylių. Jis sulėtino greitį iki šešiasdešimties ir kažką vos girdimai sumurmėjo apie tuos velniškus kalnus. Akimoju jo veidas nušvito.

- Kai nusigausime iki Jutos ir Nevados, mes, Šiukšliau, susigrąžinsim, ką praradom. Lygumoje ši mažylė išspaus šimtą šešiasdešimt mylių. Tiki?

- Žinoma, tai gera mašina, - šypsodamasis kaip pasiligojęs šuo pratarė Šiukšlius.

- Prisiekiu tavo subine! - Mažylis gurkštelėjo viskio. Užgėrė jį pepsiu ir visa gerkle suriko: - Ėchch!

Šiukšlius neatitraukė rūškano žvilgsnio nuo lekiančių pro šalį, nutviekstų ryto saulės peizažų. Plentas rėžėsi tiesiog į kalno petį, vietomis jų kelias driekėsi tarp didžiulių uolėtų skardžių. Praėjusią naktį tuos šlaitus jis regėjo sapne. Ar atslinkus tamsai vėl atsivers tos raudonos akys? Šiukšlius suvirpėjo.

Netrukus jis pastebėjo, kad greitis nuo šešiasdešimties nukrito iki keturiasdešimties. Po to iki trisdešimties. Mažylis pro dantis nepaliaudamas bjauriai keikėsi. Mašina vinguriavo tarp amžinai sustingusių automobilių. Stūksantys ant kelio it uolų tęsinys ir nebylūs tarsi antkapiai - jų pasitaikydavo vis dažniau ir dažniau.

- Kokio velnio visi jie stovi? - Mažylis tiesiog virė. - Ką, jie visi nusprendė nudvėsti dešimties tūkstančių aukštyje? *Ei jūs, iškrušti kretinai, traukitės iš kelio! Ar girdite mane? Nešdinkitės po velnių nuo kelio!*

Šiukšlius pašiurpo iš baimės.

Jie išniro iš už posūkio ir atsidūrė priešais siaubingą keturių susidūrusių mašinų sangrūdą, kuri visiškai užtvėrė vakarinę 70-ojo plento atšaką. Ant kelio, išsidriekęs veidu žemyn, tysojo negyvas vyras. Jis buvo visas kruvinas, o kraujas seniai išdžiūvo ir tapo panašūs į nelygią, suskilinėjusią glazūrą. Šalia jo mėtėsi sulaužyta lėlė. Iš kairės pusės kamščio nebuvo įmanoma apvažiuoti, nes trukdė metaliniai šešių pėdų aukščio stulpai. Dešinėje pusėje kelias staiga nutrūko, vietą užleisdamas debesuotiems toliams.

Mažylis gurkštelėjo viskio ir pasuko vairą skardžio pusėn.

- Laikykis, Šiukšliau, - sukuždėjo, - mes apvažiuojame.

- Bet ten neprasuksi! - suinkštė Šiukšlius. Jo gerklė perdžiūvo.

- Taip, beveik neprasuksi, - šnibžtelėjo Mažylis.

Jo akys degė. Mažylis ėmė sukti iš kelio. Dešinieji ratai jau švilpdami skriejo šalikele.

- Aš pasitraukiu iš žaidimo, - paskubomis prašneko Šiukšlius ir čiupo už durelių rankenos.

- Sėdėk! - paliepė Mažylis. - Kitaip pavirsi negyvu puvėsių maišu.

Šiukšlius grįžtelėjo galvą. Tiesiai į jį žvelgė 45-o kalibro pistoleto vamzdis. Mažylis sukikeno.

Šiukšlius atsilošė į sėdynės atkaltę. Jis norėjo užsimerkti, bet negalėjo. Jo pusėje iš akių dingo paskutiniai šeši kelkraščio coliai. Dabar toli apačioje jo žvilgsniui atsivėrė begalinis melsvai pilkų pušų ir didžiulių išsimėčiusių uolų peizažas. Jis jau įsivaizdavo, kaip automobilio padangas nuo krašto skiria keturi coliai... po to du coliai...

- Dar vienas colis, - dainavo Mažylis. Jo akys išsprogo, šypsena pasidarė labai plati. Ant išbalusio lėlinio veidelio stambiais lašais pasirodė prakaitas. - Tik vienas.

Viskas baigėsi akimirksniu. Šiukšlius pajuto, kaip užpakalinis dešinysis ratas neteko atramos ir staiga prasmego. Jis išgirdo krentančių akmenų griūties triukšmą - pradžioje žemyn pabiro smulkūs akmenėliai, po to didesni. Jis suinkštė. Mažylis, siaubingai keikdamasis, įjungė pirmą pavarą ir nuspaudė akceleratorių. Kairėje, kur nuo mikroautobuso lavono juos teskyrė colis, pasigirdo metalo žvangesys.

- *Skrisk!* - suriko Mažylis. - *Skrisk kaip pats didžiausias paukštis! Skrisk! Velniai griebtų,* SKRISK!

Užpakaliniai mašinos ratai pašėlusiai sukosi. Mirksnį pasirodė, kad pasvirimas vis didėja. Bet šit mašina trūktelėjo pirmyn, išsilygino, ir jie atsidūrė kitoje kamščio pusėje, už savęs palikdami gumos šliūžes.

- *Aš gi tau sakiau, kad ji sugebės!* - triumfuodamas suriko Mažylis. - *Velniai griebtų! Nejaugi mums pavyko, Šiukšliau, apipešiota viščiuko subine?*

- Mums pavyko, - tyliai sumurmėjo Šiukšlius. Jį krėtė drebulys. Atrodė, jis visiškai nebevaldė savo kūno. Ir po to antrą kartą, kai susipažino su Mažyliu, jis intuityviai ištarė tą vienintelę frazę, kuri galėjo išgelbėti jam gyvybę. Mažylis tikriausiai jį būtų nužudęs ir šitokiu būdu savotiškai atšventęs savo pergalę. - Puikiai vairuoji, čempi, - pasakė Šiukšlius. Prieš tai dar nė karto gyvenime jis nieko nepavadino čempionu.

- A-a-a... ne visai, - globėjišku tonu pastebėjo Mažylis. - Šioje šalyje yra dar bent du vyrukai, kurie įstengtų padaryti tą patį. Tiki?

- Na, jeigu tu taip manai, Mažyli.

- Tu patylėk, branguti, kalbėsiu aš, tegu tave skradžiai. Na, pirmyn! Per šią dieną reikia viską suspėti.

Tačiau nuvažiavo netoli. Nepraėjo nė ketvirtis valandos, kai Mažylio mašina, nuriedėjusi nuo savo gimimo vietos Luizianos valstijos Šrivporto 1800 mylių ar panašiai, vėl sustojo.

- Netikiu savo akimis! - šūktelėjo Mažylis. - Aš... velniai griebtų, NETI-I-I-KIU-U!

Atvėręs dureles, jis iššoko iš automobilio, kairėje rankoje vis dar spausdamas apypilnį viskio butelį.

- NEŠDINKITĖS MAN IŠ KELIO! - šokčiodamas savo aukštakulniais juokingais bateliais, užbliovė Mažylis - toji mažytė natūrali griovimo jėga, panaši į žemės drebėjimą butelyje, - NEŠDINKITĖS MAN IŠ KELIO! JŪS NUDVĖSĖT, JŪSŲ VIETA KAPINĖSE, KODĖL JUMS PARŪPO MANO KELIAS!

Jis švystelėjo butelį, ir šis, vartydamasis ir taškydamas į šalis gintarinius viskio lašus, nuskriejo virš plento. Galų gale atsitrenkęs į seno "Poršė" šoną, jis sudužo į tūkstančius mažų šukelių. Mažylis stovėjo tylėdamas, sunkiai alsuodamas ir nežymiai sverdėdamas ant plonų kojų.

Šį kartą kliūtis buvo kur kas rimtesnė nei kamštis iš keturių mašinų. Šįsyk kliūtimi tapo visas transportas jų kelyje. Toje atkarpoje rytinės juostos nuo vakarinių buvo atskirtos dešimties jardų pločio užžėlusios žolės tarpais. Mažylio mašinai galbūt ir būtų pavykę peršokti nuo vienos plento dalies į kitą, tačiau abi arterijos buferis prie buferio, šonas prie šono driekėsi užkištos šešiomis automobilių eilėmis.

Stabdymo juostos kaip ir važiuojamosios irgi buvo perpildytos. Kai kurie vairuotojai bandė pasinaudoti net tarpine juosta, nors jos paviršius buvo labai nelygus, nusėtas daugybe akmenų, kurie styrojo iš biraus pilko grunto lyg drakono dantys. Aštuoniaratės sunkiosios mašinos gal ir būtų gebėjusios čia pravažiuoti, tačiau tai, ką tarpinėje juostoje išvydo Šiukšlius, buvo sudaužyto, sulamdyto, susukto Detroito metalo kapinės. Atrodė, kad masinis pamišimas vienu metu apėmė visus vairuotojus, ir ūmai aukštai kalnuose, 70-ojo plento atkarpoje, jie nusprendė surengti apokaliptines susinaikinimo lenktynes arba beprotiškas sportines varžybas. "Kolorade, aukštai Uoliniuose kalnuose, - pamanė Šiukšlius, - mano akyse lijo klasiškų "Ševrolė" lietus". Jis vos nenusijuokė ir paskubomis prisidengė burną ranka. Jei dabar Mažylis būtų išgirdęs jį juokiantis, jam tikriausiai niekada daugiau nebetektų tai daryti.

Mažylis sugrįžo lėtai žingsniuodamas ant aukštų kulnų, jo kruopščiai sušukuoti plaukai žvilgėjo saulėje. Veidas nuo įniršio išsprogusiom akimis buvo panašus į nykštukinio driežo.

- Aš nesirengiu palikti savo sumautą automobilį, - piktai metė jis. - Ar girdi mane? Aš niekada jo nepaliksiu. Stok, Šiukšliau! Eik į priekį ir pažiūrėk, ar toli tęsiasi tas suknistas kamštis. Galbūt skersai kelio riogso koks sunkvežimis, aš nežinau. Bet žinau tik viena - atgal nepasuksime. Nors ir užstrigome. Mes patikrinsim visą šią kelio atkarpą. Ir jeigu kiurksome čia dėl kokio nors užspringusio sunkvežimio ar dar dėl kažko, tai man nusispjaut. Aš po vieną tuos prakeiktus daikčiukus numėtysiu nuo šlaito. Aš tai padarysiu, ir tau geriau manimi patikėti. Krutėk, sūneli.

Šiukšlius neprieštaravo. Vinguriuodamas tarp mašinų, jis ėmė atsargiai judėti keliu aukštyn. Jeigu Mažylis imtų šaudyti, buvo pasirengęs susiriesti dvilinkas ir pasipustyti padus. Bet Mažylis nešaudė. Kai Šiukšlius nutolo, kaip jam atrodė, pakankamai toli (t. y. per pistoleto šūvio atstumą), jis užsiropštė ant sunkvežimio-cisternos viršaus ir apsižvalgė. Iš tokio ats-

tumo Mažylis panėšėjo į miniatiūrinį, ne didesnį už lėlę, iš pragaro išlindusį gatvės panką. Jis, atsirėmęs į savo mašiną, gėrė. Šiukšlius jau buvo beketinąs atsisveikinant jam pamojuoti, bet paskiau nusprendė, kad tai nevykusi mintis.

Kelionėn tą dieną Šiukšlius patraukė pusę vienuoliktos ryto. Judėjo lėtai, jam dažnai teko perlipinėti per mašinų ir sunkvežimių kapotus ir stogus - taip jos buvo susigrūdusios; tuo laiku, kai jis pasiekė pirmąjį ženklą "TUNELIS UŽDARYTAS", jau buvo penkiolika minučių po trečios. Jis nusikapanojo apie dvylika mylių. Dvylika mylių - ne toks jau didelis atstumas, ypač tam, kuris dviračiu įveikė penktąją šalies teritorijos dalį, bet turint omeny visas kliūtis, galvojo jis, dvylika mylių - nemažas atstumas. Jis jau galėjo seniausiai sugrįžti ir pranešti Mažyliui, kad bet kokie bandymai pravažiuoti pasmerkti... jeigu, tarkim, jis ketintų grįžti. Bet jis, žinoma, nė nemanė to daryti. Šiukšlius niekad pernelyg nesidomėjo istorija (po elektros šoko terapijos skaityti jam apskritai buvo sunku), tačiau jam nė nereikėjo žinoti, kad žiloje senovėje karaliai ir imperatoriai dažnai iš apmaudo žudydavo blogas žinias atnešusius pasiuntinius. Užteko žinoti viena: jis pakankamai prisižiūrėjo į Mažylį, kad suprastų, jog jau niekada nebenorės susitikti su šiuo mažuoju monstru.

Šiukšlius stovėjo prie rombo formos ženklo, kurio oranžiniame fone buvo išvedžiotos juodos raidės, ir svarstė. Ženklas buvo numuštas ir gulėjo po iš pažiūros paties seniausio pasaulyje automobilio ratais. "TUNELIS UŽDARYTAS". *Koks* tunelis? Prisidėjęs ranką prie akių, Šiukšlius žvelgė į tolį, ir jam pasirodė, kad jis *kažką* pamatė. Jis nužingsniavo dar tris šimtus jardų, kur reikia perlipdamas per automobilius, ir užtiko siaubingą kalną mašinų ir negyvų kūnų. Net kai kurie sunkvežimiai buvo visiškai sudegę. Nemažai kariško transporto. Daugelis kūnų vilkėjo chaki spalvos uniformomis. Už šios mūšio vietos - Šiukšlius nėmaž neabejojo, kad taip buvo iš tiesų - transporto sangrūda atsinaujino. O už jos, į rytus ir į vakarus, mašinos nyko visiškai vienodose kiaurymių ertmėse, kurias tiesiai prie uolos pritvirtintas ženklas vadino "EIZENHAUERIO TUNELIU".

Dar nežinodamas, ką ketina daryti, pašėlusiai besidaužant širdžiai, priėjo arčiau. Tos dvi uoloje žiojėjančios kiaurymės gąsdino Šiukšlių, bet artėjant prie jų išgąstis peraugo į tikrą siaubą. Jis būtų puikiai supratęs Lario Andervudo jausmus Linkolno tunelyje; tą akimirką, patys to nenujausdami, jie tapo sielos broliais, abu išgyveno tą pačią dvasinę sumaištį - kraują stingdantį siaubą.

Viskas skyrėsi tik tuo, kad Linkolno tunelyje pėsčiųjų takas buvo aukštai virš važiuojamosios dalies, o čia jis tiesėsi taip žemai, kad kai kurios mašinos praktiškai kliudė jį, viena pora ratų stovėdamos ant tako, o kita

- važiuojamoje dalyje. Tunelis buvo dviejų mylių ilgio. Vienintelis būdas įveikti jį - prašliaužti visiškoje tamsoje palei mašinas. Praeitų kelios valandos.

Šiukšliaus papilvė atšalo.

Jis dar ilgai stovėjo žvelgdamas į tunelį. Daugiau nei prieš mėnesį Laris Andervudas, užgniaužęs baimę, vis dėlto įėjo į *savo* tunelį. Gi Šiukšlius po ilgų dvejonių pasuko atgalios, pas Mažylį. Jo pečiai buvo nuleisti, burnos kampučiai trūkčiojo. Ir ne tik užgriozdintas praėjimas jį privertė pasukti atgal, ir netgi ne tunelio ilgis (Šiukšlius, kuris visą gyvenimą praleido Indianoje, nė nenumanė, koks gali būti tunelio ilgis). Larį Andervudą valdė (o galbūt ir kontroliavo) paslėptas savęs pažinimo jausmas, paprasta išlikimo logika: Niujorkas buvo sala, ir norint išsigelbėti jam reikėjo pasiekti žemyną. Todėl jis ryžosi įveikti savo kelią kiek įmanoma greičiau, padaryti tai kaip ligoniui, užspaudus nosį, ryjant vaistus, suprantant, koks bjaurus jų skonis. Gi Šiukšlius jau buvo ganėtinai aplamdyta būtybė, įpratusi sutikti ne tik likimo, bet ir neatspėjamos savo prigimties dūrius bei smūgius... ir darė tai nuleidęs galvą. Šis lemtingas susitikimas su Mažyliu dar labiau pakirto jo žmogiškosios vertės pajautą, beveik visiškai atimdamas iš jo gebėjimą mąstyti. Ant jo užlėkė tokiu greičiu, kurio visiškai pakako galutinai išvesti jį iš proto. Jeigu nebūtų įstengęs vienu mauku išgerti skardinę alaus, kurį vėliau visą išvėmė, jis, kaip asmenybė, būtų visiškai išbrauktas. Jį išprievartavo pistoleto vamzdžiu. Posūkyje jo vos neišmetė į tūkstančio pėdų gylio prarają. Ar galėjo sukaupti pakankamai tvirtybės prašliaužti pro kalne iškirstą ertmę, kurioje, kas žino, su kokiomis baidyklėmis tamsoje jam būtų tekę susidurti? Ne, jis negalėjo. Kiti galbūt galėtų, bet tik ne Šiukšlius. Idėja grįžti pas Mažylį turėjo tam tikrą logiką. Tegu tai buvo išsekintųjų ir kone pamišėlių logika, bet visgi, savaip iškrypusi, ji buvo patraukli. Jis *nebuvo* saloje. Ir nors sugrįždamas bei ieškodamas kalnus aplenkiančio kelio sugaiš šią likusią dieną ir visą rytojaus dieną, - jo tai nesustabdys. Tiesa, jam teks praeiti pro Mažylį, bet, pamanė Šiukšlius, šis galbūt pakeitė savo sprendimą ir nepaisydamas ankstesnio ryžto pasišalino. O gal Mažylis mirtinai girtas. Galbūt (nors Šiukšlius tokia sėkme ir abejojo), paprasčiausiai negyvas. Blogiausiu atveju, jeigu Mažylis vis dar ten, Šiukšlius galėjo palaukti tamsos ir po to lyg žebenkštis pamiškėje pro jį prasėlinti. Paskiau jis eis toliau į rytus, kol suras ieškomą kelią.

Jis sugrįžo prie cisternos, nuo kurios jis paskutinį kartą regėjo Mažylį ir jo mistinį automobilį. Sugrįžti atgalios laiko prireikė mažiau. Šį kartą Šiukšlius nesiropštė ant sunkvežimio, kadangi vakarinio dangaus fone aiškiai matytųsi jo siluetas, o ėmė šliaužti keturiomis - kuo tyliau, nuo mašinos prie mašinos. Mažylis galėjo būdrauti. Iš tokio vaikino kaip Mažylis niekada nežinai, ko tikėtis... ir niekada negali numatyti. Staiga jis suvokė, jog be reikalo prie tunelio nepasiėmė kareiviško ginklo - kas kad nė karto gyvenime nelaikė jo rankose. Šiukšlius vis ropojo ir ropojo, į jo su-

žalotą ranką skausmingai vis smigo ir smigo kelio akmenukai. Buvo aštunta valanda vakaro, už kalnų jau pasislėpė saulė.

Šiukšlius prigludo už to paties "Poršė", į kurį Mažylis švystelėjo viskio butelį, ir atsargiai apsižvalgė... taip, Mažylio mašina tebestovėjo ankstesnėje savo vietoje, į tamsiai violetinį vakaro dangų mesdama ryškius ugninės spalvos atšvaitus, išpūtusi savo priekinį stiklą ir atstačiusi ryklio peleko keterą. Susikūprinęs Mažylis gunksojo už vairo, jo akys buvo užmerktos, burna - pravira.

Šiukšliaus širdis ėmė garsiai mušti pergalingos, džiaugsmingos dainos ritmą. *"Mirtinai girtas!* - plakė ji. - *Mirtinai girtas! Vardan Dievo! Mirtinai girtas!"* Šiukšlius pamanė, kad iki Mažylis atsipeikės, jis suspės nupėdinti į rytus dvidešimt mylių.

Ir vis dėlto Šiukšlius buvo labai atsargus. Lyg vabalas, čiuožiantis lygiu stikliniu paviršiumi ir besiskverbiantis pro visus jo kelyje atsiveriančius plyšius, jis iš kairės pusės bandė aplenkti dvivietį Mažylio automobilį. Šit dvivietis jau devintos valandos kampu kairiau nuo jo, dabar septintos, šeštos, jau tiesiai už jo. Belieka didinti atstumą tarp jo ir tos idiotiškos...

- Ak tu kvailas roply, stok vietoje!

Sukniubęs ant keturių, Šiukšlius apmirė. Vyrukas apsišlapino, o jo smegenys pavirto į beprotišką, sparnais plakančią panikos paukštę.

Jis lėtai sukosi, kaklo sausgyslės girgždėjo it vaiduoklių namo durų vyriai. Ir šit vėl priešais jį Mažylis, ankstesnėje savo žalios į auksinę spalvą persiliejančios palaidinės ir išblukusių džinsų didybėje. Jo rankos gniaužė du 45-o kalibro pistoletus, veide sustingo grėsminga neapykantos ir įniršio grimasa.

- Aš k-ką tik pa-patikrinau kelią žemyn, - Šiukšlius išgirdo savo balsą, - norėjau įsitikinti, k-kad pa-pa-pakrantėje ramu...

- Aišku, tu tikrinai keturiomis. Aš tuojau tau pravalysiu tą atšlaitę. Nagi, šliuže, eikš šen!

Šiukšlius nežinia kokiu būdu sugebėjo atsistoti ant kojų ir net sugriebęs mašinos dešinės pusės durelių rankeną išsilaikyti ant jų. Vienodi keturiasdešimt penkto kalibro Mažylio pistoletų vamzdžiai bemenk nesiskyrė nuo Eizenhauerio tunelių nasrų. Šį kartą jis išties žvelgė mirčiai į akis. Jis tai žinojo. Ir dabar negalėjo išgelbėti jokie žodžiai.

Šiukšlius mintyse pasimeldė Tamsos žmogui: *"Prašau... jeigu tokia bus tavo valia... už tave aš atiduosiu gyvybę!"*

- Kas ten? - paklausė Mažylis. - Avarija?

- Tunelis. Kimšte prikimštas. Aš tam ir sugrįžau, kad pasakyčiau.

- Tunelis, - suaimanavo Mažylis. - Senas, plikas Jėzau Kristau! - Jis vėl paniuro. - O tu, šliuže, nemeluoji?

- *Ne!* Prisiekiu, ne! Buvo "Eizenhauerio tunelio" ženklas. Manau, kad jis taip vadinasi. Man atrodo, kad taip ir buvo užrašyta, bet aš nesugebu skaityti ilgų žodžių, aš...

- Užčiaupk nasrus. Toli?
- Aštuonios mylios. Galbūt ir toliau...
Žvelgdamas vakarų kryptimi į plentą, Mažylis trumpam nutilo. Po to degantį žvilgsnį nukreipė į Šiukšlių:
- Tu nori pasakyti, kad šis kamštis nusitęsė *aštuonias mylias?* Ak tu suktas šūdo gabale! - Mažylis, nors ne iki galo, nuspaudė abiejų savo pistoletų gaidukus. Nieko nesupratęs Šiukšlius bobiškai užsidengė akis ir suvaitojo.
- *Be durnysčių!* - inkštė jis. - *Be durnysčių! Prisiekiu! Prisiekiu!*
Mažylis spoksojo į jį ilgai ir sunkiai. Pagaliau jis atleido gaidukus.
- Aš tave nudėsiu, Šiukšliau, - šiurpiai šypsodamasis pažadėjo jis. - Aš atimsiu iš tavęs sumautą dvaselę. Bet pirmiausiai mudu sugrįšime prie to šiukšlyno ant kelio, kurį apvažiavome šiandien ryte. Ir tu nustumsi tas vežėčias nuo skardžio. O po to aš grįšiu ir rasiu apylankos kelią. Bet aš jokiu būdu nepaliksiu savo vežimo, - pridūrė jis suirzęs. - Niekada ir *nė už ką.*
- Prašau nežudyt manęs, - pralemeno Šiukšlius. - Prašau, nereikia.
- Jeigu nugrūsi tas vežėčias į prarają greičiau nei per penkiolika minučių, aš galbūt ir neliesiu tavęs, - tarė Mažylis. - Tu tiki manimi?
- Taip, - skubotai užtikrino jį Šiukšlius. Bet jis jau dirstelėjo į tas nenatūraliai švytinčias akis ir jau nebetikėjo nė vienu žodžiu.
Jie sugrįžo prie kamščio, Šiukšlius sliūkino pirmas, sunkiai perstatinėdamas it vatines kojas. Mažylis žengė manieringa eisena, jo odinė striukelė tyliai girgždėjo savo slaptomis raukšlėmis. Lėlinėse lūpose žaidė lengva, bemaž saldi šypsenėlė.

Kai jie atsidūrė prie kamščio, jau buvo kone sutemę. Mikroautobusas po senovei gulėjo ant šono, trijų ar keturių keleivių kūnai, rankų ir kojų raizgalynė gailestingai slėpė greitai tirpstančią šviesą. Mažylis apėjo furgoną ir apžiūrinėdamas vietą, kurios kraštu jis pravažiavo prieš dešimt valandų, atsistojo ant skardžio. Viena jo dviviečio automobilio ratų vėžė vis dar matėsi, gi kita buvo išnykusi podraug su griūtimi.
- Ne, - pratarė Mažylis tokiu tonu, lyg kas nors jam mėgintų prieštarauti. - Antrą kartą čia jau nebepravažiuosi. Tu patylėk, kalbėsiu aš.
Akimoju Šiukšliaus galvon šovė mintis pulti Mažylį ir pasistengti nustumti jį nuo skardžio. Bet ūmai Mažylis atsigręžė. Jo pakelti pistoletai buvo atsainiai nukreipti į Šiukšliaus pilvą.
- Prisipažink, Šiukšle. Juk tu turėjai blogų minčių. Ir nebandyk to neigti. Tave aš skaitau kaip sukruštą knygą.
Šiukšlius protestuodamas papurtė galvą.
- Šiukšle, būdamas su manimi, nedaryk klaidų. Tai svarbiausia, ko neturėtum šiame pasaulyje daryti. O dabar prie darbo - stumk šitą furgoną. Turi penkiolika minučių.

Šalia ant išmaltos centrinės juostos buvo pastatytas mikroautobusas "Austinas". Mažylis pastūmėjo keleiviams skirtas duris, netyčia perrėždamas išsipūtusį mergaitės paauglės lavoną (jos ranka nukrito ant jo riešo, bet Mažylis nerūpestingai, lyg tai būtų ką tik jo apčiulptas vištos kaulelis, švystelėjo tąją šalin), ir nukoręs kojas atsisėdo į kaušo formos sėdynę. Puikiai nusiteikęs jis gestikuliavo prieš susikūprinusį, virpantį Šiukšlių ginklais.

- Bičiuli, prarandi laiką! - užvertęs galvą, jis uždainavo:

"Kvailys štai Džonas, nešdamas kastuvą,
Kiaušinį vieną pametė - žioplys mat buvo!"

- Ak... Štai kaip, Šiukšlele - krušamoji mašina, nagi įsijausk, tau beliko dvylika minučių, nagi, asile, pasiremk dešine kojele ir...

Šiukšlius įsirėmė į mikroautobusą. Sulenkė kojas ir iš visų jėgų stumtelėjo. Mikroautobusas skardžio link pajudėjo turbūt per du colius. Šiukšliaus širdyje ėmė skleistis pats gyvybingiausias, patvariausias širdies augalas - viltis. Mažylis buvo nenuspėjamas, impulsyvus, toks, kokį Karlas Jatsas ir jo baseino draugeliai vadino "pamišęs kaip išvietės žiurkė". Jeigu jis tikrai nustums autobusą prarajon ir atlaisvins brangiajai Mažylio mašinai kelią, galbūt tasai pamišėlis ir paliks jį gyvą. Galbūt. Nunarinęs galvą, jis įsitvėrė į mikroautobuso korpuso kraštą ir iš visų jėgų stumtelėjo. Neseniai apdegusią ranką nusmelkė skausmas, ir jis suprato, kad švelni, plona, ką tik užsitraukusi odelė tuoj plyš. Ir tada skausmas pavirto kančia.

Autofurgonas pajudėjo dar tris colius. Nuo Šiukšliaus antakių pasruvo prakaito lašeliai ir patekę į akis degino nelyginant šiltas mašinos tepalas.

- *Kvailys štai Džonas, nešdamas kastuvą, kiaušinį vieną pametė - žioplys mat buvo, bet jis eina, ja-cho-o!* - dainavo Mažylis. - Nagi, pirmyn! Kaire! Kaire!

Staiga dainavimas nutrūko. Šiukšlius smalsiai pakėlė akis. Mažylis pakilo nuo keleivinės "Austino" sėdynės. Stovėdamas šonu į Šiukšlių, jis per plentą žvelgė tolyn, į greitai rytų kryptimi judančius šešėlius. Už jų, užgoždamas pusę dangaus, kilo uolėtas, krūmokšniais apaugęs kalno šlaitas.

- Kas ten buvo? - sušnibždėjo Mažylis.

- Aš nieko negir...

Ir po akimirkos Šiukšlius *tikrai* kažką išgirdo. Iš kitos plento pusės atsklido tylus žvirgždo ir akmenų šnaresys. Ūmai jis prisiminė sapną, prisiminė viską iki menkiausių smulkmenų, ir jo gyslose sustingo kraujas, o burna perdžiūvo.

- Kas *ten?* - suriko Mažylis. - *Geriau atsiliepk! Atsiliepk gi, velniai griebtų, antraip aš šausiu!*

Ir jam atsakė, bet tik ne žmogišku balsu. Naktyje lyg užkimusi sirena nuaidėjo staugsmas, pradžioje kylantis, o po to greitai nuslopęs iki gerklinio urzgimo.

- Dieve švenčiausias! - netikėtai laibu balseliu šūktelėjo Mažylis.

Iš priešingos plento pusės pro neutralią juostą jų link gūrino vilkai - išdžiūvę pilki vilkai raudonomis akimis, iššieptais nasrais ir varvinantys seilių lašus. Vilkų buvo daugiau nei du tuzinai. Iš siaubo Šiukšlius vėl apsišlapino.

Pasislėpęs už furgono, Mažylis pakėlė pistoletus ir ėmė šaudyti. Iš vamzdžių veržėsi liepsna, šūvių garsas kalnuose atsiliepė daugiabalsiu aidu. Atrodė, kad vyksta galingos artilerijos pratybos. Užsikimšęs ausis pirštais, Šiukšlius suriko. Naktinis vėjelis sklaidė tirštus, sodrius, karštus parako dūmus. Kordito kvapas degino nosį.

Vilkai artėjo neskubriu, ritmingu žingsniu. Jų akys... Staiga Šiukšlius pajuto, kad nuo jų akių nepajėgia atitraukti žvilgsnio. Tai nebuvo paprastų vilkų akys; tuo jis visiškai neabejojo. Tai buvo jų Šeimininko akys, toptelėjo jam. Jų ir *jo* Šeimininko. Netikėtai Šiukšlius prisiminė savo maldą, ir baimė iškart dingo. Jis atitraukė nuo ausų pirštus. Nė nejautė, kaip jo kelnėse plinta drėgmė. Jis šypsojosi.

Ištuštinęs abi apkabas, Mažylis patiesė viso labo tris vilkus. Paskiau, nė nepamėginęs iš naujo užtaisyti pistoletus, paslėpė juos dėkluose ir pasisuko į vakarus. Bet nespėjo žengti nė dešimties žingsnių, kai vėl sustojo. Priešais jį vakarine atšaka, lyg sudriskusiais rūko lopinėliais supdami juodus apmirusių automobilių kalnus, slinko kiti vilkai. Vienas vilkas užvertė snukį į dangų ir užkaukė. Prie jo prisijungė antras, trečias, po to visas choras. Ir gauja vėl pajudėjo.

Mažylis ėmė trauktis atatupstas. Dabar jis pamėgino užtaisyti vieną pistoletą, tačiau šoviniai biro tarp jo neklusnių pirštų. Ir netikėtai Mažylis pasidavė. Barkštelėdamas į plentą, iš jo rankos iškrito pistoletas. Vilkai lyg pagal signalą puolė prie jo. Veriančiai suklikęs, Mažylis nuskuodė "Austino" link. Bėgant iš žemiau pašonėj kabančio dėklo iškrito ir nusirito keliu antras pistoletas. Dusliai, pratisai urgzdamas, arčiausiai esantis vilkas šoko ant jo kaip tik tuo metu, kai Mažylis nėrė mašinon ir užtrenkė dureles. Jis vos suskubo. Urgzdamas ir pašėlusiai vartydamas raudonas akis, vilkas atšoko nuo durelių. Prie jo prisijungė likusieji, ir po kelių sekundžių "Austiną" apsupo vilkų žiedas. Viduje bolavo blyškus kaip mirtis Mažylio veidas. Po to vienas vilkas, žemai nuleidęs trikampį snukį ir žybčiodamas akimis tarsi švyturio žibintais audros metu, pajudėjo Šiukšliaus pusėn.

"Už tave atiduosiu gyvybę... " Tvirtu žingsniu, nejausdamas nė mažiausios baimės, Šiukšlius nuėjo jo pasitikti. Ištiesė apdegintą ranką, ir vilkas ją lyžtelėjo. Po sekundės, apsivijęs puria uodega, grobuonis jau tupėjo prie jo kojų.

Mažylis vėpsojo net išsižiojęs. Šypsodamasis ir nenuleisdamas nuo jo akių, Šiukšlius parodė Mažyliui pirštą. Du pirštus. Ir Mažylis suriko:

- Krušau tave! Užčiaupk nasrus! Ar girdi mane? Ar tu girdi mane? NA KĄ, TU MANIM TIKI? UŽČIAUPK NASRUS! TU PATYLĖK, KALBĖSIU AŠ!

Vilko nasrai apglėbė sveikąją Šiukšliaus ranką. Jis pažvelgė žemyn. Vilkas vėl stovėjo greta ir palengva jį timpčiojo. Timpčiojo vakarų pusėn.

- Gerai, - ramiai pasakė Šiukšlius. - Gerai, vaikine.

Jis pajudėjo, ir vilkas sekė jo pėdomis lyg puikiai dresiruotas šuo. Pakeliui, išlindę iš po nuščiuvusių automobilių, prie jų prisijungė dar penki vilkai. Jie apsupo jį lyg kilmingo didžiūno eskortas: vienas vilkas žingsniavo priekyje, dar vienas - iš paskos, o dvi poros vilkų stypino šonuose.

Tik kartą Šiukšlius stabtelėjo ir dėbtelėjo pro petį. Reginys visam laikui įsirėžė jo atmintin: pilka vilkų apsiaustis, kantriai žiedu apjuosusi mažytį "Austiną", ir boluojantis už stiklo Mažylio veido ovalas su nebyliai praverta burna. Vilkai, atrodė, šaipėsi iš Mažylio, nukorę iš nasrų liežuvius. Jie tarsi klausinėjo, kada šitas mažytis drąsuolis spirs Tamsos žmogui į užpakalį. Ar greitai?

Šiukšliui knietėjo sužinoti, kiek laiko vilkai tupės apsupę mašiną. Atsakymas, žinoma, buvo labai paprastas: kiek tik reikės. Dvi dienas, tris, o galbūt ir keturias. Mažyliui nebeliks ką daryti, vien tik sėdėti viduje ir žvalgytis pro uždarą langą. Be maisto (nebent naujasis keleivis suvalgtų mergaitę, - taip, tokio maisto ten buvo), be gėrimo, kai dieną temperatūra tokiame mažutėlaičiame salone tikriausiai pakils iki penkiasdešimties laipsnių, o kur dar ir šiltnamio efektas! Kambariniai Tamsos žmogaus šuniukai lauks, kol Mažylis numirs iš bado arba neteks tiek proto, kad ryšis atidaryti dureles ir pabandys bėgti. Šiukšlius kikeno tamsoje. Mažylis buvo nelabai didelis. Kiekvienas pastvers po kąsnelį, ir iš Mažylio nieko nebeliks. Bet ir tiek pakaks apnuodyti vilkus alkoholiu.

- Tiesa? - suriko jis, kreipdamasis į ryškias žvaigždes. - Ir jūs patylėkite, netgi jei tikite manimi. Aš, velniai griebtų, kalbėsiu JUMS!

Jo pilki it vaiduokliai kompanionai, dusliai tapnodami letenomis į žemę ir nekreipdami į Šiukšliaus riksmus jokio dėmesio, toliau turseno šalia. Kai jie priartėjo prie Mažylio mašinos, vilkas, risnojęs įkandin Šiukšliaus, pasuko jos link. Sardoniškai išsiviepęs, jis kilstelėjo koją ir nusišlapino ant automobilio. Šiukšlius nevaliojo susilaikyti nesusijuokęs. Jis juokėsi taip, jog iš akių ištryško ašaros ir srovelėmis nuriedėjo šiurkščiais, šeriais apaugusiais skruostais. Jo beprotybei tarsi kažkokiam kulinariniam meno stebuklui keptuvėje dabar betrūko dykumos saulės kaitros, kad pagerintų ir suteiktų galutinį skonį.

Jie pajudėjo - Šiukšlius ir jo eskortas. Kai jų kelyje padaugėdavo susikaupusių mašinų, vilkams - tiems kraujo ištroškusiems nebyliems kompanionams raudonomis akimis ir žibančiais nuo seilių dantimis - reikėjo arba prašliaužti pilvais po mašinomis, arba ropštis jų kapotais ir stogais. Ir kai po vidurnakčio jie pasiekė Eizenhauerio tunelį, Šiukšlius jau nesvyruodamas patraukė į vakarinės atšakos gelmes. Argi jis dabar galėjo bijoti? Argi jis galėjo šiuo metu būgštauti dėl kokio nors pavojaus su tokia apsauga?

Kelionė buvo ilga, ir Šiukšlius prarado laiko nuovoką. Jis apgraibomis judėjo nuo vienos mašinos prie kitos. Vieną kartą jo ranka paniro į kažin ką drėgną, šlykščiai šlapią, pasigirdo išsiveržusių dvokiančių dujų švilpesys. Bet net tai jo nesustabdė. Retsykiais tamsoje regėjo raudonas akis, jos visada buvo priešais jį, jos ryžtingai vedė pirmyn. Tam tikru metu jis pajuto gaivų vėjelio dvelkimą ir paspartino žingsnį. Jis taip skubėjo, kad praradęs pusiausvyrą nuriedėjo kažkokios mašinos kapotu ir skaudžiai užsigavo galvą į šalia stovėjusio automobilio buferį. Praėjo visai nedaug laiko, kai kilstelėjęs galvą Šiukšlius išvydo brėkštantį dangų ir pradėjusias blaustis žvaigždes. Jis buvo lauke. Sargyba dingo. Ir Šiukšlius, parpuolęs ant kelių, išsakė savo dėkingumą ilga, painia ir nerišlia malda. Jis tapo stebuklo liudininku - pajuto Tamsos žmogaus nurodančiojo piršto galią, ir tai buvo akivaizdu. Nepaisant visų išbandymų, kuriuos jam teko išgyventi pradedant praeitin pasitraukusiu rytu, kai jis prabudo ir išvydo Mažylį prieš Goldeno motelio kambario veidrodį dailinantį šukuoseną. Šiukšlius buvo pernelyg susijaudinęs, kad galėtų miegoti. Palikęs už nugaros tunelį, jis vėl leidosi kelionėn. Vakarinė plento atšaka ir čia buvo grūste prigrūsta automobilių, bet nenuėjo nė dviejų mylių, kai pamatė prošvaistes, todėl dabar galėjo judėti pirmyn žymiai lengviau. O pro tarpinę juostą Šiukšlius regėjo užtvindytą rytinę plento atšaką, nesibaigiantį mašinų srautą, kuris laukė savo eilės prie įvažiavimo į tunelį. Vidurdienį jis jau atsidūrė Veil Pase, praėjo pro kelis bendrabučius bei vieno buto gyvenamuosius kompleksus. Pagaliau nuovargis jį priveikė. Išdaužęs durų stiklą, Šiukšlius įkišo ranką, atidarė kažkokio namo duris, rado lovą. Tai buvo paskutinis veiksmas, kurį prisiminė kitos dienos rytą.

Religinis įkvėpimas žavus tuo, jog gali viską paaiškinti. Kai tik Dievas (arba Šėtonas) imamas laikyti viso vyksmo mirtingųjų pasaulyje pagrindine priežastimi, atsitiktinumui... arba kaitai jau nebelieka vietos. Tereikia patikėti tokiomis religinių himnų frazėms, kaip antai "dabar Jis atvėrė mūsų apsiblaususiems žvilgsniams dausas" arba "slaptus kelius Jis renkasi, idant darytų stebuklus", ir galima atmesti bet kokią logiką kaip nereikalingą. Religinis įkvėpimas - tai vienas iš nedaugelio užtikrintų būdų atsakyti į pasaulio užgaidas, nes jis visiškai atmeta gryną atsitiktinumą. Tvirtai tikintiems *viskas* vyksta pagal kokį nors tikslų planą. Visiškai įtikėtina, kad būtent dėl šios priežasties ant plento, labiau į vakarus nuo Veilo, Šiukšlius beveik dvidešimt minučių šnekučiavosi su varnu, įsitikinęs, kad tai arba Tamsos žmogaus pasiuntinys... arba patsai Tamsos žmogus. Varnas ilgą laiką tylėdamas stebėjo jį nuo savo laktos aukštybių, o tupėjo jis tuo momentu ant telegrafo stulpo, nenuskrisdamas, kol jam neatsibodo arba kol jis nepraalko... arba kol laukė pagiriamųjų kalbų ir ištikimybės pasižadėjimų finalo.

Netoli nuo Grand Džankšeno Šiukšlius susirado dviratį ir liepos dvidešimt penktąją visu greičiu perkirto Jutos valstijos vakarinę dalį. Važiavo jis 4-uoju plentu, jungusiu federalinį 89-ąjį plentą rytuose su didele pietvakarine 15-ąja magistrale, kuri iš Solt Leik Sičio šiaurės tęsiasi iki pat Kalifornijoje esančio San Bernardino. Ir kai jo naujojo dviračio priekinis ratas netikėtai nusprendė atsisveikinti su likusia mechanizmo dalimi bei vienas pakeliauti po dykumą, Šiukšlius, perskridęs per vairą, nusileido ant galvos, ir to užteko; panašiose avarijose tikriausiai skyla kaukolė (kai parkrito, jis mynė keturiasdešimties mylių per valandą greičiu, be to, važiavo be šalmo). Bet nepraėjo nė penkios minutės, kai Šiukšlius vėl atsistojo ant kojų - kraujas srovelėmis tekėjo veidu iš beveik pustuzinio suraižymų ir nubrozdinimų - jis net sugebėjo sutrypti kažin ką panašaus į šokį ir padainuoti: *"Si-a-bo-la, gyvenimą tau paaukosiu, Si-a-bo-la, bampti, bampti, bamp!"*

Išties, pažemintąjį prakirsta kaukole niekas labiau nepaguos už gerą "Teišsipildo Tavo valia" dozę.

Rugpjūčio septintąją Loidas Henreidas įėjo į kambarį, kuris vakar buvo paskirtas sulysusiam, merdinčiam nuo išsekimo Šiukšliui. Tai buvo puikus numeris trisdešimtame "Didžiojo MGM viešbučio" aukšte. Su ovaline, šilkinėmis paklodėmis paklota lova ir lubose įmontuotu ovaliniu, pakartojančiu įspūdingą lovos dydį, veidrodžiu.

Šiukšlius pažvelgė į Loidą.

- Kaip jautiesi? - dairydamasis į šalis, paklausė Loidas.

- Gerai, - atsakė Šiukšlius. - Geriau.

- Šiek tiek maisto, vandens ir poilsio - štai viskas, ko tau reikia, - pasakė Loidas. - Aš tau atnešiau švarius drabužius. Tavo dydį teko primatuoti iš akies.

- Atrodo puikiai, - Šiukšlius niekada negalėjo tiksliai prisiminti savo aprangos dydžio. Jis paėmė Loido pasiūlytus džinsus ir darbinę palaidinę.

- Kai persirengsi, nusileisk pusryčiauti, - tarė Loidas. Jo balse galėjai pajusti bemaž pagarbą. - Dauguma mūsų valgo kavinėje.

- Gerai. Būtinai.

Kavinė buvo pilna balsų gaudesio, ir apimtas netikėtos baimės Šiukšlius sustojo prie įėjimo. Kai jis įeis, visi sužiurs į jį. Sužiurs ir ims juoktis. Pradžioje kas nors pirmas sukikens salės gilumoje, prie jo prisijungs dar kas nors, o po to visą erdvę užpildys kvatojimas, juokas ir rodantys į jį pirštai.

"Ei, slėpkite degtukus, Šiukšlius eina!

"Ei, Šiukšliau! Tai ką gi pasakė senutėlė ledi Sempl, kai tu sudeginai jos pensijos čekį?"

"Šiukšliau, ar dažnai šlapiniesi į lovą?"

Šiukšlius iškart suprakaitavo ir vėl pajuto nemalonų lipnumą, nors kai išėjo Loidas, išsimaudė po dušu. Jis prisiminė savo atspindį vonios kambario veidrodyje - pernelyg siaurą veidą, suvarpytą lėtai gyjančių randų, pernelyg liesą kūną, per mažas jo akiduobėms akis. Taip, *jie* tikriausiai prapliups juoktis. Jis girdėjo iš kavinės sklindantį balsų gaudesį, sidabrinių stalo įrankių skimbčiojimą, ir panoro nedelsiant išnykti iš čia. Bet po to jis prisiminė, kaip atsargiai vilkas timptelėjo jį už rankos ir nuvedė nuo geležinio Mažylio kapo, ir tuomet, ištiesęs pečius, Šiukšlius narsiai žengė pirmyn.

Kai kurie iš valgiusiųjų probėgšmais žvilgtelėjo į jį, paskiau valgė toliau bei šnekučiavosi. Loidas, sėdėjęs už didelio stalo salės viduryje, pamojo jam ranka, kviesdamas pas save. Šiukšlius po užgesusiu elektroniniu Keno totalizatoriaus skydu prasiskverbė tarp staliukų. Už stalo sėdėjo trys žmonės. Visi jie valgė kiaušinienę su kumpiu.

- Čia savitarna, - pasakė kažkas. - Ana ten staliukas su automatiniu pašildymu.

Šiukšlius paėmė padėklą. Stovintis už baro stambus, vilkįs nešvaria virėjo uniforma vyras stebėjo jį.

- Jūs misteris Hoganas? - nedrąsiai paklausė Šiukšlius.

Šis nusišypsojo, apnuogindamas švarplėtų dantų eilę:

- Taip, bet šitaip mane vadinti, vaikine, nederėtų. Vadink mane Vitniu. Na kaip, ar tau geriau? Kai tu pas mus atėjai, buvai panašus į Dievo pykčio auką.

- Daug geriau.

- Pasirausk tose lentynėlėse. Imk viską, ko nori. Tik nepulk prie keptų bulvių. Bulvės senos ir kietos. Džiaugiuosi tave čia matydamas, vaikine.

- Ačiū, - padėkojo Šiukšlius ir sugrįžo prie Loido staliuko.

- Šiukšle, susipažink su Kenu Demotu. Praplikęs vyrukas - tai Hektoras Droganas. O bičiulis, kuris bando užauginti ant savo veido tai, kas auga ant jo užpakalio, vardu Aukščiausias Taškas.

Visi jie linktelėjo jam.

- Susipažinkite su mūsų naujoku, - pristatė Loidas. - Jo vardas Šiukšlius.

Visi paspaudė jam ranką. Šiukšlius ėmė šakute rausti kiaušinienę. Pakėlęs akis į jaunuolį su retute barzdele, jis tyliu, mandagiu balsu paprašė:

- Misteri Taške, prašau paduoti druską.

Visi apmirė, su nuostaba žvelgdami vienas į kitą, po to prapliupo garsiai juoktis. Šiukšlius įsispoksojo į juos, jausdamas, kaip krūtinėje auga panika, bet vėliau įsiklausė į šį juoką ir išties *išgirdo* jį savo sąmone, savo ausimis, ir suprato, kad tas juokas nebuvo žeminantis. Nė vienas iš jų visiškai neketino klausti, kodėl jis sudegino ne mokyklą, o bažnyčią. Niekas nesirengė įkyrėti kalbomis apie senutėlės ledi Sempl pensijos čekį. Jis panorėjęs irgi gali nusišypsoti. Ir jis nusišypsojo.

- Misteri Taške, - kvatojosi Hektoras Droganas. - Na, Taške, tave ir turėjau omenyje. Misteri Taške, man tai patinka. Miiiiiisteeeeri Taaaaškeeee! Na, vaikine, velniškai gerai skamba!

Aukščiausias Taškas padavė Šiukšliui druską.

- Paprasčiausiai Taškas, bičiuli. Taip šaukiamas visuomet atsiliepsiu. Nevadink manęs misteriu Tašku, ir aš nevadinsiu tavęs misteriu Vaikinu, sutariam?

- Gerai, - vis dar šypsodamasis pažadėjo Šiukšlius. - Sutariam.

- Cha, misteri Taške? - paslaptingu falcetu ištarė Hektoras Droganas. Ir vėl prapliupo juoktis. - Taške, tai prilips prie tavęs visam laikui. Prisiekiu.

- Galbūt, bet esu įsitikinęs, kad Viešpats tai atlaikys, - atsakė Aukščiausias Taškas ir pakilo papildomos kiaušinienės porcijos. Mirksnį, kai jis ėjo pro šalį, tvirta ranka nusileido ant Šiukšliaus peties. Ranka atrodė šilta ir tvirta. Tai buvo draugo ranka, ji nespaudė iki skausmo ir nesižnaibė.

Šiukšlius dorojo kiaušinienę, jausdamas vidinę šilumą ir ramybę. Ši šiluma ir ramybė jam buvo tokios neįprastos, jog atrodė beveik kaip liga. Atsainiai kramtydamas, jis stengėsi suprasti šį pojūtį. Pakėlęs akis, pažvelgė į jį supančius veidus ir pagalvojo, kad tikriausiai suprato, *kas* tai buvo.

Laimė.

"Kokie malonūs žmonės, - pamanė Šiukšlius. Paskum įdurmu: - *Aš namie".*

Tą dieną Šiukšlius miegojo, tačiau kitą dieną jį ir daugelį kitų autobusu atvežė prie Akmeninės Užtvankos. Sėdėdamas tarp krūvos sudegusių automobilių, jis visą dieną vyniojo varinę vielą. Iš ten, kur jis dirbo, matėsi vandens paviršius - Mido ežeras, - ir niekas jam nevadovavo. Šiukšlius priėjo išvadą, kad čia nebuvo nei darbų vykdytojo, nei ko nors į jį panašaus, nes visi kaip ir jis pats su meile atliko patikėtą darbą.

Rytojaus dieną jis sužinojo kitką.

Buvo ketvirtis po dešimtos ryto. Šiukšlius sėdėjo ant suolo, vyniojo varinę vielą, ir tuo metu, kai jo pirštai mechaniškai dirbo, mintys sklandė už milijono mylių. Vaizduotėje jis kūrė šlovinančias Tamsos žmogų psalmes. Netikėtai jam atėjo į galvą, kad, ko gero, reikia įsigyti didelę knygą (kaip Bibliją, išties) ir pradėti joje užrašinėti kai kurias savo mintis apie *jį*. Tai būtų savotiška Biblija, kurią žmonės kada nors panorės perskaityti. Žmonės, kurie supras jo jausmus...

Prie jo suolo priėjo Kenas Demotas. Karštoje saulėje įdegęs iki juodumo, jis atrodė išsigandęs.

- Ruoškis, - tarė. - Darbas baigtas. Mes grįžtame į Vegą. Visi. Autobusas laukia.

- A? Kodėl? - nustebęs sumirksėjo Šiukšlius.

- Nežinau. Tai *jo* įsakymas. Taip perdavė Loidas. Nagi, Šiukšliau, judink subinę. Tokiais atvejais geriau neklausinėti.

Šiukšlius taip ir padarė. Netoliese, ant Huverio plento, burzgė trijų mokyklinių Las Vego autobusų varikliai. Vyrai ir moterys sėdo į savo vietas. Kalbėjosi mažai; sugrįžti į Las Vegą iki pietų buvo tikra priešingybė įprastinėms kelionėms į darbą ir atgal. Neskambėjo sodrūs juokeliai, šnekučiavosi labai mažai, ir visai nesigirdėjo įprastų frazių, kuriomis paprastai persimesdavo apie dvidešimt moterų su beveik trisdešimčia vyrų. Kiekvienas užsidarė savyje.

Kai jie jau artėjo prie miesto, Šiukšlius išgirdo, kaip vyras, sėdėjęs už praėjimo tarp sėdynių, tyliai kaimynui pasakė:

- Tai Hekas. Hekas Droganas. Velniai griebtų, ir kaip tas narkomanas įsigudrina viską iššniukštinėti?

- Užsičiaupk, - atsakė pašnekovas ir nepatikliai pažvelgė į Šiukšlių.

Šiukšlius nukreipė akis ir ėmė spoksoti pro langą į vienodą dykumos peizažą. Ir vėl jo sąmonėje pabudo nerimas.

- O Viešpatie! - pratarė viena moteris, kada jie pabiro iš autobuso, ir tai buvo vienintelis balsu nuskambėjęs aiktelėjimas.

Šiukšlius suglumęs apsidairė. Čia susirinko visi - panašu, kad visa Sibola. Atšaukė visus, išskyrus kelis žvalgus, kurie buvo pasklidę po šalies platybę nuo Meksikos pusiasalio iki vakarinio Teksaso. Juos subūrė į nelygų pusratį aplink fontaną, šešiomis ar septyniomis eilėmis, iš viso daugiau nei keturis šimtus žmonių. Kai kurie iš tolesnių eilių, idant geriau matytų, atsistojo ant viešbučio kėdžių, ir kol Šiukšlius nepriėjo arčiau, buvo įsitikinęs, jog jie žiūri būtent į fontaną. Ištiesęs kaklą, jis, beje, išvydo kažką gulint ant gazono prieš fontaną, bet nevaliojo suprasti, kas ten tysojo.

Kažkieno ranka sugriebė jį už alkūnės. Pasirodė, jog tai Loidas. Jo veidas buvo išblyškęs ir įsitempęs.

- Aš ieškojau tavęs. Vėliau *Jis* nori tave pamatyti. O kol kas štai ką mes turime. Viešpatie, kaip aš viso šito nekenčiu. Eime. Man reikia pagalbos, o tu išrinktasis.

Šiukšliui ėmė suktis galva. *Jis* norėjo jį matyti. *Jis!* Bet kol kas buvo tai... kad ir kas tai būtų.

- Kas, Loidai? Kas tai?

Loidas neatsakė. Nepaleisdamas Šiukšliaus rankos, jis nuvedė jį prie fontano. Minia prieš juos prasiskyrė, beveik spruko nuo jų. Siaurame praėjime, kuriuo jie ėjo, nebyliai šėlo neapykantos ir siaubo bangos.

Minios priekyje stovėjo Vitnis Hoganas. Jis rūkė cigaretę. Vieną koją laikė ant objekto, kurio Šiukšlius anksčiau niekaip neįstengė įžiūrėti. Tai buvo medinis kryžius, primenantis grubiai sukaltą "T" su žemiau nuleistu skersiniu.

- Ar visi čia? - paklausė Loidas.

- Taip, - atsakė Vitnis. - Manau, kad visi, - jis suskaičiavo visus. - Devynių nėra valstijoje. Flegas sakė, kad jų neįtrauktume. Na kaip laikaisi, Loidai?

- Normaliai, - atsakė šis. - Na... ne visai, bet tu žinai - aš ištversiu.

Vitnis pakreipė galvą į Šiukšlių.

- Ką žino šis mažylis?

- Aš nieko nežinau, - sumišęs kaip niekad anksčiau atsiliepė Šiukšlius. Viltis, pakilumas ir siaubas - viskas jo viduje sukilo į nesuprantamą kovą. - Kas tai? Kažką minėjo apie Heką...

- Taip, tai Hekas, - patvirtino Loidas. - Jis vartojo kokainą. Šėtoniškas kaifas, kaip aš jo nekenčiu, to sukrušto narkomano. Nagi, Vitni, pasakyk jiems, kad jį išvestų.

Peržengęs per netoli nuo jų esančią stačiakampę duobę, Vitnis pasitraukė nuo Loido ir Šiukšliaus.

Duobės vidus buvo išbetonuotas. Buvo maždaug tokio dydžio ir gylio, kad joje galėtų tilpti kryžiaus pagrindas. Vitniui Hoganui paskubomis kopiant plačiomis pakopomis tarp paauksuotų kolonų, Šiukšlius pajuto, kaip jam perdžiūvo gerklė. Jis staigiai atsigręžė į stovinčią ir po žydru skliautu pusmėnuliu laukiančią minią, po to į išblyškusį ir sustingusį Loidą, kuris rakinėdamas spuogą ant smakro nenuleido akių nuo kryžiaus.

- Jūs... Mes... Prikalsime jį? - pagaliau įstengė prašnekti Šiukšlius. - Tai dėl viso šito?

Ūmai Loidas ėmė raustis savo išblukusios palaidinės kišenėje.

- Žinai, aš kai ką tau turiu. *Jis* davė tai man, kad perduočiau tau. Negaliu tave priversti paimti tai, bet juk nuostabu, kad neužmiršau pasiūlyti. Nori?

Iš kišenės jis ištraukė dailią auksinę grandinėlę su juodu gintariniu akmenuku. Akmenuke kaip ir Loido kulone buvo raudonas taškas. Loidas supo daikčiuką prieš Šiukšliaus akis kaip hipnotizuotojas amuletą.

Loido akyse švietė *žinojimas* - taip aiškiai, kad sunku buvo to nesuprasti. Šiukšliui akimoju paaiškėjo, kad jam niekada nebeteks raudoti ir žemintis - nei prieš *jį*, nei prieš ką nors kitą, bet ypač prieš *jį* - ir apsimetinėti, neva jis nesupratęs.

"Paimk tai, ir tu turėsi viską, - sakė Loido akys. *O kas yra visko dalis? Na, žinoma, Hekas Droganas. Hekas ir betonuota duobė, pakankamai didelė, kad joje sutilptų nukryžiuotas Hekas.* Jis lėtai ištiesė ranką. Ir staiga, nespėjęs paliesti pirštais auksinės grandinėlės, apmirė.

"Tai mano paskutinis šansas. Mano paskutinė galimybė vėl tapti Donaldu Mervinu Elbertu".

Bet kitas balsas, tasai, kuris skambėjo valdingiau (bet su trupučiu švelnumo, lyg vėsi ranka ant karščiuojančios kaktos), paprieštaravo, kad laikas rinktis seniausiai praėjo. Jeigu dabar jis pasirinks Donaldą Merviną Elbertą, tai žus. Tamsos žmogaus jis ieškojo savo valia (jeigu tik tokią turi viso pasaulio Šiukšliai), Tamsos žmogus išgelbėjo jį nuo mirties, kuri grėsė nuo Mažylio rankos (mintis, kad tai Tamsos žmogus galėjo *pasiųsti* Mažylį būtent tokiam tikslui, Šiukšliui nė į galvą nešovė), ir tai, žinoma, reiškė, kad nuo šiol jo gyvybė - skola, kurią jis privalo atiduoti tam pačiam Tamsos žmogui... Žmogui, kurį kai kurie iš jų vadino Klajojančiu Dabita. Jo gyvybė! Ar jis pats nuolatos jos nesiūlė?

"O tavo siela... *nejaugi tu siūlei savo* sielą? *Nors už pensą, nors už svarą",* - pamanė Šiukšlius ir švelniai viena ranka paėmė auksinę grandinėlę, o kita - juodąjį akmenį. Šis buvo šaltas ir glotnus. Šiukšlius akimirką suspaudė jį kumštyje, norėdamas įsitikinti, ar įstengs jį sušildyti. Nemanė, kad įstengs, ir buvo teisus. Jis užsikabino jį, ir šis lyg mažytis ledo gabaliukas prigludo prie krūtinės. Bet šis pojūtis buvo malonus. Tai buvo atsvara tam karščiui, kuris visuomet viešpatavo jo sąmonėje.

- Paprasčiausiai pasakyk sau, kad tu jo nepažįsti, - tarė Loidas. - Aš turiu omenyje Heką. Aš visada taip darau. Tada lengviau. Tada...

Plačios durys triukšmingai atsivėrė. Iki jų atsklido beprotiški, išgąstingi klyksmai. Minioje pasigirdo atodūsiai.

Laiptais leidosi devynių žmonių grupė. Hektoras Droganas ėjo viduryje. Jis kovojo lyg į tinklą patekęs tigras. Jo veidas buvo numirėliškai išblyškęs, tik ant skruostikaulių švietė dvi karščiuojančios dėmės. Iš kiekvieno odos colio upeliais žliaugė prakaitas. Buvo nuogas kaip motina pagimdė. Heką laikė penketas vyrų. Vienas iš jų - Aukščiausias Taškas, tas pats vaikinas, iš kurio pravardės taip tyčiojosi Hekas.

- Taške! - vapėjo Hekas. - Ei, Taške, ką tu kalbi? Vaikinui neįmanoma padėti, taip? Pasakyk jiems, kad liautųsi, klausyk - aš nusiplausiu, prisiekiu Viešpačiu Dievu, aš nusiplausiu nuo savęs dėmę. Ką tu ten kalbi? Jau niekuo nepadėsi? *Prašau,* Taške!

Aukščiausias Taškas nieko neatsakė, tik stipriai suspaudė besiblaškantį Heką. Jam tai buvo atsakymas. Hektoras Droganas vėl ėmė rėkti. Jį negailestingai tempė prie fontano.

Jam įdurmais lyg gedulingas kortežas sekė trys žmonės: Vitnis Hoganas, nešinas didžiuliu portfeliu, žmogus, vardu Rojus Hupsas, su kopėčiomis rankose ir Vinkis Vinksas, nuplikęs, nepaliaujamai mirkčiojančiomis akimis vyras. Vinkis nešė lentą, ant kurios buvo priklijuotas popieriaus lapas.

Heką atitempė prie kryžiaus. Nuo jo sklido siaubingas, geltligiškas baimės kvapas; akys lakstė į šalis ir netrukus it audros užklupto arklio išvirto bei atidengė patamsėjusius baltymus.

- Paklausyk, Šiukšliau, - kimiai pratarė Hekas tuo metu, kai Rojus Hupsas statė už jo nugaros kopėčias. - Šiukšliau! Pasakyk jiems, bičiuli,

kad liautųsi. Pasakyk jiems, kad aš nusiplausiu nuo savęs dėmę. Pasakyk, kad toks išgąstis veikia geriau už bet kokią bausmę pasaulyje. Pasakyk jiems, bičiuli.

Nedrįsdamas pakelti akių, Šiukšlius spoksojo į jo kojas. Kai nulenkė galvą, juodas akmuo atsiskyrė nuo krūtinės ir papuolė jo akiratin. Raudona rauplelė - akis - tarsi įsmeigė į jį savo žvilgsnį.

- Aš tavęs nepažįstu, - sumurmėjo Šiukšlius.

Akies krašteliu jis pastebėjo, kaip Vitnis, su cigarete burnos kamputyje, atsiklaupė ant vieno kelio ir atidaręs portfelį ėmė dėlioti ant žolės aštrias vinis, o po to ištraukė didelį medinį plaktuką.

Nepaisant balsų gaudesio, Šiukšliaus žodžiams, regis, pavyko prasiskverbti pro paniką ir pasiekti Hektoro Drogano sąmonę.

- Ką tu *turi omenyje,* sakydamas, kad nepažįsti manęs? - klaikiai suklykė šis. - Mudu abu prieš dvi dienas pusryčiavome! Tu dar pavadinai vaikiną misteriu Tašku. Ką reiškia - nepažįsti manęs, tu, mažas mėšlinas melagi!

- Aš tavęs visiškai nepažįstu, - šį kartą aiškiau pakartojo Šiukšlius. Ir pajuto veik palengvėjimą. Jis prieš save regėjo viso labo nepažįstamąjį, truputį panašų į Karlą Jatsą. Jo ranka apčiuopė akmenį ant krūtinės ir sugniaužė jį. Sklindanti iš jo vėsa Šiukšliui įkvėpė dar daugiau pasitikėjimo.

- *Melagis!* - rėkė Hekas. Nelaimėlis vėl ėmė priešintis, jo raumenys tai atsipalaiduodavo, tai įsitempdavo; o nuo krūtinės, rankų sruvo prakaitas. - *Melagis! Ne, tu pažįsti mane! Ne, tu pažįsti mane, melagi!*

- Ne, nepažįstu. Aš nepažįstu ir *nenoriu* tavęs pažinoti.

Hekas vėl ėmė rėkti. Sunkiai dvėsuodami ir vos nulaikantys pasmerktąjį, keturi vyrai jį sutramdė.

- Pradėkite, - įsakė Loidas.

Droganą nutempė atgal. Vienas iš tramdytojų smogė Hekui žemiau kelio. Hekas parvirto ir dabar beveik gulėjo ant kryžiaus. Tuo metu Vinkis ėmė skaityti iš lapo taip kurtinančiai garsiai, kad, atrodė, jo balsas supjaustė Heko klyksmus it diskinio pjūklo staugimas.

- Dėmesio, dėmesio, dėmesio! Rendelo Flego, Žmonių Vado ir Pirmojo Piliečio įsakymu šį žmogų, vardu Hektoras Alonsas Droganas, turime nubausti nukryžiuodami. Tokia bausmė paskirta už narkotikų vartojimą.

- Ne! Ne! Ne! - aršiu kontrapunktu suklykė Hekas. Nuo prakaito slidi jo ranka ištrūko iš kibių Aukščiausio Taško pirštų, ir ūmai Šiukšlius instinktyviai atsiklaupė ir vėl prispaudė pasmerktojo riešą prie kryžiaus. Nepraėjo nei sekundė, kai laikydamas paruoštą medinį plaktuką ir dvi grubias vinis šalia Šiukšliaus priklaupė Vitnis. Iš jo burnos kampučio po senovei sviro cigaretė. Atrodė panašus į šeimininką, kuris savo namo vidiniame kieme susiruošė truputį pameistrauti.

- Puiku, palaikyk jį šitaip, Šiukšliau. O aš prikalsiu. Nepraeis nė minutė.

- Mūsų Žmonių Visuomenėje vartoti narkotikus uždrausta, nes narkomanas negali suteikti aukščiau minėtai Visuomenei savo pilnavertę pa-

ramą, - skelbė Vinkis. Jis kalbėjo greitai, lyg aukcione, jo akys tai išsprogdavo, tai imdavo greitai bėgioti. - Ypač šiuo atveju, kai pas kaltinamąjį buvo aptikta didelė porcija kokaino ir jo vartojimui reikalingos priemonės.

Heko klyksmai pasidarė tokie veriantys, jog galėjo į druzgus susprogdinti kristalą, jeigu tik netoliese jis būtų buvęs. Galva tabalavo iš šono į šoną, ant lūpų pasirodė putos. Kai šeši žmonės - tarp jų ir Šiukšlius - taikydami į išbetonuotą duobę kryžių, pakėlė jį, Heko rankomis upeliais pasruvo kraujas. Ir štai dangaus fone jau aiškiai matėsi Hektoro Drogano siluetο kontūrai su užversta galva, o iš burnos sklido nesibaigiantis kančios riksmas.

- Vykdoma visuomenės gerovei, - nervingai išrėkė Vinkis. - Šis pranešimas baigiasi rimtu įspėjimu ir sveikinimais Las Vego piliečiams. Tebūnie įspėjimas su išvardintais faktais prikaltas virš šio niekšo galvos ir tebūnie jis pritvirtintas antspaudu Pirmojo Piliečio, vardu RENDELAS FLEGAS!

- *O Viešpatie, kaip SKAUDA!* - virš jų nuaidėjo Heko Drogano klyksmas. - *O Dieve mano, Dieve mano, Dieve, Dieve, Dieve!!!*

Minia nesiskirstė bemaž valandą. Kiekvienas bijojo būti pastebėtas kaip išėjęs pirmas. Daugelyje veidų atsispindėjo pasišlykštėjimas, kituose sustingo kažkas panašaus į mieguistą nuostabą... bet jeigu ir buvo bendras vardiklis - tai siaubas.

Ir vis dėlto Šiukšlius baimės nejautė. Ko jam bijoti? Jis nepažinojo to žmogaus. Jis visiškai jo nepažinojo.

Tą patį vakarą, penkiolika minučių po dešimtos, Loidas vėl pasirodė Šiukšliaus kambaryje ir pažvelgęs į jį tarė:

- Tu apsirengęs. Gerai. Aš pamaniau, kad jau būsi atsigulęs miegoti.

- Ne, - atsakė Šiukšlius. - Dar nesinori. O ką?

Loidas nuleido balsą:

- Valanda išmušė, Šiukšliau. Jis nori tave matyti. Flegas...

- Jis?..

- Taip.

Šiukšlius persimainė.

- Kur jis? Aš pasirengęs už jį atiduoti gyvybę, o taip!

- Viršutiniame aukšte, - atsakė Loidas. - Jis pasirodė išsyk, kai mes sudeginome Drogano lavoną. Nuo pakrantės. Kai mudu su Vitniu grįžom, jis jau buvo čia. Niekas niekuomet neregėjo, Šiukšliau, kaip jis išeina ir kaip ateina, bet visi visada žino, kada jis pasišalina. Arba kada jis sugrįžta. Gerai, eime.

Po keturių minučių liftas pakilo į viršutinį aukštą, ir švytinčiu veidu bei išsprogusiom akim iš jo išlipo Šiukšlius. Loidas pasiliko lifte.

Šiukšlius atsigręžė į jį:

- O tu?

Loidas sunkiai išspaudė šypseną, tačiau atrodė graudžiai.

- Ne, jis nori matyti tik tave. Linkiu sėkmės, Šiukšliau.

Ir nespėjus šiam atsakyti, lifto durys užsidarė; Loidas išvažiavo.

Šiukšlius apsižvalgė. Jis stovėjo plačiame, puikiai įrengtame vestibiulyje. Priekyje matė dvejas duris... ir vienos, tos galinės, lėtai vėrėsi. Viduje tvyrojo tamsa. Bet Šiukšlius įstengė įžiūrėti tarpduryje stovinčią figūrą. Ir akis. Raudonas akis.

Su aidžiai stuksenančia širdimi, perdžiūvusia gerkle, Šiukšlius lėtai pajudėjo tos figūros link. Artėjant oras darėsi vis vėsesnis, įdegusios rankos pašiurpo. Kažkur giliai jo viduje nelyginant kape apsivertė ir riktelėjo Donaldo Mervino Elberto lavonas. Apsivertė ir vėl apmirė.

- Šiukšliau, - nuskambėjo žemas, kerintis balsas. - Kaip džiaugiuosi matydamas tave čia. Kaip aš džiaugiuosi.

Žodžiai nuo Šiukšliaus lūpų kilo tarytum dulkės:

- Aš pasirengęs... Aš pasirengęs atiduoti už tave savo gyvybę.

- Taip, - raminančiai ištarė figūra tarpduryje. Lūpos prasiskyrė, apnuogindamos baltus dantis. - Bet nemanau, kad to prireiks. Įeik. Leisk pažvelgti į tave.

Švytinčiomis akimis ir sustingusiu lyg lunatiko veidu Šiukšlius įėjo. Durys užsidarė, ir jie atsidūrė prietemoje. Siaubingai karšta ranka nusileido ant Šiukšliaus rankos... ir staiga jis pajuto ramybę.

Flegas tarė:

- Šiukšliau, dykumoje yra tau darbo. Svarbaus darbo. Jeigu tu panorėsi.

- Ko tik pageidaujate, - sušnabždėjo Šiukšlius. - Ko tik pageidaujate.

Rendelas Flegas apglėbė jo nuvargintus pečius.

- Aš ketinu tave užžiebti, - tarė jis. - Eime, išgersim ir kai ką apsvarstysim.

Ir galų gale tas gaisras buvo didžiulis.

49 skyrius

Kai Lusė Sven prabudo, rodyklės ant jos "Pulsaro" laikrodžio artėjo vidurnakčio link. Vakaruose, kur stūksojo kalnai - Uoliniai kalnai, - susižavėjusi pasitaisė ji, - jau žiebėsi tylus amalas. Iki šios kelionės ji niekur

nebuvo išvažiavusi į vakarus nuo Filadelfijos, kur gyveno jos įbrolis. Gyveno - prieš tai.

Kita dvigulio miegmaišio pusė buvo tuščia; kaip tik tai ją ir pažadino. Lusė ketino apsiversti ant kito šono ir užmigti - jis ateis miegoti, kai bus pasiruošęs, - bet paskiau atsistojo ir tyliai patraukė ten, kur, kaip ji spėjo, buvo jis - į vakarinę stovyklavietės dalį. Ji tykino tarytum katė - nepažadindama nė gyvos dvasios. Žinoma, išskyrus Teisėją; jo laikrodis rodė be dešimties dvyliktą, ir buvo neįmanoma užklupti jį poste netikėtai. Teisėjui buvo septyniasdešimt metų, jis prisijungė prie jų Džiolete. Dabar jų buvo devyniolika - penkiolika suaugusių, trys vaikai ir Džo.

- Luse? - tyliai šūktelėjo Teisėjas.

- Taip. Ar tu nematei...

Tylus juokelis.

- Žinoma, mačiau. Jis ten, ant plento. Ten pat, kur buvo praėjusią ir užpraeitą naktį.

Priartėjusi prie Teisėjo, Lusė išvydo ant jo kelių atverstą Bibliją.

- Teisėjau Farisai, susigadinsi regėjimą.

- Nesąmonė. Žvaigždžių šviesa - geriausias apšvietimas šiai knygai. Galbūt vienintelis geriausias apšvietimas. Kaip tau patinka? *Žmogaus gyvenimas žemėje yra kareiviavimas, ir jo dienos kaip samdininko dienos. Kaip vergas išsiilgsta pavėsio ir kaip samdininkas laukia savo darbo galo, taip ir aš turėjau tuščių mėnesių ir skaičiavau sau vargingas naktis. Jei užmingu, aš sakau: Kada atsikelsiu? Ir vėl laukiu vakaro, ir esu pilnas skausmų iki sutemai.**

- Gilu, - be ypatingo entuziazmo pasakė Lusė. - Tikrai puiku, Teisėjau.

- Tai ne puiku, tai Jobas. Jobo knygoje, Luse, nieko labai puikaus nėra. - Jis užvertė Bibliją. - *"Ir aš esu pilnas skausmų iki pat sutemai".* Tai tavo vyras, Luse, Laris Andervudas - toks, koks yra.

- Žinau, - atsidususi pasakė ji. - Jeigu tik aš žinočiau, kas jam yra.

Teisėjas, kuris apie tai turėjo savų minčių, nutylėjo.

- Turiu omeny ne sapnus, - tarė Lusė. - Niekas jau nebesapnuoja, nebent tik Džo. Bet Džo... visai kitoks.

- Taip. Kitoks. Vargšas berniukas.

- Ir visi sveiki. Bent jau nuo to laiko, kai mirė misis Volmen.

Praslinkus dviem dienom po to, kai prie jų prisijungė Teisėjas, su Lariu ir jo palydovais savo likimą sujungė pora, prisistačiusi kaip Dikas ir Selė Volmenai. Lusė negalėjo patikėti, kad gripas aplenkė vyrą su žmona, ir įtarė, jog jų santuoka buvo pasaulietinė ir visai neilga. Jiems buvo per keturiasdešimt, ir matėsi, kad jie labai myli vienas kitą. Po to, prieš savaitę Hemingford Houme, tos senos moters namuose, Selė Volmen susirgo. Visi ten liko dar dvi dienas, bejėgiškai laukdami, kol ji pasveiks ar-

---

*ŠR, ST, Job 7,1-4 *(J. J. Skvirecko vert.).*

ba mirs. Selė mirė. Dikas Volmenas kaip ir anksčiau buvo su jais, bet tapo visiškai kitoks - tylus, susimąstęs, išblyškęs.

- Jis per giliai viską ima į širdį, ar ne? - paklausė Lusė teisėjo Fariso.

- Laris - iš tų žmonių, kurie palyginti vėlai suranda savo vietą gyvenime, - kostelėjęs prabilo Teisėjas. - Bent jau taip aš jį suprantu. Žmonės, kurie vėlai suranda savo vietą, niekada nebūna pasitikintys savimi. Jie apdovanoti visu tuo, ką, sprendžiant iš teisės traktatų, privalo turėti tikri piliečiai - patriotai, niekada neperžengiantys fanatizmo ribos; vertinantys kiekvieną situaciją atsižvelgdami į faktus, bet niekada tų faktų neiškraipantys; besijaučiantys nejaukiai, kai tenka vadovauti, bet nesugebantys nusikratyti atsakomybe, jeigu tokia jiems pasiūloma... arba užkraunama. Tai geriausi demokratiniai lyderiai, nes mažai tikėtina, kad jie pamils valdžią. Tačiau kai viskas pakrypsta į blogąją pusę... kai misis Volmen miršta... Ar tai buvo diabetas? - Teisėjas pertraukė patsai save. - Galbūt. Mėlstanti oda, staigi koma... Galbūt, galbūt. Bet jeigu taip, tai kurgi buvo jos insulinas? Nejaugi ji sąmoningai pasidavė mirčiai? Negi tai buvo savižudybė?

Parėmęs smakrą ranka, Teisėjas susimąstė. Jis priminė plėšrų galvojantį paukštį.

- Jūs kažką norėjote pasakyti apie tai, kas gi įvyksta viskam pakrypus blogojon pusėn, - švelniai priminė Lusė.

- Kai viskas pakrypsta į blogąją pusę, kai misis Volmen miršta nežinia ar nuo diabeto, ar nuo vidinio nukraujavimo, ar dar nuo ko nors, tuomet į Larį panašus žmogus viskuo kaltina save. Žmonės, kuriuos istorija paverčia stabais, retai kada laimingai baigia. Melvinas Purvis, ketvirtojo dešimtmečio supermenas, 1959-aisiais nusišovė savo koviniu pistoletu. Kai nužudė Linkolną, tuolaik jis jau buvo prieš laiką susenęs, balansuojantis ant nervinio pakrikimo ribos. Per nacionalinę televiziją mes visada stebėjome prezidentų degradaciją - išskyrus, žinoma, Niksoną, kuris it vampyras svaiginosi krauju, ir Reiganą, kuris, regis, buvo pernelyg kvailas, kad imtų senti. Mano nuomone, panašiai buvo ir Džeraldui Fordui.

- Man atrodo, čia dar kažkas slypi, - liūdnai pridūrė Lusė.

Teisėjas klausiamai pažvelgė į ją.

- Kaip ten rašoma? *Aš esu pilnas skausmų ir prieštaravimų iki sutemai?*

Jis linktelėjo galvą.

Lusė tarė:

- Nuostabus įsimylėjusio žmogaus apibūdinimas, ar ne?

Teisėjas pažvelgė į ją, nustebintas, kad visą šitą laiką ji turėjo omeny tai, apie ką jis nieku gyvu nenorėjo kalbėti. Lusė virptelėjo, nusišypsojo - lūpas iškreipė kartėlio vypsnys.

- Moterys supranta, - pasakė ji. - Moterys veik visuomet supranta.

Teisėjas nespėjo atsakyti, kai ji lėtai pasišalino kelio pusėn, kurio šalikelėje, galvodamas apie Nadiną Kros, tikriausiai sėdėjo Laris.

- Lari?
- Aš čia, - atsiliepė jis. - Kodėl tu nemiegi?
- Aš sušalau, - atsakė Lusė. Jis sėdėjo šalikelėje tarytum medituodamas, sukryžiavęs kojas. - Nesutrukdysiu?
- Žinoma, ne, - Laris pasislinko. Akmuo vis dar išlaikė gęstančios dienos šilumą. Jis ją apkabino. Lusės skaičiavimu, šį vakarą jie buvo už penkiasdešimties mylių į rytus nuo Boulderio. Jeigu rytoj jie suskubs išsiruošti į kelią ne vėliau kaip devintą, tai jau pietaus Laisvojoje Boulderio Zonoje.

Būtent taip - Laisvąja Boulderio Zona - pavadino miestą žmogus per radiją; jį vadino Ralfu Brentneriu, ir jis pasakė (kažkodėl sumišęs), kad Laisvoji Boulderio Zona - tai, ko gero, šaukiamasis radijo signalas, bet Lusei patiko patsai pavadinimas, jo skambesys. Jis skambėjo *teisingai.* Jo skambesys buvo giminingas naujo gyvenimo pradžiai. Ir Nadina Kros sutiko šį pavadinimą kone su religine ekstaze, lyg jis būtų koks nors talismanas.

Praėjus trim dienoms po to, kai Laris, Nadina, Džo ir Lusė atvyko į Stovingtoną ir pamatė, jog Virusologijos centre nieko nėra, Nadina pasiūlė įsigyti radijo siųstuvą ir pradėti naršyti visus keturiasdešimt kanalų. Laris susižavėjęs pritarė šiai idėjai - paprastai jis palaikydavo daugelį jos idėjų, pamanė Lusė. Ji visiškai nesuprato Nadinos Kros. Laris buvo ją įsimylėjęs, tai nekėlė abejonių, tačiau Nadina nenorėjo su juo bendrauti, išskyrus kasdieninius reikalus.

Ir vis dėlto idėja įsigyti radijo siųstuvą buvo gera, nors smegenis, kurios ją pagimdė, kaustė ledas (kol nebuvo liečiamas Džo). Taip būtų paprasčiausia surasti kitas grupes, pasakė Nadina, ir bandyti su jomis susisiekti.

Ši mintis jų grupėje, kurią tuo metu sudarė šeši žmonės su Marku Zelmenu, suvirintoju iš Niujorko valstijos šiaurės, ir Lora Konstebl, dvidešimtmete medicinos seserimi, sukėlė gluminantį svarstymą. O pastarasis gluminantis svarstymas išryškino dar vieną sapnus neigiantį argumentą.

Lora pradėjo nuo protestuojančio pastebėjimo, esą jie *tiksliai* žino, kur vyksta. Jie keliavo į Nebraską, įkandin išradingojo Haroldo Lauderio. Ir įkandin jo grupės. Žinoma, ten pat ir dėl tos pačios priežasties. Paprasčiausiai sapnų jėga buvo pernelyg didelė, kad ją galėtum paneigti.

Po to, kai Lora skersai ir išilgai išnarstė šią temą, Nadina puolė isterijon. Ji nieko nesapnavo - "kartoju: *jokių prakeiktų sapnų".* Jei likusieji nori lavinti savo gebėjimą hipnotizuoti vienas kitą, - puiku. Kadangi jų kelionė į Nebraską turėjo racionalų pagrindą, - Stovingtone paliktą nuorodą, - nuostabu. Bet, toliau kalbėjo Nadina, tegul visi pagaliau įsisąmonina, kad ji neketina rinktis kelio, pasiremdama visokiais metafiziniais niekais. Galbūt jiems tai ir nesvarbu, bet ji pasitikės radijo siųstuvu, o ne kokiais nors regėjimais.

Įtempta Nadinos veido išraiška susilaukė plačios, draugiškos Marko šypsenos, kuris tarė:

- Jeigu tu nesapnavai, tai kodėl praėjusią naktį mane pažadino tavo kalbos per miegus?

Nadina tapo baltesnė už drobę.

- Tu laikai mane melage? - ji bemaž rėkė. - Jeigu taip, tai vienam iš mūsų geriau išeiti tiesiog dabar.

Džo suinkštė ir prigludo prie jos.

Lariui pavyko sušvelninti situaciją, pritariant Nadinos idėjai dėl radijo aparato. Ir maždaug prieš savaitę jie ėmė gauti pranešimus, bet ne iš Nebraskos (kurią visi paliko dar iki jiems ten nusigaunant, - apie tai jiems bylojo sapnai, nors jau tuomet jų sapnai ėmė blankti ir prarado savo intensyvumą), o iš Boulderio Kolorado valstijoje, esančio už šešių šimtų mylių į vakarus, - galingo Ralfo siųstuvo sustiprintus signalus.

Lusė iki šiol prisiminė tą džiaugsmingą išraišką, beveik ekstazę, kuri pasirodė jų veiduose, kai pro trukdžius prasiskverbė pratisai sniaukrojantis Ralfo Brentnerio akcentas:

- Kalba Ralfas Brentneris, Laisvoji Boulderio Zona. Jeigu jūs mane girdite, atsiliepkite 14-uoju kanalu. Kartoju, 14-uoju kanalu.

Jie galėjo girdėti Ralfą, bet jam atsakyti anuomet neužteko siųstuvo galingumo. Kai sumažėjo atstumas, jau po pirmo ryšio jie išsiaiškino, jog grupė su senute, vardu Abigeilė Fryment (bet Lusė mintyse ją vadino motuše Abigeile), atvyko pirmoji, o paskiau ėmė rastis ir naujų žmonių - po du, po tris, pasitaikydavo, ir didelėmis trisdešimties žmonių grupėmis. Kai Brentneris pirmą kartą su jais susisiekė, Boulderyje buvo du šimtai žmonių; o tą vakarą, kai jie jau galėjo vieni su kitais laisvai pasišnekėti, - nes jų pačių radijo siųstuvas atsidūrė užtikrinto susisiekimo zonoje, - jau buvo daugiau nei trys šimtai penkiasdešimt žmonių. Pakeliui auganti jų grupė padidins šį skaičių iki keturių šimtų žmonių.

- Duodu dešimtcentį už tavo mintis, - apkabindama Larį, pasakė Lusė.

- Aš galvojau apie šį laikrodį ir kapitalizmo mirtį, - rodydamas į jos "Pulsarą", tarė jis. - Visada taip buvo - dirbk kaip jautis, nes prapulsi, ir tas jautis, kuris dirbo atkakliau už kitus, galiausiai įsigydavo raudoną, baltą arba mėlyną "Kadilaką" ir tokį "Pulsaro" laikrodį. Štai demokratijos tiesa. Bet kuri moteris Amerikoje gali tapti "Pulsaro" laikrodžio ir žydros audinės kailinukų savininke, - jis nusijuokė.

- Galbūt, - sutiko Lusė. - Bet štai ką tau, Lari, pasakysiu. Aš daug ko nežinau apie kapitalizmą, bet kai ką žinau apie tuos tūkstančio dolerių vertės laikrodėlius. Žinau, kad jie ne taip jau velniškai reikalingi.

- Taip? - šypsodamasis, su nuostaba Laris pažvelgė į ją. Šypsenėlė šmėstelėjo tik vos ne vos, bet užtat kokia! Lusė jautėsi laiminga matydama jo šypseną, šypseną, skirtą tik jai. - Kodėl gi?

- Todėl, kad niekas nežino, kuri dabar valanda, - įžūliai atkirto Lusė. - Prieš keturias ar penkias dienas aš paklausiau misterio Džeksono, Mar-

ko ir tavęs - vieno paskui kitą. Ir visi jūs pasakėte skirtingą laiką, įspėję, kad bent nors po kartą jūsų laikrodžiai buvo sustoję... ar tu neprisimeni, kaip vadinasi toji vieta, kur saugomas pasaulinis laikas? Kažkada, laukdama gydytojo priimamajame, žurnale perskaičiau apie tai straipsnį. Nuostabu. Jie saugo jį tūkstantinės mikrosekundės dalies tikslumu. Jie turi švytuokles, saulės laikrodžius ir visą kitą. Dabar aš kartais galvoju apie tą vietą, ir ši mintis paprasčiausiai veda mane iš proto. Tikriausiai visi laikrodžiai ten sustojo; aš turiu tūkstantį dolerių kainuojantį "Pulsaro" laikrodį, kurį nugvelbiau juvelyrinėje parduotuvėje, tačiau jis taip pat negali saugoti laiko saulės sekundės tikslumu - taip, kaip jam priklausytų. Dėl gripo. To prakeikto gripo.

Lusė nutilo, ir kurį laiką jiedu sėdėjo tylėdami. Paskiau Laris parodė pirštu į dangų:

- Pažvelk ten!

- Kas? Kur?

- Trijų valandų aukštyje. Dabar dviejų.

Ji pažvelgė, bet taip ir nepamatė to, į ką rodė Laris, iki jis neapglėbė jos veido savo šiltomis rankomis ir nepasuko reikiamo dangaus kvadranto link. Ir tuomet Lusė išvydo, ir jai užgniaužė kvapą. Kažin kas akinančiai ryškus, ryškus lyg žvaigždė, bet sunkesnis ir nemirksintis slydo dangumi, judėdamas iš rytų į vakarus.

- O Dieve! - aiktelėjo ji. - Tai juk lėktuvas, ar ne, Lari? Lėktuvas?

- Ne. Žemės palydovas. Jis tikriausiai suksis savo orbita dar septynis šimtus metų.

Jie nenuleido nuo jo akių, kol šis nepasislėpė už milžiniškų Uolinių kalnų.

- Lari? - tyliai paklausė Lusė. - Kodėl Nadina slepia savo sapnus? - ir pajutusi jį vos pastebimai įsitempiant, pasigailėjo, kad apie tai užsiminė. Bet pradėjus, pokalbį reikia tęsti... jeigu tik jis griežtai neatsisakys kalbėti. - Ji sako, neva nieko nesapnuojanti. Bet juk iš tikrųjų ji kažką sapnuoja - Markas buvo teisus, kalbėdamas apie tai. Ji kalba per miegus. Vieną naktį ji taip garsiai kalbėjo, kad net aš nubudau.

Dabar jis pažvelgė į ją. Ir po ilgos tylos paklausė:

- Ką ji kalbėjo?

Stengdamasi viską kuo tiksliau prisiminti, Lusė susimąstė.

- Ji blaškėsi miegmaišyje, nepaliaujamai kartodama: "Nereikia, taip šalta, nereikia, aš neištversiu, jeigu tu tai padarysi, taip šalta, taip šalta". Po to ji ėmė rautis plaukus. Ir aimanuoti. Aš net pašiurpau.

- Luse, žmonės kartais sapnuoja košmarus. Ir tai visiškai nereiškia, kad jie mato... tarkim, *jį*.

- Apie *jį* geriau nekalbėti sutemus, ar ne?

- Taip, geriau nereikia.

- Lari, Nadina elgiasi taip, lyg ją tuojau pat turėtų demaskuoti. Tu supranti, apie ką aš kalbu?

- Taip.

Jis suprato. Nepaisant atkaklių Nadinos tvirtinimų, jog ji nesapnuojanti, atvykus į Hemingford Houmą, po akimis jai atsirado ratilai. Ir nuostabi sunkių plaukų kupeta pastebimai pražilo. Netikėtai palietus, ji kaipmat sudrebėdavo. Nadina *krūpčiojo*.

Vos girdimai Lusė paklausė:

- Tu juk ją myli, ar ne?

- O Luse, - Laris priekaištaudamas ją nutraukė.

- Ne, aš paprasčiausiai noriu, kad tu žinotum... - pastebėjusi Lario reakciją, ji smarkiai krestelėjo galvą. - Aš privalėjau tai pasakyti. Matau, kaip tu į ją žiūri... ir kaip ji kartais žiūri į tave, kai esi kuo nors užsiėmęs, ir tai visiškai... visiškai aišku. Lari, ji tave myli. Bet ji bijo.

- Ko bijo? *Ko* bijo?

Jis prisiminė, kai praėjus trim dienoms po jų fiasko Stovingtone bandė su ja pasimylėti. Nuo to laiko Nadina tapo ramesnė - anksčiau ji kartais *būdavo* linksma, bet dabar visiškai akivaizdžiai *stengėsi* būti linksma. Džo miegojo. Laris prisėdo prie Nadinos, ir kurį laiką jiedu šnekučiavosi, bet ne apie jų dabartinę padėtį, o apie buvusią. Laris pabandė ją pabučiuoti. Ji atstūmė jį, nusisuko, bet jis suspėjo pajusti tai, apie ką dabar jam pasakė Lusė. Jis vėl pabandė, šiurkštokai ir tuo pat metu švelniai, siaubingai jos geisdamas. Ir kažkurią vieną akimirką ji nusileido, parodė jam, kad tai *galėtų* būti, jeigu ne... Po to Nadina atšoko nuo jo ir išblyškusi, apglėbusi rankomis pečius, nuleidusi galvą nuėjo šalin.

- Daugiau taip nedaryk, Lari. Prašau, nedaryk. Antraip man teks kartu su Džo palikti tave.

- Kodėl? Bet kodėl, Nadina? Kodėl šis įvykis tau toks neįtikėtinas?

Ji neatsakė. Paprasčiausiai stovėjo vis taip pat nuleidusi galvą ir su jau ryškėjančiais mėlynai rusvais ratilais po akimis.

- Jeigu galėčiau, aš tau pasakyčiau, - atsakė ir nė karto neatsigręžusi pasišalino.

- Aš turėjau draugę, kuri elgėsi labai panašiai, - pasakė Lusė. - Anuomet mokiausi aukštesnėse klasėse. Jos vardas buvo Džolina. Džolina Meidžers. Ji metė mokslus, norėdama ištekėti už savo draugelio. Jis tarnavo laivyne. Kai jie susituokė, ji jau buvo nėščia, bet persileido. Jos vyro ilgai nebūdavo namuose, o Džolina... ji mėgo priiminėti svečius. Jai tai patiko, o jos vyras buvo pats tikriausias pavydus lokys. Jis pasakė jai, kad jeigu tik sužinos, jog ji ką nors išdarinėja už jo nugaros, sulaužys rankas ir subjauros veidą. Įsivaizduok, kaip jai reikėjo gyventi? Vyras pareina namo ir sako: “Brangioji, aš išplaukiu. Pabučiuok mane, o po to mes truputį pasivartysim ant šieno, bet jei sugrįžus man kas nors pasakys, kad tu pernelyg linksmai gyvenai, aš sulaužysiu tau rankas ir subjaurosiu veidą”.

- Taip, nelabai linksma.

- Ir štai po kurio laiko Džolina sutinka vieną vaikiną, - toliau pasakojo Lusė. - Berlington Hajuje jis buvo antrasis treneris. Kad ir kur jie pasi-

rodydavo, nuolat žvalgydavosi atgalios, aš nė nežinau, ar jos vyras buvo paprašęs ką nors sekti juos, ar ne, bet vėliau, tai jau buvo nebesvarbu. Džolina ėmė eiti iš proto. Jai atrodydavo, kad vaikinas, ties kampu laukiantis autobuso, - vienas iš jos vyro draugelių. Arba manydavo, kad tasai draugelis - komivojažierius, kokiame nors sumautame motelyje išsinuomojęs šalia jų kambarį. Kai atsidurdavo už šimto mylių nuo Niujorko valstijos, Džolinai vis tiek vaidendavosi. Ji įtardavo net policininką, kuris aiškindavo jiems, kaip nuvažiuoti į piknikui skirtą vietą. Galų gale ji ėmė šūkčioti ir šokinėti, kai vėjas suklebendavo duris, arba jei kas nors artindavosi prie jos priebučio. O kadangi gyveno name, kuriame buvo septyni mažyčiai butai, tai labai dažnai kas nors artindavosi prie jos priebučio. Herbertas pabūgo ir ją paliko. Jis išsigando ne Džolinos vyro, o *jos* pačios. Ir kaip tik jos vyro sugrįžimo išvakarėse Džoliną ištiko nervinis priepuolis. Ir viskas todėl, kad ji pernelyg mylėjo... šiek tiek per daug... ir todėl, kad jos vyras buvo beprotiškai pavydus. Lari, Nadina man primena tą merginą. Man jos gaila. Prisipažinsiu, ji man nelabai patinka, bet nuoširdžiai jos gailiuosi. Ji atrodo siaubingai.

- Tu nori pasakyti, kad Nadina bijo manęs taip, kaip toji mergina bijojo savo vyro?

Lusė patraukė pečiais:

- Galbūt. Bet noriu tau pasakyti viena - Nadinos vyras gali būti bet kur, tik ne čia.

Truputį suglumęs, Laris nusijuokė ir pasakė:

- Laikas eiti miegoti. Rytoj laukia labai sunki diena.

- Taip, - linktelėjo ji, galvodama, kad jis iš jos žodžių mažai ką tesuprato. Ir staiga Lusė pravirko.

- Na, - tarė Laris. - Nagi, - jis pamėgino ją apkabinti. Lusė atstūmė jo ranką.

- Tu gauni iš manęs viską, ko nori, tau visai nebūtina taip daryti!

Jame dar išliko kažkokia ankstesniojo Lario dalelė, kuri sunerimo, kad jo balsas nepasiektų stovyklos.

- Luse, aš gi tavęs niekuomet nė pirštu nepaliečiau, - nusiminęs pratarė jis.

- O, koks gi tu *kvailas!* - trinktelėdama jam koja, suriko ji. - Na kodėl gi vyrai tokie kvaili, Lari? Jūs skiriate tiktai baltą ir juodą. Taip, tu niekuomet manęs nė pirštu nepalietei. Aš ne tokia kaip ji. Jeigu tu bent pirštu ją paliestum, ji spjautų tau į veidą ir sukryžiuotų kojas. Vyrai savaip vadina panašias į mane moteris, jų pravardes rašo ant tualetų sienų. Bet visa mano kaltė - jog aš geidžiu švelnumo ir meilės. Aš noriu mylėti. Nejaugi tai labai blogai?

- Ne. Ne tai, Luse...

- Bet tu nepatikėsi, - įtariai pratarė ji. - Kaip ir anksčiau rėši sparną aplink Mis Plačius Klubus, o nusileidus saulei versi ant nugaros Lusę.

Laris tylėdamas linkčiojo galvą. Taip, tai tiesa. Visa tai gryna teisybė. Jis pernelyg pavargo, per daug išseko, kad įstengtų prieštarauti. Lu-

sė, regis, tai perprato, jos veido išraiška sušvelnėjo, ir ji padėjo savo delną ant jo rankos.

- Lari, jeigu sugausi ją savo tinklais, aš pirmoji mesiu tau puokštę. Niekuomet niekam ilgai nejaučiu pykčio. Tik... pasistenk per daug nenusivilti.

- Luse.

Netikėtai jos balsas, suskambėjęs nelaukta jėga, pakilo aukštyn, ir Lario rankos pašiurpo.

- Regis, aš paprasčiausiai, tikiu, kad mylėti - svarbiausia, tik meilė padės mums išgyventi, lygiai kaip ir geri santykiai, o mes nuolat susiduriame su neapykanta, dar blogiau - su tuštuma... - Lusė sušneko tyliu balsu. - Tu teisus. Jau vėlu. Aš einu miegoti. Eini?

- Taip, - atsiliepė jis, ir kai jiedu atsistojo, Laris nuoširdžiai ją apkabino ir stipriai pabučiavo. - Aš tave myliu, Luse, taip, kaip galiu.

- Žinau, - atsakė ji ir liūdnai nusišypsojo. - Žinau, Lari.

Šįsyk, kai merginą apkabino, toji nenužėrė jo rankos. Jie patraukė stovyklon ir sugrįžę baugščiai mylėjosi.

Nepraėjo dvidešimt minučių, kai Laris Andervudas su Luse Sven sugrįžo stovyklon, ir dešimt minučių po to, kai jiedu, užbaigę savo meilės aktą, ėmė sūpuotis ant sapno bangų, Nadina it katė naktyje staiga pakirdo iš sapno.

Į venas smigo įkaitintos siaubo adatos. *"Kažkas nori manęs,* - įsiklausydama į rimstančią širdį, pamanė ji. Jos plačiai atvertos, tamsos kupinos akys įsmigo ten, kur nusvirusios guobos šakos danguje persipynė su šešėliais. - *Ten kažkas nori manęs. Būtent taip. Bet... taip šalta".*

Kai jai buvo šešeri metai, jos tėvai ir brolis žuvo autokatastrofoje; tą dieną ji nevažiavo kartu su jais į svečius pas tetą ir dėdę, o pasiliko žaisti su vienu kaimynystėje gyvenusiu vaiku. Brolį jie mylėjo labiau, tai ji žinojo. Brolis buvo visiškai nepanašus į *ją,* mišraus kraujo mažytę mergytę, kurią keturių su puse mėnesio paėmė iš prieglaudos lopšio. Brolio kilmė buvo aiški, jis buvo - gauskit trimitai! - jų Savas Vaikas. O Nadina visuomet priklausė tik Nadinai. Ji buvo žemės vaikas.

Po autokatastrofos ji apsigyveno pas tetą ir dėdę, nes jie buvo vieninteliai giminaičiai. Balti rytinio Niū Hampšyro kalnai. Ji prisimena, kaip per aštuntą gimtadienį jie pasiėmė ją su savimi pasivažinėti pakabinamu tiltu, besidriekiančiu nuo Vašingtono kalno. Nuo aukščio jai iš nosies ėmė tekėti kraujas, ir jiedu dėl to ant jos supyko. Teta ir dėdė buvo labai seni. Tais metais, kai jai sukako šešiolika ir kai po mėnulio nutveikstu dangumi ji kiek įkabindama lėkė rasota žole, - svaigi naktis, kai svajonės jungiasi ir tvenkiasi su pačiu oru lyg naktinis fantazijos pienas, jiems buvo apie penkiasdešimt penkeri. Meilės naktis. Ir jeigu tas vaikinas būtų ją

sugavęs, ji būtų atidavusi jam viską, ką tik įstengtų, ir argi tai svarbu, kad jos nepagavo? Jie bėgo - kas gali būti svarbiau?

Ir jis jos nesugavo. Mėnulį aptraukė debesys. Rasa tapo lipni, nemaloni ir bauginanti. Vyno skonis burnoje pasidarė metalinis, įgavo rūgštų prieskonį. Įvyko kažkokia metamorfozė, įsiskverbė pojūtis, tarytum jai lemta, tarsi ji *privalėtų* laukti.

Ir kurgi tuomet buvo jis, jos skirtasis, tamsusis jaunikis? Kokiose gatvėse, kokiuose tamsiuose keliuose, kokiose pakelių ūkanose jis slypėjo ir laukė, kol tuščias kokteilinių plepalų aidas padalijo pasaulį į aiškiai apibrėžtas ir racionalias dalis? Kokie šalti vėjai sklido iš jo? Kiek ryšulių dinamito glūdėjo jo aptrintoje kuprinėje? Kas žino, koks buvo jo vardas, kai ji turėjo šešiolika? Ar seniai jis pasirodė pasaulyje? Kur buvo jo namas? Kokia motina glaudė jį prie savo krūtinės? Nadina žinojo tik viena: jis, kaip ir ji, buvo našlaitis, ir jo valanda dar išmuš. Jis vaikščiojo dar nepramintais keliais, o ji tuo metu dar tik viena koja žengė į tuos pačius kelius. Taškas, kuriame jų keliai susikirs, toli priekyje. Jis amerikietis, ji tai žinojo, vyras, kuris mėgs pieną ir obuolių pyragą, vyras, kuriam patiks lininė, raudonais kvadratėliais, staltiesė. Jo namai - Amerika, jo keliai - slapti, nematomi plentai, požeminės magistralės, kur kelio ženklai nupiešti ranka. Jis buvo kitoks žmogus, kitoks sutvėrimas, ypatingas, Tamsos žmogus, Klajojantis Dabita, ir jo numinti kulnai tolygiai dundėjo gaivumu alsuojančiais vasaros nakties keliais.

Kas žino, kada ateis jos skirtasis?

Ji, nelytėtas indas, laukė jo. Šešiolikos ji vos nepatyrė nuopuolio, ir vėlgi koledže. Abu jie pasišalino kas sau pikti ir suglumę, dabar toks buvo ir Laris, jaučiąs vidinį jos susidvejinimą ir tąjį priešaky laukiantį kažkokį nepaprastą mistinį susikirtimo tašką.

Boulderis - vieta, kur susijungia keliai.

Toji valanda netruks išmušti. *Jis* kvietė, liepė jai ateiti.

Baigusi koledžą, ji tarsi pasilaidojo darbe. Su dar dviem merginom nuomojo namą. Kokiom dviem merginom? Na, jos ateidavo ir išeidavo. Tiktai Nadina pasilikdavo. Ji patiko jauniems vyrams, kuriuos atsivesdavo dažnai besikeičiančios jos draugės, bet ji pati niekuomet neturėjo jokio jauno vyro. Ji numanė, kad merginos ją apkalbinėjo, vadino laukiančia merga, galbūt netgi manė, jog ji ypatingai apdairi lesbietė. Bet tai buvo netiesa. Paprasčiausiai ji buvo -

Nepaliesta.

Laukė.

Retsykiais jai atrodydavo, kad permaina jau artėja. Ir tuomet tylioje klasės patalpoje, baigiantis dienai, tvarkydama žaisliukus, ji ūmai sustingdavo ir švytinčiomis budriomis akimis, laikydama rankoje minutėlei pamirštą žaislą, galvodavo: *"Permaina jau artinasi... Netrukus padvelks neįprastas vėjas".* Kartais, kai ją aplankydavo tokia mintis, ji staiga susigriebdavo, kad žvalgosi atgal, lyg kažkas ją vytųsi. Po to reginys išsisklaidydavo, ir Nadina pratrūkdavo neramiu juoku.

Jos plaukai ėmė žilti šešiolikos metų, tą vasarą, kai ją vijosi bet nesugavo, - pradžioje kelios gijos, ryškiai išsiskiriančios juoduose plaukuose, netgi ne žilos, ne, tai netikslus žodis... *baltos...*, jos buvo *baltos.*

Prieš kelerius metus ji viešėjo kažkokio klubo vakarėlyje. Šviesa rūsio patalpoje buvo prislopinta, ir netrukus visi ėmė išsivaikščioti poromis. Daugelis merginų - tarp jų ir Nadina - atsiprašė nakčiai iš savo bendrabučių. Ji galutinai apsisprendė pereiti per viską... bet kažin kas, visus tuos mėnesius ir metus slapčia tūnojęs jos viduje, merginą sulaikė. Ir kitą rytą šaltoje septintos valandos ryto šviesoje ji pažvelgė į save ilgoje tualetinių veidrodžių juostoje ir pamatė, kad baltų plaukų radosi dar daugiau, matyt, per naktį - nors tai atrodė neįmanoma.

Taip ėjo metai, spragsėdami it metų laikai pagyvenusio amžiaus žmogui, ir lankydavo jausmai, taip, *jausmai.* Sykiais negyvame nakties kape ji nubusdavo vienu metu nuo šalčio ir karščio, apsipylusi prakaitu, stebinančiai gyvybinga ir įsijaudrinusi, savo lovos prarajoje galvodama apie nepaprastą grubų seksą bei kažkokią juodą ekstazę. Paplūdusi karštomis moteriškomis išskyromis. Išgyvendama orgazmo potvynius ir atoslūgius, kandžiodama pagalvę ir šitaip bandydama sulaikyti riksmą. Išaušus rytui, eidavo prie veidrodžio ir tikėjosi išvysti naujas baltų plaukų sruogas.

Išoriškai visus tuos metus ji buvo tik Nadina Kros: maloni, gera vaikams, puiki mokytoja, vieniša. Anksčiau tokia moteris visuomenėje būtų sukėlusi apkalbas ir smalsumą, bet laikai pasikeitė. Ir jos grožis buvo toks savotiškas, kad jai atrodė visiškai natūralu būti būtent tokia, kokia buvo.

Dabar laikai vėl turėjo pasikeisti. Šiuo metu artėjo toji permaina, ir sapnuose ji ėmė pažinti savo skirtąjį, po truputį jį suprasti, nors nė karto nematė jo veido. Jis buvo kaip tik tasai, kurio ji laukė. Ji buvo skirta jam, nors tai ir kėlė baimę.

Po to apsireiškė Džo, įkandin jo ir Laris. Ir viskas nepaprastai komplikavosi. Sau ji atrodė panaši į virvės traukimo varžybų prizą. Žinojo, kad jos skaistumas, jos nekaltybė kažkuo Tamsos žmogui buvo svarbūs. Jeigu leistų Lariui permiegoti su ja (arba apskritai bet kuriam vyrui), tuomet juodieji kerai baigtųsi. Laris ją traukė. Ji visiškai sąmoningai rengėsi permiegoti su juo - Nadina vėl ketino tai pereiti. Tegul jis permiega su ja, tegul tai įvyksta, tegul galų gale visa tai baigiasi. Ji pavargo, ir Laris buvo teisus. Pernelyg ilgai ji laukė to kito, per daug sausų metų.

Tačiau Laris buvo *ne* tas... bent jau pradžioje jai taip pasirodė. Visus savo ankstesnius ketinimus ji atmetė su kažkokia panieka, taip kaip kumelė nuo strėnų nusipurto gylį. Ji prisiminė savo mintį: *"Jeigu visa tai dėl jo, ar išdrįs kas nors apkaltinti mane atstūmus jo merginimą?"*

Visgi ji nusekė paskui Larį. Ir tai faktas. Ji beprotiškai norėjo pasiekti kitus žmones, bet ne dėl Džo, o pirmiausiai ketindama atiduoti berniuką jų globon ir patraukti į vakarus ieškoti to vyro. Tiktai metų metais ugdyta atsakomybė už jai patikėtus vaikus sulaikė Nadiną nuo savo sprendimo... be to, žinojimas, kad paliktas likimo valiai Džo žus.

"Šiame pasaulyje, kuriame jau numirė tiek daug žmonių, sunkiausia nuodėmė - leisti numirti dar vienam". Ir patraukė kartu su Lariu, kurio draugija galų gale buvo geresnė negu apskritai jokia.

Bet pasirodė, kad Larį Andervudą "jokiu" būtų sunku pavadinti, - jis priminė vieną iš tų optinių apgaulių (galbūt netgi pats sau), kai vanduo atrodo seklus, - colio, galbūt dviejų colių gylio, - bet kai pamerki į jį ranką, ši netikėtai panyra iki pat peties. Tai, kaip jis susipažino su Džo, - pirma. Tai, kaip Džo prie jo prisirišo, - antra. Jos pačios pavydas stiprėjančiai Džo ir Lario draugystei - trečia. Velse, keliant tą benzino cisternos dangtį, Laris guldė galvą už berniuką, ir pasirodė teisus.

Jeigu anąsyk jie nebūtų visą savo dėmesį sutelkę į dangtį, tai būtų pastebėję, kaip iš nuostabos jos burna pavirto raide "o". Ji spoksojo į juos neįstengdama pajudėti, sutelkusi žvilgsnį į ryškiai metalinį laužtuvą ir baimingai laukdama, kol šis susiūbuos ir išsprūs. Ir tik paskui, kai viskas baigėsi sėkmingai, ji suprato, jog tikėjosi kaip tik paties blogiausio.

O kai dangtį pavyko pakelti ir nuimti, ji minutėlei akis į akį susidūrė su savo paklydimu, tokiu giliu paklydimu, kad tasai galėjo apversti visą jos nusistovėjusį supratimą. Šiuo atveju Laris ir be pedagoginės patirties, ir per daug trumpesnį laiką suprato Džo geriau nei ji. Ir tik dabar, žvelgdama atgalios, ji įstengė įvertinti visą epizodo su gitara svarbą, turėjusio tiek įtakos įsirusenančiai stipriai Lario ir Džo draugystei. Ir kas gi buvo šios draugystės pagrindas? Priklausomybė - kas gi dar galėjo sukelti tokią netikėtą, visą jos esybę apėmusią pavydo bangą? Tegul Džo priklauso nuo Lario - tai atrodė normalu ir priimtina. Ją liūdino tai, jog ir Laris priklausė nuo Džo, jam jo reikėjo, gi jai - ne... ir *Džo tai suprato.*

Nejaugi ji taip klydo vertindama Lario charakterį? Dabar Nadina suprato, kad greičiausiai - taip. Jo nervingumas, pasipūtimas - tik regimybė, kuri pamažu nyko. Apie tai byloja vien tik faktas, kad jo pastangomis jie visą šį ilgą kelią buvo drauge.

Išvada, regis, nekėlė abejonių. Nors ji buvo pasiryžus Lariui atsiduoti, tačiau kažkuri jos dalis kaip ir anksčiau buvo prisirišusi prie to kito vyro... ir mylėtis su Lariu reikštų tos savo dalelės nužudymą amžiams. Nadina abejojo, ar užteks jėgų atsilaikyti.

Be to, dabar ji buvo ne vienintelė, kuriai sapnavosi Tamsos žmogus. Pradžioje ją tai trikdė, vėliau išgąsdino. Nors ne visai: išgąstį jautė tol, kol galėjo palyginti savo sapnus su Džo ir Lario pasakojimais; bet kai jie sutiko Lusę Sven ir ši prisipažino, jog sapnuoja tokius pačius sapnus, Nadinos išgąstis virto beprotišku siaubu. Dabar jau nepasakysi sau, kad jų sapnai paprasčiausiai *panašūs* į jos. O kas, jeigu visiems likusiems gyviesiems sapnavosi tas pat? Nejaugi galų gale Tamsos žmogaus valanda artinasi - ne tik jai, *bet ir visiems likusiems gyviesiems planetoje.*

Ši mintis dažniau nei kitos pažadindavo jos sieloje prieštaringus jausmus - viską apimantį siaubą ir nuolatinę trauką. Ji kone su panika įsitvėrė minties apie Stovingtoną. Savo paskirtimi Stovingtonas turėjo būti sveikos nuovokos ir tvarkos salelė juodosios magijos potvynio fone. Bet

Stovingtonas - pažadėtoji žemė, kurią ji buvo sukūrusi savo vaizduotėje, - irgi pasirodė ištuštėjęs. Sveikos nuovokos ir tvarkos salelė virto mirties buveine.

Keliaujant į vakarus ir pakeliui paimant išlikusiuosius, Nadinos viltis, jog viskas baigsis ramiai, pamažu geso. Viltis nyko, o Laris jos akyse augo. Jis jau miegojo su Luse Sven, bet kokią tai turėjo reikšmę? Ji buvo paskirta. Likusieji sapnavo prieštaringus sapnus: Tamsos žmogų ir senąją moterį. Senoji moteris, matyt, kaip ir Tamsos žmogus atstovavo kažkokiai pirmapradei jėgai. Senoji moteris buvo branduolys, aplink kurį pamažu jungėsi išlikusieji.

Nadina jos niekada nesapnavo. Ji per miegus regėjo vien Tamsos žmogų. Ir kai kitų sapnai taip pat nepaaiškinamai, kaip ir pasirodė, ūmai ėmė blėsti, jos regėjimai tik dar labiau sustiprėjo bei tapo ryškesni.

Ji žinojo tai, ko nežinojo jie. Tamsos žmogų vadino Rendelu Flegu. Ten, Vakaruose, kurie priešinosi jam ir jo planams, buvo arba nukryžiuoti, arba kokiu nors būdu išvaryti iš proto ir paleisti klaidžioti po verdantį Mirties Slėnio katilą. San Franciske ir Los Andžele dar liko mažos techninį išsilavinimą turinčių žmonių grupelės, bet tai buvo laikina; netrukus jie patrauks į Las Vegą, kur rinkosi pagrindinė žmonių minia. Jam nebuvo kur skubėti. Vasara ėjo į pabaigą. Greitai perėjas ir Uolinius kalnus užvers sniegas, ir nors sniego valymo mašinų pakanka, neužteks žmonių šias mašinas vairuoti. Užguls labai ilga žiema, tad užteks laiko susivienyti. Paskiau balandy... arba gegužy.

Nadina gulėjo tamsoje ir žvelgė į dangų.

Boulderis buvo jos paskutinė viltis. Senoji moteris buvo jos paskutinė viltis. Sveika nuovoka ir tvarka, kurias ji tikėjosi rasti Stovingtone, pradėjo formuotis Boulderyje. Jie buvo geri, galvojo ji, geri vaikinai, bet jeigu jai, susipainiojusiai beprotiškame prieštaringų norų voratinklyje, viskas būtų taip paprasta!.. Vėl ir vėl lyg dominante skambanti styga aidėjo tvirtas jos įsitikinimas, jog žmogžudystė šioje ištuštėjusioje šalyje - sunkiausia nuodėmė, ir jos širdis aiškiai, nesvyruodama kuždėjo, esą mirtis - tai Rendelo Flego darbas. Tačiau kaip ji troško jo šalto bučinio - labiau nei aukštesniųjų klasių mokinių ar to koledžo studento bučinio... netgi labiau (ji tiesiog pašiurpo), nei bučinių Lario Andervudo glėbyje...

"Rytoj būsime Boulderyje, - pamanė ji. - *Galbūt tuomet aš sužinosiu, baigėsi mano kelionė ar..."*

Tarsi ugninis drykstelėjimas dangų perrėžė krintanti žvaigždė, ir Nadina kaip vaikas mintyse užminė norą.

50 skyrius

Švintant dangus rytuose nusidažė švelniai rožiniais tonais. Stju Redmenas ir Glenas Beitmenas rytiniame Boulderyje įveikė beveik pusę kelio į Flagstafo kalną, kur plokščiuose Uolinių kalnų slėniuose ėmė kilti

pirmosios kalvos. Aušros šviesoje pušys, kurių kreivi kamienai rangėsi tarp plikų ir beveik stačių uolų, Stju atrodė panašios į venas, vagojančias kyšančią iš žemės nematyto milžino ranką. Kažkur rytuose Nadina Kros pagaliau paniro į jautrų, neramų miegą.

- Dieną plyš galva, - pasakė Glenas. - Kažkaip neprisimenu, kad nuo to laiko, kai buvau beūsis koledžo studentas, visą naktį girtaučiau.

- Saulėtekis to vertas, - pastebėjo Stju.

- Taip, tikrai. Gražu. Tu kada nors anksčiau buvai Uoliniuose kalnuose?

- Ne, - atsakė Sju. - Bet džiaugiuosi, kad esu dabar, - jis užsivertė gertuvę su vynu ir gurkštelėjo. - Mano paties galva skyla, - trumpam jis nutilo, apsižvalgydamas sužavėtu žvilgsniu, po to gudriai šypsodamasis atsigręžė į Gleną. - Ir kas gi turi dabar įvykti?

- Įvykti? - Glenas kilstelėjo antakius.

- Na taip. Todėl čia tave ir atsitempiau. Aš pasakiau Franei: "Pirmiausiai jį gerokai nugirdysiu, o paskiau sužinosiu, ką jis galvoja". Ji man neprieštaravo.

Glenas nusišypsojo:

- Vyno butelyje nėra kavos tirščių.

- Taip, tačiau Franė man priminė, kas tu buvai anksčiau. Sociologas. Tyrinėjai visuomenės grupių sąveiką. Taigi klok savo mokslinę nuomonę.

- Pradžioje prašyčiau centuko, o trokštantysis žinių šviesos!

- Apie kokį centuką kalbi, seni! Rytoj nusivesiu tave į Pirmąjį Nacionalinį Boulderio banką ir išsyk paklosiu milijoną dolerių. Ką tu į tai?

- O jeigu rimtai, Stju, - ką tu norėtum sužinoti?

- Manau, tą patį, ką norėtų sužinoti tasai kurčnebylis vaikinas Androsas. Kas turėtų įvykti vėliau. Nežinau, kaip tiksliau paaiškinti.

- Susikurs visuomenė, - lėtai pratarė Glenas. - Koks bus jos tipas? Šiuo metu sunku nuspėti. Dabar jau čia susitelkė bemaž keturi šimtai žmonių. Sprendžiant iš to, kaip jie rinkosi iki šiol - kasdien vis gausiau, rugsėjo pirmąją mūsų turėtų būti apie pusantro tūkstančio. Keturi tūkstančiai penki šimtai spalio pirmąją ir, ko gero, ne mažiau kaip aštuoni tūkstančiai iki to laiko, kai lapkričio mėnesį ims kristi sniegas ir užklos kelius. Užsirašyk šią pranašystę ir pažymėk ją pirmuoju numeriu.

Glenas nustebo, kai Stju iš tiesų išsitraukė iš užpakalinės kelnių kišenės užrašų knygelę ir užsirašė tai, ką neseniai išgirdo.

- Man sunku tuo patikėti, - tarė Stju. - Mes perėjome visą šalį ir nesutikome nė apgailėtinos šimtinės.

- Taip, bet jie vis ateina, tiesa?

- Taip... gurinėliais.

- Kaip? - šypsodamasis perklausė Glenas.

- Gurinėliais. Taip sakydavo mano mama. Tau nepatinka mano mamos pasakymas?

- Niekuomet neišauš tokia diena, Stiuartai, kad aš imčiau savęs taip nebegerbti ir pasakyčiau ką nors negera apie motiną iš Teksaso.

- Jie atvyksta, tai tiesa. Ralfas dabar palaiko ryšį su penkiomis ar šešiomis grupėmis, o tai reiškia, jog savaitės pabaigoje mūsų bus apie penki šimtai.

Glenas vėl nusišypsojo.

- Taip, motušė Abigeilė sėdi šalia jo, bet nė už ką nenori kalbėti per radijo siųstuvą. Sako, bijanti elektros srovės smūgio.

- Franė myli šią senutę, - nusišypsojo Stju. - Iš dalies todėl, kad ji tiek daug žino apie vaikų gimimą, o iš dalies paprasčiausiai... myli ją. Supranti?

- Taip. Daugelis jaučia tą patį.

- Žiemos pradžioje aštuoni tūkstančiai žmonių, - grįždamas prie ankstesnės temos, susimąstęs ištarė Stju. - Dieve, o Dieve.

- Tai paprasta aritmetika. Manykim, kad gripas išnaikino devyniasdešimt devynis procentus gyventojų. Gal ne tiek daug, bet kad turėtume kuo pasiremti, imkime šį skaičių. Jeigu mirtingumas nuo šio gripo - devyniasdešimt devyni procentai, tai reiškia, jog jis mūsų šalyje nusinešė apie du šimtus aštuoniasdešimt milijonų gyvybių, - Glenas pastebėjo, kad jo draugui Stju atėmė žadą, ir rūškanai linktelėjo galvą. - Palyginus su šiuo skaičiumi, nacistai nublanksta, ar ne?

- Dieve mano, - kimiu balsu atsiduso Stju.

- Bet vis tiek dar lieka daugiau nei du milijonai žmonių, tai yra penktoji Tokijo gyventojų dalis, ketvirtoji Niujorko gyventojų dalis iki epidemijos. Ir tai tik mūsų šalyje. Manau, kad dešimt procentų iš šių dviejų milijonų galėjo nepakelti gripo pasekmių. Žmonės, kurie neatlaikė būklės po patirto šoko. Žmonės, panašūs į nelaimingąjį Marką Bredoką su jo peritonitu, taip pat - nelaimingi atsitikimai, savižudybės, žmogžudystės. Taigi mūsų sumažėja dar iki 1,8 milijono. Bet mes juk numanome ir Priešininko egzistavimą, ar ne? Tą Tamsos žmogų, kurį sapnavome. Kažkur į vakarus nuo mūsų. Ten septynios stambios valstijos, kurias teisėtai galėtume pavadinti jo teritorija... *jeigu* jis iš tikrųjų egzistuoja.

- Manau, kad jis egzistuoja, - linktelėjo Stju.

- Aš irgi tai jaučiu. Bet ar jam pavaldūs visi ten gyvenantys žmonės? Aš taip nemanau, kaip netikiu ir tuo, jog motušei Abigeilei savaime pavaldūs likusių valstijų žmonės kontinente. Manau, kad viskas dar iš lėto keičiasi, tačiau ši stadija jau artėja prie pabaigos. Žmonės vienijasi. Kai mes su tavimi tai pirmą kartą svarstėme Niū Hampšyro rančoje, aš spėjau, jog susiformuos tuzinas mažų visuomenių. Bet aš visiškai nenumačiau - nes anuomet dar nežinojau, - nesutaikomos šių dviejų priešingų sapnų kovos. Tai - faktas, kurio niekas negalėjo numatyti.

- Tu nori pasakyti, kad galų gale mes turėsime devynis šimtus tūkstančių šalininkų ir *jis* tiek pat?

- Ne. Pirmiausia daug nuostolių padarys artėjanti žiema. Ir ypač mažoms grupelėms, kurios nesuspės čia atvykti, kol pradės snigti. Joms bus labai sunku. Ar bent supranti, kad pas mus, Laisvojoje Zonoje, iki šiol nė-

ra nė vieno gydytojo? Mūsų medicinos personalą tesudaro vienas veterinaras ir motušė Abigeilė, kuri jau daugiau patikimų vaistų užmiršo, nei mudviem kada nors teko apie juos girdėti. Nors jeigu tu parkrisi ir persiskelsi pakaušį, jie kaip įmanydami stengsis tau į kaukolę įmontuoti metalinę plokštelę, argi ne taip? Aš manau, kad kitą pavasarį amerikiečių beliks 1,6 milijono - ir tai pačiais palankiausiais paskaičiavimais. Iš šio skaičiaus, tikiuosi, mes surinksime milijoną.

- Milijonas gyvų žmonių, - palaimingai ištarė Stju. Jis pažvelgė į žemai išplitusį ir beveik tuščią Boulderį, kuris virš plokščio rytinio horizonto kylant saulei prisipildė šviesos. - Sunku net įsivaizduoti. Miestas bus perpildytas.

- Boulderyje visi nesutilps. Žinau, kaip bauginančiai veikia sąmonę tuščios gatvės, einant miesto centro, o po to užtvankos link, bet jis paprasčiausiai nesutalpins. Teks aplinkui steigti bendrijas. Ir situacija bus tokia: ši viena gigantiška bendrija, o likusi šalies dalis į rytus - visiškai tuščia.

- Kodėl tu manai, kad pas mus bus daugiau žmonių?

- Dėl vienos ypač nemokslinės priežasties, - taršydamas plaukus aplink savo natūralią tonzūrą, atsakė Glenas. - Aš linkęs tikėti, kad daugelis žmonių geri, o tasai, kuris valdo į vakarus nuo mūsų - tikrai blogas. Mane nuolat persekioja nuojauta... - jis užsikirto.

- Tęsk, kalbėk toliau.

- Aš pasakysiu tik todėl, kad esu girtas. Bet tai turi likti vien tarp mūsų, Stiuartai.

- Gerai.

- Pažadi?

- Pažadu.

- Man atrodo, kad jis surinks prie savęs didelę dalį technokratų, - tarė Glenas. - Neklausk manęs kodėl: tai tik nuojauta. Gal todėl, kad technokratai įpratę dirbti esant griežtai disciplinai ir turėdami aiškų tikslą. Jiems patinka, kad traukiniai važinėja pagal tvarkaraštį. Pas mus Boulderyje visiška sumaištis, visi trinasi ir daro kas kam šauna į galvą... Mes irgi privalome padaryti ką nors panašaus, apie ką mano studentai pasakytų "surinkti savo mėšlą į vieną vietą". Bet tas kitas vyrukas... Lažinuosi, jis privers traukinius važinėti pagal tvarkaraštį, o antis skraidyti žąsele. O technokratai - tokie patys žmonės kaip ir mes; jie eis ten, kur jiems labiau patiks. Įtariu, kad šis Priešininkas pats nesustos. Velniop fermerius, jis viso labo kuo greičiau įsigys kelis vaikinus, kurie Aidahe nupurtys nuo branduolinių raketų dulkes ir paruoš jas kovai. Tokiu pat būdu ir tankus, malūnsparnius, galbūt vieną ar kelis bombonešius B-52 - šiaip, dėlei juoko. Abejoju, ar jis suspėjo taip toli nueiti, tiesą pasakius, netgi tuo netikiu. Mes sužinotume. Būtent dabar jis, manau, sukaupė visas pajėgas, kad vėl galėtų apsirūpinti elektros energija ir atstatyti komunikacijas... galbūt jau mėgina šalinti silpnadvasius. Roma buvo statoma ne vieną dieną, ir jis tai žino. Jis turi laiko. Bet kai vakare matau besileidžiančią saulę - aš

nejuokauju, Stiuartai, - man baisu. Manęs neišgąsdinsi jokiais blogais sapnais. Man pakanka tik įsivaizduoti, kaip ten, kitoje Uolinių kalnų pusėje, jie triūsia it bitės.

- Ką gi daryti?

- Gal tau padiktuoti veiklos planą? - šyptelėjo Glenas.

Stiuartas parodė į savo aptrintą užrašų knygelę. Ant jos rožinio viršelio matėsi šokančios poros siluetai ir žodžiai: "Šalin šokius!"

- Taigi, - paklausė Glenas, - tu juokauji?

- Ne. Glenai, tu juk pats sakei, kad mums laikas surinkti savo mėšlą į vieną vietą. Aš jaučiu tą patį. Laiko kasdien vis mažiau. Mums nevalia taip susidėjus rankas čia sėdėti ir klausytis radijo siųstuvo. Vieną nuostabų rytą mes galime prabusti ir pamatyti, kaip tasai Nevidonas, apsiginklavęs, remiamas iš oro, kolonos priekyje Boulderyje šoka valsą.

- Rytoj jo nelauk, - nuramino Glenas.

- Taip. O kaip ateinančią gegužę?

- Gali būti, - tyliai atsakė Glenas. - Visiškai gali būti.

- Ir kas, tavo nuomone, mums atsitiks?

Glenas žodžiais neatsakė. Jis paprasčiausiai parodė gestą, nuspausdamas įsivaizduojamąjį gaiduką, o paskui vienu mauku išgėrė vyną.

- Taip, - sutiko Stju. - Taigi pradėkim viską rinkti į vieną vietą. Kalbėk.

Glenas užsimerkė. Auštanti diena palietė jo raukšlėtus skruostus ir akis.

- Gerai, - tarė jis. - Štai planas, Stju. Pirmiausiai atkurti Ameriką. Mažytę Ameriką. Kaip tik įmanoma. Pirmoje vietoje - organizuotumas ir vyriausybė. Jeigu pradėsime dabar, suformuosime tokią vyriausybę, kokios panorėsime. Kai gyventojų padaugės trigubai, atsiras rimtų problemų.

- Tarkim, kad po savaitės, tai yra rugpjūčio aštuonioliktąją, mes sušauksime visuotinį susirinkimą. Visų dalyvavimas būtinas. Iki susirinkimo reiktų įkurti specialų organizacinį komitetą. Sakykim, Septynių Komitetą. Tu, aš, Androsas, Franė, Haroldas Lauderis, galbūt dar pora žmonių. Komiteto užduotis - sudaryti rugpjūčio aštuonioliktosios susirinkimo darbotvarkę. Aš jau dabar galiu tau išvardyti kai kuriuos konkrečius darbotvarkės klausimus.

- Nagi.

- Pirmiausiai Nepriklausomybės Deklaracijos skaitymas ir ratifikavimas. Antra, Konstitucijos skaitymas ir ratifikavimas. Trečia, "Bilių apie teises" skaitymas ir ratifikavimas. Ratifikuoti turime tik visuotiniu balsavimu.

- Viešpatie, Glenai, mes gi visi amerikiečiai...

- Taip, štai kur pasireiškia tavo jaunumas, - pakeldamas krintančius apsunkusius vokus pastebėjo Glenas. - Mes esame saujelė išlikusiųjų be jokios vyriausybės. Mes - įvairaus amžiaus, religinių, klasinių ir rasinių grupių atstovų maišalynė. Vyriausybė - tai *idėja,* Stju. Būtent idėja, ar į ją

panašus mėšlas. Taigi, aš kalbu toliau. Tai - įtaiga, ne daugiau už smegenyse pramintą atminties takelį. Tai, kas dabar pas mus vyksta, vadinasi kultūrinė degradacija. Dauguma išlikusiųjų kaip ir anksčiau tiki respublikoniška vyriausybe, nes tai, jų nuomone, yra "demokratija". Bet kultūrinė degradacija niekada ilgai nesitęsia. Po kurio laiko žmonės ims išgyventi tuštumos reakciją: prezidentas negyvas, Pentagonas niekam nepavaldus, niekas, nebent termitai ar tarakonai, Kongrese ir Senate nekelia debatų. Mūsų žmonės labai greitai atsipeikės ir supras, kad praeitis pasitraukė negrįžtamai ir kad jie sugebės pertvarkyti visuomenę taip, kaip nori. Mes turime - *mes privalome* - sulaikyti juos, kol jie neatsipeikėjo ir nepridarė kvailysčių, - jis pakėlė pirštą. - Jeigu rugpjūčio susirinkime kas nors atsistos ir pasiūlys, kad motušei Abigeilei būtų suteikti absoliutūs įgaliojimai, o tu, aš ir Androsas paskirti jos patarėjais, tuomet šie žmonės, visuotinai pritarę šiam punktui, nė neįtars, kad jie balsavo už pirmą diktatūrą Amerikoje nuo "Bilių apie teises" priėmimo laikų.

- Man sunku tuo patikėti. Tarp jų yra baigusių koledžus, juristų, politinių aktyvistų.

- Galbūt kažkada jie tokie ir buvo. Gi dabar tai tik saujelė pavargusių, išgąsdintų žmonių, kurie nežino, kas jiems atsitiks. Kai kurie galbūt ir protestuos, bet tuoj pat užsičiaups, išgirdę, neva motušė Abigeilė ir jos patarėjai po šešiasdešimties dienų ketina savo įgaliojimų atsisakyti. Taigi, Stju, labai svarbu, kad pirmiausiai ratifikuotume buvusios visuomenės *dvasią*. Štai ką aš turėjau galvoje, kalbėdamas apie Amerikos atkūrimą. Ir taip turėtų būti iki tol, kol gyvensime jausdami tiesioginę grėsmę žmogaus, kurį vadiname Priešininku.

- Tęsk.

- Gerai. Kitas darbotvarkės klausimas - jog vyriausybė turi valdyti taip, tarsi tai būtų Naujosios Anglijos miestelis. Absoliuti demokratija. Kol mūsų sąlygiškai yra mažai, tai puikiausiai veiks. Tik vietoje direktorių tarybos turėsime septynetą... atstovų, aš manau - Laisvosios Zonos atstovų. Kaip skamba?

- Skamba puikiai.

- Aš irgi taip manau. Mes sieksime, kad būtų išrinkti tie patys žmonės, kurie įeis į specialųjį komitetą. Mes imsime visus skubinti ir pasistengsime, kad balsavimas įvyktų prieš tai, kol žmonės pradės kišti savo bičiulius. Mes galime pasirinkti žmones, kurie išvardins mus, o paskui ir palaikys. Ir balsavimas eis sklandžiai, lyg per sviestą.

- Šauniai sugalvota, - susižavėjęs pasakė Stju.

- Žinoma, - Gleno balse nuskambėjo puikybė. Jei nori sužlugdyti demokratinį procesą, pasitark su sociologu.

- Kas toliau?

- Visi parems punktą, kuris skelbs: "Sprendimas: motušei Abigeilei suteikiama absoliuti veto teisė bet kuriems tarybos pasiūlytiems veiksmams".

- Viešpatie! Nejaugi ji sutiks?

- Manau, taip. Tačiau man atrodo, kad niekuomet šia savo veto teise nepasinaudos, bent jau aš to nenumatau. Paprasčiausiai vargu ar mes įstengtume sukurti darbingą vyriausybę, jeigu jos nepaskirtume savo nominalia valdytoja. Ji - tai, kas mus visus vienija. Visi mes turime su ja susijusią paranormalią patirtį. Ir ji turi... kažkokią aurą. Ją apibūdindami, visi iki vieno vartoja tą patį epitetų rinkinį, skiriasi tik jų seka: gera, sena, išmintinga, protinga, maloni. Visi šie žmonės sapnavo vieną sapną, kuris juos mirtinai išgąsdino, ir kitą, kursai jiems įkvėpė saugumo ir stabilumo jausmą. Dėl sapno, kuris juos išgąsdino, jie dar labiau myli ir pasitiki gerojo sapno šaltiniu. Ji turėtų suprasti, kad tėra nominali mūsų lyderė. Manau, būtent šito ji ir norėtų. Abigeilė sena, pavargusi...

Stju protestuodamas papurtė galvą.

- Taip, ji sena ir pavargusi, bet į Tamsos žmogaus problemą ji žiūri tarsi į Kryžiaus žygį. Be to, toli gražu ne ji vienintelė. Ir tu tai žinai.

- Tu nori pasakyti, kad jinai pareikalaus didesnių įgaliojimų?

- Galbūt, ir tai būtų ne taip jau blogai, - pastebėjo Stju. - Pagaliau mes sapnavome *ją,* o ne Atstovų Tarybą.

Dabar galvą papurtė Glenas.

- Ne, man nepriimtina mintis, esą mes visi tapome kažkokios postapokaliptinės kovos įkaitais, ar tai būtų sapnai, ar dar kas nors. Velniop, tai iracionalu!

Stju gūžtelėjo pečiais.

- Tiek to, nesustokime prie šito. Manau, tavo mintis apie jai suteikiamą veto teisę - protinga. Beje, ko gero, ją netgi derėtų išplėsti. Mes turime jai suteikti ne tik teisę protestuoti, bet ir teisę siūlyti.

- Tačiau ne absoliučią, jeigu jau apie tai užsiminėme, - paskubėjo patikslinti Glenas.

- Ne, jos pasiūlymai turi būti ratifikuoti Atstovų Tarybos, - pasakė Stju, o paskui, gudriai nusišypsojęs, pridūrė: - Bet mes rizikuojame pavirsti jos guminiu antspaudu, o ne atvirkščiai.

Stojo ilga tyla. Susimąstęs Glenas parėmė smakrą į sugniaužtą kumštį. Pagaliau jis tarė:

- Taip, tu teisus. Ji negali būti tik nominali vyriausioji... blogiausiu atveju mes privalome susitaikyti, jog ji gali turėti savo nuomonę. Todėl man laikas paslėpti savo dulsvėjantį krištolinį pranašavimo rutulį, rytų teksasieti. Kadangi motušė Abigeilė yra tai, ką, pasikinkę savo mėgstamą sociologijos arkliuką, mes vadiname kitokia kryptimi.

- Ką tu turi galvoje?

- Dievą? Torą*? Alachą? Ne, ne tai. Kita kryptis - reiškia, kad jos pastangos ne būtinai nukreiptos į visuomenės reikmes ar kitus svarbesnius dalykus. Ji klauso kito balso. Lyg Žana d'Ark. Savo klausimu tu paskatinai mane padaryti išvadą, jog mes galime prieiti prie teokratijos.

---

* Toras - sen. skandinavų mitologijoje - griaustinio ir žaibo dievas.

- Teo... ko?
- Dievų valdžios, - paaiškino Glenas. Jis neatrodė laimingas. - Stju, ar tu kada nors svajojai užaugęs tapti vienu iš septynių vyskupų arba senos, šimto aštuonerių metų Nebraskos negrės-dvasininkės padėjėju?

Stju įsispoksojo į jį. Pagaliau pratarė:

- Ar dar liko vyno?
- Viskas išgerta.
- Tai velnias.
- Taip, - linktelėjo Glenas. Stojus tylai, jie tiriamai pažvelgė vienas kitam į veidą, o paskui ūmai nusikvatojo.

Be abejonės, tai buvo pats gražiausias namas, kokiame kada nors gyveno motušė Abigeilė, ir sėdint čia, priebutyje po kraigu, ją staiga užvaldė prisiminimai apie komivojažierių, kuris seniai, 1936-aisiais ar 1937-aisiais metais užvažiavo į Hemingfordą. Taip, jis buvo pats gražbyliškiausias iš visų kada nors jos sutiktų vaikinų: jis gebėjo įkalbėti net paukščius nusileisti nuo medžių. Ji paklausė šio jaunuolio, vardu Donaldas Kingas, kokiu reikalu jis atėjo pas Abę Frymentl, ir šis atsakė:

- Mano reikalas, ponia, - malonumas. *Jūsų* malonumas. Jums patinka skaityti? Kartkartėmis klausytis radijo imtuvo? O galbūt pasiguldyti savo senus, ligotus šunis ant kojoms skirtos pagalvėlės ir paklausyti pasaulio, kaip jis rieda didžiuoju Visatos slėniu.

Ji prisipažino, kad prieš mėnesį pardavė savo motorolerį, idant užsimokėtų už devyniasdešimt kupetų šieno.

- Štai būtent tuos daiktus aš ir parduodu, - pasakė tas užvažiavęs gražbylys prekiautojas. - Tai galima pavadinti dulkių siurbliu “Electrolux” su visais įmanomais antgaliais, bet iš tikrųjų tai - jūsų laisvalaikis. Įjunkite jį į rozetę, ir jūs atrasite anksčiau jums nežinomas atsipalaidavimo erdves. O išmokėjimai bus bemenk tokie pat lengvi, kokia taps jūsų namų ruoša.

Tuomet buvo pats Didžiosios Depresijos įkarštis, Abigeilė negalėjo sukrapštyti nė dvidešimties centų, kad savo anūkėms gimtadienio proga nupirktų kaspinus plaukams, taigi apie “Electrolux’o” pirkimą negalėjo būti nė kalbos. Bet kaip saldžiai jis giedojo, tasai Donaldas Kingas iš Indianos valstijoje esančios Peru! Ji niekados daugiau nebuvo jo sutikusi, bet iki šiol prisimena jo vardą. Lažinuos, galvojo motušė, kad jis visgi pavergė kokios nors baltosios ledi širdelę. Iki karo su naciais pabaigos Abigeilė taip ir neįsigijo jokio dulkių siurblio, nors, atrodė, tada kiekvienas galėjo nusipirkti bet ką, netgi ta “baltoji šliundra” iš vargingųjų kvartalo komodos kamputyje turėjo užslėpusi auksinį laikrodį.

O dabar šiame name, kuris, kaip jai parašė Nikas, yra Meplton Hile, geriausioje Boulderio dalyje (motušė Abigeilė galėjo prisiekti, kad iki šios baisios bėdos *čia* gyveno nedaug juodųjų), buvo visi įrenginiai, apie ko-

kius ji kada nors girdėjo, o apie kai kurių egzistavimą nė nenumanė. Indų plovimo mašina. *Du* dulkių siurbliai, be to, vienas skirtas tik antram aukštui. Mikrobanginė krosnelė. Skalbimo mašina ir džiovykla. Virtuvėje stovėjo įrenginys, panašus į paprastą metalinę dėžę, kurią Niko bičiulis Ralfas Brentneris pavadino "šiukšliaspaude" - į jį galėjai prikrauti šimtus svarų atliekų ir gauti mažą, dydžiu panašų į regbio kamuolį, šiukšlių briketą. Stebuklams, atrodė, nebuvo galo. Tik pamanyk, kai kuriems iš jų tikrai atėjo galas.

Linguodama priebutyje supamajame krėsle, motušė Abigeilė nukreipė žvilgsnį į elektros rozetę sienoje. Kiek gi žmonių karštą vasarą galėjo čia išeiti ir paklausyti radijo arba netgi pasižiūrėti beisbolo rungtynes per mažą televizorių! Visoje šalyje nebuvo nieko įprastesnio už šias mažytes rozetes. Tokios pas ją buvo netgi Hemingforde, gyvulių tvarte. Į jas niekuomet nekreipdavo dėmesio... kol jos nenustojo veikti. Tik tada žmonės suprato, kokią jų asmeninio gyvenimo dalį jos sudarė. Visą laisvalaikį, tuos malonumus, apie kuriuos gražbyliavo Donas Kingas... teikė šios elektros rozetės. O dabar, kai jos prarado savo galią, ant visų šitų mikrobanginių krosnelių ir "šiukšliaspaudžių" beliko tik kabinti paltus ir skrybėles.

Tik pamanyk! Jos nuosavas mažytis namukas, ir tas buvo geriau įrengtas prisitaikyti prie šių mažyčių elektros rozečių mirties. Čia kažkas vietoje jos privalėjo pasirūpinti vandens tiekimu iš upelio ir rasti būdą, kaip prieš vartojimą jį užvirinti - šiaip, dėl viso pikto. Gi namuose ji turėjo savo rankinį siurblį. Čia Nikui su Ralfu teko pertempti šį bjaurų "Portosan" įrenginį ir pastatyti jį vidiniame kieme. Namuose ji turėjo savo išvietę kieme. Ji akimirksniu išmainytų šią kombinuotą skalbimo mašiną-džiovyklą "Maytag" į nuosavą geldą, ir jai teko prašyti Niko surasti naują, o Bredo Kičnerio kur nors suieškoti skalbimo lentą ir gabalėlį seno gero šarminio muilo. Jie tikriausiai pamanė, kad ji paprasčiausiai sena kvaiša, užsigeidusi pati skalbti savo baltinius, - beje, gan dažnai, - tačiau visuomet buvo tvarkinga ir nė karto per visą savo gyvenimą neatidavė baltinių skalbyklon ir nesirengė to daryti dabar. Jai, kaip tai dažnai atsitinka visiems seniems žmonėms, retsykiais nutikdavo smulkių nemalonumų, bet iki to laiko, kol ji pati įstengė susidoroti su savo skalbiniais, šie mažyčiai nemalonumai buvo tik jos, o ne kieno nors kito, problema.

Žmonės, žinoma, atstatys elektros energijos tiekimą. Tai buvo vienas iš tų dalykų, kuriuos Dievas jai nurodė sapnuose. Ji nemažai žinojo, kas čia įvyks - kai ką iš sapnų, kai ką remdamasi savo sveika nuovoka. Sapnai ir sveika nuovoka taip persipynė, kad juos sunkiai galėjai atskirti.

Netrukus šie žmonės liausis lakstę ratais kaip vištos nupjautomis galvomis ir ims telktis draugėn. Ji ne sociologė kaip Glenas Beitmenas (kuris visada žvairavo į ją kaip hipodromo tarnautojas į padirbtą dešimtinę), bet ji žinojo, kad praėjus kuriam laikui žmonės neišvengiamai susirinks draugėn. Žmogiškosios giminės palaima, kaip ir prakeikimas, visuomet

buvo visuomeniškumas. Net jei potvynio metu ant plaukiančio Misisipės upe bažnyčios stogo atsidurtų šeši žmonės, kai tik stogas užkliūtų už kokios nors smėlio seklumos, jie imtų žaisti bingo.

Pirmiausiai jie užsigeis suformuoti kokią nors vyriausybę - tikriausiai tokią, kad galėtų valdyti aplenkdami ją. Žinoma, jeigu ji panorėtų, ir tokia būtų Dievo valia, ji to neleistų. Tegul tvarko žemiškuosius reikalus taip kaip nori. Grąžinti valdžią? Puiku. Ji pirmiausiai ruošėsi išbandyti tą "šiukšliaspaudę". Paleisti dujotiekį, kad jie neatšaltų savo užpakalių. Tegul sau į sveikatą priiminėja sprendimus ir sudarinėja planus. Į tai ji nekiš savo nosies. Tik pareikalaus, kad dalyvautų Nikas ir galbūt Ralfas. Tas teksasietis, regis, nekvailas, jis žino: kai smegenys atsisako dirbti, reikia užsičiaupti. Ji pagalvojo, kad jie norės priimti ir tą storą vaikiną, Haroldą, ir nors tasai nepatiko, ji netrukdys. Haroldas ją išvesdavo iš dvasinės pusiausvyros. Jis visada šypsodavosi, bet šypsena nė karto neuždegė jo akių. Jis buvo malonus, kalbėjo teisingus dalykus, bet jo akys priminė kyšančius iš žemės du šaltus akmenis.

Ji manė, kad Haroldas nešioja savyje kažin kokią paslaptį. Kažką atstumiančio, su kvapeliu, suvyniotą į dvokiantį šutinimo skudurą ir paslėptą pačiose širdies gelmėse. Ji nesuvokė, kas tai galėtų būti; Dievas neskyrė jai tai perprasti, vadinasi, *Jo* planams tai buvo nesvarbu. Ir visgi, kai galvodavo, jog šis storas vaikinas gali tapti aukščiausios tarybos nariu, jos neapleisdavo nerimas... tačiau ji nieko nesakys.

Jos užduotis, supdamasi krėsle ir truputį puikuodamasi galvojo motušė Abigeilė, - dalyvauti jų taryboje ir svarstymuose, kurie liečia tik Tamsos žmogų. Jis neturėjo vardo, nors jam patiko vadintis Flegu... bent jau dabar. O anoje kalnų pusėje jo darbas jau virte virė. Ji nežinojo jo planų, jie irgi buvo paslėpti nuo jos kaip ir dikto vaikino Haroldo širdyje saugomos paslaptys. Bet jai ir nereikėjo visko žinoti iki smulkmenų. Tamsos žmogaus tikslas buvo aiškus ir paprastas: juos visus sunaikinti.

Jo samprata Abigeilės sąmonėje buvo stebėtinai sudėtinga. Žmonės, kuriuos apvaizda atvedė į Laisvąją Zoną, visi jie atėjo pas ją, ir ji visus juos priėmė, nors kartais jie vargindavo... kiekvienas norėjo papasakoti sapnavęs ir ją, ir *jį*. Jie siaubingai jo bijojo, o Abigeilė, linksėdama galva, kaip įmanydama juos ramino bei guodė, nors pati galvojo, kad daugelis, sutikę Flegą, jo nepažintų... jeigu jis *nepanorėtų* būti atpažintas. Jie galėjo *pajusti* jį - nemalonų šaltuką, per visą kūną nubėgantį šiurpulį, staigų karščio pojūtį, lyg karštinės gūsį arba aštrų, ausis ir smilkinius veriantį skausmą. Bet šie žmonės klydo, manydami, kad jis turi dvi galvas arba šešias akis, arba iš smilkinių išdygusius didžiulius aštrius ragus. Jis, ko gero, mažai kuo skyrėsi nuo paštininko ar pieno išnešiotojo.

Ji numanė, kad už sąmoningo blogio slepiasi nesuvokta tamsa. Štai kuo Žemėje skiriasi tamsos vaikai, jie nieko negali kurti, įstengia tik viską griauti. Aukščiausiasis mūsų Sutvėrėjas sukūrė mus panašius į save, ir tai reiškia, jog visi, nutvieksti Dievo šviesos, vyrai ir moterys, buvo savotiški

kūrėjai, žmonės, turintys aštrų protingo pavyzdžio pojūtį ir galintys savo rankomis nulipdyti pasaulį. Gi Tamsos žmogus norėjo - ir galėjo - tik griauti. Antikristas? Taip pat būtų galima pasakyti - antitvėrėjas.

Jis, žinoma, turės pasekėjų; ir *tai* - nėra nauja. Jis melagis, jo gimdytojas buvo Netiesos Tėvas. Jiems jis bus kaip kokia nors didžiulė, neoninė, akinanti juos įvairiomis degančiomis šviesomis, iškaba danguje. Jo mokiniai, tie meistrai-griovėjai, neįstengs pastebėti, jog kaip ir neoninė iškaba jis vis kartos ir kartos tuos pačius ornamentus. Jie nevalios suprasti: jeigu iš sudėtingo, švytinčio gražiais nėriniais vamzdelių raizginio išleisi dujas, tai jos tyliai išsisklaidys ir ištirps nepalikdamos nė kvapo.

Išmuš toji valanda, kai kas nors prieis teisingos išvados, kad jo karalystėje niekad nebus taikos. Stebėjimo postai ir spygliuota viela ne tik saugos jo valdų sienas nuo užpuolikų, bet ir kalins naujakrikštus.

Ar jis laimės?

Ji nebuvo įsitikinusi, kad nelaimės. Motušė Abigeilė suprato, kad jis lygiai taip pat žino apie ją kaip ir jinai apie jį ir kad jo pasitenkinimo viršūnė - pamatyti jos sulysusį juodą kūną, nukryžiuotą ant telegrafo stulpo ir draskomą varnų. Ji žinojo, kad kai kam iš šalia jos esančių sapnavosi nukryžiuoti kūnai. Regintys tokius sapnus jai pasipasakodavo ir, kaip ji spėjo, niekam daugiau. Ir niekas negalėjo atsakyti į klausimą:

Ar jis nugalės?

Bent jau ne jai leista tai išmanyti. Nežinomi Viešpaties keliai, ir jis elgiasi taip, kaip mano esant reikalinga. Tai Jis panorėjo, kad ištisos Izraelio vaikų kartos srūtų kruvinu prakaitu ir vargtų nuo Egipto jungo. Tai Jis panorėjo, kad broliai parduotų Juozapą vergovėn, nuplėšę nuo jo tėvo padovanotus gražius įvairiaspalvius rūbus. Tai jis panorėjo, kad nelaimėlį Jobą apniktų daugybė ligų, ir Jis panorėjo, kad jo vienintelis Sūnus būtų prikaltas prie kryžiaus su pasityčiojančiu užrašu virš galvos.

Viešpats - lošėjas; jeigu Jis būtų mirtingas, ten, Hemingford Houme, Popo Meno supermarketo priebutyje, palinkęs virš šachmatų lentos, Jis jaustųsi tarsi namuose. Jis žaistų raudonaisiais prieš juoduosius, baltaisiais prieš juoduosius. Jai atrodė, kad lošti Jam buvo verta labiau nei kam nors kitam, patsai lošimas Jam *buvo* vertybė. Išmuš Jo valanda, ir Jis paims viršų. Bet nebūtinai šiais metais, galbūt po tūkstančio metų... ir ji nepervertina Tamsos žmogaus klastingumo. Jeigu jis būtų neoninės dujos, tai ji - mažytė juoda dulkelė, kurią didžiulis lietaus debesis pakelia virš perdžiūvusios žemės. Tik eilinis kareivis - kuriam jau seniausiai laikas į atsargą, ir tai tiesa! - Viešpaties Dievo tarnyboje.

- Tebūnie tavo valia, - pasakė motušė Abigeilė ir iš prijuostės kišenės išsitraukė pakelį “Planters” žemės riešutų. Paskutinis jos gydytojas, daktaras Stontonas, patarė jai vengti sūrumo, bet ką jis supranta? Ji pergyveno abu gydytojus, kurie drįso jai patarinėti sveikatos klausimais po to, kai jai suėjo aštuoniasdešimt šešeri metai, taigi ji suvalgys šiek tiek riešutėlių, jeigu jau taip norisi. Nuo jų smarkiai paskausta dantenas, bet, o Dieve, kokie jie skanūs!

Tuo metu Ralfas Brentneris, užsidėjęs savo nepakeičiamą, ant pakaušio nustumtą skrybėlę, padabintą graiželiu ir plunksna, keliuku kilo namo link. Jis pasibeldė į duris ir nusiėmė skrybėlę.

- Ar nemiegate, motuše?

- Aš čia, - pilna burna riešutų atsiliepė ji. - Įeik, Ralfai, aš kramtau riešutėlius, ir kramtysiu juos iki pat mirties.

Ralfas nusijuokęs įėjo.

- Ten už vartų kažkokie žmonės nori pasimatyti su jumis, jeigu jūs ne itin pavargusi. Jie atėjo beveik prieš valandą. Sakyčiau, nebloga komanda. Jos priešaky - ilgaplaukis vaikinas, bet tai jo negadina. Pavarde Andervudas.

- Gerai, palydėk juos čia, Ralfai, - tarė motušė Abigeilė.

- Bus padaryta. - Jis pasisuko į duris.

- Kur Nikas? - sustabdė jį motušė. - Aš jo nemačiau nei šiandien, nei vakar. Namisėda iš jo neišeis, ar ne?

- Jis buvo ten, prie vandens saugyklos, - atsakė Ralfas. - Jis ir tas elektrikas, Bredas Kičneris, apžiūrinėja elektrinę, - Ralfas pasitrynė nosį. - Šiandien ir aš ten buvau. Nusprendžiau, kad visiems tiems vadams reikalingas nors vienas indėnas, idant turėtų kam įsakinėti.

Motušė Abigeilė sukikeno. Ralfas jai *iš tiesų* patiko. Jis buvo paprastas vyrukas, bet sumanus - jautė, kaip turi veikti technika. Jos nestebino, kad būtent Ralfas privertė dirbti tai, ką visi pavadino Laisvosios Zonos radiju.

- Tu geras vaikinas, Ralfai, ar žinai? Tu būtent toks.

- Jūs irgi, motuše. Na, ne vaikinas, bet jūs supratote, ką norėjau pasakyti. Žodžiu, kai mes dirbome, pro šalį ėjo tas draugužis Redmenas. Norėjo pakalbinti Niką, kad tasai dalyvautų kažkokiame komitete.

- Ir ką atsakė Nikas?

- Jis parašė kelis puslapius, kurių visa esmė - jog jam priimtina tik tai, kas priimtina jums, motuše Abigeile.

- Ką gi apie visas šias manipuliacijas gali pasakyti tokia pagyvenusi moteris kaip aš.

- Daug ką, - rimtai pastebėjo Ralfas. Jis buvo aiškiai susijaudinęs. - Mes visi esame čia tik jūsų dėka. Man regis, padarysime viską, ką jūs manysit esant reikalinga.

- Aš noriu tiktai vieno, - gyventi laisvai - taip, kaip gyvenau anksčiau, kaip amerikietė. Aš tik noriu turėti teisę tarti savo žodį, kai tam ateis laikas. Kaip amerikietė.

- Na, visa tai jūs turėsite.

- O kiti irgi taip galvoja, Ralfai?

- Prisiekiu, kad taip.

- Tuomet viskas gerai, - motušė Abigeilė patenkinta suposi krėsle. - Mums skirtas laikas eina. Žmonės aplinkui slampinėja be jokio užsiėmimo. Daugelis tik ir laukia, kad kas nors jiems pasakytų, ko imtis ir į ką atsiremti.

- Ar aš galiu eiti?

- Kur?

- Nikas ir Stju klausė manęs, ar negalėčiau kur nors rasti spausdintuvą ir galbūt jį suderinti, o jei pavyktų atstatyti elektros energiją, jį paleisti. Atsakiau, kad dėl to nebūtina jokia elektros energija - užteks paprasčiausiai nueiti mokyklon ir susirasti ten patį didžiausią rotatorių su rankena. Jiems reikia kažkokių lapelių, - jis krestelėjo galvą. - Reikia! Septynių šimtų. Kodėl? Juk mūsų čia - vos daugiau nei keturi šimtai?

- Ir devyniolika ten, už vartų; tikriausiai, jie su kiekviena minute vis labiau jaudinasi, kol mes čia malame liežuviais. Eik ir atvesk juos.

- Einu, - Ralfas jau buvo beišeinąs.

- Paklausyk, Ralfai!

Jis atsigręžė.

- Atspausdink tūkstantį, - paprašė ji.

Pro vartus jie įėjo vorele, ir motušė Abigeilė pajuto, kad susitepė ta nuodėme, kurią ji manė esant visų nuodėmių motina; visi Dešimt Dievo Įsakymų liejosi į vieną: "Nevok". Žmogžudystė - gyvybės vagystė, svetimavimas - žmonos vagystė, godumas - slapta, nepastebima vagystė, slypinti širdies gelmėje. Dievo niekinimas - Dievo vardo vagystė, nes jis išmetamas iš Dievo namų ir lyg pasileidusi bobelė paleidžiamas vaikštinėti gatvėmis. Abigeilė niekad nebuvo tikra vagis, tik šiaip kartkartėmis smulki vagiliautoja.

Nuodėmių motina buvo puikybė.

Puikybė buvo žmogiškosios giminės Šėtono moteriškoji pusė, tylus, visada vaisingas nuodėmės kiaušinis. Puikybė sulaikė Mozę, ir jis neužėjo į Kanaaną, kur vynuogės buvo tokios stambios, jog teko jas nešti ant virvių. *"Kas išgavo vandenį iš uolos, kai mes troškome gerti?"* - paklausė Izraelio sūnūs, ir Mozė atsakė: *"Tai padariau aš"*.

Abigeilė Frymentl visada buvo išdidi moteris. Ji didžiavosi švariomis grindimis, kurias plovė, šliaužiodama keturiomis (bet kas sukūrė rankas, kojas ir patį vandenį, kuriuo ji plovė?), didžiavosi tuo, kad visi jos vaikai tapo garbingais žmonėmis: nė vienas nepateko į kalėjimą, nepakliuvo į butelio ar narkotikų pinkles, nepaleistuvavo; bet juk vaikų motinos - tai Viešpaties dukros. Ji didžiavosi savo gyvenimu, bet ne ji sukūrė savo gyvenimą. Puikybė - tai valios prakeikimas, ir kaip moteris puikybė klastinga. Netgi būdama tokio garbaus amžiaus, Abigeilė Frymentl dar neįveikė visų jos iliuzijų ir nepergalėjo jos blizgesio.

Ir kai jie vorele praėjo pro vartus, ji pamanė: *"Jie atėjo būtent pas mane"*. O pridurmui šiai nuodėmingai minčiai jos sąmonėje be jokio pasipriešinimo pakilo ištisas spiečius šventvagiškų metaforų: kaip jie ėjo vienas paskui kitą nelyg prie komunijos - jų jaunas vedlys, nudūręs akis že-

mėn, šalia jo - šviesiaplaukė moteris, už jo berniukas su tamsiaake moterim, kurios juoduose plaukuose švytėjo žilos gijos. Kiti traukė įkandin jų.

Vaikinas užlipo į prieangį, bet šalia jo žengusi moteris pasiliko prie slenksčio. Kaip Ralfas ir sakė, jo plaukai buvo ilgi, bet tvarkingi. Veidą rėmino ne taip seniai užželdinta vario spalvos barzdelė. Vyriškų bruožų veide, aplink burną ir ant kaktos, įsirėžė neseniai atsiradusios rūpesčių ir apmąstymų raukšlelės.

- Tai jūs iš tikrųjų reali, - tyliai pratarė jis.

- Aš visuomet taip maniau, - nusišypsojo ji. - Aš Abigeilė Frymentl, bet daugelis mane vadina tiesiog motuše Abigeile. Sveiki atvykę pas mus.

- Ačiū, - kimiai atsiliepė jaunuolis, ir senoji moteris pamatė, kaip jis stengiasi sulaikyti besitvenkiančias ašaras.

- Aš... mes džiaugiamės, kad čia atėjome. Mano vardas Laris Andervudas.

Motušė Abigeilė ištiesė ranką, ir Laris atsargiai, virpėdamas apglėbė ją savo delnais, ir ji vėl pajuto puikybei artimo išdidumo antplūdį. Jis nepaleido jos rankos, tarytum manė, kad joje slypėjo ugnis, kuri pavers jį pelenais.

- Jūs... jūs man sapnavotės, - sumišęs pasakė jis.

Senutė nusišypsojusi linktelėjo galvą, ir Laris, vos nesuklupęs, pasisuko ant nutirpusių kojų. Susigūžęs jis nusileido nuo prieangio. "Jis atsities", - pamanė ji. Dabar, kai yra čia ir kai suprato, jog jam jau nebereikia vilkti ant savo pečių nepakeliamą rūpesčių naštą. Žmogui, kuris savimi nepasitiki, iki to laiko, kol jis galutinai suaugs, nederėtų pernelyg persitempti, o šis žmogus, Laris Andervudas, dar buvo per gležnas ir galėjo palūžti. Bet jis jai patiko.

Paskui priėjo jo moteris, gerutė mažytė būtybė mėlynomis kaip žibuoklės akimis. Ji drąsiai, bet neįžūliai pažvelgė į motušę Abigeilę.

- Aš - Lusė Sven. Džiaugiuosi su jumis susipažinuşi, - ir nors ji mūvėjo ilgomis kelnėmis, tūptelėjo lengvu reveransu.

- Džiaugiuosi, kad atėjai, Luse.

- Ar jūs neprieštarausite, jeigu aš paklausiu... na... - ji nuleido akis, ir jos veidas ryškiai paraudo.

- Galima suskaičiuoti šimtą aštuonerius, - patenkintu balsu atsakė motušė Abigeilė. - Panašu, kad greitai bus du šimtai šešiolika.

- Aš jus sapnavau, - tarė Lusė, o paskui sumišusi nuėjo.

Po to prisiartino tamsiaakė moteris su berniuku. Moteris pažvelgė į ją rimtai ir nepalenkiamai; berniuko veide atsispindėjo nuoširdi nuostaba. Berniukas atrodė kaip visi. Bet toje moteryje buvo kažkas, nuo ko ją staiga apgobė kapų šaltis. *"Jis čia,* - pagalvojo ji. - *Jis atėjo šios moters pavidalu... kad matytų, jis pasirodo skirtingais pavidalais... vilko... varnos... gyvatės".*

Ji nebuvo praradusi baimės jausmo, ir mirksnį pabūgo, kad ši keista moteris su žilomis gijomis plaukuose tuoj puls ir nusuks jai sprandą. Toks

pojūtis truko vos akimirką, ir motušei Abigeilei išties pasirodė, kad moters veidas pranyko ir ji žvelgia į laike bei erdvėje atsivėrusią skylę, skylę, iš kurios į ją susmigo akys, juodos ir prakeiktos, - akys tuo pat metu prarastos, iškankintos ir beviltiškos.

Tačiau tai buvo tik moteris, o ne *jis*. Tamsos žmogus niekada neišdrįstų čia, pas ją, ateiti, netgi kitokiu pavidalu. Tai buvo viso labo moteris - be to, nepaprastai graži - išraiškingo, jausmingo veido, apkabinusi per pečius berniūkštį. Aš, pamanė motušė Abigeilė, tiesiog mirksnį snustelėjau. Ir ne ilgiau.

Nadina Kros tuo metu išgyveno tikrą paniką. Jiems einant pro vartus, ji jautėsi normaliai. Ir tai truko tol, kol Laris nepradėjo kalbėtis su senąja moterimi. Paskui akimoju ją užplūdo pasibjaurėjimas ir siaubas. Senoji moteris galėjo... Ką galėjo?

Įžvelgti.

Taip. Ji būgštavo, kad senoji moteris sugebės ją persmelkti žvilgsniu, įsiskverbti ten, kur jau įsišaknijo ir plėtėsi tamsa. Ji bijojo, kad senoji moteris pakils iš savo vietos prieangyje ir demaskuos ją, pareikalaus, kad ji paliktų Džo ir keliautų pas tą (pas *jį*), kuriam ji buvo skirta.

Abi jos, kiekviena savaip apimtos baimės, spitrijo viena į kitą. Jos vertino viena kitos jėgą. Akimirka buvo trumpa, bet joms ji užsitęsė be galo.

"Jis, Velnio Atžala, - joje," - pamanė Abigeilė Frymentl.

"Visa jų jėga čia, joje, - savo ruožtu toptelėjo Nadinai Kros. - *Ji - viskas, ką jie turi, nors jiems gali atrodyti kitaip".*

Šalia jos stovėjęs Džo sunerimo ir ėmė tampyti už rankos.

- Sveiki, - pasakė ji tyliu, tarsi iš po žemių balsu. - Aš - Nadina Kros.

Senoji moteris atsakė:

- Aš žinau, kas tu.

Žodžiai, staiga nutraukę likusiųjų žmonių pašnekesį, pakibo ore. Visi susirūpinę grįžtelėjo ir sužiuro, ar kas nors neatsitiko.

- Iš tikrųjų? - tyliai paklausė Nadina. Netikėtai jai pasirodė, kad Džo - jos apsauga, vienintelė apsauga. Ji pastatė berniuką prieš save lyg įkaitą. Džo spoksojo į motušę Abigeilę savo nepaprastomis, dangiškai žydromis akimis. Nadina tarė: - Tai Džo. Jūs ir jį pažįstate?

Motušė Abigeilė taip ilgai nenuleido nuo moters, pasivadinusios Nadina Kros, akių, kad iš nugaros pusės jai ant kaklo pasirodė prakaitas.

- Manau, kad jis toks pats Džo, kaip aš - Kasandra, - pasakė senutė. - Ir aš nemanau, kad tu jo mamytė, - motušė Abigeilė nukreipė akis į berniuką su nesuprantamu palengvėjimu, neįstengdama nuslopinti neaiškaus keisto jausmo, kad moteris lyg ir nugalėjo - kad ji pastatė tarp jų spąstus, pasinaudodama jais, idant neleistų Abigeilei atlikti savo pareigą... Ak, bet viskas atsitiko taip netikėtai, ir ji nebuvo tam pasirengusi!

- Vaikinuk, kuo tu vardu? - paklausė berniuko motušė Abigeilė. Šis įsitempė, lyg jo gerklėje būtų įstrigęs kaulas.

- Jis jums nepasakys, - nuleidusi ant berniuko peties ranką, kreipėsi Nadina. - Jis negali pasakyti. Manau, jis neįstengia prisimin...

Džo nusipurtė jos ranką ir lyg griuvusi užtvanka pratrūko:

- *Leo!* - jo balsas suskambo nelauktai garsiai ir aiškiai. - Leo Rokvėjus. Toks mano vardas. Mano vardas Leo! - juokdamasis jis puolė motušės Abigeilės glėbin. Tarp stebėjusiųjų šią sceną kilo džiaugsmingi šūksniai ir aplodismentai. Nadina tapo visiškai nepastebima, ir senoji moteris vėl pajuto, kad išsprūdo kažkoks gyvybiškai svarbus taikinys, gyvybiškai svarbus centras.

- Džo, - pašaukė Nadina. Jos veidas vėl buvo ramus ir valdomas.

Kiek išsilaisvinęs iš motušės Abigeilės glėbio, berniukas sužiuro į ją.

- Pasitrauk, - paliepė Nadina. Dabar ji spitrijo tiesiai į Abigeilę ir podraug kreipėsi ne į berniuką, o į ją. - Ji sena. Tu ją užgausi. Ji labai sena ir... silpna.

- O aš manau, kad man užteks jėgų pamylėti tokį šaunų vaikinuką, - paprieštaravo motušė Abigeilė, pajutusi betgi savo balse keistą netikrumą. - Jis atrodo taip, lyg būtų sukoręs nelengvą kelią.

- Taip, jis labai nuvargo, ir jūs pati atrodote ne mažiau pavargusi. Eime, Džo.

- Aš ją myliu, - nepajudėjęs ištarė berniukas.

Nadina tarsi neteko pusiausvyros. Jos balsas suskambo:

- Eime, Džo!

- *Mano vardas ne toks! Leo! Leo! Štai koks mano vardas!*

Saujelė naujai atvykusiųjų piligrimų vėl pritilo, pajutę, kad įvyko kažkas nelaukta, rasi iki šiol tebevyksta, bet jie nevaliojo suprasti kas gi.

Abi moterys vėl it špagas sukryžiavo žvilgsnius.

"Aš žinau, kas tu", - kalbėjo Abigeilės akys.

"Taip. O aš pažįstu tave", - atsakė Nadinos akys.

Bet šįsyk Nadina pirmoji nuleido akis.

- Na gerai, - tarė ji. - Leo. Tebūnie taip, kaip tau patinka. Nagi eime, kol tu jos mirtinai nenuvarginai.

Jis nenoriai nulipo nuo motušės Abigeilės kelių.

- Ateik pas mane bet kuriuo dienos ar nakties metu, - pasakė jam senutė, bet akių nepakėlė - nenorėjo, kad ir Nadina priimtų kvietimą.

- Gerai, - pažadėjo berniukas ir pasiuntė jai oro bučinį. Nadinos veidas liko tarsi iš akmens iškaltas. Ji neištarė nė žodžio. Kai priebučio laipteliais leidosi žemyn, Nadinos ranka, gulėjusi ant berniuko peties, labiau panėšėjo į tempiančią jį grandinę, nei į raminančią jungtį. Motušė Abigeilė, jausdama, kad vėl praleidžia kažkokią gyvybiškai svarbią progą, lydėjo juos žvilgsniu. Dabar, kai moters veidas dingo iš akiračio, šis jausmas vis labiau blanko. Ji jau nebuvo tikra savo pojūčių realumu. Na žinoma, tai paprasčiausiai dar viena moteris... ar ne?

Šalia priebučio stovėjusio jaunuolio, pavarde Andervudas, veidas atrodė niūresnis už debesį.

- Kodėl tu taip elgeisi? - paklausė jis moters, ir nors jis kalbėjo tyliai, motušė Abigeilė jo žodžius puikiai girdėjo.

Ji praėjo pro jį nesiteikdama atsakyti. Berniukas maldaujamai žvelgė į Andervudą, tačiau moteris buvo svarbesnė, bent jau kol kas, ir jis leidosi tempiamas ir nuvedamas šalin.

Akimirką įsivyravo tyla, ir motušė Abigeilė, pajutusi, kad nepajėgia jos užpildyti, nors ją derėjo kaip nors užpildyti, ūmai sutriko. Ir argi ne jos *reikalas* buvo ją užpildyti?

Ir klausiamai suskambo tylus balsas: *"Nejaugi? Tai tavo reikalas? Moterie, ar todėl Dievas tave čia atvedė? Kad tu būtumei Oficialiai Sutinkančiąja prie Laisvosios Zonos vartų?"*

"Aš negaliu dabar apie tai galvoti, - užprotestavo ji. - *Ta moteris buvo teisi. AŠ IŠ TIKRŲJŲ PAVARGAU".*

"Jis pasirodo įvairiais pavidalais, - neatstojo tylus vidinis balsas. - *Vilko, varnos, gyvatės... moters".*

Ką tai reiškė? Kas čia atsitiko? Kas, dėl Dievo?

"Aš sėdėjau čia, patenkinta savimi, ir laukiau aistringos pagarbos ženklų, - taip, būtent taip ir buvo, nėra prasmės neigti, - o paskui atėjo toji moteris, ir kažkas atsitiko, ir aš jau imu pamiršti, kas įvyko. Bet kažkas toje moteryje slypėjo... ar tikrai? Tu įsitikinusi? Įsitikinusi?"

Atrodė, kad absoliučioje tyloje visų žvilgsniai nukrypo į ją ir laukė, kaip ji elgsis. O ji nieko nedarė. Moteris ir berniukas dingo iš akiračio - nuėjo, tarsi jie būtų nuoširdžiai tikintys, o ji - nelyginant klastingas, išsišiepęs sinedrionas*, kurį jie akimirksniu atpažino.

"O, bet juk aš sena! Tai neteisinga!"

Įkandin šio nuskambėjo kitas balsas, plonas, tylus ir ramus, tačiau tai buvo ne jos balsas: *"Ne per sena suprasti, kad toji moteris..."*

Prie jos pagarbiai prisiartino dar vienas vyras.

- Sveika, motuše Abigeile, - kreipėsi jis. - Mano pavardė Zelmenas. Markas Zelmenas. Esu iš Louvilio, Niujorko valstijos. Jūs man sapnavotės.

Ir jai iškilo netikėtas pasirinkimas, kuris tik akimirkai išryškėjo jos besiblaškančioje sąmonėje. Ji galėjo pasisveikinti su tuo žmogumi, geraširdiškai su juo paplepėt, kad tasai atsipalaiduotų (bet ne per daug; tai ne visai atitiko jos norus), vėliau pereiti prie antro, trečio, dar kito, susilaukdama pagarbos bei nuolankumo, lyg Jėzus palmės šakų, bet galėjo ir neatsakyti nei jam, nei kitiems.

Ieškodama to, ką Dievas pavedė jai sužinoti, ji galėjo pasekti minties gija savo gelmėn -

Ši moteris...

... kas?

Argi tai svarbu? Moteris nuėjo.

- Kažkada Niujorko valstijos šiaurėje gyveno vienas iš mano vaikaitinių sūnėnų, - lyg niekur nieko pasakė motušė Abigeilė Markui Zelme-

---

*Seniūnų taryba senovės Judėjoje.

nui. - Miestelis vadinosi Rouzis Pointas. Pačioje šiaurėje, ant Šampleino ežero kranto, šalia Vermonto valstijos. Tikriausiai niekada apie tokį negirdėjote?

Markas Zelmenas atsakė, kad, be abejo, jis girdėjęs. Beveik visi Niujorko valstijos gyventojai žino Rouzis Pointą. Ar jis kada nors ten buvo? Marko veidas tragiškai persimainė. Ne, nė karto. Visada norėjo nuvažiuoti.

- Sprendžiant iš Ronio laiškų, jūs nelabai daug praradote, - nuramino ji, ir Zelmenas švytėdamas pasitraukė.

Ėjo ir kiti išreikšti savo pagarbą, kaip tai iki jų darė ankstesni atvykėliai, kaip elgsis ateinančiomis dienomis ir savaitėmis nauji žmonės. Paauglys, vardu Tonis Donachju. Vaikinas, vardu Džekas Džeksonas, buvęs autošaltkalvis. Jauna mergina, medicinos sesuo, vardu Lora Konstebl - jos dar prireiks. Pagyvenęs vyras, vardu Ričardas Farisas, kurį visi vadino Teisėju; jis pažvelgė į ją skvarbiu, protingu žvilgsniu ir vos vėl nepasėjo joje nerimo. Dikas Volmenas, Sendė diu Činz - geras vardas, prancūziškas. Haris Danbartonas, žmogus, kuris dar prieš tris mėnesius pragyvenimui užsidirbdavo pardavinėdamas akinius. Andrėja Terminelo. Smitas. Renetas. Ir daugelis kitų. Motušė Abigeilė su visais šnekučiavosi, linksėjo galva, šypsojosi ir gerai juos nuteikdavo, bet tokio pasitenkinimo, kurį jausdavo anksčiau, šiandien jau nebejautė, o riešuose, pirštuose bei keliuose tejuto skausmą, ir dar įkyrų įtarimą, kad jai būtina pasinaudoti “Portosanu”, ir jeigu ji to nepadarys kaip įmanoma greičiau, tai rizikuos sugadinti savo suknelę.

Visa tai, be to, pojūtis, - jau blėstantis (iki nakties jis visiškai išnyks), kad ji praleido kažką itin svarbaus ir dėl to kada nors tikriausiai labai pasigailės.

Rašant jam geriau sekėsi galvoti, todėl jis greitai, bendrais bruožais užrašinėjo viską, kas galėjo būti svarbu, dviem flomasteriais: mėlynu ir juodu. Nikas Androsas sėdėjo Beislaino kelyje esančio namo kabinete, kuriame be jo dar gyveno Ralfas Brentneris su savo moterimi Eliza. Jau beveik sutemo. Namas buvo tiesiog nuostabus, stovėjo Flagstafo kalno papėdėje, bet kiek aukščiau už patį Boulderį, tad miesto gatvės ir keliai pro platų svetainės kambario langą atrodė išsišakoję tarytum didžiuliame žemėlapyje. Iš lauko pusės langai buvo padengti kažkokia sidabriška atspindinčia medžiaga, tad gyventojas galėjo žiūrėti laukan, o praeivis vidun pažvelgti nevaliojo. Nikas manė, kad namas kainavo nuo 450 tūkstančių iki pusės milijono dolerių... tačiau savininkas ir jo šeima nežinia kur buvo dingę.

Per visą savo ilgą kelionę iš Šojos į Boulderį, pradžioje vienas, o paskiau su Tomu Kalenu ir kitais, Nikas praėjo pro šimtus didelių ir mažų miestų, ir visi jie buvo panašūs į dvokiančius rūsius. Boulderis, regis, neturėjo skirtis nuo kitų... bet jis skyrėsi. Čia buvo lavonų, taip, tūkstančiai

lavonų, ir kol nesibaigė karštos sausos dienos ir neprasidėjo rudeniniai lietūs, kurie pagreitins jų puvimą bei sukels infekcinius susirgimus, reikėjo kažką su jais daryti... bet čia lavonų buvo *ne tiek* daug. Nikas klausė savęs, ar be jo ir Stju Redmeno dar kas nors tai pastebėjo... nebent Lauderis. Lauderis pastebėdavo mažne viską.

Podraug su kiekvienu namu arba visuomeniniu pastatu, kuriuose buvo lavonų, pasitaikydavo dešimtys kitų, visiškai tuščių. Matyt, paskutinio šio maro pliūpsnio metu dauguma Boulderio gyventojų - ir ligotų, ir sveikų - paliko miestą. Kodėl? Na, pagalvojo jis, tai neturi jokios reikšmės ir tikriausiai jie niekada to nesužinos. Nuostabiausia buvo tai, kad motušė Abigeilė, pasikliaudama kažkokiu vidiniu regėjimu, sugebėjo atvesti juos į šį, ko gero, vienintelį Jungtinių Valstijų miestą, kuris taip nesuvokiamai atsikratė epidemijos aukų. Netgi tokiam agnostikui kaip Nikas buvo apie ką susimąstyti: iš kur ji galėjo tai žinoti.

Namo pusrūsyje Nikas užėmė tris kambarius, jie jam atrodė nuostabūs - savo atmosfera, gumbuota pušimi apmuštomis sienomis. Jokie Ralfo samprotavimai nepriverte Niko savo gyvenamąją erdvę padidinti - jis ir taip jautėsi lyg grobikas, tačiau tie kambariai jam patiko... ir iki savo kelionės iš Šojos į Hemingfordą jis nė neįsivaizdavo, kaip jam įgriso svetimi veidai. Ir jis dar nuo jų nepailsėjo.

Be abejonės, tas namas buvo pats gražiausias iš visų, kuriuose jis kada nors gyveno. Iš vidinio priebučio buvo atskiras įėjimas, o savo dešimties pavarų dviratį Nikas pastatė po ilgu, virš durų pakibusiu karnizu, kur šis tučtuojau iki pat ašių nugrimzdo į ilgametį sudžiūvusių rudens lapų minkštumą. Čia buvo ir nedidelė biblioteka, kurios jis visada norėjo, bet niekada savo klajonių metais negalėjo turėti. Anomis dienomis Nikas labai daug skaitė (dabar jis labai retai turėdavo laiko pabendrauti su kokia nors knyga), ir kai kurios knygos lentynose - dar galutinai neužpildytose - buvo seniai jam pažįstamos, daugelį iš jų už du centus per dieną jis buvo paėmęs iš visuomeninių bibliotekų; paskutinius kelerius metus jis nė karto nė viename mieste neužtruko tiek, kad galėtų įsigyti nuolatinį skaitytojo abonementą. Kitų knygų jis dar neperskaitė, knygų, apie kurias žinojo iš savo paieškų visuomeninėse bibliotekose. Tuo metu, kai jis čia sėdėjo su flomasteriais ir popieriumi, viena iš tokių knygų gulėjo ant stalo, šalia dešinės rankos, - Viljamo Staiceno “Padek šiuos namus”. Puslapį, ties kuriuo baigė skaityti, jis pasižymėjo gatvėje rastu dešimties dolerių banknotu. Gatvėse buvo daug vėjo blaškomų pinigų, ir jį iki šiol stebino, kad daugelis žmonių - jų tarpe ir jis - kaip ir anksčiau sustodavo juos pakelti. Kam? Knygos dabar nieko nekainavo. *Idėjos* irgi. Kartais ši mintis jį stebino. Bet dažniau visgi gąsdino.

Jis rašė lapelyje, išplėštame iš vieline spirale sutvirtinto bloknoto, kuriame saugojo visas savo mintis, - tai buvo pusiau dienoraštis, pusiau pirkinių sąrašas (jeigu žodis “pirkinys” tiko situacijai). Nikas pajuto, jog jam labai patinka sudarinėti sąrašus, jis net galvojo, kad vienas iš jo protėvių greičiausiai buvo buhalteris. Sutrikimo minutėmis kokio nors sąrašo suda-

rinėjimas, kaip jis pastebėjo, dažnai nuramindavo. Nesąmoningai braižydamas paraštėse, Nikas vėl sutelkė dėmesį į švarų bloknoto puslapį.

Jam atrodė, kad visa ankstesnio gyvenimo gerovė, kurios jie taip smarkiai troško, slypėjo rytinėje Boulderio dalyje apmirusioje elektrinėje, lyg ši gilioje slėptuvėje būtų saugojusi apdulkėjusias brangenybes. Atrodė, kad visus Boulderyje susirinkusius žmones neramino kažkoks jų viduje slypintis nemalonus jausmas, - jie priminė išgąsdintus vaikiščius, kurie sutemus slankioja po pilnus vaiduoklių namus. Kažkuo ši vieta iš tikrųjų priminė vaiduoklių miestą. Naujuosius gyventojus nuolat persekiojo pojūtis, kad buvimas čia - tik laikinas dalykas. Tarp jų buvo vienas žmogus, vardu Impeningas, anksčiau dirbęs sargu tarp Boulderio ir Longmonto esančioje "IBM" gamykloje. Impeningą, atrodė, valdė vienas troškimas - sukelti visuotinį nerimą. Jis slankiojo visur ir pasakojo, kaip 1984 metų rugsėjo 14-ąją Boulderyje prisnigo pusantro colio, ir tvirtino, neva ateinantį lapkritį bus taip šalta, kad net bronzinės šimpanzės kiaušiniai neišlaikę nukris. Nikas panašioms šnekoms norėjo kuo greičiau padaryti galą. Jeigu Impeningas būtų armijoje, už tokius dalykus jam būtų paskirta nuobauda, bet dabartinėmis sąlygomis tai tuščia logika (jeigu tai apskritai logika). Svarbu buvo tai, kad Impeningo žodžiai neturėtų jokio poveikio, jeigu žmonės galėtų įsikelti į namus, kur veiktų apšvietimas, o paspaudus mygtuką virš viryklės grotelių imtų kilti karšto oro srovės. Nikas bijojo, kad jeigu užėjus šalčiams to nebus, žmonės paprasčiausiai ims skirstytis, ir jų nesustabdysi jokiais samprotavimais, skelbimais, atstovais ir ratifikacijomis.

Pasak Ralfo, elektrinėje buvo ne tiek daug, bent jau pastebimų, gedimų. Valdęs ją personalas sustabdė kai kurių mechanizmų darbą, kiti blokai liovėsi veikti patys. Tikriausiai dėl perkrovos sprogo du ar trys didžiąją turbiną aptarnavę varikliai. Ralfas kalbėjo, kad kai kur reikia pakeisti laidus, bet jis mano, kad tai sugebėtų padaryti ir jis su Bredu Kičneriu bei tuzinu energingų vaikinų. Kur kas didesnės komandos reikėjo pašalinti susipainiojusią, pajuodusią varinę vielą nuo sugedusios turbinos generatorių, o paskui ištempti naujus varinius laidus. Denverio sandėliuose gulėjo kalnai varinės vielos, tik imk; praėjusią savaitė Ralfas ir Bredas patys ten buvo nuėję patikrinti. Jie tikėjosi, kad bendromis pastangomis apšvietimas ims veikti iki Darbo dienos šventės.

- Tada mes surengsime patį didžiausią vakarėlį, kokį šitas miestas kada nors matė, - pasakė Bredas.

Įstatymas ir Tvarka. Šit kas dar jaudino Niką. Ar galima Stju Redmenui patikėti tokias svarbias pareigas? Pats Stiuartas kratysis šio darbo, bet Nikas pamanė, kad galbūt įstengs jį įtikinti... ir netgi pamėgintų įtraukti Stju bičiulį Gleną. Bet niekas Niko taip neramino, kaip prisiminimai, iki šiol tokie ryškūs ir kankinantys, apie jo paties trumpą, bet tokią siaubingą patirtį, dirbant Šojos mieste prižiūrėtoju. Vinsas ir Bilis miršta, Maikas Čaildresas atstumia savo vakarienę ir šaukia: *"Bado streikas! Velniai griebtų, aš skelbiu bado streiką!"*

Nikas sielvartavo vien nuo minties, kad dabar jiems anksčiau ar vėliau prireiks teismų ir kalėjimų... Galbūt net budelio. Viešpatie, juk tai - motušės Abigeilės, o ne Tamsos žmogaus žmonės! Bet, manė jis, Tamsos žmogus neužsiims tokiomis banalybėmis, kaip teismai ir kalėjimai. Jo bausmė bus greita, sunki, be svyravimų. Jam nereikės gąsdinti žmonių kalėjimu, nes ant telegrafo stulpų palei plentą kabės nukryžiuotųjų kūnai, palikti sudraskyti plėšriesiems paukščiams.

Nikas tikėjosi, kad dauguma pažeidimų bus smulkūs. Jau pasitaikė keli girtuokliavimo ir viešosios tvarkos pažeidimo atvejai. Vienas vaikinas, per jaunas sėdėti už vairo, gąsdindamas praeivius, ėmė važinėti dideliu automobiliu po Brodvėjų. Galų gale jis įsirėžė į stovinčią mašiną su duona ir prasiskėlė kaktą - Niko nuomone, dar lengvai atsipirko. Žmonės, kurie tai matė, suvokė vaikiną esant dar per jauną, bet nė vienas iš jų nesijautė turįs pakankamą valdžią, jog galėtų jį sustabdyti.

"Valdžia. Organizuotumas". Nikas užrašė šiuos žodžius ir apibrėžė dvigubu ratu. Buvimas motušės Abigeilės žmogumi dar nesuteikia imuniteto silpnybėms, kvailystėms ar blogoms kompanijoms. Nikas nežinojo, ar jie buvo Viešpaties vaikai, ar ne, bet juk ir tada, kai Mozė nusileido nuo kalno, tie, kurie tuo metu nesilankstė Aukso Veršiui, buvo užsiėmę azartiniu žaidimu kauliukais, ir Nikas tai žinojo. Ir dabar reikia būti pasirengusiems įvairiems netikėtumams: ar žaidžiant kortomis ką nors papjaus, ar nugalabys dėl moters.

Valdžia. Organizuotumas. Nikas vėl apibraukė tuos žodžius, ir dabar jie priminė už trigubo aptvaro įkalintus belaisvius. Kaip gražiai šie žodžiai derėjo... ir kaip liūdnai jie skambėjo.

Po kurio laiko į Niko kambarį įžengė Ralfas.

- Rytoj ateis dar vaikinų, Nikai, o poryt bus visas paradas. Tada jau mūsų bus daugiau nei trisdešimt.

"Gerai, - parašė Nikas. - Lažinuos, kad labai greitai mes turėsime gydytoją. Bent jau taip turėtų būti pagal tikimybių teoriją".

- Taip, - pasakė Ralfas. - Mes virstame tikru miestu.

Nikas linktelėjo. O Ralfas kalbėjo toliau:

- Susipažinau su vaikinu, kuris šiandien atvedė savo komandą. Jo vardas Laris Andervudas. Šaunus vaikinas, Nikai. Kietas kaip virtas kiaušinis.

Nikas kilstelėjo antakius ir nupiešė ore klaustuką.

- Na, tuomet klausyk, - tarė Ralfas. Jis žinojo, ką reiškia klaustukas: jei gali, suteik papildomą informaciją. - Jis šešeriais ar septyneriais metais vyresnis už tave ir, manau, aštuoneriais ar devyneriais metais jaunesnis už Redmeną. Bet jis kaip tik toks vaikinas, kurio, kaip tu pasakei, mes neturime išleisti iš akių. Jis užduoda teisingus klausimus.

"?.."

- Kas vyriausias, tai viena, - paaiškino Ralfas. - Ką daryti toliau, tai antra. Kas tai darys - trečia.

Nikas linktelėjo. Taip - klausimai teisingi. Bet ar tas vaikinas teisingas žmogus? Galbūt Ralfas ir teisus. Bet jis galėjo ir klysti.

"Aš pabandysiu rytoj su juo susitikti ir susipažinti", - ant švaraus popieriaus lapo parašė Nikas.

- Taip, tau derėtų. Jis - tasai, kokio reikia, - Ralfas mindžikavo nuo kojos ant kojos. - O aš pakalbėjau su motuše kaip tik prieš ateinant šiam Andervudui ir jo vaikinams susipažinti. Pakalbėjau su ja taip, kaip tu ir norėjai.

"?.."

- Ji sakė, kad mes turime veikti. Nedelsiant. Ji pasakė, kad žmonės slampinėja be tikslo, ir jiems reikia vadovauti, juos valdyti bei patarti, ko imtis, į ką atsiremti.

Atsilošęs į kėdės atkaltę, Nikas be garso nusikvatojo. Paskui parašė: "Aš buvau šimtu procentų įsitikinęs, kad ji galvoja tą patį. Rytoj aš pasikalbėsiu su Stju ir Glenu. Tu atspausdinai lapelius?"

- A! Tuos! Velniai griebtų, taip, - atsakė Ralfas. - Būtent ten aš ir tūnojau kone visą dieną, - jis parodė Nikui pavyzdį. Šis dar skleidė rotatoriaus dažų kvapą, į akis krito stambus šriftas. Ralfas tekstą pats ir sumaketavo:

VISUOTINIS SUSIRINKIMAS!
ATSTOVŲ TARYBA
TURI BŪTI IŠRINKTA!
1990 m. rugpjūčio 18 d. 20:30.

Vieta: jei bus geras oras - Kanjono bulvaro parko koncertų aikštelė, jei blogas oras - Čatakua parko Čatakua salėje

PO SUSIRINKIMO - GAIVINANTYS GĖRIMAI

Naujai atvykusiems ir tiems, kurie dar nesuspėjo pakankamai gerai susipažinti su Boulderiu, žemiau buvo pateikti du supaprastinti miesto žemėlapiai. Dar žemiau gan gražiu šriftu buvo atspausdinti vardai, prie kurių apsistota po tą pačią dieną įvykusio svarstymo:

Organizacinis komitetas:

Nikas Androsas
Glenas Beitmenas
Ralfas Brentneris
Ričardas Elisas
Fransė Goldsmit
Stiuartas Redmenas
Siuzana Štern

Parodęs pirštu į sakinį, kuriame minimi kažkokie gaivinantys gėrimai, Nikas klausiamai pažvelgė į Ralfą.

- Ak taip! Na, atėjo Franė ir pasakė, kad mums lengviau pavyks visus surinkti, jei ką nors turėsime. Ji ir jos draugė, kaip ją vadina, Petė Kroger, rengiasi tuo pasirūpinti. Sausainiai ir "Za-Reks" gėrimas, - Ralfas susiraukė. - Jeigu man pasiūlytų rinktis ar "Za-Reks", ar jaučio šlapimo, aš dar gerai pagalvočiau. Gali manimi patikėti, Nikai.

Nikas nusišypsojo.

- Vienintelis dalykas, kuris man neduoda ramybės, - rimtesniu tonu tęsė Ralfas, - kad jūs į tą komitetą įtraukėte ir mane. Žinau, ką tai reiškia. Tai reiškia: "Sveikinam, jūs atliksite patį sunkiausią darbą..." Na, tiesą pasakius, aš neprieštarauju, aš dirbau negailėdamas jėgų visą savo gyvenimą, bet komitetai - tai idėjos, o argi aš idėjų žmogus?

Bloknoto lapelyje Nikas skubiai nupiešė radijo siųstuvą, o antrame plane - radijo bokštą su sklindančiomis iš jo bangomis.

- Taip, bet tai visai kitas reikalas, - rūškanai pastebėjo Ralfas.

"Tu susidorosi, - parašė Nikas. - Patikėk manimi".

- Jeigu tu, Nikai, taip tvirtini, tai, ko gero, pabandysiu. Man visgi atrodo, jog geresnio vaikino nei tasai Andervudas tu nerasi.

Nikas linktelėjo galva ir paplojo Ralfui per petį. Ralfas palinkėjo jam labos nakties ir užlipo į viršų. Likęs vienas, Nikas ilgai susimąstęs žvelgė į lapelį. Jeigu Stju ir Glenas matė kopijas, - o Nikas buvo įsitikinęs, kad iki šio laiko abu su jomis jau bus susipažinę, - jie suprato, kad jis savavališkai iš organizacinio komiteto narių išbraukė Haroldo Lauderio vardą. Jis nenumanė, kaip jie sureaguos, bet jau pats faktas, jog jie iki šiol nepasirodė pas jį, tikriausiai buvo geras ženklas. Jie gali pareikalauti, kad jis pasiūlytų mainais ką nors iš savo kandidatų; jeigu prireiks, jis taip ir pasielgs, idant išvengtų Haroldo iškėlimo. Jei reikės, atiduos jiems Ralfą. Juk Ralfas nelabai veržėsi užimti vadovaujantį postą, nors, velniai griebtų, turėjo nepaprastą įgimtą protą ir buvo apdovanotas neįkainojamu sugebėjimu apmąstyti bet kokią problemą, aplenkdamas aštrius kampus. Toks žmogus būtų labai reikalingas nuolatiniame komitete, ir Nikas numanė, jog Stju ir Glenas jau turėjo nusižiūrėję savo bičiulius. Jeigu jis, Nikas, stos prieš Lauderį, tai jie nieko negalės padaryti, jiems teks susitaikyti. Norint sklandžiai prastumti šį vadovybės sąrašą, tarp jų neturi būti jokių nesutarimų. Sakyk, mama, o kaip tas žmogus padarė, kad triušis iššoktų iš jo skrybėlės? Na, sūneli, tiksliai nežinau, bet galbūt jis pasinaudojo senu fokusu su sausainiais bei "Za-Reksu" ir šitaip atitraukė dėmesį. Tai suveikia bemaž visuomet...

Nikas vėl palinko prie puslapio, kuriame rašė prieš ateinant Ralfui. Jis ilgai stebeilijo žodžius, apibrėžtus ne vieną, o netgi trejetą kartų: *"Valdžia. Organizuotumas"*. Ūmai jis prirašė dar vieną, žemai - ten kaip tik užteko vietos. Dabar trigubame žiede buvo trys žodžiai: *"Valdžia. Organizuotumas. Politika"*.

Bet Nikas tebelaikė Lauderį savo akiratyje vien todėl, jog jautė: Stju ir Glenas Beitmenas bando žaisti jo paties žaidimą. Jam buvo gan apmaudu, tas tiesa. Netgi būtų keista, jei taip nesijaustų. Kad ir kaip ten būtų, juk jis, Ralfas ir motušė Abigeilė *įkūrė* Laisvąją Boulderio Zoną.

"Dabar, jeigu tikėtum Beitmenu, čia šimtai žmonių, o kelyje pas mus dar tūkstančiai, - pagalvojo jis, kaukšėdamas pieštuku į tą lapo vietą, kur trigubu žiedu buvo apvesti žodžiai. Kuo ilgiau jis į juos žiūrėjo, tuo absurdiškiau jie atrodė. - *Juk kai Ralfas, aš, motušė Abigeilė, Tomas Kalenas ir kiti iš mūsų grupės atvykome į Boulderį, vieninteliai gyvi sutvėrimai čia buvo iš valstybinio draustinio atklydę elniai ir katės. Kad pramistų vietiniuose soduose... ir netgi parduotuvėse.*

Pakanka prisiminti, kaip vienas elnias įsibrovė į supermarketą ir niekaip nepajėgė iš ten ištrūkti. Pamišęs iš siaubo, gyvūnas blaškėsi praėjimuose, viską savo kelyje triuškindamas, klupdamas, keldamasis ir vėl blaškydamasis.

Žinoma, visi mes buvome naujokai, mes neišbuvome čia nė mėnesio, bet mes buvome pirmieji! Visiškai suprantama, kad man truputį apmaudu, bet apmaudas - ne ta priežastis, dėl kurios nenoriu įsileisti Haroldo. Aš nenoriu jo prileisti prie valdžios viršūnės, nes juo nepasitikiu. Jis visą laiką šypsosi, bet tarp jo burnos ir akių - dangus ir žemė. Vienu metu tarp jo ir Stju buvo kažkokia trintis dėl Franės, bet visi trys pareiškė, esą viskas praeity. Norėčiau žinoti, ar iš tikrųjų taip yra. Kartais pastebiu, kaip kupina nerimo Franė dirsčioja į Haroldą. Panašu, jog bando įsitikinti, ar tai "praeity" iš tikrųjų. Jis gana protingas, bet stebėtinai nepastovus".

Nikas papurtė galvą. Ne, ir tai dar ne viskas. Jau ne kartą jam toptelėdavo mintis, ar tik Haroldas Lauderis - ne beprotis.

"Pirmiausiai - šypsena. Nenorėčiau dalytis pačiomis slapčiausiomis mintimis su žmogumi, kuris taip šypsosi ir podraug atrodo lyg po bemiegės nakties".

"Jokio Lauderio. Ir jiems teks su tuo susitaikyti".

Nikas užvertė bloknotą ir padėjo jį į apatinį stalo stalčių. Paskui atsistojo ir pradėjo rengtis. Norėjosi palįsti po dušu. Nesuprantama kodėl, bet jautėsi neįtikėtinai purvinas.

Šis pasaulis, pamanė jis, ne pagal Garpą*, o pagal supergripą. Šis narsusis naujasis pasaulis. Bet Nikui jis neatrodė toks ypatingai narsus ar ypatingai naujas. Kilo įspūdis, lyg į vaikišką žaislų dėžutę kažkas būtų padėjęs didelę, panašią į vyšnią, bombą. Po didelio sprogimo viskas išlakstė. Žaisliukus išblaškė po visą kambarį. Kai ko jau nebeįmanoma suremontuoti, kai ką bus galima sutvarkyti, bet didžioji visa ko dalis - tiesiog išblaškyta. Tie daiktai dar truputį degino, kad galėtum juos imti į rankas, bet kai tik atvės, vėl viskas bus savo vietose.

---

*"Pasaulis pagal Garpą" - Džono Irvingo romanas.

O kol kas visus daiktus reikėjo peržiūrėti. Tuos, kurių jau nebeįmanoma pataisyti, derėtų išmesti. Tuos žaisliukus, kuriuos dar galima atstatyti, atidėti į šalį. Pažymėti tuos, kurie išliko sveiki. Gauti naują dėžutę išsvaidytiems daiktams sukrauti, gražią naują dėžutę.

Tvirtą dėžutę. Kai matote viską sprogstant, išsilakstant į skutelius, jus apima kažkoks kraupus svaiginantis jausmas, bet kartu visa tai ir kažin kaip traukia. Sunkiausias darbas - vėl viską surinkti. Atrinkti. Pataisyti. Pažymėti. Ir, žinoma, išmesti tai, kas nereikalinga. Nebent tik... ar jūs *apskritai* galite prisiversti išmesti sugadintus daiktus?

Pusiaukelėje į vonią Nikas staiga sustojo, rankose laikydamas drabužius.

O, naktis buvo tokia tyli... bet argi visos jo naktys nebuvo tylos simfonijos? Kodėl gi jis netikėtai visas pašiurpo? Ogi todėl, kad ūmai pajuto - Laisvosios Zonos komitetas ne žaisliukus rankios, ne, tikrai ne žaisliukus. Jis nelauktai pajuto, kad jie sudarė kažkokį keistą, "siuvėjišką" žmogiškosios dvasios atkūrimo ratelį - ir jis, ir Redmenas, ir Beitmenas, ir motušė Abigeilė, taip, taip, netgi Ralfas su savo milžinišku radijo siųstuvu bei vis didėjančia įranga, kuri, įveikdama ilgas mirusio kontinento mylias, radijo bangomis skleidė signalus. Kiekvienas iš jų turėjo po adatą, ir galbūt jie visi drauge siuvo šiltą antklodę, kuri turėtų išgelbėti juos nuo žiemos šalčių... o galbūt viso labo po trumpučio atokvėpio jie pradėjo iš naujo siūti didžiulę, žmogiškajai giminei skirtą drobulę, pradėdami nuo pačių pirmųjų žingsnių ir judėdami savo keliu vis tolyn ir tolyn.

Vos tik jie atsiskyrė nuo vienas kito, Stju užmigo. Pastaruoju metu jis labai mažai miegojo, o visą praėjusią naktį būdravo kartu su Glenu Beitmenu - gurkšnodami vyną, jie kūrė ateities planus. Franė apsivilko chalatėlį ir išėjo į balkoną.

Namas, kuriame jie gyveno, stovėjo miesto centre, Perlo gatvės ir Brodvėjaus sankryžoje. Jų butas buvo ketvirtame aukšte. Iš balkono ji galėjo matyti sankryžą ir iš šiaurės į pietus nusidriekusią Perlo gatvę. Jai čia patiko. Savo kompasą pagaliau jie atidėjo į šalį. Naktis buvo šilta, be vėjo, juodame dangaus skliaute švytėjo milijonai žvaigždžių. Jų silpname šaltame mirksėjime Franė įžvelgė plokščias, vakaruose stūksančias kalnų viršūnes.

Ji persibraukė ranka nuo kaklo iki klubų. Vilkėjo tik šilkinį chalatą. Ranka švelniai slystelėjo krūtine ir, užuot pratęsusi savo kelią plokščiu ir lygiu paviršiumi iki minkšto gaktos kauburėlio, pakilo ties išsigaubimu, kuris prieš dvi savaites dar ne taip stipriai išsiskyrė.

Ji ėmė saugotis, dar ne itin, bet Stju jau komentavo. Jo klausimas nuskambėjo nerūpestingai, netgi komiškai:

- Ir ilgai mes tai galėsime daryti nepaisydami, kad aš jį nuspausiu?

- *Arba ją,*- atsakė ji patenkinta. - *Kaip ten jaučiasi keturi mėnesiai, šefe?*

- *Puikiai,* - atsakė jis ir žavėdamasis įsiskverbė į ją.

Anksčiau pokalbis buvo daug rimtesnis. Neilgai trukus po to, kai jie pasiekė Boulderį, Stju pranešė jai, jog kūdikio problemą svarstė su Glenu, ir šis labai atsargiai pasisakė, esą supergripo embrionas arba virusas dar gali aplinkoje egzistuoti. Jeigu tai tiesa, kūdikis gali mirti. Tai buvo nerimą kelianti mintis (Franė pamanė, jog visada įmanu kreiptis į Gleną Beitmeną, kad jis pametėtų vieną arba net kelias Nerimą Keliančias Mintis), bet jeigu motina turi imunitetą, tai jos kūdikis?..

Ir visgi čia daug žmonių, kurie per epidemiją prarado savo vaikus. *Taip, bet tai reikštų...* Ką reikštų? Na, pirmiausiai tai reikštų, kad visi čia esantys žmonės - tik žmogiškosios giminės epilogas, trumpalaikis kodas. Ji nenorėjo tuo tikėti, ji *negalėjo* tuo tikėti. Jeigu tai tiesa...

Kažkas ėjo gatve. Štai jis pasuko į šalį, norėdamas prasmukti tarp pusiau ant šaligatvio užvažiavusio savivarčio ir "Perlo gatvės virtuvės" restorano sienos. Žmogus per petį buvo persimetęs lengvą striukę, rankoje jis kažką laikė: gal butelį, gal ginklą. Kitoje rankoje turėjo popieriaus lapą, ant kurio tikriausiai buvo užrašytas adresas, nes vyras atidžiai tyrinėjo namų numerius. Pagaliau jis sustojo prie jų namo. Lyg spręsdamas, ką daryti toliau, jis įsispitrijo į duris. Franė pamanė, kad jis truputį panašus į senų televizijos serialų detektyvą. Stovėdama virš jo truputį mažesniame nei dvidešimties pėdų aukštyje, ji pasijuto atsidūrusi šiek tiek keblioje situacijoje. Šūktelėjusi ateiviui, jį išgąsdintų. Jeigu nešūktelės, tai jis, ėmęs belstis į duris, pažadins Stiuartą. Ir vis dėlto, ką jis čia veikė su ginklu rankoje... jeigu tai *buvo* ginklas?

Staiga vyras užvertė galvą ir pažvelgė aukštyn, tikriausiai norėdamas įsitikinti, ar nešviečia languose žiburėliai. Franė kaip ir anksčiau nenuleido nuo jo akių. Jų žvilgsniai susitiko.

- Dieve aukščiausias! - šūktelėjo vyriškis, nesąmoningai žingtelėjo atatupstas ir išsyk pataikęs į griovį klestelėjo ant užpakalio.

- Oi! - vienu metu aiktelėjo Franė, pati netyčia žengusi žingsnį atgal ir užkliudžiusi didelę keraminę vazą su dekoratyviniais augalais. Ši susvyravo, tarsi abejodama, ar dar truputį nepagyventi, bet paskui kurtinančiai trenkėsi į balkono plyteles.

Miegamajame Stju pro miegus kažką sumurmėjo, persivertė ant kito šono ir vėl nutilo.

Franę apėmė juokas. Ji abiem rankom užsidengė burną ir iki skausmo suspaudė lūpas, bet juokas vis tiek veržėsi, ir ji ėmė springti beprotišku jo protrūkiu. O jeigu jis stovėtų žemai su gitara, ir aš būčiau numetusi jam ant galvos prakeiktą vazą. *"O sole mio*! BUM!"* Nuo tramdomo juoko Franei suskaudo pilvą. Iš apačios iki jos atsklido sąmoksliškas šnabždesys:

---

*"O mano saule!" - populiari neapolietiška daina.

- Ei, jūs... ten balkone.... Tssssss!

- Tsss, - sušnabždėjo Franė pati sau. - Tsss, o Dieve!

Derėjo kuo greičiau nerti šalin, kol neprapliupo asiliškai garsiai kvatotis. Jai niekuomet nepavykdavo sulaikyti apėmusio juoko. Veržliai praskuodusi pro tamsų miegamąjį, Franė nuplėšė nuo vonios durų pūkuotą antklodę - tai buvo patikimiau už delnus - ir, spausdama ją prie besitampančio it guminė kaukė veido, šovė per svetainę. Kol juokas nesulaikomai prasiveržė lauk, ji suskubo išbėgti laiptų aikštelėn ir nusileisti kelias pakopas. Pašėlusiai kvatodama, Franė nulipo žemyn.

Vyriškis - jaunas vaikinas, kaip dabar ji įsitikino, - tvarkydamasis drabužius atsistojo. Jis buvo liesas ir gerai sudėtas, veidas apaugęs barzda, kuri dienos šviesoje galėjo būti rusva. Po jo akimis išryškėjo tamsūs ratilai, jaunuolis šypsojosi atgailos kupina šypsena.

- Ką jūs apvertėte? - paklausė jis. - Atrodė panašu į pianiną.

- Tai buvo vaza, - atsakė ji. - Tai... Tai...

Ir ūmai ją vėl apėmė juokas, teįstengė vien rodydama į jį pirštu, purtydama galvą ir susiėmusi už pilvo tyliai juoktis. Skruostais ritosi ašaros.

- Jūs išties labai juokingai atrodėte... aš žinau, kad velniškai negerai šitaip kalbėti žmogui, kurį matai pirmą kartą gyvenime... bet, o Dieve! Jūs *iš tikrųjų* atrodėte juokingai!

- Jeigu tai būtų nutikę ankstesniais laikais, - pasakė jis šypsodamasis, - pateikčiau jums bent ketvirčio milijono dolerių ieškinį. Smūgį rimbu. Teisėjau, aš pakėliau akis, o ši moteris įsispoksojo į mane. Ji rodė man grimasas. Kaip ten būtų, grimasas ji tikrai rodė. Byla išspręsta ieškovo naudai. Taip pat ir teisėjo naudai. Skelbiama dešimties minučių pertrauka.

Jie truputį pasijuokė drauge. Jaunuolis dėvėjo apsitrynusius džinsus ir tamsiai mėlyną palaidinę. Vasaros naktis buvo šilta, švelni, ir Franė džiaugėsi, kad išėjo į gaivų orą.

- Ar jūs atsitiktinai ne Franė Goldsmit?

- Atsitiktinai taip. Bet aš nežinau, kas jūs.

- Laris Andervudas. Mes tik šiandien atvykome. Apskritai ieškojau vaikino, vardu Haroldas Lauderis. Man pasakė, kad jis gyvena Perlo gatvės 261 name, kartu su Stju Redmenu, Frane Goldsmit ir dar su kažkuo.

Akimoju jos juokas nutrūko.

- Kai mes atklydome į Boulderį, Haroldas gyveno šiame name, bet netrukus nuo mūsų atsiskyrė. Dabar jis gyvena Arapache, vakarinėje miesto dalyje. Jei norite, duosiu jo adresą ir paaiškinsiu, kaip ten nusigauti.

- Būčiau labai dėkingas. Bet, manau, geriau palaukti iki rytojaus, nes vėl rizikuosiu pakartoti savo išpuolį.

- Jūs pažįstate Haroldą?

- Ir taip, ir ne - lygiai kaip pažįstu ir nepažįstu jūsų. Garbingai prisipažįstant, įsivaizdavau jus esant visai kitokią. Maniau, kad jūs kaip kokia Valkirijos tipo blondinė, išlipusi tiesiai iš Frenko Frazetos paveikslo, su keturiasdešimt penkto kalibro pistoletais prie vienos ir kitos šlaunies. Tačiau vis tiek labai džiaugiuosi su jumis susipažinęs.

Jis ištiesė ranką, ir Franė, sumišusi šypsodama, ją paspaudė.
- Deja, aš nesuprantu, apie ką jūs kalbate.
- Prisėskime minutę ant bordiūro, ir aš viską paaiškinsiu.
Ji atsisėdo. Gatve vilnijo lengvas vėjelis, šnarindamas popierių skiautes ir versdamas svyruoti senus gluosnius priešais Teisingumo rūmus, už trijų kvartalų nuo jų.
- Man reikia Haroldui Lauderiui kai ką perduoti, - pasakė Laris. - Bet tai turi būti siurprizas, todėl jei pamatysit jį anksčiau, nei aš su juo susitiksiu, prašau nesakyti nė žodžio.
- Na žinoma, gerai, - sutiko Franė. Dar niekuomet ji nebuvo taip suintriguota.
Laris pastatė prieš save tai, ką Franė spėjo esant ginklu, bet tai buvo visai ne ginklas, o didžiulis vyno butelis, ilgu kakleliu. Franė pakreipė etiketę žvaigždžių švieson ir sunkiai perskaitė stambų šriftą: viršuje BORDO, o apačioje datą: 1947.
- Geriausias mūsų šimtmetyje kolekcinis bordo vynas, - paaiškino Laris. - Bent jau šitaip mėgo kalbėti mano senas draugas. Jo vardas buvo Rudis. Viešpatie, nuramink jo sielą meilėje ir taikoje.
- Bet 1947... tai prieš keturiasdešimt trejus metus... Ar jis nebus... na, sugedęs?
- Rudis tvirtino, kad geras bordo niekuomet negenda. Kak ir kaip ten būtų, iš Ohajo aš jį nešiausi visą kelią. Jeigu jis ir pasirodys blogas, tuomet tai bus nemažai pakeliavęs blogas vynas.
- Tai Haroldui?
- Taip, ir štai dar kas, - jis kažką išsitraukė iš striukės kišenės ir ištiesė Franei. Norint perskaityti užrašą, Franei nereikėjo paversti jį į žvaigždžių šviesą. Ji nusijuokė. - Šokoladas! Mėgstamiausi saldainiai. Cha... bet iš kur tu sužinojai?
- Tai ištisa istorija.
- Tada papasakok.
- Klausyk. Seniai seniai gyveno pasaulyje vaikinas, vardu Laris Andervudas, kuris atkeliavo iš Kalifornijos į Niujorką aplankyti savo senutėlę motušę. Tai ne vienintelė priežastis, dėl kurios jis atkeliavo, buvo ir kitos priežastys, mažiau malonios, bet, manykim, kad tik dėl to, jog Andervudas buvo šaunus vaikinas, gerai?
- Kodėl gi ne, - sutiko Franė.
- Ir štai Piktoji Burtininkė iš Vakarų arba kažkokios subinės iš Pentagono užtraukė ant šalies baisią epidemiją, ir nesuspėjome mes pasakyti: "Štai ateina Keliaujantis kapitonas", kai visi Niujorke išmirė. Ir Lario mama.
- Man labai gaila. Mano mama ir tėtis taip pat mirė.
- Taip - visi tėčiai ir mamos. Jei mes visi nuspręstume pasiųsti vieni kitiems užuojautos atvirukus, tai jų paprasčiausiai neužtektų. Bet Lariui pasisekė. Jis išėjo iš miesto su ledi, vardu Rita, kuri buvo nelabai pasi-

rengusi tam, kas atsitiko. Deja, Laris taip pat buvo ne itin gerai pasirengęs tam, kad padėtų jai su tuo susidoroti.

- Niekas nebuvo pasirengęs.

- Bet kai kuriems tai pavykdavo geriau. Žodžiu, Laris su Rita patraukė į Meino valstijos pakrantę. Greitai, arba nelabai, jie pasiekė Vermontą, o ten ledi prisirijo migdomųjų.

- Ak, Lari, kaip tai siaubinga.

- Laris labai sunkiai išgyveno šią netektį. Iš tikrųjų jis suvokė tai kaip Dievo bausmę už savo charakterį. *Gilesnėje* praeity vienas ar du žmonės, kurie tikriausiai pažinojo jį geriau, pasakė, kad pati ryškiausia jo charakterio savybė yra nepaprasta egoizmo dozė, kuri švyti, nepaisant nieko, lyg poliruota gražuolė ant penkiasdešimt devintųjų laidos "Kadilako" panelio.

Franė ant bordiūro pasimuistė.

- Tikiuosi, nesuteiksiu jums ypatingų nepatogumų, bet visa tai labai ilgai blaškėsi manyje, ir *tikrai* siejasi su tąja istorijos dalimi, kurioje kalbėsiu apie Haroldą. Gerai?

- Gerai.

- Dėkoju. Regis, tereikėjo man šiandien susipažinti su ta senute, ir aš ėmiau ieškoti draugiško veido, idant visa tai išliečiau. Aš paprasčiausiai maniau, kad tai bus Haroldas. Taigi Laris toliau keliavo į Meino valstiją, daugiau nebuvo kur. Tuo laiku jam ėmė sapnuotis labai blogi sapnai, tačiau jis buvo vienas ir negalėjo žinoti, kad kitiems žmonėms jie taip pat sapnuojasi. Todėl nusprendė, kad tai dar vienas besivystančio nervinio sutrikimo simptomas. Netrukus jis nusigavo iki mažo pakrantės miestelio Velso, kuriame sutiko moterį, vardu Nadina Kros, ir keistą berniuką, kurio vardas, kaip pasirodė, yra Leo Rokvėjus.

- Velsas, - suglumusi ištarė Franė.

- Taigi trys keliautojai metė monetą, norėdami išsiaiškinti, į kurią 1-osios magistralės pusę jiems keliauti. Iškrito skaičius, todėl jie patraukė į pietus, kur greitai nusigavo iki...

- Ogankvito, - susižavėjusi užbaigė Franė.

- Tikra tiesa. Ten, pamatęs didelėmis raidėmis parašytą užrašą, aš pirmąkart susipažinau su Haroldu Lauderiu ir Franse Goldsmit.

- Haroldo užrašas! O, Lari, *kaip* jis apsidžiaugs!

- Mes vadovavomės jo nurodymais iki Stovingtono, nuo Stovingtono iki Nebraskos ir nuo motušės Abigeilės namų iki Boulderio. Pakeliui sutikome žmonių. Viena iš jų - Lusė Sven, tai mano moteris. Norėčiau, kad su ja susipažintumėte. Manau, kad jums patiks, - patylėjęs jis pasakojo toliau. - Tuo metu atsitiko tai, ko Laris nelabai norėjo, tačiau jo mažytė keturių žmonių komanda išaugo iki šešių. Šešetas Niujorko valstijoje sutiko dar keturis, ir mūsų komanda juos priėmė. Kai nusigavome iki Haroldo užrašo ant motušės Abigeilės kiemo vartų, mūsų jau buvo šešiolika, ten mes į savo būrį priėmėme dar tris. Laris tam narsuolių būriui vadovavo. Be jokio balsavimo ar ko nors panašaus. Tiesiog taip *buvo.* Ir jis ne itin

geidavo tokios atsakomybės. Tai buvo našta. Dėl to jis nemiegojo naktimis. Ėmė ryti migdomuosius. Betgi juokinga, kai sąmonė uždaro "dėžutėn" pati save! Aš negalėjau viską palikti savieigai. Tai tapo savigarbos reikalas. Ir aš - *jis* - visada bijojo, jog jį pasiųsiu velniop, kad vieną rytą jis nubus, o kuris nors gulės negyvas savo miegmaišyje, kaip anuomet Vermonte gulėjo Rita, o visi stovės aplinkui, rodys pirštais ir kalbės: "Tai tavo kaltė. Tu nieko nežinojai, ir tai - tavo kaltė". Ir apie tai aš negalėjau kalbėti net su Teisėju.

- Kas yra Teisėjas?

- Teisėjas Farisas. Senukas iš Peorijos. Manau, kad jis iš tikrųjų buvo teisėjas šeštojo dešimtmečio pradžioje, apskrities teisėjas arba koks kitoks, bet jau seniai prieš įsisiautėjant gripui išėjęs pensijon. Vis tiek jis labai protingas. Prisiekiu, kai jis į tave žiūri, iš jo akių sklinda rentgeno spinduliai. Žodžiu, Haroldas man buvo labai svarbus. Ir jis pasidarė dar svarbesnis, kai prisijungė daugiau žmonių. Pasakyčiau, tiesiog proporcingai, - jis nusijuokė. - Ta daržinė. Viešpatie! Paskutinė užrašo eilutė, toji su jūsų vardu, buvo taip žemai, jog aš pamaniau, ar tik vėjas neperpūtė jam užpakalio, kai ją užrašinėjo.

- Taip, kai jis rašė, aš miegojau. Antraip būčiau jį sulaikiusi.

- Aš ėmiau jį pamažu pažinti, - tarė Laris. - Šalia tos daržinės Ogankvite radau saldainio popierėlį ir pamačiau užrašą ant gegnės.

- Kokį užrašą?

Franė pajuto, kaip tiriamai jis stebi ją tamsoje, ir stipriau įsisiautė į chalatą... bet tai nebuvo kuklumo gestas, nes šio žmogaus grėsmės ji nejuto, - taip pasireiškė jos nervingumas.

- Paprasčiausiai jo inicialus, - abejingai atsakė Laris. - H. E. L. Ir jeigu vien tiktai juos, manęs dabar čia nebūtų. O vėliau autosalone Velse...

- Mes ten buvome!

- Žinau. Pastebėjau, kad trūksta kelių motociklų. Bet dar didesnį įspūdį man padarė tai, kaip jis susivokė išsiurbti kuro iš benzino rezervuaro. Tu turbūt jam padėjai, Frane. Aš tai darydamas vos nepraradau pirštų.

- Ne, man nereikėjo. Haroldas šmirinėjo aplink, kol kažko nesurado, jis tai pavadino ventiliaciniu kamščiu.

Laris sudejavęs pliaukštelėjo sau per kaktą.

- Ventiliacinis kamštis! Viešpatie! O aš nė karto gyvenime nė nepasidomėjau, kaip ventiliuojamas rezervuaras! Tai sakai, kad jis paprasčiausiai pašmirinėjo aplinkui... ištraukė kamštį... ir įkišo žarną?

- Na taip.

- Na ir Haroldas! - šūktelėjo Laris su tokiu susižavėjimu, kokio Franė niekada anksčiau negirdėjo, bent jau siejamo su Haroldo Lauderio vardu. - Na, tai vienas iš jo fokusų, kurių aš nesupratau. Taigi mes nusigavome iki Stovingtono. O Nadina ten taip sudirgo, jog net prarado sąmonę.

- O aš verkiau, - pasakė Franė. - Aš raudojau ir raudojau, atrodė, nebus galo. Aš paprasčiausiai tikėjausi, kad mums ten atvykus, pasveikins

ir tars: “Sveiki! Užeikite, dušas - dešinėje, kavinė - kairėje”, - ji papurtė galvą. - Dabar tai atrodo taip kvaila.

- Manęs tai nesutrikdė. Neįbauginamasis Haroldas pabuvojo ten prieš mane, paliko savo ženklą ir išėjo. Aš jaučiausi kaip neprityręs Džasperas Vesternas iš “Pėdsekio”, kuris ėjo paskui Didžiąją Gyvatę - Čingačguką.

Tai, kaip Laris įsivaizdavo Haroldą, Franę pribloškė ir nustebino. Nejaugi ne Stju vadovavo jų grupei tuomet, kai jie paliko Vermontą ir patraukė į Nebraską? Ji, tiesą pasakius, neprisiminė. Tuo metu juos visus domino tik sapnai. Laris jai priminė tai, ką ji pamiršo... arba, dar blogiau, suvokė kaip savaime suprantama. Haroldas, rizikuojantis savo gyvybe, kad paliktų tą užrašą ant daržinės stogo, - jai tai atrodė kvaila rizika, nors tai galų gale pasirodė ne beprasmiška. O benzino išsiurbimas iš talpos... akivaizdu, kad Lariui tai buvo labai svarbi operacija, gi Haroldui, regis, pats paprasčiausias reikalas. Dėl viso šito ji pasijuto maža ir kalta. Jie visi, kas labiau, kas ne, vertino jį daugmaž kaip visuomet besišaipantį statistą. Bet per paskutines šešias savaites Haroldas atliko nemažai triukų. Nejaugi ji buvo taip apakinta meilės Stju, kad jai pasakoti tikrą tiesą apie Haroldą tenka visiškai nepažįstamam žmogui? Jos nerimas dar labiau sustiprėjo nuo minties, kad vos tik Haroldas pajuto žemę po kojomis, jis ėmė į ją ir Stju žiūrėti kaip suaugęs į vaikus.

Laris kalbėjo toliau:

- O paskui ir kita tvarkinga nuoroda, papildyta plentų numeriais. Stovingtone, ar ne? Ir šalia ant žolės dar vienas saldainių “Payday” popierėlis. Jaučiausi taip, lyg būčiau sekęs ne aplaužytomis šakomis ir ištrypta žole, o “Payday” pėdsakais. Tiesa, mes ne visada keliavome jūsų maršrutu. Pro šiaurinę pusę apėjome Gerį Indianos valstijoje, nes ten tvyrojo pragariški degėsiai. Lyg būtų susprogusios miesto naftos saugyklos. Darydami šį lankstą, mes sutikome Teisėją, sustojome Hemingforde, - žinojome, kad motušės Abigeilės ten jau nebėra, juk prisimenate sapnus, - bet mes vis tiek norėjome *pamatyti* tą vietą. Kukurūzų lauką... tas sūpuokles... jūs juk suprantate, ką aš turiu omenyje?

- Taip, - tyliai atsakė Franė. - Suprantu.

- Aš visą laiką einu iš proto, nuogąstaudamas, kad mus neilgai trukus atakuos motociklininkų gauja ar dar kas nors, kad tuojau pat baigsis vanduo, maža kas gali atsitikti.

Kažkada mano mama turėjo vieną knygą, kuri jai atiteko, manding, iš senelės. “Jo pėdomis” - taip ji vadinosi. Joje buvo pasakojama apie siaubingų problemų turinčius žmones. Daugiausiai moralinių sunkumų. Tą knygą parašęs žmogus tvirtino, kad norint išspręsti problemą, tereikia savęs paklausti: “Kaip pasielgtų Jėzus?” Tai visuomet viską paaiškina. Žinai, ką aš galvoju? Tai - teisybės ieškotojų, ieškančių tiesos apmąstymuose, klausimas, galų gale tai ne tiek klausimas, o greičiau sąmonės praskaidrinimo būdas, panašu į tai, kaip dzenbudistai, tardami “OM”, žvilgsnį sukoncentruoja į nosies galiuką.

Franė nusijuokė. Ji numanė, ką panašioje situacijoje pasakytų jos mama.

- Todėl, - pastebėjo Laris, - kai man iš tiesų imdavo lydytis smegenys, Lusė - tai mano mergina, rodos, aš tau jau minėjau? - visada sakydavo: "Lari, greičiau užduok klausimą".

- Kaip pasielgtų Jėzus? - susižavėjusi ištarė Franė.

- Ne. Kaip pasielgtų *Haroldas,* - rimtai atsakė Laris. Tai Franę tarsi apkurtino. Kaip ji norėtų būti Lario ir Haroldo pažinties liudytoja. Kokia bus jo reakcija?

- Mes apsistojome nakvynei vienoje fermerio sodyboje, ir tikrai bemaž pabaigėme vandenį. Ten buvo šulinys, bet, žinoma, vandens nebuvo įmanoma pasiekti, nes be elektros energijos siurblys neveikė. Ir Džo - Leo, atleiskite, jo tikras vardas Leo, - vis kartojo: "Gerti, Lari, taip norisi gerti". Jis vedė mane iš proto. Jutau, kaip pamažu šėlstu, jeigu jis tai būtų ištaręs dar kartą, aš greičiausiai būčiau jam sudavęs. Neblogai, ar ne? Pasirengęs suduoti troškuliu besikamuojančiam berniukui. Bet žmogus negali taip staiga pasikeisti. Kad tai suprasčiau, turėjau pakankamai laiko.

- Tu atvedei visus iš Meino gyvus ir sveikus, - pasakė Franė. - O vienas iš mūsiškių mirė. Jam supūliavo apendiksas. Stju bandė jį operuoti, bet beviltiškai. Taigi, Lari, su savo užduotimi tu susidorojai labai neblogai.

- Neblogai susidorojome mudu su Haroldu, - pataisė jis. - Žodžiu, Lusė pasakė: "Lari, greičiau užduok klausimą". Ir aš uždaviau. Ten buvo vėjo malūnas, kuris kėlė vandenį į tvartą. Jis sukosi, bet iš tvarto čiaupų vanduo vis tiek nebėgo. Ir aš atidariau prie malūno pamatų esančią dėžę, nes ten buvo jo mechanizmas, ir pamačiau, kad pagrindinis velenas iššoko iš savo vietos. Įstačiau jį atgal ir - puikumėlis! Vandens - kiek nori. Šaltas, skanus. Haroldo dėka.

- Tai *tavo* dėka, Lari. Haroldo iš tikrųjų ten nebuvo!

- Na, jis buvo mano galvoje. O dabar esu čia ir atnešiau jam vyno bei šokolado, - jis pašnairavo į ją. - Žinote, aš maniau, kad jis - jūsų vyriškis.

Franė papurtė galvą ir ėmė apžiūrinėti savo sunertus pirštus.

- Ne. Jis... ne Haroldas.

Laris ilgai tylėjo, bet ji juto jo žvilgsnį. Pagaliau jis tarė:

- Kaip aš galėjau suklysti? Dėl Haroldo?

Franė atsistojo.

- Man laikas eiti. Buvo malonu susipažinti, Lari. Ateikite pas mus rytoj, susipažinsite su Stju. Atsiveskite su savimi Lusę, jeigu ji nebus užsiėmusi.

- O Haroldas? - atkakliai paklausė jis.

- Ak, aš nežinau, - prislėgtu balsu pratarė Franė. Netikėtai jos akyse pasirodė ašaros. - Jis mane verčia jaustis taip, lyg... lyg aš būčiau su juo labai niekingai pasielgusi, ir aš nežinau... kodėl arba kaip... galima mane kaltinti, kad aš jo nemyliu kaip Stju. Nejaugi tai mano kaltė?

- Ne, žinoma, ne. - Laris, regis, sutriko. - Klausykite, atleiskite man. Kišu nosį ne į savo reikalus. Aš einu.

- Jis *pasikeitė,* - ūmai pratrūko Franė. - Aš nežinau kaip ir kodėl, ir kartais galvoju, kad galbūt į gerą... bet aš ne... iš tikrųjų nežinau. O kartais aš bijau.

- Bijote Haroldo?

Ji neatsakė, tik vėl nuleido akis, susizgribusi, kad ir taip pasakė per daug.

- Jūs rengiatės man papasakoti, kaip iki jo nusigauti? - švelniai paklausė Laris.

- Tai nesunku. Paprasčiausiai eikite iki Arapacho gatvės galo, kol pamatysite nedidelį skverą... Skveras bus dešinėje. Mažytis Haroldo namelis - kairėje, kaip tik priešais.

- Gerai, ačiū. Nuoširdžiai džiaugiuosi su jumis susipažinęs, Frane, atleiskite už sudaužytą vazą ir visą kitą.

Ji nusišypsojo, bet tai buvo iškankinta šypsena. Visas svaiginančiai malonus vakaro humoras išblėso.

Laris pakėlė vyno butelį ir vėl gudriai nusišypsojo:

- O jeigu pamatysite jį anksčiau už mane, išlaikykite paslaptį, gerai?

- Žinoma.

- Labos nakties, Frane.

Laris nuėjo. Ji žvelgė jam įkandin, kol jis pranyko iš akiračio, paskui užlipo laiptais ir atsigulė šalia Stju, kuris kaip ir anksčiau buvo išsijungęs it šviesa.

"Haroldas," - užsitraukdama antklodę iki pat smakro, pamanė Franė. Kaip ji galėjo paaiškinti tam Lariui, kuris dėl savo beveik keisto sumišimo atrodė toks malonus (bet argi nebuvo dabar jie visi sumišę?), kad Haroldas Lauderis - storas, visiškai jaunas, praradęs savo veidą žmogus. Nejaugi turėjo jam pasakoti, kad vieną gražią dieną, ne taip seniai, ji susidūrė su išmintinguoju Haroldu, išradinguoju Haroldu, viską-galiu-padaryti Haroldu, kuris mūvėdamas glaudėmis kirpo pievelę už namo ir verkė? Nejaugi turėjo jam pasakoti, kad kartais pasipūtęs, dažnai išgąsdintas Haroldas, koksai jis iš Ogankvito atvyko į Boulderį, pavirto tikriausiu politiku, tapšnojančiu per nugaras tokiu puiku-vaikine-gerai-kad-susitikome subjektu, ir tuo pat metu žvelgiančiu į jus plokščiomis, nesišypsančiomis, nuodingo driežo akimis?

Ji pamanė, kad šiandien, ko gero, jai dar ilgai teks laukti, kol užmigs. Haroldas buvo ją beviltiškai įsimylėjęs, o ji buvo beprotiškai įsimylėjusi Stju Redmeną. Žinoma, toks ir buvo senasis žiaurusis pasaulis. "O dabar kaskart, kai pamatau Haroldą, mano kūnas pašiurpsta, nors jis greičiausiai numetė dešimt svarų ir ant jo veido sumažėjo spuogų, man..."

Akimoju Franei užgniaužė kvapą. Žiūrėdama plačiai atmerktomis akimis į tamsą, ji pasikėlė ant alkūnių. Kažkas suvirpėjo joje. Jos rankos slystelėjo nedideliu pilvo išgaubimu. Tikriausiai dar buvo per anksti. Tai buvo jos vaizduotė. Tik... Tik tai nebuvo jos vaizduotė.

Ji lėtai atsigulė ant nugaros, širdis garsiai daužėsi. Ji vos nepažadino Stju, bet paskui persigalvojo. Jeigu jis būtų pradėjęs jos kūdikį, o ne Džesas... Jeigu jis, tuomet būtų jį akimirksniu pažadinusi ir pasikalbėjusi. Kai nešios jo kūdikį, taip ir padarys. Jeigu, žinoma, kitas kūdikis *bus*.

Po to judesiai pasikartojo, tokie silpni, jog tai galėjo būti ir dujos. Bet ji žinojo geriau. Tai buvo kūdikis. Ir kūdikis buvo gyvas.

- Ach, šlovė Viešpačiui, - sumurmėjo ji ir atsigulė.

Larį Andervudą ir Haroldą Lauderį užmiršo. Užmiršo viską, kas jai nutiko apsirgus motinai. Ji vėl laukė, kada jis sukrutės, klausėsi gyvybės savyje ir taip besiklausydama užsnūdo. Jos kūdikis buvo gyvas.

Haroldas sėdėjo pievelėje prie savo mažo namuko ir prisimindamas seną dainą žiūrėjo į dangų. Jis nekentė rokenrolo, bet šią dainą prisiminė beveik eilutė eilutėn ir netgi ją atliekančios grupės pavadinimą: "Ketė Jung ir Nekaltybės". Pagrindinė dainininkė turėjo vienodai aukštą, sielvartingą, įsismelkiantį balso tembrą, kuris kažkaip nesuprantamai pritraukdavo dėmesį. Auksinis, sentimentalus - taip jį būtų pavadinęs MTV laidų vedėjas. "Sprogimas iš praeities", "Plokštelė Kaip Reikiant". Merginą, kuri dainavo solo partiją, Haroldas įsivaizdavo išblyškusią, negražią šešiolikos metų blondinę. Ji dainavo apie fotografiją, kuri ilgai buvo paslėpta stalo stalčiuje, apie fotografiją, kurią išimdavo tik vėlai vakare, kai visi namuose miegodavo. Mergina atrodė nepaguodžiama. Fotografiją ji išsikirpo iš didelio savo sesers dienoraščio; tai buvo vietinio Kieto Vaikino - futbolo komandos kapitono ir studentų tarybos prezidento fotografija.

Kietasis Vaikinas, matyt, kokiame nors Pamestų Meilužių skersgatvyje ja atsikratė, ir štai toli nuo jo ta negraži mergina plokščia krūtine ir spuogeliu burnos kamputyje dainavo:

"Žvaigždžių gal tūkstantis dangaus skliautuos,
Lyg kelias pas tave mano sapnuos...
Aistra tu mano ir ugnis,
Pavasarinė meilė ir viltis...
Tik pasakyki, kad mane myli...
Aš tavo, vien tik tavo, ar tiki?.."

Tą naktį danguje spindėjo gerokai daugiau nei tūkstantis žvaigždžių. Bet tai buvo ne įsimylėjėlių žvaigždės. Jokio švelnaus Paukščių Tako tinklo. Čia, mylios virš jūros lygio aukštyje, žvaigždės buvo tokios pat aštrios ir šiurkščios, tarsi milijonai skylių juodame aksome, arba Jo Dieviškos Malonės durklai. Tai buvo neapkentėjų žvaigždės, ir kadangi jos buvo būtent tokios, Haroldas jautėsi esąs puikios formos, kad sugalvotų žiū-

rėdamas į jas savo norus. "Jeigu-aš-tik-galėčiau, jeigu-aš-tik-įstengčiau, išpildyti-norą-aš-jį-sugalvoju-dabar. Išnykite, vaikinai!"

Jis tyliai sėdėjo užvertęs galvą - toks astronomas-mąstytojas. Haroldo plaukai paaugo, bet jie jau nebuvo purvini ir susivėlę. Ir jis jau nebedvokė kaip šiukšlių dėžė. Net jo spuogai praretėjo, kai jis liovėsi šlemšti saldumynus. Nuo fizinių krūvių ir nuolatinio vaikščiojimo jis numetė truputį svorio. Tapo netgi simpatiškesnis. Ne kartą per paskutines kelias savaites, praeidamas pro bet kokį atsispindintį paviršių, jis žvilgčiojo į save priblokštas, tarsi matytų visiškai nepažįstamo žmogaus atspindį.

Haroldas pasimuistė krėsle. Ant jo kelių gulėjo knyga, tikras foliantas, mėlynu, marmurą imituojančiu viršeliu. Išeidamas iš namų, jis visada ją slėpdavo slėptuvėje po židiniu. Jeigu kas nors būtų radęs tą knygą, jo buvimui Boulderyje ateitų galas. Viršelyje viso labo puikavosi vienintelis aukso raidėmis įspaustas žodis: "METRAŠTIS". Tai buvo dienoraštis, kurį jis pradėjo rašyti perskaitęs Franės užrašus. Jis jau spėjo savo smulkia rašysena užpildyti pirmuosius šešiasdešimt puslapių. Pastraipų nebuvo, liejosi tik nesibaigiantis rašliavos srautas - žliaugė neapykantos srują. Lyg iš voties trykštantys pūliai. Jis niekuomet neįtarė, kad jame tiek neapykantos. Atrodė, kad tokiu laiku srautas turėtų išsekti, bet Haroldo neapleido pojūtis, jog tasai dar tik atsivėrė. Lyg sename karčiame juokelyje: "Kodėl po Paskutinio Blyškiaveidžių Antplūdžio tokia balta žemė? Ogi todėl, kad indėnai vis ėjo, ir ėjo, ir ėjo..."

O kodėl jis nekentė?

Haroldas išsitiesė krėsle, lyg klausimas būtų nuskambėjęs iš šalies. Į jį buvo sunku atsakyti, išskyrus galbūt kai kuriuos išrinktuosius. Argi Einšteinas nesakė, kad pasaulyje yra viso labo šeši žmonės, kurie supranta visas $E=mc^2$ formulės plonybes? O kaip dėl lygties jo paties kaukolėje? Haroldo reliatyvumas. Žūties greitis. Jis galbūt juto dvigubai daugiau, nei užrašė šiuose puslapiuose, darydamasis vis labiau padrikas, vis labiau uždaresnis, kol pagaliau pasimetė savo paties laikrodžio mechanizme bei kaip ir anksčiau buvo visur, tik ne šalia pagrindinės spyruoklės. Jis galbūt... prievartavo save. Nejaugi? Kad ir kaip būtų, šitai arčiausiai tiesos. Nepadorus ir nesibaigiantis pederastijos aktas. O indėnai vis ėjo ir ėjo...

Netrukus jis paliks Boulderį. Po mėnesio arba dviejų, ne daugiau. Kai jis galutinai išsirinks būdą, kaip atsiteisti, tuomet patrauks į vakarus. Ir kai ten nusigaus, jis prasižios ir išvems savo tulžį, viską išlies apie šią vietą. Papasakos jiems, kas vyko visuomeniniuose susirinkimuose ir, dar svarbiau, kas vyko privačių susitikimų metu. Jis buvo įsitikinęs, kad paklius į Laisvosios Zonos Komiteto sudėtį. Jį pakvies ir dosniai apdovanos ten vadovaujantis vaikinas... bet jis dovanos ne neapykantos baigtį, o patį tobuliausią jai skirtą transportą, ne paskutinės markės "Eldoradą", bet Neapykantos ir Baimės "Kadilaką" - *"Fearderadą"**, ilgą, liejantį juodą švy-

* Fear - baimė *(angl.)*.

tėjimą. Jis atsisės į jį, ir tasai nuneš jį drauge su jo neapykanta tiesiai pas juos. Jis su Flegu išsklaidys šią niekingą gyvenvietę nelyg skruzdėlyną. Bet pirmiausiai jis atsiteis Redmenui, kuris jam pamelavo ir pavogė iš jo moterį.

"Taip, Haroldai, bet kodėl tu nekenti?"

Ne, aiškaus atsakymo nebuvo, tik kaži kas panašu į... pačios neapykantos pripažinimą. Ar buvo teisingas patsai klausimas? Jam atrodė, kad ne. Lygiai taip pat galėjai klausti moters, kodėl ji pagimdė nepilnavertį kūdikį.

Buvo laikas, valanda ar akimirka, kai jis mąstė, jog reiktų užslopinti neapykantą. Tai atsitiko po to, kai baigęs skaityti Franės dienoraštį suprato, jog ji negrįžtamai atsidavusi Stju Redmenui. Šis netikėtas nušvitimas jį paveikė taip pat, kaip šliužą paveikia šalto vandens srautas, priversdamas laisvai judantį organizmą susitraukti į kietą mažą gumuliuką. Tą valandą ar akimirką jis suvokė, kad gali paprasčiausiai viską vertinti *kaip yra*, ir šis suvokimas jį vienu metu pradžiugino ir išgąsdino. Tuo metu jis suvokė, kad galėtų pavirsti nauju žmogum, atsinaujinusiu Haroldu Lauderiu, nuo ankstesniojo Lauderio atskirtu aštriu siaubo skalpeliu ir supergripo epidemijos praradimais. Jis juto, - aiškiau nei kuris nors kitas, - kad būtent todėl ir susikūrė Boulderio Laisvoji Zona. Žmonės tapo kitokie, nei buvo anksčiau. Ši mažo miestelio bendruomenė nebuvo panaši nė į vieną amerikietišką bendruomenę iki epidemijos. Jie to nepastebėjo, nes nežiūrėjo kaip jis tolyn. Moterys su vyrais gyveno drauge, nereikšdami jokio noro vėl įsteigti santuokos institutą. Ištisos žmonių grupės gyveno kartu mažomis, komunas primenančiomis bendrijomis. Ypatingų nesutarimų nebuvo - žmonės, atrodė, sugyveno vieni su kitais. Ir keisčiausia, niekas, regis, nesprendė esminių klausimų apie teologinę sapnų prasmę... ir pačią epidemiją. Pats Boulderis buvo tokia atskirta visuomene, tokia *tabula rasa**, kad net nejuto savo atsinaujinusio grožio.

Haroldas tai jautė ir šito neapkentė.

Toli už kalnų buvo dar viena atkirsta būtybė. Juodos tūžmasties šukė, vienintelė klaiki ląstelė, išimta iš mirštančio kūno, pasenusio politikos kūno, vienintelis piktybinio auglio atstovas, kuris rijo gyvą senos visuomenės kūną. Viena vienintelė ląstelė, bet ji jau pradėjo daugintis ir gimdyti kitas klaikias ląsteles. Visuomenei vėl reikės kovoti kaip ir anksčiau, sveiki audiniai vėl bandys atlaikyti piktybinį įsiskverbimą. Bet kiekvienai individualiai ląstelei tai senų seniausias klausimas, pasikartojantis dar nuo Rojaus sodo laikų - suvalgei obuolį ar palikai jį ramybėje? Ten, Vakaruose, jie jau valgė kalnus obuolių ir obuolių pyragų, Rojaus žudikai, juodieji perbėgėliai buvo ten.

Gi jis pats, persmelktas suvokimo, kad gali rinktis *viską kaip yra,* atmetė naująją galimybę. Kabintis už jos būtų tolygu savižudybei. Klykda-

---

*Švari lenta *(lot.).*

mos priešinosi visų kažkada jo patirtų pažeminimų šmėklos. Palaidotos viltys ir svajonės sugrįžo pas jį atgalios, draskė jį ir klausinėjo, kaip jis galėjo taip lengvai jas pamiršti. Naujoje Laisvosios Zonos visuomenėje jis galėjo būti tik Haroldas Lauderis. O ten jis galėtų būti Kunigaikštis.

Neapykanta jį patraukė paskui save. Tai buvo tamsos karnavalas - velnio ratai, išjungtomis šviesomis riedantys juodu landšaftu, nesibaigiantis tokių kaip ir jis pats pabaisų kraupus šokis, o po pagrindiniu kupolu liūtai rijo žioplius. Tai, kas jį viliojo, buvo chaoso kakofonija.

Haroldas atsivertė dienoraštį ir prie žvaigždžių šviesos tvirta ranka užrašė:

1990 m. rugpjūčio 12 d. (anksti ryte)

Manoma, kad dvi didžiausios žmonijos nuodėmės yra puikybė ir neapykanta. Nejaugi? Mano pasirinkimas, - laikyti jas dviem didžiosiomis dorybėmis. Sutramdyti puikybę ir nuslopinti neapykantą, vadinasi, stengtis keisti pasaulį į gera. Bet sekti jomis, būti jų valdomam - kilniau, nes tai reiškia, kad pasaulis turi pasikeisti į gera tau. Aš padariau didelį atradimą.

HAROLDAS EMERIS LAUDERIS

Jis įėjo į namą, įkišo savo brangenybę slėptuvėn po židiniu ir atsargiai įstūmė plytą į ankstesnę vietą. Paskui nupėdino vonion, pastatė žvakę ant kriauklės taip, kad ji gerai apšviestų veidą, ir penkiolika minučių treniravo šypseną. Išėjo jau daug geriau.

51 skyrius

Lapeliai, skelbiantys apie rugpjūčio 18-ąją įvyksiantį susirinkimą, buvo išklijuoti visame Boulderyje. Tai sukėlė nemažai gyvų ginčų, daugiausiai apie įėjusio į Organizacinį komitetą septyneto stipriąsias ir silpnąsias puses.

Dienos šviesa dar nebuvo apleidusi dangaus skliauto, kai visiškai išvargusi motušė Abigeilė atsigulė į patalą. Ši diena pasižymėjo nesibaigiančiu lankytojų srautu, kiekvienas norėjo sužinoti jos nuomonę. Ji manė, kad dauguma kandidatų į Komitetą visiškai tinkami.

Žmonės taip pat nekantravo sužinoti, ar įeis ji į Nuolatinio komiteto sudėtį, jeigu visuotiniame susirinkime toks bus suformuotas. Motušė Abigeilė atsakė, kad tai ne taip paprasta, bet ji, be abejo, išrinktųjų atstovų Komitetui padės kuo galėdama, jeigu tik žmonės kreipsis į ją patarimų. Ir ją daug sykių tikino, kad jei būsimasis Nuolatinis komitetas atsisakys jos pagalbos, tai jį viešai pasmerks, ir labai greitai. Taigi motušė Abigeilė atsigulė miegoti pavargusi, bet visiškai patenkinta.

Kaip ir Nikas Androsas tą vakarą. Per vieną dieną rotatoriumi atspausdintų lapelių dėka Boulderio Laisvoji Zona iš amorfinės pabėgėlių masės virto potencialia rinkėjų bendrija. Žmonėms tai patiko; atsirado sėslumo jausmas, už kurio galima pasilaikyti po ilgo laisvo kritimo periodo.

Tą dieną Ralfas nuvežė Niką į elektrinę. Jis, Ralfas ir Stju susitarė kitą dieną Stju ir Franės bute sukviesti preliminarinį susirinkimą. Tai visam septynetui suteiks dvi papildomas dienas, per kurias jie galės paklausyti, ką kalba žmonės.

Nikas nusišypsojo ir pridėjęs prie ausų delnus pavaizdavo lokatorius.

- Skaityti iš lūpų net geriau, - pasakė Stju. - Žinai, Nikai, aš pradedu tikėti, kad mes iš tikrųjų su tais nepataisomais mechanizmais susidorosime. Bredas Kičneris nesibaido jokio darbo. Jeigu mes turėtume dešimtį tokių kaip jis, rugsėjo pirmąją mieste viskas pradėtų veikti.

Nikas atsakė jam, apskritimu sujungęs nykštį su smiliumi, ir jie įžengė į elektrinės patalpą.

Tądien Laris Andervudas ir Leo Rokvėjus Arapacho gatve patraukė į vakarus, Haroldo namų link. Kuprinėje, kurią Laris pernešė per visą šalį, dabar gulėjo tik butelis vyno ir "Payday" šokoladas.

Lusė nėjo su jais - ji ir dar šeši žmonės susirado du sukiužusius sunkvežimiukus ir ėmė valyti Boulderio gatves ir kelius aplink jį. Visa bėda, kad jie dirbo tik pripuolamai, tik tuomet, kai keli žmonės nuspręsdavo, kad laikas susitelkti ir griebtis darbo. Naikinanti bitė vietoj kuriančios bitės, pamanė Laris, ir jo žvilgsnis įsmigo į lapelį su antrašte: "VISUOTINIS SUSIRINKIMAS" - jis buvo pritvirtintas prie telegrafo stulpo. Galbūt tai ir taps atsakymu. Velnias, tiek žmonių aplinkui norėjo dirbti; jiems tereikėjo, kad kas nors viską suorganizuotų ir pasakytų, ką daryti. Jam toptelėjo, kad labiausiai jie norėjo kuo greičiau panaikinti pėdsakus, kurie priminė, kas čia atsitiko vasaros pradžioje (nejaugi jau vasaros pabaiga?), kaip nuo tvorų nutrinami keiksmažodžiai. Galbūt visos Amerikos, nuo vieno jos krašto iki kito, mums ir nepavyks sutvarkyti, galvojo Laris, bet mes privalome tai padaryti čia, Boulderyje, jei motina Gamta mums padės.

Stiklo žvangesys privertė jį atsisukti. Į seno "Fordo" užpakalinį stiklą Leo paleido didelį akmenį.

Ant bagažinės dangčio puikavosi buferio lipdukas: "PATRAUK SAVO UŽPAKALĮ NUO PRAĖJIMO - ŠALTOJO UPELIO KANJONAS".

- Džo, nedaryk taip.

- Aš Leo.

- Leo, atleisk. Daugiau taip nedaryk.

- Kodėl nedaryti? - patenkinta veido išraiška paklausė Leo, ir Laris neįstengė išsyk surasti tinkamą atsakymą.

- Nes nuskamba bjaurus garsas, - pagaliau tarė jis.

- A-a-a. Gerai.

Jie žingsniavo toliau. Laris susikišo rankas į kišenes. Leo pasielgė taip pat. Laris paspyrė tuščią alaus skardinę. Leo pasuko į šalį, kad paspirtų besivoliojantį akmenį. Laris ėmė švilpauti melodiją. Leo taikliai akompanavo jam šnypščiančiais garsais. Laris suvėlė berniūkščio plaukus, ir šis, pažvelgęs į jį savo paslaptingomis kiniškomis akimis, nusišypsojo. O Laris pamanė: *"Viešpatie, aš gi jį tiesiog pradedu įsimylėti. Ir nesulaikomai"*.

Jiedu pasiekė skverą, apie kurį kalbėjo Franė, prieš jį stovėjo žalias namas baltomis langinėmis. Ant betonuoto takelio, kuris vedė paradinio įėjimo link, riogsojo plytų prikrautas vežimėlis, o šalia gulėjo šiukšlių statinės dangtis su paruoštu statybiniu skiediniu. Šalia tupėjo kažkoks plačiapetis dabita be palaidinės, atsukęs į gatvę nuo įdegimo besilupančią nugarą. Jis dėliojo plytas aplink gėlyną.

Laris prisiminė, kaip Franė pasakė: *"Jis pasikeitė... Nežinau kaip ir net kodėl, ir ar tai išeis į gera... Ir kartais aš bijau..."* Paskiau jis žingtelėjo priekin ir pasakė tai, ką rengėsi pasakyti per savo ilgą kelionę:

- Haroldas Lauderis, aš tikiuosi?

Haroldas iš nuostabos krūptelėjo, paskui, laikydamas vienoje rankoje plytą, o kita nelyginant ginklu užsimojęs mūrininko mente su drimbančiu nuo jos skiediniu, akimoju atsisuko. Akies krašteliu Laris pastebėjo, kaip Leo atšoko atgal. Ir, žinoma, pirmiausia jam toptelėjo, jog Haroldas atrodo visiškai ne taip, kaip jis įsivaizdavo. Antroji mintis buvo apie mūrininko mentelę: "Viešpatie, nejaugi jis ketina šiuo daikčiuku man užvažiuoti?" Haroldo veidas pasirodė piktas, siauromis tamsiomis akimis. Tiesūs plaukai dengė prakaituotą kaktą. Beveik baltos lūpos buvo stipriai suspaustos.

Ir ūmai įvyko metamorfozė, tokia netikėta ir ryški, jog Laris paskui netikėjo, jog matė Haroldą įsitempusį ir nesišypsantį, regėjo veidą žmogaus, kuris geriau būtų sugebėjęs mentele įmūryti ką nors į rūsio sieną, nei dėlioti plytas aplink gėlyną. Haroldas nusišypsojo plačia nerūpestinga šypsena, skruostuose atsirado duobutės. Akys neteko grėsmingos išvaizdos (jos buvo žalio butelio spalvos, ir kaip tokios aiškios, atviros akys galėjo pasirodyti grėsmingos ir netgi tamsios?). Jis įsmeigė mentelę į skiedinį - *čvak* - nusišluostė rankas į džinsus ir ištiesė ranką.

"Dieve mano, bet juk jis tiesiog vaikas, jaunesnis už mane. Kažin, ar turi daugiau nei aštuoniolika, aš gi nuo jo gimtadienio pyrago suvalgyčiau visas žvakeles".

- Man regis, aš jūsų nepažįstu, - spausdamas Lariui ranką ir šypsodamasis pratarė Haroldas. Jo paspaudimas buvo stiprus, Lario ranką krestelėjo mažne tris sykius, ir tik paskiau paleido. Lariui tai priminė, kaip jam paspaudė ranką Džordžas Bušas, senajam Valkatai* bolotiruojantis į prezidentus. Tai atsitiko politiniame mitinge, kurį jis aplankė paklausęs

---

* Bushwhacker - miško glūdumos gyventojas, valkata (žodžių žaismas).

išmintingo savo motinos patarimo. Jeigu neužtenka pinigų zoologijos sodui, eik pažiopsoti į politiką.

Haroldo šypsena veikė taip užkrečiančiai, jog Laris irgi nusišypsojo. Vaikas ar ne, politiko rankos paspaudimas ar ne, bet šypsena jam pasirodė visiškai nuoširdi, ir po tiekos dienų, saldainių popierėlių, pagaliau prieš jį pats Haroldas, visu savo stotu.

- Taip, nepažįstate, - patvirtino Laris. - Bet aš jus pažįstu.

- Kaipgi?! - šūktelėjo Haroldas ir nusišypsojo dar plačiau. *"Jeigu šypsena dar labiau praplatės,* - susižavėjęs pamanė Laris, - *jos galai susitiks pakaušyje, o viršutinė galvos dalis paprasčiausiai nulėks".*

- Aš sekiau jums pridurmui per visą šalį, pradedant nuo Meino valstijos, - paaiškino Laris.

- Nejuokauji? Tiesa?

- Tiesa, - Laris atsegė kuprinę. - Čia aš kai ką jums turiu. - Jis ištraukė bordo butelį ir įteikė Haroldui.

- Na, nereikia, - su nuostaba žvelgdamas į butelį, pasakė Haroldas. - Tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt septintieji?

- Geri metai, - pastebėjo Laris. - Ir štai kas.

Į kitą Haroldo ranką jis įdėjo apie pustuzinį saldainių. Vienas iš jų išslydo iš rankos ir nukrito žolėn. Haroldas pasilenkė, siekdamas jį paimti, ir akimirką Laris jo veide sugavo tą ankstesniąją išraišką.

Paskui Haroldas atsitiesė ir vėl nusišypsojo.

- Kaip jūs sužinojote?

- Aš ėjau pagal jūsų ženklus... ir saldainių popieriukus.

- Velniai mane griebtų! Užeikime į vidų. Mums reikia perleisti po burnelę, kaip mėgo sakyti mano tėvas. Berniukas gers kokakolos?

- Žinoma, tu gersi, L...

Laris apsižvalgė, bet Leo šalia nebuvo. Toli už nugaros jis tyrinėjo plyšius šaligatvyje, lyg jie būtų labai įdomūs.

- Ei, Leo! Ar gersi kolos?

Leo kažką sumurmėjo, bet Laris neišgirdo.

- Kalbėk garsiau! - paliepė jis susierzinęs. - Kam tau Dievas davė balsą? Aš klausiu, ar nori kolos?

Vos girdimai Leo atsakė:

- Aš nueisiu patikrinti, ar mama Nadina sugrįžo namo.

- Kokio velnio? Mes ką tik čia atėjome!

- Aš noriu namo! - atplėšęs žvilgsnį nuo šaligatvio, šūktelėjo Leo. Tarsi saulė per ryškiai švietė jam į akis, ir Laris pamanė: *"Viešpatie, kas gi čia darosi? Jis vos neverkia".*

- Sekundę, - atsiprašė jis Haroldo.

- Žinoma, - šypsodamasis atsakė tasai. - Kartais vaikai drovisi. Aš pats toks buvau.

Laris priėjo prie Leo ir atsitūpė taip, kad jiedu galėtų žiūrėti vienas kitam į akis.

- Mažyli, kas atsitiko?

- Paprasčiausiai noriu namo, - nukreipdamas žvilgsnį, atsakė Leo. - Noriu pas mamą Nadiną.
- Na, tu... - Laris bejėgiškai nutilo.
- Noriu namo, - berniukas skubiai dirstelėjo į Larį. Jo akys per Lario petį blėstelėjo tenlink, kur ant vejos stovėjo Haroldas. Paskui vėl jas nudelbė į šaligatvį. - Prašau.
- Tau nepatinka Haroldas?
- Nežinau... jis normalus... aš paprasčiausiai noriu namo.
Laris atsiduso:
- Pats pareisi?
- Žinoma.
- Gerai. Bet, tiesą pasakius, norėčiau, kad eitum su mumis ir išgertum kolos. Aš ilgai laukiau susitikimo su Haroldu. Juk tu žinai?
- Ta-a-aip...
- Ir mes keliautume namo drauge.
- Aš neisiu į šitą namą, - sušnypštė Leo, akimirkai vėl pavirtęs į Džo tuščiomis laukinėmis akimis.
- Gerai, - paskubomis tarstelėjo Laris ir atsistojo. - Eik tiesiai namo. Ir laikykis toliau nuo plento.
- Gerai, - ir staiga Leo švokščiančiai šnabždėdamas pratrūko: - Kodėl tu neini su manimi? Tiesiog dabar. Eime kartu! Prašau, Lari! Gerai?
- Viešpatie, Leo, kas...
- Aš tik šiaip sau, - sumurmėjo Leo. Ir nespėjo Laris pasakyti nė žodžio, kai berniukas nuskubėjo šalin. Laris žvelgė jam įkandin, kol šis dingo iš akių. Paskui nerimastingai raukydamas antakius sugrįžo pas Haroldą.
- Nagi, viskas gerai, - pabandė jį nuraminti Haroldas. - Visi vaikai keisti.
- Taip, šitas tai tikrai, bet jis turi teisę. Jis daug iškentėjo.
- Prisiekiu, taip ir yra, - paantrino Haroldas, ir vieną akimirką Laris pajuto nepasitikėjimą, suabejojo, kad tokia skubota Haroldo užuojauta visiškai nepažįstamam berniukui - tokia pat dirbtinė kaip ir kiaušinių milteliai.
- Na gerai, užeikite, - Haroldas pakviesdamas mostelėjo. - Tiesą pasakius, jūs - mano pirmasis svečias. Franė ir Stju buvo kelis kartus užėję, bet jie nesiskaito.
Jo pašaipėlė virto į šypseną, truputį liūdną, ir staiga šiam berniūkščiui Laris pajuto gailestį - nes jis išties buvo tik berniūkštis. Jis buvo vienišas, o šalia stovėjo Laris, ankstesnysis Laris, niekada niekam gero žodžio nepasakęs - vien bravūra ir tuščiažodžiavimas. Ne, tai neteisinga. Laikas tapti patiklesniam.
- Aš džiaugiuosi, - atsakė jis.
Svetainė buvo mažytė, bet patogi.
- Kai geriau susipažinsiu su šiomis vietomis, aš ketinu viską čia apstatyti naujais baldais, - pasakė Haroldas. - Šiuolaikiniais. Chromas ir oda. Kaip sako prekybininkai: “Velniop biudžetą! Aš turiu Šeimininko kortelę”.

Laris nuoširdžiai nusijuokė.

- Rūsyje yra gražių taurių, - kalbėjo Haroldas. - Nueisiu jų atnešti. Bet jeigu neprieštaraujate, man geriau susilaikyti nuo šokolado - aš nevalgau saldumynų, bandau suliesėti, bet vyną mes būtinai išgersime, juk tai ypatingas atvejis. Sekdami paskui mus, oho, sekdami mano - mūsų - ženklais, jūs nuo Meino valstijos perėjote visą šalį! Tai iš tikrųjų nepaprasta. Jūs turėsite man apie tai papasakoti. O kol kas sėskitės į tą žaliąjį krėslą. Jis pats padoriausias tarp visų šių griuvenų.

Kol liejosi šie žodžiai Larį aplankė paskutinė abejonė: *"Jis netgi kalba kaip politikas, - sklandžiai, greitai, guviai".*

Haroldas išėjo, o Laris atsisėdo į žaliąjį krėslą. Jis išgirdo atsiveriant duris, o paskui sunkius Haroldo žingsnius laiptais žemyn. Laris apsidairė. Hm, taip, svetainių būna ir geresnių, bet patiesus kilimą ir apstačius šiuolaikiniais baldais ji atrodys visai neblogai. Geriausias dalykas šiame kambaryje - židinys. Gražus, rankų darbo. Bet viena plyta eilėje laikėsi netvirtai. Lariui net pasirodė, kad ją buvo išėmę, o po to atsainiai įstūmė atgal. Taip ir paliko - nelyginant kryžiažodį be vieno fragmento arba kreivai pakabintą paveikslą. Haroldas vis dar kuitėsi apačioje. Laris atsistojo ir lengvai ištraukė plytą. Jau ketino įstatyti ją tvirčiau, kai netikėtai angoje išvydo knygą, jos viršelis buvo apdulkėjęs, bet ne taip, jog nevaliotum perskaityti vienintelio įspausto žodžio "METRAŠTIS".

Jausdamas šiokią tokią gėdą, jog netyčia tapo kažkieno paslapties liudininku, Laris įstatė plytą į vietą kaip tik laiku - laiptais jau kilo Haroldas. Šį kartą plytų eilė atrodė nepriekaištingai; laikydamas rankose stiklo taures, Haroldas įžengė svetainėn; Laris vėl sėdėjo žaliajame krėsle.

- Teko užtrukti, reikėjo išplauti jas, - pasakė Haroldas. - Jos truputį apdulkėjo.

- Kokios gražios, - pastebėjo Laris. - Bet negaliu prisiekti, kad šis bordo neiššikvėpė. Gali būti, kad mes vaišinsimės actu.

- Bijai vilko, - šyptelėjo Haroldas, - neik į mišką.

Nuo jo pašaipos Laris pasijuto nejaukiai, ir jis susizgribo begalvojąs apie "Metraštį" - kam jis priklausė: Haroldui ar ankstesniajam namo savininkui? Jeigu Haroldui, tai kas gi, velniai griebtų, ten gali būti rašoma?

Kai atkimšo bordo butelį, abu su pasitenkinimu įsitikino, kad vynas tiesiog puikus. Po pusvalandžio jiedu lengvai apsvaigo, Haroldas netgi truputį labiau nei Laris. Nenuslenkanti nuo Haroldo veido šypsena tapo dar platesnė.

O Lariui atsirišo liežuvis, ir jis pasakė:

- Tie lapeliai. Visuotinis susirinkimas aštuonioliktą dieną. Kaip atsitiko, jog tu nepatekai į tą komitetą, Haroldai? Manau, toks vaikinas kaip tu tiesiog gimęs ten būti.

Haroldas nušvito palaiminga šypsena:

- Na, aš siaubingai jaunas. Manau, jie nusprendė, jog esu dar nepakankamai patyręs.

- Man atrodo, tai tiesiog gėda. - "Ar jis iš tikrųjų taip mano?" Haroldo pašaipėlė. Tamsi, vos pastebima įtarumo išraiška. Ar jis iš tikrųjų taip mano? Laris ir pats nežinojo.

- Na, kas žino, kas mūsų laukia ateityje? - filosofiškai pastebėjo Haroldas. - Kiekvienam šuniui savas laikas.

Laris išėjo apie penktą valandą. Jie išsiskyrė kaip draugai, Haroldas paspaudė jam ranką, nusišypsojo ir pakvietė dažniau užeiti. Tačiau Lariui kažkodėl pasirodė, jog Haroldui visiškai nusispjauti, ar jis dar kada nors ateis.

Jis lėtai nupėdino iki šaligatvio ir atsigręžė, bet Haroldas jau dingo. Durys buvo uždarytos. Haroldo svetainėje žaliuzės kabojo nuleistos, todėl buvo labai vėsu; viduje tai atrodė natūralu, bet dabar lauke Laris ūmai pamanė, kad tai vienintelis namas iš visų, kuriuose Boulderyje jam teko pabuvoti, su nuleistomis žaliuzėmis ir užtrauktomis naktinėmis užuolaidomis. Žinoma, toliau mąstė jis, Boulderyje yra dar daugybė užtemdytų namų. Bet tai buvo mirusiųjų namai. Kai žmonės sirgo, jie užtraukė užuolaidas, bandydami atsitverti nuo supančio pasaulio, lyg šliaužiantys į slėptuves gyvūnai, kai šie pajunta artėjantį pavojų. Gyvieji, - tikriausiai pasąmoningai pripažindami mirties egzistavimą - plačiai atitraukė užuolaidas ir atlapojo langus.

Nuo vyno Lariui truputį įsiskaudo galva, jis bandė įtikinti save, kad juntamas lengvas drebulys - teisinga bausmė, pasiųsta už nesaikingą gero vyno plempimą, lyg tai būtų pigus muskatas. Tačiau reikalas buvo visai ne tas. Laris pagalvojo: *"Šlovė tau, Viešpatie, už regėjimą tunelyje. Šlovė tau, Viešpatie, už suvokimo pasirinkimą. Nes be jo mes visi jau galėjome įeiti į meilės iliuzijų istoriją".*

Mintys painiojosi. Netikėtai jį užplūdo įsitikinimas, kad Haroldas seka jį pro žaliuzės tarpelius, lyg smaugikas sugniauždamas ir atgniauždamas kumščius, o jo šypsena virto neapykantos kauke... *Kiekvienam šuniui savas laikas.* Ir akimoju Laris prisiminė naktį, praleistą Beningtono orkestro aikštelėje, kai jis prabudo, jausdamas siaubą dėl kažkieno buvimo... ir kaip paskiau jis išgirdo (ar tai jam tik prisisapnavo?) duslų į vakarus tolstančių batų kaukšėjimą.

"Tuojau pat liaukis. Liaukis save mirtinai gąsdinti".

"But Hilas, - jo vaizduotėje kilo asociacijos*. - *Vardan Kristaus, liaukis, geriau nereikėjo prisiminti lavonų už tų užtrauktų užuolaidų, tysan-*

---

* Boot - batas; posakis "to have one's heart in one's boots" reiškia "įbaugintą", "širdis į kulnus nusirito" *(angl.).*

čių tamsoje tarsi tunelyje, Linkolno tunelyje, o jeigu staiga jie visi sujudės, sukrutės, Dieve maloningas, liaukis gi..."

Ir staiga jis prisiminė tolimą vaikystę. Motina nuvedė jį į Bronkso zoologijos sodą. Kai jie įėjo į beždžionių patalpą, sunkus kvapas jam taip smogė į šnerves, lyg jam būtų sudavęs kumščiu ne į nosį, o tiesiog į jos vidų. Jis apsisuko, ketindamas tuoj pat iš ten išlėkti, bet motina jį sustabdė.

"Lari, paprasčiausiai kvėpuok ramiai, - pasakė. - *Ir po penkių minučių tu jau nebeužuosi jokio bjauraus kvapo".*

Netikėdamas ja, kovodamas su pykinimo priepuoliu (jau septynerių metų jis nežinojo nieko blogesnio už vėmimą), jis vis dėlto pasiliko, ir pasirodė, kad ji buvo teisi. Jau po pusvalandžio jis su nuostaba stebėjo, kaip žmonės, ką tik peržengę beždžionių patalpos slenkstį, pasibjaurėdami susiraukdavo ir imdavo mojuoti ranka sau prieš nosį. Jis pasakė apie tai motinai, ir Alisa Andervud nusijuokė:

- *Taip, kvapas čia vis dar blogas. Bet ne tau.*

- *Kodėl taip, mamyte?*

- *Aš nežinau. Tai gali kiekvienas. Tereikia sau pasakyti: "Dabar aš vėl pauostysiu, kaip IŠ TIKRŲJŲ dvokia beždžionių patalpoje" - ir giliai įkvėpti.* Jis taip ir padarė, ir vėl atsirado bjauri smarvė, netgi stipresnė nei anksčiau. Karšti sumuštiniai bei vyšnių pyragas vėl pakilo iki gerklės, jis puolė durų link, ten, į gaivų orą, ir vos viduje viską išlaikė.

"Tai ir yra suvokimo pasirinkimas, - pagalvojo Laris, - *ir motina žinojo, kaip tai vadinasi".* - Kai tik ši mintis susiformavo jo sąmonėje, jis išgirdo Alisos balsą: *"Tik pasakyk sau: "Aš dabar vėl pauostysiu, koks IŠ TIKRŲJŲ Boulderio kvapas".* Ir jis *iš tikrųjų* įkvėpė jį būtent šitaip, jis *iš tikrųjų* jį uodė. Jis uodė tai, kas sunkėsi pro visas uždarytas duris ir užtrauktas užuolaidas, uodė nesiliaujantį puvimo kvapą netgi dabar, kai beveik visi iki vieno išmirė.

Jis žingsniavo vis sparčiau, kol kas dar nebėgo, bet jau rengėsi pasileisti tekinas, alsuodamas šia sodria, klampia smarve, kurią jis ir visi kiti nustojo sąmoningai justi, nes ji buvo visur, ji buvo viskuo, ji nudažydavo mintis, ir jau nebereikėjo užtraukti užuolaidų netgi besimylint, nes už užtrauktų užuolaidų guli mirusieji, o gyvieji kaip ir anksčiau nori žiūrėti į pasaulį.

Ir vėl jam sukilo gerklėje, bet šį kartą nė sumuštiniai ar vyšnių pyragas, o vynas ir saldainiai "Payday". Kadangi tai buvo tarytum beždžionių patalpa, iš kurios jis niekuomet neįstengs išsikapanoti, nebent persikeltų į negyvenamą salą, ir nors kaip ir anksčiau nežinojo nieko blogesnio už vėmimą, jis ketino tai padaryti dabar...

- Lari? Ar tu gerai jautiesi?

Laris buvo taip sukrėstas, kad iš jo gerklės ištrūko tylus: "Ak!" - ir jis šoktelėjo. Tai buvo Leo, kuris sėdėjo už trijų kvartalų nuo Haroldo namų, ant šaligatvio krašto. Jis žaidė stalo teniso kamuoliuku.

- Ką tu čia veiki? - paklausė Laris. Jo širdis palengva grįžo į normalų ritmą.

- Aš norėjau, kad mudu abu eitume namo, - nedrąsiai pratarė Leo, - bet aš nenorėjau užeiti į to vaikino namus.

- Kodėl? - sėsdamasis šalia Leo, paklausė Laris.

Berniukas gūžtelėjo pečiais ir nukreipė žvilgsnį į kamuoliuką. Šis tyliai šokčiojo nuo šaligatvio - *pokšt! pokšt!* - ir papuldavo atgal į rankas.

- Tai man labai svarbu. Todėl, kad Haroldas man patinka... ir nepatinka. Aš jam jaučiu dvejopus jausmus. Ar tu kada nors jautei ką nors panašaus kokiam nors žmogui?

- Jaučiu jam vieną jausmą. - *Pokšt! Pokšt!*

- Kokį?

- Aš išsigandau, - paprastai atsakė Leo. - Eikime namo pas mamą Nadiną ir mamą Lusę.

Kurį laiką Arapacho gatve jie traukė tylėdami. Leo kaip ir anksčiau mėtė kamuoliuką į grindinį ir jį gaudė.

- Atleisk, kad priverčiau tave taip ilgai laukti, - pagaliau pasakė Laris.

- A-a, viskas gerai.

- Ne, tikrai, jei būčiau žinojęs, būčiau paskubėjęs.

- Aš juk turėjau ką veikti. Ant vejos radau tenizo kamuoliuką.

- Teniso, - išsiblaškęs pataisė Laris. - Kaip tu manai, kodėl Haroldo namuose visi langai užtamsinti?

- Manau, kad niekas negalėtų pažvelgti vidun, - atsakė Leo. - Kad jis galėtų užsiiminėti paslaptingais dalykais. Kaip ir numirėliai, ar ne? - *Pokšt! Pokšt!*

Jie pasiekė Brodvėjaus kampą ir pasuko į pietus. Dabar išvydo kitus žmones - žvelgiančias pro langus, lengvomis suknelėmis vilkinčias moteris, kažkur einantį vyriškį, ir dar vieną, išdaužytoje sporto prekių parduotuvės vitrinoje besirenkantį žvejybos įrankius. Pro juos priešinga kryptimi dviračiu pravažiavo Dikas Volmenas iš jų grupės. Lariui ir Leo jis pamojo ranka. Šie jam atsakė.

- Paslaptingi dalykai, - garsiai svarstė Laris, anaiptol nesistengdamas ištraukti iš berniuko dar ką nors.

- Galbūt jis meldžiasi Tamsos žmogui, - lyg netyčia pratarė Leo, ir Larį tarsi elektra nukrėtė. Leo šito nepastebėjo. Dabar jis atmušinėjo kamuoliuką du kartus, pradžioje nuo šaligatvio, o paskui gaudė skriejantį nuo plytų sienos, palei kurią jie ėjo... *pokšt! pokšt!*

- Tu iš tikrųjų taip manai? - kiek galima nerūpestingiau paklausė Laris.

- Nežinau... Bet jis ne toks kaip mes. Jis daug šypsosi. Tačiau aš manau, kad tai kirminai jo viduje verčia šypsotis. Dideli balti kirminai, kurie ryja jo smegenis.

- Džo... Leo, aš norėjau pasakyti, Leo...

Leo akys - patamsėjusios, susvetimėjusios, kiniškos - staiga nušvito. Jis nusišypsojo:

- Žiūrėk, ten Dajana. Ji man patinka. Ei, Dajana, - mojuodamas rankomis, suriko jis. - Kramtomosios turi?

Dajana, kuri tepė alyva voro gijos plonumo dešimties pavarų dviračio grandinės krumpliaratį, šypsodamasi atsigręžė. Iš palaidinukės kišenės ji ištraukė penkias kramtomosios gumos plokšteles, ir išdėstė jas rankoje vėduokle it kortas pokeryje. Džiugiai juokdamasis, Leo puolė prie jos - besiplaikstančiais vėjyje plaukais, suspaudęs rankoje kamuoliuką, palikęs už nugaros Larį. Ši idėja apie baltus kirminus po Haroldo šypsena... iš kur Džo *("Ne, Leo, jo vardas Leo, bent jau tuo aš tikiu")* ištraukė tokią rafinuotą - ir tokią siaubingą - idėją? Šis berniukas pabuvojo pusiau transe. Ir ne tik jis; kiek daug kartų per tas kelias dienas, kai jie buvo čia, Laris matė žmones, kurie sustodavo lyg įbesti nieko nereginčiomis akimis viduryje gatvės, o paskui eidavo toliau? Viskas pasikeitė. Atrodė, jog visas žmogiškojo suvokimo spektras pakilo ištisu lygiu. Tai velniškai gąsdino.

Laris privertė savo kojas kilnotis ir nužirgliojo ten, kur Leo ir Dajana dalijosi kramtomąja guma.

Tą dieną Stju užtiko Franę mažame jų namo kiemelyje skalbiančią. Pripylusi į dubenį vandens, ji įbėrė beveik pusę dėžutės skalbimo miltelių ir šepečio kotu maišė tol, kol susidarė tirštos baltos putos. Abejojo, ar teisingai viską daro, bet nieku gyvu ji neis pas motušę Abigeilę ir neišduos savo nežinojimo. Franė panardino rūbus į vandenį, - vanduo buvo ledinis, - paskui su niūria išraiška veide stryktelėjo ir ėmė atkakliai minti kojomis, nelyginant spaudžianti vynuoges sicilietė. *"Naujas skalbimo mašinos "Maytag-5000" modelis,* - pagalvojo ji. - *Mušimo abiem kojomis metodas, pritaikytas ryškioms jūsų apatinių baltinių spalvoms, ir..."*

Atsigrįžusi ji išvydo savo mieląjį; šis stovėjo prie vartelių ir nuoširdžiai nustebęs spoksojo. Truputį pridususi, Franė sustojo.

- Cha-cha! Labai juokinga! Ir ilgai tu ten stovi, gražuoli?

- Porą minučių. Prisipažink, kaip tu tai pavadintum? Laukinės anties meilės šokiu!

- Vėl - cha-cha, - Franė šaltai dėbtelėjo į Stju. - Dar vienas panašus juokelis, ir galėsi miegoti ant sofos arba ant Flagstafo kalno kartu su savo draugeliu Glenu Beitmenu.

- Na, aš norėjau...

- Čia ir jūsų rūbai, misteri Stiuartai Redmenai. Nors jūs dabar ir esate mūsų tėvas-įkūrėjas ar panašiai, bet tai jums netrukdo retsykiais ant trumpikių palikti bjaurias dėmes.

- Šiurkštoka, mano mieloji.

- Šiuo metu nesu nusiteikusi būti mandagi.

- Gerai, išlipk minutėlei. Man reikia su tavimi pasikalbėti.

Franė apsidžiaugė, nors prieš įlipant atgal, jai ir teks plautis kojas. Jos širdis plakė kiek per greitai, ne džiugiai, o truputį liūdnokai, tarsi ištikima mechanizmo dalis, kurią stingant sveikos nuovokos naudojo ne pagal paskirtį. Jeigu mano proproprosenelei teko skalbti būtent tokiu būdu, pamanė Franė, tai aš turiu visas teises į tą kambarį, kuris laikui bėgant tapo mano motušės brangiąja svetaine. Manykim, kad tai savotiškas atsiteisimas ar kažkas panašaus.

Franė nudelbė akis į savo kojas. Jos vis dar buvo aplipusios pilkomis muilo putomis. Pasibjaurėdama jas nusivalė.

- Kai mano žmona skalbdavo rankomis, - pastebėjo Stju, - ji naudojosi... kaip tai vadinasi? Manau, kad skalbimo lenta. Mano mama, pamenu, turėjo net tris.

- Žinau, - suirzusi pasakė Franė. - Ieškodamos skalbimo lentos, mudvi su Džune Brinkmejer apėjome pusę Boulderio, bet neradome nė vienos. Technika streikuoja.

Stju nusišypsojo.

Franė įsirėmė rankomis į šonus:

- Tu ką, Stiuartai Redmenai, rengiesi mane galutinai išvesti iš kantrybės?

- Ne. Tiesiog man atrodo, jog žinau, iš kur galima gauti skalbimo lentą. Ir Džunei, jeigu jai prireiks.

- Kur?

- Leisk man pirmiausiai patikrinti, - šypsena nuo jo veido išnyko, jis apkabino Franę ir priglaudė savo kaktą prie jos kaktos. - Aš labai vertinu tavo pastangas, - pasakė jis, - ir žinau, kad nėščia moteris geriau už savo vyrą žino, ką jai reikia daryti, o ko nereikia. Bet, Frane, kam tokie rūpesčiai?

- Kam? - ji suglumusi pažvelgė į jį. - Bet ką gi tu dėvėsi? Tu nori vaikščioti po miestą nešvariais rūbais?

- Frane, parduotuvės kimšte prikimštos drabužių. Ir man labai nesunku išsirinkti.

- Ką, išmesti rūbus tik todėl, kad jie *nešvarūs?*

Truputį sunerimęs, jis patraukė pečiais.

- Nieku gyvu, - pasakė Franė. - Stju, taip buvo anksčiau. Dėžutės, į kurias pakuodavo mėsainius, vienkartiniai buteliai. Daugiau taip nebebus.

Jis pabučiavo ją.

- Gerai. Tik kitą kartą skalbsiu aš, girdi?

- Žinoma, - ji gudriai nusišypsojo. - Ar ilgai tai tęsis? Kol nepagimdysiu?

- Tol, kol įjungsiu elektros energiją, - atsakė Stju. - Tuomet tau atnešiu pačią didžiausią, pačią nuostabiausią, kokią tik matei, skalbimo mašiną, ir pats ją paleisiu.

- Pasiūlymas priimtas, - Franė karštai pabučiavo Stju, ir jis, stipriomis rankomis kedendamas jos plaukus, grąžino bučinį. Jos kūnu pasklido ši-

luma (karštis, nereikia gėdytis, aš visa degu, ir taip būna visuomet, kai jis tai daro) - pirmiausiai ji susikoncentravo speneliuose, o paskui ištirpo pilvo apačioje.

- Geriau nustok, - truputį dusdama, pasakė ji, - jeigu ketini apsiriboti tik pokalbiu.

- Mes tikriausiai pasišnekėsime vėliau.

- Drabužiai...

- Tegul mirksta - geriau nusiplaus purvas, - rimtu tonu pasakė Stju. Franę suėmė juokas, ir jis užčiaupė jos burną bučiniu. Kai Stju pakėlė ją ir nunešė į namą, ją apstulbino, kaip stipriai saulė kaitina jos pečius, ir nustebo: *"Ar anksčiau būdavo taip karšta? Nuo mano nugaros išnyko visi iki vieno spuogeliai... įdomu, tai veikia ultravioletiniai spinduliai ar aukštis? Nejaugi taip kiekvieną vasarą? Taip karšta?"*

O paskui jis ėmė ją mylėti, jau ant laiptų ją mylėjo, nurenginėdamas nuogai, versdamas mylėti jį.

- Ne, tu atsisėsk, - pasakė jis. - Sakau tau, Frane, atsisėsk.

- Stiuartai, jie *suragės.* Aš suverčiau į juos pusę dėžutės skalbimo miltelių.

- Nesijaudink.

Ir ji atsisėdo į šezlongą stogo šešėlyje. Stju nusiavė batus, nusitraukė kojines ir virš kelių pasiraitojo kelnes. Kai jis žengė į dubenį ir rimtai nusiteikęs ėmė mindžioti drabužius, Franė neištvėrusi sukikeno.

Stju pažiūrėjo į ją:

- Nori praleisti naktį ant sofos?

- Ne, Stiuartai, - atsakė ji nuolankiai, bet vėl prajuko... kol ėmė riedėti ašaros ir įsiskaudo pilvo raumenys. Susivaldžiusi tarė: - Klausiu tavęs trečią ir paskutinį kartą, apie ką tu atėjai pasikalbėti?

- Ak, taip, - jau suspėjęs sukelti visą putų debesį, jis trypė dubenyje. Į paviršių išplaukė mėlyni džinsai, ir jis, išliejęs ant vejos purią, putotą srovę, įmynė juos atgal. *"Tai primena... ak, ne, susiimk, jei nenori prisijuokti iki persileidimo".*

- Šiandien vakare įvyks pirmasis Organizacinio komiteto posėdis, - išlipdamas iš vandens ir sėsdamasis į kitą šezlongą, pasakė Stju.

- Aš turiu dvi dėžes alaus, sūrinių traškučių, lydytų sūrelių, konservuotų agurkėlių, kurie tikriausiai dar...

- Frane, aš ne apie tai. Ryte buvo atėjęs Dikas Elisas ir paprašė, kad išbrauktume jį iš kandidatų sąrašo.

- Nejaugi? - nustebo Franė. Dikas, kaip jai atrodė, buvo ne iš tokių, kurie bijo atsakomybės.

- Sakė, kai turėsime tikrą gydytoją, jis džiaugsis dirbdamas bet kokį darbą, bet iki to laiko jis negali. Šiandien atvyko dar dvidešimt penki

žmonės, ir vienai moteriai gangrenavo koja. Ir tik dėl įdrėskimo, kuris atsirado, regis, šliaužiant po spygliuota viela. Dikas išgelbėjo ją... Dikas ir toji medicinos sesuo, atėjusi su Andervudu. Aukšta, graži mergina. Lora Konstebl, toks jos vardas. Dikas sakė, kad jis nebūtų išgelbėjęs moters, jei ne Lora. Žodžiu, jie nupjovė koją iki kelio, ir abu mirtinai pavargo. Operacija užsitęsė tris valandas. Be to, su jais yra berniukas, kurį kankina mėšlungio priepuoliai, ir Dikas tiesiog iki pamišimo bando išsiaiškinti, kas tai - epilepsija, pakilusio kraujospūdžio pasekmė ar galbūt diabetas. Buvo dar keli apsinuodijimo pasenusiais konservais atvejai, ir Dikas sakė, kad mirs nemažai žmonių, jeigu mes kuo greičiau neišleisime kreipimosi ir nepaaiškinsime, kaip rinktis maisto produktus. Štai taip, kur aš sustojau? Dvi sulaužytos rankos, vienas gripo atvejis...

- Dieve mano! Tu ištarei *gripas?!*

- Nusiramink. Tai paprastas gripas. Aspirinas puikiausiai numuša karštį... ir jis daugiau nebekyla. Jokių juodų dėmių ant kaklo. Bet Dikas nėra tikras, kokius antibiotikus geriau naudoti, ir bandydamas rasti atsakymą, užsisėdi iki sutemų. Jis būgštauja, kad gripas gali pasklisti, ir žmonės puls į paniką.

- O kas susirgo?

- Moteris, vardu Rona Hevet. Ji atėjo pėsčia beveik visą kelią nuo Laramio, Vajomingo valstijos. Dikas sako, kad iš jos belikę tik kaulai ir oda.

Franė užjaučiamai palingavo galvą.

- Mūsų laimei, atrodo, Lora Konstebl įsimylėjo Diką, nors jis - du kartus už ją vyresnis. Bet manau, jog tai normalu.

- Kaip kilnu iš jūsų pusės, Stiuartai, pareikšti savo pritarimą.

Jis nusišypsojo:

- Dikui keturiasdešimt aštuoneri, ir jo širdis streikuoja. Jis jaučia, kad šiuo metu negali užsiiminėti viskuo išsyk... faktiškai dabar jis mokosi būti gydytoju, tik pamanykit! - Stju rimtai pažvelgė į Franę. - Dabar aš suprantu, kodėl toji Lora jį įsimylėjo. Jis labiausiai iš čia esančių tinka herojaus vaidmeniui. Juk jis viso labo kaimo veterinaras ir mirtinai bijo ką nors numarinti. Ir supranta, kad kiekvieną dieną žmonių vis daugės, ir kai kuriems prireiks jo pagalbos.

- Tuomet mums reikalingas dar vienas žmogus komitete.

- Taip. Ralfas Brentneris siūlo Larį Andervudą, ir jis, sprendžiant iš tavo žodžių, - vaikinas kaip reikiant.

- Taip. Man atrodo, kad jis susidorotų. O šiandien miesto centre sutikau jo merginą, Lusę Sven. Ji labai miela ir Larį tiesiog dievina.

- Manau, kad visos tikros moterys jaučia tą patį. Bet, tiesą pasakius, Frane, man nepatinka, kad pirmam sutiktajam jis išklojo visą savo gyvenimo istoriją.

- Man atrodo, taip atsitiko tik todėl, jog pradžioje buvau su Haroldu. Manau, kad jis taip ir nesuprato, kodėl dabar esu su tavimi, o ne su Haroldu.

- Įdomu, koks jam pasirodė Haroldas? - mąsliai paklausė Stju.

- Paklausk jo ir žinosi, - atsakė Franė. - Ketini jam pasiūlyti vietą komitete?

- Turbūt taip. Dar norėčiau įtraukti į komitetą tą senuką, kurį visi vadina Teisėju. Bet jam septyniasdešimt metų, o tai jau per daug.

- Ar kalbėjai su juo apie Larį?

- Ne. Nikas kalbėjosi. Nikas Androsas - ne kvailys, Frane. Mudviejų su Glenu pasiūlymą jis šiek tiek pakeitė. Glenas truputį suirzo, bet netgi jam teko sutikti, kad Niko samprotavimai teisingi. Taigi Teisėjas pasakė Nikui, esą Laris kaip tik toks žmogus, kokio mums reikia. Jo žodžiais, Laris tik ir ieško kuo užsiimti, ir dar viskas jam prieš akis.

- Aš tai pavadinčiau gana įtikinama rekomendacija.

- Taip, - sutiko Stju. - Bet prieš pakviesdamas jį į bendrą kinkinį, aš noriu išsiaiškinti, ką Laris mano apie Haroldą.

- Kuo čia dėtas Haroldas? - paklausė ji sunerimusi.

- Galėjai paklausti ir kuo dėta *tu,* Frane. Tu kaip ir anksčiau jautiesi už jį atsakinga.

- Nejaugi? Nežinau. Nors kai galvoju apie jį, visada jaučiuosi mažumėlę kalta - štai ką tau galiu pasakyti.

- Kodėl? Kad aš nuviliojau iš jo moterį? Frane, ar tu kada nors jo norėjai?

- Ne. O Viešpatie, ne, - ji vos sulaikė drebulį.

- Kartą jam pamelavau, - prisipažino Stju, vėl atsisėsdamas greta. - Na... Gal ne visai pamelavau. Tai buvo tą dieną, kai mes visi trys susitikome. Liepos ketvirtąją. Pasakiau, kad tu man nereikalinga. Iš kur aš anuomet galėjau žinoti, reikalinga tu man ar ne? Knygose gali aptikti tokį jausmą, kaip meilė iš pirmo žvilgsnio, bet realiame gyvenime... - jis užsikirto ir nušvito šypsena.

- Stiuartai Redmenai, kodėl jūs šypsotės?

- Aš tiesiog pamaniau, - pasakė jis, - kad realiame gyvenime šis mano pirmas žvilgsnis užtruko bent... - jis susimąstęs pasitrynė smakrą. - Na, sakysim, keturias valandas.

- Koks tu mielas, - ji pabučiavo jam į skruostą.

- Tai tiesa. Kaip ten būtų, jis vis dar įsitikinęs, jog aš pamelavau.

- Stju, jis niekada neleidžia apie tave pasakyti blogą žodį... arba apie ką nors kitą.

- Taip, - sutiko Stju. - Jis *šypsosi.* Ir tai man nepatinka.

- Tu juk nemanai, kad jis... rengiasi kerštui ar kam nors panašaus?

Nusišypsojęs Stju atsistojo.

- Ne, tik ne Haroldas. Glenas mano, kad opozicinės partijos formavimasis baigsis tada, kai tik jie priims į savo tarpą Haroldą. Čia viskas aišku. Bet norisi tikėti, kad jis nebandys sugadinti viską, ką mes dabar darome.

- Tik prisimink, kaip jis bijo ir koks jis vienišas.

- Ir pavydus.
- Pavydus? - Franė susimąstė. - Aš taip nemanau, iš tikrųjų taip nemanau. Aš su juo kalbėjausi, ir, man atrodo, būčiau pajutusi. Nors jis galbūt nesitikėjo, kad nepateks į organizacinį komitetą.
- Tai buvo vienas iš vienašališkų - tinkamas žodis? - Niko sprendimų, su kuriais mums teko susitaikyti. Bet visų mūsų nuomonės sutapo dėl vieno dalyko: nė vienas iš mūsų visiškai juo nepasitiki.
- Ogankvite, - toliau kalbėjo Franė, - jis buvo pats nepakenčiamiausias berniūkštis, kokį tik galima įsivaizduoti. Visa tai, aš manau, - dėl jo padėties šeimoje... Jiems tikriausiai atrodė, kad jis išsirito iš varnos kiaušinio, ar kas nors panašaus... Tačiau po gripo jis lyg ir pasikeitė. Bent jau taip man pasirodė. Jis stengėsi būti, na... vyras. Vėliau jis vėl pasikeitė. Be jokios priežasties. Ėmė nepaliaujamai šypsotis. Su juo neįmanoma pasikalbėti. Jis... užsidaręs pats savyje. Taip dažniausiai atsitinka žmonėms, kai jie priima tikėjimą arba skaito... - staiga Franė nutilo, ir jos akyse šmėkštelėjo kažkas panašaus į siaubą.
- Ką skaito? - paklausė Stju.
- Ką nors, kas pakeičia jų gyvenimą, - pasakė ji. - "Kapitalą", "Mein Kampf". Arba kokius nors svetimus meilės laiškus.
- Apie ką tu kalbi?
- Hm-m, - Franės žvilgsnis sustojo ties juo, tarsi ji būtų netikėtai prabudusi iš gilaus dienos miego. - Tai neketini eiti pas Larį Andervudą?
- Žinoma... jeigu tu gerai jautiesi.
- Jaučiuosi puikiai. Eik gi. Škac. Susirinkimas septintą. Jeigu paskubėsi, tai dar suspėsi sugrįžti ir prieš susirinkimą pavakarieniauti.
Kai Stju jau buvo prie vartų, Franė pavymui šūktelėjo:
- Nepamiršk paklausti, ką jis mano apie Haroldą!
- Nesirūpink. Nepamiršiu.
- Ir kai jis atsakys, Stiuartai, žiūrėk jam į akis.

Kai Stju tarytum netyčia paklausė, ką Laris mano apie Haroldą (apie atsiradusią vietą organizaciniame komitete Stju kol kas neužsiminė), šio akyse vienu metu pasirodė ir atsargumas, ir susirūpinimas.
- Franė papasakojo apie mano išankstinį požiūrį į Haroldą, ar ne?
- N-taip.
Laris ir Stju sėdėjo Stalkalnio papėdėje, pakelės namelio svetainėje. Iš virtuvės sklido triukšmas. Lusė ruošė pietus, šildydama kažkokių skardinių turinį ant grilio, maitinamo dujomis iš balionėlių, kuriuos nežinia iš kur atitempė Laris. Dirbdama ji dainavo "Gražuolės, gražuolės, gražuolės kabare...", jos balsas skambėjo džiaugsmingai.
Stju užsirūkė. Beje, rūkyti stengėsi mažiau: penkias ar šešias cigaretes per dieną; jo visai nežavėjo perspektyva būti operuojamam Diko Eliso, įtarus plaučių vėžį.

- Na, visą tą laiką, kai ėjau Haroldui iš paskos, aš nepaliaujamai sau kartojau, kad jis, ko gero, ne visai toks, kokį įsivaizduoju. Iš tikrųjų taip ir atsitiko, bet aš stengiuosi suprasti, kuo gi jis *ne toks*. Jis buvo velniškai malonus. Svetingas. Atkimšo butelį vyno, kurį jam atnešiau, mes išgėrėme vienas į kito sveikatą ir gerai praleidome laiką, bet...

- Bet?

- Mes priėjome prie jo iš už nugaros. Aš su Leo. Aplink gėlyną dėliojo plytas ir taip staigiai atsisuko... manau, kad jis nepastebėjo, kaip mes priėjome, kol aš neprašnekau... ir mirksnį man pasirodė... na, aš mintyse sau pasakiau: "Šventas Dieve, betgi šis dabita tuojau mane priplos".

Tarpduryje pasirodė švytinti Lusė.

- Stju, ar nepasiliksite pas mus pietauti? Mes tiek daug nesuvalgysim.

- Ačiū, bet manęs laukia Franė. Dar galiu pabūti ketvirtį valandėlės, nedaugiau. Kitą kartą, Luse, ačiū.

- Gerai, - ji sugrįžo virtuvėn.

- Jūs atėjote tik paklausti apie Haroldą? - pasidomėjo Laris.

- Ne, - apsisprendęs atsakė Stju. - Atėjau sužinoti, ar nenorėtum būti Organizacinio komiteto narys? Vienas iš mūsiškių, Dikas Elisas atsisakė.

- Netgi taip? - Laris nuėjo prie lango ir ėmė apžiūrinėti tuščią gatvę. - O aš jau ketinau vėl sugrįžti į eilinius.

- Spręsti, žinoma, jums. Mums reikalingas dar vienas žmogus. Rekomendavo jus.

- O kas, jeigu ne paslaptis, re...

- Mes klausinėjome įvairių žmonių. Franė mano, kad jūs tiesus ir atviras žmogus. Nikas Androsas kalbėjosi - na, jis nekalba, bet jūs mane supratote, - su vienu iš jūsiškių. Su teisėju Farisu.

Laris nušvito:

- Teisėjas rekomendavo mane? Šaunu. Žinote, štai jį reikėtų priimti. Jis velniškai protingas.

- Nikas irgi taip mano. Bet Teisėjui septyniasdešimt metų, o mūsų medicinos galimybės gan ribotos.

Gaudydamas Stju žvilgsnį, Laris pasisuko ir vos pastebimai nusišypsojęs pasakė:

- Šis Komitetas ne toks jau laikinas, koks atrodo iš pirmo žvilgsnio, ar ne?

Truputį atsipalaidavęs, Stju nusišypsojo. Jis dar nenusprendė, kokia jo nuomonė apie Larį Andervudą, bet buvo visiškai aišku, jog šis vaikinas turėjo galvą ant pečių.

- Na, sakysim, taip. Mes norėtume, kad mūsų Komitetas būtų išrinktas visam laikui.

- Pageidautina be opozicijos, - pusiau klausiamai pastebėjo Laris. Į Stju akis jis žiūrėjo draugiškai, bet skvarbiai - labai skvarbiai. - Norite alaus?

- Geriau nereikia. Prieš porą naktų su Glenu Beitmenu truputį padauginom. Franė labai kantri, bet neverta dar kartą bandyti jos kantrybę. Tad ką pasakysite, Lari? Stosite į kinkinį?

- Aš manau... Velnias, aš sakau - taip. Atrodė, nebus didesnės laimės, kai čia atėjęs nusimesiu atsakomybės už savo žmones naštą, ir tegul kas nors kitas jiems vadovauja. Vietoj to, atleiskite už grubų pajuokavimą, mane ką tik pasmeigė iki pat bambos.

- Šiandien vakare pas mane įvyks posėdis dėl visuotinio rugpjūčio aštuonioliktosios susirinkimo. Ar galėsite ateiti?

- Be abejo. Ar galiu atsivesti ir Lusę?

Stju neigiamai papurtė galvą:

- Jai apie tai nieko nesakykite. Kol kas mes norėtume šį tą aptarti siaurame rate.

Šypsena iš Lario veido išnyko.

- Stju, aš nesu apsiausto ir durklo riterių susibūrimų mėgėjas. Ir geriau tai pasakyti dabar, kad vėliau nebūtų jokių nesusipratimų. Manau, birželio katastrofa įvyko tik todėl, kad kažkas buvo slepiama pernelyg siaurame rate. Tai nebuvo Viešpaties Dievo pirštas. Tai buvo grynai žmogiškosios beprotybės pasekmė.

- Jūs svarstote panašiai kaip ir motušė, - Stju vis dar atsipalaidavęs šypsojosi. - Keista, bet aš jums pritariu. Tačiau ką jūs jaustumėte, jeigu dabar vyktų karas?

- Ne visai suprantu.

- Tas žmogus, kuris mums sapnavosi. Nemanau, kad jis taip paprastai ėmė ir išnyko.

Priblokštas Laris susimąstė.

- Glenas pasakė, galįs suprasti, kodėl niekas apie tai nekalba, - tęsė Stju. - Visi žmonės kaip ir anksčiau tarsi kontūzyti. Jiems atrodo, kad norėdami papulti čia, jie praėjo pro pragarą. Ir jie tenori vienintelio - išsilaižyti savo žaizdas ir palaidoti mirusiuosius. Bet jeigu motušė Abigeilė čia, tai *jie* - ten. - Stju linktelėjo galva lango pusėn, pro kurį vėrėsi vaizdas į vasaros ūkuose skendėjančią Flatironų kalnų virtinę. - Galbūt daugelis iš čia susirinkusiųjų apie jį negalvoja, bet prisiekiu paskutiniu doleriu, kad apie mus jis galvoja.

Laris sunerimęs pažvelgė į virtuvės duris, tačiau Lusė išėjo paplepėti su kaimynystėje gyvenančia Džeine Hovington.

- Manote, kad jis mus seka, - paklausė jis tyliai. - Maloni mintelė, o ypač prieš pietus. Pagerina apetitą.

- Lari, aš ir pats tuo nesu įsitikinęs. Bet motušė sako, kad viskas taip paprastai nesibaigs: arba jis mus nugalės, arba mes jį.

- Tikiuosi, kad ji to nesako visiems paeiliui. Antraip visi spruktų velniop į Australiją.

- Manau, kad paslapties vis tiek ilgai neišsaugosime.

- Taip, bet šitas... Laris užsikirto. Stju draugiškai nusišypsojo, ir Laris jam atsakė šypsena, nors ir ganėtinai rūgščia. - Gerai. Jūsų viršus. Mes apsvarstysim ir laikysim liežuvius už dantų.

- Puiku. Iki susitikimo septintą valandą. Dar kartą dėkoju Lusei už pakvietimą, - pasakė Stju. - Mudviejų su Frane ilgai laukti neteks.

Kai Stju jau buvo prie durų, Laris jį pašaukė. Klausiamai pakėlęs antakius, Stju atsigręžė.

- Yra vienas berniukas, - lėtai ištarė Laris, - jis atėjo su mumis iš Meino valstijos. Jo vardas Leo Rokvėjus. Jis turėjo daug sunkumų. Mudu su Luse lyg ir dalijomės juo su moterimi, vardu Nadina Kros. Nadina ne visai paprasta, jūs suprantate?

Stju linktelėjo galvą. Jį pasiekė gandai apie keistus veriančius žvilgsnius, kuriais apsikeitė motušė Abigeilė su Nadina Kros, kai Laris atvedė savo grupę.

- Nadina rūpinosi Leo, kol aš jų nesutikau. Atrodo, kad Leo mato žmones kiaurai. Ir jis, beje, ne vienintelis. Galbūt tokių žmonių visuomet buvo, bet po gripo jų atsirado dar daugiau. O Leo... jis nieku gyvu nesutiko užeiti į Haroldo namus. Net nenorėjo likti ant vejos prie namo. Tai... keista, ar ne?

- Taip, - sutiko Stju.

Jie mąsliai pažvelgė vienas į kitą, paskiau Stju patraukė namo. Franė, atrodė, vakarienės metu buvo įsigilinusi į save ir kalbėjo mažai. O kai plastmasiniame kibire plovė paskutinę lėkštę, ėmė rinktis į pirmąjį Laisvosios Zonos Organizacinio komiteto posėdį pakviesti žmonės.

Kai tik Stju išėjo pas Larį, Franė puolė viršun į miegamąjį. Spintos kampe gulėjo miegmaišis, kurį pririštą prie motociklo sėdynės ji pervežė per visą šalį. Savo daiktus Franė saugojo krepšyje su užtrauktuku. Daugeliui šių daiktų atsirado vietos jųdviejų su Stju bute, bet kai kurie taip ir liko miegmaišyje. Ten buvo indeliai su antiseptiniu tepalu - po tėvų mirties jai buvo išbėrę odą, o dabar išbėrimas jau buvo pranykęs, - specialūs balinantys tamponai, jeigu atsirastų šlakai (ji girdėjo, kad nėščioms kartais taip atsitinka), du pakeliai pigių cigarų - ant vieno pažymėta "BERNIUKAS!", o ant kito - "MERGAITĖ!" O pačiame dugne gulėjo jos dienoraštis.

Franė mąsliai žvelgė į sąsiuvinį. Atvykusi į Boulderį, ji rašė viso labo aštuonis ar dešimt kartų, ir daugelis užrašų buvo trumpi, dažnai nutrūkstantys per pusę žodžio. Didysis išsiliejimas, kol jie buvo kelyje, užgriuvo ir atslūgo... kaip placenta, liūdnai pagalvojo. Per paskutines keturias dienas nebuvo parašyta nė eilutės, ir ji įtarė, kad laikui bėgant dienoraštis gali būti visai išbrauktas iš atminties, nors anksčiau ji tvirtai ketino, kai viskas nurims, tokius užrašus tęsti. Dėl kūdikio. Dabar jos atmintyje dar kartą viskas aiškiai nušvito.

"Taip dažniausiai atsitinka žmonėms, kai jie priima tikėjimą... arba skaito ką nors, kas pakeičia jų gyvenimą... pavyzdžiui, svetimus meilės laiškus..."

Ūmai jai pasirodė, kad sąsiuvinis pasunkėjo, ir vien tiktai jį atvertus, jos kaktą išpylė prakaitas ir... ir... Ji išsigandusi apsidairė, ėmė pašėlusiai plakti širdis. Kas ten šnara? Tikriausiai už sienos krebžda pelė. Žinoma, kas gi daugiau. O greičiausiai tai tik liguista vaizduotė. Nebuvo jokios priežasties, visiškai jokios priežasties pradėti galvoti apie žmogų juodu abitu. Jos kūdikis gyveno joje, o čia viso labo buvo tik sąsiuvinis, ir bet kokiu atveju nebuvo įmanoma nustatyti, ar šiuos užrašus kas nors skaitė, o jei ir skaitė, nebuvo metodo nustatyti, kad juos skaitęs žmogus - Haroldas Lauderis.

Ir vis dėlto, spragsint netolimos praeities objektyvo užraktui, ji ėmė lėtai versti puslapius tarsi juodai baltas fotografijas.

"Šiandien mes žavėjomės jais, o Haroldas vis kalbėjo ir kalbėjo apie spalvą, struktūrą bei toną, ir Stju pačia rimčiausia išraiška man mirktelėjo. Vargas man, aš atsakiau jam tuo pačiu..."

"Haroldas, žinoma, pagrindiniams principams prieštaraus. Eik tu po velnių, Haroldai, dar paūgėk!"

"..ir aš pastebėjau, kaip jis rengiasi pareikšti savo eilines patentuotas, Haroldo Lauderio Protingąsias Pastabas..." (Dieve mano, Frane, kodėl tu apskritai taip rašei apie jį. Kokiu tikslu?)

"Na, tu juk žinai Haroldą... jo familiarias manieras... tą pompastišką toną ir pasisakymus... nepatikimas berniūkštis..."

Tai buvo liepos dvyliktosios įrašas. Verčiami lapai taip ir skriejo po jos pirštais. Ji skubėjo kuo greičiau nusigauti iki pabaigos, o frazės, lyg čaižydamos veidą, vis lindo į akis. *"Kaip ten būtų, Haroldas jau nebedvokė... Šiandien vakare Haroldo kvėpavimas galėjo išgąsdinti net patį drakoną..."* Ir daugybė beveik į pranašavimus panašių pastebėjimų: *"Jis kaupia pralaimėjimus, kaip piratas brangenybes.* Bet kokiu tikslu? Kad patenkintų savo slapto pranašumo jausmą ir persekiojimo maniją? Ar tai savotiškas atpildas?

"Ak, jis sudarinėja sąrašą... ir peržiūrėjęs porą kartų... jis supras... kas blogas ir kas geras." Paskui rugpjūčio pirmosios įrašas, viso labo tik prieš dvi savaites: *"Vakar nieko nerašiau, buvau per daug laiminga. Ar kada nors buvau tokia laiminga? Manau, kad ne. Mudu su Stju kartu. Mudu..."* Franė pervertė puslapį. Pirmi žodžiai pačiame viršuje buvo tokie: *"Du kartus mylėjomės"*. Bet nespėjo akys prie jų stabtelėti, kai jos žvilgsnis peršoko per pusę puslapio žemyn. Ten šalia plepėjimo apie moterišką instinktą buvo kažkas, kas prikaustė jos žvilgsnį ir privertė vos nesuakmenėti. Tai buvo tamsus, purvinas didžiojo piršto atspaudas.

Galvoje šmėstelėjo: "Ištisas dienas kasdien važiavau motociklu. Žinoma, kiekvieną kartą, prieš jį paimdama, aš stengdavausi nusiprausti, bet rankos tepasi, ir..." Franė ištiesė ranką ir visiškai nenustebo, jog ji stip-

riai virpa. Ji pridėjo didįjį pirštą prie dėmės. Toji buvo daug didesnė. Na, žinoma, pasakė ji sau, kai stipriai susitepi, dėmė paprastai būna didesnė. Štai kodėl, juk reikalas tas, kaip... Bet šis piršto atspaudas nebuvo *toks* purvinas. Plonos linijos, kilpelės ir vingiai buvo beveik švarūs. Tai buvo išdžiūvęs šokoladas *"Payday"*, - pagalvojo Franė. - *Šokoladiniai "Payday" saldainiai.*

Akimirką ji bijojo net atsigręžti - buvo baisu staiga išvysti virš peties pakibusią Haroldo šypseną, nelyginant Češyro Katino iš "Alisos". Storas Haroldo lūpas, kurios judėjo tariamų žodžių taktu: *"Frane, kiekvienam šuniui savas laikas. Kiekvienam šuniui savas laikas".*

Bet netgi jei Haroldas skaitė jos dienoraštį, ar tai turėjo reikšti, kad jis prieš ją ir Stju sumanė kokią nors vendetą ar dar ką? Žinoma, kad ne. *"Bet Haroldas pasikeitė"*, - pakuždėjo vidinis balsas.

- Velniai griebtų, jis ne tiek pasikeitė! - į kambario tuštumą šūktelėjo Franė ir pati išsigando savo balso. Paslėpusi dienoraštį, ji nusileido žemyn ir ėmėsi ruošti vakarienę. Šiandien - posėdis, todėl reikia pavalgyti anksčiau... ir ūmai tas posėdis jai pasirodė ne toks svarbus kaip anksčiau.

Ištraukos iš Organizacinio komiteto posėdžio stenogramos, 1990 m. rugpjūčio 13 d.

Posėdis vyko Stju Redmeno ir Franės Goldsmit bute. Dalyvavo visi organizacinio komiteto nariai: Stiuartas Redmenas, Fransė Goldsmit, Nikas Androsas, Glenas Beitmenas, Ralfas Brentneris, Siuzana Štern ir Laris Andervudas.

Pirmininkas - Stiuartas Redmenas.

Sekretorė - Franė Goldsmit.

Ši stenograma (ir pilnas kiekvieno šnaresio bei atsidusimo kasetinis įrašas, skirtas kiekvienam pakankamai netekusiam proto smalsuoliui, norinčiam visko paklausyti) bus padėta saugoti į Pirmojo Nacionalinio Boulderio banko depozitinį seifą...

Stju Redmenas pasiūlė apsvarstyti Diko Eliso ir Loros Konstebl sudarytą kreipimąsi į piliečius dėl apsinuodijimo maistu pavojaus (su krintančia į akis antrašte "JEIGU JŪS VALGOTE, TAI PRIVALOTE TAI PERSKAITYTI!). Tokį kreipimąsi būtina skubiai atspausdinti ir iki rugpjūčio 18-osios visuotinio susirinkimo išplatinti visame Boulderyje, nes mieste jau buvo penkiolika apsinuodijimo maistu atvejų, be to, du iš jų - labai rimti. Pritaręs kreipimuisi, komitetas pavedė Ralfui atspausdinti tūkstantį egzempliorių ir padedant devyniems aktyvistams iškabinėti juos visame mieste...

Siuzana Štern pateikė kitą darbotvarkės punktą, svarstymui pasiūlytą Diko Eliso ir Loros Konstebl (mes pasigailėjome, kad jų nebuvo posėdyje). Jie abu mano, kad turi būti sudarytas Laidojimo komitetas; Diko pasiūlymu, visuotiniame susirinkime šis klausimas turi būti pateiktas ne kaip grėsmė sveikatai - antraip galima tikėtis panikos, - bet kaip "mūsų visų

priedermė". Visi žinome, kad Boulderyje stebėtinai mažai lavonų, bet neaišku kodėl... galų gale, dabar tai nesvarbu. Ir visgi čia tūkstančiai mirusių kūnų, kuriuos būtina kuo greičiau palaidoti, jei mes ketiname Boulderyje pasilikti. Į Stju klausimą, ar ši problema dabar labai rimta, Siuzana atsakė, kad, jos nuomone, ji taps itin rimta rudenį, kai sausą karštą orą pakeis lietūs. Loros pasiūlymu, buvo nuspręsta rugpjūčio 18-osios susirinkime pagarsinti Diko projektą dėl laidojimo komiteto, dar šiek tiek jį papildžius.

Paskui Ralfas Brentneris perskaitė Niko Androso paruoštą tekstą, kuris pateikiamas pažodžiui:

"Viena iš svarbiausių Organizacinio komiteto problemų yra tokia: ar Komitetas sutinka supažindinti motušę Abigeilę su viskuo, kas vyks mūsų atviruose ir uždaruose posėdžiuose? Klausimą galima suformuluoti ir kitaip: ar parems motušė Abigeilė šį Komitetą ir vėliau išrinktą Nuolatinį komitetą savo visišku pasitikėjimu ir praneš jo nariams apie viską, kas vyksta jos posėdžiuose su Dievu ar Kad-ir-kas-jis-būtų... ypač uždaruose posėdžiuose?

Tai gali nuskambėti beprasmiškai, bet leiskite man paaiškinti, nes iš tiesų tai pragmatinis klausimas. Mes privalome galų gale skirti motušei Abigeilei mūsų bendrijoje apibrėžtą vietą, kadangi mūsų problema yra ne tiktai "vėl atsistoti ant kojų". Jeigu egzistuotų vien pastaroji, mums visiškai nereikėtų motušei skirti pagrindinį vaidmenį. Kaip mes žinome, egzistuoja kita problema, žmogaus problema, arba, kaip mes jį kartais vadiname, Tamsos žmogaus, arba, kaip sako Glenas, Priešininko. Mano įrodymas, kad jis egzistuoja - labai paprastas, ir aš manau, kad daugelis Boulderio žmonių pritars mano mintims - jeigu jie apskritai apie tai susimąsto. Štai jis: "Aš sapnavau motušę Abigeilę, ir ji egzistuoja; aš sapnavau Tamsos žmogų, vadinasi, turi būti ir jis, nors nė karto jo nemačiau". Žmonės motušę Abigeilę myli, ir aš pats ją myliu. Bet mes daug nepasieksime - faktiškai nieko nepasieksime, jei ji nepritars mūsų veiksmams.

Todėl šiandien aš aplankiau garbiąją ledi ir tiesiai paklausiau: "Jūs prisidėsite prie mūsų?" Ji atsakė, kad taip, bet su kai kuriomis sąlygomis. Abigeilė kalbėjo visiškai atvirai ir pasakė, esą "pasaulietiniuose reikaluose" mes absoliučiai laisvi ir turime vadovautis bendru sutarimu. Valyti gatves, skirstyti gyvenamuosius plotus, įjungti elektros energiją.

Tačiau gan aiškiai leido suprasti savo norą, kad su ja būtų konsultuojamasi *visais* klausimais, kai bus kalbama apie Tamsos žmogų. Ji tvirtai tiki, kad mes visi - šachmatų figūros Dievo ir Šėtono kovoje; kad svarbiausias Šėtono agentas yra Priešininkas, kurio vardas, kaip ji pasakė, Rendelas Flegas (jos supratimu, "tai tas vardas, kuriuo jis dabar naudojasi"); kad pagal ženklus, žinomus tik Viešpačiui Dievui, Jis šiam reikalui pasirinko ją *Savo* patikėtine. Ji tiki, jog artėja dvikova, kurioje arba mes jį nugalėsime, arba jis mus. Ji mano, kad nieko nėra svarbiau už šią kovą, ir ji reikalauja, kad apie *tai*... ir apie *jį* kalbėdami, pasitartume su ja.

Dabar aš neketinu gilintis į šio reikalo religinę prasmę ar ginčytis, teisi ji ar ne, bet akivaizdu, kad egzistuoja tokia problema, su kuria mes *privalome* susidoroti. Todėl aš turiu kai kurių pasiūlymų".

Niko samprotavimus visi trumpai apsvarstė.

Nikas pasiūlė: ar būtų galima dabar Komitete nesvarstyti Priešininko klausimo teologinės ir antgamtinės reikšmės?

Nubalsavęs "už" - 7, "prieš" - 0, Komitetas sutiko nutraukti svarstymą, bent jau tuo metu, kol mes "sesijoje".

Paskui Nikas dar pasiūlė: ar sutiksime, kad pagrindinis slaptasis Komiteto uždavinys - rasti būdą, kaip susidoroti su ta jėga, žinoma Tamsos žmogaus, Priešininko arba Rendelo Flego vardu? Glenas Beitmenas palaikė šį pasiūlymą, pridūręs, kad kartkartėmis privalome svarstyti ir kitus reikalus - šiuo metu neatidėliotina sudaryti Laidojimo komitetą. Pasiūlymui visi vienbalsiai pritarė.

Nikas priminė savo pirmąjį siūlymą, jog reikia informuoti motušę Abigeilę apie visus viešus ir slaptus Komiteto svarstymus. Ir tam buvo pritarta vienbalsiai.

Išsprendęs motušės Abigeilės klausimą, Komitetas Niko prašymu ėmė diskutuoti apie Tamsos žmogų. Niko nuomone, į Vakarus reikėtų pasiųsti tris savanorius, kurie įsiskverbtų į Tamsos žmogaus aplinką ir kauptų informaciją apie tai, kas iš tikrųjų ten vyksta.

Siuzana Štern pasisiūlė pirmoji. Po trumpo, bet audringo ginčo Glenas Beitmenas pareiškė: *nuspręsti,* kad nė vienas - nei Organizacinio, nei Nuolatinio komiteto narys neturi teisės savanoriškai vykdyti panašias užduotis. Siuzana Štern panoro sužinoti kodėl.

Glenas: Siuzana, visi gerbia jūsų sąžiningą ryžtą pagelbėti, bet mes paprasčiausiai nežinome, ar tie žmonės apskritai sugrįš atgalios ir kada bei kokios būsenos. Dabar, atstatinėdami gyvenimą Boulderyje, mes irgi užsiėmę ganėtinai reikšmingu darbu. Jeigu jūs pasitrauksite, į jūsų vietą mums teks priimti ką nors iš šalies ir jį supažindinti su viskuo, ką jau žinote jūs. Nemanau, kad mums valia prarasti tiek laiko.

Siuzana: Ko gero, jūs teisus... bent jau tai jaučiu... tačiau mane *iš tikrųjų* stebina: nejaugi šios dvi užduotys - vienodos? Arba netgi lygiavertės? Jūs sakote, kad mums nevalia pasiųsti Komiteto narį, nes visi jie tokie velniškai nepakeičiami. Taigi mes paprasčiausiai... paprasčiausiai... kaip tiksliau pasakyti...

Stju: Slepiamės už kitų nugarų?

Siuzana: Ačiū. Būtent tai aš ir turėjau omenyje. Slėpdamiesi už kitų nugarų, mes ką nors ten pasiųsim, galbūt net pasmerkdami jį nukryžiavimui arba dar blogiau.

Ralfas: Kas gali būti blogiau?

Siuzana: Nežinau. Jeigu kas nors ir žino, tai tik Flegas. Tiesiog tokių dalykų nekenčiu.

Glenas: Jūs galite jų nekęsti, bet labai glaustai išreiškėte mūsų poziciją. Mes čia užsiimame politika. Esame pirmieji naujosios eros politikai.

Mes turime būti įsitikinę, kad mūsų tikslas - gerokai didingesnis nei tie tikslai, vardan kurių politikai iki mūsų siuntė žmones į mirtį.

Siuzana: Niekada nemaniau, kad užsiimsiu politika.

Laris: Sveika atvykusi į klubą.

Gleno pasiūlymui, kad nė vienas Komiteto narys negali eiti į žvalgybą, buvo pritarta vienbalsiai. Paskui Franė Goldsmit paklausė Niko, pagal kokias savybes reikės atrinkti būsimus slaptuosius agentus ir ką jie turės išsiaiškinti.

Nikas: "Iki to laiko, kol jie negrįš, mes nežinome, ką galima sužinoti. Jeigu jie apskritai sugrįš. Mes nieko nenumanome apie tai, ką jis ten rezga. Esame labiau panašūs į žvejus, naudojančius žmogišką jauką".

Stju nuomone, Komitetui derėtų išrinkti tokius žmones, kuriais galima visiškai pasikliauti. Visi balsavo už tai, kad didžioji diskusijos dalis, pradedant šiuo punktu, iš audiokasečių būtų pažodžiui perrašyta į posėdžio protokolą. Mums atrodo svarbu išsaugoti pažodinius mūsų diskusijos užrašus apie žvalgus (arba šnipus), nes šis klausimas yra ypač delikatus.

Laris: Galiu pasiūlyti kandidatūrą. Manau, kad kai kuriems iš jūsų, kurie jo nepažįsta, tai nuskambės neįprastai, bet tai gali tapti iš tikrųjų gera idėja. Aš siūlyčiau teisėją Farisą.

Siuzana: Ką, tą senuką? Lari, tu turbūt išprotėjai!

Laris: Jis protingiausias žmogus iš visų, kuriuos kada nors buvau sutikęs. Ir jam tik septyniasdešimt. Ronaldas Reiganas prezidentavo būdamas ir garbingesnio amžiaus.

Franė: Aš to nepavadinčiau tokiu jau įtikinamu argumentu.

Laris: Bet jis sveikas ir žvalus. Tamsos žmogus vargu ar įtartų, jog galime pasiųsti šnipinėti tokį senuką kaip Farisas... ir, kaip patys suprantate, turime atsižvelgti į Priešininko įtarumą. Jis *tikriausiai* laukia panašaus mūsų ėjimo, ir visai nenustebsiu, jeigu turi pasienio patrulius, kurie į visus ten atvykstančius žiūri kaip į potencialius šnipus. Ir - tai nuskambės ciniškai, žinau, ypač Franei, - jeigu jį prarasime, mes bent jau išsaugosime tokį, kuriam priešakyje dar geri penkiasdešimt metų.

Franė: Tu teisus. Tai skamba ciniškai.

Laris: Norėčiau dar pridurti: aš žinau, kad Teisėjas sutiks. Jis tikrai nori padėti. Ir *aš* išties manau, kad jis susidoros.

Glenas: Išklausyta dar viena nuomonė. Kas dar nori pasisakyti šiuo klausimu?

Ralfas: Aš manau kitaip, nes to žmogaus nepažįstu. Manau, mes neturime aukoti žmogaus vien todėl, kad jis senas. Galų gale pažiūrėkite, kas čia svarbiausias - sena moteris, kuriai jau daugiau kaip šimtas metų.

Siuzana: Paklausyk, Lari. O jeigu jis apmaus Tamsos žmogų, bet vėliau, įvykdęs užduotį, grįždamas namo, mirs nuo širdies smūgio?

Stju: Taip gali atsitikti kiekvienam.

Siuzana: Aš sutinku... bet senam žmogui nelaimingo atsitikimo galimybė padidėja.

Laris: Taip, bet tu nepažįsti Teisėjo, Siuzana. Jeigu pažinotum, tai suprastum, kad visi "už" nusveria visus "prieš". Jis tikrai išmaningas. Gynyba ilsisi.

Stju: Manau, kad Laris teisus. Flegas šito nesitikės. Aš pritariu pasiūlymui. Kas už?

Komitetas nubalsavo: "už" - 7, "prieš" - 0.

Siuzana: Gerai, Lari, aš nusileidau. Galbūt dabar tu padėsi man?

Laris: Taip, tai politika, išties. (Bendras juokas.) Kas dar?

Siuzana: Dajana Jurgens. Ji pati tvirčiausia iš visų mano pažįstamų moterų. Žinoma, ji septyniasdešimties neturi, bet, esu tikra, jeigu mes paaiškinsim jai reikalo esmę, ji sutiks.

Franė: Taip, jeigu mums iš tikrųjų to reikia, manau, ji tinka. Aš pritariu pasiūlymui.

Stju: Pasiūlyta ir pritarta, kad mes kreiptumėmės į Dajaną Jurgens. Kas už?

Priimta vienbalsiai.

Glenas: Gerai, kas trečias?

Nikas (skaito Ralfas): "Jeigu Franei nepatinka Lario pasiūlymas, tai manasis jai patiks dar mažiau. Aš siūlau..."

Ralfas: Na, čia kalbama, kad jis nori pasiūlyti... Tomą Kaleną.

Nuostabos šurmulys.

Stju: Tyliau. Dabar žodis Nikui. Jis tiek prirašė, kad geriau paprasčiausiai skaityk, Ralfai.

Nikas: "Pirmiausiai aš pažįstu Tomą taip, kaip Laris pažįsta Teisėją, o galbūt netgi geriau. Tomas myli motušę Abigeilę. Dėl jos pasirengęs viskam, netgi kepti ant lėtos ugnies. Aš visiškai neperdedu. Jeigu ji paprašys, jis eis dėl jos ir ant laužo".

Franė: Nikai, niekas tuo neabejoja, bet juk Tomas...

Stju: Frane, tegul Nikas tęsia...

Nikas: "Mano antras argumentas - toks pat, kaip ir Lario dėl Teisėjo. Priešininkas nesitiki, kad žvalgybon pasiųsim protiškai atsilikusį. Jūsų reakcija į mano pasiūlymą turbūt geriausias argumentas jo naudai. Mano trečias ir paskutinis argumentas: nors Tomas ir protiškai atsilikęs, bet jis - ne kvailys. Kartą, uragano metu, jis išgelbėjo man gyvybę, ir sureagavo kur kas greičiau, nei jo vietoje tai būtų padaręs kas nors kitas. Tomas - kaip vaikas, bet netgi vaiką galima kai ko išmokyti. Jis, manau, tikrai įsimintų labai paprastą legendą. Galų gale jie tikriausiai nuspręs, kad mes jį pasiuntėm, nes..."

Siuzana: Nes nenorėjome, kad jis gadintų mums paveldimumą? Trūksta žodžių, puikiai sugalvota.

Nikas: "...nes Tomas protiškai atsilikęs. Jis netgi gali pasakyti, kad pašėlusiai nekenčia tų, kurie jį išsiuntė, ir norįs grįžti atgal jiems atkeršyti. Vienintelis įsakymas, kurį mes privalome jam įteigti, - niekuomet, kad ir kas atsitiktų, nekeisti savo legendos".

Franė: O ne, aš nė už ką nepatikėsiu...

Stju: Tęsk, Nikai. Laikykitės tvarkos.

Franė: Taip, taip, atleiskite.

Nikas: Kai kurie iš jūsų gali pagalvoti, kad, jei Tomas protiškai atsilikęs, jį bus paprasčiau nei ką nors kitą priversti pamiršti savo legendą, bet... iš tikrųjų yra atvirkščiai. Jeigu aš pasakysiu Tomui, kad jis tiesiog *privalo* laikytis mano sukurtos legendos, *laikytis jos, kad ir kas atsitiktų,* jis taip ir padarys. Vadinamasis normalus žmogus, kankinamas vandeniu, elektrošoku ar po nagais smaigstomom adatom gali ištverti keletą valandų...

Franė: Bet juk *to* nebus, ar ne? *Nebus?* Aš turiu omenyje, kad niekas iš tikrųjų nemano, jog bus prieita iki *to,* tiesa?

Nikas: "...o paskui pasakys: "Užteks, pasiduodu. Aš jums papasakosiu viską, ką žinau". Tomas paprasčiausiai to nepadarys. Jei savo legendą jis pakartos kelis kartus, tai ne tik išmoks ją atmintinai, jis bemaž patikės, kad *tai* tiesa. Ir niekas jo neprivers dėl to suabejoti. Aš tik noriu paaiškinti, ką galvoju. Daugeliu atvejų Tomo protinis atsilikimas panašiai misijai yra neginčijamas pliusas. "Misija" skamba pretenzingai, bet taip ir yra".

Ralfas: Ar dar yra kokių nors nuomonių?

Siuzana: Nikai, jeigu jis iš tikrųjų ims gyventi pagal išgalvotą legendą, tai kaip tuomet supras, kad jam laikas grįžti?

Ralfas: Prašau atleisti, ponia, bet panašu, kad jis kalba būtent apie tai.

Nikas (Ralfas skaito toliau): "Prieš pasiųsdami Tomą, visa tai jam galime įteigti hipnoze. Kartoju: aš neskraidau padebesiais; kai man šovė į galvą ši mintis, paprašiau Steną Nogotną pabandyti Tomą užhipnotizuoti. Vakarėliuose Stenas kartais rodydavo tai kaip fokusą. Na, Stenas nesitikėjo, kad pavyks, bet Tomas patyrė hipnotinę būseną praėjus vos šešiom sekundėms. Priežastis, dėl kurios aš numaniau Tomą esant labai jautrų hipnozei, siekia dar tuos laikus, kai susipažinau su juo Oklahomoje. Akivaizdu, kad per ilgą laiką jis išsiugdė savyje *savihipnozę.* Jinai palengvina jam ryšį su pasauliu. Tą dieną, kai mudu susipažinome, jis niekaip nepajėgė suprasti, ką aš norėjau pasakyti. Aš nepaliaujamai dėliojau ranką prie lūpų, o paskui prie gerklės, idant parodyčiau esąs nebylys, bet jis manęs visiškai nesuprato. Po to jis ūmai tiesiog atsijungė. Kitaip aš tos būsenos negaliu pavadinti. Jis stovėjo it mietą prarijęs. Akys žvelgė į tolį. Paskui jis sugrįžo iš sąstingio lygiai taip pat, kaip atitoksta subjektas, hipnotizuotojui paliepus prabusti. Ir jis suprato. Štai taip. Jis nugrimzdo į save ir išniro su parengtu atsakymu".

Glenas: Tai iš tikrųjų nuostabu.

Nikas: "Kai mes bandėme tai prieš penkias dienas, Stenas mano prašymu padarė jam vieną posthipnotinę įtaigą. Jam buvo įteigta, kad po Steno žodžių: "Aš taip norėčiau pamatyti dramblį", Tomas pajus įkyrų norą nueiti į kampą ir atsistoti ant galvos. Stenas užprogramavo, kad įtaiga pra-

dėtų veikti praėjus pusvalandžiui po to, kai Tomą pažadins. Tomas nuskubėjo tiesiog į kampą ir atsistojo ant galvos. Iš jo kelnių kišenių iškrito visi žaisliukai ir rutuliukai. Vėliau atsisėdęs jis nusišypsojo ir pasakė: "Man įdomu, kodėl Tomas Kalenas taip padarė?"

Glenas: Galiu įsivaizduoti, kaip jis tai padarė.

Nikas: "Kad ir kaip ten būtų, visas šis sudėtingas hipnotinis niekniekis yra labai svarbus dviem požiūriais. Pirma, mes galime Tomui įteigti, kad reikiamu laiku jis sugrįžtų. Tikriausiai tai reikės susieti su mėnuliu. Su pilnatimi. Antra, jam sugrįžus, mes nugramzdinsime jį į gilų transą ir gausime pakankamai tikslią ataskaitą apie viską, ką jis pamatė".

Ralfas: Tuo Niko užrašai baigiasi.

Siuzana: Nikai, aš noriu tavęs paklausti. Ar tu negalėtum užprogramuoti Tomą - manyčiau, tai tinkamiausias žodis, - kad jis neišduotų jokių duomenų, kas vyksta pas mus?

Glenas: Nikai, leisk man atsakyti į šį klausimą. Ir jeigu tavo mintys nesutaps su manosiomis, tu paprasčiausiai papurtyk galvą. Aš pasakyčiau taip: Tomo visiškai nereikia programuoti. Tegul iškloja viską, ką apie mus žino. Visi mūsų su Flegu susiję reikalai tvarkomi be pašalinių, tačiau mes nieko negalime padaryti, apie ką Flegas pats nenumanytų... net jei streikuoja jo krištolinis rutulys.

Nikas: "Visiškai teisingai".

Glenas: Puiku, aš nedelsdamas pritariu Niko pasiūlymui. Manau, kad mes nieko neprarasime, o tik išlošime. Tai ypatingai drąsi ir originali idėja.

Stju: Pasiūlyta ir pritarta. Jeigu jūs norite, mes galime dar truputį padiskutuoti, bet neilgai. Antraip čia prasėdėsime ištisą naktį. Ar yra norinčių svarstymus pratęsti?

Franė: Gali tuo neabejoti. Glenai, tu sakei, kad mes nieko neprarasime, o tik išlošime. Na, o kaipgi Tomas? Kaipgi mūsų *dievotos* mintys? Galbūt jūsų nejaudina, kad tie žmonės varys... kažką... Tomui į panages ir kankins elektros srove, bet mane tai jaudina. Kaip galite būti tokie šaltakraujiški? O tu, Nikai, ketini jį užhipnotizuoti, kad jis elgtųsi kaip... višta, kurios galvą pakišo po sparnu! Tau turėtų būti gėda! O maniau, kad jis tavo *draugas!*

Stju: Frane...

Franė: Ne, aš viską pasakysiu. Neketinu nusiplauti rankas ir išstoti iš Komiteto sudėties arba, jeigu už mane nenubalsuos, įsižeidusi išeiti. Nejaugi jūs iš tikrųjų ketinate tokį mielą bukoką vaikiną imti ir paversti lėktuvo "U-2" žmogiškuoju variantu? Nejaugi nė vienas iš jūsų nesupranta, kad taip pasielgę mes vėl pasinersime į visą tą seną mėšlą? Nejaugi jūs to *nematote?* Nikai, o ką mes darysime, jeigu jį nužudys? Ką mes darysime, jei juos *visus* užmuš? Puoselėsime kokias nors naujas beprotiškas idėjas? Patobulintą Keliaujančio kapitono variantą?

Visiškoje tyloje Nikas parašė savo atsakymą.

Nikas (skaito Ralfas): "Tai, ką pasakė Franė, giliai sukrėtė mano sielą, bet aš neatsisakau Tomo kandidatūros. Ne, man visiškai nepatiko, kad Tomas stovėjo ant galvos, ir man visiškai nepatinka siųsti Tomą ten, kur jį gali užkankinti ir nužudyti. Aš tik noriu išskirti pagrindinį dalyką: jis tai darys dėl motušės Abigeilės, jos idėjų ir jos Viešpaties, bet ne dėl mūsų. Ir dar aš giliai įsitikinęs, jog privalome išnaudoti bet kokias priemones, norėdami nutraukti tos būtybės keliamą grėsmę. Jis ten kala ant kryžių žmones. Aš tai tvirtai žinau iš savo sapnų, ir žinau, kad kai kurie iš jūsų taip pat regėjo tokius sapnus. Motušė Abigeilė irgi sapnavo tokį sapną. Ir aš žinau, kad Flegas - tai blogis. Jeigu kas nors ir sugalvos Keliaujančio kapitono naująją versiją, tai tik jis, ir jis išbandys ją su mumis. Norėčiau, kol dar įmanoma, kaip nors jį sustabdyti".

Franė: Nikai, visa tai teisybė. Aš nesiginčiju. Žinau, kad jis - tai blogis. Kiek *aš* suprantu, jis, kaip sako motušė Abigeilė, tikriausiai yra Šėtono Atžala. Bet norėdami jį sustabdyti mes spaudžiame ne tą mygtuką. Ar pamenate "Gyvulių ūkį"*? Jie žiūrėjo tai į kiaules, tai į žmones ir nevaliojo suprasti, kuo jie skiriasi. Man regis, aš geidžiu tiktai vieno - kad tu pasakytum: jeigu mums *iš tikrųjų* būtina paspausti tą patį mygtuką, idant jį sustabdytume... tai, jeigu taip padarysime... visa tai daugiau niekada niekada nepasikartos. Ar tu gali taip pasakyti?

Nikas: "Aš nesu tuo įsitikinęs. Neįsitikinęs".

Franė: Tuomet aš balsuoju prieš. Jei privalome siųsti žmones į vakarus, tai bent jau tokius, kurie supranta, kas jų laukia.

Stju: Kas dar nori kalbėti?

Siuzana: Aš prieš, bet dėl praktiškesnių priežasčių. Jeigu pasiryšime žengti žingsnį, kurį mus verčia žengti, tai vis tiek atsisveikinsime su senuku ir nevispročiu. Atleiskite, Tomas man irgi patinka, bet būtent toks jis ir yra. Aš prieš, o dabar užsičiaupiu.

Glenas: Balsuokime.

Pasiūlymas buvo priimtas penkiais balsais prieš du - Franės ir Siuzanos.

Franė: Aš norėčiau perbalsuoti. Jeigu mes iš tikrųjų privalome siųsti Tomą, tai geriau mums tai daryti bendrai. Atleisk, Nikai, kad užviriau šitą košę. Suprantu, kad tau skaudu - matau iš tavo veido. Tai tiesiog beprotybė. Bet kodėl viskas taip išėjo? Čia, žinoma, absoliučiai kitaip, nei išvažiuojamajame moterų kraštiečių posėdyje, štai ką aš jums pasakysiu. Franė už.

Siuzana: Tada aš irgi už. Jungtinis frontas. Niksonas stovi tvirtai ir sako: "Aš jums ne apgavikas". Už.

Stju: Balsuojant pakartotinai, pasiūlymas priimtas vienbalsiai. Paimk nosinę, Frane. Ir norėčiau, jog protokole būtų užrašyta, kad aš tave myliu.

Laris: Tada, manau, posėdį reikia atidėti.

Pasiūlymas buvo priimtas vienbalsiai.

---

* Turimas omeny Dž. Orvelo antiutopinis romanas.

Stju, ar eini miegoti?

- Taip. Jau vėlu?

- Beveik vidurnaktis.

Stju iš balkono įžengė į kambarį. Jis mūvėjo vien glaudėmis, kurios jo įdegusios odos fone atrodė akinančiai baltos. Pasirėmusi alkūnėmis, Franė pakėlė galvą. Šalia, ant naktinio staliuko, degė dujinė lempelė; ji dar kartą nusistebėjo neįtikėtina jam juntamo jausmo gelme.

- Vis galvoji apie posėdį?

- Taip. Galvojau, - iš stovinčio ant naktinio staliuko grafino jis prisipylė stiklinę vandens, ir nuo prėsko virinimo prieskonio susiraukė.

- Mano manymu, iš tavęs išeis puikus susirinkimų pirmininkas. Glenas klausė, ar sutiksi pirmininkauti visuotiniame susirinkime, ar ne? Tave tai neramina? Atsisakei?

- Ne, aš sutikau. Man atrodo, kad susidorosiu. Aš galvojau apie tuos tris, kuriuos mes siunčiame per kalnus. Tai nešvarus reikalas - siųsti šnipus. Tu buvai teisi, Frane. Bet bėda, kad ir Nikas teisus. Kaip tu pasielgtum panašiu atveju?

- Pasiklausk savo sąžinės, o paskiau kaip reikiant išsimiegok, aš taip manau.

Ji užgesino šviesą, ir jis palindo šalia jos po antklode.

- Labos nakties, Frane, - pasakė jis. - Aš tave myliu.

Ji gulėjo ir žvelgė į lubas. Dėl Tomo Kaleno ji jau prisivertė nusiraminti... bet tas nešvarus šokoladinis piršto antspaudas niekaip nėjo iš galvos.

"Kiekvienam šuniui savas laikas, Frane".

"Galbūt turėčiau dabar apie tai papasakoti Stju," - pamanė ji. Bet jei tai ir buvo problema, tai tik jos. Jai teks tiktai laukti... stebėti... ar kas nors neatsitiks. Praėjo dar nemažai laiko, kol ji užsnūdo.

52 skyrius

Anksti rytą motušė Abigeilė gulėjo lovoje ir nemiegojo. Ji bandė melstis.

Atsikėlė tamsoje ir vilkėdama savo medvilniniais naktiniais marškiniais atsiklaupusi priglaudė kaktą prie Biblijos, kuri buvo atversta ties "Apaštalų darbais". Nepalenkiamojo senojo Sauliaus, po to, kai jam kelyje į Damaską pasirodė Viešpats, kreipimasis. Saulių apšvietė dangaus šviesa, ir nuo jo akių nukrito šydas. "Darbai" buvo paskutinė Naujojo Testamento knyga, kurioje doktrina grindžiama stebuklais, o kas gi yra stebuklas, jei ne Dievo užgaidos pasireiškimas. O taip, ir jos akis dengė šy-

das, ir nejaugi šiam, kaip tai atsitiko Sauliui, lemta kada nors nukristi, gi jai išgirsti balsą: "Kam tu mane persekioji?*"

Kambario tylą trikdė tik silpnas žibalinės lempos šnypštimas, seno mechaninio laikrodžio tiksėjimas ir tylus, murmantis motušės Abigeilės balsas.

- Viešpatie, nurodyk man mano nuodėmę. Aš gyvenu nežinojime. Žinau, kad kažką praleidau, ką buvai skyręs man pamatyti. Aš negaliu miegoti, negaliu praryti nė aguonos grūdelio, ir aš nebejaučiu Tavęs, Viešpatie. Mane kankina jausmas, lyg mano maldos būtų nukreiptos į nebylų telefoną, ir atsitik tu man tokią baisią valandą. Kuo Tave užrūstinau? Aš klausau, Viešpatie. Aš įsiklausau į tylų savo širdies balsą.

Ir ji klausėsi ir klausėsi. Prisidengusi akis artrito susuktais pirštais, ji palinko dar žemiau ir pasistengė išgryninti savo sąmonę. Bet ten buvo tamsu, kokia tamsi yra jos oda, tamsu, kokia tamsi yra palikta pūdymuoti ir laukianti geros sėklos žemė.

"Prašau tavęs, Viešpatie, prašau tavęs, Viešpatie..."

Bet jos vidinis žvilgsnis teregėjo vienišą žvyrkelio juostą kukurūzų jūroje. Juo ėjo sena moteris su maišu, pripildytu ką tik papjautų vištų. Pasirodė žebenkštys. Jos puolė pirmyn ir įsikibo dantimis į maišą. Jos užuodė kraujo kvapą - seno nuodėmės kraujo ir šviežio aukos kraujo kvapą. Motušė išgirdo, kaip senoji moteris ėmė melstis Dievui, bet tai ji darė silpnu, inkščiančiu balsu, balsu, kuriame skambėjo irzlumas, o ne nuolanki malda Dievo valios pasireiškimui, kad ir kokia ji būtų; moteris reikalavo, kad Dievas ją išgelbėtų ir ji galėtų užbaigti darbą... savo darbą... lyg ji būtų žinojusi Viešpaties sumanymus ir galėtų pajungti Jo valią savajai. Žebenkštys įsidrąsino dar labiau: drobinis maišas neatlaikė jų nagų ir dantų. O jos pirštai buvo pernelyg seni, pernelyg silpni. Ir kai žebenkštys suės vištas, jos kaip ir anksčiau bus alkanos, ir tuomet užsimanys jos. Taip. Jos...

Ir staiga žebenkštys išsilakstė, jos cypdamos išnyko nakties tamsoje, palikusios maišo turinį pusiau nesuėstą, ir ji triumfuodama pamanė: *"Vis dėlto Viešpats išgelbėjo mane! Tegul bus pagarbintas Jo vardas! Viešpats išgelbėjo Savo gerą ir ištikimą tarną!"*

"Ne Viešpats, senute. Aš tave išgelbėjau".

Savo regėjime ji atsigręžė, ir iš siaubo jai užgniaužė gerklę, o burnoje pajuto šviežio vario prieskonį. Kūnu skirdamas stiebus, tarsi gauruotas sidabriškas vaiduoklis iš kukurūzų išniro didžiulis kalnų vilkas su sardoniška šypsena prašieptais nasrais ir degančiomis akimis. Galingą kaklą juosė kalinėto sidabro antkaklis - daiktas, masinantis barbarišku grožiu, su nusvirusiu mažyčiu juodu gintaro akmenuku... o centre švietė mažas raudonas plyšelis, panašus į akį. Arba raktą.

---

*ŠR, NT Apd 9,4.

Ji persižegnojo, suskaldydama į dvi dalis ant tos šlykščios baidyklės kabantį blogos akies ženklą, bet vilko nasrai tik dar plačiau išsišiepė ir iš jų nukaro ilgas rožinis liežuvis.

"Aš ateisiu tavęs, motuše. Ne dabar, bet greitai. Mes užspeisim tave, kaip šunys užspeičia elnią. Aš - visa tai, ką tu apie mane galvoji, ir netgi daugiau. Aš - burtininkas. Aš kalbu paskutiniosios epochos vardu. Motuše, tavo žmonės mane supranta geriau už visus. Jie mane vadina Džonu Užkariautoju".

"Nešdinkis! Visagalio Viešpaties Dievo vardu, palik mane!"

Bet ji siaubingai išsigando! Ne dėl ją supančių žmonių, kurie jos sapne pasireiškė kaip vištos maiše, o dėl pačios savęs. Širdies gilumoje ji bijojo dėl savo sielos.

"Aš nepavaldus tavo Dievui, motuše. Jo laiviūkštis nuplaukė".

"Ne! Netiesa! Mano jėga dešimteriopa, aš pakilsiu ant šimto ereliškų sparnų..."

Bet vilkas tik nusišiepė ir prisliūkino arčiau. Ji atšoko, pajutusi jo kvėpavimą - sunkų, gūdų. Tai buvo vidurdienio ir vidurnakčio siaubas, ir ji *bijojo.* Jos siaubas buvo beribis. O vilkas, vis dar išsišiepęs, ėmė kalbėti dviem balsais - klausdamas, paskui pats sau atsakydamas.

- *Kas išgavo vandenį iš uolos, kai mes merdėjome iš troškulio?*

- *Aš,* - atsakė vilkas įžūliu balsu, kuriame sumišo triumfas ir siaubas.

- *Kas mus išgelbėjo, kai puolėme į nusivylimą?* - šaipydamasis paklausė vilkas; dabar jo snukis buvo už kelių colių nuo jos ir alsavo tikru skerdyklos kvapu.

- *Aš,* - sėlindamas vis arčiau, sustūgo vilkas; jo iššiepti nasrai buvo kupini mirties, o nuostabiose akyse liepsnojo išdidumas. - *Taip, pulkite man po kojų ir melskitės mano vardui, aš esu tasai, kuris dykumoje pagirdė jus ištroškusius, ir mano vardas toks pat kaip mano Šeimininko...*

Vilko nasrai plačiai atsivėrė, kad ją prarytų.

- ...mano vardas, - murmėjo ji. - Melskitės mano vardui, šlovinkite Viešpatį Dievą, iš kurio kyla visos malonės, šlovinkite Jį visi žemės gyvieji...

Ji pakėlė galvą ir lyg pamišusi apžvelgė kambarį. Jos mylima Biblija nukrito ant grindų. Išeinančiame į rytus lange įspindo ryto aušros šviesa.

- O mano Viešpatie! - pašaukė ji garsiai virpančiu balsu.

"Kas išgavo vandenį iš uolos, kai mes merdėjome iš troškulio?"

Ar ne todėl? Ar ne todėl, Dieve gailestingas? Ar ne todėl jos akis uždengė šydas ir pavertė ją akla, kai jai derėjo matyti ir žinoti? Iš jos akių paplūdo sielvarto ašaros; lėtai, kęsdama skausmą, ji atsistojo ir prisiartino prie lango. Į klubus ir kelius įsismelkė bukos deginančios artrito adatos.

Ji ilgai stebeilijo pro langą ir pagaliau suprato, ką jai dabar reikia daryti. Priėjusi prie spintos, ji nusivilko naktinius marškinius ir numetė juos ant grindų. Dabar ji stovėjo apsinuoginusi, atidengusi kūną, taip išvagotą raukšlių, tarytum jis būtų buvęs didžiosios laiko upės vaga.

- Teišsipildo Tavo valia, - sumurmėjo ji ir ėmė rengtis.

Po valandos ji lėtai klibinkščiavo Meipltono aveniu į vakarus, už miesto prasidedančių laukinių miško brūzgynų ir siaurukalnių kryptimi.

Stju buvo elektrinėje, o su juo ir Nikas, kai ten įsiveržė Glenas. Be jokios įžangos jis išpoškino:

- Motušė Abigeilė. Ji išėjo.

Nikas skvarbiai pažvelgė į jį.

- Ką tu čia paistai? - paklausė Stju, pasivedėdamas Gleną į pašalį, atokiau nuo darbininkų, kurie ant vienos iš sprogusių turbinų vyniojo varinę vielą.

Patvirtindamas Glenas palingavo galva. Jis mynė dviratį penkias mylias ir dar nespėjo atsikvėpti.

- Aš nuėjau pas ją, ketindamas truputį papasakoti apie vakarykštį posėdį ir, jeigu ji būtų panorusi, perklausyti įrašą. Norėjau, kad ji žinotų apie Tomą, nes ši idėja nedavė man ramybės... viskas, ką pasakė Franė, auštant mane kažkaip paveikė. Aš norėjau ateiti pas motušę anksčiau, nes Ralfas pasakė, neva atvyks dar dvi grupės žmonių, o tu žinai, kaip jai patinka visus pasveikinti. Prie jos namų atsiradau apie pusę devintos. Man pasibeldus, ji neatsakė, ir aš įėjau. Jeigu ji miegotų, maniau paprasčiausiai išeiti... tačiau norėjau įsitikinti, jog ji... na, ar nenumirė, ar dar kas nors neatsitiko. Ji juk tokia *sena.* Bet jos ten nebebuvo. Ir ant jos pagalvės radau štai šitą.

Jis ištiesė popieriaus lapą. Stambiu nelygiu braižu ant jo buvo parašyta:

> *Aš privalau trumpam išeiti. Aš nusidėjau įsivaizduodama, kad žinau Dievo sumanymus. Mano nuodėmė - PUIKYBĖ, ir Jis vėl nori rasti man vietą Savo darbuose. Netrukus aš vėl būsiu su jumis, jeigu tokia bus Dievo valia.*
>
> *Abė Frymentl*

- Ką gi mums dabar daryti? - šūktelėjo Stju. - Kaip tu manai, Nikai?

Nikas paėmė raštelį ir perskaitęs jį dar kartą grąžino Glenui. Griežta jo veido išraiška išblėso ir užleido vietą liūdesiui.

- Manau, kad susirinkimą verta perkelti į šiandienos vakarą, - pasakė Glenas.

Nikas papurtė galvą. Išsitraukęs bloknotą, jis kažką parašė, išplėšė lapą ir padavė Glenui. Per Gleno petį Stju perskaitė: “Žmogus spėlioja, o Die-

vas disponuoja. Motušė Abigeilė labai mėgo šį posakį ir dažnai jį kartojo. Glenai, tu pats sakei, kad ji kitaip nusiteikusi; Dievas arba jos pačios sąmonė, arba jos paklydimas, o gal dar kas nors. Ką daryti? Ji išėjo. Mes to jau nebepakeisime".

- Bet koks triukšmas... - buvo bepradedąs Stju.

- Žinoma, triukšmo bus daug, - sutiko Glenas. - Nikai, gal mums bent jau sušaukti Komiteto posėdį ir tai apsvarstyti?

Nikas greitai parašė: "Kam? Kam šaukti posėdį, kuris nieko nenuspręs?"

- Na, mes turime ką nors pasiųsti į paieškas. Ji negalėjo toli nueiti.

Nikas dvigubu ratu apibraukė frazę *"Žmogus spėlioja, o Dievas disponuoja"*. Žemiau jis parašė: "Jeigu jūs ją rasite, tai kaip atvesite atgal? Surišę?"

- O Viešpatie, ne! - šūktelėjo Stju. - Bet, Nikai, mes negalime jai leisti taip paprastai be tikslo klaidžioti! Jai į galvą šovė beprotiška mintis, neva įžeidusi Viešpatį. O kas, jeigu ji kaip kažkoks vaikinas iš Senojo Testamento sumanys nuklysti į kokius nors neįsivaizduojamus brūzgynus?

Nikas parašė: "Aš beveik įsitikinęs, kad būtent taip ji ir padarė".

- Ak, netgi taip!

Glenas padėjo ranką Stju ant peties:

- Luktelėk minutę, rytų teksasieti. Pažvelkim į šio reikalo esmę.

- Velniop esmę! Aš nematau jokios esmės, kai likimo valiai paliekame seną moterį, leisdami jai dienąnakt klaidžioti nežinia kur, kol ji išsekusi numirs!

- Ji ne *paprasta* sena moteris. Ji motušė Abigeilė, o čia - ji Romos Popiežius. Jeigu Popiežius nusprendė, kad jam reikia vykti Jeruzalėn, ar jūs, būdamas tikras katalikas, ginčysitės su juo?

- Velniai griebtų, tai visiškai kas kita, ir jūs puikiai tai suprantate!

- Anaiptol, tai *būtent* tas pat. *Būtent.* Bent jau taip į šį reikalą žiūrės Laisvosios Zonos žmonės. Stju, tu pasirengęs tvirtinti, kad Viešpats *nesakė* jai keliauti į brūzgynus?

- Ne-e... Bet...

Nikas visą šį laiką skubiai rašė ir dabar ištiesė lapelį Stju, kuris sunkiai įskaitė kai kuriuos žodžius. Paprastai Niko raštas buvo nepriekaištingas, o šis lapelis buvo prirašytas greita, netgi nekantria rašysena: "Stju, tai nieko nekeičia, nebent nukentės Laisvosios Zonos kovinė dvasia. Bet aš neįsitikinęs, kad taip atsitiks. Žmonės neims skirstytis vien todėl, kad negalės tartis su ja dėl mūsų dabartinių uždavinių. Galbūt tai netgi į gerą".

- Aš tiesiog einu iš proto, - tarė Stju. - Tai mes kalbame apie ją kaip apie kliūtį, kurią reikia apeiti lyg kelio viduryje gulintį akmenį, tai kaip apie Romos Popiežių, ir jeigu jau ji apsisprendė, neteisingo žingsnio niekuomet nežengs. Bet reikalas tas, kad aš ją *myliu.* Nikai, ko tu nori? Kad kas nors užeitų jos kūną vienuose iš tų spąstų, tykančių už miesto esančiuose tarpekliuose? Tu nori, kad ją paliktume likimo valiai, kad ji taptų... šventa vakariene varnoms?

- Stju, - švelniai jį sustabdė Glenas. - Ji taip nusprendė - išeiti.
- O, *po velnių,* na ir košė, - atsiduso Stju.

Artėjant vidurdieniui, naujiena apie motušės Abigeilės dingimą apskriejo visą bendriją. Kaip Nikas ir numatė, visus apėmė greičiau gedulingas paliktųjų liūdesys, o ne nerimas. Visi suprato, kad ji tikriausiai išėjo "melsti Dievą malonės", idant padėtų jiems aštuonioliktosios dienos visuotiniame susirinkime išsirinkti teisingą kelią.

- Nenoriu piktžodžiauti, vadindamas ją Viešpačiu, - pasakė Glenas prie kuklių pietų parke. - Ji... turbūt Viešpaties patikėtinė. Bet kurios bendruomenės tikėjimo jėgą galime įvertinti stebėdami, kiek šis tikėjimas nusilpsta pasitraukus empiriniam objektui.

- Paaiškink dar kartelį.

- Kai Mozė sudaužė aukso veršį, izraelitai liovėsi jam lenktis. Kai Gedeonas sugriovė Baalo aukurą, madianiečiai nusprendė, jog Baalas - ne tokia jau šventenybė. Bet Kristus štai jau du tūkstančiai metų kai pasišalino papietauti, o žmonės ne tik po senovei vadovaujasi jo mokymu, bet gyvena ir miršta tikėdami, jog jis netrukus ateis, ir šiuo antruoju jo pasirodymu niekas nesistebės. Panašiai jaučia Laisvosios Zonos žmonės, galvodami apie motušę Abigeilę. Šie žmonės visiškai įsitikinę, jog ji sugrįš. Ar jūs su jais kalbėjotės?

- Taip, - pasakė Stju. - Tiesiog nesitiki. Senoji moteris vaikštinėja nežinia kur, ir niekam nė motais. Įdomu, ar ji suspės iki susirinkimo atnešti Dešimt įsakymų, iškaltų akmeninėje lentoje?

- Galbūt, - rimtai atsakė Glenas. - Bent jau ne visiems nė motais. Ralfas Brentneris tiesiog šėlsta.

- Tiek to, tą Ralfą. - Stju įdėmiai pažvelgė į Gleną. - Ką tu pats apie tai manai, Pliki?

- Prašau nevadink manęs taip. Nekaip skamba. Štai ką aš pasakysiu... Viskas ganėtinai keista. Senis rytų teksasietis pasirodė mažiau pasitikįs ja, kaip Dievo dovana, pasiųsta bendruomenei, nei agnostikas - senas sociologijos lokys. Manau, kad ji sugrįš. Nežinau kodėl, bet taip manau. O ką mano Franė?

- Aš nežinau. Nuo pat ryto jos nemačiau. O motušė Abigeilė... kažkur ten valgo lervas ir laukinį medų? - Stju susimąstęs pažvelgė į rytus, kur žydroje artėjančio vidudienio migleleje kilo kalnai. - Viešpatie, Glenai, kad tik mūsų senutėlei ledi viskas gerai baigtųsi.

Franė nežinojo, jog motušė Abigeilė išėjo. Visą rytą ji praleido bibliotekoje, studijuodama sodininkystės literatūrą. Ir ji buvo toli gražu ne vienintelė studentė. Dar du ar trys žmonės skaitė ūkininkavimo knygas,

dvidešimt penkerių metų jaunas akiniuotis susikaupęs studijavo knygą "Septyni nepriklausomi energijos šaltiniai jūsų namams", o gražutė šviesbruvė keturiolikmetė sėdėjo prie nuskaityto "600 paprastų receptų" tomelio.

Iš bibliotekos Franė išėjo apie vidurdienį ir Riešutmedžio gatve patraukė į miesto centrą. Ji jau buvo pusiaukelėje į namus, kai susitiko Širlę Hemet, tą vidutinio amžiaus moterį, kuri į Boulderį atvyko podraug su Dajana, Siuzana ir Pete Kroger. Dabar jos negalėjai pažinti. Ji buvo panaši į energingą patrauklią matroną, kuri išgyvendavo dėl visų ir dėl visko.

Pasisveikinusi su Frane, Širlė nekantriai paklausė:

- Kaip tu manai, kada ji sugrįš? Aš visų to klausinėju. Jeigu šiame mieste būtų laikraštis, aš į visuomenės nuomonės apklausos skyrių nusiųsčiau klausimą. Maždaug tokį: "Ką jūs manote apie senatoriaus Banhoulo poziciją dėl naftos atsargų išeikvojimo?" Kažką panašaus.

- Kada *kas* sugrįš.

- Motušė *Abigeilė,* kas gi dar! Jūs ką, mieloji, iš mėnulio nukritote?

- Apie ką tu kalbi? - sunerimusi paklausė Franė. - Kas atsitiko?

- Tas ir yra. Niekas nieko gerai nežino.

Ir Širlė papasakojo Franei viską, kas įvyko per tą laiką, kol ji sėdėjo bibliotekoje.

- Ji tiesiog... išėjo? - suraukusi antakius, paklausė Franė.

- Taip, bet, žinoma, ji sugrįš, - įsitikinusi pridūrė Širlė. - Taip ji parašė.

- Jeigu tokia bus Dievo valia?

- Patikėk, būtent taip buvo parašyta, - jau šalčiau pažvelgusi į Franę, pasakė Širlė.

- Na... kad tiktai šitaip būtų. Ačiū, Širle, kad papasakojai. Ar tave kaip ir anksčiau kamuoja galvos skausmai?

- Ne. Viskas praėjo. Aš ketinu balsuoti už tave, Frane.

- Hm-m-m? - virškindamos naują informaciją, Franės mintys skrajojo kažkur toli, ir šią minutėlę ji net nesuprato, apie ką kalba Širlė.

- Kad tu patektum į Nuolatinio komiteto sudėtį.

- Ak taip, dėkoju. Bet nesu įsitikinus, ar aš to noriu.

- Tu puikiai susidorosi. Ir tu, ir Siuzana. Man laikas, Frane. Iki.

Jos išsiskyrė. Degdama noru išsiaiškinti, ar nežino Stju ko nors naujo, Franė nuskubėjo namo. Senutės dingimas palietė pačią jos širdį ir sukėlė prietaringą baimę. Apgailestavo, kad dabar jie negali motušės Abigeilės teismui pateikti pagrindinių vakarykščio posėdžio sprendimų - pavyzdžiui, apie žvalgų išsiuntimą į Vakarus. Dabar, išėjus motušei Abigeilei, Franė pajuto, kaip jos pečius užgulė dar didesnė atsakomybė.

Namai buvo tušti. Ji prasilenkė su Stju penkiolika minučių. Po cukrine pakištame raštelyje buvo parašyta: "Grįšiu apie 9:30. Aš su Ralfu ir Haroldu. Nesijaudink. Stju".

"Su Ralfu ir Haroldu? - pamanė ji, ir ūmai ją apėmė siaubas, kuris visiškai nebuvo susijęs su motuše Abigeile. - Bet kodėl aš turėčiau bijoti dėl Stju? Dieve mano, o kas, jeigu Haroldas pabandys padaryti kažką... na, ką nors keista... Betgi Stju jį sudraskys į gabalėlius! Nebent... nebent Haroldas prisėlins prie jo iš už nugaros ir..." Drebėdama iš baimės, ji kankindamasi galvojo, ką gi Stju gali veikti drauge su Ralfu ir Haroldu.

"Grįšiu apie 9:30".

Viešpatie, dar taip negreitai.

Franė dar minutę pastovėjo virtuvėje, niūriai žvelgdama į savo kuprinę, kurią užkėlė ant bufeto viršaus.

"Aš su Ralfu ir Haroldu".

Vadinasi, Haroldo namelis Arapacho gatvės gale bus tuščias iki pusės dešimtos vakaro. Jeigu, žinoma, jie ne ten... o jeigu ir ten, tai ji paprasčiausiai prisijungs prie jų ir patenkins savo smalsumą. Dviračiu ji numins per kelias minutes. Ir jeigu namie nieko nėra, ji galbūt ras ką nors tokio, kas apmaldys jos sąmonę... arba... bet ji neleis sau nė pagalvoti apie tai.

"Apmaldyti tavo sąmonę? - pašaipiai paklausė vidinis balsas. - *Ar dar labiau ją įaudrinti? O jeigu tu IŠ TIKRŲJŲ rasi ką nors keista? Kas tada? Ką su tuo veiksi?"* Ji nežinojo. Ji iš tikrųjų nieko nenumanė.

"Nesijaudink. Stju".

Bet nerimas *egzistavo.* Piršto atspaudas dienoraštyje reiškė, kad buvo dėl ko jaudintis. Nes žmogus, pavogęs dienoraštį ir sužinojęs svetimas mintis, neturi nei principų, nei sąžinės. Toks žmogus gali prisėlinti iš už nugaros prie to, kurio nekenčia, ir nustumti jį nuo kalno. Arba užmušti akmeniu. Arba peiliu. Arba nušauti pistoletu.

"Nesijaudink. Stju".

"Bet jeigu Haroldas panašiai pasielgs, tuomet Boulderyje jam nebebus ką veikti. Ką tuomet jis darys?"

Tačiau Franė žinojo, ką jis tuomet padarys. Ji abejojo, ar Haroldas tikrai buvo toks, kaip sau įteigė, bet sielos gelmėje žinojo, kad panašūs žmonės ir dabar turi prieglobą. O taip, išties turi.

Ji skubiai išlėkė iš namų ir po trijų minučių, šviečiant ryškiai saulei, jau riedėjo Arapacho gatve ir galvojo:

"Jie sėdės Haroldo svetainėje, gers kavą, kalbėsis apie motušę Abigeilę, ir visi puikiai jausis. Tiesiog puikiai".

Bet mažame Haroldo name buvo tamsu, tuščia... namas buvo... užrakintas. Vien tai Boulderyje jau keistai atrodė. Ankstesniais laikais žmonės bijojo, kad nepavogtų jų televizoriaus, stereoaparatūros, šeimos brangenybių, todėl išeidami užrakindavo duris. Bet dabar stereoaparatūra ir televizoriai tapo nemokami, be elektros energijos iš jų maža naudos, o nuėjęs į juvelyrinę parduotuvę brangenybių galėjai prisikrauti nors visą maišą.

"Kodėl tavo namai užrakinti, Haroldai, kai viskas aplinkui nemokama? Nes niekas taip nebijo vagystės kaip pats vagis. Galbūt todėl?"

Franė nebuvo įsilaužėlė. Ji jau ketino pasitraukti, kai staiga jai į galvą šovė mintis pabandyti patekti į namą pro rūsio langą. Jie buvo vos aukščiau žemės lygio, užnešti smėliu. Bet jau pirmas iš jų, kurį pabandė atidaryti, nenoriai pasidavė ir apibarstė rūsio grindis smėliu.

Franė apsižvalgė, bet aplinkui buvo tylu. Niekas, išskyrus Haroldą, dar nenusigavo iki šitos Arapacho gatvės dalies. Tai irgi buvo keista. Haroldas galėjo kiek tinkamas šypsotis, nors nuo šypsenos jam veidas plyštų, ir kiek tinkamas tapšnoti žmonėms per nugaras, praleisdamas su jais ištisas dienas, jis galėjo, netgi su džiaugsmu, siūlyti savo pagalbą kai jos reikia ir nereikia, jis galėjo įteigti simpatiją sau, ir taip buvo iš tikrųjų - Boulderyje jį gerbė. Bet tai, kur jis panoro apsigyventi... čia buvo kažkas ne taip, argi ne? Iš to išryškėja truputį kitoks Haroldo požiūris į visuomenę ir savo vietą joje... Galbūt. O gal jis tiesiog mėgsta ramybę ir tylą?

Išsitepusi palaidinę, Franė prasmuko pro langą ir nušoko ant grindų. Dabar rūsio langas buvo jos akių lygyje. Gimnastė ji buvo tokia pati kaip ir įsilaužėlė, ir kai norės iš čia išlipti, jai teks ant ko nors pasilypėti. Rūsys buvo paverstas žaidimų kambariu. Apie tai visada svajojo jos tėvas, bet taip ir neprisirengė padaryti, pamanė Franė, pajutusi lengvą graudulio dūrį. Sienos, apkaltos šakota pušimi su įmontuotais kvadrafoniniais garsiakalbiais, Armstrongo stiliaus lubos, didelė dėžė su galvosūkiais ir knygomis, vaikiškas geležinkelis, vaikiškas autotrekas. Ir žaidimas "Stalo ledo rutulys", ant kurio Haroldas abejingai pastatė dėžę su kokakola. Tai buvo vaikų kambarys, ant sienų mirgėjo plakatai - pačiame didžiausiame, jau sename ir apšiurusiame, buvo pavaizduotas iš Harlemo bažnyčios išeinantis Džordžas Bušas, aukštai pakeltomis rankomis ir plačia šypsena. Didžiulėmis raudonomis raidėmis parašyta antraštė skelbė: "ROKENROLO KARALIUI JŪS NEUŽDRAUSITE JOKIŲ ŠOKIŲ VAKARĖLIŲ".

Staiga jai pasidarė liūdna kaip niekad, nuo to laiko, kai... na, nuo kurio laiko, ji, tiesą pasakius, negalėjo prisiminti. Jai buvo pažįstami ir sukrėtimai, ir baimė, ir neapsakomas siaubas, ir nebylus sielvartingas įniršis, bet šis gilus, maudžiantis liūdesys buvo dar nežinomas. Podraug su juo Franė ūmai ėmė ilgėtis Ogankvito, vandenyno, gerojo ankstesniojo Meino kalvų ir pušų. Be jokios priežasties ji netikėtai prisiminė senąjį Gasą, ir akimirkai jai pasirodė, kad nuo sielvarto ir praradimų plyš jos širdis. Ką ji čia veikia tarp lygumų ir į dvi dalis šalį dalijančių kalnų? Tai svetima vieta, ir jinai jai nepriklauso.

Iš jos krūtinės ištrūkęs atodūsis nuskambėjo taip siaubingai vienišai, kad ji antrą kartą per dieną užspaudė burną abiem rankom. *"Nereikia, Frane, vaikeli. Toks didelis sielvartas taip greitai nepraeina. Po truputį kaskart. Jeigu tau reikia paverkti, padaryk tai vėliau, bet ne čia, Haroldo Lauderio rūsyje. Pirmiausiai atlik darbą".*

Artėdama prie laiptų, ji pažvelgė į besišypsančio, nenuilstančio Džordžo Bušo atvaizdą ir karčiai šyptelėjo. Taip, jie, be abejonės, privertė ta-

ve pašokinėti, pamanė ji. Bet kokiu atveju *kažkas* privertė tave. Pakilusi ant paskutinės iš rūsio vedančių laiptų pakopos, ji buvo mažne įsitikinusi, jog durys pasirodys užrakintos, bet šios lengvai prasivėrė. Virtuvė buvo švari ir tvarkinga, išplauti indai stovėjo džiovykloje, mažytė dujinė viryklė buvo taip iššveista, kad net švytėjo... bet ore lyg paties Haroldo šmėkla, įsibrovusi į jos gyvenimą Rojaus Breningeno "Kadilaku" anuomet, kai ji laidojo savo tėvą, kybojo riebus kepsnio kvapas.

Ach, į kokią keblią padėtį papulsiu, jeigu Haroldas sumanys grįžti būtent dabar, - pamanė ji ir kaipmat, beveik įsitikinusi, jog tarpduryje pamatys besišypsantį Haroldą, apsižvalgė. Ten nieko nebuvo, bet visgi širdis nemaloniai sutvaksėjo į šonkaulius.

Franė nusėlino į svetainę. Čia buvo tamsu, taip tamsu, jog jai pasidarė baisoka. Haroldas ne tik rakindavo duris, bet netgi dieną užtraukdavo naktines užuolaidas. Ir vėl Franė pajuto, tarsi ją stebėtų kažkokia pasąmoninė Haroldo asmenybės išraiška. Kam mažame miestelyje užtraukti užuolaidas, kur pagal šį ženklą galėjai atskirti gyvųjų namus ir kur užtrauktos užuolaidos reiškė, kad namuose visi mirę?

Svetainėje kaip ir virtuvėje viešpatavo griežta tvarka, tiesa, baldai buvo gremėzdiški ir aptriušę. Šio kambario įžymybė buvo židinys - didžiulis, sumūrytas iš akmenų, su tokia plačia plytų atbraila po ugniakuru, jog ant jos galėjai sėdėti. Franė taip ir padarė - atsisėdo ir susimąsčiusi ėmė dairytis į šalis. Pasimuisčiusi ji pajuto, kaip po ja pajudėjo viena plyta ir jau ketino atsistoti, kai staiga išgirdo beldimą į duris. Dusinančia lavina ant jos siūbtelėjo išgąstis. Atrodė, kad nuo netikėto siaubo ją sukaustė paralyžius. Užgniaužė kvapą, ir kaip Franė vėliau suprato, ji net truputį apsišlapino. Vėl pasibeldė - skubotas, aiškus barbenimas.

"Viešpatie, - pagalvojo Franė. - *Bent jau užuolaidos užtrauktos, šlovė tau, Viešpatie, už tai".* Staiga šią mintį pakeitė šaltas įsitikinimas, kad jos dviratis paliktas matomoje vietoje. Ar tikrai? Ji karštligiškai bandė prisiminti, bet vietoj to galvoje sukosi visokie iki skausmo pažįstami niekai: *"Prieš pastebėdamas krislą kaimyno akyje, pirmiausiai išsiimk rastą iš savosios".*

Vėl beldimas ir moteriškas balsas:

- Ar yra kas nors?

Franė sėdėjo nejudėdama. Ji galų gale prisiminė, kad paliko dviratį už namo, po skalbinių virve. Stovėdamas priešais namą, jo nepamatysi. O kas, jeigu Haroldo viešnia pabandys įeiti pro užpakalinį įėjimą...

Durų rankena - Franės žvilgsnis, perkirsdamas trumpą holą, įsmigo į ją - neviltingai ėmė sukinėtis aukštyn žemyn.

"Kaip ten būtų, ji tiek pat nusimano apie spynas kaip ir aš", - pamanė Franė ir staiga, bandydama sulaikyti beprotiško juoko protrūkį, rankomis užspaudė burną. Ji pažvelgė į savo medvilnines kelnes ir suprato, koks stiprus buvo išgąstis. *"Gerai, kad neatsitiko didesnė nelaimė. Bent jau kol kas".* Ir ją vėl ėmė smaugti isteriškas, išgąstingas juokas. Paskiau su neįtikėtinu palengvėjimo jausmu ji išgirdo tolstančius žingsnius.

Vėlesnis poelgis nebuvo sąmoningo sprendimo rezultatas. Tyliai perbidzenusi holą durų link, pro mažą tarpelį, esantį tarp užuolaidos ir lango rėmo, ji pamatė moterį juodais, ilgais, truputį pražilusiais plaukais. Ši sėdosi ant stovinčio prie bordiūro motorolerio "Vespa". Kai motorolerio variklis atgijo, moteris atmetė plaukus atgal ir juos susegė.

"Tai Kros - toji pati, kuri atvyko drauge su Lariu Andervudu! Iš kur ji pažįsta Haroldą?" Nadina Kros įjungė pavarą, šoktelėjo iš vietos ir greitai dingo iš akiračio. Su didžiuliu palengvėjimu Franė atsiduso ir vėl apžiūrėjo kelnes. Ji ketino prasižioti ir išleisti laukan sunkiai tramdytą juoką, žinodama, kaip jis nuskambės - drebančiai ir su palengvėjimu. Bet užuot taip padariusi apsiverkė.

Po penkių minučių, pernelyg susinervinusi, kad galėtų pratęsti paieškas, pasistatė pintą kėdę ir išlipo pro rūsio langą. Kad nekiltų įtarimas, išlipusi ji stipriai pastūmėjo kėdę. Vis dėlto kėdė neatsidūrė buvusioje vietoje, bet žmonės panašių dalykų paprastai nepastebi... o ir neatrodė, kad Haroldas dažnai naudotųsi rūsiu - tik tiek, kad laiko jame kokakolą.

Franė uždarė langą ir priėjo prie dviračio. Silpnumas nuo išgyvento šoko dar nepraėjo, netgi šiek tiek pykino. Tegul nors kelnės išdžiūna, pamanė ji. Kai kitą kartą bandysite įsilaužti, Franse Rebeka, nepamirškite apsimauti neperšlampamas kelnaites.

Ji išriedėjo iš Haroldo kiemo ir stengdamasi kuo greičiau palikti Arapacho gatvę pasuko į miesto centrą, Kanjono bulvaro pusėn. Po ketvirčio valandos ji jau buvo namuose.

Visur buvo tylu.

Ji atsivertė savo dienoraštį, dirstelėjo į nešvarų šokoladinį atspaudą ir pamanė, kur gi galėtų būti Stju. Ir dar pagalvojo, ar ne su juo Haroldas.

"Ak, Stju, sugrįžk namo. Tu man reikalingas".

Išsiskyręs su Glenu, Stju parėjo į namus. Susimąstęs jis sėdėjo svetainėje ir galvojo, kur galėtų būti motušė Abigeilė ir ar teisūs Nikas su Glenu, viską palikdami savieigai, kai staiga į duris pasibeldė.

- Stju? - pašaukė Ralfas Brentneris. - Ei, Stju, ar tu namuose.

Su juo buvo Haroldas Lauderis. Šiandien Haroldo šypsena atrodė prislopinta, bet nevisiškai, jis buvo panašus į linksmą mirusiojo giminaitį, kuris laidotuvėse stengėsi atrodyti liūdnas.

Visa širdimi išgyvendamas motušės Abigeilės dingimą, Ralfas prieš pusvalandį sutiko Haroldą, kai šis, padirbėjęs prie vandentiekio, grįžinėjo namo. Ralfui patiko Haroldas, regis, jis visada buvo pasirengęs išklausyti ir kiekvienam, kuriam buvo sunku, pagelbėti... ir Haroldas, atrodė, nieko nereikalavo mainais. Ralfas išklojo viską, ką žinojo apie motušės Abigeilės dingimą, dar pridūręs savo nuogąstavimus, kad ją gali ištikti širdies priepuolis, arba ji susilaužys kokį nors trapų kaulelį, arba nakvodama po atviru dangumi paprasčiausiai numirs.

- Juk beveik kasdien apie vidurdienį pradeda lyti, - kol Stju pylė jam kavą, baigė savo pasakojimą Ralfas. - Sušlapusi drabužius, ji, žinoma, peršals. Ir kas tada?

- Bet mes negalime priversti ją grįžti, - pastebėjo Stju.

- Na taip, - nusileido Ralfas. - Bet Haroldas turi puikią idėją.

Stju perkėlė žvilgsnį:

- Kaip gyveni, Haroldai?

- Normaliai. O tu?

- Puikiai.

- O Franė? Tu ja rūpiniesi?

Haroldas Stju žvilgsnį sutiko ramiai, jo akyse švietė lengva šelmystė ir draugiškumas, bet Stju pajuto, kad besišypsančios Haroldo akys panašios į saulės atšvaitus ant Breikmeno karjero vandens paviršiaus, ten, namuose, - vanduo atrodė toks pat draugiškas, bet jo dugnas leidosi žemyn, į juodas gelmes, kur niekuomet neprasiskverbdavo saulės spindulys, ir iš pažiūros taikinguose Breikmeno karjero vandenyse su gyvenimu atsisveikino jau keturi berniūkščiai.

- Darau viską, ką galiu, - atsakė Stju. - Ir kokia gi tavo idėja, Haroldai?

- Na, klausyk. Aš suprantu, kaip į visa tai žiūri Nikas. Man aiškus ir Gleno požiūris. Jie mano, kad Laisvosios Zonos žmonės motušę Abigeilę suvokia kaip tam tikrą teokratišką simbolį... ir iš principo abu jie išreiškia Laisvosios Zonos žmonių nuomonę, ar ne taip?

Stju gurkštelėjo kavos.

- Ką tu turi galvoje, sakydamas "teokratiškas simbolis"?

- Aš tai pavadinčiau žemiškuoju Viešpaties Dievo testamento simboliu, - pasakė Haroldas, ir jo akys truputį apsiblausė. - Kaip Šventoji Brolija arba šventos karvės Indijoje.

Truputį įsiaudrinęs, Stju atsakė:

- Tiksliai. Tos karvės... joms leidžiama vaikščioti, kur tik jos užsimano ir sudaryti kamščius gatvėse, ar ne? Jos net gali įžirglioti į patalpas arba visiškai išeiti iš miesto.

- Taip, - sutiko Haroldas. - Bet daugelis tų karvių ligotos, Stju. Jos vos nemiršta iš bado. Kai kurios rimtai serga. Ir tai tik todėl, kad jos yra simbolis. Žmonės ten įsitikinę, neva Dievas jomis pasirūpins, kaip ir mūsų žmonės įsitikinę, esą Viešpats pasirūpins motuše Abigeile. Bet aš abejoju, ar teisus Viešpats Dievas, leisdamas vargšui veršeliui klajoti ir kentėti.

Ralfo veide atsispindėjo susirūpinimas, ir Stju suprato, ką šis jaučia. Jis ir pats jautė tą patį, todėl žinojo, koks gilus jo jausmas motušei Abigeilei. Jis suvokė, kad Haroldas jau ties piktžodžiavimo riba.

- Kad ir kaip ten būtų, - griežtai užbaigė Haroldas, atmesdamas šalin šventas Indijos karves, - mes negalime pakeisti žmonių požiūrio į motušę Abigeilę.

- Ir nenorėtume, - skubiai pridūrė Ralfas.
- Tikiu! - šūktelėjo Haroldas. - Galų gale būtent ji surinko mus visus draugėn, net nesinaudodama radijo siųstuvu. Aš siūlau balnoti mūsų ištikimuosius motociklus ir peršukuoti vakarinę Boulderio dalį. Jei labai nenutolsime vienas nuo kito, tai ryšį galėsime palaikyti per raciją.
Stju pritariamai linktelėjo. Būtent šitaip jis ir norėjo daryti. Šventos karvės lieka šventos karvės, Dievas Dievu, bet tiesiog negerai palikti ją likimo valiai. Ir religija čia niekuo dėta - tai tiesiog beširdiškumas, abejingumas.
- O jeigu ją rasime, - tęsė Haroldas, - tai paklausime, ar jai ko nors nereikia.
- Pavyzdžiui, pametėti atgal į miestą, - pašaipiai įsiterpė Ralfas.
- Bent jau žinosime, ar nieko jai neatsitiko, - atkirto Haroldas.
- Gerai, - tarė Stju. - Manau, jog tai puiki idėja, Haroldai. Vykstame tuojau pat, tik aš paliksiu raštelį Franei.
Bet visą laiką, kol rašė, jo neapleido neįveikiamas noras atsigręžti ir pasižiūrėti, ką veikia Haroldas ir kokia jo akių išraiška.

Haroldas pasišovė ištyrinėti vingiuotą kelio atkarpą tarp Boulderio ir Niderlendo, nes čia jis mažiausiai tikėjosi sutikti motušę Abigeilę. Vargu ar *jis* įstengtų atstumą nuo Boulderio iki Niderlendo nueiti per vieną dieną, tad ką jau kalbėti apie tą išprotėjusią senę. Už tai atsirado galimybė pasimėgauti malonia išvyka, kurios metu jis galėjo ramiai pasukti smegenis.
Kai sugrįžo į miestą, buvo be ketvirčio septynios. Poilsio aikštelėje pastatęs "Hondą", jis netoliese prisėdo už stalo ir ėmė kimšti sumuštinius, užsigerdamas juos kola. Visu ilgiu ištempta jo racijos antena kabėjo ant "Hondos" vairo ir silpnai traškėjo Ralfo Brentnerio balsu. Jie turėjo silpnus trumpabangius siųstuvus, o Ralfas jau gana aukštai įkopė į Flagstafo kalną.
- ...Tekančios Saulės plynaukštė... jokių jos pėdsakų... ten viršuje audra...
Po to garsiau ir iš arčiau pasigirdo Stju balsas. Jis buvo Čatakua parke, viso labo už keturių mylių nuo Haroldo.
- Pakartok, Ralfai.
Vėl atsklido Ralfo balsas, kuris, regis, šaukė iš visų jėgų. Taip jis susigriebs smūgį. Būtų puiki šios dienos pabaiga.
- Jokių požymių, jog ji čia! Aš pradedu leistis, nes noriu suspėti iki tamsos! Priimu!
- Dešimt-keturi, - niūriu balsu pratarė Stju. - Haroldai, kur tu?
Šluostydamasis į džinsus riebaluotas rankas, Haroldas atsistojo.
- Haroldai? Kviečiu Haroldą Lauderį! Haroldai, ar tu girdi?

Haroldas, viduriniu pirštu racijos pusėn parodęs nepagarbų gestą, kuris jaunų, kažkada Ogankvito vidurinėje mokykloje besimokiusių barbarų kalba reiškė: "eik tu...", paspaudė pokalbio mygtuką ir maloniu balsu, kuriam jis suteikė prideramą dalį suglumimo, pasakė:

- Aš čia. Išėjau į kelkraštį... pasirodė, jog ten kažkas yra. Bet tai buvo sena striukė. Priimu.

- Taip, supratau. Haroldai, kodėl tau neatvažiavus į Čatakua parką? Mes kartu palauksime Ralfo.

"Mėgsti įsakinėti, ar ne, subine? Aš galbūt turiu tau kai ką parengęs. Taip, galbūt".

- Haroldai, ar tu girdi?

- Taip, atleisk, Stju, aš užsisvajojau. Galėsiu atvažiuoti po penkiolikos minučių.

- *Ralfai, ar tu girdi?* - vėl suriko Stju, ir Haroldas piktai susiraukė. Jis vėl atkišo vidurinį pirštą, skirdamas tą patį gestą Stju ir nusišaipė. "O *šitą* ar matei tu, Laukinių Vakarų subine?"

- Supratau, jūs būsite Čatakua parke, - pro nesibaigiančius trukdžius vos prasimušė Ralfo balsas. - Aš vykstu ten. Ryšys baigtas.

- Aš irgi važiuoju ten, - pasakė Haroldas. - Ryšys baigtas.

Sustūmęs anteną, išjungęs raciją ir vėl ją pakabinęs ant vairo, jis, nespausdamas starterio, sustingo ant "Hondos" balno. Jis vilkėjo pašiltintą karišką striukę, labai patogią išvykai į šešių tūkstančių pėdų aukštį netgi rugpjūtyje. Bet striukė tarnavo ir kitam tikslui. Joje buvo daug užtrauktukais užsegamų kišenių, ir vienoje iš jų gulėjo 38-o kalibro "Smito-Vesono" revolveris. Pripildytu būgnu jis buvo sunkus, tarsi žinotų, kokios rimtos užduotys jo laukia: mirtis, naikinimas, žmogžudystės.

Šiandien vakare? Kodėl gi ne?

Į šią ekspediciją Haroldas vyko tikėdamasis, kad su Stju jam pavyks susidurti akis į akį. Panašu, jog nepraėjus nė penkiolikai minučių, tokia proga pasitaikys Čatakua parke. Bet ši išvyka turėjo dar vieną tikslą.

Jis visiškai nesirengė sukarti viso kelio iki Niderlendo - niekingo miesteliūkščio kalnuose, truputį aukščiau Boulderio, kuris ir garsėjo tik tuo, kad savo pabėgimo metu ten lyg ir buvo sustojusi Petė Herst. Motociklas lygiai gaudė, vėjas nelyginant atbukęs skustuvas degino veidą, ir Haroldui, vis aukščiau kylant į kalnus, kažkas pasikeitė.

Jeigu magnetą padėtum ant vieno stalo krašto, o gabaliuką metalo ant kito, tai nieko neįvyktų. Bet jei pamažu mažindamas atstumą metalą stumtum prie magneto (Haroldas akimirkai šį reginį sustabdė savo vaizduotėje, mėgaudamasis juo ir įsakydamas sau neužmiršti šiandien vakare sugrįžus namo užfiksuoti jį savo dienoraštyje), tai vieną nuostabų mirksnį atsitiks taip, jog metalas pajudės toliau, nei reikėtų tikėtis, atsižvelgiant į postūmio jėgą. Metalo gabalėlis sustos, bet taip akivaizdžiai nenoriai, lyg jis būtų atgijęs ir dalis jo gyvosios energijos būtų visiškas fizikinio inercijos dėsnio neigimas. Dar vienas ar du lengvi stumtelėjimai, ir jūs jau be-

veik - o galbūt iš tikrųjų - matote, kaip metalo gabalėlis tarsi greitame šokyje trūkčioja ir lengvai vibruoja ant stalo, panašiai į tuos meksikietiškus ant gumyčių šokčiojančius kamuoliukus, ir kiekviename iš tų mažyčių medinių kamuoliukų viduje - pats tikriausias gyvas kirminėlis. Dar vienas stumtelėjimas, ir pusiausvyra tarp trinties ir inercijos jėgos bei magneto traukos pažeidžiama pastarojo naudai. Galutinai atgijęs metalo gabalėlis dabar jau pats juda vis greičiau ir greičiau, kol galų gale priskries prie magneto ir tvirtai prie jo prilips.

Siaubingas, patrauklus procesas.

Kai šį birželį atėjo pasaulio pabaiga, magnetizmo jėga jam dar buvo nesuprantama, nors Haroldas ir galvojo (jo protas niekada nepasižymėjo racionaliu kryptingumu) apie tai, kaip ir panašiais tyrinėjimais užsiimantys fizikai: esą magnetizmas neatsiejamai susijęs su traukos reiškimusi ir trauka yra kertinis Visatos akmuo.

Pakeliui į Niderlendą, judėdamas vis *aukščiau* į vakarus, jausdamas, kaip darosi vis vėsiau, ir stebėdamas, kaip aplink dar aukštesnes viršūnes už Niderlendo lėtai tvenkiasi debesys, Haroldas pajuto, kaip lygiai toks procesas prasideda jame pačiame. Jis artėjo prie pusiausvyros taško... dar truputis, ir jis persivers anon pusėn. Jis buvo gabaliukas metalo, nutolęs kaip tik tokiu atstumu, kai menkiausias stumtelėjimas pasiunčia jį toliau, nei normaliomis sąlygomis tai padarytų ši stumianti jėga. Jis jau juto savyje tą virpčiojimą.

Dar niekuomet savo gyvenime jis nebuvo taip arti prie šventosios patirties. Jauni netiki šventaisiais, kadangi tikėjimas jais reikštų visų empiriškųjų objektų neišvengiamos mirties pripažinimą. Senė buvo tarytum koks mediumas, mąstė jis, taip pat ir Flegas, tasai Tamsos žmogus. Jie buvo žmogiškosios radijo stotys, ne daugiau. Tikroji jų jėga slypėjo tose bendruomenėse, kurios būrėsi aplink jų signalus, taip besiskiriančius vienas nuo kito.

Sustojęs siauros pagrindinės Niderlendo gatvės gale, palikęs įjungtą, švytinčią it katės akis "Hondos" žibintą, klausydamasis pušyse ir drebulėse ūžaujančio vėjo, Haroldas staiga pajuto kažin ką daugiau nei paprasta magnetinė trauka. Jis pajuto gluminančią, nepavaldžią jokiai logikai iracionalią valdžią, kuri sklido iš Vakarų. Trauka buvo tokia galinga, kad bandydamas detaliau ją apmąstyti galėjai paprasčiausiai išprotėti. Jis pajuto, kad jeigu šios traukos jėgos pusėn pajudės dar nors žingsnį, tai nebeįstengs savęs suvaldyti. Ir tuomet jis patrauks ten - tuščiomis rankomis.

O už tai, nors Haroldą sunku dėl to kaltinti, Tamsos žmogus jį užmuš.

Ir Haroldas, jausdamas šaltą palengvėjimą, kurį išgyvena nevykėlis savižudys, toldamas nuo ilgai stebėtos prarajos, pasuko atgalios. Bet jeigu jis panorės, tai galės ten iškeliauti dar šiandien vakare. Taip, Redmeną jis gali nukauti viena vienintele iš arti paleista kulka. O paskui jis šaltakraujiškai lauks pasirodant to Oklahomos puskvailio Brentnerio. Dar vienas šūvis į smilkinį. Niekas nesukrus išgirdę šūvius: čia buvo daug žvėrienos, ir žmonės dažnai medžiodavo net į miestą užklystančius elnius.

Dabar, be dešimties septynios. Jis suspės pašalinti abu iki pusės aštuonių. Franė nesukels aliarmo anksčiau nei pusę vienuoliktos, o gal ir vėliau, gi jis tuo metu jau bus toli nuo čia ir apžargui ant savo "Hondos" bei su dienoraščiu kuprinėje dums vakarų kryptimi. Bet nieko panašaus neįvyks, jeigu jis, prarasdamas laiką, sėdės čia ant motociklo.

"Honda" užsivedė iš antro karto. Puikus motociklas. Haroldas nusišypsojo - jis buvo tarsi linksmumo įsikūnijimas - ir nudūzgė Čatakua parko pusėn.

Kai Stju išgirdo Haroldo motociklo ūžesį, jau tirštėjo sutemos, o po akimirkos centrinės alėjos posūkyje tarp medžių sumirksėjo ir "Hondos" žibintas. Matėsi, kaip ieškodamas jo Haroldas sukinėja savo šalmu vainikuotą galvą. Stju pamojavo ranka. Po minutėlės išvydęs jį Haroldas taip pat mostelėjo ir perjungęs antrą pavarą ėmė artėti.

Po šios dienos, kurią bendrai dirbdami jie praleido trise, apie Haroldą Stju ėmė galvoti kur kas geriau... geriau nei kada nors. Haroldo idėja buvo velniškai gera, tai kas, kad nepavyko. Ir Haroldas, pasišovęs važiuoti į Niderlendą... jis, nors ir vilkėdamas pašiltintą striukę, tikriausiai gerokai sužvarbo. Kai priartėjo, Stju atkreipė dėmesį, jog amžina Haroldo šypsena labiau panaši į grimasą; jo veidas buvo įsitempęs ir neįtikėtinai blyškus. Suirzęs, jog viskas baigėsi būtent taip, o ne kitaip, pamanė Stju. Ūmai jis pajuto deginančią gėdą dėl to, kad jiedu su Frane pastovią jo šypseną ir pernelyg didelį Haroldo draugiškumą palaikė savotiška maskuote. Ar jie kada nors pagalvodavo, jog vaikinas galbūt paprasčiausiai stengiasi perversti savo gyvenimo puslapį, ir jam tai pavyksta truputį keistai - juk iki šiol jis nieko panašaus nebandė daryti. Ne, regis, nepagalvodavo.

- Na kaip, nieko? - paklausė jis Haroldo.

- Nieko, - atsakė Haroldas. Jo veide vėl pasirodė šypsena, bet kažkokia automatiška, bevalė, lyg žiojėjanti maskaradinės kaukės burna. Haroldo veidas kaip ir anksčiau buvo keistas ir mirtinai blyškus. Rankas jis laikė striukės kišenėje.

- Nesikrimsk. Tai buvo gera idėja. Greičiausiai ji jau sugrįžo. O jeigu ne, tai paieškas mes pratęsime rytoj.

- Tada mums tikriausiai teks ieškoti kūno.

Stju atsiduso.

- Galbūt... taip, visiškai įmanoma. Haroldai, kodėl gi mums nepavakarieniavus drauge?

- Ką? - atrodė, jog Haroldas atšoko į po medžiais tirštėjančią tamsą. Dar niekada jo šypsena nebuvo tokia įtempta.

- Pavakarieniauti, - kantriai pakartojo Stju. - Franė irgi džiaugsis tave pamačiusi. Tikrai. Ji iš tikrųjų džiaugsis.

- Na, galbūt... - su ankstesniu nerimu nutęsė Haroldas. - Bet aš... supranti, aš šį tą jai jutau. Gal geriau, jeigu mes... kurį laiką apie tai negal-

vosime. Jokių asmeniškumų. Jūs abu vienas kitam puikiai tinkate. Aš tai suprantu, - jo šypsena nušvito ankstesniu nuoširdumu. Ji buvo tokia užkrečianti, kad ir Stju nesusilaikė nenusišypsojęs.

- Kaip nori, Haroldai. Bet mūsų namų durys tau atviros bet kokiu laiku.

- Ačiū.

- Ne, tai aš turiu tau dėkoti, - rimtai pasakė Stju.

Haroldas nustebęs sumirksėjo:

- Man?

- Taip, tau. Už tai, kad paraginai mus ieškoti; nors ir nepavyko, bet kiti juk viską palieka likimo valiai. Leisk man paspausti tau ranką, - Stju ištiesė ranką. Minutėlę Haroldas bukai į ją įsistebeilijo, ir Stju pamanė, kad jo gestas nebus priimtas. Bet Haroldas iš striukės kišenės ištraukė dešinę - atrodė, jog ji už kažko užkliuvo, galbūt už užtrauktuko, - ir paskubom paspaudė Stju ranką. Haroldo delnas buvo šiltas ir mažumėlę drėgnas. Stju vis žvalgėsi į centrinę alėją.

- Laikas jau ir Ralfui pasirodyti. Kad tik jam besileidžiant nuo to nedraugiško kalno kas nors neatsitiktų. Jis... o štai ir jis.

Alėjos gilumoje, lyg žaisdama slėpynių, tai pasirodydavo, tai vėl pranykdavo tarp medžių žibinto šviesa.

- Taip, tai jis, - už Stju nugaros keistu, neišraiškingu balsu burbtelėjo Haroldas.

- Ir su juo dar kažkas.

- Kaip kaip?

- Štai, - Stju parodė į motociklo žibintą, judantį įkandin pirmojo.

- A-a-a, - vėl toks pat keistai neišraiškingas tonas. Stju net atsigręžė.

- Haroldai, ar gerai jautiesi?

- Tiesiog pavargau.

Antrasis pasirodė esąs Glenas Beitmenas; jis atbirbė ant mažyčio mopedo, palyginti su kuriuo net Nadinos "Vespa" atrodė tarytum "Harlis". Už Ralfo ant užpakalinės sėdynės Stju ir Haroldas išvydo Niką Androsą. Nikas visus pakvietė į namus, kuriais jis dalijosi su Ralfu, išgerti kavos su gurkšneliu brendžio. Stju sutiko, bet Haroldas, teisindamasis nuovargiu, atsisakė.

"Jis velniškai sutrikęs", - nusprendė Stju. Jis pagalvojo, kad pirmą kartą jaučia simpatiją Haroldui, ir dar apie tai, jog šis jausmas kilo kiek pavėluotai. Jis pakartojo Niko kvietimą, bet Haroldas tik papurtė galvą, taręs, kad per dieną siaubingai išvargo ir tesvajoja kuo greičiau pasiekti lovą.

Kai Haroldas pagaliau pasiekė savo namo duris, jis taip drebėjo, jog vos įstengė į spynos kiaurymę pataikyti raktą. Užsirakino duris iš vidaus ir užšovė skląstį. Paskui atsirėmė į staktą, atmetęs galvą ir užsimerkęs,

jausdamas, kad iš akių tuojau pat paplūs isteriškos ašaros. Vos pergalėjęs save, jis apgraibomis nužabaliojo į svetainę ir užžiebė visas tris dujines lempas. Kambarys nušvito, ir nuo šviesos jam truputį atlėgo.

Jis atsisėdo į savo mėgstamiausią krėslą ir užsimerkė. Kai širdis šiek tiek aprimo, prisiartino prie židinio, išėmė neįtvirtintą plytą ir išsitraukė savo DIDŽIĄJĄ KNYGĄ. Paprastai didžiojoje knygoje įrašomos nesumokėtos skolos, uždelsti mokesčiai, sukauptos sumos. Būtent čia po visomis sąskaitomis žymimas galutinis "apmokėta".

Haroldas vėl klestelėjo į krėslą, atsivertė švarų puslapį ir padvejojęs parašė: "1990 m. rugpjūčio 14 d.". Eilutė po eilutės, puslapis po puslapio rašė kone pusantros valandos. Rašant jo veidas keitėsi: beprotiškas susižavėjimas užleido vietą bukam teisuoliškumui, išgąstis - džiaugsmui, ir pagaliau liguista grimasa - įprastai pašaipai. Užbaigęs jis perskaitė, ką parašęs *("Tai mano laiškas pasauliui, kuris niekada man nerašė...")* ir ėmė masažuoti pavargusią ranką.

Jis padėjo DIDŽIĄJĄ KNYGĄ į vietą ir užstūmė plytą. Haroldas buvo ramus: jis išliejo viską, kas jame buvo susikaupę, savo siaubą ir įniršį jis perdavė popieriui, ir jo sprendimas nepakito. Tai gerai. Kartais patsai įvykių užrašymo aktas jį sunervindavo, ir jis suvokė, kad taip atsitikdavo tuomet, kai dėstydamas veidmainiaudavo arba kai parodydavo nepakankamai pastangų, idant buką tiesos kraštą taip užaštrintų, jog į jį būtų galima įsipjauti - kad net kraujas ištrykštų. Bet šiandien jis padėjo dienoraštį atgal, jausdamasis ramus ir nesuirzęs. Jo įniršis ir baimė, ir įtampos būsena buvo atspindėti taip patikimai, o plyta taip ištikimai saugos jo paslaptį, jog jis gali ramiai sau užmigti.

Atsargiai praskleidęs užuolaidas, Haroldas apžvelgė tylią gatvę. Stebeilydamas į Flatironų kalnus, jis ramiai galvojo apie tai, kaip arti buvo atsidūręs prie finalo - tiesiog išsitraukti 38-o kalibro "patranką" ir pamėginti patiesti visus keturis. Tada jų veidmainiškam Organizaciniam komitetui ateitų galas. Jeigu jis būtų jais atsikratęs, reikiamo kvorumo nebeliktų.

Bet kitą minutėlę suplonėjusi sveiko proto gija, užuot nutrūkusi, jį sulaikė. Jis įstengė atsiplėšti nuo revolverio ir paspausti išdavikišką pagyrūno ranką. Kaip tai atsitiko, jis niekuomet nesupras, bet šlovė Dievui, kad atsitiko būtent taip. Išskirtinis genijaus bruožas yra gebėjimas viską iškęsti - lygiai taip pat jis ketina elgtis ir ateityje.

Haroldas norėjo miegoti, už nugaros buvo ilga, pilna įvykių diena. Haroldas išjungė dvi dujines lempas ir paėmė paskutiniąją, norėdamas pernešti ją į miegamąjį. Eidamas per virtuvę, jis staiga sustojo kaip įkastas. Durys į rūsį buvo atviros. Haroldas, aukštai iškėlęs lempą, nusileido per tris pakopas. Jo širdis prisipildė siaubo, kuris išstūmė iš ten buvusią ramybę.

- Kas ten? - riktelėjo jis. Jokio atsako. Jis matė stalo žaidimą "Ledo rutulys". Plakatus. Tolimajame kampe stovėjo eile išrikiuoti kriketo plaktukai. Jis nusileido dar per tris pakopas. - Ar čia kas nors yra?

Nieko. Jis nejautė niekieno buvimo. Bet tai jo išgąsčio nenumaldė. Aukštai virš galvos laikydamas lempą, jis įveikė likusį kelią. Paskutinis laiptelis. Kambarį kirto jo siaubūniškas šešėlis, didžiulis ir juodas kaip beždžionė iš Morgo gatvės.

Ar buvo ten kas nors ant grindų? Taip. Buvo. Apėjęs žaislinį autotreką, Haroldas prisiartino prie tos vietos po langu, kur nulipo Franė. Ant grindų buvo pabiręs šviesiai rudas smėlis. Haroldas nuleido lempą. Smėlyje aiškiai kaip piršto atspaudas matėsi sportinių batelių pėda... raštas neįmantrus, tiesiog apskritimai ir linijos. Norėdamas užfiksuoti atmintyje, Haroldas ilgai į jį dėbsojo, o paskiau, spyręs koja, pavertė pėdsaką lengvu debesėliu. Lempos šviesa apšvietė jo, nelyginant atgijusios vaškinės figūros, veidą.

- Tu užmokėsi! - iškošė pro dantis Haroldas. - Kad ir kas tu būtum, užmokėsi! Taip, užmokėsi! Taip, užmokėsi!

Bandydamas surasti kitus įsibrovimo požymius, jis pakilo laipteliais ir apėjo visą namą. Bet nieko nerado. Paieškas jis baigė svetainėje, miegą kaip ranka nuėmė. Jis jau buvo bemanąs, jog kažkas - galbūt vaikas - įlindo pas jį iš smalsumo, kai staiga jo smegenyse lyg raketa vidurnakčio danguje švystelėjo mintis: DIDŽIOJI KNYGA! Įsibrovimo motyvas buvo toks akivaizdus, toks siaubingas! Kaipgi jis vos nepražiopsojo jo? Šoko prie židinio, atitraukė plytą ir ištraukė DIDŽIĄJĄ KNYGĄ. Pirmą kartą suvokė, kokia ši pavojinga. Jeigu kas nors ją suras, - galas viskam. Kas, jeigu ne jis, gali geriau apie tai žinoti?

Bet ar neprasidėjo viskas nuo Franės dienoraščio?

DIDŽIOJI KNYGA. Kojos atspaudas. Ar *pastarasis* reiškė, jog anoji buvo surasta? Žinoma, ne. Bet kaip tuo įsitikinti? Tokio būdo *nebuvo,* tokia tat gryniausia, velniška tiesa.

Įstūmęs plytą ankstesnėn vieton, jis nusinešė DIDŽIĄJĄ KNYGĄ į miegamąjį ir padėjo po pagalve šalia “Smito-Vesono” revolverio. Svarstydamas, jog dienoraštį reikėtų sudeginti, jis žinojo: to niekada negalės padaryti. Po šiais viršeliais buvo geriausia, ką jis parašė per savo gyvenimą, vienintelis kūrinys, kaip jo tikėjimo ir asmeninės atminties rezultatas.

Gulėdamas jis nepaliaujamai perkratinėjo galvoje įmanomas vietas slėptuvei. Po nepritvirtinta lenta? Sandėliuko gilumoje? O galbūt pasinaudoti senu kaip pasaulis triuku ir pastatyti jį į vieną iš knygų lentynų - tiesiog dar vienas tomas tarp daugybės kitų, iš vienos pusės “Reader’s Digest” komplektas, o iš kitos “Tikra moteris”? Ne - tai būtų pernelyg drąsu; jis niekada negalės ramiai palikti namų. O gal pasinaudoti depozitine saugykla banke? Ne, irgi netinka - dienoraštis turi būti su juo visada.

Pagaliau Haroldo vokai apsunko, ir artėjančio miego išvaduotoje sąmonėje išplaukė neaiški mintis: *“Ją reikia paslėpti... šis daiktas... jeigu Franė būtų geriau paslėpusi savąjį... jeigu aš nebūčiau perskaitęs, ką ji iš tikrųjų galvoja apie mane.... jos veidmainiškumas... jeigu ji... ”*

Staiga plačiai atmerkęs akis, jis atsisėdo lovoje, iš lūpų ištrūko tylus šūksnis. O po kelių sekundžių jį ėmė krėsti šaltis. Ar ji žinojo? Nejaugi tai buvo Franės kojos antspaudas? Dienoraščiai... Metraščiai... Didžiosios knygos...

Praėjo nemažai laiko, kol jis užmigo. Ramybės jam nedavė viena, vis ta pati mintis: ar Franė Goldsmit avi sportiniais arba teniso bateliais. Ir jeigu taip, tai koks raštas ant jų padų?

Raštas ant padų. Raštas ant padų... Haroldą kankino nerimastingi sapnai, ir jis ne kartą sielvartingai šūkčiojo tamsoje, lyg bandydamas atsiriboti nuo to, kas stipriai įsitvirtino jo pasąmonėje.

Stju sugrįžo truputį po devintos. Franė, gulėdama lovoje, skaitė knygą "Penkiasdešimt draugiškų augalų". Kai jis įėjo, ji atsikėlė.

- Kur tu *buvai?* Aš taip jaudinausi!

Stju paaiškino, kad Haroldui kilo idėja vykti ieškoti motušės Abigeilės, bent jau surasti kokius nors pėdsakus. Apie šventas karves jis nutylėjo. Atsisegiodamas marškinius, jis užbaigė:

- Mes ir tave būtume pasiėmę kartu, bet nežinojome, kur esi.

- Aš buvau bibliotekoje, - stebėdama, kaip jis nusivelka marškinius ir deda juos į nešvariems skalbiniams skirtą nertinį maišą, pasakė ji. Jo kūnas buvo ganėtinai plaukuotas, ir Franė susigriebė begalvojanti, jog iki sutinkant Stju plaukuoti vyrai jai visada palikdavo atstumiantį įspūdį. Dar jai toptelėjo, kad tasai palengvėjimas, kurį pajuto jam sugrįžus namo, padarė ją šiek tiek kvailoka.

Haroldas skaitė jos dienoraštį, dabar ji tuo neabejojo. Franė siaubingai bijojo, jog Haroldas gali sumanyti ką nors tokio, ir kai Stju pasiliks vienas... ką nors jam padaryti... Bet kodėl dabar, šiandien, būtent tada, kai ji viską pastebėjo? Jeigu Haroldas taip ilgai nieko nesiėmė, tai ar ne logiška būtų manyti, kad jis apskritai nieko neketina daryti? Ir argi perskaitęs jos dienoraštį, Haroldas paprasčiausiai negalėjo suprasti savo pretenzijų į ją beviltiškumo? Kai prie viso šito dar prisidėjo naujiena apie motušės Abigeilės dingimą, Franė jau buvo subrendusi matyti vien bloga lemiančius ženklus, tarsi buriant iš viščiuko vidurių, bet tiesa buvo viena: Haroldas perskaitė tik jos *dienoraštį,* o ne pasaulinio masto nusikaltimų išpažintį. Ir jeigu ji papasakotų Stju apie tai, ką sužinojo, tai pasirodytų kaip paprasčiausia kvailelė, ir jis tikriausiai pasiųstų Haroldą po velnių... o galbūt pirmiausiai ją pačią - už tai, kad pasirodė tokia kvaila.

- Na kaip, jokių motušės Abigeilės pėdsakų?

- Jokių.

- O kaip atrodė Haroldas?

- Labai pavargęs, - Stju nusimovė kelnes. - Gaila, kad jo idėja nedavė rezultatų. Aš pakviečiau jį pas mus vakarienei bet kada, kai tik jis pa-

norės. Tikiuosi, kad tu neprieštarausi. Atrodo, jog šis pienburnis pradeda man iš tikrųjų patikti. Aš nieku gyvu nebūčiau juo patikėjęs, jeigu apie tai man būtų pasakę tą dieną, kai aš sutikau jus abu Niū Hampšyre. Gal nereikėjo jo kviesti?

- Na kodėl gi, - truputį pagalvojusi atsakė Franė. - Ne, aš norėčiau, kad mes su Haroldu sutartume.

"Aš einu iš proto, galvodama, jog Haroldas galbūt ketina nupjauti jam galvą, - pamanė ji, - *o Stju kviečia jį vakarienei. Na kas gi tai, jei ne kvailos nėščios moters fantazijos".*

Stju atsiduso:

- Jeigu motušė Abigeilė nepasirodys iki aušros, aš tikriausiai pasiūlysiu Haroldui vėl pradėti paieškas.

- Aš irgi norėčiau vykti, - skubiai pareiškė Franė. - Atsiras ir daugiau žmonių, kurie suabejos, jog maistą jai atneša varnos. Vienas iš jų - Dikas Volmenas. Kitas - Laris Andervudas.

- Puiku, - guldamasis šalia jos, tarė Stju. - Nagi prisipažink, ką tu ten turi po šiais marškinėliais?

- Toks stipruolis milžinas galėtų tai išsiaiškinti ir be mano pagalbos, - vylingai nusišypsojo Franė.

Pasirodė, kad ten nebuvo nieko.

Kitą rytą, aštuntą valandą, į paieškas leidosi šešiese: Stju, Franė, Haroldas, Dikas Volmenas, Laris Andervudas ir Lusė Sven. Apie vidurdienį ieškotojų jau buvo dvidešimt, o užslenkant sutemai, kurias kalno papėdėje paprastai lydi trumpalaikis lietutis, jų galėjai suskaičiuoti daugiau nei penkias dešimtis. Į vakarus nuo Boulderio jie naršė krūmus, perbrido upelių brastas, palaikydami nenutrūkstantį ryšį per raciją, apieškojo kiekvieną kanjoną.

Visus užvaldė kažkas panašaus į nuolankią baimę, kuri pamažu pakeitė vakarykštį geraširdiškumą. Nepaisant valdingos sapnų jėgos, dėl kurios motušė Abigeilė Zonoje tapo vos ne pusdieviu, daugelis žmonių patyrė pakankamai praradimų ir į susidariusią situaciją gebėjo žvelgti realiai: senutei seniai daugiau kaip šimtas metų, ir iškeliavusi vienut vienutėlė praleido visą naktį. O dabar prasidėjo ir antra naktis.

Vaikinas, vardu Normanas Kelogas, kuris su dvidešimties žmonių grupe į Boulderį atvyko iš pačios Luizianos (jie pasirodė vakar vidurdienį), metė savo beisbolininko kepuraitę ir įsirdęs pratarė:

- Na ir nesiseka man... kas gi čia pas jus ją medžioja?

Čarlis Impeningas, tapęs tarsi neetatiniu Zonos likimo pranašautoju (būtent jis išplatino "džiaugsmingą" žinią apie neišvengiamą sniegą rugsėjyje), pirmasis pareiškė, kad motušės Abigeilės dingimas - ko gero, ženklas jiems visiems iš čia dingti. Galų gale, Boulderis yra *pernelyg arti.*

Pernelyg arti ko? Patys žinote, *prie ko* jis yra per arti, o Niujorke arba Bostone, Čarliui, Meviso Impeningo sūnui, bus šimtą kartų saugiau. Bet niekas jo nepalaikė. Visi per daug pavargo ir buvo pasirengę likti. Jeigu pašals ir nepradės veikti šildymas, jie galbūt ir pajudės kelionėn, bet ne anksčiau. Jie dar laižėsi savo žaizdas. Impeningo mandagiai paklausė, ar jis neketina iškeliauti vienas? Impeningas atsakė šventai tikįs ir, be abejo, sulauks, kaip kas nors dar pamatys šviesą iš erškėčių krūmo. Tuomet ir pasklido gandas, neva Glenas Beitmenas pareiškė nuomonę, jog iš Čarlio Impeningo išeis neblogas Mozė.

"Nuolanki baimė" - būtent taip Glenas Beitmenas apibūdino jų bendriją apėmusį jausmą, kadangi jie visi, nepaisant savo sapnų ir gilios baimės, nežinodami, kas dedasi kitoje Uolinių kalnų pusėje, kaip ir anksčiau liko sveikai mąstantys žmonės. Prietarams subręsti ir pasireikšti kaip ir tikrai meilei reikia laiko. Pastatę kluoną, kalbėjo Glenas Nikui, Stju ir Franei, kai tamsa sustabdė jų paieškas, prie durų galais į viršų kabinate pasagą, kad jūsų neapleistų sėkmė. Bet jeigu viena vinis iškrinta ir pasaga apsiverčia galais į apačią, jūs gi nepaliekate sandėlio.

- Gal ir ateis diena, kai jūs arba jūsų vaikai *galbūt* paliks kluoną, jeigu pasaga pabaidys sėkmę, bet iki tol dar praeis daug metų. Panašiai mes jaučiamės ir dabar - kažkaip keistai sutrikę. Bet tai, aš manau, praeis. Ir jeigu motušė Abigeilė negyva, - bet aš tikiuosi, kad Dievas ją saugo, - tai geresnio laiko mūsų bendrijos dvasinei sveikatai išsaugoti turbūt neįmanoma ir sugalvoti.

Nikas parašė: "Bet jeigu jai buvo skirta tarnauti kliūtimi mūsų Priešininkui, būti jo atsvara, tai kas nors ir čia privalo išsaugoti svarstyklių pusiausvyrą..."

- Taip, suprantu, - rūškanai sutiko Glenas. - Aš žinau. Galbūt išties ateina dienos, kai pasaga jau ne tokia svarbi... arba jos jau praėjo. Patikėkite manimi, aš tai suprantu.

Franė paklausė:

- Glenai, nejaugi jūs iš tikrųjų manote, kad mūsų anūkai bus prietaringi aborigenai? Burtininkai ir šamanai, savo ritualais besišaukiantys sėkmės?

- Frane, man nesuteiktas gebėjimas įžvelgti ateitį, - pasakė Glenas, lempos šviesoje jo veidas atrodė senas ir išsekęs kaip nevykėlio burtininko. - Aš netgi nepakankamai aiškiai suvokiau tą poveikį, kurį motušė Abigeilė darė mūsų bendrijai, kol šią naktį Stju ant Flagstafo kalno man to neišaiškino. Bet aš žinau viena: visi mes esame šiame mieste dėl dviejų priežasčių. Supergripą galime įrašyti į žmonijos kvailybių sąskaitą. Ir ne tiek svarbu, kas tai padarė: mes, rusai ar latviai. Tai, kas konkrečiai apvertė mėgintuvėlį, visuotinės tiesos akivaizdoje praranda bet kokią reikšmę: *"Bet kokio racionalizmo pabaigoje žiojėja bendras kapas".* Fizikos ir biologijos dėsniai, matematikos aksiomos, visa tai mirtinų spąstų dalis, kadangi mes - tokie, kokie esame. Nebūtų Keliaujančio kapitono, pasirodytų kas nors kitas. Buvo madinga viskuo kaltinti "techniką", bet

"technika" - tik medžio kamienas, bet ne jo šaknys. Šaknys yra protas, ir šį žodį aš apibūdinčiau taip: racionalizmas - tai idėja apie nepaliaujamą kažko pažinimą būtyje. Tai mirtini spąstai. Ir racionalizmas visada jais buvo. Būtent todėl, jeigu norite, supergripą galima priskirti racionalizmui. Bet kita priežastis, dėl kurios mes visi esame čia, yra sapnai, o sapnai *iracionalūs*. Komiteto posėdyje apie tą paprastą faktą mes susitarėme nekalbėti, bet dabar mes neposėdžiaujame. Todėl aš išsakysiu tai, ką mes visi manome esant tiesa. Visi mes čia atsidūrėme mums nesuprantamų jėgų valia. Mano supratimu, tai reiškia, jog mes pradedame suvokti - kol kas tik pasąmonėje, nuolat stabdomi mūsų kultūrinio atsilikimo - kitokį egzistavimo esmės apibūdinimą. Idėją, kad mes niekados neįstengsime *ką nors* suprasti apie būtį. Ir jeigu racionalizmas yra mirtini spąstai, tai iracionalizmas gali tapti išsigelbėjimo spąstais... bent jau tol, kol neatsiras priešingų įrodymų.

Stju labai lėtai ištarė:

- Na, aš irgi prietaringas. Dėl to iš manęs juokėsi, bet taip yra. Aš juk žinau, kad visiškai nesvarbu, ar vienu degtuku pridegsi dvi ar tris cigaretes, bet pridegęs dvi aš nekreipiu dėmesio, o jei pasitaiko trys - imu nervintis. Aš vengiu vaikščioti po laiptais, ir jeigu kelią perbėga juoda katė, stengiuosi apeiti aplinkui. Bet gyventi be mokslo... lenkiantis saulei, galbūt... manant, kad kažkokia pabaisa ridena dangumi rutulius, kai ima griaudėti perkūnija... visa tai manęs kažkaip neįkvepia, Pliki. Taip, man tai panašu į savotišką vergiją.

- O jeigu taip ir yra iš tikrųjų? - tyliai paklausė Glenas.

- Kas būtent?

- Įsivaizduok, jog racionalizmo era praėjo. Aš pats bemaž visiškai įsitikinęs, kad taip ir yra. Kaip jūs žinote, ji ir anksčiau ateidavo bei praeidavo; ji kone apleido mus septintame dešimtmetyje, vadinamuoju Vandenio periodu, ir viduramžiais ji velniškai ilgai atostogavo. Ir įsivaizduokite... įsivaizduokite, kai racionalizmas pasitraukia - lyg ryški šviesa laikinai mus palieka, ir mes gebame regėti... - jis susimąstė, lyg įsižiūrėdamas į save vidine akimi.

- Ką matyti? - paklausė Franė.

Glenas pakėlė į ją akis: pilkos ir keistos, atrodė, jos švietė kažkokia vidine šviesa.

- Paslėptą magiją, - tyliai ištarė jis. - Ištisą stebuklų visatą, kur upės teka į kalnus, o ne nuo kalnų, miško tankmėje gyvena troliai, o kalnų urvuose glaudžiasi drakonai. Be to, ir kitus pritrenkiančius stebuklus, *baltąją* galią. "Lozoriau, pasirodyk". Vanduo pavirsta vynu. Ir... ir kas žino, galbūt... išvaromi velniai, - patylėjęs jis nusišypsojo. - Išsigelbėjimo spąstai.

- O Tamsos žmogus? - dusliai paklausė Franė.

Glenas gūžtelėjo pečiais:

- Motušė Abigeilė jį vadino Šėtono Atžala. Galbūt jis tiesiog paskutinis burtininkas, racionaliosios minties kerėtojas, kaupiantis prieš mus

technikos priemones. Ir galbūt esama dar kažko, kažko daug juodesnio. Aš tik žinau, kad jis *yra,* ir aš jau nebemanau, jog sociologija, psichologija arba dar kokia nors *logija* padarys jam galą. Manau, kad tai atliks tiktai baltoji magija... Ir mūsų baltoji burtininkė klaidžioja kažkur ten viena vienutėlė.

Glenas per vargą užbaigė paskutiniąją frazę ir skubiai nudelbė akis. Lauke tvyrojo tamsa, vėjo šuorai į Stju ir Franės langus nuo kalnų bėrė lietaus rieškutes. Glenas užsirūkė savo pypkę. Stju išsitraukė iš kišenės saujelę monetų ir pakratė jas delnuose, o paskui pažiūrėjo, kiek iškrito "skaičių" ir kiek "herbų". Nikas, savo bloknote automatiškai piešiantis ornamentus, įsivaizdavo tuščias Šojos gatves ir girdėjo - taip, girdėjo, - kaip balsas jam kužda: *"Nebyly, Jis eina paskui tave. Jis jau netoliese".* Kai Glenas ir Stju įkūrė židinyje ugnį, visi jie ilgai absoliučioje tyloje spoksojo į liepsnos liežuvius.

Kai svečiai išsiskirstė, Franė, jausdamasi labai nelaiminga, visai paniuro. Stju irgi skendėjo giliuose apmąstymuose. Jis atrodo pavargęs, pamanė ji. Rytoj mums derėtų pasilikti namuose, tiesiog pasilikti namuose ir pasikalbėti, o po pietų nusnūsti. Mums būtina truputį atsipalaiduoti. Franė pažvelgė į dujinę lempą, ir staiga ji siaubingai panoro, kad vietoje dujinio ragelio nušvistų elektros šviesa, kurią galėjai išgauti tokiu paprastu jungiklio paspaudimu. Ji pajuto, kaip akyse tvenkiasi ašaros. Franė piktai paliepė sau liautis, neapsunkinti jų problemų dar ir šituo, bet už ašaras atsakinga jos dalis, regis, paklusti neketino.

Netikėtai Stju nušvito:

- Dieve mano! Aš vos nepamiršau!

- Ko nepamiršai?

- Tuojau parodysiu! - jis išėjo iš miegamojo ir skubiai nubildėjo laiptais. Ji prisiartino prie durų ir po akimirkos išgirdo, kaip jis grįžta. Jo rankoje kažkas buvo... tai buvo... tai...

- Stiuartai Redmenai, iš kur tu *tai* paėmei? - maloniai nustebusi paklausė ji.

- Liaudies muzikos instrumentas, - nusišypsojęs pasakė jis.

Paėmusi skalbimo lentą, Franė ėmė vartyti ją rankose. Kambaryje ėmė šokčioti lentos atspindimi atšvaitai.

- Liaudies?..

- Taip, ten, Riešutmedžio gatvės pradžioje.

- Skalbimo lenta *muzikos instrumentų* parduotuvėje?

- Taip. Ten dar buvo velniškai gera gelda, bet kažkas ją suspėjo prakiurdyti - matyt, norėjo ją paversti vežimėliu pirkiniams sukrauti.

Franė nusijuokė. Padėjusi skalbimo lentą ant sofos, ji tvirtai apkabino Stju. Glamonėjančios jos kūną rankos stabtelėjo ant krūtinės, ir Franė dar stipriau prie jo prigludo.

- Gydytojas jam išrašė malonią muziką, - sušnabždėjo ji.
- Tikrai.
Franė prigludo veidu prie Stju skruosto.
- Panašu, kad nuo jos jis puikiai jaučiasi. Stju, ar tu gali padaryti taip, kad aš puikiai jausčiausi?
Nusišypsojęs jis pakėlė ją ant rankų.
- Na, - pasakė jis, - galbūt man verta pamėginti?

Kitą dieną, penkiolika po dviejų, nepasibeldęs pas juos įsiveržė Glenas Beitmenas. Franė buvo pas Lusę Sven, moterys pyragams maišė tešlą. Atsiplėšęs nuo Makso Brendo vesterno, Stju pažvelgė į Gleną, kurio išblyškęs veidas atrodė priblokštas, akys buvo plačiai atvertos. Stju tuojau pat numetė šalin knygą.
- Na ir reikalai, Stju, - pasakė Glenas. - Kaip aš džiaugiuosi, jog tu namuose.
- Kas atsitiko? - paklausė Stju. - Nejaugi... kas nors ją rado?
- Ne, - sėsdamasis ant kėdės, lyg jam būtų pakirtę kojas, papurtė galvą Glenas. - Tai ne bloga, o gera naujiena. Bet ji labai keista.
- Kas? Kas atsitiko?
- Kodžakas. Po priešpiečių aš užsnūdau, o atsikėlęs pamačiau priebutyje miegantį Kodžaką. Stju, jis atrodo velniškai sužalotas, lyg būtų pabuvojęs mėsmalėje su bukais peiliais, bet visgi tai jis.
- Tu turi omenyje *šunį? Tą* Kodžaką?
- Kaip tik jį aš turiu omenyje.
- Ar tu įsitikinęs?
- Tas pats medalis, ant kurio parašyta: “Vudsvilis, N.H.” Tas pats raudonas antkaklis. Tas pats šuo. Jis labai sulyso, ir jam ne kartą teko kautis. Dikas Elisas - jis tiesiog džiūgauja, kad įdomumo dėlei gali padirbėti su gyvūnu, - Dikas sako, jog Kodžakas visam laikui neteko vienos akies. Ant pilvo ir šonų siaubingi nubrozdinimai, kai kurie infekuoti, bet Dikas juos sutvarkė. Suleido jam raminančiųjų ir perrišo. Diko žodžiais, panašu, jog Kodžakas kovėsi su vilku, galbūt netgi ne su vienu. Bet pasiutligės nenustatė. Kodžakas švarus, - Glenas lėtai papurtė galvą, jo skruostais nusirito dvi ašaros. - Tas prakeiktas šuo vis dėlto sugrįžo pas mane. Prisiekiu Dievu, Stju, geriau aš jo nebūčiau palikęs likimo valiai. Vien nuo tos minties man darosi velniškai bloga.
- Glenai, kitaip nebuvo įmanoma pasielgti. Ar motociklu jį turėjai vežti?
-Taip, *bet... jis sekė* paskui mane, Stju. Atsitiko taip, apie ką retsykiais galėjai perskaityti “Star” savaitraštyje: “Ištikimas šuo sekė įkandin savo šeimininko du tūkstančius mylių”. Kaip jis tai galėjo padaryti? Kaip?
- Galbūt taip pat, kaip ir mes. Šunys sapnuoja, tu žinai, - tikriausiai jie sapnuoja. Argi tu niekada nepastebėjai, kaip dreba miegančio šuns lete-

nos? Arnete gyveno senukas, vardu Vikas Pelfris, tad štai jis mėgdavo sakyti, jog šunys sapnuoja dvejopus sapnus: gerus ir blogus. Gerus, kai virpa jų letenos. Blogus, kai sapnuodami jie urzgia. Pažadink šunį blogo sapno metu, ir jis tau tikriausiai įkąs.

Glenas nustebęs papurtė galvą:

- Sakai, jis *sapnavo*...

- Tai, apie ką aš kalbu dabar, nė kiek nejuokingiau nei tai, apie ką tu kalbėjai vakar, - su priekaištu pastebėjo Stju.

Nusišaipęs Glenas patvirtindamas linktelėjo galvą:

- O, aš negaliu apie *panašius* niekus šnekėti ištisas valandas - juk aš esu vienas didžiausių visų laikų šūdvežių. Tiesa, aš taip elgiuosi tada, kai iš tikrųjų kas nors *atsitinka*.

- Na štai - pradėjome sveikata, o baigėme maldomis už mirusįjį.

- Eik tu... rytų teksasieti. Ar nenorėtum pažvelgti į šunį?

- Būtinai.

Gleno namas buvo Eglių gatvėje, už dviejų kvartalų nuo Boulderedo viešbučio. Kažkada šalia priebučio žaliavę vijokliai kaip ir daugelis Boulderio vejų ir gėlynų nudžiūvo - kasdien nepalaistant, sausas klimatas juos įveikė.

Verandoje ant mažo apvalaus staliuko stovėjo džino ir toniko buteliai.

- Velniškai malonus skonis be ledo, ar ne, Glenai?

- Po trečios jau nepastebi - su ledu ar be jo, - nusijuokė Glenas.

Šalia butelių gulėjo peleninė su penkiomis pypkėmis ir knygomis "Dzen" bei "Menas išsaugoti tvarkingą motociklą", "Ketvirtas kamuolys", "Mano ginklas šaudo greitai" - visos jos buvo atverstos ties skirtingais puslapiais. Čia pat stovėjo praimta dėžutė sausainių.

Kodžakas gulėjo priebutyje, ant priekinių letenų taikiai pasidėjęs kovose aiškiai pabuvojusį snukį. Kaip ryškios kortos kaladėje prieš Stju šmėstelėjo visi šunys, kuriuos jis kada nors nuo penkiolikos metų, kai jam mama padovanojo senį Spaiką, turėjo. Galbūt šunų nebuvo tiek daug, kaip kaladėje kortų, bet vis dėlto pakankamai. Šuo vertas sutvėrimas, kad jį laikytum, ir, kiek Stju žinojo, Kodžakas buvo vienintelis šuo Boulderyje.

Jis buvo bepažvelgiąs į Gleną, bet akimoju nusuko žvilgsnį, pamanęs, kad netgi tokiam senam sociologui, vienu metu skaitančiam keletą knygų, nepatiktų būti užkluptam drėgnomis akimis.

- Geras šuo, geras, - pakartojo Stju, ir Kodžakas, tikriausiai sutikdamas, kad jis iš tikrųjų geras šuo, ėmė barbenti uodega į priebučio lentas.

- Užeisiu į namus, - nusisukdamas dusliu balsu pasakė Glenas. - Reikėtų šiek tiek atsigaivinti.

- Taip, - nepakeldamas akių pritarė Stju. - Ei, vaikine, ar girdi, seni Kodžakai, na ir geras tu buvai vaikinas, ar ne? Koks gi tu šaunus vaikinas!

Kodžakas pritardamas ėmė dunksėti uodega.
- Apsiversk. Apsimesk mirusiu, vaikine. Apsiversk.
Kodžakas, ištiesęs užpakalines letenas ir tabaluodamas ore priekinėmis, paklusniai apsivertė ant nugaros. Stju veidas apsiniaukė, kai jo ranka atsargiai nuslydo šiurkščiu, Diko Eliso uždėtu baltu tvarsčiu. Aiškiai matėsi raudoni patinę nubrozdinimai, be abejo, po tvarsčiu labai gilūs. Kažkas jį užpuolė, taip, tiesa, bet tai nebuvo kitas valkataujantis šuo. Šuo būtų pasiekęs snukį arba gerklę. O tai, kas atsitiko Kodžakui, buvo žemesnio, bailesnio nei šuo gyvūno užpuolimo pasekmės. Galbūt vilkų gauja, nors Stju abejojo, kad Kodžakas įstengtų pasprukti nuo gaujos. Ir vis dėlto šuniui pasisekė, kad jo nesudraskė.
Durys su moskitų tinkleliu trinktelėjo, ir Glenas vėl išėjo į verandą.
- Kad ir kas jį būtų užpuolęs, jam vos nepaleido žarnų, - pastebėjo Stju.
- Žaizdos gilios, jis prarado daug kraujo, - patvirtino Glenas. - Aš neįstengiu atsikratyti minties, kad galėjau jį šitaip pasmerkti.
- Ir Dikas sakė, jog tai buvo vilkai?
- Vilkai, arba galbūt kojotai... Bet, anot jo, kažin ar kojotai būtų įstengę taip padirbėti, ir aš su juo sutinku.
Stju patapšnojo Kodžakui per keterą, ir šis apsivertė ant pilvo.
- Kodėl bemaž visi šunys išnyko, o vilkų aplinkui užtektinai - netgi į rytus nuo Uolinių kalnų, kad net užpuolė tokį gerą šunį?
- Manau, šito mes niekada nesužinosime, - atsakė Glenas. - Kaip ir kitko - kodėl ši prakeikta epidemija nušlavė visus arklius, o ne karves, ir daugelį žmonių, bet ne mus. Aš neketinu dėl to laužyti galvos. Noriu tik parinkti kuo daugiau maisto ir atšerti savo draugą.
- Taip, - Stju pamatė, kaip Kodžakas greitai užsimerkė. - Jis sužeistas, bet jo ūkis sveikas ir gyvas - aš apžiūrėjau, kada jis vertėsi. Jeigu kur nors šalia pasirodys kalė, reikia nepraleisti progos, ar supranti?
- Taip, - susimąstęs atsakė Glenas. - Rytų teksasieti, ar gersi šilto džino su toniku?
- Velniai griebtų, ne. Nors aš profesinėje technikos mokykloje nepasistūmėjau toliau pirmųjų metų, bet aš ne prakeiktas barbaras. Alaus turi?
- Gal ir surasiu skardinę "Kors". Nors alus irgi šiltas.
- Parduota, - Stju, eidamas įkandin Gleno į namą, staiga stabtelėjo ir pasisuko į miegantį šunį.
- Gerai išsimiegok, seni, - pasakė jis šuniui. - Aš džiaugiuosi, jog tu vėl su mumis.
Ir paskui Gleną įžengė į namą.

Bet Kodžakas nemiegojo.
Jis skendėjo toje tarpinėje būsenoje, kuri tam tikrą laiko tarpą apgaubia daugelį gyvų sutvėrimų, kai jie smarkiai nukenčia fiziškai, bet ne taip labai, kad juos paliestų mirties šešėlis. Jį nepakeliamu karščiu kamavo

stiprus maudimas pilvo srityje - gyjančių žaizdų maudimas. Glenui reikės nemažai paplušėti, kad Kodžakas nenusiplėštų tvarsčių ir neatvertų žaizdų, rizikuodamas vėl įsileisti infekciją. Bet taip bus vėliau. O kol kas Kodžakas (kuris kaip ir anksčiau laikė save Didžiuoju Stivu, nes taip jį anksčiau šaukdavo) patenkintas skendėjo toje tarpinėje būsenoje.

Vilkai aptiko jį Nebraskoje, kai jis prislėgtas uostinėjo viską aplink namą mažoje Hemingford Houmo gyvenvietėje. ŠEIMININKO kvapas - ŠEIMININKO *pojūtis* - atvedė jį į šitą vietą, o paskui sulaikė. Kur jis ėjo? Kodžakas nežinojo. Ir tie vilkai, jų buvo ketvertas, išniro iš kukurūzų lauko lyg gauruotos mirusiųjų šmėklos. Jų raudonos akys žibėjo, o pro plėšrų išsišiepimą skverbėsi gilus, tylą skrodžiantis urzgimas, kuris neleido abejoti jų kėslais. Urgzdamas Kodžakas ėmė trauktis, jo kojos motušės Abigeilės kieme įsitempusios rausė žemę. Kai tik užpakalinė Kodžako kūno dalis slystelėjo priebučio šešėliu, vadovaujantis vilkas šoko. Jis puolė iš apačios, kibdamas į pilvą, o jam pridurmui pasekė ir likusieji. Kodžakas, atidengdamas savo papilvę, pakilo virš kaukšinčių vado nasrų, ir kai tik rujos vadas ėmė kandžiotis ir draskytis, Kodžakas susmeigė iltis į vilko sprandą ir surakino žandikaulius, plūstelėjo kraujas, ir užpuolikas, netikėtai praradęs bet kokią drąsą, užkaukė. Vos tik jis bandydamas ištrūkti pasipurtė, Kodžako žandikauliai žaibiškai sugriebė vilko snukį, perplėšė jo šnerves, ir nosis pavirto ištemptų gyslų bei karančios odos skutais. Vadeiva sukaukė gailiu pratisu balsu ir taškydamas į šalis kraują nuskuodė sau, skleisdamas pavojaus signalus, kurie būdingi visiems panašiems gyvūnams, todėl Kodžakas galėjo pakankamai aiškiai perskaityti jo besikartojančią mintį: *(vapsvos manyje, o vapsvos, mano galvoj vapsvos, vapsvos ant mano galvos, o...)*

O vėliau Kodžaką užpuolė ir kiti: vienas iš kairės, kitas iš dešinės - lyg didžiulės tiesiai paleistos kulkos, gi paskutinysis, šiepdamasis ir kaukšėdamas dantimis, šliaužė pasirengęs išplėšti jam žarnas. Dusliai lodamas Kodžakas puolė dešinėn, ketindamas pirmiausiai susidoroti su pirmuoju, o paskui pasislėpti priebutyje. Jeigu jam pavyktų užsiropšti ant priebučio, tuomet įstengtų susidoroti su visais - galbūt visam laikui. Dabar, tysodamas verandoje, jis vėl lyg sulėtintame filme išgyveno mūšį: urzgimas ir kauksmas, puolimai ir atsitraukimai, kraujo kvapas, kuris įsiskverbęs į jo smegenis pavertė Kodžaką kovojančia mašina, iki paskutinio atodūsio nejuntančia savo žaizdų. Su dešiniuoju užpuoliku Kodžakas susidorojo taip pat greitai kaip ir su pirmuoju; plėšrūnas neteko vienos akies, o šone ant kaklo pasklido didžiulė tamsi dėmė - žaizda, ko gero, buvo mirtina. Bet vilkas savo ruožtu suspėjo sužaloti ir Kodžaką; daugelis žaizdų buvo paviršinės, bet dvi atrodė labai gilios - jų vietoje paskui liks grubus, panašus į raidę “t” su žemai nuleistu skersiniu, randas. Netgi tada, kai jis taps senu senutėliu šunimi (o Kodžakas Gleną Beitmeną pergyvens šešiolika metų), jo randai lietingu oru dar pulsuos ir maus.

Taigi Kodžakas įveikė trejetą, ėmė šliaužti po priebučiu, ir kai vienas iš dviejų likusių vilkų, įveikęs baimę, pabandė šliaužti įkandin, Kodža-

kas šoktelėjęs parvertė priešą ir perkando jam gerklę. Kitas, neramiai inkšdamas, atsitraukė veik iki pat kukurūzų lauko krašto. Jeigu Kodžakas būtų stojęs mūšin, šis paprasčiausiai pabrukęs uodegą būtų sprukęs šalin. Bet Kodžakas nepuolė. Jis jautėsi išsekęs. Sunkiai kvėpuodamas ir laižydamas žaizdas, jis teįstengė gulėti ant šono, stebėti likusio vilko šešėlį ir dusliai urgzti. Paskui sutemo, apsigaubęs migla, sudilęs mėnulis plaukė dangumi virš Nebraskos. Ir kaskart, kai paskutinysis vilkas girdėjo, jog Kodžakas tebėra gyvas ir tikriausiai vis dar pasirengęs kovoti, jis inkšdamas puldavo šalin. Po vidurnakčio, palikęs Kodžaką vieną ties gyvybės ir mirties riba, jis pradingo. Ir štai priešaušrio valandą Kodžakas su siaubu Kažką pajuto - kažkokio kito gyvūno buvimą - ir gailiai cypčiodamas sustingo. Tas kažkas buvo kukurūzuose, tas kažkas artėjo ir tikriausiai jį medžiojo. Virpėdamas Kodžakas laukė, ar aptiks jį tas kažkas, tas siaubingas kažkas, kuris buvo panašus ir į Žmogų, ir į Vilką, ir į Akį: kažkokia juoda, į priešistorinę reptiliją panaši būtybė. Atrodė, praėjo ištisa amžinybė, kol Kodžakas, pagaliau pajutęs, kad ji pasišalino, užsnūdo. Jis prasivartė po priebučiu tris paras, išlįsdamas iš ten tik genamas alkio ir troškulio. Po rankiniu siurbliu kieme visada susikaupdavo balutė, o name rado daug skanumynų, kurie atliko nuo motušės Abigeilės paruoštos Niko žmonėms vakarienės.

Kai Kodžakas pasijuto galįs judėti toliau, jis žinojo, kurlink keliauti. Tai nurodė ne kvapas; tai vedė gilus, kylantis iš jo netvarios būties gelmių kaitros jausmas, masinantis karštis iš vakarų. Ir Kodžakas, įveikdamas penkis šimtus pilvą draskančio skausmo mylių, patraukė jo link. Kartkartėmis jis juto ŠEIMININKĄ, todėl žinojo, jog eina teisingu keliu. Ir pagaliau jis čia. ŠEIMININKAS čia. Vilkų čia nėra. Čia yra maisto. Čia nebuvo juodojo Kažko pojūčio... to Žmogaus su stipriu vilko kvapu ir tokiu aštriu regėjimu, kad jis matė per ištisas mylias aplink, priversdamas sunerimti kiekvieną jo kelyje pasitaikantį sutvėrimą. Dabar viskas klojosi gerai. Taip galvodamas (kiek šunys, suvokdami pasaulį bemaž vien tik savo pojūčiais, apskritai gali galvoti), Kodžakas grimzdo vis giliau, šįsyk į tikrą sapną, gerą sapną su liuoksinčių dobiluose triušių medžiokle, - žolė jam buvo iki pilvo, ir raminančiai vėsino rasa. Jo vardas buvo Didysis Stivas. O šį pilką, nesibaigiantį rytą triušių buvo visur...

Miegant jo letenos virpčiojo.

53 skyrius

Ištraukos iš Organizacinio komiteto posėdžio protokolo
1990 m. rugpjūčio 17 d.

Posėdis vyko Lario Andervudo namuose. Dalyvavo visi Komiteto nariai...

Pirmiausiai buvo svarstomas klausimas dėl Organizacinio komiteto perrinkimo į Nuolatinį Boulderio komitetą.

Franė: Aš ir Stju manome, kad pats svarbiausias mūsų perrinkimo argumentas būtų motušės Abigeilės parašas po visu kandidatų sąrašu. Taip išvengtume delikačios problemos, kai kandidatus pasiūlo draugai. Gi dabar mums teks veikti kitaip. Aš neketinu siūlyti ko nors, kas prieštarautų demokratijai. Norėčiau tik dar kartą pabrėžti: kiekvienas iš mūsų privalo įsitikinti, ar atsiras žmonių, kurie mus pasiūlys ir palaikys. Suprantama, mes neimsime siūlyti ir palaikyti vienas kito - tai pernelyg primintų mafiją. Ir jeigu jūs nesugebėsite rasti vieno žmogaus, kuris jus pasiūlytų, ir kito, kuris jus palaikytų, tuomet jums būtų geriau rinkimuose nedalyvauti.

Siuzana: Čia tai bent! Frane, bet juk tai žema.

Franė: Taip, truputį.

Glenas: Mes vėl svarstome Komiteto moralės problemą. Ir nors esu įsitikinęs, kad visi mes manome šią temą esant labai įdomią, geriau ateinančius kelis mėnesius jos neliesti. Manau, mums reikia sutarti, jog mes tarnaujame Laisvosios Zonos interesams, ir padėti tašką.

Ralfas: O tu, Glenai, regis, privarei į kelnes.

Glenas: Taip, aš *privariau* į kelnes. Prisipažįstu. Patsai faktas, kad mes taip ilgai po šį reikalą kapstomės, įrodo, *kas* būtent ėda mūsų sielas ir neramina mūsų širdis.

Siuzana: Kelias į pragarą grįstas...

Glenas: Taip, gerais norais, ir kadangi mes visi, rodos, tik ir tesirūpinome savo norais, vadinasi, tikriausiai einame tiesiu keliu į rojų.

Paskui Glenas pasiūlė apsvarstyti mūsų žvalgų (arba šnipų) problemą būtent dabar, nelaukiant devynioliktosios dienos. Stju paklausė, dėl kokios priežasties.

Glenas: Kadangi po aštuonioliktosios dienos galbūt mes visi būsime Komitete. Kurio nors gali ir neišrinkti. Žinoma, vargu ar taip atsitiks, bet niekas negali nuspėti vienoje vietoje susirinkusio didžiulio žmonių būrio reakcijos. Mes tiesiog privalome būti kuo atsargesni.

Po kelių minučių tylos vieningai nubalsavo už tai, kad visi susirinktų devynioliktą dieną - kaip Nuolatinis komitetas - ir apsvarstytų žvalgų... arba šnipų... ar dar kitaip... klausimą.

Stju pateikė Komitetui trečią klausimą - apie motušę Abigeilę.

Stju: Kaip jūs žinote, Abigeilė išėjo tik dėl jai pačiai aiškių priežasčių. Jos raštelyje pasakyta, kad "kurį laiką nebebus" - ganėtinai miglotas pasakymas - ir sugrįš, "jeigu tokia bus Viešpaties valia". Deja, tai ne itin kelia optimizmą. Tris dienas trukusios paieškos buvo bevaisės. Mes negalime jos parsivesti atgal, jeigu pati to nenori, bet jeigu ji kur nors guli sulaužyta koja ar be sąmonės, tuomet visiškai kitas reikalas. Dabar mes susidūrėme su vienos, vis tos pačios problemos dviem pusėm. Pirmiausiai mums nepakanka žmonių apieškoti visas apylinkes. Antra, stokodami personalo, mes negalime atstatyti elektrinės darbo. Jokio organizuotumo.

Taigi visuotiniame rytojaus vakaro susirinkime aš siūlau iškelti paieškų grupės, elektrinės ir laidojimo komandų klausimus. Ir norėčiau, kad už paieškas būtų atsakingas Haroldas Lauderis, nes tai jo idėja.

Glenas pastebėjo, jog vargu ar paieškos ką nors duos, nes jau bus praėjusi kone savaitė. Galų gale garbiajai ledi - šimtas aštuoneri metai. Komitetas dėl Haroldo kandidatūros iš esmės sutiko, bet po teisybei reiktų pastebėti, jog buvo pareikšta abejonių, dėl Haroldo paskyrimo atsakingu... Vis dėlto, kaip pabrėžė Stju, tai buvo būtent jo idėja, ir neleisti Haroldui vadovauti paieškų grupei - tolygu spjauti jam į veidą.

Nikas: "Aš atsiimu savo prieštaravimus dėl Haroldo paskyrimo, bet ne savo įsitikinimus. Man jis ne itin patinka".

Ralfas Brentneris paklausė, katras iš jųdviejų - Stju ar Glenas - suformuluos Stju pasiūlymą dėl paieškų grupės, idant jį būtų galima įtraukti darbotvarkėn, kurią atspausdinęs rotatoriumi šiandien vakare pakabins ant mokyklos pastato. Stju pažadėjo tai padaryti pats.

Laris Andervudas pasiūlė posėdį baigti. Ralfas jam pritarė, ir pasiūlymas vienbalsiai buvo priimtas.

Fransė Goldsmit, sekretorė

Rugpjūčio 18-osios vakare į susirinkimą atėjo beveik visi, ir Laris Andervudas, Zonoje esantis tik savaitę, pirmą kartą suvokė, kokia reikšminga tampa jų bendrija. Viena yra matyti žmones gatvėse, paprastai vaikščiojančius po vieną ar poromis, ir visai kas kita - pamatyti juos vienoje vietoje, "Čatakua" salėje. Buvo užimtos visos vietos, daugelis sėdėjo praėjimuose ir stovėjo prie sienų. Bet tai buvo keistai prislėgta minia, žmonės šnabždėjosi, o ne ramiai šnekučiavosi. Pirmą kartą nuo to laiko, kai Laris atvyko į Boulderį, visą dieną lijo lietus, dulksna, atrodė, viską apgaubė rūku, ir net salėje, kur susirinko šeši šimtai žmonių, aiškiai girdėjosi monotoniškas lietaus tekšenimas. Didžiausią triukšmą viduje kėlė nepaliaujamas popierių šnarėjimas - susirinkusieji skaitė padaugintą darbotvarkę. Lapelis skelbė:

LAISVOJI BOULDERIO ZONA
Visuotinio susirinkimo darbotvarkė.
1990 m. rugpjūčio 18 d.

1. Jungtinių Amerikos Valstijų Konstitucijos skaitymas ir ratifikavimas.

2. Jungtinių Amerikos Valstijų Konstitucijos pataisų - "Bilių apie teises" - skaitymas ir ratifikavimas.

3. Septynių Laisvosios Zonos atstovų pasiūlymas ir išrinkimas į vyriausybinę tarybą.

4. Veto teisės suteikimas Abigeilei Frymentl bet kokiam iš anksčiau Organizacinio komiteto atstovų svarstytam ir patvirtintam klausimui.
5. Laidojimo komiteto sukūrimas iš dvidešimt keturių žmonių, kurie laidos žmones, mirusius nuo supergripo epidemijos Boulderyje.
6. Elektros energijos komiteto sukūrimas (maždaug iš šešiasdešimties žmonių), siekiant pagreitinti elektrinės paleidimą iki prasidedant šalčiams.
7. Penkiolikos žmonių Paieškų komiteto sukūrimas, siekiant, jeigu tai dar įmanoma, išsiaiškinti, kur yra Abigeilė Frymentl.

Laris pastebėjo, kaip jo rankos nervingai glamžo lapelį su darbotvarke, kurią jis žinojo beveik mintinai. Įeiti į Organizacinio komiteto sudėtį buvo įdomu, tai priminė žaidimą - vaikai, sriubčiodami koką, kirsdami Franės iškeptą pyragą, svetainėje žaidžia parlamento posėdį ir svarsto iškylančias problemas. Netgi toji dalis, kurioje buvo kalbama apie žvalgų pasiuntimą, atrodė panaši į žaidimą, iš dalies todėl, kad šiame vaidmenyje jis negalėjo įsivaizduoti pats savęs. Kai susiduri su štai tokiu atgijusiu naktiniu košmaru, nusitrina visas paauksinimas. Bet jų uždaruose susirinkimuose, jaukiame kambaryje, viskas atrodė normalu. Ir jeigu Teisėją, Dajaną Jurgens arba Tomą Kaleną pagaus, tai viskas atrodė - bent jau tuose susitikimuose už uždarų durų - ne svarbesnis įvykis už karalienės ar bokšto praradimą šachmatų žaidime.

Bet dabar, sėdėdamas šios didžiulės salės centre šalia Lusės ir Leo (Nadinos jis nematė visą dieną, Leo irgi, regis, visai nenumanė, kur ši yra; "Išėjo" - toks buvo jo abejingas atsakymas), Laris suvokė šių įvykių prasmę, ir jo viduje tarsi kūjis ėmė kaukšėti. Tai nebuvo žaidimas. Čia susirinko penki šimtai aštuoniasdešimt žmonių, ir daugelis jų net nė nenumanė, jog Laris Andervudas visiškai anaiptol nebuvo geras vaikinas ir kad pirmasis žmogus, kuriuo jis bandė pasirūpinti, mirė prarijęs daugybę tablečių.

Prakaituodamas, virpančiomis rankomis jis vis bandė ir bandė iš lapelio su darbotvarke sulankstyti popierinį lėktuvėlį ir tik valios pastangomis prisivertė sustoti. Lusė, paėmusi jį už rankos, paspaudė ją ir nusišypsojo. Jai atsakyti jis tegalėjo neapibūdinama grimasa, o širdyje išgirdo motinos balsą: *"Lari, kažkuri tavo dalis liko neužbaigta"*.

Nuo šios minties jį apėmė panika. Ar dar galima išsikapstyti, ar jau pernelyg vėlu? Jis nenorėjo kabinti sau ant kaklo dar vieno akmens. Siaurame ratelyje jis jau kai ką pasiūlė, ir šis pasiūlymas pasmerkė teisėją Farisą tikrai pražūčiai. Jeigu Lario neišrinks į komitetą, susirinkimui teks dar kartą balsuoti ir priimti sprendimą pasiųsti Teisėją ar nepasiųsti, juk taip? Žinoma, taip. Ir jie išrinks ką nors kitą. Kai Lora Konstebl pasiūlys mano kandidatūrą, aš atsistosiu ir atsisakysiu. Juk niekas negali manęs

priversti? Juo labiau, jeigu aš pats nepanorėsiu. Kam visa ši sumaištis bus reikalinga?

Kaip anuomet pliaže prašneko Veinas Stakis: *"Tavyje yra kažkas tokio, verčiančio manyti, tarsi daužytumeisi į gelžbetoninę sieną"*.

Lusė labai tyliai pasakė:

- Viskas bus gerai, - jis krūptelėjo, ir Lusė pakartojo: - Aš pasakiau, jog tu susidorosi, ar ne, Lari?

- Žinoma, - linktelėjo galvą Laris. Jis apmetė akimis salę, lyg niekaip nevaliotų suvokti auditorijos dydžio. - Viskas bus gerai.

"Nieko tu nesupranti, kvailele, - pamanė Laris. - Laikai mane už rankos ir nesupranti, kad aš galiu priimti tokį siaubingą sprendimą, kuris jus visus priblokš. Aš ir taip be maža ko nužudžiau teisėją Farisą, o jis dar palaiko mano kandidatūrą". Iš jo krūtinės ištrūko prislėgtas atodūsis.

- Tu kažką pasakei? - paklausė Lusė.

- Ne, nieko.

Į sceną pakilo Stju, jo raudonas megztinis ir mėlyni džinsai ryškia dėme išsiskyrė prislopintoje lempų šviesoje, kurios buvo maitinamos iš Kondi generatoriaus, pajungto Bredo Kičnerio ir jo vaikinų iš elektrinės. Salėje nuskambėjo aplodismentai, ir Lario viduje slypintis cinikas numatė, jog tai surengė Glenas Beitmenas, jų nuolatinis minios organizavimo ekspertas. Bet tai ne taip jau svarbu. Pirmieji atskiri plojimai nuskendo aplodismentų audroje. Stju atrodė nustebęs. Prie aplodismentų prisidėjo sveikinimo šūksniai ir pritariantis švilpimas. Paskui visi dalyviai atsistojo. Aplodismentai priminė tropinės liūties šniokštimą, žmonės šaukė: *"Bravo! Bravo!"*, Stju pakėlė rankas, bet plojimai dar labiau sustiprėjo. Laris pašnairavo į Lusę, ši plojo entuziastingai, neatitraukdama žvilgsnio nuo Stju, kurio lūpas iškreipė virpanti triumfo šypsena. Lusė verkė. Leo irgi plojo, jis pliauškėjo delnais taip smarkiai, jog Laris suabejojo, ar ir toliau jais šitaip daužydamas berniukas nesusilaužys riešų. Pačioje džiaugsmo viršūnėje tokiomis pastangomis susigrąžinta žodžių atsarga paliko Leo panašiai, kaip retsykiais anglų kalba palieka žmogų, studijavusį ją kaip antrąją kalbą. Jis teįstengė garsiai, entuziastingai šūkčioti kažką nesuprantama.

Bredas su Ralfu prijungė prie generatoriaus mikrofoną, ir Stju kreipėsi:

- Ledi ir džentelmenai...

Bet jo žodžius užgožė aplodismentai.

- Ledi ir džentelmenai, jeigu jūs atsisėsite į savo vietas...

Bet žmonės nė nesirengė sėsti į savo vietas. Aplodismentai vilnijo banga po bangos, ir Laris, pajutęs delnuose peršulį, suvokė, kad ir pats ploja taip pat pašėlusiai kaip ir kiti.

- Ledi ir džentelmenai...

Aplodismentų aidas pabaidė kregždžių šeimynėlę, kuri po supergripo epidemijos pasirinko šią ramią vietą savo rezidencija, dabar jos siautulingai blaškėsi ir bejėgiškai bandė ištrūkti į ten, kur nėra jokių žmonių.

"Mes plojame patys sau, - pamanė Laris. - Mes plojame tam faktui, jog esame čia, kad mes drauge ir esame gyvi. Galbūt mes sveikiname savo vidinę esmę. Būk sveikas, Boulderi! Galų gale gera būti čia, ir kaip puiku būti gyvam!"

- Ledi ir džentelmenai, aš norėčiau, kad jūs atsisėstumėte į savo vietas.

Pamažėle aplodismentai ėmė rimti. Dabar girdėjosi, kaip moterys - o ir kai kurie vyrai - šniurkščiojo nosimi ir kūkčiojo. Kažkas šnabždėjosi. O paskui per salę nuošė tas šnarantis garsas, kurį sukelia į savo vietas sėdantys žmonės.

- Džiaugiuosi, kad jūs visi susirinkote, - pradėjo Stju. - Ir aš pats džiaugiuosi čia būdamas. - Mikrofonas suūkė, ir Stju sumurmėjo: - Velnio išmonė... - jo žodžiai buvo garsiai retransliuoti. Pasigirdo juokeliai. Stju paraudo. - Tikiuosi, mes vėl visi netrukus priprasime prie šių daiktų, - pasakė jis, ir vėl sukėlė aplodismentų audrą. Kai jie nutilo, Stju pasakė: - Tiems, kurie manęs nepažįsta, pranešu: esu Stiuartas Redmenas, gimęs Teksaso valstijos mieste Arnete, bet visa tai dabar atrodo taip tolima, - jis atsikosėjo, mikrofonas vėl cyptelėjo, ir Stju atsitraukė žingsnį atatupstas. - Aš labai nervinuosi, tad atleiskite man...

- Žinoma, Stju! - džiaugsmingai šūktelėjo Haris Danbartonas. Vėl pritarimo juokas. "Primena priešrinkiminį partijos mitingą, - pamanė Laris. - Greitai jie ims traukti himnus. Jeigu motušė Abigeilė būtų čia, prisiekiu, mes tą ir darytume".

- Paskutinį kartą į mane žiūrėjo daug žmonių tada, kai aš žaidžiau mokyklos futbolo komandoje, bet anuomet į mane žvelgė, neminint trumpus sijonėlius seginčių mergiočių, truputį daugiau nei dvidešimt žmonių.

Geraširdiškas juokas.

Lusė, truktelėjusi artyn savęs Larį, tiesiai į ausį sukuždėjo:

- Ko jis jaudinasi? Jis atrodo taip natūraliai!

Laris linktelėjo.

- Jeigu jūs dar truputį pakentėsite, tai kaip nors susitvardysiu, - pasakė Stju.

Vėl aplodismentai. "Ši minia, ovacijomis sutikusi Niksono pareiškimą apie atsistatydinimą, čia pat jo paprašytų sugroti pianinu", - pamanė Laris.

- Aš turiu paaiškinti, kas yra Organizacinis komitetas ir kaip čia apskritai patekau, - tęsė Stju. - Septynetas iš mūsų susirinko draugėn ir kad mes galėtume veikti organizuočiau, suplanavo šį susirinkimą. Mums teks labai daug ką atlikti, ir aš norėčiau jums pristatyti kiekvieną mūsų Komiteto narį - tikiuosi, jog ir jie verti jūsų aplodismentų, nes jie visi kartu darbavosi sudarydami darbotarkę, kurią jūs dabar laikote savo rankose. Pirmiausiai panelė Fransė Goldsmit. Atsistok, Frane, tegul žmonės pasižiūri, kaip tu atrodai su suknele.

Franė atsistojo. Ji dėvėjo gražią dumsiai žalią suknelę ir paprastą perlų vėrinėlį, kuris ankstesniais laikais būtų kainavęs ne mažiau kaip du tūkstančius dolerių. Jai paplojo, aplodismentus lydėjo pritariantis švilpimas.

Visa nuraudusi, Franė atsisėdo į savo vietą, o Stju po pauzės kalbėjo toliau:

- Misteris Glenas Beitmenas. Iš Vudsvilio, Niū Hampšyro valstijos.

Glenas atsistojo, plojo ir jam. Larį Stju pristatė priešpaskutinį. Pastebėjęs, kaip šiltai jam šypsosi Lusė, šis atsistojo, bet paskiau viskas ištirpo jį užliejusioje šiltoje ovacijų bangoje. "Kažkada, - pamanė Laris, - aname pasaulyje vykdavo koncertai, ir tokių aplodismentų susilaukdavo naivi dainelė "Mažyte, ar gali surasti savo vyrą?" Bet šįsyk buvo maloniau. Laris atsistojo tik minutėlei, bet ji jam truko amžinybę. Laris jau žinojo, kad pasitraukti nesiryš.

Paskutinį Stju pristatė Niką, ir šiam teko patys garsiausi ir ilgiausiai trunkantys aplodismentai.

Stojus tylai, Stju tarė:

- Tai neįtraukta į darbotvarkę, bet galbūt mes pradėsime sugiedodami Nacionalinį himną? Manau, melodiją ir žodžius jūs prisimenate.

Salė ir vėl sušnarėjo - žmonės stojosi iš savo vietų. Dar viena pauzė - visi laukė, kas pradės pirmasis. Paskiau virš salės nusklendė stiprus merginos balsas, trečiame skiemenyje sutvirtintas šimtų balsų: "O, pasakyk..." - tai buvo Franės balsas, bet Lariui pasirodė, kad jį užgožė kitas balsas, jo paties, ir kad jis yra ne Boulderyje, o Vermonto valstijoje, ir kad šiandien Liepos ketvirtoji. Jungtinėms Valstijoms sukako du šimtai keturiolika metų, o palapinėje už jo guli negyva Rita, jos burna pilna žalios vėmalų masės, sustingusioje rankoje sugniaužtas tablečių buteliukas.

Jo oda perbėgo šiurpas, ir ūmai jis pajuto, kad juos visus stebi kažkas, kas, tariant grupės "The Who" senos dainos žodžiais, gali matyti mylių myliomis. Kažkas tamsus, siaubingas, svetimas. Vieną vienintelę akimirką Laris pajuto neįveikiamą norą bėgti iš šios vietos šalin ir nesustoti. Tai buvo ne žaidimas, kurį jie čia žaidė. Tai buvo rimtas reikalas; mirtinas reikalas. Galbūt netgi blogiau.

Vėliau prisijungė kiti balsai. "...ar matai ankstyvo ryto spinduliuos", - laikydama jį už rankos dainavo Lusė, jos skruostais tekėjo ašaros. Ji verkė paprastos, karčios, visam laikui išnykusios amerikietiškos svajonės, chromu švytinčių ratų, ir netikėtai Lario atmintyje iškilo jau ne mirusios Ritos paveikslas, jis išvydo save su motina stadione - tai buvo rugsėjo 29-oji. "Jankiai" pralošinėjo "Red Sox" visai nedaug, pergalė vis dar buvo įmanoma. Penkiasdešimt penki tūkstančiai žiūrovų atsistojo, o žaidėjai, prispaudę savo kepuraites prie krūtinių, išsirikiavo aikštelėje ("...kai saulė leidžias vakaruos...."), ryškioje galingų prožektorių šviesoje zujo mašalai, o aplinkui stūksojo Niujorkas, gausos miestas, tamsos ir šviesos miestas.

Laris prisijungė prie balsų choro, ir kai himnas buvo sugiedotas iki galo ir vėl nuskambėjo aplodismentai, jis ir pats verkė. Ritos nėra. Alisos Andervud nėra. Niujorko nėra. Nėra pačios *Amerikos.* Net jeigu jie įstengs nugalėti Rendelą Flegą, kad ir ką jie bedarytų, niekada nesugrįš tas pats anų tamsių gatvių ir ryškių svajonių pasaulis.

Paskui ryškioje lempų šviesoje Stju perskaitė pirmuosius du darbotvarkės punktus: Konstitucijos ir "Bilių apie teises" skaitymas bei ratifikavikas. Himno giedojimas giliai jį sujaudino, ir Stju jausmai nebuvo vieniši. Daugiau nei pusės salėje susirinkusių žmonių akyse blizgėjo ašaros. Niekas neprašė skaityti dokumentą - nors parlamentinės nuostatos tokią teisę suteikia kiekvienam, - ir už tai Stju, nepasižymintis skaitymo meistriškumu, būtų mielai visiems padėkojęs. Atsistojo Glenas Beitmenas ir pasiūlė abu dokumentus priimti kaip Laisvosios Zonos Pagrindinį įstatymą.

Iš paskutinių eilių pasigirdo balsas:

- Pritarti pasiūlymui!

- Pasiūlyta ir pritarta, - reziumavo Stju. - Kas sutinka, pasakykite "už".

- UŽ! - nugriaudėjo po salės skliautais. Prie Gleno kojų snaudęs Kodžakas dirstelėjo aukštyn, sumirksėjo, o paskui vėl padėjo snukį ant letenų. Po akimirkos, kai minia ėmė kurtinančiai ploti pati sau, jis vėl pašnairavo aukštyn. "Jiems patinka balsuoti, - pamanė Stju. - Tai suteikia jiems pojūtį, jog jie vėl gali kažką kontroliuoti. Koks reikalingas jiems šis jausmas. Jis mums visiems reikalingas". Kai balsavimas buvo baigtas, Stju pajuto vidinę įtampą. "O dabar, - pamanė jis, - pažiūrėsime, ar mūsų nelaukia nemalonūs siurprizai".

- Trečias darbotvarkės punktas, - atsikosėdamas kreipėsi jis. Mikrofonas vėl ūktelėjo, ir Stju visiškai permirko prakaitu. Ragindama jį tęsti, Franė pritariamai linktelėjo. - Taigi trečiasis punktas: ar Laisvosios Zonos gyventojai sutinka paskelbti septynis savo atstovus ir išrinkti juos į Vyriausybinę tarybą? Tai reiškia...

- Pone pirmininke! Pone pirmininke!

Atitraukęs žvilgsnį nuo savo užrašų, Stju pajuto neaiškios nuojautos lydimą tikro siaubo plūstelėjimą. Tai buvo Haroldas Lauderis. Haroldas - su kostiumu ir kaklaryšiu, tvarkingai susišukavęs, stovintis praėjime viduryje salės. Kartą Glenas pasakė, jog opozicija gali susiburti aplink Haroldą. Nejaugi taip greitai? Stju tikėjosi, jog ne. Sekundės dalį jam šmėstelėjo mintis neduoti Haroldui žodžio, - bet juk ir Nikas, ir Glenas perspėjo jį, kad gali tekti pakovoti už bet kurią jų plano dalį, ir šis darbas bus nelengvas. Stju svarstė, ar tik jis nesuklydo, manydamas, jog Haroldas atvertė švarų savo gyvenimo puslapį. Regis, kad tai netrukus išaiškės.

- Žodis suteikiamas Haroldui Lauderiui.

Galvos pasisuka, kaklai įsitempia, kad geriau įžiūrėtų Haroldą.

- Siūlau Laikinojo komiteto sudėtį patvirtinti *in toto**, kaip Nuolatinį komitetą. Jeigu jie sutinka. - Haroldas atsisėdo į vietą.

Akimirkos tyla. Stju galvoje šmėstelėjo beprotiška mintis: *"Toto? Toto? Čia gi šuns iš pasakos "Ozo šalies burtininkas" vardas?* Vėl aplo-

*Kaip visumą *(lot.)*.

dismenatai ir šūksniai: "Pritariu!" Šypsodamasis ir šnekučiuodamasis su žmonėmis, pritariamai tapšnojančiais jam per petį, Haroldas ramiai sėdėjo savo vietoje. Prašydamas tylos, Stju kelis kartus stuktelėjo pirmininkaujančiojo plaktuku.

"Jis tai suplanavo iš anksto, - pamanė Stju. - *Šie žmonės išrinks mus, bet jie įsimins būtent Haroldą. Ką gi, jis pataikė į patį vidurį, pataikė tokiu būdu, kurio nė vienas iš mūsų, netgi Glenas, nenumanė. Tai beveik genialu".* Tad kodėl gi jis, Stju, toks nusiminęs? Galbūt tai pavydas? O kaipgi dėl jo vos užvakar išsakytų geranoriškų atsiliepimų apie Haroldą?

- Taigi nuskambėjo pasiūlymas, - pasakė į mikrofoną, jau nekreipdamas dėmesio į šio cypimą. - Yra pasiūlymas! - Stju nuleido plaktuką, ir žmonės, toliau šnabždėdamiesi, kiek aprimo. - Pasiūlyta esamą Laikinojo komiteto sudėtį patvirtinti kaip Laisvosios Zonos Nuolatinį komitetą. Prieš pradedant šį pasiūlymą svarstyti arba balsuoti, aš privalau paklausti tų, kurie šiuo metu sudaro Komitetą, ar nenori paprieštarauti, galbūt atsisakyti?

Tyla.

- Labai gerai. Ar svarstysime pasiūlymą?

- Stju, manau, kad nėra ką svarstyti! - šūktelėjo Dikas Elisas. - Tai puiki mintis. Balsuokime!

Šiai replikai pritarė aplodismentai, ir Stju vėl buvo priverstas paprašyti tylos. Čarlis Impeningas, reikalaudamas žodžio, tiesė ranką, bet Stju jį ignoravo - ryškus atrankos suvokimo pasireiškimas, galėtų pasakyti Glenas Beitmenas, - ir ištarė:

- Pritariančius Haroldo Lauderio pasiūlymui prašau pasakyti "už".

- *Už!!!* - galingas šūksnis vėl sutrikdė kregždes.

- Kas prieštarauja?

Bet niekas neprieštaravo, netgi Čarlis Impeningas, bent jau garsiai. Niekas nepasisakė prieš. Todėl Stju perėjo prie kito punkto, jausdamasis truputį suglumęs, lyg kažkas - pavyzdžiui, Haroldas Lauderis - būtų priselinęs prie jo iš užnugario ir stuktelėjęs į galvą dideliu kūju.

- Paėjėkime truputį pėsčiomis? - paprašė Franė. Jos balsas buvo pavargęs.

- Žinoma, - Stju ėmė stumti greta abu jų dviračius. - Kaip jautiesi, Frane? Kūdikis neramina?

- Ne. Tiesiog pavargau. Jau beveik pirma nakties, nejaugi nepastebėjai?

- Taip, jau vėlu, - sutiko Stju. Ir jie patraukė vienas šalia kito švelnioje vasaros nakties tyloje.

Susirinkimas pasibaigė tik prieš valandą, pagrindinę diskusiją sukėlė klausimas dėl Paieškų komiteto. Visi kiti punktai apsvarstyti labai trum-

pai, nors teisėjas Farisas pateikė stulbinančią informaciją, paaiškinančią, kodėl Boulderyje liko palyginti nedidelis kūnų kiekis. Pagal keturis paskutinius "Camera", kasdien Boulderyje išeinančio laikraščio, numerius, visuomenę sukrėtė neįtikėtini gandai, neva supergripas plinta iš Brodvėjuje esančio Boulderio Meteorologijos centro. Centro atstovai - tie, kurie dar laikėsi ant kojų, - tikino, jog tai visiška nesąmonė ir visiems abejojantiems gali būti suorganizuota ekskursija į šią įstaigą, kur jie neras nieko pavojingesnio už oro užterštumo indikatorius ir vėjo kryptį nustatančius įrenginius. Bet visgi gandai, skatinami isteriškos tų siaubingų birželio pabaigos dienų įtampos, paplito. Meteorologijos centrą susprogdino, o mažne visi Boulderio gyventojai paliko miestą.

Laidojimo komitetas ir Elektros energijos komitetas buvo patvirtinti su Haroldo Lauderio pasiūlyta pataisa - jis, be abejo, susirinkimui kruopščiai pasiruošė, - kad kiekvienas komitetas būtų papildomas dviem nariais, nuo kiekvienos gausėjančių Laisvosios Zonos gyventojų šimtinės.

Paieškų komitetas irgi buvo patvirtintas be ypatingų prieštaravimų, bet motušės Abigeilės dingimo svarstymas užsitęsė. Prieš susirinkimą Glenas patarė Stju neapriboti šio klausimo svarstymo laiko; tai neramino visus, o ypač jaudino mintis, jog jų dvasios vadovė, kuria visi beatodairiškai tikėjo, padarė kažkokią nuodėmę. Geriau leisti žmonėms iš savo sielų tai išlieti.

Kitoje savo raštelio pusėje senutė neaiškiai parašė dvi citatas iš Biblijos: Patarlių knyga 11,1-3 ir 21, 28-31. Teisėjas Farisas su besiruošiančio gynybai juristo kruopštumu surado tas eilutes ir svarstymo pradžioje atsistojęs virpančiu pagyvenusio žmogaus balsu jas perskaitė. Vienuoliktojo skyriaus eilutės tvirtino: "Apgaulinga svarstyklė - pasibjaurėjimas Viešpačiui, teisingas gi svaras - jo pasimėgimas. Kur bus puikybė, ten bus ir sugėdinimas, o kur nuolankumas, ten ir išmintis. Teisiųjų nekaltumas veda juos, o nedorėlių klastingumas sunaikina juos". Citata iš dvidešimt pirmo skyriaus buvo panaši: "Liudytojas melagis žus, klusnus žmogus skelbs nugalėjimus. Žmogus bedievis begėdiškai sudeda savo veidą, kas gi teisus, tas taiso savo kelią. Nėra išminties, nėra gudrybės, nėra patarimo prieš Viešpatį. Žirgas rengiamas karo dienai, bet Viešpats suteikia laimėjimą".*

Pokalbiai, kurie palydėjo Teisėjo oratorystę (kitaip to ir nepavadinsi), retkarčiais įgaudami komišką pobūdį, užsitęsė. Vienas vyriškis grėsmingai tvirtino, esą sudėjus skyrių numerius išeitų trisdešimt vienas - Apokalipsės skyrių skaičius; į tai teisėjas Farisas, vėl atsistojęs, atsakė, jog Apokalipsėje tik dvidešimt du skyriai, bent jau *jo* Biblijoje, ir kad bet kokiu atveju prie dvidešimt vieno pridėjus vienuolika bus trisdešimt du, bet niekaip ne trisdešimt vienas. Trokštantis skaičiuoti neįstengė paprieštarauti. Dar vienas bičiulis tvirtino, neva naktį, prieš pradingstant motu-

---

* J. J. Skvirecko vertimas.

šei Abigeilei, matė danguje švytėjimą ir jog pranašas Izaijas tikėjo skraidančiųjų lėkščių egzistavimu... Tad geriausiai jiems būtų surūkyti kolektyvinę taikos pypkę. Teisėjas Farisas vėl pakilo - šį kartą tam, jog pabrėžtų, kad pastarasis džentelmenas Izaiją supainiojo su Ezekiju ir konkrečiai šiame prisipažinime buvo paminėta ne skraidančiosios lėkštės, o "sūkuriuojanti ugnis ir švytėjimas aplink ją", gi jo paties nuomone, vienintelės skraidančiosios lėkštės, kurių egzistavimą galima įrodyti, yra tos, kurios kartais skraido šeimyninių barnių metu.

Daugelis kitų pasisakymų tebuvo sapnų perpasakojimas, kurie atrodė labai panašūs ir tarsi susiliejo į vieną visiems gerai žinomą. Žmonės vienas per kitą prieštaravo motušei Abigeilei, apkaltinusiai save tuštybe ir puikybe. Jie minėjo jos gerumą ir nuoširdumą, jos sugebėjimą vieninteliu žodeliu apmaldyti žmogaus įtampą. Ralfas Brentneris, kurį, regis, žmonių gausa taip išgąsdino, jog jo liežuvis prilipo prie gomurio, visgi užsigeidė įterpti ir savo trigrašį - jis kalbėjo apie penkias minutes, o pabaigoje pridūrė, kad nuo to laiko, kai numirė jo paties motušė, jis nesutiko geresnės moters. Kai Ralfas atsisėdo į savo vietą, atrodė, jis tuojau pat pravirks. Vertinant visą diskusiją, Stju piršosi nelabai paguodžiančios išvados. Žinoma, savo širdyje kiekvienas jai bemaž atleido. Jeigu Abigeilė Frymentl dabar sugrįš, tai supras, jog yra laukiama bei kaip ir anksčiau neprarado autoriteto, jos patarimų po senovei klausysis... bet drauge ji supras, pamanė Stju, kad jos padėtis negrįžtamai pasikeitė. Iškilus prieštaravimams tarp jos ir Laisvosios Zonos Komiteto, jau negalėjai būti tikras, jog, nepaisant veto teisės, laimės būtent ji. Ji pasitraukė, o bendrija egzistuoja toliau. Ir bendrija tai atsimins, kadangi žmonės jau ėmė pamiršti kažkada jų gyvenime viešpatavusią sapnų jėgą.

Po susirinkimo apie trisdešimt žmonių susėdo vejoje priešais salę. Lietus liovėsi, debesys sklaidėsi, vakaras buvo maloniai vėsus ir gaivus. Stju su Frane sėdėjo šalia Lario, Lusės, Leo ir Haroldo.

- Šį vakarą tu mus tiesiog pribloškei, - pasakė Laris Haroldui. Jis stumtelėjo Franę alkūne. - Ar aš tau nesakiau, kad jį sunku perkąsti?

Džiugiai nusišypsojęs, Haroldas gūžtelėjo pečiais:

- Tik keletas idėjų. Jūsų septynetas vėl paleido visą mašiną. Ir jums priklauso bent jau privilegija pasekti įvykių eigą nuo pradžios iki galo.

Dabar, po ketvirčio valandos, kai jiedu išėjo iš to improvizuoto susirinkimo ir jau artėjo prie namų, Stju pakartojo:

- Ar tu tikra, jog jautiesi gerai?

- Taip. Tik kojos truputį pavargo.

- Franse, tu pernelyg lengvabūdiška.

- Nevadink manęs taip, gi žinai, jog man tai nepatinka.

- Atleisk. Daugiau taip nedarysiu. Franse.

- Visi vyrai kretinai.

- Franse, aš noriu pabandyti tapti geresniu, - garbės žodis.

Ji parodė jam liežuvį, bet Stju suprato, kad šis pokštas nenuoširdus, ir todėl liovėsi šaipytis. Ji atrodė išblyškusi ir apatiška - stebėtinas kont-

rastas tos Franės, kuri vos prieš kelias valandas taip įkvėptai giedojo Nacionalinį himną.

- Brangioji, tau kas nors pagadino nuotaiką?

Ji neigdama papurtė galvą, bet Stju pasirodė, jog jos akių kampučiuose pamatė blykstelint ašaras.

- Kas atsitiko? Pasakyk man.

- Nieko. Čia ir yra visa bėda. Niekas manęs neerzina. Viskas baigta, ir aš tai supratau - štai ir viskas. Tik apie šeši šimtai žmonių giedojo himną. Ir tai mane staiga kažkaip pribloškė. Jokių kioskelių su karštomis dešrelėmis. Ir Koni Ailende šiandien vakare nesisuka "velnio ratas". Niekas naktiniame bare negurkšnoja stiklinaitės alkoholio. Kažkas pagaliau rado būdą, kaip Bostono karinę zoną išvalyti nuo narkomanų, o Taims skverą nuo viščiukų biznio. Tai buvo daug blogiau nei pati liga. Supranti, ką aš turiu galvoje?

- Atrodo, kad taip.

- Mano dienoraštyje yra skyrius, kuris vadinasi "Nepamiršti". Kad kūdikis galėtų sužinoti... apie visus tuos daiktus, kurių jis niekada nepamatys. Todėl man liūdna, tos mintys mane ir prislėgė. O skyrių geriau reikėjo pavadinti taip: "Amžiams Dingę Daiktai", - goktelėjusi Franė sustojo ir bandydama sulaikyti raudą prispaudė delną prie lūpų.

- Šiandien visi jaučia tą patį, - apkabindamas ją, pasakė Stju. - Daugelis šiandien užmigs ašarodami, patikėk manimi.

- Aš tik dabar suvokiau, kaip galima kentėti ir ilgėtis visos šalies, - Franė pravirko. - Tie... tie tokie nereikšmingi dalykai lyg peršauna mano prisiminimus. Prekiautojai automobiliais. Frenkas Sinatra. Senasis pliažas liepos mėnesį, knibždantis daugiausiai iš Kvebeko atvažiavusių žmonių. Tas kvaištelėjęs vaikinukas iš MTV - regis, jo vardas Rendis. Laikai... o, Viešpatie.

Stju apkabino ją ir glostydamas nugarą prisiminė, kaip kartą teta Betė verkė dėl sugulusių rugių, - ji jau septintą mėnesį nešiojo jo jauniausią pusseserę Ledę. Stju prisiminė, kad teta, indų pašluostės kraštu valydama akis, prašė jo nekreipti dėmesio, nes visoms nėščioms iki psichinių ligonių klinikos - tik keli žingsniai.

Truputį palūkėjusi, Franė pasakė:

- Gerai jau, gerai. Man palengvėjo. Eime.

- Frane, aš tave myliu, - pasakė Stju. Jie vėl patraukė toliau, greta savęs stumdami dviračius.

Ji paklausė:

- Ką tu geriausiai prisimeni? Patį įsimintiniausią dalyką?

- Žinai... - pasimuistė jis ir nusijuokė.

- Ne, Stiuartai, aš nežinau.

- Tai kažkokia beprotybė.

- Papasakok man.

- Aš abejoju, ar to noriu.

- *Papasakok* man! - ji matė Stju įvairiai nusiteikusį, bet šis įdomus suglumimas jai buvo naujas ir nepažįstamas.

- Aš niekuomet niekam apie tai nepasakojau, - pasakė jis, - bet aš *iš tikrųjų* paskutines kelias savaites apie tai galvojau. Tai man atsitiko 1982 metais. Anuomet aš Bilo Hepskomo degalinėje pilsčiau benziną. Jis dažnokai mane pasamdydavo, jeigu pasitaikydavo tokia galimybė, kai laikinai sustodavo kalkuliatorius gaminanti mano įmonė. Pas jį dirbau nepilną darbo dieną, nuo vienuoliktos vakaro iki uždarymo - tada stotį uždarydavo trečią valandą nakties. Po to, kai Diksio popieriaus fabriko darbininkams baigdavosi pamaina, kuri trukdavo nuo trečios iki vienuoliktos vakaro, darbo būdavo ne tiek jau daug... dažniausiai nuo dvyliktos iki trečios nesustodavo nė viena mašina. Aš sėdėdavau ir skaitydavau knygą arba žurnalą, o dažniausiai snausdavau, supranti?

- Taip, - ji suprato. Vidiniu regėjimu ji matė jį, vyrą, kuris taip ypatingai susiklosčius aplinkybėms taps jos vyru, plačiapetį, snaudžiantį ties atversta knyga, gulinčia ant kelių viršeliais į viršų, plastmasiniame "Vulko" firmos krėsle. Ji matė jį snaudžiantį baltos šviesos rate, salelėje, apsuptoje bekraštės Teksaso nakties jūros. Toks jos vaizduotėje nupieštas Stju jai patiko.

- Tą naktį laikrodžio rodyklės jau artėjo prie trečios valandos, aš sėdėjau užsikėlęs kojas ant Hepo stalo ir skaičiau kažkokį vesterną - gal Luisą Lamurą, o gal Elmarą Leonardą, ir ūmai privažiavo didžiulis senas "Pontiakas" su nuleistais stiklais, salone pašėlusiai griaudėjo muzika - dainavo Henkas Viljamsas. Aš netgi prisimenu dainą - "Judėdamas pirmyn". Vaikinas mašinoje, nei jaunas, nei senas, buvo vienas. Simpatiškas vyras tankiais banguojančiais plaukais, bet jame buvo kažkas gąsdinančio - aš noriu pasakyti, jog atrodė jis taip, lyg nesusimąstęs galėtų padaryti ką nors siaubinga. Tarp kelių jis spaudė vyno butelį. Jis tarė: "Aukščiausios rūšies", - aš atsakiau: "Gerai", bet dar kurį laiką stovėjau ir spoksojau į jį. Nes jis man pasirodė pažįstamas. Atmintyje mainėsi situacijos ir veidai.

Stju ir Franė priartėjo iki kampo; namas, kuriame buvo jų butas, stūksojo priešingoje gatvės pusėje. Jie sustojo. Franė atidžiai žvelgė į Stju.

- Ir tuomet aš paklausiau: "Ar aš jūsų nepažįstu? Jūs iš Korbeto arba iš Maksino?" Nors neatrodė, kad tuose dviejuose miesteliuose aš jį būčiau sutikęs. Jis atsakė: "Ne, bet sykį, kai dar buvau vaikas, kartu su tėvais pravažiavau Korbetą. Rodos, būdamas vaikas, aš apvažiavau visą Ameriką. Mano tėvas tarnavo oro pajėgose". Pildamas į mašiną benziną, visą laiką galvojau apie jį, be perstojo atgamindamas atmintyje visas įmanomas situacijas, veidus, ir staiga viską prisiminiau. Išsyk. Ir vos neprivariau į kelnes, nes buvo manoma, jog sėdintis už šio "Pontiako" vairo žmogus yra miręs.

- Stiuartai, kas tai buvo? Kas tai *buvo?*

- Ne, leisk man viską papasakoti, Frane. Žinoma, tai beprotiška istorija, kad ir kaip ją pasakotum. Aš priėjau prie mašinos ir pasakiau: "Šeši doleriai ir trisdešimt centų". Jis ištiesė man du penkių dolerių vertės bank-

notus, pasakęs, kad grąžą galiu pasilikti sau. Ir aš tariau: "Manau, jog dabar aš žinau, kas jūs toks". Jis ištarė: "Galbūt ir taip", ir apdovanojo mane įtempta šalta šypsena, o Henkas Viljamsas vis plyšavo apie pasivaikščiojimą po miestą. Aš pasakiau: "Jeigu jūs iš tikrųjų tas pats, vadinasi, jūs turite būti miręs". Jis atsakė: "Nereikia tikėti viskuo, ką rašo laikraščiai". Tuomet išdrožiau: "Jūs - kaip ir Henkas Viljamsas, ar ne?" Daugiau nieko nevaliojau sugalvoti. Nes mačiau, Frane, jog jeigu nieko nepasakysiu, jis paprasčiausiai pakels stiklą ir nuvažiuos... ir aš norėjau, kad jis nuvažiuotų, bet lygiai taip pat *nenorėjau,* štai taip. Ne taip greitai, palikęs mane su savo abejonėmis. Tada aš dar nežinojau, jog žmogus, nepaisant visų jo pastangų, niekuomet nėra tikras daugeliu dalykų. Jis pratarė: "Henkas Viljamsas vienas iš geriausių. Man patinka tokia muzika". O paskui pridūrė: "Aš važiuoju į Naująjį Orleaną, važiuosiu visą naktį, paskui visą dieną miegosiu, o visą kitą naktį praleisiu bare. Ar jis vis dar toks pats - Naujasis Orleanas?" Ir aš paaiškinau: "Čia - kaip visur pietuose, nors toliau šiame kelyje medžių daugėja". Tąsyk jis nusijuokė ir atsisveikino: "Galbūt mes dar pasimatysime". Bet aš nenorėjau su juo susitikti dar kartą, Frane. Nes jo akys buvo tarsi žmogaus, ilgą laiką mėginusio žiūrėti į tamsą ir galbūt pradėjusio matyti, kas gi joje slypi. Manau, jog jeigu kada nors sutiksiu tą žmogų, Flegą, jo akys bus tokios pačios.

Stju vis purtė galvą, kol jie neperstūmė dviračių skersai gatvę ir jų nepastatė.

- Aš daug apie tai galvojau. Po to netgi ketinau nusipirkti jo plokštelių, bet kažkodėl nepanorau. Jo balsas... geras balsas, bet nuo jo mano oda pašiurpdavo.

- Stiuartai, apie ką tu *kalbi?*

- Ar atsimeni roko grupę "The Doors"? Vyras, kuris tą naktį sustojo Arnete, buvo Džimis Morisonas. Aš tuo įsitikinęs.

Franė nustebusi išsižiojo.

- Betgi jis numirė! Jis numirė Prancūzijoje! Jis... - ir staiga ji nutilo. Todėl, kad Morisono mirtis buvo kažkuo nepaprasta. Kažkokia paslaptinga.

- Nejaugi? - paklausė Stju. - Aš abejoju. Galbūt jis ir numirė, o vaikinas, kurį aš mačiau, buvo paprasčiausiai į jį panašus, bet...

- Tu iš tikrųjų taip manai? - paklausė Franė.

Dabar, prisiglaudę vienas prie kito it maži vaikai, kurie laukia, kol mama pašauks juos vakarieniauti, jie sėdėjo ant laiptelių.

- Taip, - pasakė jis. - Aš taip manau. Ir iki šios vasaros vyliausi, jog tai bus pats keisčiausias ir neįtikėčiausias kada nors man nutikęs įvykis. Dieve, kaip aš klydau.

- Ir tu niekam nepasakojai? - nustebo Franė. - Tu matei Džimį Morisoną, praėjus dešimčiai metų nuo jo menamos mirties, ir tu niekada niekam apie tai nepasakojai? Stiuartai Redmenai, kai Viešpats tave pasiuntė į šį pasaulį, vietoje burnos jis tau įdėjo sudėtingiausią spyną.

Stju nusišypsojo:

- Ką gi, bėgo metai, kaip rašo knygose, ir kai retkarčiais tą naktį prisimindavau, aš vis labiau įsitikindavau, jog visgi tai buvo ne jis. Tiesiog žmogus, labai panašus į jį. Apie daug ką turiu labai tvirtą nuomonę, bet per paskutines kelias savaites vėl ėmiau abejoti. Ir dabar aš manau, jog visgi tai buvo jis. Velnias, galbūt jis ir dabar tebegyvas. Tai būtų juokinga, ar ne?

- Jeigu jis dar gyvas, - pasakė Franė, - tai jis ne čia.

- Ne, - sutiko Stju. - Aš ir nesitikėčiau jį čia pamatyti. Juk aš regėjau jo akis.

Franė paėmė jį už rankos.

- Na ir istorija.

- Taip, šioje šalyje panašias istorijas tikriausiai galėtų papasakoti apie dvidešimt milijonų žmonių... Pavyzdžiui, apie Elvį Preslį arba Hovardą Hiudžesą.

- Dabar jų nėra.

- Taip, dabar jų nėra. Haroldas šiandien buvo nuostabus, ar ne?

- Atrodo, jog tai vadinasi pakeisti pokalbio temą.

- Atrodo, kad tu teisi.

- Taip, - pasakė ji. - Haroldas šaunuolis.

Žiūrėdamas į jos susirūpinusį veidą, į nedidelę tarp antakių įsirėžusią raukšlelę, Stju nusišypsojo.

- Jis tave truputį sutrikdė, juk taip?

- Taip, bet aš apie tai nenorėčiau kalbėti. Haroldas tave įvarė į kampą.

- Na, ne visai taip, Frane. Tiesa, jis mane privertė truputį pasijaudinti. Mes surengėme du paruošiamuosius posėdžius... mes apsvarstėme viską kelis kartus... apgalvojome visus įmanomus variantus... bent jau šitaip mes manėme... ir staiga tas Haroldas. Jis vienur kitur šį tą pataisinėja ir sako: "Argi čia ne tai, ką jūs iš tikrųjų turėjote galvoje?" O mes skėstelime rankomis ir atsakome: "Taip. Ačiū, Haroldai. Būtent tai", - Stju papurtė galvą. - Balsavimas vienu sąrašu, Frane, kaipgi mes apie tai nepagalvojome? Tai buvo labai *protinga.* O mes panašios galimybės nė *nesvarstėme.*

- Na, niekas iš mūsų nenumanė, kaip bus nusiteikę žmonės. Aš maniau, - ypač pasitraukus motušei Abigeilei, - jog žmonės bus niūrūs ir negeranoriški. Ypač po Impeningo pranašavimų...

- Aš apskritai abejojau, ar galima jį kaip nors priversti nutilti, - mąsliai ištarė Stju.

- Bet viskas buvo kitaip. Jie buvo taip... *perpildyti džiaugsmo* tik todėl, kad susirinko visi draugėn. Tu tai jutai?

- Taip, žinoma.

- Nemanau, jog Haroldas viską suplanavo iš anksto. Jis tiesiog nutaikė progą.

- Nežinau, ką ir begalvoti, - pasakė Stju. - Tą naktį, kai mes ieškojome motušės Abigeilės, aš iš tikrųjų dėl jo smarkiai nerimavau. Ralfui sugrįžus su Glenu, Haroldo išvaizda buvo siaubinga - atrodė, jis tuojau pat

praras sąmonę. Bet kai ką tik ant vejos mes kalbėjomės ir jį sveikinome, Haroldas pūtėsi it kalakutas. Savo išore lyg šypsotųsi, o viduje kalbėtų: "Štai, pažiūrėkite, ko vertas visas jūsų Komitetas, šis bukapročių sambūris!" Jis panašus į vieną iš tų galvosūkių, kurių vaikystėje taip ir nepavyko atspėti. Kaip tie trys geležiniai žiedai, kurie išsiskiria kas sau, jeigu teisingai juos trukteli.

Franė ištiesusi kojas jas apžiūrinėjo.

- Beje, dar apie Haroldą. Stiuartai, ar tu pastebi mano kojose ką nors ypatinga?

Stju priekabiai jas patyrinėjo.

- Nieko. Išskyrus tai, kad tu apsiavei šiuos juokingus firmos "Earth Shoes" batelius. Ir jie, ko gero, tau didoki.

Ji juokaudama plekštelėjo jam per nugarą.

- "Earth Shoes" - puiki avalynė. Taip tvirtinama visuose prabangiuose žurnaluose. Beje, aš aviu tik septintą dydį. Mažą.

- Kuo čia dėtos tavo kojos?

- Manau, kad niekuo. Tiesiog Haroldas visą laiką spoksojo į mano kojas. Po susirinkimo, kai mes visi sėdėjome ant žolės ir šnekučiavomės, - šiek tiek suraukusi kaktą, ji papurtė galvą. - Ne, vis dėlto pasakyk, kodėl Haroldas Lauderis taip susidomėjo mano kojomis?

Palydėjęs Leo, kuris nubėgo namo link, kuriame gyveno su "mamyte Nadina", Laris ir Lusė pasiekė namus vienu du. Kai jiedu priėjo prie durų, Lusė tarė:

- Na ir susirinkimas buvo! Aš niekada nemaniau... - žodžiai užstrigo jos gerklėje, kai iš priebučio šešėlio išniro tamsi figūra. Laris pajuto, kaip viduje kyla deginantis lipnus siaubas. *"Tai jis,* - išsigandęs pamanė Laris. - *Jis atėjo manęs... Dabar aš pamatysiu jo veidą".*

Vėliau jis stebėjosi, kaip tokia mintis galėjo šauti galvon, nes ten buvo Nadina Kros. Ji vilkėjo pilkai žydrą suknelę, ant pečių ir nugaros draikėsi plaukai - juodi, pramaišiui su baltomis lyg sniegas sruogomis.

"Šalia jos Lusė atrodo kaip sena sudaužyta mašina", - prieš tai, nei spėjo užkirsti šioms mintims kelią, pamanė Laris, o paskui dėl to ėmė savęs nekęsti. Taip bylojo senojo Lario dvasia... senojo Lario? Taip pat sėkmingai buvo galima pasakyti - senojo Adomo.

- Nadina, - virpančiu balsu, spausdama prie krūtinės ranką, ištarė Lusė. - Tu mane mirtinai išgąsdinai. Aš pamaniau... aš nežinojau, ką ir manyti.

Nadina, nekreipdama dėmesio į Lusę, įsmeigė akis į Larį:

- Ar galiu su tavimi pasikalbėti?

- Ką? Dabar? - Laris pažvelgė į Lusę arba tik pamanė, jog pažvelgė... Vėliau jis taip ir neįstengė prisiminti, kaip tuomet atrodė Lusė. Lyg ją būtų užtemdžiusi žvaigždė - greičiau juoda nei šviesi.

- Dabar. Būtent dabar.
- Ryte būtų...
- Nedelsiant, Lari. Arba niekada.

Jis vėl pažvelgė į Lusę ir dabar išvydo ją, pamatė jos veide susitaikymą ir nuolankumą, kai ji nukreipė žvilgsnį nuo jo į Nadiną. Pamatė skausmą.

- Luse, aš tuojau grįšiu.
- Ne, negrįši, - dusliai ištarė ji. Jos akyse žvilgėjo ašaros. - O ne, aš abejoju.
- Po dešimties minučių.
- Dešimt minučių, dešimt metų, - pasakė Lusė. - Ji atėjo pasiimti tavęs. Nadina, ar tu neužmiršai antkaklio ir antsnukio?

Nadinai Lusė Sven neegzistavo. Jos žvilgsnis sustingo ant Lario - jos tamsios didelės akys. Lariui tai visada buvo pačios nuostabiausios, pačios puikiausios kada nors jo regėtos akys, ramios ir gilios, kurias prisimeni, kai tau skaudu arba bloga, arba kai tavo siela prisipildo sielvarto ir liūdesio.

- Aš grįšiu, Luse, - automatiškai pakartojo jis.
- Ji...
- Eik namo.
- Taip, gerai. Ji atėjo. O aš atleista.

Lusė laipteliais nubėgo į viršų, viršuje suklupo, stumtelėjo duris ir užtrenkė jas, nutraukdama savo kūkčiojimo garsus.

Nadina ir Laris kaip pakerėti ilgai, labai ilgai vienas į kitą žiūrėjo. "Štai kaip tai vyksta, - pamanė jis. - Kai atsitiktinai sutinki kieno nors žvilgsnį ir jau nebeįstengi tų akių pamiršti, arba ką nors pamatai tolimajame metro platformos gale ir supranti, jog tas žmogus tau labai artimas, arba išgirsti juoką gatvėje, ir tau pasirodo, jog šis juokas tos merginos, su kuria tu mylėsies pirmą kartą..."

Bet kodėl gi tuomet ant savo lūpų jaučia kartų prieskonį?

- Pasivaikščiokime iki kampo ir atgal, - tyliu balsu pasiūlė Nadina. - Sutinki?
- Geriau aš eisiu pas Lusę. Tu pasirinkai velniškai netinkamą laiką.
- Prašau. Tiktai iki kampo ir atgal. Jeigu nori, aš prieš tave atsiklaupsiu. Jeigu tau to reikia. Tiesiog čia. Matai?

Ir jis pašiurpo, nes Nadina iš tikrųjų atsiklaupė - kad būtų patogiau tai padaryti, ji truputį kilstelėjo sijoną ir apnuogindama kojas pažadino jame keistą įsitikinimą, tarytum ir aukščiau po jos sijonu nieko nėra. Kodėl jis taip pamanė? Laris nežinojo. Nadina žiūrėjo į jį, ir nuo jos žvilgsnio jam ėmė suktis galva, radosi grėsmingas kažkokios jėgos poveikis, jėgos, kuri ją prieš jį paklupdė.

- Atsistok! - griežtai įsakė Laris. Paėmė ją už rankų, ir trūktelėjimu pakėlė moterį, stengdamasis nežiūrėti, kaip prieš nukrisdamas žemyn suplazdėjo sijonas; Nadinos šlaunys švietė grietinėlės spalva, tuo nuostabiu

atspalviu, kuris nebuvo blyškus ir negyvas, bet pilnas gyvybinės jėgos, sveikas, gundantis.

- Eime, - jaudinančiai pasakė ji.

Jie patraukė į vakarus, kalnų linkui, kurie bolavo nelyg juostos negatyvas, ir toli priekyje tos trikampės tamsos dėmės dengė po lietaus suspindusias žvaigždes. Naktiniai pasivaikščiojimai kalnų kryptimi Lariui visada pažadindavo ir nerimo, podraug ir kažkokio nuotykio jausmus, ir dabar, kai jis žengė šalia Nadinos, kurios plaštaka ilsėjosi ant jo rankos išlinkio, tie jausmai dar labiau paaštrėjo. Jis visuomet sapnuodavo ryškius sapnus, o prieš tris ar keturias naktis jis per miegus regėjo būtent tuos kalnus; sapnavo, jog juose gyvena troliai - šlykštūs sutvėrimai ryškiai žaliomis akimis, didžiulėmis kretinų galvomis ir trumpapirštėmis stipriomis rankomis. Ateivių rankomis. Idiotai troliai, kurie saugojo kalnų perėjas. Belaukiantys, kol ateis *jo* laikas - Tamsos žmogaus laikas.

Išilgai gatvės nuošė lengvas vėjelis, ridendamas popierines šiukšles. Nadina ir Laris praėjo pro parduotuvę, keli pirkiniams skirti vežimėliai tarytum poste numirę sargybiniai sustingo didžiulėje aikštelėje ir atgaivino prisiminimus apie Linkolno tunelį. Linkolno tunelyje buvo trolių. Jie tysojo nebegyvi, bet tai visiškai nereiškė, jog visi troliai naujajame pasaulyje irgi mirę.

- Sunku, - vis taip pat tyliai ištarė Nadina. - Lusė viską apsunkino, nes ji teisi. O aš tavęs noriu dabar. Ir aš bijau, kad jau būsiu pavėlavusi. Aš noriu likti čia.

- Nadina...

- *Ne!* - tūžmingai šūktelėjo ji. - Leisk man pabaigti. *Aš noriu likti čia,* nejaugi tu negali to suprasti? Ir jeigu mes pabūsime vienas su kitu, tai ir aš pajėgsiu. Tu mano paskutinė galimybė, - jos balsas trūkčiojo. - Džo jau išėjo.

- Ne, neišėjo, - paprieštaravo Laris. Jis jautėsi sutrikęs, atbukęs, išvestas iš pusiausvyros. - Grįždami namo, mes jį palydėjome iki jūsų buto. Nejaugi jo ten nėra?

- Ne. Ten savo lovoje miega berniukas, vardu Leo Rokvėjus.

- Ką tu...

- Paklausyk, - pertraukė ji. - Paklausyk manęs, nejaugi tu negali *išklausyti?* Kol turėjau Džo, viskas buvo gerai. Aš galėjau... būti tokia pat stipri kaip ir anksčiau. Bet jam manęs nebereikia. O man tiesiog būtina būti reikalingai.

- Bet tu jam reikalinga!

- Žinoma, - linktelėjo Nadina, ir Laris vėl išsigando. Ji nebekalbėjo apie Leo; ir jis nežinojo, *apie ką* ji kalba. - Aš reikalinga jam. Kaip tik šito aš ir bijau. Būtent todėl atėjau pas tave, - atsistojusi prieš jį, moteris žvelgė į Larį iš apačios į viršų. Laris juto jos paslaptingą švarų aromatą, ir jis norėjo jos. Bet kita jo dalis veržėsi atgal, pas Lusę, - ta būtinoji dalis, kuri leido jam pasilikti Boulderyje. O jeigu jis pasiduos ir eis su Na-

dina, tuomet iš Boulderio jie galbūt paspruks dar šią naktį. Ir viskas bus baigta. Senasis Laris nugalės.

- Aš turiu eiti namo, - pasakė jis. - Atleisk. Tu, Nadina, su viskuo turi susidoroti pati. - *"Susidoroti su viskuo pati"* - ar ne tokius žodžius vienokia ar kitokia forma jis visą savo gyvenimą kalbėjo žmonėms? Kodėl jie visuomet iškyla jo sąmonėje būtent tada, kai jis žino esąs teisus, bet visgi sučiumpa jį savo gniaužtais, versdami abejoti pačiu savimi?

- Pamylėk mane, - glausdamasi prie jo, sušnabždėjo Nadina, ir iš to ypatingo laisvumo, šilumos bei jos kūno gaivumo Laris suprato, jog buvo teisus, manydamas, kad ji vilki tik suknelę. "Visiškai nuoga", - pamanė jis ir nuo tos minties neįtikėtinai susižadino. - O, kaip gera, aš jaučiu tave... - Nadina ėmė trintis į jį - į šalis, viršun, žemyn, tai buvo švelnios, subtilios frikcijos. - Pamylėk mane, ir viskas baigsis. Aš būsiu išgelbėta. Išgelbėta. Aš būsiu išgelbėta.

Vėliau Laris niekaip negalėjo suprasti, kaipgi jis tai sugebėjo padaryti, trim greitais judesiais ir vienu greitu stumtelėjimu (kaip tik taip ji to norėjo) atsidūrė jos šilumoje, bet visgi jis kažkokiu būdu atsiplėšė, išskėtė jos glėbį ir atstūmė Nadiną tokia jėga, jog ši vos neparkrito. Moteris tyliai suaimanavo.

- Lari, jeigu tu žinotum...

- Na, o aš nežinau. Kodėl gi tu man nepapasakoji, užuot... prievartavusi mane?

- Prievartavusi! - pakartojo ji, šaižiai nusijuokdama. - Ach, kaip juokinga! Ką tu pasakei? Aš! Prievartauju *tave!* O, Lari!

- Tu galėjai iš manęs gauti viską, ko norėjai. Tu tai galėjai turėti praėjusią savaitę arba dar anksčiau. Tada aš prašiau tavęs tai priimti. Aš norėjau, jog tu tai priimtum.

- Tada buvo per anksti, - sušnabždėjo ji.

- O dabar per vėlu, - Laris neapkentė šiurkštaus savo balso, bet nepajėgė jo kontroliuoti. Jis vis dar virpėjo nuo noro ją užvaldyti, tad koks gi turėjo būti jo balsas? - Ką tu ketini daryti?

- Gerai. Iki pasimatymo, Lari.

Ji lėtai gręžėsi nuo jo. Tą akimirką ji buvo kaži kas daugiau, nei vien amžinai į jį nugarą atgręžianti Nadina. Ji buvo "oralinė higienistė". Ji buvo Ivona, su kuria jis Los Andžele dalijosi butu, - Ivona jam atsibodo, ir todėl jis išėjo, palikęs jai pačiai užsimokėti už buto nuomą. Ji buvo Rita Blekmur. Ir, o tai blogiausia, ji buvo jo motina.

- Nadina?

Ji neatsigręžė. Ji tolo tarsi tamsus šešėlis, o akimirksnį, kai kirto gatvę, susiliejo su kitais tamsiais šešėliais. Paskui ji išnyko juodame kalnų fone. Laris dar kartą šūktelėjo jos vardą, bet Nadina neatsakė. Tai, kaip jinai jį paliko, kaip ji ištirpo tamsoje, kėlė siaubą ir baugino.

Jis stovėjo sugniaužęs kumščius, jo kakta, nepaisant nakties vėsos, buvo padengta prakaito perlais. Jį apsupo visos jo pamėklės, pagaliau jis pa-

tyrė, kaip tenka mokėti už tai, kad nebuvo geras vaikinas: jokios galimybės išsivaduoti nuo sudužusio abejonių prieskonio burnoje ir...

Jo galva trūktelėjo. Vos neiššokdamos iš orbitų, išsiplėtė akys. Vėl pakilo vėjas, paslaptingai sukaukdamas tarpuvartėje, ir jam pasirodė, kad kažkur toli pasigirdo žingsniais matuojančių naktį kulnų kaukšėjimas, kuris artėjo prie jo dvelkiant vėsiam priešrytiniam vėjui.

Purvini kulnai, kaukšintys savo kelią į Vakarų kapą.

Lusė girdėjo, kaip įėjo Laris, ir jos širdis ėmė pašėlusiai daužytis. Ji įsakė jai nurimti, tikindama save, kad jis sugrįžo tik savo daiktų, bet širdis jai nepakluso. *"Jis pasirinko mane,* - kalė į galvą mintis, palaikoma triumfuojančių širdies dūžių. - *Jis pasirinko mane..."*

Nepaisydama jaudinimosi ir vilties, ji prisivertė gulėti ramiai, laukiant ir stebeilijant į lubas. Ji pasakė Lariui tikrą tiesą, kai prisipažino, jog vienintelė tokių moterų kaip ji ir jos draugė Džolina kaltė buvo ta, jog jos pernelyg geidė mylėti. Bet ji visada buvo ištikima ir atsidavusi. Ji niekada neleido savo vyrui suabejoti jos padorumu, ji neapgaudinėjo Lario, ir jeigu prieš kažkiek metų būtų jį sutikusi, tai nebūtų elgusis kaip vienuolė... praeitis buvo praeitis. Neįmanoma nuolat laikytis to, kas jau padaryta, bet ir praeities neįmanoma ištaisyti. Galbūt tokia jėga duota dievams, bet neduota vyrams ir moterims, ir galbūt tai tik į gera. Jeigu viskas būtų priešingai, tai žmonės, ko gero, mirdami nuo senatvės, kaip ir anksčiau vis mėgintų iš naujo perrašyti savo jaunystę. Jeigu žinai, kad praeities neįmanoma susigrąžinti, tuomet gali atleisti. Jos skruostais tekėjo ašaros.

Durys atsidarė, ir Lusė tarpduryje išvydo Lario siluetą.

- Luse? Ar tu nemiegi?

- Ne.

- Jeigu galima, aš įjungsiu lempą?

- Jei nori.

Ji išgirdo dujų šnypštimą, paskui, apšviesdama jį, plykstelėjo šviesa. Laris buvo išblyškęs ir virpėjo.

- Aš turiu tau kai ką pasakyti.

- Nereikia. Tiesiog atsigulk.

- Man būtina tai pasakyti. Aš... - jis prispaudė ranką prie kaktos, paskui perbraukė ja per plaukus.

- Lari? - ji kilstelėjo. - Ar tu gerai jautiesi?

Jis kalbėjo, lyg jos nebūtų išgirdęs, ir kalbėjo nežiūrėdamas į ją:

- Aš tave myliu. Jeigu tu manęs nori, tai imk mane. Bet aš nežinau, ar daug tu gausi. Luse, aš niekada netapsiu tavo laimingu bilietu.

- Aš pamėginsiu. Gulkis į lovą.

Jis atsigulė. Ir jie mylėjosi. Ir kai viskas pasibaigė, ji pasakė, jog myli jį, ir tai buvo tiesa. Dievas liudytojas - kaip tik šitai jis ir norėjo išgirsti,

būtent šie žodžiai jam buvo reikalingi, bet Lusė juto, kaip ilgai jis negalėjo užmigti. Naktį ji prabudo (arba ji tai susapnavo), ir jai pasirodė, jog Laris stovi prie lango, nulenkęs galvą, klausydamasis, šešėlių ir šviesos ruožai jo veidui suteikė kankinio kaukės išraišką. Bet prabudusi ryte, ji buvo bemaž įsitikinusi, jog tai buvo vien sapnas; dienos šviesoje Laris vėl atrodė kaip anksčiau.

Ir tik po trijų dienų Ralfas Brentneris jiems pasakė, kad Nadina susidėjo su Haroldu Lauderiu. Kai išgirdo šią žinią, Lario veidas įsitempė, bet tik akimirkai. Ir nors Lusė save už tai smerkė, po tokios naujienos atsikvėpė lengviau. Atrodė, jog dabar visas blogumas jau praeityje.

Po susitikimo su Lariu Nadina trumpam užbėgo į namus. Ji uždegė lempą ir aukštai ją nešdama nuėjo į galinę namo dalį, minutėlei stabtelėdama prie berniuko kambario. Ji norėjo įsitikinti, jog pasakė Lariui teisybę. Taip ir buvo. Leo, apsimovęs savo mėgstamiausias glaudes, gulėjo ant sujauktų paklodžių... bet įkandimų ir įpjovimų pėdsakai jau buvo vos matomi, o stiprus nudegimas dėl nepaliaujamo vaikščiojimo beveik nuogam pabalo. “Bet ir tai dar ne viskas”, - pamanė ji. Kažkas jo veide pasikeitė - ji matė šią permainą, nors jis ir miegojo. Pranyko buka žiaurumo išraiška. Jis daugiau nebebuvo Džo. Čia viso labo gulėjo berniukas, miegantis po sunkios ir rūpesčių kupinos dienos.

Nadina prisiminė tą naktį, kai prabudo ir šalia savęs Džo neberado. Tai atsitiko Meino valstijoje, Nort Bervike - dabar nuo tos vietos juos skiria beveik ištisas kontinentas. Ji nusekė įkandin jo iki namo, kurio įstiklintoje verandoje ant grindų miegojo Laris. Laris gulėjo viduje, o aklos neapykantos ir žiaurumo valdomas, užsimojęs savo peiliu, lauke stovėjo Džo, ir tarp jų buvo tik plonas stiklas. Bet ji privertė Džo nueiti šalin, atsitraukti.

Nadinos sieloje, žaižaruodama briliantinėmis kibirkštimis, pulsavo neapykanta - lyg tolimas protėvis titnagu būtų skėlęs ugnį. Jos rankoje drebėjo lempa ir vertė šešėlius blaškytis laukiniame šokyje. Geriau ji būtų leidusi Džo tai padaryti! Jai reikėjo pačiai atidaryti duris, įleisti jį vidun, kad jis galėtų užpulti, plėšyti ir pjaustyti, smulkinti ir darkyti - *naikinti.* Geriau ji...

Bet dabar berniukas apsivertė ir lyg busdamas sudejavo. Jo rankos pakilo aukštyn ir kelis sykius kirto į orą, šitaip atspindėdamos jo kovą su tamsiu sapno šešėliu. Nadina atšoko, jos smilkinyje pašėlusiai pulsavo vena. Šis berniukas ir dabar išliko kažkoks keistas, ir jai nepatiko ką tik regėtas jo gestas - tarsi vaiką būtų pasiekusi jos mintis.

O dabar jai reikia veikti toliau. Jai reikia paskubėti.

Nadina patraukė į savo kambarį. Ten stovėjo viengulė siaura lova - senmergės lova. Spinta, kiliminis takelis ant grindų. Štai ir viskas. Ant sienų nebuvo netgi paveikslėlio. Kambarys visiškai neturėjo individualumo.

Nadina, atidariusi spintos dureles, ėmė atrinkinėti ten kabančius drabužius. O po minutėlės ji jau visa suprakaitavusi klūpojo. Nadina ištraukė ryškią dėžutę, ant kurios dangtelio buvo pavaizduoti besijuokiantys suaugę žmonės. Suaugę, žaidžiantys kažkokį žaidimą. Žaidimą, kuriam jau buvo mažiausiai trys tūkstančiai metų.

Naujų prekių parduotuvėje miesto centre Nadina surado spiritizmo užsiėmimams reikalingus įrenginius, bet ji neišdrįso naudotis jais namuose, ypač namuose, kur gyvena berniukas. Iš tikrųjų ji apskritai nedrįso jais naudotis... iki šio laiko. Į tą parduotuvę ją stumtelėjo kažkokia neaiški jėga, ir kai ji išvydo toje ryškioje dėžutėje lentą, joje užvirė baisi vidinė kova - psichologai tai vadina antipatijos prievarta. Tuosyk Nadina kaip ir dabar suprakaitavo, vienu metu geisdama dviejų dalykų: skuosti iš šios parduotuvės neatsigręžiant, bei pagriebti tą žudančią ryškią dėžutę ir parsinešti ją namo. Antrasis noras ją baugino labiau, nes jis, atrodė, priklausė ne jai.

Galų gale ji pasiėmė dėžutę su savimi. Tai įvyko prieš keturias dienas.

Su kiekviena naktimi pasibjaurėjimas savimi vis stiprėjo ir stiprėjo, kol šį vakarą, nuo neperprantamo siaubo bemaž netekusi proto, Nadina ant nuogo kūno apsivilko pilkai žydrą suknelę ir patraukė pas Larį. Ėjo, idant visiems laikams atsikratytų savo baimės. Laukdama šalia priebučio, kol jis sugrįš iš susirinkimo, ji neabejojo, jog elgiasi teisingai. Joje augo tas lengvai svaiginantis jausmas, žvaigždžių kritimo pojūtis, kurio ji nejuto nuo to laiko, kai vejama vaikino bėgo apsunkusia nuo rasos žole. Tik šįsyk jaunuolis ją pavys. Ji leisis pagaunama. Ir tai reikš pabaigą.

Ir kai jisai ją pagavo, jis jos nepanoro.

Spausdama prie krūtinės dėžutę, Nadina atsistojo ir išjungė lempą. Jis juk ją pažemino, o argi nesakoma, jog pragare be raganų neapsieisi?.. Įžeista moteris puikiausiai susitars su velniu... arba su jo parankiniu. Ji stabtelėjo vien tam, kad prieškambaryje nuo stalo paimtų žibintą. Namo gilumoje per sapną šūktelėjo berniukas, nuo šio riksmo ji sustingo, plaukai atsistojo piestu. Paskui ji išėjo.

Jos "Vespa" stovėjo gatvės pakrašty. "Vespa", kuria ji prieš kelias dienas važiavo į Haroldo Lauderio namus. Kodėl ji ten nuvažiavo? Nuo to laiko, kai Nadina atvyko į Boulderį, ji nepersimetė su juo nė keliais žodžiais. Bet jai pasirodė, kad su Haroldu turi pasidalyti savo nerimu dėl lentos su pieštuku ir sapnų košmarais, kurie vis dar ją tebelankė, kai kitiems jau nebesisapnavo. Prisiminė, kaip užvesdama motociklą išsigando ir šio savo protrūkio. Kaip ir netikėtas poreikis paimti lentą *("Apstulbink savo draugus! Pralinksmink kompaniją!"* - ragino užrašas ant dėžutės), mintis susitikti su Haroldu atrodė atskriejusi iš pašalies. Galbūt tai *jo* mintis. Bet kai ji atvažiavo prie Haroldo namo, į jos balsą niekas neatsiliepė. Namas buvo užrakintas, vienintelis rakinamas namas Boulderyje, užuolaidos irgi buvo nuleistos. Jai tai beveik patiko, ir kažkurią sekundės dalį ji patyrė kartų nusivylimą, jog Haroldo nėra. Jeigu jis būtų buvęs namuose, jis būtų ją įsileidęs ir uždaręs duris. Jie būtų galėję nueiti į svetainę ir kal-

bėtis arba mylėtis, arba apskritai daryti kartu neįsivaizduojamus dalykus, ir niekas apie tai nesužinotų.

Haroldo namas buvo nuošali, asmeniška vieta.

- Kas man darosi? - sušnabždėjo ji į tamsą, bet tamsa jai neatsakė. Nadina patraukė prie "Vespos", lygus motoro gausmas, atrodė, išniekino nakties tylą. Ji pajudėjo kelionėn. Į vakarus. Kai įkaitusį veidą paglostė nakties oro vėsa, galų gale ji pasijuto geriau. Naktini vėjeli, nupūsk voratinklį. Tu juk žinai, ar ne? Kai viską išbandai, ką belieka daryti? Tu renkiesi tai, kas lieka. Renkiesi tą tamsų nuotykį, kuris skirtas tau. Ir tegul Laris mėgaujasi savo kvailu vienpusišku proteliu. Tu eisi toliau nei jie. Tu surizikuosi... kad ir kuo reikėtų rizikuoti. O rizikuoti iš esmės reikės savimi.

Mažyčiuose "Vespos" žibintų metamuose šviesos pluošteliuose prieš ją vyniojosi plento juosta. Kai kelias ėmė kilti, Nadina perjungė antrą pavarą, dabar ji riedėjo Beislaino keliu, vedančiu į tamsius kalnus. Ir tegul jie buriasi į savo susirinkimus. Jie užsiėmę elektros energijos atstatymu, gi jos mylimasis užsiėmęs *pasauliu.*

"Vespos" variklis tolygiai dūzgė. Nadiną ėmė gaubti neaiški seksualinė baimė, motociklo sėdynės vibracija, persiduodama jai, degino jos lytį. *("Kas gi yra, Nadina, tu visa sukaulėjai,* - su niūriu humoru pamanė ji, - *bjauru, bjauru, BJAURU").* Dešinėje nuo jos driekėsi skardis. Nieko, išskyrus mirtį apačioje. O viršuje? Ką gi, ji patikrins. Pasukti atgal buvo pernelyg vėlu, ir keista - nuo šios vienintelės minties ji pasijuto nuostabiai laisva.

Po valandos ji jau stovėjo ant Tekančios Saulės plynaukštės, - bet iki saulėtekio dar liko ne mažiau kaip trys valandos. Plynaukštė buvo ne taip toli nuo Flagstafo kalno, ir beveik kiekvienas Laisvosios Zonos gyventojas jau buvo nukeliavę į to kalno viršūnę. Vaiskią dieną - o Boulderyje beveik visos dienos buvo tokios, bent jau vasarą, - iš jos galėjai matyti apačioje plytintį Boulderį ir 25-ąjį plentą, kuris bėgo į pietus Denverio link, už dviejų šimtų mylių nuo čia prasidedančios Naujosios Meksikos valstijos kryptimi, o paskui ištirpdavo migloje. Į rytus iki pačios Nebraskos tęsėsi derlingos žemės, o kiek arčiau žiojėjo Boulderio kanjonas - gili žaizda, kurios kraštai apaugo pušimis ir mėlynosiomis eglėmis. Vasaromis virš Tekančios Saulės plynaukštės nelyginant dideli paukščiai nardydavo sklandytuvai.

Gi šiuosyk, sustojusi prie skardžio, Nadina regėjo vien tai, ką jai atskleidė silpnas mirksintis žibintuvėlis, kurį jinai padėjo ant piknikams skirto pakelės stalelio. Virš švaraus piešimui skirto albumo lapo, primindamas riebų trikampį vorą, pakibo trikojis spiritizmo įrenginys, iš kurio centro it voro geluonis kyšojo vos liečiantis popieriaus paviršių pieštukas.

Nadiną krėtė šaltis, ji buvo pusiau euforijos, pusiau siaubo būsenos. Važiuodama į čia savo žaisline "Vespa", kuri vargu ar buvo pritaikyta keliauti per kalnus, Nadina patyrė tokį patį jausmą kaip ir Haroldas Niderlende. Ji galėjo *jį* jausti. Bet jeigu Haroldas tai juto gan tiksliu technologiniu būdu, kaip magneto *traukiamas* geležies gabalėlis, tai Nadina jį išgyveno lyg kokią mistinę apraišką, tarsi ribos perkirtimą. Tarytum tie kalnai, kurių papėdėje jie įsikūrė, nepriklausė niekam, tarsi jie būtų neutrali juosta tarpo dviejų įtakos zonų - Flego iš Vakarų ir senutės iš Rytų. Ir čia magija tekėjo į abi puses, ji mišo, virsdama nei Dievui, nei Šėtonui nepriklausančiu, bet visiškai ir absoliučiai pagonišku kokteiliu. Nadina juto esanti medžioklės vietoje.

Ir tas žaidimas...

Nadina abejingu judesiu pastūmėjo šalin ryškiai dekoruotą dėžutę su antspaudu: "PADARYTA TAIVANYJE". Pats įrenginys buvo padirbtas iš prastutėlės medžio plokštės arba gipso. Bet tai neturėjo reikšmės. Svarbu buvo tik tai, kad jinai juo pasinaudos vienintelį kartą - *išdrįs* pasinaudoti, - gali pasitarnauti netgi blogai padarytas instrumentas: išlaužti duris, uždaryti langą, parašyti Vardą.

Žodžiai ant dėželės šaukė: *"Apstulbink savo draugus! Pralinksmink kompaniją!"* Kaip ten toje dainoje, kurią kartais jų kelionės metu nuo savo "Hondos" sėdynės traukdavo Laris? *"Alio, centrine, kas atsitiko linijai? Aš norėčiau pasikalbėti su..."*

Pasikalbėti su kuo? Bet čia ir visa klausimo esmė, ar ne?

Ji prisiminė tuos laikus, kai mokydamasi koledže iššaukė dvasias. Tai atsitiko daugiau nei prieš dvylika metų... bet taip pat sėkmingai galėjo atsitikti ir vakar. Nadina prisiminė, kaip nuėjo į trečią bendrabučio aukštą sužinoti iš Reičelės Tims apie korekcinio skaitymo paskaitų laiką. Kambaryje rado apie šešias ar aštuonias kikenančias mergiotes. Tada Nadina dar pagalvojo, kad jos visos prisirūkė žolės, o galbūt badėsi.

- Liaukitės! - juokdamasi rėkė Reičelė. - Kaipgi su jumis bendraus dvasios, jeigu elgiatės kaip asilų banda?

Mintis apie kikenančias asiles merginoms pasirodė itin įdomi, ir kambarį užgriuvo nauja juoko banga. Įrenginys buvo pastatytas kaip ir dabar: trikampis voras ant trijų netvirtų kojyčių, žemyn nukaręs pieštukas. Kol jos juokėsi, Nadina, paėmusi piešimo lapą, perbėgo žvilgsniu tuos "laiškus iš astralinio pasaulio", kurie jau buvo užrašyti.

"Tomis sako, jog tu vėl naudojaisi braškių kauke".

"Mama sako, kad jaučiasi gerai".

"Čunga! Čanga!"

"Džonas sako, jog tu taip nestorėsi, jeigu nustosi valgyti PUPAS!!!!!"

Ir kiti tokie pat kvaili.

Pagaliau juokas nutilo, ir jos vėl galėjo tęsti seansą. Trijų merginų pirštai sustingo įvairiose trikampio pusėse. Pradžioje nieko neįvyko. Paskui lenta virptelėjo.

- Tai tu padarei, Sende! - priekaištaudama tarė Reičelė.

- Ne.

Lenta vėl virptelėjo, ir merginos pritilo. Sekęs jos judesius pieštukas parašė raidę "T". Judesiai darėsi vis greitesni, o pieštukas parašė raides "Ė", "T", "Ė".

- Tėte, brangusis, tavo vaikelis čia, - pasakė mergina, vardu Petė, ir nusijuokė. - Tikriausiai tai mano tėvas, kai man buvo treji metukai, jis numirė nuo širdies priepuolio.

- Dar kažką rašo, - pertraukė ją Sendė.

"S, A, K, O", - parašė pieštukas.

- Kas čia vyksta? - Nadina pašnibždom paklausė nepažįstamos merginos arklišku veidu. Arkliaveidė, susikišusi rankas į kišenes, į viską žiūrėjo su pasibjaurėjimu.

- Mergiotės žaidžia su tuo, ko pačios nesupranta, - atsakė toji. - *Štai* kas vyksta. - Arkliaveidė šnibždėjo dar tyliau.

- "TĖTĖ SAKO PETĖ", - ištarė Sendė. - Taip, Pete, tai tavo tėvas.

Vėl juoko protrūkis.

Arkliaveidė, išsitraukusi rankas iš kišenių, nusiėmė akinius, nuvalė juos ir vis taip pat tyliai aiškino toliau:

- Lenta - tai toks parapsichologų ir mediumų naudojamas instrumentas. Kineziologai...

- Kokie ologai?

- Mokslininkai, kurie tiria judėjimą ir vidinę raumenų bei nervų reakciją. Jie mano, kad šis įrenginys reaguoja į menkiausią raumenų krustelėjimą, galbūt labiau besisiejantį su pasąmone, nei su protu. Žinoma, parapsichologai ir mediumai tvirtina, jog jį išjudina dvasinio pasaulio esybės...

Dar vienas isteriško juoko protrūkis. Nadina, pažvelgusi pro Arkliaveidės petį, pamatė, jog dabar laiškas skambėjo taip: "TĖTĖ SAKO PETĖ PRIVALO NUSTOTI VAIKŠČIOTI".

- ...per dažnai į tualetą, - užbaigė viena mergina, ir visos prapliupo dar garsiau.

- Kitaip tariant, jos paprasčiausiai kvailioja, - su smerkiančiu atodūsiu ištarė Arkliaveidė. - Tai labai kvaila. Ir mediumai, ir mokslininkai įspėja, kad automatinis rašymas slepia savyje pavojų.

- Tu manai, kad šiandien dvasios nusiteikusios priešiškai? - tyliai paklausė Nadina.

- Galbūt dvasios *visada* priešiškos, - atsakė pašnekovė. - Arba iš savo pasąmonės gali gauti pranešimą, kuriam esi visiškai nepasiruošęs. Žinomi dokumentiniai automatinio rašymo atvejai, kurie tapo visiškai nekontroliuojami. Žmonės išprotėdavo.

- Na, tai jau pernelyg. Juk tai tik *žaidimas*.

- Kartais žaidimai pavirsta labai rimtais dalykais.

Nespėjus Nadinai atsakyti, nepažįstamosios kalbą pertraukė kurtinantis juoko sprogimas. Mergina, vardu Petė, nukrito ant grindų, ir nusitvėrusi

už pilvo, trūkčiodama kojomis, kvatojo. Baigtas laiškas skelbė: "TĖTĖ SAKO PETĖ PRIVALO NUSTOTI VAIKŠČIOTI Į VALČIŲ LENKTY NES SU LEONARDU KACU".

- *Tu* tai padarei! - kreipdamasi į Sendę, pasakė Petė, kai pagaliau įstengė atsisėsti.

- Ne, Pete! Garbės žodis!

- Tai parašė tavo tėvas. Iš Didžiosios Bedugnės! Iš ten! - Boriso Karlofo* balsu pasakė kita mergina. - Kai kitą kartą ant užpakalinės Leonardo mašinos sėdynės nusimausi kelnaites, prisimink, jog jis tave stebi.

Sąmojį pasveikino dar vienas juoko protrūkis. Kai jis nutilo, Nadina palietė Reičelės ranką. Ji ketino paklausti, kada prasidės paskaita, o paskui tylutėliai išeiti.

- Nadina! - šūktelėjo Reičelė. Jos akys kibirkščiavo linksmybe, skruostai liepsnojo. - Sėsk, pažiūrėsim, ar ir tau dvasios turi ką pasakyti!

- Ne, tikrai, aš tik norėjau sužinoti apie korekcinio skaitymo pa...

- *Spjauk* į tą korekcinį skaitymą! Tai *svarbiau,* Nadina! Tai didi valanda! Tu tiesiog privalai pabandyti. Sėsk šalia manęs. Džeine, o tu sėsk į kitą pusę.

Džeinė atsisėdo priešais Nadiną, ir po Reičelės Tims nurodymų Nadina staiga pastebėjo, jog aštuoni jos rankų pirštai lengvai liečia lentą. Pati nežinodama kodėl, ji atsigręžė į arkliaveidę merginą. Ši smerkiančiai palingavo galvą, o lemputė atsispindėjo jos akinių stikluose, paversdama merginos akis didžiuliais baltais šviesos blyksniais.

Tada Nadina išgyveno minutę trukusią baimę, ir dabar, stovėdama prieš kitą žibintuvėlio apšviestą trikampį, ji tai prisiminė, bet atmintyje išplaukė jos atsakymas Arkliaveidei - tai buvo tik ***žaidimas,*** dėl Dievo, ir kas gi siaubinga gali atsitikti kikenančių merginų kompanijoje? Jeigu tada spiritistinio seanso atmosfera būtų buvusi paslaptingesnė, Nadina tikriausiai būtų pasielgusi kitaip.

- O dabar nurimkit, - paliepė Reičelė. - Dvasios, ar turite ką pasakyti mūsų seseriai Nadinai Kros?

Lenta nepajudėjo. Nadina pajuto lengvą nusivylimą.

- Eni-meni-čili-vili, - ištarė Borisą Karlofą mėgdžiojanti mergina. - Dvasios jau beveik *kalba!*

Dar vienas juoko pliūpsnis.

- Š-š-š, - sukomandavo Reičelė.

Nadina nusprendė, kad jeigu kuri nors iš merginų tuojau pat nepradės judinti lentos, kad parašytų kokį nors kvailą laišką, tada ji tai padarys pati - lengvai stumtelės ir parašys ką nors trumpa ir miela - galbūt "Fu!" - ir pagaliau, sužinojusi paskaitų pradžią, išeis.

Kai jau ketino pamėginti tai padaryti, lenta po jos pirštais staigiai trūktelėjo. Pieštukas švariame lape paliko juodą juostą.

---

*Holivudo aktorius - Frankenšteino vaidmens atlikėjas pirmuosiuose garsiniuose siaubo filmuose.

- Ei! Jokių trūkčiojimų, dvasios! - labai įsitempusi ištarė Reičelė. - Nadina, ar tu tai padarei?

- Ne.

- Džeine?

- Ne. Tikrai.

Lenta vėl trūktelėjo, vos nenumesdama jų pirštų, ir pieštukas pasislinko į viršutinį kairį lapo kampą.

- Oho, - ištarė Nadina. - Jūs jaučiate...

Jos jautė, visos, nors vėliau nei Reičelė, nei Džeinė Fargud apie tai su Nadina nepanoro kalbėti. Ir po to vakaro kitų merginų kambariuose ją sutikdavo neitin džiugiai. Atrodė, jog po to, kas įvyko, visos jos prisibijojo prieiti prie jos per arti.

Netikėtai lenta po jų pirštais ėmė vibruoti, tai panėšėjo į prisilietimą prie užvesto automobilio sparno. Vibracija buvo pastovi, nerimastinga. Tai nebuvo tokie judesiai, kokius nepastebimai galėtų atlikti žmogus.

Merginos pritilo. Jų veiduose pasirodė ypatinga išraiška, kaip tų spiritistinių seansų dalyvių, kurių akyse įvyko kažkas pritrenkiančio - pradėjo svyruoti stalas, nematomasis ėmė barbenti į sienas arba iš mediumo šnervių pradėjo virsti dūmai. Tai miruoliškai blyški *laukimo* išraiška, iš dalies norint, kad viskas baigtųsi, iš dalies - kad tęstųsi. Tai siaubingo suglumimo, susijaudinimo, įsiaudrinimo išraiška... ir kai ji atsiranda, žmogaus veidas tampa panašus į nuolat už pusės colio po oda besislepiančią kaukolę.

- Liaukitės! - ūmai riktelėjo mergina arklišku veidu. - Tuojau pat liaukitės, antraip jūs pasigailėsite!

Ir Džeinė Fargud persigandusi suriko:

- *Aš negaliu atplėšti pirštų!*

Kažkas šūktelėjo. Ir tą pačią akimirką Nadina suprato, jog jos pirštai prilipo prie lentos. Bandydama atplėšti pirštų galiukus, ji įsitempė, bet šie liko savo vietoje.

- Gerai, baikim juokus, - išgąstingu, prislėgtu balsu ištarė Reičelė. - Kas...

Ir netikėtai pieštukas ėmė rašyti.

Lenta judėjo žaibišku greičiu. Ji patraukė paskui save jų pirštus, pirmyn, atgal ir ratais sukinėjo jų rankas, ir tai būtų atrodę gan įdomu, jeigu ne bejėgiškos visų trijų veido išraiškos. Vėliau Nadina pamanė, jog patyrė pojūtį, lyg jos ranką įbruko į kokią nors pratybų mašiną. Anų įrašų raidės buvo kreivos, drebančios, jos atrodė taip, lyg čia būtų keverzojęs pirmaklasis. O šis braižas buvo tvirtas ir valdingas... Didelės, baltame puslapyje palinkusios raidės. Jos atrodė kaip kažkas negailestinga ir podraug nedora.

"NADINA, NADINA, NADINA, - rašė pieštukas. - KAIP AŠ NORIU, JOG NADINA BŪTŲ MANO, MYLIU NADINĄ, NORIU, KAD NADINA BŪTŲ MANO KARALIENĖ, JEIGU TU, JEIGU TU MAN LIKSI

TYRA, JEIGU TU MAN LIKSI NEPALIESTA, JEIGU TU, JEIGU TU, JEIGU TU MAN MIRUSI, TU MIRUSI".

Lenta staigiai slystelėjo žemyn, ir pieštukas vėl ėmė brėžti:

"TU MIRUSI SU VISAIS KITAIS, TU MIRUSIŲJŲ KNYGOJE SU VISAIS KITAIS NADINA MIRUSI SU JAIS NADINA PŪNA SU VISAIS, JEIGU, JEIGU".

Lenta nurimo. Po to suvibravo. Nadina pamanė, tikėjosi - o, kaip ji tikėjosi! - jog tai pabaiga, bet paskui naujas staigus judesys ir vėl žodžiai. Džeinė desperatiškai pasimuistė. Nuo sukrėtimo, nuostabos ir baimės visos merginos buvo išblyškusios.

"PASAULIS PASAULIS GREITAI PASAULIS GREITAI MIRS IR MES MES MES NADINA NADINA AŠ AŠ AŠ MES MES MES BŪSIME MES MES".

Dabar atrodė, jog raidės lape *klykia:*

"MES MIRUSIŲJŲ NAMUOSE NADINA".

Paskutinis žodis išrėkė save colinėmis raidėmis, ir lenta, palikusi po savęs ryškią kaip klyksmas grafito juostą, nuskriejo nuo stalo. Nukritusi ant grindų, lenta sudužo į dvi dalis.

Įsivyravo kapų tyla, o paskiau Džeinė Fargud puolė isterijon. Nadina prisiminė, jog viskas baigėsi pasirodžius komendantei, kuri atėjo patikrinti, kas gi čia vyksta. Ji jau rengėsi iškviesti Džeinei gydytoją, bet merginai visgi pavyko truputį susitvardyti.

Visą tą laiką rami ir išblyškusi Reičelė Tims sėdėjo ant savo lovos. Kai komendantė ir merginos (kartu ir Arkliaveidė, kuri, be abejo, jautė, kad savo būryje pranašu nebūsi) pasišalino, ji tyliu keistu balsu paklausė:

- Nadina, kas tai buvo?

- Nežinau, - garbingai atsakė Nadina. Ji visiškai nieko nenutuokė. Anuomet.

- Tu nepažinai braižo?

- Ne.

- Galbūt tau geriau pasiimti šį... šį raštelį iš ano pasaulio, ar dar iš kitur, nesvarbu... ir sugrįžti į savo kambarį?

- Tu gi pati paprašei manęs atsisėsti! - užsiplieskė Nadina. - Iš kur galėjau žinoti, jog įvyks kas nors... kas nors panašaus? Aš tai padariau tik iš mandagumo, dėl Dievo, patikėk!

Reičelė į šį užsiplieskimą atsakė gan subtiliai: ji netgi atsiprašė. Bet po to Nadina labai retai su ja bendravo, nors Reičelė Tims buvo viena iš nedaugelio, kurią per pirmus tris semestrus koledže Nadina iš tikrųjų laikė artima.

Nuo to laiko ir iki šiol Nadina daugiau niekuomet prie tų medinių trikampių vorų neprisilietė. Bet laikas... ką gi, jis juk kažką ištrina, ar ne? Taip.

Stipriai besidaužančia širdimi Nadina prisėdo ant suolo ir lengvai prigludė pirštus prie dviejų trikampės lentos pusių. Ji pajuto, kaip ši beregint pajudėjo po jos pirštais, ir kaip anąsyk pamanė, jog tai primena pri-

silietimą prie užvesto automobilio. Bet kas gi vairuotojas? Kas jis buvo *iš tikrųjų?* Kas įsės vidun, trinktelės durelėmis ir ant vairo padės įdegusias rankas? Kieno koja, kieta ir sunki, apauta senu apdulkėjusiu kaubojišku batu, nusileis ant akseleratoriaus ir išveš ją... kur?

Vairuotojau, kur tu mus veži?

Tiesi, plačiai atmerktomis akimis, stipresnė nei visada, besijaučianti tarsi ties kažkokia riba, Nadina sėdėjo Flagstafo kalno viršūnėje juodoje nakties duobėje. Ji žvelgė į rytus, bet juto *jo* buvimą, slegiantį, tempiantį žemyn, nelyginant prie numirėlio kojų pririštas svoris: tamsų Flego buvimą, plūstantį nuolatinėmis nenumaldomomis ir negailestingomis bangomis. Kažkur ten, už ribos, naktyje, buvo Tamsos žmogus, ir ji ištarė du žodžius, kaip maldavimą visų kada nors žemėje egzistavusių tamsių dvasių, - maldavimą ir kvietimą:

- Pasakykite man.

Ir lenta po jos pirštais ėmė *kalbėti.*

54 skyrius

Ištraukos iš Laisvosios Zonos Nuolatinio komiteto posėdžio protokolo
1990 m. rugpjūčio 19 d.

Posėdis vyko Stju Redmeno ir Franės Goldsmit bute. Dalyvavo visi Nuolatinio komiteto nariai. Stju Redmenas pasveikino mus išrinkimo proga ir pasiūlė pasiųsti Haroldui Lauderiui visų Komiteto narių pasirašytą padėkos laišką. Jam pritarė vienbalsiai.

Stju: Jeigu mes susidorojome su senomis problemomis, Glenas Beitmenas turi keletą klausimų. Apie juos aš žinau ne daugiau už jus, bet numanau, jog vienas iš jų siejasi su būsimuoju susirinkimu. Teisingai, Glenai?

Glenas: Aš palauksiu savo eilės.

Stju: Na ir gerai. Senas nuplikęs profesorius nuo seno girtuoklio skiriasi tuo, kad profesorius, prieš pradėdamas tampyti jums už ausų, palaukia savo eilės.

Glenas: Dėkoju, rytų teksasieti, už šiuos išminties perlus.

Franė pasakė, jog nors Stju su Glenu puikiai leidžia laiką, visgi ji norėtų sužinoti, ar jie gali pereiti prie reikalų, kadangi visi jos mėgstami telešou prasideda devintą. Ši remarka sukėlė pernelyg linksmą juoką, kurio ji aiškiai nenusipelnė.

Pirmasis rimtas klausimas - mūsų žvalgų Vakaruose problema. Kartoju, jog Komitetas paprašė teisėjo Fariso, Tomo Kaleno ir Dajanos Jurgens ten nuvykti. Stju pasiūlė, kad už juos laidavę žmonės dar kartą pasikalbėtų su savo kandidatais - tad Laris Andervudas pasikalbės su Teisėju, Nikas - su Tomu (padedant Ralfui Brentneriui), o Stju - su Dajana.

Niko nuomone, Tomui paruošti prireiks kelių dienų, o Stju pažymėjo, kad dėl to kyla klausimas, kada gi juos ten pasiųsti. Laris atkreipė dėmesį, kad nevalia visiems trims keliauti drauge, antraip juos visus gali drauge ir sučiupti. Jis pratęsė savo mintį ir pasakė, jog ir Teisėjas, ir Dajana tikriausiai numano, kad mes pasiųsime ne vienintelį žvalgą, bet nežinodami vardų ir paslapties negalės išplepėti. Franė paprieštaravo, esą "išplepėti" - kažin ar tinkamas žodis, žinant, ką jiems gali padaryti Tamsos žmogus - jeigu tai apskritai žmogus.

Glenas: Tavimi dėtas, Frane, aš taip niūriai nepranašaučiau. Jeigu mes pripažįstame mūsų Priešininką turint nors lašelį intelekto, tai jis supranta, kad mes nepasakysime saviesiems - operatyvininkams, taip juos galime pavadinti, - tos informacijos, kurią mes manome esant jo interesams gyvybiškai svarbia. Jis žino, jog kankinimai vargu ar jam padės.

Franė: Jūs norite pasakyti, kad jis galbūt paglostys jiems galvas ir pasakys daugiau taip nedaryti? Man regis, kad jis kankins juos nors vien todėl, jog kankinimai - viena iš jam *patinkančių* procedūrų. Kaip jums atrodo?

Glenas: Manau, jog aš ne tiek jau daug *galiu* pasakyti.

Stju: Frane, jau nuspręsta. Visi mes sutikome pasiųsti mūsų žmones su pavojinga užduotimi, ir visi mes suprantame, jog apsispręsti buvo nelengva.

Glenas pasiūlė pritarti tokiam numatomam grafikui: Teisėjas išvyks rugpjūčio 26-ąją, Dajana - 27-ąją, o Tomas - 28-ąją. Jie neturi žinoti vienas apie kitą ir visi privalo eiti skirtingais keliais. Be to, mes turėsime pakankamai laiko paruošti Tomą Kaleną. Nikas pastebėjo, jog išskyrus Tomą Kaleną, kuriam sugrįžimo laiką reikės įteigti pasitelkus posthipnotinį poveikį, dviem kitiems derėtų nurodyti, kad jie sugrįžtų sveikam protui paliepus, bet vienas iš veiksnių turėtų būti oras - pirmąją spalio savaitę kalnuose gali gausiai pasnigti. Nikas pasiūlė, jog Vakaruose jie praleistų ne daugiau kaip tris savaites.

Franė pasakė, kad jeigu šiais metais per anksti pasnigs, jie galėtų pasukti į pietus, bet Laris nepritarė: kelią blokuos Sangre de Kristo kalnų virtinė, kol jie nenusileis iki pačios Meksikos. O jeigu jie ten nukeliaus, ko gero, nepamatysime jų iki pavasario.

Ir dar Laris pasakė, kad tokiu atveju Teisėją galbūt turėtume pasiųsti anksčiau. Jis pasiūlė rugpjūčio 21-ąją, poryt.

Tuo žvalgų klausimas buvo baigtas.

Po to kalbėjo Glenas.

Glenas: Aš siūlau kitą visuotinį susirinkimą sukviesti rugpjūčio 25-ąją. Ir jame ketinu pasiūlyti svarstyti kelis klausimus. Pirmiausiai norėčiau nurodyti tai, kas jus gali nustebinti. Mes manėme, kad Zonoje susirinko apie šeši šimtai žmonių. Ralfas labai skrupulingai sudarė atvykusių *didelėmis grupėmis* žmonių sąrašą, ir skaičiuodami gyventojus mes rėmėmės būtent tais duomenimis. Bet buvo žmonių, kurie atėjo po vieną, dviese ar trise.

Todėl šiandien ryte mudu drauge su Leo Rokvėjumi nuėjome į "Čatakua" salę ir suskaičiavome vietas. Šeši šimtai septynios kėdės. Ar dabar jums tai ką nors sako?

Siuzana Štern priminė, jog žmonės, neradę laisvos vietos, stovėjo ir praėjimuose, ir už kėdžių. Tuomet mes visi supratome, ką norėjo pasakyti Glenas, ir, manyčiau, neperdėsiu teigdama, kad visas mūsų septynetas tiesiog apstulbo.

Glenas: Mes negalime tiksliai tvirtinti, kiek žmonių sėdėjo ir stovėjo, bet aš puikiai prisimenu susirinkimą ir manau, jog šimtinė stovinčių - gan apytikris skaičius. Taigi Zonoje susirinko daug daugiau nei septyni šimtai žmonių. Todėl remdamasis mūsų su Leo atradimu aš siūlau vieną iš būsimo susirinkimo darbotvarkės klausimų: dėl gyventojų surašymo komiteto sudarymo.

Ralfas: Na ir kalės vaikas gi aš! Juk tai buvo mano pareiga.

Glenas: Ne, tai ne tavo kaltė. Pas tave ant ugnies, Ralfai, kaito tuzinas lygintuvų, ir aš manau, turbūt sutiks ir kiti, tu puikiai tvarkeisi... Net jeigu per dieną atvyksta po vieną keturi žmonės, tai per savaitę jų susirenka apie trisdešimt. Bet pagal mano stebėjimus per dieną jų atsirasdavo po dvylika ar keturiolika. Jie gi nelėkė pas mus strimagalviais pasiskelbti apie savo atvykimą, o dingus motušei Abigeilei, apskritai niekas jais nepasirūpina.

Franė Goldsmit pritarė Gleno pasiūlymui įtraukti į rugpjūčio 25-osios dienos susirinkimo darbotvarkę klausimą dėl gyventojų surašymo komiteto, kuriam būtų patikėta atsakomybė suregistruoti visus Laisvosios Zonos gyventojus.

Laris: Aš esu už šį pasiūlymą, jeigu egzistuoja svarios priežastys. Bet...

Nikas: "Bet kas, Lari?"

Laris: Na... nejaugi mums be biurokratinės terlionės neužtenka kitų problemų?

Franė: Lari, vieną iš svarių priežasčių aš galiu pasakyti tuojau pat. Jeigu Glenas teisus, tai kitam susirinkimui mums reikėtų pasiieškoti talpesnės salės. Tai viena. Jeigu iki dvidešimt penktosios dienos žmonių bus daugiau nei aštuoni šimtai, jie visi į senąją salę paprasčiausiai netilps.

Ralfas: Viešpatie, aš net nepagalvojau apie tai. Aš *sakau* jums, kad nevengiau savo darbo.

Stju: Nusiramink, Ralfai, tu viską darei gerai.

Siuzana: Tai kurgi mes sušauksime tą prakeiktą susirinkimą?

Glenas: Minutėlę, minutėlę. Viskas iš eilės. Pasiūlymas yra, ir už jį reikia balsuoti.

Už klausimo dėl gyventojų surašymo komiteto svarstymą kitame susirinkime nubalsuota: "už" - 7, "prieš" - 0.

Po to Stju pasiūlė rugpjūčio 25-osios susirinkimą sušaukti "Manzingerio" salėje, kuri daug didesnė - galbūt daugiau nei tūkstantis sėdimų vietų.

Paskui Glenas vėl paprašė žodžio.

Glenas: Prieš mums pajudant toliau, norėčiau pabrėžti dar vieną gyventojų surašymo ir komiteto sukūrimo svarbos aspektą, daug rimtesnį, nei galimybė žinoti, kiek vakarėliui paruošti gėrimų ir dėžučių su traškučiais. Mes *privalome* žinoti, kas pas mus atvyksta... bet lygiai taip pat privalome žinoti, kas išvyksta. Matote, esu įsitikinęs, jog žmonės išvyksta. Galbūt tai paranoja, bet galiu prisiekti, jog kai kurie šmėstelėję veidai daugiau nebepatenka man į akis. Kad ir kaip ten būtų, suskaičiavę vietas salėje, mudu su Leo nusprendėme užeiti pas Čarlį Impeningą. Ir žinote ką? Namas tuščias, Čarlio daiktai, taip pat jo mašina dingo.

Tarp susirinkusiųjų murmesys.

Ralfas paklausė, kokia nauda iš žinojimo, kas išvažiuoja. Anot jo, jeigu panašūs į Impeningą žmonės nori pereiti Tamsos žmogaus pusėn, tai mes turime tik džiaugtis laimingai jais atsikratę. Kai kurie Komiteto nariai ėmė Ralfui ploti, ir jis paraudo tarsi mokyklinukas.

Stju: Visgi aš pritariu Glenui. Tai būtų pastovus informacijos nutekėjimas.

Ralfas: Ir ką gi mes galėsime padaryti? Uždaryti juos kalėjiman?

Glenas: Nors tai skamba šiurkštokai, bet manau, kad mums reikia gerai apsvarstyti ir tokią galimybę.

Franė: Ne, sere. Žvalgų išsiuntimas... tai aš dar galiu suvirškinti. Bet įkalinti žmones už tai, kad jiems nepatinka mūsų tvarka? Viešpatie, Glenai! Tai juk slaptosios policijos sritis!

Glenas: Taip, būtent į tai viskas ir krypsta. Bet mūsų padėtis čia dar nestabili. Jūs mane verčiate gintis, bet juk tai negarbinga. Aš tik klausiu, ar jūs ir toliau ketinate leisti mūsų smegenims nutekėti pas Priešininką.

Franė: Ir vis dėlto man tai nepatinka. Šeštajame dešimtmetyje Džo Makarčiui* tai buvo komunizmas. Mums - Tamsos žmogus. Kaip nuostabu ir mums patogu!

Glenas: Frane, ar esi pasiruošusi tokiam atvejui, kai kas nors išvažiuos iš čia ir išsiveš su savimi labai svarbią informaciją? Pavyzdžiui, jog dingo motušė Abigeilė?

Franė: Čarlis Impeningas gali jam apie tai pranešti. Kokia dar svarbia informacija mes naudojamės, Glenai? Argi dažniausiai patys neklaidžiojame patamsyje be paslapties įminimo rakto?

Glenas: Tu nori, kad jis žinotų mūsų bendruomenės narių skaičių? Kokias mes turime technologines pajėgas? Tai, kad pas mus iki šiol nėra gydytojo?

Franė atsakė, kad geriau jau tebūnie šitaip, nei sodinti žmones už grotų vien už tai, jog jiems nepatinka tvarka. Tuomet Stju pasiūlė izoliacijos idėją atidėti ir apmąstyti ją įvairiais požiūriais. Šiam pasiūlymui buvo pritarta, nors Glenas balsavo prieš.

---

* "Šaltojo karo" metu 1953-1957 m. JAV Kongrese - Senato komisijos vyriausybinių įstaigų veiklos klausimams ir jos tyrimų pakomisijo pirmininkas.

Glenas: Vis dėlto geriau susitaikyti su tokia mintimi, kadangi anksčiau ar vėliau ši problema iškils, ir, manau, labai greitai. Tai, kad Čarlis Impeningas išverčia kailį prieš Flegą, jau savaime labai blogai. Jūs privalote savęs paklausti, ar norite, kad panašūs atvejai padažnėtų. Na gerai, jūs nusprendėte tai atidėti. Bet egzistuoja dar viena problema... Mus išrinko neribotam laikui, ar jūs apie tai pagalvojote? Mes nežinome, ar tarnausime šešias savaites, šešis mėnesius ar šešerius metus. Aš siūlyčiau vienerius metus... Vartojant Haroldo frazę, tai mus atvestų į pradžios pabaigą. Į kito susirinkimo darbotvarkę aš norėčiau įtraukti šį vienerių metų terminą. Dar vienas klausimas, ir aš baigiu. Miesto susirinkimo savivalda - būtent tokia yra mūsų valdymo sistema, o mes tik išrinkti miesto atstovai - paranki pradžioje, kol gyventojų skaičius nepadidėjo iki trijų tūkstančių, bet po to ši sistema taps nepaslanki ir neveiksminga, daugelis susirinkimo dalyvių ims burtis į atskirus klanus, turės savo vėliavas ir taip toliau. Aš siūlau mums visiems gerai pamąstyti, kaip žiemos pabaigoje ar pavasario pradžioje paversti Boulderį respublika.

Diskusija dėl paskutinio Gleno pasiūlymo baigėsi be rezultatų. Žodį suteikė Nikui, ir jis paprašė Ralfo perskaityti, ką parašęs.

Nikas: "Aš tai parašiau 19-osios dienos ryte, rengdamasis šiandieniniam vakariniam posėdžiui, ir norėčiau, jog Ralfas tai perskaitytų pačioje pabaigoje. Kai kada būti nebyliu labai sunku, bet aš pabandžiau apgalvoti visas įmanomas savo pasiūlymo pasekmes. Aš norėčiau, kad į kito susirinkimo darbotvarkę būtų įtrauktas klausimas, ar Laisvosios Zonos gyventojai sutiktų suformuoti Teisėtvarkos departamentą, kuriam vadovautų Stju Redmenas".

Glenas: Įdomu. Grįžtame prie to, apie ką mes prieš kelias minutes kalbėjome. Stiuartai, leisk jam pabaigti, - tu dar turėsi galimybę.

Nikas: "Šio departamento štabas bus Boulderio apygardos teismo pastate. Stju turės teisę asmenis iki trisdešimties metų skirti į pareigas savo nuožiūra, vyresnius nei trisdešimties - pritariant Laisvosios Zonos Nuolatinio komiteto narių daugumai, o vyresnius nei septyniasdešimties - pritariant visuotinio Laisvosios Zonos gyventojų susirinkimo daugumai. Štai šią rezoliuciją aš norėčiau įtraukti į kitą visuotinio susirinkimo darbotvarkę. Žinoma, mes galime šiam pasiūlymui su entuziazmu pritarti, bet nieko nepakeisime, jeigu Stju energingai nesiims reikalų".

Stju: Visiškai teisingai!

Nikas: "Kadangi žmonių vis daugėja, mums iš tikrųjų *būtini* tvarka ir įstatymai. Be jų viskas irs. Prisiminkime, pavyzdžiui, Džerindžerių berniūkštį, kuris važinėjo mašina po Perlo gatvę. Galų gale įvyko avarija, ir jam paprasčiausiai pasisekė, jog atsipirko tik gumbu ant kaktos. O galėjo užsimušti arba užmušti kitą žmogų. Dabar gi visi, kurie mato jį tai darant, suvokia grėsmę, bet niekas nesijaučia turįs teisę jį sudrausminti. Tai pirma. Ir dar yra toks Ričis Mofetas. Tiems, kurie nežino, pasakau, jog jis - praktiškai vienintelis Zonos alkoholikas. Kai būna blaivus, tai atrodo vi-

siškai mielas vaikinas, bet girtas jis paprasčiausiai nesuvokia, ką darąs, o didžiumą laiko jis būna girtas. Prieš tris ar keturias dienas jis taip prisisiurbė, jog Arapacho gatvės rajone nusprendė iškulti visus langus. Kai truputį prablaivėjo, aš pasikalbėjau su juo - savaip, žinoma, per raštelius, - ir jam buvo gėda. Jis grįžtelėjo į ten, kur prikrėtė eibių, ir tarė: "Pažiūrėk į tai. Pažiūrėk, ką aš pridirbau. Visur stiklas! O kas, jeigu koks nors vaikas susižeis? Mane reikia teisti".

Ralfas: O aš jį užjaučiu. Visiškai.

Franė: Gerai, Ralfai. Visi žino, jog alkoholizmas - liga.

Ralfas: Kaipgi, liga! Pelkė - štai kas tai yra.

Stju: Jūs abu nesilaikote tvarkos. Truputį patylėkite.

Ralfas: Atleisk, Stju. Bet aš turiu perskaityti Niko raštelį.

Franė: Pone pirmininke, o aš tylėsiu porą minučių. Pažadu.

Nikas: "Žodžiu, aš suradau šluotą, ir Ričis viską sutvarkė. Jis tai padarė gerai. Antra vertus, vyrukas buvo teisus paklausdamas, kodėl jo niekas nesudraudė. Ankstesniais laikais tokie vaikinai kaip Ričis negalėjo gerti tiek, kiek norėjo ir ką norėjo. Bet dabar daugybė alkoholio tik ir laukia, kad jį nuimtum nuo lentynos. Be to, aš iš tikrųjų manau, kad Ričiui niekas nebūtų leidęs išmušti antro stiklo, gi jis išgurino visus trijų kvartalų pietinės pusės langus. Liovėsi tuomet, kai pavargo. O štai dar vienas pavyzdys: vyras, kurio vardo aš nenorėčiau minėti, sužinojo, neva jo moteris, pastarosios vardą aš irgi nutylėsiu, leidžia laiką su kitu. Manau, jog jūs visi žinote, apie ką aš kalbu".

Siuzana: Manau, kad taip. Toks galiūnas didžiuliais kumščiais.

Nikas: "Tad štai, šis vyriškis sumušė tą kitą ir apdaužė moterį. Manau, jog dabar mums ne taip svarbu, kuris iš jų buvo teisus, o kuris kaltas..."

Glenas: O štai čia tu klysti, Nikai.

Stju: Glenai, tegul jis pabaigia.

Glenas: Tiek to, bet prie šio dalyko aš norėčiau sugrįžti.

Stju: Gerai. Ralfai, skaityk toliau.

Nikas: "...nes svarbu tai, jog minėtasis vyriškis įvykdė kriminalinį nusikaltimą - užpuolimą ir sumušimą, bet jis kaip ir anksčiau laisvėje. Iš trijų atvejų piliečius labiausiai neramina šis paskutinysis. Pas mus tik dabar ima formuotis visuomenė, kuri susideda iš įvairių elementų, todėl mūsų laukia daugybė įvairių konfliktų ir nesusipratimų. Nemanau, jog kas nors iš mūsų norėtų, jog Boulderyje susiformuotų priešiškai vienas kitam nusiteikusių žmonių visuomenė. Pagalvokite, kokia susidarytų situacija, jeigu minėtas vyriškis pasiimtų iš parduotuvės 45-o kalibro koltą ir abu patiestų, o ne tik sumuštų. Tuomet pas mus laisvėje vaikščiotų žudikas".

Siuzana: Viešpatie, Nikai, kas tai? Dienos mintis?

Laris: Taip, tai siaubinga, bet Nikas teisus. Egzistuoja senas priežodis: "Kas *bus,* to *neišvengsi".*

Nikas: "Stju ir taip jau yra mūsų ir miesto susirinkimo pirmininkas, o tai reiškia, kad žmonės jį vertina kaip autoritetingą žmogų".

Stju: Ačiū už gerą žodį, Nikai. Manau, jūs niekada nepastebėjote, kad aš vaikščiočiau ant kojūkų. Rimtai. Bet aš sutiksiu su šiuo pasiūlymu, jeigu jūs išties to norite. Aš tikrai nepageidauju šio prakeikto darbo - Teksase mačiau, kad policininko darbas apsiriboja vėmalų valymu nuo palaidinių, jeigu panašūs į Ričį Mofetą vaikinai per ilgai užsisėdi bare, arba krapštymu nuo kelio tokių kvailelių, kaip tas Džerindžerių berniūkštis. Tik prašyčiau vieno dalyko: kai mes svarstysime šį klausimą miesto susirinkime, norėčiau tokio paties kaip ir darbo Komitete metų termino. Ir aš reikalauju tvirtai nutarti, jog po metų turėsiu atsisakyti šių įgaliojimų. Jeigu tai priimtina, aš sutinku.

Glenas: Manau, jog visų čia esančių vardu galiu pasakyti, kad priimtina. Noriu padėkoti Nikui už jo pasiūlymą, ir prašau įtraukti į protokolą, jog tai geniali mintis. Aš pritariu pasiūlymui.

Stju: Gerai. Pasiūlymas pateiktas. Kokių bus prieštaravimų, klausimų?

Franė: Aš noriu paklausti. O kas, jeigu tau kas nors nuneš galvą?

Stju: Aš nemanau...

Franė: Ne, tu *nemanai.* Tu *nemanai.* Ir ką man pasakys Nikas, jeigu viskas, apie ką jūs galvojate, *klaidinga?* "Atleisk, Frane?" Šit ką jis man pasakys? "Tavo vyras su kulka galvoje guli apygardos teismo pastate, ir aš manau, kad mes padarėme *klaidą"?* Mergele Marija ir Juozapai, aš ketinu pagimdyti *kūdikį,* o jūs Stiuartą norite paversti gyvu taikiniu, kažkokiu Petu Garetu?!

Franė apsiverkė, bet paskiau vis dėlto susitvardė. Balsavimas už Stju kandidatūrą į Laisvosios Zonos Teisėtvarkos departamento vadovo pareigas baigėsi rezultatu 6:1. Franė atsisakė pakeisti sprendimą. Prieš baigiant posėdį, Glenas paprašė žodžio.

Glenas: Tai tiesiog mano mintys, o ne pasiūlymas, ir balsuoti dėl jo nereikia, bet kokią nors išvadą padaryti būtina. Grįžkime prie trečiojo Niko paminėto atvejo dėl teisėtvarkos. Jis aprašė įvykį, pabaigęs žodžiais, jog ne taip svarbu, kas teisus, o kas kaltas. Aš manau, kad jis klysta. Mano manymu, Nikas vienas iš garbingiausių kada nors mano sutiktų žmonių. *Bet jėgos panaudojimas be teismo - tai ne teisingumas.* Tai paprasčiausias vigilantizmas*. O dabar įsivaizduokime, kad tas bičiulis, kurį mes visi pažįstame, *paėmė* "Koltą" ir nužudė savo moterį ir jos meilužį. Ir dar įsivaizduokime, kad Stju, kaip mūsų policijos viršininkas, suėmė jį ir pasodino cypėn. O kas paskui? Kiek mes jį ten laikysime? Pagal įstatymą mes visiškai neturime teisės jo sulaikyti, bent jau atsižvelgiant į Konstituciją, kurią mes vakar vakare susirinkime pripažinome, nes, anot šio dokumento, žmogus nekaltas, kol jo kaltės neįrodo teisėtas teismas. Taigi, mes visi žinome, kad laikome jį užrakintą. Mes negalėsime jaustis saugūs, jeigu jis vaikščios gatvėmis! Todėl mes tai padarysime, netgi jeigu tai prieštaraus Konstitucijai, nes kai susikryžiuoja saugumo ir konstitucijos

* Nuo amer. *vigilance* - budrumo komitetas (linčiuotojų organizacija).

špagos, saugumas privalo laimėti. Todėl mums būtina kaip įmanoma greičiau saugumą ir konstituciškumą paversti sinonimiškomis sampratomis. Ir mums reikia pagalvoti apie teisminę sistemą.

Franė: Tai labai įdomu, ir aš sutinku, jog apie tai derėtų pagalvoti, bet dabar aš siūlau posėdį uždaryti. Jau vėlu, ir aš labai pavargau.

Ralfas: Pritariu šiam pasiūlymui. Apie teismą pakalbėsime kitą kartą. Mano galvoje visko tiek daug, jog ji tuojau pat sprogs. Tas šalies atkūrimas daug sunkesnis, nei aš įsivaizdavau.

Laris: Amen.

Stju: Posėdį pasiūlyta uždaryti. Ką pasakysite?

Už šį pasiūlymą nubalsavo "už" - 7, "prieš" - 0.

Fransė Goldsmit, sekretorė.

- Kodėl tu sustojai? - paklausė Franė Stju, kai jis lėtai privažiavęs prie bordiūro atleido pedalus. - Prieš mus dar ištisas kvartalas. - Jos akys paraudo nuo ašarų, ir Stju pamanė, jog niekada nematė Franės tokios pavargusios.

- Tas reikalas dėl policijos viršininko... - pradėjo jis.

- Stju, aš nenoriu apie tai kalbėti.

- Brangioji, bet kas nors privalo to imtis. Ir Nikas visiškai teisus. Žmonės manimi pasitiki.

- Velniop logiką! O kaipgi aš ir kūdikis? Stju, ar ne logiškiau būtų pagalvoti apie mus?

- Aš privalau žinoti, ko tu vaikui nori, - pasakė jis. - Nejaugi tu nekalbėjai man apie tai daug kartų? Tu geidi, jog jis jaustųsi saugiai. Tu trokšti, kad jis gimtų nevisiškai išprotėjusiame pasaulyje. Ir aš to noriu. Bet nketinu apie tai svarstyti prie kitų. Tai tarp mūsų. Tu ir kūdikis - štai pagrindinė priežastis, kodėl aš sutikau.

- Aš žinau, - kimiai ištarė Franė.

Jis pirštu už smakro kilstelėjo jos galvą. Stju nusišypsojo, Franė irgi pabandė nusišypsoti. Tai buvo iškankinta šypsena, jos skruostais riedėjo ašaros, bet vis dėlto atrodė geriau, nei visiškai nesišypsoti.

- Viskas bus gerai, - pasakė jis.

Ji lėtai papurtė galvą, ir į vasaros nakties šilumą nukrito kelios jos ašaros.

- Man taip neatrodo, - paprieštaravo ji. - Aš iš tikrųjų taip nemanau.

Naktį ji ilgai gulėjo neįstengdama užmigti, mąstydama apie tai, kad šiluma gali sklisti tik nuo ugnies - Prometėjas, padovanojęs ją žmonėms, buvo pasmerktas kruvinoms kančioms - ir kad meilė visada ateina per kraują.

Ir Franę užplūdo keistas įsitikinimasmas, nuo kurio jos kūnas sustingo nelyginant nuo anestezijos, kad jiems visiems teks pereiti per kraują. Ši mintis ją privertė instinktyviu savisaugos gestu prisidengti pilvą, ir pirmąkart per daugelį savaičių ji prisiminė savo sapną: besišypsantis Tamsos žmogus ir jo sulamdytas drabužių pakabas.

Kartkartėmis įsijungdamas į motušės Abigeilės paieškas, Haroldas Lauderis aktyviai dalyvavo Laidojimo komiteto veikloje. Štai ir rugpjūčio 21-ąją jis drauge su penkiais kitais vyriškiais, avinčiais auliniais batais, su apsaugos kombinezonais ir storomis guminėmis pirštinėmis, praleido savivarčio kabinoje. Laidojimo komiteto vyresnysis Čedas Norisas patraukė į tą vietą, kurią jis ciniškai šaltai vadino laidojimo sklypu Nr. 1. Šis plotas už dešimties mylių į pietvakarius nuo Boulderio pradžioje buvo numatytas anglies saugojimui. Sklypas buvo toks pat niūrus bei bevaisis kaip ir rugpjūčio saulės kepinamos kalnų keteros. Čedas šių pareigų ėmėsi nedvejodamas, kadangi kažkada buvo laidojimo kontoros Moristaune, Niū Džersio valstijoje, šeimininko padėjėjas.

- Tai - ne laidotuvės, - pasakė jis tą rytą autostotyje tarp Arapacho ir Riešutmedžio gatvių, kur buvo įsikūrusi Laidojimo komiteto bazė. Užsirūkęs jis nusišypsojo aplink jį sėdintiems dvidešimčiai vyrų. - Taip, tai laidojimas, bet laidojimas neįprasta šio žodžio prasme, jeigu jūs supratote mano mintį.

Keletas nenatūralių šypsenų, pati plačiausia - Haroldo. Jo pilvas nuolat urzgė, nes jis net neišdrįso papusryčiauti. Mat abejojo, ar atsižvelgiant į būsimo darbo pobūdį sugebės išlaikyti maistą skrandyje. Jis galėjo pasiūlyti pratęsti motušės Abigeilės paieškas, ir niekas nė neburbtelėtų priešiško žodžio, nors bet kuriam sveikos nuovokos žmogui (jeigu Zonoje tokių esama, neminint jo paties, - klausimas, žinoma, ginčytinas) buvo visiškai akivaizdu, jog penkiolika žmonių paieškoms, atsižvelgiant į tūkstančius kvadratinių mylių miškų ir lygumų aplink Boulderį, - kvailių užsiėmimas. Be to, ji galėjo iš Boulderio ir *neišeiti,* niekas berods apie tai nė nepagalvojo (ir tai Haroldo nestebino). Ji tiesiog galėjo pasislėpti viename iš namų toliau nuo miesto centro, ir kol jie neiššniukštinės kiekvieno namo, jos neras. Redmenas ir Androsas neprieštaravo, kai Haroldas pasiūlė Paieškų komitetui dirbti ir vakarais, ir savaitgaliais.

Jis galėjo rūpintis vien tik paieškomis, bet kas visose visuomenėse tampa numylėtiniu? Kuo labiausiai pasitiki? Be abejo, žmogumi, kuris atlieka patį purviniausią darbą, be to, dar ir šypsodamasis. Žmogumi, dirbančiu tokį darbą, kokiam tu pats negali prisiversti.

- Tai primins malkų ryšulių laidojimą, - pasakė jiems Čedas. - Jeigu jūs įstengsite viską taip suvokti, tuomet problemų neturėsite. Kai kuriuos iš jūsų pradžioje gali pykinti. Ir čia nėra nieko gėdinga; tiesiog nueikite

į tokią vietą, kur niekas jūsų taip darant nepastebės. Kai išsivemsite, jums pasidarys lengviau galvoti būtent taip: malkų ryšulys.

Vyrai droviai susižvalgė.

Čedas išskirstė juos į tris komandas po šešis žmones. Jis ir dar du vyrai nuvyko paruošti masinio laidojimo vietos. Kiekvienai iš trijų komandų buvo paskirtas atskiras miesto plotas. Haroldas savo savivartėje Stalkalnio rajone praleido visą dieną. Lėtai judėdamas į vakarus, Denverio-Boulderio plento link. Aukštyn Martino alėja iki Brodvėjaus. Trisdešimt devintąja gatve žemyn, paskui vėl Keturiasdešimtąja aukštyn. Priemiesčio namai, pastatyti prieš trisdešimt metų, kai Boulderyje prasidėjo statybos bumas.

Čedas visiems išdalino dujokaukes, paėmęs jas iš Nacionalinės gvardijos sandėlio, bet jie nesinaudojo jomis iki pat priešpiečių (priešpiečiai? kokie priešpiečiai? Haroldo priešpiečius sudarė obuolių pyrago įdaras - tik tai jis galėjo prisiversti suvalgyti), kuriems pasibaigus jie įžengė į mormonų bažnyčią. Žmonės susirinko čia, sirgdami gripu, ir visi čia numirė, daugiau nei septyniasdešimt žmonių. Dvokas tvyrojo nepakeliamas.

- Malkų ryšulys, - aukštu, kupinu pasibjaurėjimo balsu ištarė vienas iš Haroldo komandos narių. Haroldas apsisuko ir nusvirduliavo šalin. Užėjęs už grakštaus plytų statinio kampo, kuriame kažkada buvo įsikūręs rinkiminės apygardos štabas, jis išleido laisvėn obuolių pyrago įdarą ir suprato, jog Norisas buvo teisus: jis tikrai pasijuto geriau.

Kad išvalytų bažnyčią, jiems teko sukarti du reisus ir sugaišti didesnę pusę dienos. Dvidešimt žmonių, galvojo Haroldas, norint atsikratyti visais Boulderio lavonais. Gi tai juokinga. Didžiuma buvusių Boulderio apygardos gyventojų dalis, paveikti gandų apie Meteorologijos centrą, išsibėgiojo kaip triušiai, bet *vis dėlto*... Haroldas numanė, jog jeigu Laidojimo komiteto narių nepadaugės, tai vargu ar jie įstengs iki pirmojo sniego palaidoti didesnę dalį kūnų (žinoma, tuo metu jo čia jau nebebus), ir daugelis žmonių niekada taip ir nesužinos, kokia reali buvo naujos epidemijos grėsmė - nuo kurios imunitetu jie *nebuvo* apsaugoti.

“Laisvosios Zonos valdytojai turi daugybę nuostabių idėjų, - pamanė jis su panieka. - Valdytojai veiks puikiai... kol jie turės senį Haroldą, prižiūrintį, kad neatsirištų jų batraiščiai. Tam senis Haroldas pakankamai tinkamas, bet jis nepakankamai tinkamas būti jų sumautame Nuolatiniame komitete. Na jau ne. Jis niekada nebuvo pakankamai tinkamas netgi vidurinės Ogankvito mokyklos vakarėliuose šokti su kuo nors poroje. Viešpatie, ne, tik ne Haroldas!

Ką gi, kažkas tai prisimena. Vaikeliai, kažkas viską susumuoja. Ir to kažko vardas - maestro, tušą! - Haroldas Emeris Lauderis”.

Šluostydamasis burną ir kiek įmanydamas plačiau šypsodamasis, jis sugrįžo bažnyčion, visa savo povyza rodydamas, jog gali tęsti darbą. Kažkas paplojo jam per petį, Haroldo šypsena tapo dar platesnė, ir jis pamanė: *“Vieną kartą tu už tai neteksi rankos, mėšlo gabale”.*

Paskutinį reisą jie sukorė šešioliktą valandą penkiolika minučių. Savivarčio kėbulas buvo pripildytas paskutinių tikinčiųjų palaikų. Mieste mašinai teko atsargiai apvažiuoti sustingusį transportą, bet 119-ajame plente visą dieną dirbo trys ekskavatoriai, stumdydami susigrūdusias mašinas į abiejose kelio pusėse besidriekiančius griovius. Jos ten gulėjo kaip pasakų milžino vaikelio apversti žaislai.

Laidojimo vietoje jau stovėjo dvi kitos oranžinės savivartės. Vyrai šnekučiavosi, nusiėmę gumines pirštines, su cigaretėmis pabalusiuose, nuo ilgo buvimo be oro po guma išbrinkusiuose pirštuose. Daugelis jų atrodė labai išblyškę.

Norisas ir du jo padėjėjai viską darė moksliškai. Ant žemės jie patiesė didžiulį gabalą polietileno. Normanas Kelogas, luizianietis, Haroldo savivarčio vairuotojas, įjungė atbulinę pavarą ir užvažiavo ant pakloto polietileno. Užpakalinė kėbulo dalis nusileido, ir pirmieji kūnai kaip sumedėjusios skudurinės lėlės suvirto ant plastiko. Haroldas norėjo nusisukti, bet pabijojo, jog kiti tai įvertins kaip silpnumo apraišką. Jis galėjo stebėti jų kritimą; bet tasai *garsas* jį pritrenkė. Kūnų, kurie krito ant patiesalo, turėsiančio tapti jų drobule, skleidžiamas garsas. Savivarčio variklio gausmas sustiprėjo, ir kai kėbulas pakilo aukščiau, pasigirdo hidraulikos kauksmas. Dabar kūnai biro groteskišku žmonių lietumi. Haroldas pajuto akimirksnį trukusį gailestį, jausmą tokį stiprų, kad net suskaudo. *"Malkų ryšulys,* - pamanė jis. - *Koks jis buvo teisus. Tai viskas, kas iš jų beliko. Tiesiog... glėbys malkų".*

- *Ei!* - šūktelėjo Čedas Norisas, ir Normanas Kelogas pavarė mašiną pirmyn, paskiau nuleido kėbulą. Čedas ir jo padėjėjai užlipo ant polietileno patiesalo, ir dabar Haroldas išties nusigręžė, apsimesdamas, jog apžiūrinėja debesyse besitvenkiantį lietų, ir jis nebuvo vienišas, jis girdėjo garsą, kuris persekios jį sapnuose, ir tai buvo iš mirusiųjų vyrų ir moterų kišenių byrančios smulkmės garsas, kai Čedas ir jo kastuvais apsiginklavę pagalbininkai tolygiai skirstė kūnus. Ant plastiko žvangančios monetos skleidė garsą, kuris Haroldui priminė žaidimo bluselėmis absurdiškumą. Šiltame ore tvyrojo pykinantis salsvas irimo kvapas.

Kai Haroldas vėl atsigręžė, trys vyrai, krenkšdami nuo įtampos, jau rišo polietileninės drobulės kampus. Ant jų rankų iššoko gyslos. Dar keletas vyrų, su jais ir Haroldas, puolė padėti. Čedas Norisas išsitraukė didžiulį pistoletą, skirtą sujungti medžiagą kabėmis. Po dvidešimties minučių šį darbą užbaigė, ir drobulė riogsojo ant žemės it didžiulė želatinos kapsulė. Norisas įsiropštė į oranžinio ekskavatoriaus kabiną ir užvedė motorą. Didžiulis kaušas dundėdamas nusileido žemyn. Ekskavatorius pajudėjo.

Vyras, vardu Veizakas, irgi iš Haroldo komandos, trūkčiojančia blogai valdomos lėlės marionetės eisena pasitraukė nuo šios scenos šalin. Tarp jo pirštų suspausta cigaretė šoko džigą.

- Bičiuli, aš negaliu į tai žiūrėti, - praeidamas pro Haroldą, pasakė jis. - Tai tarsi pasaulio pabaiga. Iki šios dienos aš nesuvokiau, jog esu žydas.

Ekskavatorius didžiulį plastikinį paketą nustūmė į žemėje iškastą ilgą stačiakampę duobę. Čedas pavažiavo atgal, išjungė variklį ir iššoko iš kabinos. Mostu jis paprašė vyrų prieiti arčiau.

- Jokių ovacijų, - pasakė jis, - bet jūs velniškai gerai padirbėjote. Šiandien mes pašalinome apie tūkstantį vienetų.

"Vienetų", - šmėstelėjo Haroldo sąmonėje.

- Aš žinau, kiek pastangų reikalauja šis darbas. Komitetas savaitės pabaigai mums žada dar du žmones, bet aš, vaikinai, suprantu, kad tai jums nelabai padės. Štai ką aš noriu pasakyti: jeigu jūs jaučiate, kad gana, kad jūs negalite ištverti dar vienos panašaus darbelio dienos, tai gatvėse nereikėtų manęs vengti. Bet jeigu jūs iš tikrųjų daugiau nepajėgiate, tai labai svarbu kitai dienai surasti sau pamainą. Kiek suprantu, tai pats svarbiausias darbas Zonoje. Kol kas čia nėra taip labai bloga, bet jeigu ir rugsėjo mėnesį Boulderyje dūlės dvidešimt tūkstančių lavonų, kai prasidės lietūs, kils epidemija. Jeigu jūs jaučiatės stiprūs ir toliau bendradarbiauti, tai rytoj susitiksime autostotyje.

- Aš ten būsiu, - ištarė kažkas.

- Ir aš, - pasakė Normanas Kelogas. - Bet tik po šešių valandų dušo.

Juokas.

- Neužmirškite manęs, - į pokalbį įsiterpė Veizakas.

- Ir manęs, - ramiai pridūrė Haroldas.

- Tai purvinas darbas, - iš susijaudinimo dusliu balsu pratarė Norisas.

- Jūs šaunūs vaikinai. Abejoju, ar kiti kada nors supras, kokie jūs puikūs vyrukai.

Haroldas pajuto susiliejimą, tarytum kokią brolybę su esančiais, bet ūmai pabūgo ir vidujai pasipriešino. Tai neatitiko jo planų.

- Pasimatysime rytoj, Hokai*, - tarė Veizakas ir spustelėjo Haroldo petį.

Haroldo šypsena tapo baugšti, besiginanti.

Sakalas? Koks čia pokštas? Be abejo, blogas. Pigus sarkazmas. Riebų, spuoguotą Haroldą pavadinti sakalu? Jis pajuto, kaip jame sukyla įsisenėjusi mirtina neapykanta, šįsyk nukreipta į Veizaką, bet paskiau ji ištirpo abejonėse. Jis jau *nebebuvo* riebus. Dabar jo negalėjai pavadinti net diktu. O per paskutines septynias savaites išnyko ir jo spuogeliai. Veizakas nė nežinojo, kad mokykloje iš Haroldo visi juokėsi. Veizakas nenumanė, jog kartą Haroldo tėvas paklausė sūnaus, ar šis nesąs homoseksualistas. Veizakas nė neįtarė, kad jo labai populiari sesutė gėdijosi savo brolio. O jeigu ir būtų žinojęs, vargu ar Veizakui visa tai būtų atrodę svarbu.

Haroldas įsiropštė į vieno sunkvežimio kėbulą, jo galvoje viskas susijaukė. Ūmai senosios nuoskaudos, visa įsisenėjusi neapykanta ir neapmokėtos skolos pasirodė tokios pat bevertės, kaip ir Amerikos bankus užtvindę popieriniai pinigai.

**Hawk* - vanagas; sakalas *(angl.)*.

Ar gali taip būti? Nejaugi tai tiesa? Pajutęs išgąstį ir vienatvę, Haroldas puolė panikon. Ne, galop nusprendė jis. Ne, tai negali būti tiesa. Todėl, kad. Pagalvoki. Jeigu tu pakankamai stiprus ir atkaklus, idant pasipriešintumei blogai kitų nuomonei apie save, kai jie laiko tave apykvailiu, rukšna arba paprasčiausiu mėšlo gabalu, tuomet tiesiog būtina valios jėga, kad galėtum priešintis... Bet kam priešintis? Jų *gerai* nuomonei apie tave? Kas tai per logika... tokia logika pasižymi tik bepročiai, juk taip?

Sunerimęs Haroldo protas prisiminė pusiau pamirštą citatą - žodžius, kuriuos gindamas save pasakė kažkoks generolas, atsakingas už japonų kilmės amerikiečių internavimą Antrojo pasaulinio karo metu. Šiam generolui buvo nurodyta, kad Vakarų pakrantėje, kur kompaktiškai gyveno išeiviai iš Japonijos, nebuvo užregistruotas nė vienas sabotažo aktas. Gi generolo atsakymas buvo toks: "Jau pats faktas, kad sabotažo nebuvo, yra grėsmingas". Argi jis taip nesakė? Ar taip *nebuvo?*

Jų savivartis įvažiavo į autostotį. Iššokdamas iš mašinos, Haroldas pastebėjo, kad jo judesių koordinacija pagerėjo tūkstantį kartų, - gal todėl, jog jis sulyso, gal dėl nuolatinio fizinio krūvio, o gal nuo vieno ir kito kartu. Vėl sugrįžo atkakli, atsisakanti paklusti mintis: *"Aš galėčiau tapti šios bendruomenės pasididžiavimu"*. Bet jie užkimšo jam burną. *"Tačiau tai nesvarbu. Aš turiu pakankamai proto, kad pritaikyčiau prieš mano nosį užtrenktoms durims raktą. Ir aš tikiu, jog rasiu daugybę neuždarytų landų"*. Bet... *"Liaukis! Liaukis! Taip pat sėkmingai galima nešioti antrankius ir grandines su tuo vieninteliu ant jų išgraviruotu žodžiu "bet". Bet! Bet! Bet! Nejaugi tu negali sustoti, Haroldai? Nejaugi tu dėl visko, kas šventa, negali iš dangaus nusileisti ant žemės?"*

- Ei, bičiuli, ar gerai jautiesi? - taip paklausė iš dispečerinės išėjęs Norisas. Jis atrodė pavargęs.

- Aš? Gerai. Tiesiog užsigalvojau.

- Tu šaunuolis. Ir toliau būk toks pat. Tave pavėžėti?

- Ne-a. Aš čia turiu savo kledarą.

- Hokai, ar nori kai ką sužinoti? Aš manau, jog daugelis tų vaikinų iš tikrųjų rengiasi čia padirbėti ir rytoj.

- Žinoma, kaip ir aš, - Haroldas apžergė savo motociklą. Nauja pravardė jam patiko.

Norisas papurtė galvą:

- Aš niekuomet nebūčiau tuo patikėjęs. Maniau, jog kai tik jie pamatys, koks tai darbelis, išsyk susigalvos tūkstančius priežasčių ir atsikalbinėjimų.

- Jeigu jums įdomi mano nuomonė, - pasakė Haroldas, - tai aš manau, kad nešvarų darbą daug lengviau atlikti sau, nei kam kitam. Daugelis iš tų vaikinų pirmą kartą gyvenime dirba sau.

- Taip, manau, kad čia kažko esama. Pasimatysim rytoj, Hokai.

- Aštuntą, - patvirtino Haroldas ir nuvažiavo Brodvėjaus pusėn. Jam iš dešinės keli žmonės, daugiausiai moterys, tūpčiojo prie pusę kelio užt-

vėrusių remontinės mašinos, keliamojo krano ir treilerio. Jie atrodė kaip visiškai normali vienminčių grupelė. “Tai atgimimo vieta, - pamanė Haroldas. - Aš nepažįstu nė pusės tų žmonių”.

Jis važiavo į savo namus, o mintys nerimastingai sugrįždavo vis prie tos pačios problemos, kuri, kaip jis manė, jau seniausiai buvo išspręsta. Kai nusigavo iki namų, kelkraštyje stovėjo mažytė balta “Vespa”. O ant priebučio laiptelių sėdėjo moteris.

Haroldui priartėjus, moteris atsistojo ir ištiesė ranką. Tai buvo pati nuostabiausia kada nors Haroldo regėta moteris, - žinoma, jis ją matė ir anksčiau, bet niekad iš taip arti.

- Nadina Kros, - savo vardą ji ištarė žemu kimoku balsu. Rankos paspaudimas buvo stiprus ir šaltas. Haroldo žvilgsnis nesąmoningai stabtelėjo ties jos figūra. Jis žinojo, jog merginoms šis įprotis nepatinka, bet jis nieko nevaliojo sau padaryti. Įprotis buvo jo protui nepavaldus. Ji dėvėjo plonas, prie ilgų kojų prigludusias saržos kelnes ir švelniai žydrą berankovę palaidinę. Liemenuko ji nenešiojo. Kiek jai metų? Trisdešimt penkeri? Galbūt mažiau. Tik pražilo ji per anksti. “Viskas baigta?” - pasidomėjo priekabioji (ir berods be galo naivi) jo proto dalis, o širdis ėmė plakti greičiau.

- Haroldas Lauderis, - prisistatė jis šypsodamasis. - Jūs atvykote su Lario Andervudo grupe, ar ne?

- Taip, tai tiesa.

- Laris praeitą savaitę mane aplankė, atnešė butelį vyno ir šokolado, - jo žodžiai skambėjo nenatūraliai, netikėtai Haroldas suvokė: ji žino, kad mintyse jis ją nurenginėja, vertina. Jis nuslopino norą apsilaižyti perdžiūvusias lūpas ir pergalėjo save... bent jau laikinai. - Jis puikus vaikinas.

- Laris? - moteris nusijuokė. Keistas juokas, nuo kurio krečia šaltis. - Taip, Laris - tarsi princas.

Jie žiūrėjo vienas į kitą. Dar niekados į Haroldą nežvelgė tokio atviro ir protingo žvilgsnio moteris. Jis vėl pajuto ankstesnį susijaudinimą ir šiltą goslumo bangą papilvėje.

- Panele Kros, kuo aš galiu būti jums naudingas?

- Pradžiai gali mane vadinti tiesiog Nadina. Ir pakviesti pavakarieniaut. Tai mus mažumėlę suartins.

Goslus susijaudinimas ėmė stiprėti.

- Nadina, ar nori pasilikti vakarienei?

- Su malonumu, - atsakė ji ir nusišypsojo. Kai ant jo rankos padėjo savo delną, Haroldas pajuto dilgčiojimą kaip nuo žemo dažnio elektros srovės. Nadina nenuleido nuo jo akių. - Dėkoju.

Kišdamas į spyną raktą, jis galvojo: *“Dabar ji paklaus, kodėl aš rakinu duris, o aš, nežinodamas ką atsakyti, pasirodysiu kaip visiškas kvailys”.*

Bet Nadina nieko nepaklausė.

Valgio jis negamino; vakarienę ruošė ji. Haroldas pasiekė tokią ribą, kai jį pykino net nuo ganėtinai padoraus maisto skardinėse, bet Nadina šauniai su viskuo susidorojo. Netikėtai prisiminęs ir pasibaisėjęs savo šios dienos užsiėmimu, jis paprašė jos dvidešimtį minučių kuo nors užsiimti (jis beviltiškai tikėjosi, kad ji čia galbūt apsireiškė kokiu nors žemišku reikalu), kol jis nusipraus. Kai Haroldas sugrįžo - kruopščiai nusiprausęs ir apipylęs save keliais kibirais vandens - Nadina sukinėjosi virtuvėje. Ant dujinės viryklės linksmai kunkuliavo vanduo. Kai jis įžengė, Nadina kaip tik bėrė į puodą pusę pakelio makaronų. Kažkas skanaus čirškė keptuvėje; jis įkvėpė sumišusio prancūziškos svogūnų sriubos, raudono vyno ir grybų kvapo. Haroldo pilve suurzgė. Sunkus ir bjaurus dienos darbas jo apetito jau nebeveikė.

- Kvapas fantastiškas, - pasakė jis. - Tau nevertėjo to daryti, bet aš neprieštarausiu.

- Tai befstrogenas, - atsigręžusi į Haroldą, šypsodamasi paaiškino ji. - Tiesa, smarkiai improvizuotas. Konservuota mėsa - ne tai, kas rekomenduojama ir naudojama gaminant šį patiekalą geriausiuose restoranuose, bet... - Nadina gūžtelėjo pečiais, lyg norėdama pabrėžti tuos suvaržymus ir nepatogumus, kurie apsunkina jų visų gyvenimą.

- Labai miela, kad tu ėmeisi ruošti vakarienę.

- Niekai, - ji vėl dvilktelėjo jaudinančiu, viską suprantančiu žvilgsniu ir pusiau į jį atsisukusi stabtelėjo; šilkinė jos palaidinukės medžiaga glaudžiai prigulė prie kairiosios krūties ir gražiai pabrėžė jos kontūrą. Haroldą užliejo deginanti banga, jis meldė tik vieno - kad nekiltų erekcija. Numanė, kad ši užduotis jo valios jėgoms buvo nepakeliama.

- Mes tapsime gerais draugais, - pasakė Nadina.

- Mes... tapsime?

- Taip, - ji nusigręžė į viryklę, ir nieko neatsakiusi paliko Haroldą klaidžioti po spėlionių brūzgynus.

Po to visą jų pokalbį sudarė vien trivialūs dalykai... daugiausiai Laisvosios Zonos paskalos. O tokių jau susikaupė pakankamai. Vienu metu, įpusėjus vakarienei, Haroldas dar kartą pamėgino paklausti, kokie gi reikalai ją čia atvijo, bet Nadina tik šyptelėjo ir papurtė galvą:

- Man patinka žiūrėti, kaip vyrai valgo.

Sekundę Haroldui pasirodė, kad Nadina kalba apie kažką kitą, bet vėliau suprato, jog ji turi galvoje *jį*. Ir jis ėmė valgyti, sukirto tris porcijas befstrogeno, ir, jo nuomone, konservuota mėsa patiekalo skonio visiškai negadino. Atrodė, jog jų pokalbis išseko pats savaime, leisdamas Haroldui sutramdyti jo pilve besislapstantį liūtą ir suteikdamas jam galimybę žiūrėti į priešais sėdinčią moterį. "Nuostabi?" - galvojo jis. Ji buvo graži. Subrendusi ir žavi. Jos plaukai, kuriuos, idant lengviau būtų gaminti maistą, surišo į grakščią "arklio uodegą", buvo pervyti sniego baltumo,

o ne žilų, kaip jam pradžioje pasirodė, sruogų. Jos akys buvo veriančios ir tamsios, o kai jų žvilgsniai susitikdavo, Haroldui imdavo suktis galva. Jos žemo tvirto balso skambesys Haroldą veikė podraug ir nejaukiai, ir beveik kankinančiai maloniai.

Kai jie baigė vakarieniauti, Haroldas atsistojo, o jinai paklausė:

- Kavos ar arbatos?

- Aš galiu ir pats...

- Gali, bet nenori. Kavos, arbatos... ar manęs? - ji nusišypsojo, bet ne žmogaus, ištarusio dviprasmybę, šypsena ("rizikingas pokalbis", būtų pasakiusi jo brangi mamytė, smerkiamai suspausdama lūpas), o lėta šypsena, tokia pat saldžia, kaip vaisinio deserto viršuje esantis grietinėlės sluoksnis. Ir vėl tas kiaurai veriantis žvilgsnis.

Jo galvoje susidrumstė, ir Haroldas beprotiškai negrabiai atsakė:

- Dviejų paskutinių, - ir vos sulaikė kvailoko jaunuoliško juoko protrūkį.

- Ką gi, pradėsime nuo arbatos dviems, - eidama prie viryklės, tarė Nadina. Į Haroldo galvą karšta srove mušė kraujas, jo veidą, be abejo, paversdamas į kažką, kas spalva priminė buroką. "*Ak tu Misteri Lipšnuoli!* - jis pašėlusiai keikė save. - *Tu interpretavai nekaltą frazę it paskutinis kvailys, koks, beje, ir esi, ir greičiausiai praradai puikiausią galimybę. Taip tau ir reikia!*"

Kai ji pastatė arbatinuką ant stalo, raudonis, užliejęs Haroldo veidą, atslūgo, jis jau susitvardė. Jaunuoliškas linksmumas netikėtai virto neviltimi, ir jis pajuto (jau kelintą kartą), kad jo kūnas ir protas pavirto nevaldoma emocijų mašina. Tai jam nepatiko, bet pasitraukti iš lenktynių jis neturėjo jėgų. "Jeigu ji manimi susidomėtų, - pamanė jis (vienam Dievui žinoma, kaip tai galėtų atsitiki, - niūriai pridūrė jis), - aš jai atskleisčiau visą savo intelekto galybę". Ką gi, panašiai jis darė ir anksčiau bei numanė, kad galbūt teks tai daryti ir ateity.

Moteris nusišypsojo ir pažvelgė į jį tokiomis nekaltomis akimis, jog visą įsivaizduotą jųdviejų lygybę tarsi ranka nuėmė.

- Ar galiu aš tau kuo nors padėti? - paklausė jis. Tai nuskambėjo kaip negrabi dviprasmybė, bet jis *privalėjo* ką nors pasakyti, kadangi jos vizitas vis dėlto turėjo kažkokį tikslą. Haroldo lūpose virptelėjo kaltės šypsenėlė.

- Taip, - ištarė ji ir ryžtingai pastatė puodelį į šalį. - Taip, gali. Tikriausiai mudu abu galėsime padėti vienas kitam. Eisim į svetainę?

- Žinoma, - jo rankos virpėjo, ir kai atsistodamas padėjo puodelį, ant stalo išsiliejo truputis arbatos. Eidamas paskui ją į svetainę, jis atkreipė dėmesį, kaip glaudžiai jos kelnės priglunda prie užpakaliuko. Haroldas nurijo seiles, tiksliau, pamėgino tai padaryti. Atrodė, jog jo gerklėje užstrigo didžiulis gumulas.

Svetainėje viešpatavo prieblanda, pro nuleistas žaliuzes skverbėsi silpna šviesa. Buvo jau beveik septinta valanda, lauke tirštėjo vakaro sute-

mos. Haroldas prisiartino prie lango pakelti žaliuzes ir įleisti į kambarį daugiau šviesos, bet moteris ant jo peties padėjo ranką. Jis atsigręžė į ją, burna perdžiūvo.

- Ne. Tegul būna nuleistos, taip man labiau patinka. Tai suteikia intymumo.

- Intymumo, - persenusios papūgos balsu sušvogždė Haroldas.

- Aš galiu tai padaryti, - pasakė ji ir lengvai slystelėjo į jo glėbį.

Jos kūnas glaudžiai prigludo prie jo, Haroldo gyvenime tai vyko pirmą kartą, jis buvo priblokštas. Pro marškinių medžiagą ir Nadinos palaidinukės šilką jis jautė švelnų krūties prisilietimą. Jos pilvą, tvirtą, bet taip jaudinančiai prie jo prigludusį ir, be abejo, juntantį jo susijaudinimą. Nuo jos sklido aromatas, galbūt kvepalų, o galbūt tai buvo *jos pačios kvapas,* kerintis ir užburiantis. Jo rankos surado Nadinos plaukus ir pasiklydo juose.

Bučinys baigėsi, bet ji nepasitraukė. Jos kūnas jį degino švelnia liepsna. Ji buvo trim coliais žemesnė, jos akys žvelgė aukštyn. Pro miglą Haroldas pamanė, kad tai pats keisčiausias paradoksas jo gyvenime: kai meilė - arba jos vertas pakaitalas - surado jį, tarsi jis būtų tapęs kokio nors nešvankaus moterų žurnalo meilės istorijos herojumi. Tokių apsakymų autoriai, kaip kartą jis parašė anoniminiame laiške “Redbook’ui”, buvo vienas iš argumentų eugenikos naudai. Bet dabar jos veidas pasuktas į jį, pusiau atviros lūpos drėgnos, akys kibirkščiuojančios ir beveik... beveik... taip, beveik kaip žvaigždės. Vienintelė detalė, kuri visiškai neatitiko šių raštininkų įsivaizdavimo apie gyvenimą, buvo jo sustabarėjęs kūnas, ir tai buvo tikrai keista.

- Dabar, - pasakė ji. - Ant kušetės.

Šiaip ne taip jie nusigavo iki kušetės, jų kūnai persipynė, Nadinos plaukai išsidraikė ant pečių; jos aromatas užpildė visą erdvę. Jo rankos glostė jos krūtinę, ir ji *neprieštaravo;* ji išsilenkdavo, pasukdama savo kūną taip, kad jo rankoms būtų patogiau. Jis jos neglamonėjo; jis tik beprotiškai troško ją užvaldyti kaip grobį.

- Tu dar berniukas - pasakė Nadina. Ir tai buvo ne klausimas... Kaip gerai, kad nereikia meluoti. Haroldas linktelėjo. - Tuomet mes pirmiausiai padarysime šitai. Bet kitą kartą mes tai atliksime lėčiau. Ir geriau.

Nadina atsegė jo džinsus, ir tie paslaugiai praskėtė klyno užtrauktuką. Ji atsargiai smiliumi perbraukė per jo pilvą, truputį žemiau bambos. Nuo jos prisilietimų Haroldo raumenys susitraukė ir ėmė virpėti.

- Nadina...

- Š-š-š! - jos veidą slėpė plaukų krioklys, ir negalėjai perprasti jo išraiškos.

Jo džinsų klynas buvo atsegtas, ir Įdomus Daiktelis, po suvysčiusia jį medvilne (ačiū Dievui, kad jis išsimaudęs pasikeitė apatinius), kaip velniukas iš tabokinės lindo išorėn. Įdomus Daiktelis nenutuokė apie savo gan komišką išvaizdą, kadangi jo reikalas buvo velniškai svarbus. Nekaltųjų užsiėmimai visada velniškai svarbūs - ne malonumas, bet patirtis.

- Mano palaidinukė...
- Galima man?..
- Taip, kaip tik to aš ir laukiu. O paskui pasirūpinsiu tavimi.

"Pasirūpinsiu tavimi". Žodžiai aidu atsiliepė jo galvoje kaip į gilų šulinį numesti akmenys. O paskui jis, jausdamas sūrų Nadinos prakaito skonį, godžiai įsisiurbė į jos krūtį.

Nadina sulaikė kvėpavimą.

- Haroldai, kaip gera.

"Pasirūpinsiu tavimi" - blaškėsi ir skambėjo jo galvoje žodžiai.

Jos rankos slystelėjo po jo trumpikių guma, ir džinsai, beprasmiškai žvangtelėję raktų ryšuliu, nuslydo iki blauzdų.

- Truputį pasikelk, - sušnibždėjo ji, ir jis pakluso.

Praėjo mažiau nei minutė. Nepajėgdamas susilaikyti, Haroldas išreiškė savo orgazmo galią garsiu šūktelėjimu. Jam atrodė, jog kažkas prie susiraizgiusių, po oda paslėptų nervų galūnių prikišo degantį degtuką, nervų, kurie nuo įkaitusio jo kirkšnių rezginio smelkėsi gilyn į kūną. Dabar jis suprato, kodėl, daugelio rašytojų nuomone, egzistuoja ryšys tarp orgazmo ir mirties.

Paskui jis kambario prieblandoje atsisėdo, jo krūtinė kilojosi, burna buvo plačiai atverta. Jis bijojo pažvelgti žemyn. Jis jautė, kad viskas aplieta sperma. Sugėdintas, kad viskas taip greitai įvyko, Haroldas sutrikęs pažvelgė į moterį. Bet ji tik šypsojosi jam savo ramiomis tamsiomis akimis, kurios, atrodė, žino viską pasaulyje, jaunos merginos iš Viktorijos epochos paveikslų akimis. Merginos, kuri tikriausiai pernelyg daug žino apie savo tėvą.

- Atleisk, - sumurmėjo jis.
- Kodėl? Už ką? - ji nenuleido nuo jo akių.
- Tau ne kažin kas teko.
- *Au contraire**, aš patyriau didžiulį malonumą, - bet Haroldas taip nemanė. Nespėjo jis visko apmąstyti, kai Nadina vėl prakalbo: - Tu jaunas. Mes galime tai daryti tiek kartų, kiek tu panorėsi.

Haroldas, neįstengdamas ištarti nė žodžio, žiūrėjo į ją.

- Bet tu privalai žinoti vieną dalyką, - Nadina švelniai jį palytėjo. - Tai, ką tu man kalbėjai apie nekaltybę. Aš juk irgi...
- Tu... - jo nuostaba tikriausiai atrodė komiška, nes ji atitraukė ranką ir ėmė juoktis.
- Ką, Horacijau, nejaugi tavo filosofijoje nėra vietos nekaltybei?
- Ne... taip... taip...
- Aš nekalta. Tokia aš ir liksiu. Nes tai kitam... Kažkas kitas padarys mane moterimi.
- Kas?
- Tu pats žinai *kas.*

---

*Priešingai *(pranc.).*

Haroldas neatitraukė nuo jos akių, jo viduje viskas atšalo. Nadina ramiai atlaikė jo žvilgsnį.

- *Jis?*

Ji nukreipė žvilgsnį ir linktelėjo.

- Bet aš tau galiu kai ką parodyti, - vis taip pat nežiūrėdama į jį, ištarė Nadina. - Ir kai kuo mes galime užsiimti kartu. Apie ką tu niekada ir ne... ne, atsiimu savo žodžius. Galbūt ir *svajojai,* bet niekada netikėjai, kad pats tai darysi. Mes galime žaisti... - nutilusi ji pažvelgė į jį taip švelniai ir jausmingai, jog Haroldas vėl pajuto kylantį geismą. - Mes galime daryti viską - *viską, ką panorėsime,* - išskyrus tą nedidelę smulkmeną. O juk tai ne taip ir svarbu, tu sutinki?

Jo galvoje sukosi vaizdai ir reginiai. Šilkinės kaklajuostės... batai... oda... guma. O Viešpatie. *Mokyklinuko Fantazijos.* Keistokas seksualinio vienišiaus pasaulis. Bet visa taip panašu į sapną. Vaizdiniai, gimę iš vaikiškos fantazijos ir nakties košmaro. Jis geidė viso šito, geidė *jos,* jis geidė dar daugiau. Tik įdomu, ar labai daug reikės užmokėti.

- Su manimi tu gali kalbėti atvirai, - pasakė Nadina. - Aš tapsiu tavo motina, tavo seserimi arba tavo kaline, tavo verge. Viskas, ko iš tavęs reikalaujama, - tai pasisakyti man, Haroldai.

Kaip tai atsiliepė jo smegenyse! Kaip tai jį svaigino!

Jis pravėrė burną, ir jo balsas buvo toks pat neišraiškingas kaip suskilusio varpelio skambesys:

- Bet už tam tikrą kainą. Tiesa? Už kokią nors kainą. Nes dykai nieko negausi. Net dabar, kai aplink viskas mėtosi ir telaukia, kad pasiimtum.

- Aš noriu to paties, ko ir tu, - pasakė Nadina. - Aš žinau, kas tavo širdyje.

- Niekas to nežino.

- Tai, kas tavo širdyje, yra ir tavo dienoraštyje. Ir aš galiu jį perskaityti - žinau, kur jis guli, - bet man to nereikia.

Haroldas kaltai įsispoksojo į ją.

- Tu saugojai dienoraštį slėptuvėje, štai čia, - ištarė Nadina ir parodė židinio pusėn, - bet tu jį perslėpei. Dabar jis palėpėje.

- Iš kur tu žinai? *Kaip tu sužinojai?*

- Aš žinau, nes *jis* man pasakė. Jis... galima sakyti, parašė man laišką. Ir, o tai yra dar svarbiau, jis papasakojo man *apie tave,* Haroldai. Apie tai, kaip kaubojus nuviliojo tavo moterį, o paskui neįtraukė į Laisvosios Zonos komitetą. Jis *nori,* Haroldai, kad mes būtume kartu. Be to, jis labai didžiadvasis. Nuo dabar iki išvyksime iš čia mudu atostogausime, - nusišypsojusi ji palytėjo jį. - Nuo dabar iki to laiko mes ilsėsimės ir pramogausime. Ar tu supranti, apie ką aš kalbu?

- Aš...

- Ne, - pertraukė jį Nadina, - tu nesupranti. Kol kas. Bet tu, Haroldai, suprasi. Suprasi.

Jo galvoje kilo beprotiška mintis - paprašyti, jog jinai vadintų jį Hoku.

- O paskiau, Nadina? O ko jis panorės paskiau?

- To, ko nori tu. Ir ko noriu aš. Tai, ką tu beveik padarei Redmenui, kai tą pirmąją naktį ieškojote senutės... Tačiau kur kas grandioziškesniu mastu... O kai reikalą atliksime, mudu išeisime pas jį, Haroldai. Mes galėsime būti su juo. Mes galėsime su juo pasilikti, - jos akys buvo pusiau užmerktos, ir ji atrodė labai gundančiai. Paradoksalu, bet žinojimas, kad ji myli kitą ir jam neatsiduoda, - ir iš tikrųjų tuo mėgaujasi, - sužadino jame laukinį neatslūgstantį geismą.

- O kas, jeigu aš pasakysiu "ne"? - jo lūpos tapo medinės.

Ji gūžtelėjo pečiais, jos krūtinė gražiai sujudėjo.

- Gyvenimas tęsis, ar ne, Haroldai? Aš pamėginsiu rasti būdą, kaip atlikti tai, kas man skirta. Ir tavo gyvenimas tekės toliau. Anksčiau ar vėliau tu sutiksi merginą, kuri tai padarys... Vieną mažytį reikaliuką. Bet tas reikaliukas labai greitai įgrysta. Labai įgrysta.

- Iš kur tu žinai? - paklausė jis, kreivai šyptelėjęs.

- Aš žinau, nes seksas - tai gyvenimas miniatiūroje, o gyvenimas nuobodus ir varginantis - laikas, praleistas įvairiuose laukiamuosiuose. Tu čia gali išsikovoti savo mažyčių pergalių, Haroldai, bet kas iš to? Tai bus nuobodus mieguistas egzistavimas, ir tu visuomet prisiminsi mane, kaip aš atrodau nuoga. Tu galvosi apie tai, kaip buvo malonu klausytis mano dejonų ir švelnių žodelių... arba apie tai, kaip aš ant viso tavo... kūno... būčiau išpylusi medų... o paskiau jį laižyčiau... tu galvotum...

- Užtenka, - paprašė Haroldas. Jis visas drebėjo.

Bet Nadina nenutilo.

- Man atrodo, jog tu vis taip pat bandysi įsivaizduoti, kaip jaustumeis *jo* pasaulio pusėje, - pasakė ji. - Apie tai galvosi daugiau, nei apie ką nors kitką.

- Aš...

- Pats turi spręsti, Haroldai, ar man apsivilkti palaidinukę, ar nusirengti kas liko.

Ar ilgai jis galvojo? Haroldas nežinojo. Vėliau jis net nebuvo įsitikinęs, ar apskritai priešinosi. Bet kai jis prakalbo, jo žodžiuose galėjai pajusti mirties prieskonį:

- Miegamajame. Eikime į miegamąjį.

Nadina jam nusišypsojo tokia triumfališka ir jausminga šypsena, jog Haroldą ėmė krėsti drebulys, ir atsakymas į viską buvo jo paties geismas. Ji paėmė jį už rankos. Ir Haroldas Lauderis nusekė įkandin savo likimo.

55 skyrius

Teisėjo namuko langai žvelgė į kapines. Jiedu su Lariu, po vakarienės sėdėdami vidinio kiemo terasoje ir rūkydami, stebėjo, kaip saulėlydis blyškiai oranžine spalva dažo kalnus.

- Kai aš buvau berniukas, - pasakė Teisėjas, - mes gyvenome netoliese pačių gražiausių Ilinojaus kapinių. Jos vadinosi “Vilties kalva”. Kiekvieną vakarą po vakarienės mano tėvas, tada jam jau buvo per šešiasdešimt, eidavo pasivaikščioti. Kartais su juo vaikščiodavau ir aš. Ir jeigu mes praeidavome pro tą nuostabųjį nekropolį, tėvas klausdavo: “Kaip tu manai, Tedi? Ar čia yra kokia nors viltis?” O aš atsakydavau: “Tai Vilties kalva”, - ir kaskart, tarsi aš tai būčiau pasakęs pirmą kartą, jis prapliupdavo juoku. Kartais man atrodydavo, kad mes pro tas kapines praeiname tik todėl, kad jis galėtų pasidalyti su manimi tuo pokštu. Jis buvo įvairiapusis žmogus, bet šis, regis, buvo geriausias iš jo pokštų.

Nuleidęs smakrą, Teisėjas patraukė dūmą.

- Tėvas numirė 1937-aisiais, kai aš dar buvau paauglys, - toliau kalbėjo jis. - Man jo labai trūksta. Berniukas nepasigenda tėvo, jeigu tai negeras tėvas, o geras tėvas tiesiog būtinas. Jokios vilties, išskyrus “Vilties kalvą”. Kaip jam tai patiko! Kai jis išėjo į aną pasaulį, jam buvo septyniasdešimt aštuoneri metai. Lari, jis numirė kaip karalius. Soste jis sėdėjo pačiame mažiausiame mūsų namo kambarėlyje, ant jo kelių gulėjo laikraštis.

Laris, nežinodamas, kaip atsakyti į šį gan keistą nostalgijos priepuolį, nutylėjo.

Teisėjas atsiduso.

- Ši nedidelė operacija turi baigtis kuo greičiau, - pratarė jis. - Būtina paleisti elektrinę. Jeigu to padaryti nepavyks, žmonės ims nervintis ir dar nė nesulaukę blogo oro patrauks į pietus.

- Ralfas ir Bredas sako, kad susidoros. Aš jais tikiu.

- Tuomet vilsimės, jog tavo tikėjimas pagrįstas pakankamai, juk taip? Galbūt tai tik į gera, jog senutė išėjo. Galbūt ji žinojo, kad taip bus geriau. Galbūt patys žmonės privalo nuspręsti, ką reiškia tie žaibai danguje ir ar turi medis veidą, o gal tai tebuvo šviesos ir šešėlių žaismas. Lari, ar tu mane supranti?

- Ne, sere, - nuoširdžiai atsakė Laris. - Aš neįsitikinęs, jog suprantu.

- Aš mąstau, ar mums verta iš naujo atkurti dievukus ir žmonijos gelbėtojus, kol dar neatstatėme nutekamojo tualeto. Štai apie ką aš kalbu. Aš mąstau, ar šis laikas tinkamas dievams.

- Jūs manote, kad ji negyva?

- Jau šešios dienos kaip jos nėra. Paieškų grupė neaptiko net jos pėdsakų. Taip, aš manau, kad ji negyva, bet net dabar nesu tuo visiškai įsitikinęs. Ji buvo nuostabi moteris, absoliučiai netelpanti į įprastus rėmus. Viena iš priežasčių, kodėl jos dingimu esu beveik patenkintas, galbūt ta, jog esu iki kaulų smegenų racionalistas. Man patinka aiški dienotvarkė, man patinka laistyti savo sodelį - ar tu matei, kokias begonijas išauginau? Ir aš tuo didžiuojuosi - knygų skaitymu, gripo epidemijos stebėjimais ir jų fiksavimu dienoraštyje. Man patinka visa tai daryti, o paskui prieš miegą išlenkti stiklinaitę vyno ir užmigti rūpesčių neužgožtu protu. Taip. Niekas iš mūsų, nors mes taip mėgstame baisias istorijas apie vaiduoklius ir

siaubo filmus, nenori pastebėti pranašingų ženklų ir stebuklų. Niekas iš mūsų nenori *pamatyti tikrovėje* Žvaigždės Rytuose arba ugnies stulpo naktyje. Mes norime ramybės, racionalumo ir stabilios rutinos. Jeigu senoje moteryje mums tenka išvysti Viešpatį, tai mums būtinai primenama, jog kiekvienam dievui tenka po velnią, - ir mūsų velnias gali pasirodyti esąs arčiau, nei mums to norėtųsi.

- Būtent todėl aš čia, - negrabiai įsiterpė Laris. Jis labai norėjo, kad Teisėjas nepaminėtų savo sodo, savo knygų, savo užrašų, stiklinaitės vyno prieš miegą. Draugų rate jam kilo kelios itin protingos idėjos, ir jis išdėstė viliojantį pasiūlymą. Gi dabar jis mąstė, ar įmanoma šį reikalą tęsti, ar neatrodys pernelyg žiaurus.

- Aš žinau, kodėl tu čia. Aš sutinku.

Laris krūptelėjo, taip stipriai, kad po juo sugirgždėjo kėdė, ir sušnabždėjo:

- Kas jums pasakė? Teisėjau, mes rengėmės viską atlikti tyliai, visiškai slaptai. Jeigu kas nors iš Komiteto pasirodė besąs per daug plepus, vadinasi, mūsų reikalas žlugęs.

Teisėjas, pertraukdamas Larį, kilstelėjo šlakuotą ranką. Jo veide, pažymėtame laiko atspaudu, akys švytėte švytėjo.

- Ramiau, mano berniuk... ramiau. Niekas iš jūsų Komiteto neišplepėjo, nieko tokio aš nežinau, nors mano ausys nuolat stačios. Ne, aš pats sau pakuždėjau šią paslaptį. Kodėl tu šį vakarą atėjai pas mane? Lari, tavo veidas - atversta knyga. Tikiuosi, kad tu nežaidi pokerio. Pasakodamas apie savo mažyčius malonumus, mačiau, kaip apsiniaukė tavo veidas... Jame pasirodė tokia komiška išraiška...

- Nejaugi viskas taip juokinga? O ką gi įsakysite man daryti? Džiaugtis tuo... tuo...

- Tuo, kad mane siunčia į vakarus, - ramiai pratarė Teisėjas. - Į žvalgybą. Argi ne taip?

- Taip.

- Aš vis galvojau, kiek praeis laiko, kol kils ši mintis. Tai labai svarbu - žinoma, neįtikėtinai svarbu, - kad Laisvoji Zona turėtų patikimą šansą išgyventi. Mes visiškai nenutuokiame, ar *jis* toli. Taip pat sėkmingai jis gali būti kitoje Mėnulio pusėje.

- Jeigu jis apskritai yra čia.

- O, jis čia. Vienokia ar kitokia forma, bet jis čia. Ir abejoti neverta, - Teisėjas iš kelnių kišenės išsitraukė manikiūrines žirklutes ir ėmė karpyti nagus; tylus čeksėjimas dar labiau pabrėžė žodžius. - Sakyk man, ar Komitetas svarstė galimybę, kad mes imsime ir persigalvosime, jeigu ten mums patiks labiau? Kas, jeigu mes nuspręsime pasilikti?

Ši mintis Larį pribloškė. Bet, pasakė jis, tai neįmanoma.

- Aš manau, jog jis turi elektros energiją, - su apsimestiniu abejingumu ištarė Teisėjas. - Tai vilioja. Ir greičiausiai anas žmogus šitai jaučia.

- Tokiam mėšlui - laimingos kelionės, - niūriai burbtelėjo Laris, o Teisėjas iš visos širdies ėmė juoktis.

Paskui atsidusęs jis pasakė:

- Aš vykstu rytoj. Tikriausiai "Land Roveriu". Į šiaurę Vajomingo link, o vėliau į vakarus. Ačiū Dievui, dar įstengiu visai pakenčiamai vairuoti! Perkirsiu Aidahą ir patrauksiu į Šiaurės Kaliforniją. Tam prireiks dviejų savaičių, kelionė atgal pareikalaus daug daugiau laiko. Kai grįšiu, čia tikriausiai bus prisnigta.

- Taip. Mes apsvarstėme ir šią galimybę.

- O aš jau senas. Senukams būdingi širdies priepuoliai ir kvailumas. Tikiuosi, jūs paskui mane išsiųsite ir kitus?

- Na...

- Ne, tau apie tai nereikia kalbėti. Aš atsiimu savo klausimą.

- Paklausykite, jūs galite atsisakyti, - sumurmėjo Laris. - Prie jūsų smilkinio pistoleto niekas nelaiko...

- Tu mėgini apsisaugoti nuo atsakomybės už mane? - staiga paklausė Teisėjas.

- Galbūt. Galbūt taip ir yra. Ko gero, jūsų tikimybė sugrįžti - vienas prieš dešimt, o jūsų tikimybė sugrįžti atgal su informacija, kuria remdamiesi mes galėtume ką nors nuspręsti, - vienas prieš dvidešimt. Greičiausiai aš kuo subtiliau mėginu pasakyti, jog padariau klaidą. Jūs per senas.

- Aš per senas nuotykiams, - slėpdamas kišenėje žirklutes, ištarė Teisėjas. - Bet, viliuosi, dar ne per senas pasielgti taip, kaip manau esant teisinga. Kažkur yra senutė, kuri galbūt numirė baisia mirtimi vien todėl, jog manė tai esant teisinga. Ją buvo apėmusi religinė ekstazė, aš tuo neabejoju. Bet žmonės, atkakliai besistengiantys atlikti savo teisingus reikalus, visuomet panašūs į bepročius. Aš keliausiu. Kęsiu šaltį. Ir mano inkstai funkcionuoja jau nebe taip kaip jaunystėje. Būsiu vienišas. Pasiilgsiu savo begonijų. Bet... - jis dirstelėjo į Larį, ir tamsoje sužibėjo jo akys. - Aš būsiu protingas.

- Aš žinau, kad būsite, - jausdamas savo akyse besitvenkiančias ašaras, pasakė Laris.

- Kaip Lusė? - matyt, baigdamas temą apie savo išvyką, paklausė Teisėjas.

- Gerai. Mes su ja gyvename gerai.

- Jokių problemų?

- Ne, - atsakė Laris ir pamanė apie Nadiną. Anąsyk ją apėmusi beprotiška neviltis jam iki šiol nedavė ramybės. *"Tu mano paskutinė viltis"*, - pasakė ji tada. Keistas pokalbis, tarsi prieš savižudybę. O ir kokią pagalbą jai čia galima suteikti? Psichiatro? Vienintelis turimas gydytojas, - tai veterinaras, juokas ir tiek.

- Gerai, kad tu su Luse, - tarė Teisėjas, - bet aš numanau, kad nerimsti dėl tos kitos moters.

- Taip, tai tiesa, - ištarti šiuos žodžius buvo neįtikėtinai sunku, bet pasidalijęs jais su kitu žmogumi Laris pasijuto daug geriau. - Aš manau, kad ji užsiminė apie savižudybę, - pratrūko Laris. - Ir ne vien dėl manęs, ne-

manykite, jog aš įsivaizduoju, neva bet kuri mergina galėtų nusižudyti tik todėl, kad ne jai teko senasis suvedžiotojas Laris Andervudas. Bet berniukas, kuriuo ji rūpinosi, išsivadavo iš savo kiauto, ir dabar, man regis, ji jaučiasi vieniša, niekam nebereikalinga.

- Jeigu jos depresija peraugs į chronišką, nuolat besikartojančią, ji iš tikrųjų gali nusižudyti, - su stingdančiu kraują abejingumu pastebėjo Teisėjas.

Laris nustebęs žvilgtelėjo į jį.

- Bet tu juk negali susidvejinti, - kalbėjo Teisėjas. - Argi ne taip?

- Taip.

- Ir tu pasirinkai.

- Taip.

- Galutinai?

- Galutinai.

- Tegul taip ir lieka, - su aiškiu pasitenkinimu apibendrino Teisėjas. - Dėl Dievo, Lari, suauk. Išsiugdyk savyje nors lašą sveiko egoizmo. Žinoma, didelės jo dozės kenkia, bet tau tiesiog būtina juo papildyti savo kankinantį sąžinės graužatį! Sielai - kaip priedanga nuo saulės, teikianti naudą odai per svilinančius vasaros karščius. Savo sielą tu gali vienaip ar kitaip pakreipti, bet retsykiais koks nors gudragalvis psichologas privers tave suabejoti netgi šiuo gebėjimu. Suauk! Tavo Lusė labai gera moteris. Užsikrauti atsakomybę ne tik už savo, bet ir už jos sielą - vadinasi, norėti per daug, o norėti per daug - tai pats greičiausias būdas prisišaukti bėdą.

- Man patinka su jumis kalbėtis, - pasakė Laris, ir abu jie, nustebinti nuskambėjusios replikos paprastumo, nutilo.

- Galbūt todėl, kad aš kalbu kaip tik tai, ką tu norėtum išgirsti, - ramiai atsakė Teisėjas. O paskui pridūrė: - Žinai, egzistuoja daugybė savižudybės būdų.

Praeis ne tiek jau daug laiko, ir Lariui pasitaikys galimybė atgaivinti atmintyje šią frazę gan liūdnomis aplinkybėmis.

Kitą rytą, pusę devintos, savivartis, su kuriuo darbavosi Haris, išvažiavo iš garažo vykti į paskirtą jam rajoną. Haroldas, Veizakas ir du kiti važiavo kėbule. Normanas Kelogas ir jo padėjėjas įsitaisė kabinoje. Jie jau pririedėjo iki Arapacho gatvės ir Brodvėjaus sankryžos, kai prie jų lėtai priartėjo naujutėlis "Land Roveris".

Veizakas pamojavo ranka ir šūktelėjo:

- Teisėjau, kur išsiruošėte?

Teisėjas, vilkįs vilnoniu megztiniu ir šilta striuke, todėl atrodantis gan komiškai, atsigręžė.

- Noriu dienelei nukakti į Denverį, - mandagiai atsakė jis.

- Ir šis tarškalas jus nuveš? - pasidomėjo Veizakas.

- Tikiuosi, jeigu man pavyks sėkmingai įveikti pagrindines magistrales.

- Gerai, jeigu jums paklius į akis kokia nors sekso reikmenų parduotuvė, paimkite ką nors pasismaginimui.

Ši šelmystė buvo sutikta juoko protrūkiu - prajuko ir pats Teisėjas, - tiktai Haroldas net nešyptelėjo. Jis atrodė išblyškęs ir išsekęs, tarsi naktį būtų blogai miegojęs. Tiesą pasakius, jis beveik ir nemiegojo. Nadina buvo tokia puiki, kaip ir žadėjo; jis įgyvendino kai kurias savo svajones. Taip sakant, pavergtos dvasios fantazijas. Jis jau nekantraudamas laukė ateinančios nakties, ir šelmiška Veizako užuomina apie pornografiją nusipelnė tik vaiduokliškos iš tiesų šioje srityje eksperimentuojančio žmogaus šypsenos. Jam išeinant, Nadina dar miegojo. Antrą valandą nakties, kai jiedu vienas kitu pasisotino, Nadina pasakė, jog norėtų paskaityti jo dienoraštį. Jis neprieštaravo, tik prašė per griežtai jo neteisti. Juk tai geriausia, ką jis buvo parašęs, o lemiamu veiksniu tapo jo noras - ne, jo poreikis. Poreikis, kad jo kūrinį perskaitytų ir įvertintų dar kas nors.

Kreipdamasis į Teisėją, dabar jau ir Kelogas iškišo iš kabinos galvą:

- Būk atsargus, tėvuk. Gerai? Šiomis dienomis keliuose pilna visokių padugnių.

- Tu teisus, - keistai šypsodamasis atsakė Teisėjas. - Ir aš būsiu labai atsargus. Geros jums dienos, džentelmenai. Ir jums taip pat, misteri Veizakai.

Tai sukėlė naują juoko bangą, ir jie išsiskyrė.

Teisėjas į Denverį nevažiavo. Nusigavęs iki 36-ojo plento, jis perkirto jį ir nulėkė 7-uoju keliu. Ryto saulė švietė ryškiai ir švelniai, šiame antraeiliame kelyje retai pasitaikydavo trukdančių eismui kamščių. Miestelyje, vadinamame Braitonu, padėtis buvo kur kas blogesnė: vienoje vietoje jam teko nuvažiuoti nuo plento ir mokyklos futbolo aikšte apsukti ištisą mašinų sąvartą. Teisėjas važiavo į rytus, kol nepasiekė 25-ojo plento. Posūkis į dešinę jį būtų atvedęs į Denverį. Bet jis pasuko į kairę - šiaurėn - ir nuokalne ėmė leistis žemyn. Šlaito viduryje jis įjungė laisvą pavarą ir vėl pažvelgė kairėn, ten, kur Uoliniai kalnai netrikdomai smigo į žydrą dangų, o jų papėdėje plytėjo Boulderis.

Jis pasakė Lariui, kad nuotykiams esąs per senas, ir Viešpats jį gelbsti, bet tai buvo melas. Jau dvidešimt metų jo širdis neplakė tokiu pašėlusiu ritmu, oras nebuvo toks svaiginančiai saldus, o spalvos neatrodė tokios ryškios ir sodrios. 25-uoju plentu jam reikia važiuoti iki Čejeno, o tuomet pasukti į vakarus ir nukakti anapus kalnų, kad ir kas jo ten lauktų. Jo oda, bėgant metams susiraukšlėjusi ir išdžiūvusi, pašiurpo vien nuo šios minties. 80-uoju plentu į vakarus, pro Solt Leik Sitį, paskui per Nevadą

į Rino. Po to jis vėl pasuks šiaurėn, bet kažin ar tai jau taip ir svarbu. Kadangi kur nors tarp Solt Leik Sičio ir Rino - galbūt net anksčiau - jį sustabdys ir apklaus, o tolimesnei apklausai pasiųs dar kažkur. Ir toje ar kitoje vietoje galbūt bus pasiūlyta bendradarbiauti.

Buvo neįmanoma net patikėti, kad jis galėtų susitikti su Tamsos žmogumi asmeniškai.

- Važiuojam, seni, - ramiai paragino pats save.

Jis įjungė "Land Roverio" degimą ir išvažiavo į trasą. Šiaurėn vedė trys, visi palyginus tušti keliai. Kaip jis ir numanė, dėl Denveryje įvykusių daugybės autokatastrofų ir kamščių, judėjimo srautas čia buvo nedidelis. Už tai priešpriešinėje juostoje sustingo virtinės mašinų - nelaimingi kvailiai, vykę į pietus ir aklai tikėję, kad ten viskas bus kitaip, - bet pravažiuoti vis dėlto buvo galima. Bent jau kol kas.

Teisėjas Farisas buvo patenkintas tokia kelionės pradžia. Praeitą naktį jis blogai miegojo. Gi šiandien, glaudžiai susukęs savo seną kūną į du miegmaišius, jis miegos po žvaigždėmis. Jis galvojo, ar dar kada nors pamatys Boulderį, kol pagaliau nusprendė, kad tokios galimybės praktiškai nėra. Ir visgi kelionės sukeltas džiugus susijaudinimas neapleido jo. Tai buvo viena geriausių dienų jo gyvenime.

Po vidurdienio Nikas, Ralfas ir Stju patraukė dviračiais į šiaurinį Boulderį, mažo tinkuoto namelio link, kuriame gyveno Tomas Kalenas. Tomo būstas Boulderio "senbuviams" liežuvautojams jau tapo priežodžiu. Stenas Nogotnas pasakė, kad jis atrodo taip, lyg katalikai, baptistai ir adventistai, siekdami sukurti religinį politinį Disneilendą, būtų susivieniję su demokratais ir respublikonais.

Veja priešais namą panėšėjo į gražią statulų parodą. Ten buvo išdėstytas apie tuzinas Mergelių Marijų, matyt, maitinančių visą gretimais stovinčių rožinių plastikinių flamingų būrį. Pats didžiausias flamingas savo ūgiu pralenkė Tomą. Čia pat buvo ir milžiniškas troškimų šulinys su gigantišku plastmasiniu tamsoje švytinčiu Jėzumi, kuris stovėjo išskėtęs rankas... tikriausiai laimindamas flamingus. O šalia troškimų šulinio glaudėsi plastmasinė karvė.

Triukšmingai atsivėrė prieškambario durys, ir jų pasitikti išėjo nuogas iki pusės patsai Tomas. "Iš šalies, - pamanė Nikas, - jis gali pasirodyti fantastiškai didis rašytojas arba dailininkas, tokiomis ryškiai žydromis akimis ir didžiule rusvoka barzda". Bet kai prisiartini, jis palieka ne intelektualo įspūdį... greičiau jis panašus ne į meistrą, bet į amatininką, kažkokios antikultūros atstovą, tarytum surogatą, *kičą* originalo fone. O kai jis dar labiau prisiartina, šypsosi ir nesiliaudamas tarška, imi suprasti, kad Tomo Kaleno puodynėje trūksta daugybės šulų.

Nikas suvokė: viena iš priežasčių, kodėl jis atjaučia Tomą - įtarinėjimai, neva ir jis pats yra protiškai atsilikęs - pradžioje todėl, kad dėl savo

defekto labai vėlai išmoko skaityti ir rašyti, o vėliau dėl paplitusios nuomonės, esą kurčnebyliai yra protiškai atsilikę. Kiek jį plūdo! Nikas prisiminė tą vakarą, kai Šojos pakraštyje esančiame bare nutarė išgerti kelis bokalus alaus - vakarą, kai jį užpuolė Rėjus Butas ir jo dauguižiai. Užeigos šeimininkas, stovėdamas tolimajame baro kampe, palinko virš pertvaros, konfidencialiai pakalbėti su vienu iš nuolatinių lankytojų. Viena ranka jis dangstėsi burną, todėl Nikas galėjo suprasti tik šio pokalbio nuotrupas. Bet daugiau jam ir nereikėjo. *"Kurčnebylis... tikriausiai nevisprotis... beveik visi tie vaikinai debilai..."* Tarp visų šiurkščių apibūdinimų, kurie nusakė protinį nepilnavertiškumą, buvo vienas, kuris iš tikrųjų *tiko* Tomui Kalenui. Būtent taip Nikas dažnokai su didele simpatija savo proto tyloje kreipdavosi į nelaimėlį. Frazė skambėjo šitaip: *"Šis vaikinas lošia su nepilna kortų kalade"*. Tai ir buvo Tomo tragedija. Dėl to jis ir kentėjo. Skaudžiausia, kad Tomui stigo tik kelių kortų, o ir šios viso labo tebuvo būgnų dvejetas ir kryžių trejetas. Ir vis dėlto be šių kortų žaisti neįmanoma. Neįmanoma netgi teisingai sudėlioti pasjansą, jeigu tos kortos atsitiktinai iškris iš kaladės.

- Nikai! - suriaumojo Tomas. - Kaip aš džiaugiuosi tave matydamas! Taip! Tomas Kalenas labai džiaugiasi! - jis abiem rankom apkabino Niką. Nikas pajuto, kaip jo ligotoje akyje, pridengtoje juodu raiščiu, kurį jis nešiojo ypač saulėtomis dienomis, susitvenkė ašaros. - Ir Ralfą taip pat! Ir tą. Tu... leiskite prisiminti...

- Aš... - jau prabilo Stju, bet Nikas mostu paprašė jo nutilti. Jis užsiiminėjo su Tomu mnemonika*, ir tai, atrodė, davė rezultatų. Jeigu jums kyla kokios nors asociacijos su vardu, kurį norite įsiminti, tai dažniausiai metodas puikiai suveikia. Kada kadės būtent taip jį patį mokė Rudis.

Nikas iš kišenės išsiėmė bloknotą, parašė ir perdavė Ralfui perskaityti: "Koks patiekalas iš mėsos, daržovių ir padažo ruošiamas puode?"

Tomas sustingo. Jo veidas suakmenėjo. Burna prasivėrė. Dabar prieš juos stovėjo tikras idiotas.

Stju dėl kilusio nepatogumo susigūžė ir pasakė:

- Nikai, ar tau neatrodo, kad mums geriau... - Nikas prie lūpų prispaudė pirštą, ir tuo metu Tomas Kalenas vėl atgijo.

- Troškinys**! - juokdamasis sušuko Tomas. - Jūsų vardas Stju! - laukdamas savo spėjimo patvirtinimo, jis pažvelgė į Niką, ir Nikas pritariamai linktelėjo. - Taip, tai Stju. Tomas Kalenas žino, *visi* tai žino!

Nikas mostelėjo į Tomo namelio duris.

- Norite užeiti? Žinoma! Mes visi užeisime. Tomas papuošė šitą namą.

Sekdami paskui Tomą ir Niką, Ralfas ir Stju nustebę susižvalgė. Tomas būtent "puošė", o ne "apstatinėjo", kadangi jam įsikėlus namas ir taip jau buvo apstatytas baldais. Įeiti vidun buvo tas pat, kaip patekti į beprotiškai supainiotą Motušės Žąsies pasaulį.

---

*Įsiminimo ir atsiminimo būdų sistema.
** *Stew* - troškinta mėsa su daržovėmis ir Stju - vardas *(angl.)*.

Didžiulis paauksuotas narvelis su žalios papūgos iškamša buvo kruopščiai prisuktas virš durų, ir įeinant vidun net Nikui teko pasilenkti. "Dalykas tas, - pamanė Nikas, - kad šitie Tomo papuošimai nėra pakrika visokio šlamšto krūva". Antraip šis namas nustebintų labiau už sendaikčių supirkėjo krautuvėlę. Visame kame buvo kaži kas daugiau, nei tilpo į normalaus proto rėmus. Ant didelės kvadrato formos lentynos virš židinio buvo kruopščiai sudėti skelbimai apie kreditinių kortelų priėmimą. "VISA" KORTELĖS PRIIMAMOS ČIA". "TIK PASAKYKITE - "MASTERCARD". "MES GERBIAME "AMERICAN EXPRESS". Ir čia kilo klausimas: kaip Tomas galėjo žinoti, kad visi šitie skelbimai sudaro vieną, jungiamą bendro tikslo, grupę? Jis nemokėjo skaityti, bet kažkokiu nesuvokiamu būdu perprasdavo esmę.

Ant kavos stalelio gulėjo didžiulis gaisrinis čiaupas. Ant palangės pūpsojo mirksintis policininkų švyturėlis, kur jis galėjo gaudyti saulės spindulius ir atspindėti į lubas šaltus mėlynus atšvaitus.

Tomas jiems aprodė visą namą. Pirmame aukšte esantis žaidimų kambarys buvo užverstas paukščių ir žvėrių iškamšomis, kurias Tomas surado taksiderminėje* parduotuvėje; jis pakabino paukščius ant beveik nepastebimos vielos, ir todėl atrodė, kad jie virš jūsų skraido - pelėdos, vanagai ir net plikas erelis su kandžių pažeistomis plunksnomis ir su vienintele geltona stikline akimi. Tetervinas ant savo plonų kojyčių stovėjo viename kambario kampe, skunkas - kitame, staras - trečiame, o žebenkštis - ketvirtame. Kambario viduryje, apsuptas smulkesnių gyvūnų, įsikūrė kojotas.

Aukštyn vedančių laiptų turėklai buvo įstrižai apklijuoti raudona ir balta lipnia juosta ir priminė virpstą ties įėjimu į kirpyklą. Viršutinio aukšto koridorių puošė kovinių lėktuvėlių modeliai, irgi sukabinti ant vielos, - "Fokeriai", "Spadai", "Stukai", "Spitfairai", "Zero", "Meseršmitai". Vonioje ant ryškiai žydrų grindų išsidėstė didžiulė žaislinių laivelių flotilė, kurie emaliuota jūra plaukiojo aplink keturias saleles ir vieną didžiulį žemyną - vonios kojeles ir unitazo pagrindą.

Pagaliau Tomas vėl juos palydėjo žemyn, ir jie susėdo prieš šūsnį skelbimų apie kreditinių kortelių priėmimą, veidu į didžiulę auksinių debesų fone stovinčių Džono ir Roberto Kenedžių fotografiją. Užrašas po ja skelbė: "BROLIAI KARTU ROJUJE".

- Ar jums patinka, kaip Tomas papuošė savo namą? Ką jūs pasakysite? Gerai?

- Labai gerai, - atsakė Stju. - Sakyk man, tie paukščiai apačioje... Ar jie tavęs nenervina?

- Viešpatie, ne! - nustebęs šūktelėjo Tomas. - Jie juk prikimšti pjuvenų!

Nikas perdavė Ralfui raštelį.

---

*Taksidermija - gyvūnų iškamšų gamyba.

- Tomai, Nikas nori sužinoti, ar tu neprieštarautum, jei tave vėl užhipnotizuotų? Kaip tai darė Stenas. Bet dabar tai ne žaidimas, tai labai svarbu. Nikas sako, kad paskui jis viską paaiškins.

- Nagi, - atsakė Tomas. - *Tu-u-u-u... T-a-a-a-mpi... la-a-abai... mie-e-eguistas... tai?*

- Taip, būtent tai, - patvirtino Ralfas.

- Jūs norite, kad aš vėl žiūrėčiau į laikrodį? Aš neprieštarauju. Žinote, ypač kai jis supasi. *La-a-a-bai... Mie-e-e-guistas...* - Tomas kiek abejodamas žvilgtelėjo į juos. - Tik štai aš visiškai nenoriu miegoti. Prisiekiu, ne. Vakar aš anksti atsiguliau. Kadangi nėra televizoriaus, kurį būtų galima žiūrėti, Tomas Kalenas visada atsigula miegoti anksti.

Stju pasalūniškai ištarė:

- Tomai, ar tu norėtum pamatyti dramblį?

Tomas tuojau pat užsimerkė. Galva laisvai nusviro ant krūtinės. Kvėpavimas sulėtėjo, tapo gilus ir ramus. Stju stebėjo viską su didžiule nuostaba. Nikas jam pasakė kodinę frazę, bet Stju nebuvo įsitikinęs, kad ji suveiks. Ir tikrai nelaukė, kad viskas įvyks taip greitai.

- Tas pat, kaip pakišti vištos galvą po sparnu, - nustebęs sumurmėjo Ralfas.

Nikas įteikė Stju būsimojo seanso "konspektą". Stju atidžiai pažvelgė į Niką. Nikas atlaikė jo žvilgsnį ir linktelėjimu leido suprasti, jog jis tęstų.

- Tomai, ar tu mane girdi? - paklausė Stju.

- Taip, aš tave girdžiu, - atsakė Tomas, ir Stju nuo jo balso tono pašiurpo.

Tai nebuvo įprastas Tomo balsas - Stju nesugebėjo jo konkrečiai apibūdinti. Jis priminė jam tai, kas atsitiko aštuoniolikmečiui Stju bebaigiant mokyklą. Jie buvo vyrų persirengimo kambaryje, visi vaikinai, su kuriais jis kartu mokėsi mokykloje nuo... nuo pat pirmos klasės. Ir viso labo vieną akimirką jis pamatė, kaip smarkiai per tą laiką pasikeitė jų veidai. Tąsyk jo oda pašiurpo, dabar atsitiko panašiai. Veidai, į kuriuos jis žvelgė, jau nebebuvo draugų veidai... bet jie dar netapo ir vyrų veidais. Tai buvo veidai, išnirę iš atkarpos tarp dviejų visiškai apibrėžtų žmogaus gyvenimo būsenų. Šis balsas, atsklidęs iš Tomo Kaleno pasąmonės šešėlių šalies, priminė anuos veidus, jis buvo blankus ir neapibrėžiamas. Stju pamanė, kad šis balsas tarytum sklinda iš anapusių pasaulio.

- Tomai, mano vardas Stju Redmenas.

- Taip. Stju Redmenas.

- Nikas irgi čia.

- Taip. Nikas čia.

- Ir Ralfas Brentneris čia.

- Taip. Ralfas irgi čia.

- Mes tavo draugai.

- Aš žinau.

- Tomai, mes norime, kad tu kai ką atliktum. Zonai. Tai pavojinga.

- Pavojinga...

Tomo veide, lyg lėtai plaukiantis vasarinių kviečių lauku debesėlio šešėlis, pasirodė susirūpinimas.

- Man reikia bijoti? Man reikia... - atsidusęs jis nutilo.

Susijaudinęs Stju pažvelgė į Niką. Nikas parodė: *"Taip"*.

- Tai *jis,* - pasakė Tomas ir sunkiai atsiduso. Tarsi lapkričio vėjas užkaukė apnuogintose seno ąžuolo šakose. Stju vėl vidujai šiurptelėjo. Ralfas išblyško.

- Kas, Tomai? - atsargiai paklausė Stju.

- Flegas. Jo vardas Rendelas Flegas. Tamsos žmogus. Jūs norite, kad aš... - ir vėl tas sunkus, kankinantis atodūsis.

- Tomai, iš kur tu jį pažįsti? - to nebuvo iš anksto parengtuose klausimuose.

- Sapnai... Aš mačiau jo veidą sapne.

"Aš mačiau jo veidą sapne". Bet niekas iš jų neregėjo jo veido. Jis visada buvo paslėptas.

- Tu jį matei?

- Taip...

- Kaip jis atrodo, Tomai?

Tomas labai ilgai tylėjo. Stju jau nusprendė, kad jis neatsakinės, ir jau ketino vėl pereiti prie "scenarijaus", kai Tomas ištarė:

- Jis atrodo kaip paprasčiausias praeivis. Bet kai nusišaipo, paukščiai nuo telegrafo laidų krinta negyvi. Kai jis kažkaip ypatingai žiūri į jus, tai gyslose stingsta kraujas. Ten, kur jis nusispjauna, žolė gelsta ir išdžiūna. Jis visada už rato ribų. Jam neegzistuoja laikas. Jis nepažįsta pats savęs. Jis turi tūkstančius velniškų vardų. Kartą Jėzus jį įvarė į kiaulių bandą. Jo vardas Legionas. Jis bijo mūsų. Todėl, kad mes esame rato viduje. Jis valdo magiją. Jis geba įsakinėti vilkams ir gyventi tarp varnų. Jis tuštumos valdovas. Bet jis bijo mūsų. Jis bijo... vidaus. - Tomas nutilo.

Trys vyrai, išbalę kaip kapų skulptūros, susižvalgė. Ralfas konvulsyviai glamžė savo skrybėlę. Nikas prisidengė ranka akis. Stju perdžiūvo gerklė.

"Jo vardas Legionas. Jis tuštumos valdovas".

- Ar tu gali apie jį papasakoti ką nors daugiau? - tyliai paklausė Stju.

- Tik tiek, kad aš irgi jo bijau. Bet aš padarysiu tai, ko jūs norite. Bet Tomas... taip bijo, - ir vėl kamuojantis atodūsis.

- Tomai, - netikėtai ištarė Ralfas. - Ar tu nežinai, motušė Abigeilė... ar ji dar gyva? - Ralfo veidas sustingo kaip žmogaus, kuris iš nevilties viską pastatė ant kortos.

- Ji gyva.

Ralfas su palengvėjimo atodūsiu atsirėmė į kėdės atkaltę.

- Bet ji dar nesusitaikė su Viešpačiu, - pridūrė Tomas.

- Nesusitaikė su Viešpačiu? Kodėl, Tomai?

- Ji dykumoje. Viešpats paliepė jai būti dykumoje, ji nejaučia siaubo, kuris apima vidurdienį arba apgaubia vidurnaktį... jai negali įgelti nei gyvatė, nei bitė... bet ji dar nesusitaikė su Viešpačiu. Tai ne Mozės ranka, išgaunanti iš uolos vandenį. Ir ne Abigeilės ranka nuvijo šalin žebenkštis tuščiais pilvais. Jos galima tik gailėtis. Ji tai supras, bet supras per vėlai. Ateis mirtis. *Jo* mirtis. Ji numirs ne anoje upės pusėje. Ji...

- Sustabdykite jį, - sudejavo Ralfas. - Nejaugi jūs negalite jo sustabdyti?

- Tomai, - pašaukė Stju.

- Taip.

- Ar tu tas pats Tomas, kurį Nikas sutiko Oklahomoje? Ar tu tas pats Tomas, kurį mes pažįstame, kai tu nemiegi?

- Taip, bet aš esu daugiau nei tas Tomas.

- Aš nesuprantu.

Jis truputį sujudėjo, miegantis jo veidas buvo ramus.

- Aš Viešpaties Tomas.

Susijaudinęs Stju vos neišmetė Niko užrašų.

- Tu sakai, kad padarysi tai, ko mes norime.

- Taip.

- Na, matai... kaip tau atrodo, ar tu sugrįši?

- Matyti ar kalbėti - visa tai priklauso ne nuo manęs. Kur aš turiu keliauti?

- Į vakarus, Tomai.

Tomas sudejavo. Nuo šios dejonės Stju pasišiaušė plaukai. *Kur mes jį siunčiame?* Jis, Stju, galbūt tai supranta. Galbūt būtent Stju ir pats pabuvojo ten, bet tai vyko Vermonte, koridorių labirintuose, kur atsimušdavo jį persekiojantis aidas. Ir pavejantis jį.

- Į vakarus, - pakartojo Tomas. - Taip, į vakarus.

- Tomai, mes siunčiame tave žiūrėti. Žiūrėti ir matyti. O paskui sugrįžti.

- Sugrįžti ir papasakoti.

- Ar tu galėsi tai padaryti?

- Taip. Jeigu jie manęs nepagaus ir nenužudys.

- Tomai, tu eisi vienas. Visą laiką į vakarus. Tu sugebėsi surasti vakarus?

- Ten, kur leidžiasi saulė.

- Taip. Ir jeigu kas nors paklaus, ką tu ten veiki, tu atsakysi taip: jie išvijo tave iš Laisvosios Zonos.

- Išvijo mane. Išvijo Tomą.

- ...nes tu silpnaprotis.

- Jie išvijo Tomą, nes Tomas silpnaprotis.

- ...ir todėl, kad tu gali susirasti moterį, o moteris gali pagimdyti vaikus idiotus.

- Vaikus idiotus, tokius kaip Tomas.

Stju susuko skrandį. Galva tapo tarsi išlieta iš ketaus. Jam atrodė, tarsi jį degintų neatlaikoma karštinė.

- O dabar pakartok, ką atsakysi, jeigu kas nors tavęs paklaus, ką veiki vakaruose.

- Jie išvijo Tomą, kadangi jis silpnaprotis. Taip. Jie bijojo, kad aš galiu turėti moterį, kaip jūs tai darote lovoje. Ir ji taps nėščia dar vienu idiotu.

- Teisingai, Tomai. Tai...

- Išvijo mane, - sielvartingai pakartojo Tomas. - Išvijo Tomą iš jo gražaus namo, išgrūdo jį lauk.

Stju virpančia ranka persibraukė akis. Pažiūrėjo į Niką. Tasai, atrodė, jo akyse susidvejino, o paskui apskritai neteko kontūrų.

- Nikai, abejoju, ar aš sugebėsiu užbaigti, - bejėgiškai ištarė jis.

Nikas pažvelgė į Ralfą. Ralfas, baltesnis už popierių, tik papurtė galvą.

- Užbaik, - netikėtai ištarė Tomas. - Nepalik manęs čia tamsoje.

Susitvardęs Stju tęsė:

- Tomai, ar tu žinai, kaip atrodo pilnas mėnulis?

- Taip... didelis ir apvalus.

- Ne pusė mėnulio ir ne beveik pilnas mėnulis.

- Taip, - sutiko Tomas.

- Kai pamatysi tokį didelį apvalų mėnulį, tu sugrįši į rytus. Atgal pas mus. Atgal į savo namą, Tomai.

- Taip, kai aš jį pamatysiu, aš sugrįšiu atgal, - patvirtino Tomas. - Aš sugrįšiu namo.

- Ir kai grįžinėsi namo, tai eisi naktį, o dieną miegosi.

- Eisiu naktį, o dieną miegosiu.

- Teisingai. Ir tavęs niekas neturi pastebėti, padaryk viską, kas įmanoma.

- Gerai.

- Bet, Tomai, kas nors gali tave ir pamatyti.

- Taip, kas nors gali.

- Tomai, jeigu tave pamatys vienas žmogus, užmušk jį.

- Užmušti jį, - su abejone balse pakartojo Tomas.

- O jeigu jų bus daugiau, bėk.

- Bėgti, - labiau pasitikėdamas ištarė Tomas.

- Bet pasistenk praeiti nepastebėtas. Ar tu gali visa tai pakartoti?

- Taip. Grįžti, kai mėnulis bus pilnas. Ne pusmėnulis ir net ne didesnė jo dalis. Naktį eiti, miegoti dieną. Niekas neturi manęs pamatyti. Jeigu mane pastebės vienas žmogus, tai jį reikia užmušti. Jeigu jų bus daugiau - bėgti. Bet stengtis praeiti nepastebėtam.

- Labai gerai. Aš noriu, jog po kelių sekundžių tu prabustum. Sutinki?

- Sutinku.

- Kai aš paklausiu apie dramblį, tu prabusi, taip?

- Taip.

Stju atsidusdamas atsirėmė į kėdės atkaltę.

- Ačiū Dievui, kad viskas baigėsi.

Nikas pritariamai linktelėjo.

- Nikai, ar tu žinojai, kad taip gali atsitikti?

Nikas papurtė galvą.

- Iš kur jis žino visus tuos dalykus? - sumurmėjo Stju.

Nikas mostu paprašė savo bloknoto. Stju greitai perdavė jam knygelę - jo delnai taip suprakaitavo, kad lapelis su Niko užrašais peršlapo beveik kiaurai. Nikas kažką parašė ir perdavė lapelį Ralfui. Ralfas, lėtai judindamas lūpas, perskaitė, o paskui perdavė lapelį Stju: "Visais laikais buvo manoma, kad bepročiai ir pamišėliai turi pranašystės dovaną. Aš nemanau, kad jis išpranašavo ką nors, kas mums gali turėti praktinės reikšmės, bet jis išgąsdino mane mirtinai. Magija, pasakė jis. Kaip galima kovoti su magija?"

- Tai netelpa mano galvoje, - sumurmėjo Ralfas. - Ką jis papasakojo apie motušę Abigeilę. Aš net nenoriu galvoti apie tai. Pažadink jį, Stju, ir greičiau iš čia išeikim. - Ralfas vos neverkė.

Stju vėl palinko pirmyn:

- Tomai? Ar tu nori pamatyti dramblį?

Tomas akimoju atsimerkė ir apsižvalgė į šalis.

- Aš gi jums sakiau, kad tai nepadės, - pasakė jis. - Ne. Tomas visai nenori dieną miegoti.

Nikas perdavė lapelį Stju, šis žvilgtelėjo į jį, o po to kreipėsi į Tomą:

- Nikas tavimi patenkintas, Tomai, tu viską padarei gerai.

- Aš? Ką, aš vėl stovėjau ant galvos?

Pajutęs sąžinės dūrį, Nikas pamanė: "Ne, Tomai, šį kartą tu darei pavojingesnius ir rimtesnius triukus".

- Ne, - atsakė Stju. - Tomai, mes atėjome paprašyti tavęs pagalbos.

- Manęs? Pagalbos? Žinoma! Man patinka padėti!

- Tai pavojinga, Tomai. Mes norime, kad tu vyktum į vakarus, o paskui grįžtum ir papasakotum apie viską, ką ten pamatysi.

- Gerai, žinoma, - nė trupučio nesudvejojęs atsakė Tomas, bet Stju pasirodė, kad jis pastebėjo akimirksnio šešėlį, kuris praslydo Tomo veidu... ir sekundės sutrikimą jo žydrose atvirose akyse. - Kada?

Stju švelniai patapšnojo Tomui per sprandą ir pamanė: "Kokį velnią aš čia darau? Kaip galima priiminėti tokius sprendimus, jei nesi motušė Abigeilė ir neturi tiesioginio ryšio su Rojumi?"

- Dabar jau labai greitai, - švelniai atsakė jis. - Labai greitai.

Kai Stju grįžo namo, Franė gamino vakarienę.

- Buvo užėjęs Haroldas, - pranešė ji, - aš pakviečiau jį pavakarieniauti su mumis, bet jis atsisakė.

- Ak!

Ji atidžiai pažvelgė į jį:

- Stiuartai Redmenai, koks šuo tau įkando?

- Šuo, vardu Tomas Kalenas. - Ir Stju jai viską papasakojo.

Jie sėdo vakarieniauti.

- Ką visa tai reiškia? - paklausė Franė. Ji buvo išblyškusi ir visiškai nevalgė.

- Aš pats nieko nesuprantu, - atsakė Stju. - Tai panašu... panašu į aiškiaregystę. Aš nesirengiu neigti fakto, kad Tomas Kalenas, veikiamas hipnozės, geba pranašauti, ypač po visų tų sapnų, kurie mus čia ir atvedė. Jeigu jie nebuvo tam tikra aiškiaregystė, tuomet aš nenumanau, kas gi jie buvo.

- Bet viskas buvo taip seniai... bent jau man taip atrodo.

- Taip, man irgi, - sutiko Stju ir apsižiūrėjo, jog ir patsai liovėsi valgęs.

- Paklausyk, Stju... aš žinau, mes susitarėme nesvarstyti Komiteto reikalų laisvalaikiu, jeigu tam nebus ypatingų priežasčių. Tu pasakei, kad mes visą laiką nieko neveikiam, tik ginčijamės. Galbūt tu teisus. Aš juk nė žodžio nepratariau apie tavo paskyrimą policijos viršininku po dvidešimt penktosios, juk taip?

Stju nusišypsojo:

- Taip, Frane.

- Bet aš tiesiog privalau paklausti, ar tu iki šiol manai, kad pasiųsti Tomą Kaleną į vakarus - gera mintis? Po to, kas atsitiko šiandien dieną.

- Nežinau, - prisipažino Stju. Jis atstūmė lėkštę. Valgis liko beveik nepaliestas. Jis atsistojo prie bufeto, pasiėmė cigarečių pakelį. Stju sumažino savo normą iki trijų keturių cigarečių per dieną. Jis užsikūrė, išleidęs melsvą dūmų žiedelį. - Tomo legenda yra gera todėl, kad ji paprasta ir visiškai įtikinama. Mes išvijome jį, kadangi jis nenormalus. Niekas to negalėtų paneigti. Ir jeigu jis sėkmingai sugrįš atgal, mes jį vėl užhipnotizuosime - transas jį apima akimirksniu - ir jis papasakos mums viską, ką pamatė: ir svarbius, ir antraeilius dalykus. Visiškai įmanoma, jog jis pasirodys esąs pastabesnis už kitus. Tuo aš neabejoju.

- *Jeigu* jis sėkmingai sugrįš atgal.

- Taip, *jeigu.* Mes instruktavome jį eiti į rytus tiktai naktimis, o dienomis slapstytis. Jeigu jis pamatys daugiau nei vieną žmogų - bėgti. Bet jeigu jis sutiks vieną, tai nužudyti jį.

- Stju, jūs *negalėjote!*

- Galėjome! - piktai šūktelėjo Stju. - Frane, mes čia ne dinderį mušame! Tu privalai suprasti, kas atsitiks jam... arba Teisėjui... arba Dajanai... jeigu juos pagaus! Prisimink - ar ne todėl tu taip aršiai protestavai prieš šią idėją?

- Gerai, - pabandė jį nuraminti Franė. - Gerai, Stju.

- Ne, tai *nėra* gerai! - sutrindamas peleninėje ką tik užsirūkytą cigaretę, šūktelėjo jis, į orą pakilo debesėlis kibirkščių. Kelios kibirkštėlės nusileido ant jo delno, ir Stju jas nusipurtė staigiu judesiu, kaip įniršęs žmo-

gus. - Negerai siųsti silpnaprotį kovoti už mus, ir negerai manipuliuoti žmonėmis nelyginant figūromis šachmatų lentoje, ir negerai tarsi mafijozų bosui duoti įsakymą žudyti. Bet aš nežinau, ką dar galime padaryti. Tiesiog galva neišneša. Jeigu mes neišsiaiškinsim, ką *jis* gali, tai visiškai įmanoma, kad vieną gražią dieną Laisvąją Zoną jis pavers didžiuliu, grybą primenančiu debesiu.

- Gerai jau, gerai. Nusiramink.

Stju lėtai atgniaužė kumščius.

- Aš rėkiau ant tavęs. Atleisk. Frane, aš to neturėjau daryti.

- Nieko. Ne tu pirmasis atidarai Pandoros skrynią.

- Aš žinau, kad mes visi ją atidarinėjame, - dusliai atsakė jis. Ir paėmė dar vieną cigaretę. - Kad ir kaip ten būtų, kai aš pasakiau, jog jis turi užmušti bet kurį jam kelią pastojusį žmogų, jo veide šmėstelėjo lyg ir nepritarimas. Ir išsyk pranyko. Nežinau, ar tai pastebėjo Nikas su Ralfu. Bet aš mačiau. Tarsi jis būtų pagalvojęs: "Gerai, aš suprantu, ką jūs turite galvoje, bet atėjus laikui nuspręsiu pats".

- Aš skaičiau, kad užhipnotizuotą žmogų nevalia versti daryti tai, kaip jis nesielgtų įprastame gyvenime. Žmogus nelaužys savo moralinio kodo tik todėl, kad taip jam įsakė sutrikus psichikai.

Stju linktelėjo:

- Taip. Aš apie tai galvojau. O jeigu tas draugužis Flegas palei visą savo rytinę sieną išstatė sargybą? Jo vietoje aš pasielgčiau būtent taip. Jeigu Tomas susidurs su sargybiniais keliaudamas į vakarus, galės pasiteisinti savo legenda. Bet jeigu sutiks juos grįždamas atgal į rytus, jis arba nužudys juos, arba pats bus nužudytas. Ir jeigu Tomas nepanorės žudyti, vadinasi, lavonu taps jis.

- Galbūt tu perdedi šį pavojų, - ištarė Franė. - Aš noriu pasakyti, kad jeigu ten ir *yra* saugos linija, tai ji ganėtinai silpna.

- Taip. Vienas žmogus penkiasdešimčiai mylių arba panašiai. Nebent jis turėtų penkis kartus daugiau žmonių nei mes.

- Taigi, jeigu jie neturi sudėtingos įrangos, įvairių radarų ir kitų įrenginių, kuriuos galima pamatyti filmuose apie šnipus, Tomui gali pavykti išvengti pasalos.

- To ir tikimės. Bet...

- Bet tave kankina sąžinės priekaištai, - tyliu balsu užbaigė Franė.

- Tai taip vadinasi? Na... galbūt ir taip. Brangioji, ko reikėjo Haroldui?

- Jis paliko visą šūsnį apžvalgos žemėlapių. Rajonai, kuriuose jo paieškos grupė ieškojo motušės Abigeilės. Haroldas taip pat aktyviai dalyvauja ir motušės paieškose, ir laidojant palaikus. Jis atrodė labai pavargęs, bet ne vien nuo pareigų, kurias jam patikėjo Zona. Atrodo, jog jis dar kažkuo užsiima.

- Apie ką tu kalbi?

- Haroldas turi moterį.

Stju nustebęs pakėlė antakius.

- Manau, būtent todėl jis atsisakė vakarienės. Ar numanai, kas ji?

Stju įsistebeilijo į lubas:
- Taigi, su kuo Haroldas galėjo susidėti? Leisk pagalvoti... Gerai, pasiduodu. Kas ji?
- Nadina Kros.
- Ta moteris su baltomis sruogomis plaukuose?
- Ji.
- Viešpatie, juk ji dvigubai vyresnė už jį.
- Abejoju, - pasakė Franė, - ar tai Haroldui trukdys tokio tipo santykiams.
- Laris žino?
- Tai ne mano reikalas. Nadina juk jau nėra Lario draugė. Jeigu apskritai tokia buvo.
- Taip, - sutiko Stju. Jis džiaugėsi, jog Haroldas rado paguodą meilėje, bet visa tai jo nedomino. - Ką Haroldas mano apie paieškas? Jis tau ką nors sakė?
- Tu gi pažįsti Haroldą. Jis daug šypsosi, bet... ne itin paguodžiančiai. Manau, jog būtent todėl jis tiek laiko praleidžia laidodamas žmones. Dabar jie jį vadina Hoku, ar tu girdėjai apie tai?
- Tiesa?
- Aš pati šiandien girdėjau. Net nesupratau, apie ką jie kalbėjo, kol nepasidomėjau. - Franė nusijuokė.
- Kas čia juokinga? - paklausė Stju.
Franė kilstelėjo bateliu apautą koją. Ant pado matėsi susipynusių ratų ir linijų raštas.
- Jis pagyrė mano batelius, - tarė ji. - Na, argi tai ne beprotybė?
- *Tu pati* pamišėlė, - šypsodamasis atsakė Stju.

Haroldas prabudo prieš aušrą nuo maudžiančio skausmo kirkšnyse. Keldamasis šiurptelėjo. Rytai tapo pastebimai šaltesni, nors tebuvo rugpjūčio 22-oji.
Bet visa papilvė tarsi degė, o taip. Vien tik nuo žvilgsnio į nepriekaištingą jos užpakaliuko išlinkį, aptemptą permatomomis kelnaitėmis, kurias apsimovusi ji miegojo, jam pasidarė kur kas šilčiau. Ji neprieštaraus, jeigu ją pažadins... na, galbūt ji ir prieštaraus, bet *nesipriešins.* Jis iki šiol neįstengė perprasti, ką slepia tos tamsios akys, ir vis dar kaip ir anksčiau truputį jos prisibijojo.
Užuot pažadinęs miegančią moterį, Haroldas tylutėliai apsirengė. Jis neturi pasiduoti potraukiui taip smarkiai, kaip jam norėtųsi.
Jam reikia kur nors užsidaryti ir pagalvoti.
Rankose laikydamas batus, jis stabtelėjo prie durų. Kol kambario vėsoje rengėsi, geismas praėjo. Dabar jis užuodė kambario kvapą, ir tas kvapas nebuvo gundantis. Tai viso labo nedidelė smulkmena, be kurios jie gali puikiausiai apsieiti, sakė ji. Galbūt tai buvo tiesa. Ji burna ir ranko-

mis išdarinėjo tiesiog fantastiškus dalykus. Bet jeigu tai buvo tik nereikšminga smulkmena, tai kodėl gi kambaryje tvyrojo toks sudvisęs ir rūgštus kvapas, kuris jam asocijavosi su praėjusių kankinančių metų uždraustais malonumais?

"Gal tu nori, jog tai būtų kankinamai blogai." Nerimą kelianti mintis. Haroldas išėjo, atsargiai paskui save uždaręs duris.

Nadina atsimerkė tuo metu, kai užsivėrė durys. Ji atsisėdo, mąsliai pažvelgė į duris, o paskui vėl atsigulė. Jos kūną skausmingai kamavo geismas. Tai priminė menstruacijų skausmus. Jeigu tai tokia nereikšminga smulkmena, pamanė ji (nė nenumanydama, kokios panašios jos mintys į Haroldo mintis), tai kodėl gi ji taip jaučiasi? Praeitą naktį vienu metu ji sukando dantis, kad sulaikytų šūksmą: *"Baik šitas kvailystes ir PERVERK mane tuo dalykėliu! Ar tu girdi mane? PERVERK, pripildyk mane IKI KRAŠTŲ! Tu manai, jog darai viską, kas įmanoma? Perverk mane ir, vardan Dievo, - arba nors vardan manęs, - liaukimės žaidę šį beprotišką žaidimą!"*

Haroldas gulėjo, įsikniaubęs veidu tarp jos kojų ir skleidė keistus gašlius garsus - garsus, kurie galėjo pasirodyti komiški, jeigu nebūtų buvę tokie tikri, beveik beprotiški. O ji žiūrėjo į viršų, tie žodžiai buvo pasirengę ištrūkti iš jos lūpų, ir matė (ar jai taip tik atrodė?) veidą lange. Ir po akimirkos jos geismo ugnis pavirto šaltais pelenais.

Tai buvo jai besišypsantis *jo* veidas.

Riksmas sustingo jos gerklėje... o paskui veidas išnyko, tamsiame apdulkėjusiame stikle veidas tebuvo virpantis šešėlių raizginys. Ne daugiau už vaiką bauginančią įsivaizduojamą pabaisą, kuri pasislėpė tamsiame sandėliuke arba už žaisliukų spintos kertėje.

Ne daugiau.

Bet tai *buvo* reikšmingas dalykas, ir dabar pirmuose šaltuose aušros spinduliuose ji negalėjo galvoti kitaip. Tai buvo jis, ir jis ją perspėjo. Būsimasis sutuoktinis saugojo savo nuosavybę. Ir jaunoji, praradusi nekaltybę, negali būti geidžiama nuotaka.

Žiūrėdama į lubas, Nadina galvojo: *"Mudu žaidėme oralinį seksą, bet juk tai nereiškia prarasti nekaltybę. Mes išmėginome ir analinį seksą, bet tai irgi ne tai. Aš rengdavausi dėl jo kaip šliundra, bet tai irgi netenkino"*. Antra vertus, to visiškai pakanka, kad susimąstytum, koks gi žmogus tas tavo *fiancé**.

Nadina ilgai, labai ilgai žiūrėjo į lubas.

Haroldas susitaisė sau puodelį tirpios kavos, gurkštelėjo su pasibjaurėjimo grimasa ir pasiėmęs porą sumuštinių išėjo terason. Sėdėjo ir kramtė juos, kol žeme pamažu sėlino aušra.

* Jaunasis *(pranc.)*.

Prisimindamas buvusius įvykius, paskutines kelias dienas jis įsivaizdavo kaip beprotiškas karnavalo lenktynes. Oranžinės sunkvežimių dėmės, Veizakas, tapšnojantis jam per petį ir vadinantis Hoku (dabar jie visi šitaip jį vadina), mirusiųjų kūnai, nesibaigiantis jų srautas, o paskiau, po nenutrūkstančios mirties lavinos, grįžimas namo ir užsiiminėjimas nesibaigiančiu iškreiptu seksu. To užtenka, kad susidrumstų protas.

Bet dabar, sėdėdamas ant priebučio laiptelio, tokio pat šalto kaip antkapis, su puodeliu bjaurios tirpios kavos, kuri strigo gerklėje, kramtydamas medžio pjuvenų skonio sumuštinius, jis galėjo galvoti. Po beprotybės laikotarpio jo galva buvo šviesi, mąstanti. Jam pasirodė, kad kaip žmogus, visada manęs, jog tarp karingų neandertaliečių bandos esąs išminčius, paskutiniu metu per mažai galvojo. Jį vedžiojo, bet ne už nosies, o už penio.

Jis galvojo apie Franę. Būtent Franė apsilankė jo namuose tą dieną, dabar jis tai žinojo tikrai. Sugalvojęs pretekstą, jis nuėjo pas ją, o iš tikrųjų tenorėjo pažvelgti į jos avalynę. Ji avėjo bateliais, kurių padai visiškai sutapo su jo rastais atspaudais. Apskritimai ir linijos vietoje įprastų zigzagų ir kvadratėlių. Jokių abejonių, vaikeli.

Haroldas manė, kad be didelių pastangų gali viską perprasti. Kažkokiu būdu Franė išsiaiškino, kad jis perskaitė jos dienoraštį. Tikriausiai jis kažkuo ištepė vieną iš puslapių... galbūt netgi ne vieną. Todėl ji atėjo į jo namus, vildamasi surasti kokius nors jo reakcijos požymius. Ką nors parašyta.

Žinoma, jo dienoraštį. Bet ji jo nerado - Haroldas tai jautė. Jo dienoraštyje visiškai aiškiai buvo rašoma apie tai, jog jis ketina nužudyti Stju Redmeną. Sužinojusi ką nors panašaus, ji būtų apie tai papasakojusi Stju. Net jeigu ir nepapasakojo, jis buvo įsitikinęs, kad jo vakarykščio vizito metu Franė nebūtų įstengusi taip natūraliai ir laisvai elgtis.

Raukydamasis Haroldas baigė valgyti sumuštinį. Jis nusprendė iki autostoties eiti pėsčias ir nevažiuoti motociklu; Tedis Veizakas arba Čedas Norisas pasibaigus darbo dienai galės jį parvežti namo.

Jis pakilo ir iki pat smakro užsisegė striukę, norėdamas įveikti šaltuką, kursai po valandos kitos užleis vietą šilumai. Jis ėjo pro tuščius namus su nuleistomis žaliuzėmis ir už šešių kvartalų išvydo duris su kreida nupieštu kryžiuku. Tai irgi jo idėja. Laidojimo komitetas patikrino visus pažymėtus kryžiuku namus ir paėmė iš jų kūnus. X - perbraukta. Žmonės, gyvenę tuose namuose, ant kurių pasirodė šitas ženklas, išnyko visiems laikams. Kitą mėnesį, reikšdamas pasaulio pabaigą, šis ženklas subaltuos visame Boulderyje.

Atėjo metas pamąstyti, ir gerai pamąstyti. Atrodė, jog susitikęs su Nadina jis prarado šį sugebėjimą... nors galbūt tai atsitiko daug anksčiau.

“Aš perskaičiau jos dienoraštį, nes man buvo skaudu ir aš pavydėjau, - pagalvojo jis. - Paskui ji įsibrovė į mano namus, tikriausiai ieškodama mano dienoraščio, bet jo nerado”. Tačiau pats įsibrovimo faktas buvo pakankamas užmokestis. Dabar skirtumas susilygino, jie buvo atsiskaitę.

Jis jau daugiau negeidė Franės, juk taip?.. *Taip?* Haroldas buvo pasipiktinęs. Galbūt ir negeidė. Bet vis tiek lieka faktas, kad jie jį atstūmė. Nors Nadina nieko nesakė apie priežastis, kurios ją paskatino ateiti pas jį, Haroldui atrodė, jog jinai irgi buvo kažkokiu būdu atstumta, išguita, paniekinta. Jiedu - porelė autsaiderių - autsaiderių, kurie rezgė sąmokslą. Galbūt tai vienintelis dalykas, neleidžiantis jiems išprotėti. (*"Nepamiršti to užrašyti į dienoraštį",* - pamanė Haroldas...) Dabar jis priėjo beveik miesto centrą.

Anoje kalnų pusėje buvo ištisa autsaiderių kompanija. O kai į vieną vietą susirenka pakankamas kiekis atstumtųjų, įvyksta magiškas osmosas*, ir jūs atsiduriate viduje. Viduje, kur taip šilta. Koks mažas ir nereikšmingas dalykas - būti viduje, ten, kur šilta, bet kaip tai svarbu. Tai vos ne pats svarbiausias dalykas pasaulyje.

Galbūt jis nenorėjo su ja atsiskaityti. Galbūt jis nenorėjo paklusti likimui, kuris jam tik įteikinėjo beprasmius padėkos laiškus už jo idėjas, arba laukti penkerius metus, kol Beitmenas išeis į pensiją, kad jis, Haroldas, galėtų patekti į Komitetą... o kas, jeigu jie vėl jo neišrinks? Jie gali taip pasielgti, juk kaltas visiškai ne amžius. Jie išrinko tą prakeiktą kurčnebylį, kuris viso labo tik keliais metais už jį vyresnis.

Nepasitenkinimo banga dabar liepsnojo ryškia ugnimi. Galvoti kartais lengviau nei daryti... bet kas iš tų apmąstymų, jeigu viskas, kuo tu skiriesi nuo valdančių pasaulį neandertaliečių, yra niekai, dargi blogiau - padėkos laiškai?

Haroldas pasiekė autostotį. Buvo per anksti, dar niekas neatėjo. Ant durų kabėjo skelbimas, pranešantis, jog dvidešimt penktąją dieną įvyks visuotinis susirinkimas. Visuotinis susirinkimas? Komedija, ir tiek.

Laukimo salė buvo nukabinėta kviečiančiais keliauti plakatais ir skelbimais, didelių, komfortabilių autobusų, kurie nuveš jus į Atlantą, Naująjį Orleaną, San Franciską, Nešvilį, kur panorėsi, nuotraukomis. Haroldas atsisėdo ir ėmė niūriai apžiūrinėti siūlančius pepsikolą ir kavą automatus, paskui užsirūkė cigaretę ir numetė apdegusį degtuką ant grindų.

Jie priėmė Konstituciją. Cha-cha! Jie netgi giedojo himną - kaip graudu! Bet įsivaizduokime, kad Haroldas Lauderis neatsistojo ir nepasiūlė kelių konstruktyvių dalykų, o tik pateikė porą faktų iš pirmųjų gyvenimo mėnesių po epidemijos. Kaip tada?

"Ledi ir džentelmenai, mano vardas Haroldas Lauderis, ir aš jums noriu priminti seną tiesą: viskas keičiasi, bet didingi dalykai, tokie kaip Darvino teorija, lieka amžiams. Kitą kartą, kai jūs atsistosite ir lemensite Nacionalinio himno žodžius, draugai ir kaimynai, padainuokite štai ką: Amerika negyva, negyva kaip akmuo, negyva kaip Džekobas Marlis, Badis Holis ir Haris Trumenas, bet principai, kuriuos paskelbė misteris

---

* Postūmis, įsiskverbimas.

Darvinas, kaip ir anksčiau gyvi. Kol jūs medituojate, žvelgdami į konstitucinių teisių subtilumą ir grožį, nepagailėkite truputį laiko ir pamedituokite, galvodami apie Rendelą Flegą - Žmogų iš Vakarų. Nemanau, jog jis eikvoja laiką tokiam mėšlui kaip visuotiniai susirinkimai, ratifikacijos ir svarstymai, atsižvelgiant į geriausias demokratijos tradicijas. Vietoje to jis koncentruoja savo pajėgas, atsižvelgdamas į pagrindinius dalykus, į savo Darviną, ir rengiasi jus nušluoti nuo žemės paviršiaus. Ledi ir džentelmenai, leiskite man įsivaizduoti, kad kol mes laukiame, kada gi pasirodys elektros energija ir į mūsų laimingą skruzdėlyną atvyks daktaras, jis tikriausiai ieško lakūno, kad prisimindamas geriausias buvusių laikų tradicijas į Boulderį atvyktų prabangiu lėktuvu. Kol mes ginčijamės, kas gi sudarys Gatvių valymo komitetą, jis tikriausiai jau sukūrė Šaulių komitetą, ginkluotą šaunamaisiais ginklais, jau nekalbant apie patrankas, raketas ir galbūt bakteriologinį ginklą. Be abejo, jis žino, kad šitoje šalyje nėra biologinių arba virusinių karinių centrų, tai viena iš priežasčių, kurios daro šią šalį didžia - kokia šalis, cha-cha! - bet jūs turite suprasti, kad mums besiblaškant dėl menkniekių, jis..."

- Ei, Hokai, dirbi viršvalandžius?

Haroldas šypsodamasis pakėlė galvą.

- Taip, tikiuosi daugiau uždirbti, - atsakė jis Veizakui. - Aš pažymėjau, kada tu atėjai. Tu jau uždirbai šešis baksus.

Veizakas ėmė juoktis:

- Na ir pokštininkas gi tu, Hokai.

- Žinoma, - vis taip pat šypsodamasis sutiko Haroldas. - Beprotiškas pokštininkas.

56 skyrius

Visą kitą dieną Stju praleido elektrinėje knebinėdamas motorus. Vakare, pakeliui į namus, nedideliame parke prieš Pirmąjį Nacionalinį banką jis pamatė Ralfą. Stju pastatė dviratį ir priėjo prie estrados aikštelės, šalia kurios sėdėjo Ralfas.

- Aš tavęs ieškojau, Stju. Ar turi keletą laisvų minučių?

- Tiktai vieną. Aš vėluoju vakarienei. Franė jaudinsis.

- Matau. Sprendžiant iš tavo rankų, užtrukai elektros stotyje, kur ardei motorus, - Ralfas atrodė išsiblaškęs ir sunerimęs.

- Taip. Nė darbinės pirštinės nepadėjo. Man tiesiog maudžia rankas.

Ralfas linktelėjo. Parke šešetas žmonių apžiūrinėjo seną traukinį, kuris kažkada kursavo tarp Boulderio ir Denverio. Trys jaunutės moterys ant žolės surengė vakarienę. Stju buvo malonu paprasčiausiai čia sėdėti ir laikyti ant kelių nuvargintas rankas. Galbūt jo naujoji policijos viršininko pareigybė bus ne tokia sunki, galvojo jis.

- Na ir kaip ten reikalai? - paklausė Ralfas.

- Ar galiu žinoti - juk esu tik pagalbininkas kaip ir visi likusieji. Bredas Kičneris sako, kad viskas ne taip jau blogai. Pasak jo, šviesą bus galima įsijungti pirmosios rugsėjo savaitės pabaigoje, galbūt netgi anksčiau, o mėnesio pabaigoje ir šildymą. Žinoma, jis dar labai jaunas...

- Aš laiduoju už Bredą, - tarė Ralfas. - Aš juo tikiu. Dirbdamas jis daug ko išmoks, - Ralfas pabandė nusijuokti, bet jo juokas pavirto sunkiu atodūsiu.

- Ralfai, kodėl tu toks liūdnas?

- Per radiją išgirdau šiokių tokių naujienų, - atsakė Ralfas. - Kai kurios geros, o kai kurios... kai kurios nelabai, Stju. Norėčiau, kad žinotum, nes jų neįmanoma išlaikyti paslaptyje. Daugelis Zonos gyventojų turi trumpabangius radijo siųstuvus, nustatytus ties mūsų pastovia banga. Manau, jog kas nors galėjo girdėti, kaip aš kalbėjausi su atvykstančiais.

- Kiek jų?

- Daugiau nei keturiasdešimt. Ir tarp jų yra gydytojas, jo vardas Džordžas Ričardsonas. Kelia neblogą įspūdį. Protingas.

- Puikios naujienos!

- Jis iš Derbišyro, Tenesio valstijos. Daugelis šios grupės žmonių - iš Vidurio Pietų. Su jais buvo nėščia moteris. Jos laikas atėjo prieš dešimt dienų, tryliktąją. Tas gydytojas priėmė naujagimius, gimė dvynukai, ir jie jautėsi gerai. Pradžioje, - kramtydamas lūpas, Ralfas nutilo.

Stju staigiu judesiu prisitraukė jį prie savęs.

- Jie numirė? Kūdikiai *numirė?* Būtent tai tu norėjai man pranešti? Kad jie *numirė?* Pasakyk gi man, velniai griebtų!

- Jie numirė, - tyliai atsakė Ralfas. - Vienas po dvylikos valandų. Kosėjo, kol numirė. Kitas praėjus dviem dienoms. Ričardsonas neįstengė jų išgelbėti. Moteris išprotėjo. Kliedi apie mirtį, sunaikinimą, apie tai, kad pasaulyje daugiau nebebus vaikų. Stju, būtų geriau, jei Franė nematytų, kai atvyks ši žmonių grupė. Tai aš ir norėjau tau pasakyti. Ir dar patarti, kad tu ją kaip nors nuteiktum. Nes jeigu ne tu, jai pasakys kas nors kitas.

Stju lėtai paleido Ralfą.

- Tas Ričardsonas norėjo sužinoti, kiek nėščių moterų yra pas mus, ir aš pasakiau, jog tik viena. Jis paklausė, kelintame ji mėnesyje, ir aš atsakiau, kad ketvirtame. Teisingai?

- Jau penktame. Bet, Ralfai, ar jis įsitikinęs, kad kūdikiai numirė nuo supergripo? Jis *įsitikinęs?*

- Ne. Šitai irgi privalai papasakoti Franei, kad ji žinotų viską. Jis pasakė, jog priežasčių daugybė... motinos dieta... kas nors paveldėta... respiracinė infekcija... arba jie galbūt gimė nepakankamai išsivystę. Tai galėjo būti ir rezus faktorius. Gydytojas negali tiksliai nustatyti, juk jie gimė tiesiog lauke. Jis pasakė, kad su trim stovyklos budinčiaisiais vakare svarstė tą problemą. Ričardsonas jiems paaiškino, *ką* tai gali reikšti, jeigu tie vaikai *iš tiesų* mirė nuo supergripo, ir kaip jiems svarbu viską sužinoti.

- Mudu su Glenu jau svarstėme šią temą pirmąją mūsų susitikimo dieną, - niūriai pastebėjo Stju. - Tai buvo liepos ketvirtąją. Atrodo, taip seniai... Bet kokiu atveju, jeigu vaikus nužudė būtent supergripas, vadinasi, po keturiasdešimties arba penkiasdešimties metų viskas aplinkui atiteks žiurkėms, musėms ir tarakonams.

- Ričardsonas jiems pasakė beveik tą patį. Tada jie buvo už keturiasdešimties mylių į vakarus nuo Čikagos, ir jis išreikalavo, kad jie sugrįžtų, nugabentų kūdikius į didžiąją ligoninę ir atliktų skrodimą. Jis pažadėjo, kad tikrai sugebės išsiaiškinti, ar tai supergripas. Birželio pabaigoje jis pakankamai dažnai su juo susidurdavo. Kaip ir daugelis kitų gydytojų. Bet ryte kūdikių kūnai dingo. Ta moteris palaidojo juos ir atsisakė pasakyti kur. Jie dvi dienas šen bei ten kasinėjo, manydami, kad ji negalėjo nueiti toli nuo stovyklos ar palaidoti juos giliai - juk po gimdymo dar nebuvo visiškai atsigavusi. Bet jie nieko nerado, o ji, nepaisant visų bandymų paaiškinti, kaip tai svarbu, kalbėti atsisakė. Vargšė moteris taip kentėjo.

- Aš galiu tai suprasti, - galvodamas, kaip stipriai Franė jaudinasi dėl kūdikio, pasakė Stju.

- Gydytojas sakė, kad netgi jei tai ir supergripas, tai du imunitetą turintys žmonės gali susilaukti tokio paties vaiko, - su viltimi ištarė Ralfas.

- Galimybė, kad Franės kūdikio tėvas turėjo imunitetą - viena iš trilijono, - pasakė Stju. - Jo juk čia nėra.

- Taip. Atleisk, Stju, kad visa tai teko tau papasakoti. Bet aš pamaniau, kad geriau tau žinoti, idant galėtum ją perspėti.

- Tai bus labai sunku, - atsiduso Stju.

Bet jam parėjus namo, paaiškėjo, jog kažkas jau tai padarė prieš jį.

- Frane?

Tyla. Vakarienė ant viryklės - beveik sudegusi, bute tamsu ir tylu.

Stju įėjo svetainėn ir apsižvalgė. Ant kavos stalelio stovėjo peleninė su dviem nuorūkom, bet Franė nerūkė, ir tai buvo ne jo cigarečių markė.

- Vaikuti?

Jis įėjo į miegamąjį. Franė gulėjo ant lovos prieblandoje, spoksodama į lubas. Jos veidas patino nuo ašarų.

- Sveikas, Stju, - tyliai ištarė ji.

- Kas tau papasakojo? - įniršęs paklausė jis. - Kas gi nesusilaikė ir pasiskubino pranešti? Kad ir kas tai būtų, aš jam nusuksiu sprandą!

- Siuzana Štern. Ji sužinojo iš Džeko Džeksono. Jis turi radiją ir girdėjo Ralfo pokalbį su gydytoju. Siuzana pamanė, kad verčiau man papasakos ji, nei kas nors kitas. Vargšė Franė. Koks rūpestis. Neridenti. Neatidaryti iki Kalėdų, - iš jos krūtinės išsiveržė juokelis. Ir jame nuskambėjo tiek nepaguodžiamo sielvarto, kad Stju panoro verkti.

Jis atsigulė šalia ir nubraukė nuo jos kaktos plaukus.
- Mieloji, dar nieko tikro nežinome. Tai juk ne galutinis nuosprendis.
- Aš žinau. Galbūt mes netgi galėsime turėti savo vaikų, - Franė atsisuko į Stju, jos akys buvo raudonos ir iškankintos. - Bet dabar aš noriu būtent šio. Nejaugi tai blogai?
- Ne. Žinoma, ne.
- Aš gulėjau čia ir laukiau, kol jis sujudės. Aš nejutau jo judesių nuo to vakaro, kai Laris ieškojo Haroldo. Prisimeni?
- Taip.
- Aš pajutau, kaip kūdikis krustelėjo, bet tavęs nepažadinau. Dabar dėl to gailiuosi. Aš turėjau pažadinti. - Prisidengusi veidą ranka, Franė vėl pravirko.
Stju patraukė jos ranką, apkabino ir pabučiavo. Smarkiai prisiglaudusi prie Stju, Franė sumurmėjo jam į kaklą:
- Nežinomybė tik pablogina padėtį. Dabar man belieka vien laukti. Atrodo, laukti teks ištisą amžinybę, ir tik po to bus įmanoma sužinoti, ar palikęs tavo kūną kūdikis išgyvens nors dieną.
- Tu lauksi ne viena, - nuramino jis.
Ji dar stipriau prie jo prisiglaudė, ir jie dar labai ilgai taip gulėjo, bijodami pajudėti.

Nadina Kros jau kone penkias minutes savo namo svetainėje rankiojo daiktus, kai ūmai pastebėjo jį - sėdintį kampe ant kėdės, apsirengusį tik glaudėmis, čiulpiantį nykštį; jo keistos, melsvai žalios, rytietiškai įkypos akys atidžiai ją sekė. Ji pasijuto taip priblokšta - labiau nuo suvokimo, jog visą šį laiką jis sėdėjo šičia, nei nuo netikėto susitikimo su juo, - kad moters krūtinėje apmirė širdis, ir ji šūktelėjo. Paketai, kuriuos ji ketino sudėti į kuprinę, pabiro ant grindų.
- Džo... tai yra Leo...
Ji priglaudė prie krūtinės ranką, lyg bandydama nuraminti pašėlusiai plakančią širdį. Bet Nadinos širdis dar nė neketino nusiraminti. Baisus buvo šis netikėtas susitikimas su juo; bet regėti jį apsirengusį ir besielgiantį taip, kaip jis elgėsi pirmojo jų susitikimo Niū Hampšyre metu, buvo dar blogiau. Pernelyg daug kas kartojosi, tarsi koks nors pamišęs dievukas ją būtų pravedęs pro laiko vartus ir paliepęs paskutines šešias savaites nugyventi iš naujo.
- Tu mane mirtinai išgąsdinai, - tyliai sumurmėjo ji.
Džo nieko neatsakė.
Nadina lėtai priėjo prie jo, beveik tikėdamasi išvysti didžiulį virtuvinį peilį, suspaustą jo rankoje, bet ranka, kurios jis nelaikė burnoje, nekaltai gulėjo ant jo kelių. Jo įdegimas išbluko. Seni randai ir uodų įkandimo žymės išnyko. Bet akys buvo tokios pačios... akys, kurios gali tave

persekioti. Visa tai, kas diena po dienos radosi jose po to vakaro, kai jis atėjo prie laužo pasiklausyti gitara skambinančio Lario, dabar visiškai išnyko. Jo akys buvo tokios pat kaip ir tądien, jiems pirmą kartą susitikus, ir Nadiną apėmė siaubas.

- Ką tu čia veiki?

Džo nieko neatsakė.

- Kodėl tu ne su Lariu ir ne su mama Luse?

Jokio atsakymo.

- Tu negali čia pasilikti, - bandydama jį įkalbėti, pratarė Nadina, bet staiga pagalvojusi, kiek gi laiko jis *jau* štai taip sėdi, sustingo.

Šiandien rugpjūčio 24-osios rytas. Dvi paskutines naktis ji praleido Haroldo name. Jos galvoje šmėstelėjo mintis, kad jis sėdi čia ir čiulpia pirštą jau keturiasdešimt valandų. Be abejo, tai buvo beprotiška ir juokinga mintis, juk jis turėjo valgyti ir gerti (juk taip?), bet ši mintis (regėjimas) nenorėjo pranykti. Ją vėl užplūdo siaubas, ir Nadina, apimta nevilties, ūmai suvokė, kaip smarkiai ji per tą laiką pasikeitė: kažkada ji nerūpestingai miegojo šalia šio laukinio ir nejautė jokios baimės, o juk anuomet jis buvo ginkluotas ir pavojingas. Gi dabar jis neturėjo ginklo, bet ji išgyveno siaubą. O ji manė

(Džo? Leo?),

kad ankstesnė jo esmė pranyko visam laikui. Dabar jis grįžo. Ir jis buvo čia.

- Tu negali čia pasilikti, - pakartojo Nadina. - Aš sugrįžau tik pasiimti kai kuriuos daiktus. Aš daugiau čia nebegyvenu. Aš gyvenu su... su vyru.

"O, nejaugi vyras tai, kas *yra* Haroldas? - pasityčiodamas pastebėjo vidinis balsas. - *O aš maniau, kad jis tik įnagis,* priemonė *pabaigai".*

- Leo, paklausyk...

Jo galva silpnai, bet ganėtinai pastebimai sujudėjo. Į ją įsmigo jo akys, nenumaldomos ir švytinčios.

- Tu ne Leo?

Vėl silpnas krustelėjimas.

- Tu Džo?

Toks pat silpnas linktelėjimas.

- Gerai, tebūnie. Bet privalai suprasti, kad neturi reikšmės, kas toks esi, - pasakė ji, mėgindama išlikti rami. Beprotiškas pojūtis, jog laikas pasisuko atgal, sustiprėjo. - Toji mūsų gyvenimo dalis - kai mudu buvome kartu - toji dalis jau praėjo. Tu pasikeitei, aš pasikeičiau, ir mes negalime jos sugrąžinti.

Jo keistos akys kaip ir anksčiau spitrijo į ją, atrodė, neigdamos jos žodžius.

- Ir liaukis į mane spoksojęs, - pratrūko ji. - Taip žiūrėti į žmones nemandagu.

Dabar jo akyse pasirodė vos juntamas kaltinimas. Jos tarsi sakė, kad taip pat nemandagu palikti žmones likimo valiai ir dar nemandagiau ats-

tumti meilę tų žmonių, kurie vis dar nuo tavęs priklauso ir tu jiems esi reikalingas.

- Tu gi *ne* vienas, - nusigręždama ir pradėdama rinkti išmestus daiktus, pasakė Nadina. Ji ėmė karštligiškai kaišioti knygas į kuprinę ant servetėlių, aspirino buteliukų ir apatinių drabužių - paprastų medvilninių drabužių, taip besiskiriančių nuo tų, kuriais ji rengdavosi iškrypėliškiems Haroldo pasismaginimams.

- Tu turi Larį ir Lusę. Tu myli juos, o jie myli tave. *Laris* myli tave, ir tai svarbiausia, nes Lusei patinka viskas, ką jis bedarytų. Ji kaip kopijuojantis popieriaus lapelis. Gi man viskas pasikeitė, Džo, ir aš dėl to nekalta. Tai visiškai ne mano kaltė. Todėl liaukis mane kaltinti.

Nadina bandė užsegti kuprinę, bet jos pirštai taip virpėjo, kad ji vos įstengė susidoroti. Tyla ėmė vis labiau slėgti.

Užsimetusi kuprinę ant pečių, ji pagaliau atsistojo.

- Leo! - Nadina bandė kalbėti ramiai ir protingai - kaip savo klasėje kalbėdavosi su sunkiais vaikais, kai šie ją suerzindavo. Bet tai pasirodė tiesiog neįmanoma. Jos balsas drebėjo, o lengvas galvos purtymas, kuriuo jis atsakė į jos kreipinį *Leo,* situaciją tik apsunkino. - Tai ne dėl Lario ir Lusės, - piktai ištarė Nadina. - Aš suprasčiau, jeigu bėda būtų tik ši. Bet esmė slypi tame sename maiše. Toje krėsle besisupančioje ir dirbtiniais dantimis visam pasauliui besišypsančioje senutėje. Bet dabar ji dingo, ir tu vėl atbėgai pas mane. Bet tai ne žaidimas, supranti? *Tai nebuvo žaidimas!*

Džo nieko neatsakė.

- Ir kai aš Lario paprašiau... atsiklaupiau ir jo *paprašiau*... jis netgi nepasivargino. Jis pernelyg užsiėmęs didelio žmogaus vaidmeniu. Taigi mano kaltės čia nėra! *Aš nekalta!*

Berniukas toliau abejingai spoksojo į ją. Užgoždama pyktį, Nadiną vėl apėmė baimė. Ji atatupsta ėmė trauktis nuo jo prie durų ir apgraibomis ieškoti rankenos. Galų gale ji užčiuopė ją, pasuko ir atidarė duris. Vėsus gatvės oras buvo labiau nei malonus.

- Eik pas Larį, - sumurmėjo Nadina. - Iki, vaikeli.

Ji nerangiai atsitraukė atgal ir mėgindama susigaudyti mintyse akimirkai stabtelėjo ant priebučio viršutinio laiptelio. Netikėtai jai pasirodė, kad viskas, kas įvyko, tebuvo jos kaltės jausmo pagimdyta haliucinacija.... kaltės dėl pamesto berniuko, kaltės dėl Lario pernelyg ilgo laukimo, kaltės dėl to, ką jie išdarinėjo su Haroldu, ir dėl dar siaubingesnių dalykų, kuriuos jai teks atlikti. Galbūt šiame name apskritai nebuvo jokio berniuko. Jis nebuvo realesnis už Edgaro Po fantazijas - senuko širdies plakimą, skambantį kaip į medžiagos gabalą suvyniotas laikrodis, arba seno varno krankimą.

- Beldimas, nuolatinis beldimas į mano duris, - sušnibždėjo Nadina ir nuo šios balsu pasakytos minties prajuko, tiktai jos juokas labiau priminė duslų to paties varno krankimą.

Ir visgi jai būtina žinoti tiesą. Nadina prisiartino prie lango ir pažvelgė į pastato svetainę, pastato, kuris jai neseniai atstojo namus. Ne, jis niekuomet nebuvo tikrais jos namais. Jeigu gyveni kokioje nors vietoje, ir viskas, ką nori iš jos pasiimti, telpa kuprinėje, vadinasi, tie namai niekada nebuvo tavo. Žvilgtelėjusi vidun, ji išvydo mirusiai šeimininkei priklausiusį kilimą, užuolaidas ir apmušalus, mirusio šeimininko atramėlę pypkėms ir netvarkingai ant kavos stalelio išmėtytus žurnalo "Sportas fotografijose" numerius. Mirusių vaikų fotografijas ant židinio atbrailos. O kampe - ant kažkokios mirusios moters kėdės sėdintį vien glaudėmis apsirengusį berniuką, sėdintį kaip ir anksčiau, sėdintį taip, kaip sėdėjo...

Nadina atšoko ir suklupusi vos nepervirto per gėlyną juosiančią užtvarą. Ji atsisėdo ant savo "Vespos" ir vinguriuodama tarp kelyje sustingusių mašinų, pašėlusiu greičiu nurūko pirmyn ir truputį nurimo tik nuvažiavusi kelis kvartalus. Kol nusigavo iki Haroldo namo, jai pavyko susitvardyti. Bet ji žinojo, kad jos gyvenimui Laisvojoje Zonoje atėjo galas. Jeigu norėjo išsaugoti sveiką protą, privalėjo kuo greičiau iš čia ištrūkti.

Susirinkimas "Manzingerio" salėje praėjo gerai. Jie vėl giedojo Nacionalinį himną, bet susirinkusiųjų akys buvo sausos; dabar tai buvo dalis to, kas greitu metu vėl taps ritualu. Gyventojų surašymo komitetas su Sende diu Činz priešakyje buvo išrinktas tiesioginiu balsavimu. Ji ir ketvertas jos pagalbininkų nedelsiant ėmė vaikščioti po salę, skaičiuodami dalyvaujančius ir užrašydami jų duomenis. Susirinkimo pabaigoje, skambant kurtinantiems pritarimo šūksniams, Sendė paskelbė, jog dabar Laisvojoje Zonoje gyvena 814 žmonių, ir pažadėjo (kaip vėliau išaiškėjo, truputį skubotai), kad kitam susirinkimui pateiks pilną "adresų knygą" - ji ketino ją papildyti kiekvieną savaitę, surašydama visus abėcėlės tvarka, nurodydama amžių, adresą Boulderyje, ankstesnes gyvenamąsias ir darbo vietas. Kaip pasirodė vėliau, atvykstančiųjų į Laisvąją Zoną srautas buvo toks didelis ir netvarkingas, kad Sendės duomenys vėluodavo savaitę arba dvi.

Laisvosios Zonos Komiteto funkcionavimo terminas buvo svarstomas ilgai, ir po kelių ekstravagantiškų pasiūlymų (kaip antai dešimt metų ar iki gyvenimo pabaigos - todėl Laris buvo priverstas pastebėti, jog tai skamba panašiai kaip teismo nuosprendis) paskelbė vienerius metus. Haris Danbartonas pamojavo ranka, ir Stju jam leido kalbėti.

Įtempdamas balsą, kad jį geriau girdėtų, Haris pasakė:

- Galbūt ir vieneri metai - per ilgas laiko tarpas. Asmeniškai aš Komiteto narių kandidatūroms pritariu ir manau, jog jie atlieka tiesiog jėgas pranokstantį darbą (pritarimo šūksniai), - bet didėjant gyventojų skaičiui tokia forma darniai funkcionuoti nebegalės.

Glenas pakėlė ranką, ir Stju jam leido kalbėti.

- Pone pirmininke, darbotvarkėje to nebuvo, bet aš manau, jog misteris Danbartonas palietė labai svarbų klausimą.

"Žinoma, būtent šitaip tu ir manai, - pamanė Stju, - *juk dar prieš savaitę tu pats apie tai kalbėjai".*

- Siūlau įkurti Vyriausybinį Atstovų komitetą, kad mes iš tikrųjų veiktume vadovaudamiesi Konstitucija. Manau, jog Haris Danbartonas sugebėtų tam komitetui vadovauti, o ir aš pats, jeigu dėl to neiškils nesusipratimų, pasirengęs jame dirbti.

Vėl pritarimo šūksniai.

Paskutinėje eilėje Haroldas, pasisukęs į Nadiną, sukuždėjo jai į ausį:

- Ledi ir džentelmenai, liaudis išreiškia savo meilę ir dėkingumą.

Ji jam atsakė rūškana šypsena, ir Haroldas sutriko.

Stju vienbalsiai buvo išrinktas Laisvosios Zonos policijos viršininku.

- Aš pabandysiu padaryti viską, ką įstengiu, - pasižadėjo jis. - Kai kurie iš jūsų, dabar mane sveikinantys, vėliau, jeigu aš juos sulaikysiu nederamai elgiantis, tikriausiai pakeis savo toną. Riči Mofetai, ar tu girdi mane?

Juoko protrūkis. Ričis, girtas kaip pėdas, irgi nusijuokė.

- Bet aš nematau priežasčių ypatingoms problemoms atsirasti. Pagrindinis policininko darbas, kaip aš įsivaizduoju, yra neleisti prasilieti kraujui. Podraug tai ir kiekvieno žmogaus noras. Ir šiaip jau žuvo pernelyg daug žmonių. Manau, kad tai viskas, ką aš turėjau pasakyti.

Salė jį apdovanojo ovacijomis.

- Ir dar vienas klausimas dėl policijos darbo. Mums reikalingi penki žmonės Juridinio komiteto formavimui, antraip aš nebūsiu tikras, ar verta izoliuoti žmogų ir kuriam laikui. Ar yra kokių nors kandidatūrų?

- Ką manote apie Teisėją? - šūktelėjo kažkas.

- Taip, žinoma, Teisėjas! - užriko kažkas.

Laukdami, kad štai netrukus atsistos Teisėjas ir jam būdingu rokoko stiliumi priims patikėtą atsakomybę, žmonės subruzdo; per salę perbėgo šnabždesys.

Stju su nebyliu apmaudu pažvelgė į Gleną: Komitetas turėjo numatyti tokią galimybę.

- Jo čia nėra, - ištarė kažkieno balsas.

- Ar kas nors jį matė? - paklausė sunerimusi Lusė Sven. Laris piktai dėbtelėjo į ją, bet ši kaip ir anksčiau ieškojo akimis Teisėjo.

- Aš jį mačiau.

Kol Tedis Veizakas, pastebimai nervindamasis ir skepetaite šluostydamas akinių plieniniais rėmeliais stiklus, atsistojo, salėje netilo susidomėjimo šurmulys.

- Tedi, kur jis buvo?

- Ar tai buvo mieste?

- Ką jis veikė?

Tedis Veizakas, nuo jį užgriuvusių klausimų uragano, susigūžė.

Prašydamas tylos, Stju stuktelėjo pirmininko plaktuku.

- Aš jį mačiau prieš dvi dienas, - ištarė Tedis. - Jis vairavo "Land Roverį". Sakėsi dienelei vykstąs į Denverį. Bet nepaaiškino kodėl. Mes dar pajuokavome. Jis atrodė labai gerai nusiteikęs. Tai viskas, ką žinau, - raudonuodamas ir vis taip pat šluostydamas akinius, Tedis atsisėdo.

Stju vėl paprašė susirinkusiųjų tvarkos ir tarė:

- Labai gaila, kad šalia mūsų Teisėjo nėra. Manau, kad jis labai tiktų šiam reikalui, bet kadangi jis nedalyvauja, ar yra kitų kandidatūrų?

- Ne, to nevalia palikti tiesiog taip! - pašokdama užprotestavo Lusė. Apsivilkusi aptemptą sportinį kostiumą, ji prikaustė visų vyrų dėmesį. - Teisėjas Farisas - pagyvenęs žmogus. O kas, jeigu jis Denveryje susirgo ir negali sugrįžti?

- Luse, - ištarė Stju, - Denveris labai didelis miestas.

Salėje įsivyravo keista tyla. Lusė išblyškusi atsisėdo, ir Laris jai ant peties uždėjo ranką. Jis susižvalgė su Stju.

Pasiūlymas atidėti klausimą dėl komiteto, kol sugrįš Teisėjas, po dvidešimties minučių svarstymo buvo atmestas. Tarp dalyvių pasitaikė dar vienas juristas, dvidešimt šešerių metų jaunuolis, vardu Elas Bandelas, ką tik tądien atvykęs su gydytojo Ričardsono grupe. Jis sutiko vadovauti komitetui ir pareiškė viltį, kad artimiausią mėnesį neįvyks nieko siaubingo, nes maždaug tiek laiko prireiks naujai teisinei sistemai sukurti. Teisėją Farisą į komiteto sudėtį įtraukė jam nedalyvaujant.

Bredas Kičneris, kuris atrodė išblyškęs, sunerimęs ir truputį juokingas su kostiumu ir kaklaryšiu, pamiršo visus iš anksto paruošus žodžius, supainiojo frazes, bet vis dėlto pasakė, jog jie tikisi elektros energiją įjungti rugsėjo antrąją arba trečiąją. Šį pranešimą sutiko toks pritarimo uraganas, kad jis galėjo nulipti nuo scenos netgi išdidžiai.

Po to kalbėjo Čedas Norisas, ir vėliau Stju Franei pasakė, kad Čedas savo pareigas eina gerai: jie laidoja mirusiuosius pakankamai padoriai; baigus šį darbą, visi pasijus jaukiau, ir gyvenimas vėl galės tęstis, o jeigu jie susidorotų su savo užduotimi iki rudeninių liūčių, tai viskas būtų tiesiog nuostabu. Čedas paprašė dar poros savanorių ir prireikus tokių būtų surinkęs tris tuzinus. Baigė jis kreipdamasis į savo Kastuvų būrį (kaip jis juos vadino) ir paprašydamas atsistoti bei nusilenkti. Haroldas Lauderis vos kilstelėjo ir tuojau pat vėl atsisėdo, ir daugelis pakeliui iš susirinkimo kalbėjo, koks jis puikus, kuklus vaikinas. O iš tikrųjų Nadina jam į ausį prikuždėjo tokių dalykų, kad išsitiesti visu ūgiu jis tiesiog nedrįso. Jo Stebukliukas, veržsaid laisvėn, galėjo suplėšyti kelnes.

Kai Norisas nulipo nuo tribūnos, jo vietą užėmė Ralfas Brentneris. Jis pranešė, kad jie pagaliau turi gydytoją. Džordžas Ričardsonas atsistojo (audringi aplodismentai; Ričardsonas mostu pabandė susirinkimą nuraminti, ir aplodismentai perėjo į sveikinimo šūksnius), o paskui pranešė, kad po kelių dienų pas juos turėtų atvykti dar šešiasdešimt žmonių.

- Darbotvarkė išsemta, - pasakė Stju. Jis pažvelgė virš susirinkusiųjų galvų. - Aš norėčiau, kad Sendė diu Činz ateitų čia ir pasakytų, kiekgi mūsų iš viso. Be to, ar dar yra klausimų, kuriuos reikėtų išspręsti šiandien?

Stju laukė. Jis pastebėjo įsitempusius Gleno ir Siuzanos, Lario, Niko ir, žinoma, Franės veidus. Jeigu kas nors panorės pakalbėti apie Flegą, paklausti, ką Komitetas šiuo klausimu nuveikė, tai paklaus būtent dabar.

Bet buvo tylu. Po penkiolikos sekundžių Stju leido kalbėti Sendei, ji ir užbaigė susirinkimą. Kai žmonės ėmė skirstytis, Stju pagalvojo: *"Ką gi, mes vėl to išvengėm"*. Po susirinkimo keli žmonės priėjo jį pasveikinti, vienas iš jų buvo ką tik atvykęs gydytojas.

- Jūs puikiai tvarkotės, viršininke, - pasakė Ričardsonas, ir Stju net apsižvalgė, ieškodamas, į ką kreipiasi Ričardsonas. Paskui jis suprato, ir netikėtai jį apėmė baimė. Įstatymininkas? Betgi jis apsišaukėlis. "Metai, - pasakė jis sau. - Viso labo metai, ir ne daugiau". Bet jis vis tiek jautė baimę.

Stju, Franė, Siuzana ir Nikas drauge grįžo į miesto centrą. Taikiai šnekučiuodamiesi, juos lenkė skubantys namo žmonės. Artėjo pusiaunaktis.

- Vėsu, - susigūžė Franė. - Reikėjo nors megztinį apsivilkti.

Nikas linktelėjo. Jam irgi buvo žvarbu. Vakarais Boulderyje visuomet atvėsdavo, o dabar buvo ne daugiau kaip penkiolika laipsnių. Tai priminė, jog ši keista siaubinga vasara artėja prie pabaigos. Jau ne kartą jie apgailestavo, kad motušės Abigeilės Dievas arba Dvasia, kad ir kas tai būtų, nepasirinko Majamio arba Naujojo Orleano. Bet ir tuomet tai neatrodytų išmintingas sprendimas. Didelė drėgmė, lietūs... ir daugybė kūnų. Boulderyje bent jau kol kas sausa.

- Jie vos neišpurtė iš manęs dvasios, kai reikalavo įtraukti Teisėją į komitetą, - pasakė Stju. - Mes turėjome tai numatyti.

Franė linktelėjo, o Nikas savo bloknote skubiai brūkštelėjo: "Žinoma. Žmonės pasiges Tomo, o taip pat ir Dajanos".

- Nikai, tu manai, jog jie ims ką nors įtarti? - paklausė Stju.

Linktelėjęs Nikas parašė: "Žmonės susimąstys, ar tik jie nepasitraukė į vakarus. Iš tikrųjų".

Kol visi apie tai galvojo, Nikas išsitraukė degtukus ir prirašytą lapą uždegė.

- Na ir problema, - pagaliau ištarė Stju. - Tu tikrai taip manai?

- Žinoma, Nikas teisus, - dusliai už jį atsakė Siuzana. - O ką gi jiems dar galvoti? Kad Teisėjas Farisas patraukė į kalnus, idant įsiropštų į pačią aukščiausią viršūnę?

- Mums dar pasisekė, kad šiandien išvengėme diskusijų apie tai, kas vyksta Vakaruose, - pastebėjo Franė.

Nikas parašė: "Žinoma, pasisekė. Kitą kartą mes turėtume apgalvoti vieną žingsnį į priekį. Štai kodėl derėtų atidėti kitą miesto susirinkimą. Galbūt trim savaitėms. Sakysim, rugsėjo penkioliktajai".

- Mes galėsime tai padaryti, jeigu Bredui pavyks paleisti elektrinę, - pasakė Siuzana.

- Manau, jog jis tai padarys, - atsiliepė Stju.

- Aš eisiu namo. - Siuzana sustojo. - Rytoj labai svarbi diena. Dajana išeina. Aš eisiu su ja iki Kolorado Springso.

- Siuzana, ar tu manai, jog tai nepavojinga? - paklausė Franė.

Mergina gūžtelėjo pečiais:

- Saugiau jai nei man.

- Kaip ji į tai sureagavo? - paklausė jos Franė.

- Matai, Dajana nepaprasta mergina. Koledže ji buvo tiesiog nutrūktgalvė. Treniravosi tenisą ir plaukimą, nors ir kitos sporto šakos jai sekėsi. Įstojusi į kažkokį mažytį Džordžijos koledžą, pirmuosius dvejus mokslo metus ji ir toliau susitikinėjo su savo mokyklos draugu. Toks didžiulis dilba odine striuke, iš tų, kurie mąsto šitaip: "Aš Tarzanas, o tu Džeinė, tad nešdinkis į virtuvę barškinti lėkštėmis". Paskui ji su savo kambario drauge, tokia laisvamane mergužėle, aplankė kelis Moterų savimonės draugijos susirinkimus.

- Ir po to pasidarė didesnė liberalė nei jos draugė, - pratęsė Franė.

- Pradžioje liberalė, paskiau lesbietė, - užbaigė Siuzana.

Stju sustingo lyg žaibo nutrenktas. Franė nustebusi pažvelgė į jį:

- Eime, eime, brangusis.

- Tuo pat metu ji metė iššūkį savo trogloditui, - toliau pasakojo Siuzana. - Jis taip įsiuto, kad pasirodė pas ją su pistoletu. Dajana jį nuginklavo. Pasak jos, tai buvo viso jos gyvenimo posūkis. Dajana pasakė man, jog visada žinojo, kad yra už jį stipresnė ir klastingesnė. Ji suvokė tai *protu.* Bet dabar žino ir fiziškai.

- Vadinasi, ji nekenčia vyrų? - atidžiai žiūrėdamas į Siuzaną, paklausė Stju.

Toji papurtė galvą:

- Dabar ji biseksualė.

- Bi? - su abejone balse paklausė Stju.

- Stiuartai, ji patiria malonumą bendraudama su abiem lytim. Tikiuosi, kad tu nereikalausi skelbti įstatymą dėl seksualinių mažumų.

- Man ir taip pakanka problemų, betrūko aiškintis, kas su kuo miega, - sumurmėjo Stju, ir visi ėmė juoktis. - Aš taip paklausiau, nes nenoriu, kad kas nors keliautų ten tarsi į kryžiaus žygį. Mums reikalingi akyli žmonės, o ne žudikai. Tai žebenkšties, o ne liūto darbas.

- Ji žino, - užtikrino Siuzana. - Franė kláusė manęs, kaip Dajana elgėsi išgirdus mūsų prašymą. Ji reagavo visiškai ramiai, tik pastebėjo, kad jeigu būtume likusios su tais vyrais... prisimeni, Stju, kaip mes susitikome? - Jis linktelėjo. - Jeigu mes būtume likusios su jais, tai būtume arba

žuvusios, arba vis tiek atsidūrusios Vakaruose, nes jie keliavo būtent šia kryptimi... bent jau kol buvo pakankamai blaivūs, kad galėtų įskaityti kelio ženklus. Dar Dajana pasakė galvojusi apie savo vaidmenį Zonoje ir nusprendusi, jog jos vieta už Zonos ribų. Ir dar ji pasakė...

- Ką? - paklausė Franė.

- Kad ji pasistengs sugrįžti, - gan griežtai nukirto Siuzana ir nutilo. Kitkas, ką pasakė Dajana Jurgens, tebuvo vien jųdviejų reikalas, ir to nederėjo žinoti net Komiteto nariams. Dajana išvyko žvalgybon su dešimtcoliu peiliu delne. Staigiai sugniaužus kumštį, suveikia jo spyruoklė - opa! - ir akimoju išlenda šeštas aštrus dešimties colių ilgio pirštas su dvipusiais ašmenimis. Jos manymu, daugelis vyrų nė nesuspės nieko suprasti.

"Jeigu jis rūstus diktatorius, tuomet galbūt jis ir telaiko savo žmones viename būryje. Jam dingus, anie greičiausiai ims kovoti dėl valdžios ir regzti intrigas. Jo mirtis, ko gero, jiems reikš pabaigą. Ir jeigu aš prieisiu prie jo pakankamai arti, Siuzana, tai tegul jis šaukiasi pagalbon savo velnią".

"Dajana, jie tave nužudys".

"Galbūt. O gal ir ne. Bet ko vertas vien tik malonumas pamatyti, kaip jo žarnos veržiasi lauk".

Siuzana rasi galėjo atkalbėti Dajaną, bet netgi nepamėgino šitai daryti. Nuramino save, kai Dajana pažadėjo nenukrypti nuo scenarijaus, jeigu tik nepasitaikys išskirtinė galimybė. Dajana sutiko, o Siuzana nemanė, kad tokia galimybė jos draugei pasitaikys. Flegas gerai saugomas. Ir visgi tris naktis po to, kai pasiūlė savo draugei keliauti į Vakarus kaip žvalgei, Siuzana blogai miegojo.

- Štai taip, - tarė ji pakeleiviams. - Aš jau namie. Labos nakties, draugai. - Ir susikišusi rankas į striukės kišenes, ji nupėdino namų link.

- Ji atrodo senesnė, - ištarė Stju.

Nikas kažką greitai parašė ir ištiesė visiems atverstą bloknotą.

"Kaip ir mes visi" - buvo parašyta jame.

Kitą rytą pakeliui į elektrinę Stju išvydo Kanjono bulvaru dviračius minančias Siuzaną ir Dajaną. Jis pamojo joms ranka, ir tos privažiavo. Jis pamanė, jog vargu ar kada nors matė Dajaną tokią patrauklią kaip tą rytą. Jos plaukai buvo surišti ryškiai žalia skarele, vilkėjo pašiltintą odinį lietpaltį, džinsus ir flanelinę palaidinę; prie bagažinės buvo pritvirtintas miegmaišis.

- Stiuartai! - pamojo jam šypsodamasi.

"Lesbietė?" - abejodamas pamanė jis.

- Regis, jūs susirengėte trumpai iškylai, - šyptelėjo jis.

- Žinoma. Ir tu šiandien manęs nematei.

- Ne, - atsakė Stju. - Nemačiau. Rūkai?

Dajana paėmė "Marlboro" cigaretę ir užsirūkė.

- Būk atsargi, mergyte.
- Pasistengsiu.
- Ir grįžk atgal.
- Tikiuosi.
Jie žiūrėjo vienas į kitą ryškioje vasaros pabaigos ryto šviesoje.
- Drauguži, pasirūpink Frane.
- Būtinai.
- Ir gerai atlik policininko pareigas.
- Manau, jog susidorosiu.
- Na ką, Siuze, važiuojam? - Dajana numetė cigaretę.
Įtemptai šypsodamasi, Siuzana linktelėjo.
- Dajana?
Mergina pasisuko į jį, ir Stju švelniai pabučiavo ją į lūpas.
- Sėkmės tau.
Ji nusišypsojo:
- Tuomet, kad man iš tikrųjų pasisektų, tai reikia padaryti du kartus. Nejaugi nežinai?
Jis vėl pabučiavo ją, lėčiau ir stipriau. *"Lesbietė?"* - pamanė dar sykį.
- Franė - laiminga moteris, - pasakė Dajana. - Gali manimi patikėti.
Šypsodamasis, nežinodamas ką atsakyti, Stju mindžikavo nuo kojos ant kojos. Už dviejų kvartalų priekyje pravažiavo viena iš oranžinių Čedo Noriso komandos savivarčių. Laikas.
- Važiuojam, vaikeli, - paragino Dajana.
Toldamos jos darėsi vis mažesnės ir mažesnės, o Stju tylėdamas lydėjo jas žvilgsniu.

Siuzana Štern sugrįžo po dviejų dienų. Ji palydėjo Dajaną iki Kolorado Springso, ilgai stebėjo, kaip ji tolsta, virsta vos pastebimu tašku, kol galų gale ištirpsta už horizonto. Ir tuomet Siuzana pravirko. Apsinakvojusi mažo miestelio, kuris vadinosi Monumentu, pakraštyje, gilią naktį ji prabudo nuo baisingo kauksmo, sklindančio iš drenažo vamzdžio po gruntiniu keliu.

Pasišvietusi žibintuvėliu, Siuzana ten aptiko išsekusį liesą šunytį. Iš pažiūros jam buvo šeši mėnesiai. Nuo jos prisilietimo jis atšoko, o ji pati į vamzdį netilpo. Patraukė atgal į miestelį, išdaužė maisto produktų parduotuvės vitriną ir auštant sugrįžo atgal, nešdama rankose krepšelį su maistu. Ir šis triukas pavyko. Šuniukas, rūpestingai pririštas prie bagažinės, išvažiavo drauge su ja.

Diką Elisą šuniukas sužavėjo. Pasirodė, jog tai airių seterio, tikriausiai grynaveislio, kalė. Kai ji truputį paaugs, Kodžakas, be abejo, su ma-

lonumu su ja susipažins. Naujiena pasklido po Laisvąją Zoną, ir tądien, sujaudinti šuniškos Adomo ir Ievos istorijos, apie motušę Abigeilę visi pamiršo. Siuzana Štern tapo vos ne didvyre, ir niekas nė nesusimąstė, ką jinai veikė naktį taip toli nuo Boulderio.

Bet Stju prisiminė būtent tą rytą, kai abi merginos išvyko iš Boulderio. Kadangi niekas Laisvojoje Zonoje Dajanos Jurgens daugiau nebematė.

Rugpjūčio dvidešimt septintoji. Tamsu. Danguje ryškiai žėri Venera.

Nikas, Ralfas, Laris ir Stju sėdi ant Tomo Kaleno namo laiptelių. Tomas šėlioja ant vejos.

"Metas", - parašė Nikas. Stju tyliai paklausė, ar reikia Tomą vėl užhipnotizuoti. Nikas neigiamai papurtė galvą.

- Gerai, - pasakė Ralfas. - Nemanau, jog aš tai galėčiau ištverti dar kartą, - pakėlęs balsą, jis šūktelėjo: - Tomai! Ei, Tomai! Ateik čia!

Tomas juokdamasis pribėgo prie jų.

- Tomai, tau laikas eiti, - pasakė Ralfas. Tomo šypsena ištirpo. Atrodė, kad jis tik dabar pastebėjo, jog jau sutemo.

- Eiti? Dabar? Ne. Kai temsta, Tomas gulasi į lovą. Tomui nepatinka sutemus būti gatvėje. Dėl vaiduoklių. Tomas... Tomas...

Jis nutilo, likusieji akylai jį stebėjo. Tomas sustingo. Jis atgijo... Bet ne taip kaip paprastai. Tai nebuvo įprastas staigus atgijimas, jis budo labai lėtai, nenoriai, beveik niūriai.

- Eiti į vakarus? - paklausė jis. - Jūs norite pasakyti, kad atėjo *tas* laikas?

Stju jam ant peties padėjo ranką.

- Taip, Tomai. Jeigu gali.

- Kelionėn.

Prislėgtai sudejavęs, Ralfas puolė už namo kampo. Tomas, regis, to nepastebėjo. Jo žvilgsnis blaškėsi tarp Stju ir Niko.

- Eiti naktį. Miegoti dieną, labai lėtai, beveik visiškoje tamsoje. - Tomas pridūrė: - Ir pamatyti dramblį.

Nikas linktelėjo. Laris atnešė Tomo kuprinę, ir šis susimąstęs užsivertė ją ant pečių.

- Tomai, tu privalai būti labai atsargus, - prislėgtai ištarė Laris.

- Atsargus. Taip.

Stju pavėluotai pamanė, kad Tomui reikėjo įduoti vienvietę palapinę, bet paskiau šios minties atsisakė. Statydamas netgi mažytę palapinę, Tomas sukeltų visą apylinkę.

- Nikai, - sušnabždėjo Tomas, - ar man iš tikrųjų reikia tai daryti?

Uždėjęs ranką ant Tomo peties, Nikas lėtai linktelėjo.

- Gerai.

- Tomai, eik plačiu keturių juostų plentu, - pasakė Laris. - Tuo, kuris pažymėtas 70-uoju. Ralfas tave nuveš prie jo motociklu.

- Taip, Ralfas, - Tomas nutilo. Sugrįžęs Ralfas nosine šluostėsi akis.

- Ar tu pasiruošęs, Tomai? - paklausė jis.

- Nikai? Bet mano namas po senovei liks mano, kai aš sugrįšiu?

Nikas linktelėjo galvą.

- Tomas palieka savo namą. Taip.

- Mes žinome, Tomai, - Stju jautė, kaip jį smaugia ašaros.

- Gerai. Aš pasirengęs. Su kuo aš važiuoju?

- Su manimi, Tomai, - pasakė Ralfas. - 70-uoju keliu, atsiminsi?

Tomas linktelėjo ir patraukė motociklo link. Stipriai pakumpęs, Ralfas kiūtino paskui jį. Atrodė, kad net plunksnelė ant jo skrybėlės palinko. Jie atsisėdo ant motociklo, ir Ralfas užvedė variklį. O dar po akimirkos motociklas, pralėkęs Brodvėjumi, pasuko į rytus. Trys vyrai, stebėdami ištirpstantį tamsoje siluetą ir šokinėjančią žibinto dėmę, stovėjo nejudėdami. Paskui išnyko ir žiburėlis.

Nikas, nuleidęs galvą ir sukišęs rankas į kišenes, nupėdino šalin. Stju pabandė prie jo prisijungti, bet Nikas kone piktai papurtė galvą ir mostu paprašė jo pasitraukti. Stju sugrįžo pas Larį.

- Štai taip, - atsiduso Laris, ir Stju niūriai linktelėjo. - Jeigu jis nesugrįš, septyni iš mūsų - galbūt išskyrus Franę, nes ji visada priešinosi Tomo išsiuntimui - likusį gyvenimą kaltins save už tokį sprendimą.

- Ir Nikas kentės labiau už visus, - pasakė Stju.

- Taip, labiau už visus kitus.

Jie žiūrėjo, kaip Nikas lėtai sliūkina Brodvėjumi, kol jo figūra ištirpo tamsoje. Paskui abu pažvelgė į tamsų Tomo namą.

- Eime iš čia, - netikėtai pasiūlė Laris. - Visos tos baidyklės... man tiesiog plaukai šiaušiasi.

Jie išėjo. O Nikas sugrįžo ir dar ilgai stovėjo vejoje prieš Tomo Kaleno namą, vis taip pat susikišęs rankas į kišenes ir nuleidęs galvą.

Džordžas Ričardsonas, neseniai atvykęs gydytojas, įsikūrė “Dakotos gūbrio” medicinos centre, nes jis buvo arčiausiai Boulderio miesto ligoninės su šiuolaikine medicinos įranga, didžiulėmis vaistų atsargomis ir puikiomis operacinėmis.

Iki rugpjūčio dvidešimt aštuntosios jis jau visiškai pasinėrė į darbą, jam padėjo Lora Konstebl ir Dikas Elisas. Dikas norėjo nusišalinti nuo medicinos, bet jam buvo atsakyta.

- Tu gerai čia padirbėjai, - pasakė Ričardsonas, - jau daug išmokai ir išmoksi dar daugiau. Be to, aš vienas nesusidorosiu. Galiu lažintis, kad po mėnesio kito pas mus atsiras antras tikras gydytojas. Tad sveikinu tave, Dikai, kaip pirmąjį Zonos gydytojautoją.

Apie vienuoliktą to rugpjūčio rytmečio valandą Franė įžengė į priimamąjį ir truputį nervindamasi smalsiai apsidairė aplinkui. Sėdėjusi už stalo Lora skaitė žurnalą "Viskas apie namų ūkį".

- Sveika, Frane, - pašokusi pasisveikino. - Aš taip ir maniau, kad anksčiau ar vėliau tu ateisi pas mus. Džordžas dabar užsiėmęs Kende Džons, bet jis priims tave. Kaip tu jautiesi?

- Ačiū, labai gerai, - atsakė Franė. - Aš manau...

Kabineto durys atsidarė, pasirodė Kendė Džons, o už jos ir Ričardsonas - aukštas gungtelėjęs vyriškis su velvetinėmis kelnėmis ir sportiniais marškinėliais su pavaizduotu krokodilu. Kendė abejodama žiūrėjo į butelį, pripildytą kažkokio rožinio skysčio, kurį ji laikė rankoje.

- Ar jūs įsitikinęs, kad taip yra? - su tokia pat abejone balse paklausė ji Ričardsono. - Anksčiau man taip nebuvo. Maniau, kad turiu imunitetą.

- Ne, štai dabar jūs ir susirgote, - šypsodamasis atsakė Džordžas. - Nepamirškite vonelių ir stenkitės nevaikščioti po aukštą žolę.

Moteris liūdnai nusišypsojo.

- Džekui irgi tas pat. Ar ir jis turi ateiti?

- Ne, jūs galite daryti voneles ir jam.

Kendė mechaniškai linktelėjo, o paskiau pastebėjo Franę.

- Sveika, Frane. Kaip gyvuoji, mergyt?

- Gerai. O tu?

- Siaubingai, - Kendė pasuko butelį taip, kad Franė galėtų perskaityti etiketę: "KALADRILIS". - Reakcija į nuodingąją gebenę. Tu ir neatspėsi, kur aš tai pasigavau, - jos veidas prašviesėjo, - bet, prisiekiu, žinai, kur tai pasigavo *Džekas.*

Jodvi susižvalgė, o Kendė žengė išėjimo link. Po to Džordžas ištarė:

- Panelė Goldsmit, ar ne? Laisvosios Zonos Komitetas? Labai malonu.

Ji ištiesė ranką.

- Prašau vadinti mane tiesiog Frane. Arba Franse.

- Gerai, Frane. Kas atsitiko?

- Aš nėščia, - pasakė ji.

Ir siaubingai išgąsdinta, Franė netikėtai apsiverkė.

Džordžas apkabino ją per pečius.

- Lora, man tavęs reikės po penkių minučių.

- Gerai, gydytojau.

Jis palydėjo Franę į kabinetą ir pasodino.

- Taigi, dėl ko šios ašaros? Dėl ponios Ventvort dvynių?

Franė sielvartinga išraiška linktelėjo.

- Frane, ji labai sunkiai gimdė. Motina užkietėjusi rūkorė. Vaikai labai mažai svėrė netgi kaip dvyniai. Jie gimė vėlai vakare, netikėtai. Aš negalėjau atlikti skrodimo. Reginą Ventvort dabar prižiūri viena su mūsų grupe atėjusi moteris. Aš tikiu - *viliuosi,* - kad dabar ją apėmusi dvasinė būsena praeis. Bet netgi šįsyk galiu tvirtai pasakyti, kad tie vaikučiai nor-

maliai nesivystė nuo pirmųjų nėštumo dienų. Jų mirties priežastis galėjo būti *bet kas*.

- Ir supergripas.

- Taip. Ir tai.

- Tad mums belieka tik laukti ir įsitikinti.

- Ne. Aš tave kaip reikiant ištirsiu tiesiog dabar. Ketinu atidžiai stebėti ir tave, ir bet kurią kitą nėščią moterį. "General Electric" turėjo tokį lozungą: "Progresas - pati svarbiausia mūsų produkcija". O Zonoje pati svarbiausia produkcija yra vaikai, ir su jais reikia atitinkamai elgtis.

- Betgi mes iš tikrųjų nieko nežinome.

- Taip, nežinome. Bet nederėtų nukabinti nosies, Frane.

- Gerai. Aš pasistengsiu.

Tyliai pasibeldusi, į kabinetą įėjo Lora. Ji perdavė Džordžui medicinos kortelę, ir šis, užduodamas Franei klausimus, ėmė ją pildyti.

Baigęs tyrimą, Džordžas pasišalino į gretimą kabinetą. Kol Franė rengėsi, Lora priėjo prie lango. Kai ji jau segiojosi palaidinukę, Lora ramiai ištarė:

- Žinai, aš tau pavydžiu. Kaip mudu su Diku stengėmės pradėti kūdikį! Tavo kūdikis, Frane, bus *pirmasis*. Ir aš žinau, kad viskas bus gerai. *Privalo* būti.

Franė, nenorėdama Lorai priminti, kad jos vaikas *nėra* pirmasis, tik nusišypsojo ir linktelėjo. Pirmieji buvo ponios Ventvort dvynukai. Ir misis Ventvort dvynukai numirė.

- Puiku, - po pusvalandžio pasakė Džordžas.

Franė nustebusi kilstelėjo antakius, jai pasirodė, kad jis paprasčiausiai neteisingai ištarė jos vardą*. Nežinia kodėl ji ūmai prisiminė, kad iki trečios klasės mažylis Mikis Postas iš jų gatvės vadino ją Fan.

- Kūdikis. Jam viskas gerai.

Franė sugniaužė "Kleenex" servetėlę.

- Aš pajutau, kaip jis krustelėjo... Bet tai buvo seniai. Ir nuo to laiko - jokių judesių. Aš bijojau...

- Kūdikis gyvas, bet aš abejoju, kad tu jutai jo judesius. Tikriausiai tai dujos.

- Tai kūdikis sujudėjo, - ramiai paprieštaravo Franė.

- Gerai, nesvarbu kaip ten buvo, bet ateity jis judės stipriau. Kaip tau tai patinka?

---

*Fine *(angl.)* - gerai, puiku ir Fran - vardas (žodžių žaismas).

- Puiku.
- Ar tu teisingai maitiniesi?
- Taip, manau kad taip - bent jau stengiuosi.
- Gerai. Tavęs jau nebepykina?
- Pradžioje truputį pykino, bet dabar viskas praėjo.
- Nuostabu. O kaip dėl fizinių krūvių?

Pro kažkokį košmarišką rūką ji išvydo save kasančią tėvui kapą. Ji mirktelėjo ir privertė reginį išnykti. Tai buvo praeitame gyvenime.

- Po truputį.
- Ar tu priaugai svorio?
- Apie penkis svarus.
- Tai normalu. Galima priaugti dar dvylika; šiandien aš jaučiuosi kaip kilniaširdis.

Ji nusišypsojo:

- Jūs gi gydytojas.
- Žinoma, be to, anksčiau buvau ginekologas, taigi jūs patikimose rankose. Vykdyk savo gydytojo patarimus, ir tu daug pasieksi. O jei kalbėsime apie dviračius, mopedus ir motociklus, tai jie visi maždaug nuo lapkričio penkioliktosios griežtai draudžiami. Tiesa, vargu ar tokiu metu kas nors jais važinės. Bus per šalta. Tu juk negeri ir nerūkai, taip?
- Taip.
- Jeigu kartais nakčiai panorėsi ko nors žvalinančio, tai nieko baisaus. Manau, jog tave reikėtų pastiprinti vitaminais; jų galima rasti kiekvienoje miesto vaistinėje...

Franė nusijuokė, Džordžas atsakydamas irgi nepatikliai nusišypsojo.

- Aš pasakiau ką nors juokinga?
- Ne. Tiesiog šiomis aplinkybėmis tai skambėjo juokingai.
- Taip, žinoma. Tačiau bent jau niekas nebesiskundžia pernelyg didelėmis medikamentų kainomis. Ir dar, Frane, paskutinis dalykas. Ar tu kada nors naudojaisi kontraceptinėmis gimdos priemonėmis?
- Ne, kam? - gūžtelėjo pečiais Franė ir ūmai prisiminė savo naktinį košmarą, kuriame ją persekiojo Tamsos žmogus. Ji sudrebėjo. - Ne, - pakartojo ji.
- Na gerai. Štai ir viskas. Džordžas pakilo. - Turbūt neverta priminti, jog nereikia jaudintis...
- Gerai, - sutiko ji. Kibirkštėlės jos akyse užgeso. - Tikrai neverta.
- Bet aš paprašysiu tavęs jaudintis kuo mažiau. Bet koks motinos jaudinimasis neigiamai veikia vaisiaus vystymąsi. Paprastai nėščioms aš nepaskiriu trankviliantų, bet jeigu tu manai...
- Ne, tikrai neverta, - pasakė Franė, bet išeidama laukan, kur pliskino karšta vidudienio saulutė, ji žinojo, jog visą antrąją nėštumo pusę ją persekios mintis apie mirusius misis Ventvort dvynukus.

Rugpjūčio dvidešimt devintąją atvyko dar trys grupės: dvidešimt du, šešiolika ir dvidešimt penki žmonės. Sendė diu Činz visiems septyniems Komiteto nariams pranešė, kad Laisvojoje Zonoje dabar jau daugiau nei tūkstantis gyventojų.

Boulderis nebeatrodė miestas vaiduoklis.

Rugpjūčio trisdešimtosios vakare Nadina Kros, stovėdama Haroldo namo rūsyje, įtemptai jį stebėjo. Kai Haroldas nežaisdavo su ja iškrypėliškų seksualinių žaidimų, jis tarsi nutoldavo į kažkokį slaptą nuošalų pasaulėlį, kuriame ji nebeįstengdavo jo kontroliuoti. Kai jis ten atsidurdavo, tuomet atrodydavo ramus ir abejingas; dargi daugiau - paniekinančiai ir iš aukšto jis žiūrėjo ne tik į ją, bet ir į save. Nekisdavo tik vienintelis dalykas - jo neapykanta Stiuartui Redmenui ir kitiems Komiteto nariams.

Haroldas sėdėjo prie ledo rituliui skirto staliuko. Užmesdamas akį į atverstą knygą su schema, jis konstravo kažkokį aparatą. Ant ledo ritulio aikštės mėtėsi laidų ritinėliai.

- Žinai, - išsiblaškęs pratarė jis, - tau reikėtų pasivaikščioti.

- Kodėl? - Nadina pasijuto truputį įžeista. Haroldo veidas buvo įsitempęs ir rūškanas. Nadina suprato, kodėl Haroldas tiek daug šypsosi: todėl, kad be šypsenos jis būtų panašus į beprotį. Ji įtarė, kad jis ir *yra* beprotis arba visai netoli pamišimo ribos.

- Todėl, kad aš nežinau, kiek šiam dinamitui metų, - atsakė Haroldas.

- Ką tu tuo nori pasakyti?

- Senas dinamitas drėksta, brangioji, - jis dirstelėjo į ją. Jo veidu sruvo prakaitas. - Tiksliau, jis *pasidengia garo lašeliais.* Ir tai, kas išsiskiria, - grynas glicerinas, viena iš pačių nestabiliausių medžiagų žemėje. Todėl jeigu dinamitas senas, šito mažo mokslinio eksperimento vaisius gali susprogti tiesiai ant Flagstafo kalno viršūnės ir nutiesti mums kelią į Ozo šalies širdį.

- Na, nereikia taip nervintis, - pabandė jį nuraminti Nadina.

- Nadina? *Ma chère**!

- Kas?

Haroldas ramiai, nesišypsdamas, žvilgtelėjo į ją:

- Užčiaupk savo sukruštus nasrus.

Ji nutilo, bet pasivaikščioti neišėjo. Žinoma, jeigu tai Flego valia (ir lenta jai pasakė, kad Haroldas Flego pusėje ir kad šis viskuo pasirūpins), dinamitas nebus senas. Ir net jeigu jis *iš tikrųjų* senas, nesprogs kai nereikės... Juk taip? Tik ar pakankamai gerai Flegas kontroliuoja situaciją?

---

*Mano brangioji *(pranc.).*

"Pakankamai, - nuramino ji save, - *pakankamai".* - Bet Nadina nebuvo visiškai tuo tikra, ir jos neapleido nerimas. Ji apsilankė savo namuose, bet Džo ten jau nebebuvo - juo geriau. Ji pasimatė su Luse, kuri ją sutiko gana šaltai ir pasakė, jog nuo to laiko, kai ji persikėlė pas Haroldą, Džo (Lusė, žinoma, vadino jį Leo) "truputį nusirito atgal". Lusė aiškiai ją dėl to kaltino... Bet jeigu nuo Flagstafo kalno nuslinks lavina arba žemės drebėjimas padalins pusiau Perlo gatvę, tai Lusė, ko gero, apkaltins ją ir dėl šių nelaimių. Ir visgi ji labai nuliūdo nepasimačiusi su Džo dar kartą... ir nepabučiavusi jo atsisveikindama. Jiedu su Haroldu neketino užsibūti Boulderyje pernelyg ilgai.

"Nekreipk dėmesio, tegul jis mano, kad tau į jį visiškai nusispjauti. Tu jam tik pakenksi... galbūt sau irgi, nes Džo... viską mato, viską supranta. Leisk jam nebebūti Džo, liaukis buvusi mamyte Nadina. Leisk jam visam laikui tapti Leo".

Bet situacijos paradoksalumas buvo nenumaldomas. Nadina netikėjo, kad visi Zonos gyventojai, podraug su jais ir šis berniukas, išgyvens ilgiau nei metus. Ne tokia buvo *jo* valia.

"...tad pripažink teisybę: ne tik Haroldas yra instrumentas. Tu irgi. Tu, kuri kartą apibūdinai žmogžudystę, kaip neatleistiną nuodėmę šiame postepideminiame pasaulyje, pripažinai, kad netgi viena vienintelė gyvybė..."

Netikėtai sau pačiai Nadina panoro, kad dinamitas *būtų* senas, kad jis susprogtų ir jiem abiem padarytų galą. Palaiminga pabaiga. Trokštama. O po to ji ūmai pamanė, kas atsitiks vėliau, jiems perėjus kalnus, ir pajuto, kaip papilvėje pasklinda įprasta šiluma.

- Štai taip, - švelniai pratarė Haroldas. Jis įdėjo savo aparatą į avalynės dėžutę ir pastūmėjo ją į šalį.

- Baigta?

- Taip. Baigta.

- Ar tai suveiks?

- Norėtum išmėginti? - jo žodžiuose skambėjo kartus sarkazmas, bet Nadinai buvo vis viena. Haroldo akys šmirinėjo po ją tuo žeminančiu purvinu sugadinto berniūkščio žvilgsniu, kurį ji taip lengvai atpažindavo. Jis sugrįžo iš to savo nuošalaus pasaulėlio, aprašyto jo dienoraštyje, kurį jinai perskaitė ir vėl padėjo atgal į slėptuvę. Dabar ji vėl galėjo jį kontroliuoti. Dabar jo pokalbiai buvo tik pokalbiai.

- Galbūt tu pirmiausiai nori pasižiūrėti, kaip aš žaidžiu su savimi? - paklausė ji. - Kaip praėjusią naktį.

- Ką gi, - atsakė jis. - Galima ir taip.

- Tada eime viršun. Aš lipsiu pirma.

- Gerai, - kimiai sutiko jis. Ant Haroldo kaktos pasirodė maži prakaito lašeliai, bet šįsyk jau ne iš baimės. - Lipk pirma.

Nadina ėmė kopti, ant savo trumpo jūreiviško kostiumėlio sijono jausdama jo žvilgsnį. Po sijonu nieko nebuvo.

Durys užsidarė, ir Haroldo rankų kūrinys, žybčiodamas prieblandoje, pasiliko gulėti ant stalo. Tai buvo kilnojama, elementais maitinama racija, prie kurios užpakalinės sienelės buvo prijungtas radijo signalus priimantis įrenginys. Prie racijos laidais buvo pririšti aštuoni paketai dinamito. Palikta atversta knyga, paimta iš Boulderio miesto bibliotekos, vadinosi "65 nacionaliniai prizai mokslo srityje". Schemoje buvo pavaizduotas sujungtas su priėmimo įrenginiu, panašiu į gulintį avalynės dėžutėje, durų varpelis. Užrašas skelbė: *"Trečias prizas. 1977 metų Nacionalinė mokslo paroda. Brajano Bolo išradimas, Rutlendas, Vermonto valstija. Paliepk, ir varpelis suskambės už dvylikos mylių nuo čia!"*

Tą patį vakarą, po kelių valandų, Haroldas vėl nusileido žemyn, uždengė dėžutę dangteliu, rūpestingai nunešė ją viršun ir paslėpė virtuvės spintelės viršutinėje lentynoje. Tą dieną Ralfas Brentneris jam pranešė, kad Laisvosios Zonos Komitetas paprašė Čedo Noriso kitam susirinkimui paruošti pranešimą. Kada jis įvyks? Haroldas domėjosi labai atsargiai. Ralfas atsakė - rugsėjo antrąją.

Rugsėjo antrąją.

57 skyrius

Sėdėdamas šešėlyje prieš namą, Laris siurbčiojo šiltą alų, o Leo šalia jo - šiltą limonadą. Gerti Boulderyje galėjai ką tik panorėjęs, jeigu tik gėrimas buvo buteliuose, o jums nesvarbu, kad jis šiltas. Už nugaros sklido žoliapjovės burzgimas - Lusė pjovė veją. Laris pasiūlė savo pagalbą, bet Lusė papurtė galvą:

- Jeigu gali, geriau išaiškink, kas darosi Leo.

Buvo paskutinė rugpjūčio diena. Kitą dieną, po to, kai Nadina susidėjo su Haroldu, Leo neatėjo pusryčiauti. Laris rado berniuką jo kambaryje. Jis vilkėjo vien glaudėmis ir vėl čiulpė nykštį. Berniukas buvo niūrus ir nenorėjo kalbėti. Laris išsigando labiau nei Lusė, nes ši nežinojo, koks vaikinukas buvo anksčiau, kai Laris pirmą kartą su juo susitiko. Tada jo vardas buvo Džo, ir jis turėjo peilį.

Dabar, praslinkus beveik savaitei, Leo truputį pagerėjo, bet jis dar nenuėjo viso kelio atgal ir apie tai, kas atsitiko, kalbėti atsisakinėjo.

- Tam, kas įvyko, tiesioginės įtakos turėjo ta moteris, - tvarkydama žoliapjovę, pasakė Lusė.

- Nadina? Kodėl tu taip manai?

- Aš nenorėjau to sakyti. Bet kai jūs su Leo Auksiniame upelyje bandėte žvejoti, ji buvo atėjusi. Norėjo pamatyti berniuką. Aš taip apsidžiaugiau, jog judviejų nėra namuose.

- Luse...

Ji skubiai jį pabučiavo, o Laris jai draugiškai plekštelėjo.

- Anksčiau aš blogai apie tave galvojau, - pasakė ji. - Manau, kad dėl to visuomet gailėsiuos. Bet man niekada nepatiks Nadina Kros. Joje yra kažkas *bloga.*

Laris neatsakė, bet pamanė, kad galbūt Lusės žodžiuose yra dalis tiesos. Tą naktį Nadina buvo tarsi beprotė.

- Ir štai kas dar. Kai ji čia atėjo, tai nevadino jo Leo. Ji vadino jį kitaip - Džo.

Laris beprasmiškai spoksojo į Lusę, kol ji bandė užkurti automatinį žoliapjovės starterį.

Dabar, po šio pokalbio praėjus pusvalandžiui, jis gėrė šiltą alų ir stebėjo, kaip Leo mėto stalo teniso kamuoliuką, kurį rado tądien, kai jiedu buvo nukakę į Haroldo namus, kur dabar gyveno Nadina. Mažas baltas kamuoliukas, purvinas, bet nesumaigytas. *Tuk-tuk-tuk* į asfaltą. Leo (dabar jis *buvo* Leo, juk taip?) anąsyk į Haroldo namus nepanoro užeiti. Namus, kuriuose dabar gyveno mamytė Nadina.

- Vaikeli, ar nori eiti pažvejoti? - netikėtai pasiūlė Laris.

- Ne, - atsakė Leo. Jis pažvelgė į Larį savo paslaptingomis jūros bangos spalvos akimis. - Ar tu pažįsti misterį Elisą?

- Žinoma.

- Jis sako, kad mes galėsime gerti vandenį, kai vėl pasirodys žuvys. Gerti jį ne... - jis ūktelėjo ir prieš akis pamojavo pirštais. - Na, pats žinai.

- Nevirintą?

- Taip.

Tuk-tuk-tuk.

- Aš myliu Diką. Jį ir Lorą. Visada man duoda ką nors skanaus. Jis bijo, kad jie negalės, bet aš manau, jog galės.

- Ką galės?

- Pradėti vaiką. Dikas mano, kad jis per senas. Bet man atrodo kitaip.

Laris norėjo paklausti, kaip Leo ir Dikas ėmė kalbėtis *tokia* tema, bet paskui apsigalvojo. Atsakytų, žinoma, kad jie apie tai nesikalbėjo. Dikas neimtų šnekučiuotis su vaikinuku apie tokį intymų reikalą, kaip noras turėti vaiką. Leo tiesiog... tiesiog žinojo.

Tuk-tuk-tuk.

Taip, Leo daug žino... arba jaučia intuityviai. Jis nepanoro užeiti į Haroldo namus ir kai ką pasakė apie Nadiną... Laris nevaliojo prisiminti, ką konkrečiai... bet prisiminė tą pokalbį ir išgirdęs, jog Nadina susidėjo su Haroldu, pajuto nerimą. Buvo panašu, jog berniukas paniręs į transą, tarsi...

(...tuk- tuk- tuk...)

Laris stebėjo, kaip šokčioja mažytis kamuoliukas, ir netikėtai pažvelgė Leo į veidą. Berniuko akys buvo tamsios ir tolimos. Lygiai gaudė žoliapjovė. Dienos šviesa buvo šilta ir vaiski. Ir Leo, lyg perskaitęs Lario mintis bei į jas atsakęs, vėl skendėjo transo būsenoje.

Leo išvyko pasižiūrėti į dramblį.

Labai atsargiai Laris pratarė:

- Taip, manau, kad jiems pavyks pradėti kūdikį. Dikui ne daugiau kaip penkiasdešimt penkeri metai. Keris Grantas tapo tėvu, kai jam buvo per septyniasdešimt.

- Kas tas Keris Grantas? - paklausė Leo. Kamuoliukas kilo ir krito, kilo ir krito.

(Garsus. Nuo Šiaurės iki Šiaurės Vakarų.)

- Agi tu nežinai?

- Jis buvo aktorius, - atsakė Leo. - *Nuo Šiaurės iki Šiaurės Vakarų,* - pridūrė tarsi pritardamas. Jo akys atidžiai sekė šokinėjantį kamuoliuką.

- Teisingai, - patvirtino Laris. - Leo, kaip gyvena mamytė Nadina?

- Ji mane vadina Džo. Jai aš Džo.

- O... - Lario nugara pašiurpo.

- Dabar blogai.

- Blogai?

- Jiems abiem blogai.

- Nadinai ir...

(Haroldui?)

- Taip, jiems.

- Jie nelaimingi?

- Jis apgavo juos. Jie mano, kad yra jam reikalingi.

- Kas jis?

- *Jis.*

Žodis pakibo ramiame vasaros ore.

Tuk-tuk-tuk.

- Jie rengiasi keliauti į Vakarus, - pareiškė Leo.

- Dieve, - pašiurpęs sumurmėjo Laris. Jį užplūdo buvusi baimė. Ar jis iš tikrųjų nori išgirsti tęsinį? Tarsi stebėtų, kaip kapinių tyloje lėtai atsiveria rūsys, ir pasirodo ranka...

"Kad ir kaip ten būtų, aš nenoriu apie tai girdėti, nieko nenoriu žinoti".

- Mama Nadina nori manyti, jog tai tavo kaltė, - pasakė Leo. - Ji nori manyti, kad tai tu stumtelėjai ją pas Haroldą. Bet ji tiesiog laukė tinkamos dingsties. Ji laukė, kol tu labai stipriai pamilai mamą Lusę. Ji laukė, kol įsitikino. Tarsi *jis* būtų nutrynęs tą jos proto dalį, kuri skiria gera nuo bloga. Žingsnis po žingsnio jis nutrina tą dalį. O kai ji išnyks visai, Nadina taps tokia pat beprotė, kaip ir visi kiti *jo* pasekėjai, ten, Vakaruose. Galbūt netgi dar labiau pamišusi.

- Leo... - sužnabždėjo Laris, ir Leo nedelsdamas atsakė:

- Ji mane vadina Džo. Jai aš Džo.

- Man irgi tave vadinti Džo? - abejodamas paklausė Laris.

- Ne, - berniuko balse nuskambėjo baugšti gaidelė. - Ne, prašau, nereikia.

- Leo, tu pasiilgsti mamytės Nadinos?

- Ji numirė, - atsakė jis su stingdančiu kraują paprastumu.
- Būtent todėl tu taip ilgai tą vakarą nesugrįžai namo?
- Taip.
- Ir todėl tu nenorėjai kalbėtis?
- Taip.
- Bet dabar gi tu kalbi.
- Aš turiu tave ir mamą Lusę, ir su jumis galima kalbėtis.
- Žinoma.
- Bet ne visam laikui! - įniršęs šūktelėjo berniukas. - Bet ne visam laikui! Kol tu nepasišnekėsi su Frane! Pasišnekėk su Frane! *Pasišnekėk su Frane!*
- Apie Nadiną?
- Ne!
- Apie ką? Apie tave?

Leo balsas šovė aukštyn, keldamas dar didesnį siaubą:
- Visa tai užrašyta! Tu žinai! Franė žino! *Pasišnekėkėk su Frane!*
- Komitetas...
- Komitetas čia niekuo dėtas! Komitetas tau nepadės, jis niekam nepadės. Komitetas jau paseno, *jis* juokiasi iš jūsų Komiteto, nes tai senas valdymo būdas, o *jis* didis seno žinovas, tai *jo* būdas, tu žinai, Franė žino, jeigu jūs pakalbėsite, jūs galėsite...

Leo stipriai šveitė kamuoliuką - TUK! - ir šis išlėkė virš jo galvos, atšoko ir nuriedėjo į šalį. Laris apmirusia širdimi sekė jį.
- Aš paleidau kamuoliuką, - pasakė Leo ir nubėgo jo pasiimti.

Laris tylėdamas stebėjo berniuką.

"Franė", - pagalvojo jis.

Tabaluodami kojomis, jie sėdėjo ant estrados krašto. Vakarėjo, keletas žmonių vaikštinėjo po parką, kai kurie buvo susikibę rankomis. "Vaikiškas laikas, bet tai ir įsimylėjėlių laikas", - nesąmoningai pagalvojo Franė. Laris ką tik baigė pasakoti, ką Leo jam pranešė būdamas transo būsenos. Nuo išklausyto pasakojimo jos galvoje viskas susimaišė.
- Na ir ką tu pasakysi? - paklausė Laris.
- Nežinau, ką ir galvoti, - tyliai atsakė ji, - bet man visa tai nepatinka. Sapnai, regėjimai. Sena moteris, kurį laiką bylojusi Viešpaties balsu, o vėliau išėjusi į dykumą. O dabar berniukas telepato vaidmenyje. Visa tai taip panašu į pasaką. Kartais man atrodo, kad supergripas paliko mus gyvus, bet visus išvedė iš proto.
- Leo pasakė, jog aš privalau pasikalbėti su tavimi. Taip aš ir padariau.

Ji nieko neatsakė.
- Ką gi, - tarė Laris, - jeigu tau kas nors ateis į galvą...

- Užrašyta... - susimąsčiusi prakalbo Franė. - Jis buvo teisus, tas vaikas. Čia ir yra problemos esmė. Jeigu aš nebūčiau buvusi tokia kvaila, tokia pasitikinti, kad viską užrašinėčiau... O, velniai griebtų!

Laris nustebęs spitrijo į ją.

- Apie ką tu kalbi?

- Tai Haroldas, - pasakė ji. - Ir aš bijau. Aš nepasakojau Stju. Man buvo gėda. Rašyti dienoraštį buvo taip *kvaila*... ir dabar Stju... jam iš tikrųjų *patinka* Haroldas... visiems Laisvojoje Zonoje patinka Haroldas, netgi tau, - ji nusijuokė, bet jos balse skambėjo ašaros. - Galų gale jis buvo... tavo dvasinis vadovas, kai keliavai į čia, juk taip?

- Kažkodėl aš nelabai suprantu, - luktelėjęs atsiliepė Laris. - Ar gali man pasakyti, ko tu bijai?

- Čia ir yra esmė - *aš iš tikrųjų nežinau,* - Franė žvilgtelėjo į jį pilnomis akimis ašarų. - Bet man geriau papasakoti tau viską, ką galiu, Lari. Aš privalau su kuo nors apie tai pasikalbėti. Dievas mato, daugiau aš nebegaliu to slėpti savyje, o Stju... Stju turbūt ne tas žmogus, kuriam apie tai derėtų išgirsti. Bent jau ne pirmam.

- Kalbėk, Frane. Išsikalbėk.

Ir ji papasakojo viską, pradedant nuo tos birželio dienos, kai Haroldas privažiavo prie jos namo Ogankvite Rojaus Breningeno "Kadilaku". Kol ji kalbėjo, paskutinius dienos atšvaitus pakeitė mėlyni šešėliai. Įsimylėjėliai išėjo iš parko. Danguje pasirodė plonas mėnulio ragelis. Tolimajame Kanjono bulvaro gale užsidegė dujiniai žibintai. Ji papasakojo apie užrašą ant daržinės stogo ir apie tai, kad ji miegojo, kol Haroldas, rašydamas ir jos vardą, rizikavo gyvybe. Apie susitikimą su Stju keliaujant į Vermontą ir apie siaubingą nešdinkis-nuo-mano-grobio Haroldo reakciją, pasirodžius Stiuartui. Ji papasakojo apie savo dienoraštį ir apie piršto atspaudą jame. Kai Franė baigė, jau buvo po devynių. Jie ilgai tylėjo, ir Franė nerimaudama laukė, kol Laris nutrauks tylą. Bet jis, regis, buvo visiškai pasinėręs savo mintyse. Pagaliau ištarė:

- Ar tu įsitikinusi dėl atspaudo? Tu *iš tikrųjų* manai, kad jis Haroldo?

- Taip. Aš iš karto supratau, jog tai Haroldo piršto atspaudas.

- O dabar apie tą daržinę su užrašu, - pasakė Laris. - Prisimeni tą vakarą, kai pirmąsyk sutikau tave, aš pasakiau, jog lipau į viršų? Ir kad Haroldas parašė savo inicialus ant gegnės?

- Taip.

- Ten buvo ne tik jo inicialai. Tavo irgi. Širdyje. Panašioje į tą, kurią įsimylėjęs vaikėzas išpjausto ant mokyklinio suolo.

- Koks košmaras, - dusliai ištarė ji, šluostydamasi akis.

- Tu neatsakai už Haroldo Lauderio poelgius, - Laris apglėbė jos ranką savo delnais ir spustelėjo. - Papasakok man viską. Nelaikyk savyje. Nes antraip... - jis stipriai suspaudė jos ranką. - Antraip tu tikrai gali išprotėti. Tau tiesiog būtina pagelbėti.

Laris patraukė rankas, ir jie truputį patylėjo.

- Tu manai, jog Haroldas ketina nužudyti Stju? - pagaliau paklausė jis. - Tu manai, jog viskas pažengė taip toli?

- Taip, - atsakė ji. - Aš iš tikrųjų manau, jog tai įmanoma. O galbūt jis nori išžudyti ir visą Komitetą. Bet aš nežinau, kas...

Jo ranka staigiai nusileido ant jos peties ir stipriai jį suspaudė, priversdama Franę nutilti. Tamsoje jo poza pasikeitė, akys plačiai atsimerkė. Lūpos nebyliai trūkčiojo.

- Lari? Kas...

- Kai jis nulipo apačion... - sumurmėjo Laris. - Jis nusileido žemyn paimti kamščiatraukį ar dar kažką.

- *Kaip?*

Laris lėtai atsigręžė į ją, tarsi jo galva būtų judėjusi ant surūdijusių vyrių.

- Žinai, - pasakė jis, - galbūt egzistuoja būdas, kaip šią problemą išspręsti. Aš negaliu to garantuoti, nes nežiūrėjau į tą knygą, bet... aš aiškiai nujaučiu... Haroldas skaito tavo dienoraštį ir daug ką sužino. Be to, jam kyla idėja. Velniais, jis netgi pajuto pavydą, kad ši mintis kilo tau pirmai. Argi ne visi įžymūs rašytojai vedė užrašus?

- Tu nori pasakyti, kad Haroldas turi dienoraštį?

- Tądien, kai atsinešiau vyno, jis nusileido į rūsį, o aš apžiūrėjau svetainę. Haroldas žadėjo pasikeisti baldus - chromas ir oda, kaip jis pasakė, - tad bandžiau įsivaizduoti, kaip tai atrodys. Ir židinyje pastebėjau prastai prigludusią plytą.

- TAIP! - šūktelėjo Franė taip garsiai, kad Laris pašoko. - Aną dieną, kai aš įsigavau vidun... ir atėjo Nadina Kros... aš *sėdėjau* ant židinio atbrailėlės... ir aš prisimenu tą judančią plytą, - ji vėl dirstelėjo į Larį. - Ir štai tu. Tarsi mudu kas nors prie jo būtų traukę...

- Sutapimas, - atsakė Laris, bet jo balse jautėsi įtampa.

- Nejaugi? Mudu abu buvome Haroldo namuose. Mudu abu pastebėjome išklibusią plytą. Ir mudu abu dabar čia. Tai sutapimas?

- Nežinau.

- Kas buvo po plyta?

- Dienoraštis, - lėtai atsakė jis. - Bent jau viršelis apie tai bylojo. Aš nebuvau atvertęs. Tuo metu pamaniau, kad jis gali priklausyti buvusiam namo šeimininkui, o ne Haroldui. Bet jeigu taip, tai nejaugi Haroldas būtų jo neaptikęs? Mudu abu pastebėjome plytą. Todėl įsivaizduokim, jog jis suranda dienoraštį. Net jeigu žmogus, gyvenęs name iki epidemijos, užrašė jame savo mažytes paslaptis - nuslėptų mokesčių sumą, seksualines fantazijas apie savo dukterį ar dar ką nors, - visos tos paslaptys negali būti *Haroldo* paslaptys. Supranti?

- Taip, bet...

- Merguželė, nenutrauk inspektoriaus Andervudo apmąstymų. Taigi, jeigu tos paslaptys nepriklauso Haroldui, kodėl gi jam vėl slėpti dienoraštį po plyta? Todėl, kad tai *jo* paslaptys. Tai buvo Haroldo *dienoraštis.*

- Kaip tu manai, ar jis dar ten?
- Galbūt. Manau, jog mums geriau patikrinti ir patiems įsitikinti.
- Dabar?
- Rytoj. Jis bus darbe, o Nadina paprastai dieną padeda elektrinėje.
- Gerai, - sutiko Franė. - Kaip tu manai, ar Stju reikia apie tai papasakoti?
- Kodėl gi truputį nepalaukus? Neverta skubinti įvykių, kol visko neišsiaiškinom patys. Dienoraštis galėjo dingti. Jame gali būti vien tik darbų, kuriuos reikia atlikti, sąrašas. Jame gali būti nekaltas įvykių aprašymas. Arba politinis Haroldo planas. Arba viskas gali būti užkoduota.
- Aš apie tai nepagalvojau. O ką mes darysime, jeigu tai bus... kas nors itin svarbaus?
- Tuomet, manau, privalėsime pateikti dienoraštį Laisvosios Zonos Komitetui. Tai dar viena priežastis, kodėl viską būtina atlikti kuo skubiau. Kitas posėdis - rugsėjo antrąją. Ir tuomet Komitetas nuspręs.
- O ar įstengs?
- Manau, kad taip, - atsakė Laris, bet jis irgi prisiminė tai, ką apie Komitetą pasakė Leo.
Franė nušoko nuo estrados.
- Man daug geriau. Ačiū, Lari, kad ėjai su manimi.
- Kur mes susitiksime?
- Skvere prieš Haroldo namą. Ar galėtum pirmą valandą?
- Puiku, - sutiko Laris. - Pasimatysim.
Franė su palengvėjusia širdimi patraukė namo. Jau daug savaičių jai nebuvo taip lengva. Kaip pasakė Laris, alternatyva dabar buvo visiškai aiški. Dienoraštis gali įrodyti, kad visi jų nuogąstavimai neturi pagrindo. Bet jeigu jis įrodys kitką... Gerai, tuomet tegul sprendžia Komitetas. Laris jai priminė, kad rugsėjo antrosios dienos vakare jie susitinka Niko ir Ralfo name, kuris buvo Beislaino kelio pabaigoje.
Kai Franė sugrįžo namo, Stju sėdėjo miegamajame, vienoje rankoje laikydamas flomasterį, o kitoje - sunkią knygą odiniu aplanku. Ant viršelio auksinėmis raidėmis buvo įspausta: “Kolorado valstijos kriminalinės teisės kodeksas”.
- Rimti skaitiniai, - pasakė Franė ir pabučiavo jį į lūpas.
- Niekai! - Jis švystelėjo knygą per kambarį, ir ši su trenksmu nukrito ant plataninės spintos. - Tai Elas Bandelas ją atnešė. Jis ir jo Juridinis komitetas ėmėsi darbo pasiraitoję rankoves. Jis nori poryt įvyksiančiame posėdyje pasikalbėti su Laisvosios Zonos Komitetu. O ką veikėte jūs, nuostabioji ledi?
- Kalbėjausi su Lariu Andervudu.
Jis atidžiai į ją pažiūrėjo:
- Frane, tu verkei?
- Taip, - atsakė ji, tvirtai atlaikydama jo žvilgsnį, - bet dabar man daug geriau. Daug.

- Dėl kūdikio?
- Ne.
- Tai kodėl?
- Aš tau papasakosiu rytoj vakare. Aš papasakosiu tau apie viską pasaulyje. O kol kas jokių klausimų. Gerai?
- Tai rimta?
- Stju, aš nežinau.

Jis ilgai, labai ilgai žiūrėjo į ją.
- Gerai, Frane. Aš tave myliu.
- Žinau. Ir aš tave myliu.
- Į lovą?

Ji nusišypsojo:
- Tik su tavimi.

Rugsėjo pirmoji galėjo tapti pilka, lietinga, nuobodžia, niekuo nepasižyminčia diena - bet ją pamiršti nebuvo lemta nė vienam Laisvosios Zonos gyventojui. Tai buvo diena, kai į šiaurinę Boulderio dalį sugrįžo elektros energija... bent jau kuriam laikui.

Dešimtą valandą ryto, stovėdamas prie elektrinės valdymo pulto drauge su Stju, Niku, Ralfu ir Džeku Džeksonu, Bredas Kičneris nervingai nusišypsojo ir ištarė:

- Švenčiausioji Mergele Marija, padėk man šiose lenktynėse nugalėti.

Jis stipriai paspaudė du mygtukus. Didžiulėje piltuvo formos salėje po jais užkaukė du generatoriai. Penketas vyrų prisiartino prie gigantiško pritemdyto stiklo ir pažvelgė žemyn, kur susirinko apie šimtas vyrų ir moterų, Bredo paliepimu užsidėjusių apsauginius akinius.

Generatoriai užkaukė garsiau.

Nikas akimis parodė Stju į lubas. Stju pažvelgė aukštyn, ir jo veidą nušvietė šypsena. Už pusiau perregimų panelių ėmė silpnai mirksėti fluorescencinės lempos. Generatoriai skleidė aukštą lygų gaudimą. Minia savanorių pagalbininkų apačioje surengė improvizuotas ovacijas, kai kurie raukėsi - po ilgadienio darbo su laidais jų rankos ištino ir peršėjo.

Dabar lempos degė ryškiai.

Nikui tai buvo tikra priešingybė siaubui, kai Šojoje užgeso šviesa - ne laidotuvės, o prisikėlimas.

Du generatoriai aprūpino elektros energija nedidelę Šiaurinio Boulderio dalį ir Šiaurės gatvės rajoną. Daugelis ten gyvenusių žmonių apie būsimus bandymus nežinojo, ir kai kurie iš jų puolė šalin, lyg juos vytųsi visos pragaro jėgos.

Nušvito televizorių ekranai. Melsvosios eglės gatvės name atgijo mikseris, bandydamas suplakti seniai sudžiūvusius kiaušinius su sūriu. Netru-

kus mikserio varikliukas perkaito ir sudegė. Tuščiame garaže, pūsdamas iš savo vidurių pjuvenas, užkaukė elektrinis pjūklas. Sušvito elektrinių krosnių degikliai. Senų plokštelių parduotuvėje pro stiprintuvą uždainavo Mervinas Gėjus; žodžiai buvo panašūs į svajonę apie praeitį, kuri įsikūnijo gyvenime: "Šokime... Rėkime... Linksminkimės... Šokime... Rėkime"... Klevo gatvėje užsidegė transformatorius, pakilo ryškiai raudonos kibirkštys, skriejo žemyn, apšvietė šlapią žolę ir geso.

Netikėtai vienas iš generatorių ėmė gausti aukštesne, beviltiškai liūdna gaida, ir netrukus pasirodė dūmai. Žmonės, stengdamiesi nepulti į paniką, susigūžė. Patalpoje pradėjo tvenktis ozono kvapas. Užkaukė sirena.

- Per aukštai! - užriko Bredas. - Velniai griebtų! Perkrova!

Jis puolė per kambarį ir paspaudė abu mygtukus. Generatoriaus gausmas ėmė tilti, bet iš apačios pasigirdo apsauginio stiklo prislopinti šauksmai.

- Šventas Dieve, - atsiduso Ralfas. - Vienas iš jų užsidegė.

Lempos virš jų priblėso, paskui užgeso. Bredas atplėšė valdymo salės duris ir išbėgo į aikštelę.

- Apliekite jį putomis! Greičiau! - suriko jis.

Į generatorių nukreipė kelis gesintuvus, ir ugnį užgesino. Patalpa vis dar pildėsi ozono kvapu. Stju, Nikas, Ralfas ir Džekas susibūrė aikštelėje už Bredo. Stju jam ant peties uždėjo ranką.

- Apgailestauju, kad viskas išėjo būtent taip, - pasakė jis.

Šypsodamasis Bredas atsigręžė į jį:

- Apgailestauji? Kodėl?

- Na, juk jis užsidegė, - paaiškino Stju.

- Taip! Žinoma! Ir kažkur Šiaurės gatvėje sudegė transformatorius. Mes pamiršome, velniai griebtų, mes pamiršome! Jie susirgo, jie numirė, bet jie neišjungė savo elektros prietaisų! Visame Boulderyje įjungti televizoriai ir viryklės, ir elektriniai degikliai. Didžiulė elektros perkrova. Tie generatoriai įrengti taip, kad vienoje vietoje apkrovai esant labai didelei, o kitoje mažesnei, vienas kitą blokuotų. Ir tas, kuris apačioje, bandė blokuoti, bet visi kiti buvo atjungti, supranti? - Bredas iš susijaudinimo vos nešokinėjo. - Geris! Prisimenate, kaip Indianoje iki pamatų sudegė Geris? - Jie linktelėjo. - Neįsitikinus sunku tvirtinti, bet tai, kas atsitiko čia, visiškai galėjo įvykti ir ten. Tikriausiai elektros energija išsijungė ne išsyk. Šiomis aplinkybėmis visiškai būtų pakakę vieno trumpo sujungimo. Generatoriai bandė blokuoti, bet blokuoti nebuvo ko. Todėl jie perdegė. Mums dar pasisekė, kad atsitiko tik tai, patikėkite mano žodžiu.

- Jeigu tu taip manai... - su abejone balse nutęsė Ralfas.

- Mums teks visą darbą atlikti iš naujo, bet tik su vienu motoru. Darbelio užteks. Bet... - Bredas spragtelėjo pirštais - nesąmoningas jaudinimosi gestas. - Mes nerizikuosime paleisti srovę, kol nebūsime visiškai tikri. Ar valiosime surinkti dar vieną darbininkų grupę? Apie tuziną vaikinų?

- Manau, kad taip, - atsakė Stju. - O kam?

- Išjunginėtojų komandai. Grupė vaikinų praeis per visą Boulderį ir išjungs viską, kas buvo palikta įjungta. Kol šito nepadarysime, mes nerizikuosime įjungti elektros energiją. Draugužiai, mes juk neturime gaisrininkų, - Bredas nervingai nusijuokė.

- Rytoj vakare įvyks Laisvosios Zonos Komiteto posėdis, - pasakė Stju. - Ateik, paaiškinsi, kam tau reikalingi žmonės, ir gausi pagalbininkų. Bet ar tu įsitikinęs, jog perkrovos nebebus?

- Žinoma, įsitikinęs, velniai griebtų! Taip nebūtų atsitikę ir šiandien, jeigu ne tokia daugybė paliktų įjungtų elektros prietaisų. Beje, kas nors turi nuvykti į šiaurinį Boulderį ir pažiūrėti, ar jis nesudegė.

Niekas nežinojo, juokauja Bredas ar ne. Kaip paaiškėjo, ten iš tiesų kilo keli nedideli gaisrai, daugiausiai nuo apšildymo prietaisų. Bet dėl dulksnojančio lietaus, nė vienas iš jų ypatingos žalos nepadarė. Ir vėliau Laisvosios Zonos gyventojai 1990 metų rugsėjo pirmąją prisimindavo kaip dieną, kai sugrįžo elektros energija, - nors tai truko ne daugiau kaip trisdešimt sekundžių.

O po valandos Franė riedėjo dviračiu skvero prieš Haroldo namą link. Šiaurinėje skvero dalyje, už piknikams skirtų staliukų, čiurleno upeliukas. Rytinę dulksną pakeitė tirštas rūkas.

Franė, ieškodama Lario, apsidairė, neišvydo jo ir atrėmė savo dviratį į medį. Kada šlapia žole ėjo prie sūpuoklių, vyriškas balsas ištarė:

- Čionai, Frane.

Sustingusi iš baimės, ji dirstelėjo į pastatą, kuriame buvo tualetai. Šio pastato centre, siauro praėjimo šešėlyje, slėpėsi aukšta figūra, ir vieną akimirką jai pasirodė... Paskiau figūra palinko į priekį ir pasirodė, jog tai Laris, mūvintis džinsais, chaki spalvos palaidine. Franė su palengvėjimu atsiduso.

- Aš tave išgąsdinau? - paklausė jis.

- Taip, truputį, - ji atsisėdo ant sūpuoklių. Širdies plakimas pamažu aprimo. - Aš pamačiau šešėlyje stovinčią figūrą...

- Atleisk. Nusprendžiau, jog taip bus saugiau, nors iš čia Haroldo namo ir nesimato. Regėjau, kaip tu privažiavai. Savo dviratį aš paslėpiau štai ten, - jis parodė į šalia žaidimų aikštelės stovintį žemą statinį.

Franė perstūmė savo dviratį tarp sūpuoklių ten pat. Patalpos viduje tvyrojo sudvisęs, nemalonus kvapas. Visur mėtėsi alaus skardinės, nuorūkos, kampe bolavo moteriškos kelnaitės, o prie įėjimo matėsi laužo žymės. Pastačiusi abu dviračius šalia, Franė išskubėjo į gaivų orą. Prieblandoje, be to, tvyrant tokiam kvapui, labai nesunkiai galėjai įsivaizduoti sėlinantį paskui ją Tamsos žmogų.

- Nuolat atidarytas viešbutėlis, ar ne? - sausai ištarė Laris.

- Tai buvo ne mano idėja, - Franės balsas truputį drebėjo. - Kad ir kas atsitiktų, Lari, bet šiandien vakare viską papasakosiu Stiuartui.

Laris linktelėjo:

- Taip, ir ne vien kaip Komiteto nariui. Jis juk dar ir policijos viršininkas.

Franė sunerimusi dvilktelėjo į jį. Iš tikrųjų, ji pirmą kartą pamanė, kad ši ekspedicija Haroldui gali baigtis kalėjimu. O ir jie patys ketino slapta įsigauti į svetimą namą bei jį apieškoti.

- Siaubinga, - atsiduso ji.

- Taip, nieko gero, - sutiko Laris. - Gal tu nori atsisakyti mūsų sumanymo?

Franė ilgai galvojo, paskui neigdama papurtė galvą.

- Gerai. Manau, jog mums bet kokiu atveju būtina viską išsiaiškinti.

- Ar tu įsitikinęs, kad jie išėję abu?

- Taip. Aš mačiau, kaip Haroldas anksti ryte važiavo į darbą. O visi elektrinės darbininkai iš anksto buvo pakviesti į bandomąjį paleidimą.

- Ar tu įsitikinęs, jog nėra ir Nadinos?

- Būtų velniškai įdomu, jeigu ją rastume namuose.

Franė sutikdama linktelėjo.

- Beje, Stju sakė, jog tikisi aprūpinti elektra didelę miesto dalį rugsėjo šeštąją.

- Tai bus didi diena, - pasakė Laris ir pamanė, kaip būtų šaunu atsisėsti kokioje nors salėje su didžiule gitara bei dar didesniu stiprintuvu ir sugroti - ką nors labai ilgo ir paprasto - visu garsu. Galbūt "Gloriją" arba "Pasivaikščiojimą su šunimi". Bet ką, tik ne "Mažyte, ar gali surasti savo vyrą?"

- Ko gero, - pritarė Franė. - Bet mums dėl viso pikto derėtų sugalvoti kokį nors pasiaiškinimą.

- Gal, - pasišaipė Laris. - Jeigu katras nors iš jų grįžtų, pasakyti, kad atėjome pasiūlyti užsiprenumeruoti žurnalą?

- Cha-cha, Lari.

- Galima pasakyti, jog atėjome jai pranešti, ką tu prieš kelias sekundes pasakojai apie elektros energiją. Jeigu ji namie.

Franė linktelėjo.

- Neblogai.

- Neapgaudinėk savęs, Frane. Ji įtarinės net jeigu pasakysime jai, jog ką tik pasirodė Jėzus Kristus ir dabar jis vaikštinėja užtvankos pakrante.

- Jeigu ji jaučiasi dėl ko nors kalta.

- Taip, jeigu jos sąžinė nešvari.

- Eime, - minutę pagalvojusi, tarė Franė. - Laikas.

Bet pasiaiškinimo neprireikė. Ilgas beldimasis į paradines, o paskui į užpakalines duris juos įtikino, kad Haroldo Lauderio namas tuščias. Tai buvo puiku - kuo ilgiau Franė galvojo apie jų sugalvotą priežastį, tuo neįtikinamesnė jinai jai atrodė.

- Kaip tu čia įsigavai praėjusį kartą? - paklausė Laris.

- Pro rūsio langą.

Jie apėjo namą, ir kol Franė stovėjo sargyboje, Laris nesėkmingai bandė atidaryti langelį.

- Galbūt, - pasakė jis, - bet dabar jis uždarytas.

- Ne, jis tiesiog užstrigo. Leisk pabandyti man, - bet ir jai nesisekė. Netrukus po to, kai ji čia įsibrovė, Haroldas ėmė labai kruoščiai uždarinėti visus langus ir duris. - Ir ką gi mums dabar daryti? - paklausė Franė.

- Išdaužkim.

- Lari, betgi jis *pamatys.*

- Na ir tegul. Jeigu jis neturi ką slėpti, tuomet pamanys, kad daužydami langus tuščiuose namuose paprasčiausiai smaginosi kažkokie pramuštgalviai. Namas iš tikrųjų *atrodo* ištuštėjęs, juk užuolaidos visur užtrauktos. O jeigu jis *turi* ką slėpti, labai sunerims. Juk jis užsitarnavo pasijaudinimą, teisingai?

Franė abejojo, bet nemėgino jį sulaikyti, kai Laris nusivilko palaidinę, apvyniojo ja ranką ir išdaužė rūsio langą. Žvangtelėjo stiklas.

- Štai taip, - Laris įsmuko vidun ir atsigręžė padėti jai. - Vaikeli, būk atsargi. Prašau nedaryti jokių klaidų Haroldo Lauderio rūsyje.

Laris sugriebė ją ir nuleido ant grindų. Jiedu kartu apžiūrėjo kambarį. Kroketo žaidimo rinkinys. Stalinis ledo ritulys su išmėtytais po jį įvairiaspalviais laidų ritinėliais.

- Kas tai? - pakeldama vieną iš ritinėlių, paklausė Franė. - Anksčiau čia jų nebuvo.

Laris gūžtelėjo pečiais:

- Galbūt Haroldas bandė išrasti pelėkautus.

Laris pakėlė po stalu stovėjusią dėžutę. Ant dangtelio buvo užrašas: “AUKŠČIAUSIOS KLASĖS KILNOJAMOJI RACIJA. ELEMENTAI Į RINKINĮ NEĮEINA”. Laris atidarė dėžutę, nors jau ir taip buvo aišku, jog ji tuščia.

- Vietoje pelėkautų konstravo raciją, - pasakė Franė.

- Ne, jos nereikia surinkinėti. Šitie dalykai parduodami surinkti. Galbūt jis ką nors patobulino. Tai taip panašu į Haroldą. Prisimeni, ką apie tokius siųstuvus kalbėjo Stju, kai jis, Haroldas ir Ralfas ieškojo motušės Abigeilės?

Franė linktelėjo, bet šitie laidų galiukai ją vis tiek neramino.

Laris padėjo dėžutę ant grindų ir pasakė tai, ką vėliau jis laikys buvus pačiu klaidingiausiu tvirtinimu savo gyvenime:

- Tai nesvarbu. Eime.

Jie užlipo laiptais, bet šį kartą durys viršuje irgi buvo uždarytos. Franė klausiamai pažvelgė į Larį, ir šis gūžtelėjo pečiais:

- Mes jau ir taip nuėjome pernelyg toli, teisybė?

Jis kelis kartus stumtelėjo duris pečiu, o paskiau iš visų jėgų smogė. Pasigirdo metalo džerkštelėjimas, spragtelėjimas, ir durys trankiai atsilapojo. Laris pakėlė nuo linoleumo iškritusį kaištį.

- Aš galiu tai įstatyti atgal, ir jis net nepastebės. Štai kaip tai daroma, jeigu šalia jūsų nagingas šaltkalvis.

- Kam? Jis vis tiek pamatys išdaužtą langą.

- Taip. Bet jeigu durys bus užrakintos, jis... kodėl tu šypsaisi?

- Gerai, įstatyk kaištį atgal. Bet kaip tu jį ketini uždaryti iš anos pusės?

Laris pagalvojo, paskui ištarė:

- Viešpatie, negaliu pakęsti nuovokių moterų, - jis įmetė kaištį į virtuvinės spintos stalčių. - Geriau žvilgtelėkim po plyta.

Jie įėjo į užtemdytą svetainę. Franės jaudinimasis sustiprėjo. Praeitą kartą Nadina neturėjo raktų. Dabar, jeigu jinai sugrįš, ji juos turės. Ir jeigu ji sugrįš, tai užklups juos pačiu laiku. Kokia karti ironija, jeigu pirmasis Stiuarto, kaip policijos viršininko, darbas bus suimti savo moterį už įsilaužimą į svetimą namą.

- Štai toji? - rodydamas į židinį, paklausė Laris.

- Taip. Greičiau.

- Gali būti, jog Haroldas perslėpė dienoraštį. - Haroldas taip ir buvo padaręs. Bet Nadina jį vėl padėjo po plyta. Franė su Lariu to nežinojo, tačiau kai Laris patraukė plytą į šalį, dienoraštis gulėjo kiaurymėje. Jie neatitraukė nuo jo akių. Netikėtai kambarys pasirodė labai tvankus, karštas, tamsus.

- Gerai, - pagaliau išspaudė Laris. - Ar mes ketiname juo gėrėtis ar visgi perskaitysime?

- Skaityk tu, - pasakė Franė. - Aš nenoriu prie jo nė prisiliesti.

Laris išėmė dienoraštį iš angos ir automatiškai nuo viršelio nubraukė balsvas dulkes. Pervertė. Buvo rašoma ypatingu "Hardhead" flomasteriu, kuris leido Haroldui vedžioti žodžius plona smulkia rašysena - labai skrupulingo žmogaus rašysena. Užrašai nebuvo padalyti į skyrelius. Bet kairėje ir dešinėje buvo paliktos paraštės, tokio lygios, kad jas, ko gero, nubrėžė liniuote.

- Jį perskaityti man neužteks ir trijų dienų, - toliau vartydamas dienoraštį, pastebėjo Laris.

- Nagi palauk, - sustabdė Franė ir per jo ranką atvertė kelis lapus atgalios. Čia žodžių srautas nutrūko ir užleido vietą apibrėžtam stačiakampiui. Įrašas jo viduje panėšėjo į moto:

Sekti paskui kieno nors žvaigždę - vadinasi, pripažinti kažkokios didesnės Jėgos, kažkokios Apvaizdos valdžią; ir visgi - kodėl pats sekimo aktas būtinai yra didesnės Jėgos apraiška? Jūsų DIEVAS, jūsų VELNIAS turi raktą nuo švyturio; paskutinius du mėnesius aš pernelyg ilgai ir atkakliai su tuo kovojau: bet kiekvienam iš mūsų jis suteikia galimybę savarankiškai PASIRINKTI KURSĄ.

HAROLDAS EMERIS LAUDERIS

- Ar tu supratai? - paklausė Laris.

Franė lėtai papurtė galvą:

- Manau, jog Haroldas norėjo pasakyti, esą sekti kuo nors - taip pat garbinga, kaip ir būti lyderiu. Bet vargu ar jis savo moto ketino pasakyti: "Neniokoti, negeisti".

Laris toliau vartė puslapius, ir aptiko dar penkis ar šešis apibrėžtus devizus.

- Oho! - aiktelėjo jis. - Frane, pažvelk į tai!

Manoma, kad dvi didžiausios žmonijos nuodėmės yra puikybė ir neapykanta. Nejaugi? Mano pasirinkimas - laikyti jas dviem didžiausiomis dorybėmis. Sutramdyti puikybę ir nuslopinti neapykantą, vadinasi, stengtis keisti pasaulį į gera. Bet sekti jomis, būti jų valdomam - kilniau, nes tai reiškia, kad pasaulis turi pasikeisti į gera tau. Aš padariau didelį atradimą.

HAROLDAS EMERIS LAUDERIS

- Tai kraštutiniškai suaudrinto proto tvarinys, - pastebėjo Franė. Staiga jai pasidarė šalta.

- Būtent tokios mintys ir pastūmėja mus į nemalonumus, - sutiko Laris. Jis greitai pervertė lapus iki pat pradžios. - Gaištam laiką. Pažiūrėsime, ką mes galime iš to pasisemti.

Nė vienas iš jų nežinojo, ką konkrečiai jie tikisi rasti. Perskaitė tik įmantriu Haroldo stiliumi užrašytus (atrodė, jog sunkiai paklūstantys sakiniai buvo išrasti specialiai jam) įrėmintus devizus ir atsitiktines frazes, kurios jiems nieko ypatinga nesakė.

Bet tai, ką jie išvydo dienoraščio pradžioje, buvo visiškai netikėta. Įrašas puikavosi pirmajame tituliniame puslapyje. Jis buvo kruopščiai pažymėtas apskritimu apibrauktu skaičiumi 1. Išskyrus devizų rėmelius, tai buvo vienintelė atžyma visame dienoraštyje. Jie perskaitė pirmą sakinį, laikydami dienoraštį taip, kaip du mokiniai chorinio dainavimo pamokoje

laiko natų sąsiuvinį, ir Franė, prispausdama ranką prie lūpų, dusliai aiktelėjo.

- Frane, šitą dalykėlį mums teks pasiimti su savimi, - pasakė Laris.

- Taip...

- Ir parodyti jį Stju. Nežinau, ar teisus Leo sakydamas, kad jis Tamsos žmogaus pusėje, bet Haroldas labai pavojingas. Tu juk pati supranti.

- Taip, - vėl pakartojo Franė. Jai pasidarė bloga. Štai kaip baigiasi dienoraščių reikalai. Atrodė, jog ji tai žinojo, žinojo nuo to akimirksnio, kai pamatė purviną nykščio atspaudą, ir ji kaip įmanydama stengėsi neapalpti, tik ne tai.

- Fran? Frane? Tau bloga? - Lario balsas. Iš toli.

Du pirmieji sakiniai iš Haroldo dienoraščio:

"Pats didžiausias malonumas šią nuostabią postapokaliptinę vasarą man būtų nužudyti tą misterį Gaidį Stiuartą Redmeną. Tikriausiai aš nužudysiu taip pat ir ją".

- Ralfai? Ralfai Brentneri, ar tu namuose? *Ku-kū, ar yra kas nors?*

Nadina su produktų krepšeliu rankoje stovėjo prieangyje ir žvilgčiojo vidun. Kieme nebuvo motociklų, tik pora stovinčių greta dviračių. Ralfas būtų ją išgirdęs, bet reikėjo pagalvoti ir apie nebylį. Kurčnebylį. Galima rėkti iki pamėlynavimo, ir jis neatsilieps, o visgi jis gali būti netoliese.

Nadina truktelėjo duris, ir šios pasirodė neužrakintos. Ji įžengė į nedidelį prieškambarį, pasitraukdama nuo smulkiai dulkiančio lietučio. Keturi laipteliai vedė į virtuvę, o ilgesni laiptai leidosi žemyn į pirmąjį aukštą, kur, pasak Haroldo, įsikūrė Androsas. Suteikusi veidui pačią geraširdiškiausią išraišką, Nadina, galvodama, kaip reikės pasiteisinti, jeigu Nikas bus ten, nusileido žemyn.

"Aš įėjau pati, nes žinojau - tu neišgirsi mano beldimo. Norėjau pasidomėti, ar bus antra pamaina, juk reikia sutaisyti tuos du perdegusius motorus. Ar Bredas tau apie tai ką nors sakė?"

Apačioje buvo tik du kambariai. Vienas iš jų - vienuolio celę primenantis miegamasis. Antrasis buvo kabinetas. Jame stovėjo stalas, didelis krėslas, šiukšlių krepšys, knygų spinta. Stalas buvo nuklotas prirašytais lapeliais, Nadina juos skubiai peržiūrėjo. Daugelis jų neatrodė reikšmingi - ko gero, Nikas tokiu būdu dalyvavo pokalbyje (*"Aš manau taip, bet ar nereikėtų jo paklausti, ar negalima padaryti paprasčiau?"* - buvo parašyta viename lapelyje). Kiti - atmintinės jam pačiam, mintys, metmenys. Keli tokie lapeliai jai priminė įrėmintus devizus iš Haroldo dienoraščio, kuriuos šis su sarkastiška šypsena vadino "Raktai Į Geresnį Gyvenimą".

Viename iš lapelių buvo parašyta: "*Pasikalbėti su Glenu apie prekybą. Ar kuris nors iš mūsų žino, kaip randasi prekyba? Prekių deficitas,*

juk taip? Arba pakitusi kokia nors rinka. Sugebėjimai. Tai gali tapti lemtingu žodžiu. Kas, jeigu Bredas Kičneris sumanys parduoti, o ne paprasčiausiai duoti? Arba gydytojas? Ar mes jiems mokėsime? Hm-m-m".

Kitas įrašas: *"Visuomenės gynyba - tai gatvė su dvipusiu eismu".*

Dar viena: *"Kaskart, kai mes kalbame apie įstatymą, mane visą naktį kankina Šojos košmarai. Matau, kaip jie stebi. Matau, kaip Čaildresas sviedžia savo vakarienę per kamerą. Įstatymas, įstatymas, ką gi mes darome su tuo prakeiktu įstatymu? Mirties bausmė. O dabar linksmesnė mintis. Kai Bredas vėl įjungs elektros energiją, įdomu, kiek praeis laiko, kol kas nors jo paprašys sukonstruoti elektros kėdę?"*

Nadina nusigręžė nuo prirašytų lapelių - su pasibjaurėjimu. Įdomu apžiūrinėti popierius žmogaus, kuris savo mintis gali reikšti tik raštu (vienas iš profesorių jos koledže mėgo kartoti, kad mąstymo procesas be artikuliacijos negali būti pilnavertiškas), bet ji atėjo čia kitu tikslu. Niko čia nebuvo, apskritai nieko nebuvo. Bet nevertėjo gaištant mėginti fortūnos.

Nadina vėl užlipo į viršų. Haroldas jai sakė, kad posėdis greičiausiai įvyks svetainėje. Tai buvo didžiulis kambarys su židiniu, ant grindų gulėjo pūkuotas raudono vyno spalvos kilimas. Visa vakarinė siena buvo stiklinė, akiai vėrėsi puikus vaizdas į Flatironus. Nadina pasijuto išstatyta visuotinei apžiūrai, kaip vitrinoje. Ji žinojo, kad išorinė termoplekso pusė jodizuota, tad lauke tegalėjai pamatyti savo atvaizdą, bet psichologinis pojūtis liko nepakitęs. Ji norėjo sumanymą atlikti kuo greičiau.

Pietinėje kambario pusėje Nadina surado tai, ko ieškojo, - didžiulę įmūrytą spintą, kurios Ralfas dar nesuspėjo išardyti. Joje kabėjo paltai, gulėjo kiti šilti drabužiai, ji buvo prigrūsta avalynės dėžučių.

Nadina mikliai išėmė iš krepšelio produktus, kurie tebuvo maskuotė. Po indeliais su tomatų pasta bei sardinėmis gulėjo avalynės dėžutė su dinamitu ir racija.

- Jeigu aš ją paliksiu spintoje, - prieš čia eidama, paklausė Nadina Haroldo, - ar papildoma užtvara neprislopins sprogimo jėgos?

- Nadina, - atsakė Haroldas, - jeigu šis įrenginys suveiks, o aš tuo abejoti neturiu priežasčių, jis nuneš ne tik šį namą, bet ir gerą pusę kalvos. Padėk ją į bet kokią nuošalią vietelę, kur iki susirinkimo niekas jos nepastebės. Spinta visiškai tiks šiam tikslui. Susprogusi papildoma užtvara atliks šrapnelio vaidmenį. Viskas bus kaip toje pasakoje apie siuvėją ir muses. Vienu smūgiu septynias. Tiktai šiuo atveju mes turime reikalą su būreliu politikierių.

Nadina, atstūmusi į šalį batus ir šalikus, įkišo dėžutę kuo giliau, pridengė ją daiktais ir uždarė spintos dureles. Štai taip. Darbas atliktas. Į gerą ar į blogą.

Paskubomis, nesidairydama atgalios, ji išskuodė iš namo, stengdamasi nepaisyti vis nerimstančio vidinio balso, balso, kuris prašė jos grįžti ir atjungti raciją ir dinamitą jungiančius laidus, meldžiantį viską mesti, kol tai neišvedė jos iš proto. Nes argi ne pamišimas jos laukia ateityje, dabar jau

po dviejų savaičių? Argi ne beprotybė bus vienintelė logiška jos kelio pabaiga?

Numetusi krepšį su produktais į bagažinę, ji atsisėdo ant savo "Vespos". Ir kol važiavo, balsas kuždėjo savo: *"Tu juk neketini jos ten palikti, ar ne? Tu juk nesirengi ten palikti tos bombos?"*

"Pasaulyje, kuriame žuvo tiek žmonių..."

Sunkiai suvokdama, kur ji važiuoja, Nadina kažkur pasuko.

"...pati didžiausia nuodėmė - atimti žmogaus gyvybę".

O čia netgi septynios gyvybės. Ne, galgi ir daugiau, nes Komitetas ketina išklausyti pakomitečių atstovų ataskaitas.

Nadina sustojo Beislaino kelio ir Brodvėjaus kampe. Ji ketino apsukti "Vespą" ir grįžti atgal. Nadina virpėjo kaip epušės lapas.

Vėliau ji taip ir nesugebėjo Haroldui tiksliai paaiškinti, kas gi atsitiko, - tiesą pasakius, ji ir nebandė to padaryti. Ją apėmė siaubas.

Nadinai prieš akis aptemo. Tamsa apgaubė kaip lėtai nusileidžianti, vėjyje plazdanti juoda uždanga. Kartkartėmis vėjas padvelkdavo stipriau, uždanga suplevendavo smarkiau, ir už šios širmos ji regėjo dienos šviesos atšvaitus ir visai neaiškiai tą tuščią kryžkelę. Bet uždanga nesitraukė, temdė regėjimą, ir netrukus ji pasiklydo. Ji apako, apkurto, prarado bet kokius pojūčius. Mąstanti būtybė, Nadinos ego, skendėjo tamsiame juodame kokone, kuris priminė jūros bangas arba kažkokią srovenančią substanciją.

Ir ji juto, kaip į ją skverbiasi *jis.*

Joje sukilo riksmas, bet išleisti garsą ji neturėjo burnos.

Įsiskverbimas: virsmas.

Ji nežinojo, ką reiškia šiedu podraug einantys žodžiai; ji tik žinojo, kad jie - tiesa.

Ji niekada anksčiau nieko panašaus neišgyveno. Vėliau, norėdama aprašyti šitą jausmą, ji rinko metaforas, bet jos visos netiko, išskyrus vieną:

Tu plauki ir ūmai, visiškai netikėtai, šiltoje tėkmėje patenki į ledinį srautą.

Tau suleidžia novokaino, ir dantistas pašalina dantį. Jis išraunamas visiškai be skausmo. Tu į baltą emaliuotą vonelę išspjauni kraują. Tavyje skylė: tu prakiurdinta. Ertmėn, kur dar prieš sekundę buvo dalis tavęs, gali įkišti liežuvio galiuką.

Tu stebi veidrodyje savo veidą. Žiūri labai ilgai. Penkias minutes, dešimt, penkiolika. Nemirksėdama. Tu žiūri su kažkokiu pasibaisėjimu, lyg tavo veidas būtų pasikeitęs, nelyginant Lono Čeinio jaunesniojo iš epopėjos apie vilkolakius. Pati sau atrodai nepažįstama, tarsi tamsiaveidis *Doppelgänger**. Psichas vampyras blyškia oda ir įkritusiomis akimis.

Tikrovėje nieko tokio neįvyko, bet atsitiko kaži kas labai panašaus.

Tamsos žmogus įėjo į ją, *ir jis buvo šaltas.*

---

* Antrininkas *(vok.).*

Kai Nadina atsimerkė, pirmiausiai pamanė, jog ji pabuvojo pragare. Pragaras buvo baltuma, kaip tezė Tamsos žmogaus antitezei. Ji regėjo baltą, dramblio kaulo spalvos, tarsi chloro kalkėmis išbalintą tuštumą. Baltuma, baltų balčiausia baltybė. Tai buvo baltas pragaras, ir jis plytėjo visur. Ji žiūrėjo į baltumą (buvo neįmanoma jos permatyti *kiaurai*), pakerėta, agonizuojanti, kai staiga suprato, jog jaučia "Vespos" sėdynę ir kad jos akipločio pakrašty ima rastis kita spalva - žalia.

Krustelėjusi Nadina išlaisvino savo žvilgsnį iš mirties taško. Ji apsidairė. Drebėjo lūpos, iš siaubo išsiplėtė vyzdžiai. Tamsos žmogus yra jos viduje, Flegas tūnojo joje, o kai jis įsiskverbė, tai nuslopino visus penkis jutimo organus, jos realybės pojūtį. Jis vairavo ją taip, kaip žmogus vairuoja mašiną arba sunkvežimį. Ir jis ją atvedė... kur?

Ji įsispitrijo į baltumą ir suprato, kad tai gatvės kino teatro ekrano drobė, boluojanti pieniškai balto apniukusios dienos dangaus fone. Pasisukusi Nadina išvydo neseniai ryškiai rožine spalva nudažytą užkandinės pastatą. Užrašas virš įėjimo skelbė: "SVEIKI ATVYKĘ PAS LINKSMUOSIUS DVYNIUS! MĖGAUKITĖS IR LINKSMINKITĖS PO ŽVAIGŽDĖMIS!"

Tamsa ją apgaubė kertant Beislaino kelią ir Brodvėjų. Dabar Nadina buvo Dvidešimt aštuntojoje gatvėje, beveik miesto pakraštyje, kelias vedė į... Longmontą, ar ne?

Jos viduje, jos smegenų gelmėse, it sustingę riebalai išliko *jo* prieskonis. Nadiną supo stulpeliai, metaliniai stulpeliai nelyginant sargybiniai; visi jie buvo penkių pėdų aukščio ir ant kiekvieno pritaisyta po gatvės kino garsiakalbį. Aikštelėse prieš kiną pro skaldą kalėsi žolė ir kiaulpienės. Nadina pagalvojo, kad "Linksmųjų dvynių" reikalai birželio viduryje kažin ar gerai klostėsi. Galima pasakyti, kad šou bizniui atėjo mirties sezonas.

- Kodėl aš čia? - sušnabždėjo ji.

Ji kalbėjosi pati su savimi ir atsakymo nelaukė. Todėl kai jai *atsakė,* iš jos krūtinės ištrūko siaubo klyksmas. Visos garsiakalbių kolonėlės kurtinančiai trankiai nukrito ant apaugusios žole skaldos tarsi mirusiųjų kūnai.

- NADINA! - suriaumojo kolonėlės, ir tai buvo *jo* balsas, ir kaip ji tuomet suklykė! Rankos šoktelėjo prie galvos, pirštai užkimšo ausis, bet visos kolonėlės įsijungė vienu metu, ir nuo to balso, kupino grėsmingos linksmybės ir mirtinai gąsdinančio gašlumo, nebuvo kur pasislėpti:

- NADINA, NADINA, O, KAIP AŠ NORIU MYLĖTI NADINĄ, SAVO VAIKELĮ, GRAŽUOLĘ...

- *Liaukis!* - suriko ji iš visų jėgų, bet jos balsas, palyginti su tuo griausmingu balsu, buvo toks tylus. Ir visgi vieną minutėlę balsas *iš tikrųjų*

liovėsi. Stojo tyla. Kaip milžiniško vabzdžio akys į ją žvelgė ant skaldos nukritę garsiakalbiai.

Nadina lėtai atitraukė rankas nuo ausų.

"Tu išprotėjai, - ramino ji pati save. - *Štai kas tau atsitiko. Laukimo įtampa... ir visi tie Haroldo žaidimai... priartino prie sprogimo... visa tai galų gale atvedė tave, brangioji, prie galutinės ribos, ir tu išprotėjai. Galbūt tai netgi į gerą".* Bet ji neišprotėjo, ir Nadina tai žinojo. Tai buvo daug blogiau nei įprasta beprotybė.

Tarsi patvirtindamas šį faktą, iš garsiakalbių sugriaudėjo balsas, primenantis už šelmystes vaikus barančio direktoriaus toną:

- NADINA, JIE ŽINO.

- Jie žino, - pakartojo ji. Nadina negalėjo pasakyti, kas tie jie ir ką jie žino, bet buvo visiškai įsitikinusi, jog tai neišvengiama.

- TU PASIELGEI KVAILAI. DIEVUI KVAILUMAS PATINKA, MAN - NE.

Žodžiai nugriaudėjo ir nuvilnijo aidu per dienos orą. Nadina visa peršlapo. Plaukai prilipo prie mirtinai išblyškusių skruostų, ją krėtė šiurpas. *"Kvaila,* - pamanė ji. - *Kvaila. Kvaila.* Aš žinau, ką šitie žodžiai reiškia. Aš manau. Aš manau, kad jie reiškia mirtį".

- JIE ŽINO VISKĄ... IŠSKYRUS APIE AVALYNĖS DĖŽUTĘ. DINAMITĄ.

Garsiakalbiai. Aplink garsiakalbiai, spokso į ją nuo baltos skaldos, stebeilija ją nuo kiaulpienių salelių, užvėrusių savo saulėtas galvutes po lietaus.

- EIK Į TEKANČIOS SAULĖS PLYNAUKŠTĘ. PASILIK TEN. IKI RYTOJAUS NAKTIES. KOL JIE SUSITIKS. O PASKIAU JUDU SU HAROLDU GALITE VYKTI PAS MANE.

Dabar Nadina pajuto tiesiog spinduliuojantį dėkingumą. Jie buvo kvaili... bet jiems taip didžiadvasiškai padovanojo dar vieną galimybę. Jie pakankamai svarbūs, nes dar gali pasitaisyti ir pasiteisinti. Ir greitai, labai greitai jinai bus su jais... ir tuomet ji *iš tiesų* išprotės. Nadina buvo tuo įsitikinusi, ir visa kita jau bus nebesvarbu.

- Galbūt Tekančios Saulės plynaukštė pernelyg toli, - pasakė ji. Balso stygos peršėjo, savo žodžius ji tegalėjo sušnibždėti. - Ji pernelyg toli nuo... nuo ko? - pagalvojo ji. - O! Taip! Teisingai! Nuo racijos. Signalas.

Atsako neišgirdo. Garsiakalbiai gulėjo ant žolės ir spoksojo į ją, - šimtai garsiakalbių.

Nadina nuspaudė "Vespos" starterį, ir variklis ėmė čiaudėti. Nuo galingo aido ji susiraukė. Garsas priminė šūvių salvę. Nadina norėjo pabėgti iš šios siaubingos vietos, šalin nuo tų įsispoksojusių į ją garsiakalbių.

Privalėjo pabėgti.

Apvažiuodama stulpelį, Nadina nesuvaldė motorolerio. Ji būtų išlaikiusi pusiausvyrą, jeigu būtų važiavusi asfaltu, bet užpakalinis "Vespos"

ratas slystelėjo skalda, ir Nadina parkrito, iki kraujo prikąsdama lūpą bei nusibrozdindama skruostą. Ji pakilo, plačiai atmerktose akyse sustingo siaubas, kūną krėtė šiurpas. Dabar ji buvo alėjoje, kuria mašinos patekdavo į gatvės kino teatrą. Ji rengėsi iš čia išvažiuoti. Nadina ketino išvažiuoti šalin. Jos veidą nušvietė dėkingumo šypsena. Ir staiga už jos šimtai garsiakalbių atgijo vienu metu, dabar balsas *dainavo.* Siaubingu, monotonišku *rečitatyvu:*

- AŠ PAMATYSIU TAVE... VISOSE ANKSTESNĖSE PAŽĮSTAMOSE VIETOSE... KURIOS MALONINA MANO ŠIRDĮ... VISĄ DIENĄ...

Nadina suinkštė. Ir tuomet pasigirdo kurtinantis juokas, bjaurus kvatojimas, kuris, atrodė, pripildė visą pasaulį.

- NADINA, VISKĄ DARYK GERAI, - griaudėjo balsas. - DARYK GERAI, MANO NUOTAKA, MANO VIENINTELE!

Gindama "Vespą" visu greičiu, Nadina nusigavo iki plento ir nuvažiavo atgal į Boulderį, palikusi už savęs balsą ir garsiakalbius... bet nusinešdama juos savo širdyje visam laikui.

Ji laukė Haroldo už autostoties kampo. Kai jis ją pamatė, Haroldo veidas sustingo ir išblyško.

- Nadina... - sušnabždėjo jis. Pintinėlė su pusryčiais išslydo iš jo rankų ir nukrito ant šaligatvio.

- Haroldai, - tarė ji. - Jie žino. Mes privalome...

- Tavo *plaukai,* Nadina, Viešpatie, tavo *plaukai...* - visas jo veidas tarsi pavirto vienomis akimis.

- *Paklausyk manęs!*

Atrodė, jog Haroldui pavyko susitvardyti.

- Ge-gerai. Kas?

- Jie įsigavo į tavo namus ir surado tavo dienoraštį. Ir jie išsinešė jį.

Haroldo veide emocijų kova: įniršis, siaubas, gėda. Pamažėle jos išnyko kaip į jūros gelmes atgal panirusios siaubingos būtybės ir pasirodė sustingusi šypsena.

- Kas? Kas tai padarė?

- Smulkmenų aš nežinau, be to, dabar tái nėra svarbu. Viena iš jų buvo Franė Goldsmit, aš tuo įsitikinusi. Antrasis - arba Beitmenas, arba Andervudas. Dar neaišku. Bet jie ateis tavęs, Haroldai.

- Iš kur tu žinai? - jis šiurkščiai sugriebė Nadiną už pečių, sumojęs, kad tai ji perslėpė dienoraštį į buvusią vietą po plyta. Jis purtė ją kaip skudurinę lėlę, bet Nadina žvelgė į jį nesibijodama. Tą ilgą ilgą dieną ji susidūrė akis į akį su baisesniais dalykais nei Haroldas Lauderis. - *Kale tu, iš kur žinai?*

- *Jis* man pasakė.

- Flegas? - ir sušnabždėjo: - Jis tau pasakė? Jis su tavimi kalbėjosi? Todėl *tai* ir atsitiko? - Haroldo šypsena buvo rūškana ir grobuoniška, panaši į Džeko Skerdiko vypsnį.

Jie stovėjo šalia parduotuvės. Vėl suspaudęs jai petį, Haroldas pasuko Nadiną į stiklą. Ji ilgai stebėjo į savo atspindį.

Nadinos plaukai pabalo. Visiškai. Juose nebeliko nė vienos juodos gijos.

"O, kaip aš noriu mylėti savo Nadiną".

- Eime, - tarė ji. - Mums reikia palikti miestą.

- Tiesiog dabar?

- Sutemus. O kol kas pasislėpsime ir surinksime viską, ko mums prireiks kelyje.

- Į vakarus?

- Ne iš karto. Rytoj vakare.

- Galbūt aš to nebenoriu, - sušnabždėjo Haroldas. Jis vis dar žiūrėjo į jos plaukus.

Nadina palytėjo juos rankomis.

- Per vėlu, Haroldai, - pasakė ji.

58 skyrius

Sėdėdami už virtuvės stalo, Franė ir Laris gėrė kavą. Apačioje Leo skambino gitara. Tai buvo puiki, 600 dolerių kainuojanti "Gibsono" firmos gitara, kurią jam Laris išrinko parduotuvėje. Be to, jis atnešė berniukui elementais maitinamą grotuvą ir apie tuziną muzikinių albumų su bliuzais. Dabar iš apačios, kur šalia Leo buvo Lusė, sklido visiškai padori Deivo van Ronko "Juodo vandens bliuzo" melodijos imitacija:

"Penkias dienas kas dieną lijo,
Dangus sutemo, surūdijo...
Ir mūsų mintys niūrios vėl...
Ir įlankoj kažkam nepasiseks šiandien".

Pro praviras duris Franė ir Laris matė Stju, kuris sėdėjo svetainėje savo pamėgtame krėsle su atverstu Haroldo dienoraščiu ant kelių. Jis taip sėdėjo nuo ketvirtos valandos. Dabar jau buvo devynios, gatvėje visiškai sutemo. Jis atsisakė vakarienės. Kai Franė į jį pažiūrėjo, Stju pervertė kitą puslapį.

Apačioje Leo sugrojo bliuzą, įsivyravo tyla.

- Jis gerai groja, tiesa? - paklausė Franė.

- Geriau, nei man kada nors pavykdavo ar pavyks, - gurkštelėjęs kavos, atsakė Laris.

Iš apačios netikėtai pasigirdo pažįstama melodija, nuo kurios Lario rankoje sustingo puodelis, o paskui žemas ir atsargus Leo balselis užtraukė:

"Vaikeli, aš nesitikėjau,
Ir nė kivirčo nesukėliau,
Bet aš norėčiau sužinoti -
Mažyte, ar gali surasti savo vyrą,
Kursai geriausias iš visų?
Mažyte, ar gali surasti savo vyrą?

Laris išlaistė šiek tiek kavos.
- Ak tu, - pratarė Franė ir rengėsi paimti skudurą.
- Aš pats, - pamėgino paprieštarauti jis.
- Ne, tu sėdėk, - ji paėmė skudurą ir greitai nusausino balutę. - Aš prisimenu šią dainą. Prieš epidemiją ji buvo tokia populiari. Tikriausiai Leo vienoje iš centro parduotuvių rado plokštelę.
- Tikriausiai.
- Koks buvo to vaikino vardas? To, kuris ją dainavo?
- Negaliu prisiminti, - atsakė Laris. - Popžvaigždelės įsižiebia greitai ir taip pat greitai užgęsta.
- Taip, bet vardas kažkoks labai pažįstamas, - pasakė ji. - Įdomu, kai žodis sukasi ant liežuvio galo.
- Taip, - sumurmėjo Laris.
Stju užvertė dienoraštį, ir Laris su palengvėjimu pamatė, kad Franė žiūri į Stju, kuris įėjo į virtuvę su pistoletu prie šono. Stju nešiojo ginklą nuo tada, kai jį išrinko policijos viršininku ir dažnai juokaudavo, jog kada nors pašaus pats save. Franė nemanė, jog tai juokinga. Stju atrodė giliai sunerimęs. Jis padėjo dienoraštį ant stalo ir atsisėdo. Franė norėjo įpilti jam kavos, bet Stju papurtė galvą ir uždėjo delną ant jos rankos.
- Ne, ačiū, mieloji, - jis pažvelgė į Larį. - Aš perskaičiau viską, ir man siaubingai įsiskaudo galva. Aš neįpratęs tiek daug skaityti. Paskutinė knyga, kurią štai taip perskaičiau iki paskutinio puslapio, buvo istorija apie triušius. Aš ją nupirkau sūnėnui ir susidomėjau... - susimąstęs jis nutilo.
- Aš ją skaičiau, - pasakė Laris. - Nuostabi knyga.
- Gyveno didelė triušių šeimyna, - pratarė Stju, - ir jie gyveno labai gerai. Jie buvo stambūs, nusipenėję ir nuolat laikėsi vienoje vietoje. Kažkas ten buvo ne taip, bet nė vienas iš triušių nežinojo, kas būtent. Atrodė, jog jie ir nenorėjo žinoti. Tik, matai, ten buvo tas fermeris...
Laris pratęsė:
- Jis paspendė spąstus, idant kartkartėmis galėtų pasigauti triušį ir sutaisyti iš jo kepsnį. Arba parduoti. Žodžiu, jis turėjo visą triušių fermą.
- Taip. Ir ten buvo vienas triušis. Sidabrinukas, jis netgi kūrė eilėraščius apie švytinčią vielą - naudojamą kilpoms, kuriomis fermeris gaudė

triušius. O Sidabrinukas *apie tai* kūrė eilėraščius. - Stiuartas lėtai papurtė galvą. - Štai ką man priminė Haroldas. Tą triušį.

- Haroldas ligonis, - tyliai ištarė Franė.

- Taip, - Stju užsirūkė. - Ir pavojingas.

- Ką gi mums daryti? Areštuoti jį? - paklausė Franė.

Stju pabarbeno į dienoraštį.

- Jis su ta moterimi Kros sumanė kažin ką, ir dėl to juodu su džiaugsmu pasitiks Vakaruose. Bet čia nepasakyta, ką būtent jie ketina padaryti.

- Dienoraštyje minima daug žmonių, kuriems Haroldas truputį palankesnis, - pastebėjo Laris.

- Ar mes jį areštuosime? - pakartojo savo klausimą Franė.

- Nežinau. Pirmiausiai norėčiau šį klausimą apsvarstyti Komiteto posėdyje. Lari, kas ten numatyta rytojaus vakarui?

- Bus svarstomi visuomeniniai ir asmeniniai reikalai. Bredas nori pakalbėti apie išjunginėtojų grupę. Elas Bandelas pateiks signalinę ataskaitą apie Juridinio komiteto veiklą. Leisk pagalvoti... Džordžas Ričardsonas, po to Čedas Norisas. Paskui jie išeis, ir liksime tik mes.

- Jeigu mes pasiliksime Elą Bandelą ir supažindinsime su Haroldo byla, ar jis sugebės tylėti?

- Manau, kad taip, - atsakė Franė.

Stju suirzęs pratarė:

- Apmaudu, kad su mumis nėra Teisėjo. Aš taip prie jo prisirišau.

Jie truputį patylėjo galvodami apie Teisėją ir apie tai, kur jis šiuo metu galėtų būti. Apačioje Leo, mėgdžiodamas Tomą Rašą, skambino "Sesutę Keit".

- Na ką gi, Elas tai Elas. Aš matau tik du įmanomus variantus. Mes privalome juos izoliuoti, bet, velniai griebtų, nesinorėtų jų sodinti už grotų!

- Ir ką gi tuomet daryti? - paklausė Laris.

Bet atsakė Franė:

- Išsiųsti.

Laris atsigręžė į ją. Stju, žiūrėdamas į cigaretės galiuką, pritariamai linktelėjo.

- Paprasčiausiai jį išvyti? - paklausė Laris.

- Ir jį, ir ją - abu, - atsakė Stju.

- Bet nejaugi tokiu atveju Flegas juos priims? - abejodama ištarė Franė.

Stju žvilgtelėjo į ją:

- Mieloji, tai ne mūsų problema.

Ji linktelėjo ir pagalvojo: *"O Haroldai, aš nenorėjau, kad viskas pakryptų štai taip. Ne, ne, jokiu būdu"*.

- Ar yra kokių nors idėjų apie tai, ką jie gali sumanyti? - paklausė Stju.

Laris gūžtelėjo pečiais:

- Stju, apie tai reikia pagalvoti bendrai. Bet kai ką aš visgi galiu numanyti.

- Pavyzdžiui?

- Elektrinė. Sabotažas. Teroristinis aktas prieš tave ir Franę. Tai pirma, kas man atėjo į galvą, - Laris pastebėjo, kaip išblyško Franė, bet kalbėjo toliau: - Nors jis ir nerašo apie tai tiesiai, bet aš manau, kad tą kartą jis su tavimi ir Ralfu patraukė ieškoti motušės Abigeilės, vildamasis susidurti su tavimi akis į akį ir nužudyti.

- Jis turėjo tokią galimybę, - sutiko Stju.

- Tikriausiai jis išsigando.

- Liaukitės, - dusliai ištarė Franė. - Prašau.

Stju pakilo ir sugrįžo į svetainę. Įjungęs raciją, jis greitai surado Bredą Kičnerį.

- Bredai! Čia Stju Redmenas. Klausyk. Ar tu negalėtum elektrinės apsaugai surinkti keletą tvirtų vaikinų?

- Žinoma, - pasigirdo Bredo balsas, - bet kodėl?

- Bredai, tai labai subtili tema. Aš girdėjau, kad kažkas mums nori pakenkti, - atsakydamas į keiksmažodžių srautą, Stju nusišypsojo į mikrofoną ir pastebėjo: - Suprantu tavo jausmus. Tai reikalinga šiandienos ir galbūt rytojaus nakčiai. Paskui mes ką nors sugalvosime.

Bredas pasakė, kad jo žinioje yra dvylika žmonių ir bet kuris iš jų su džiaugsmu nusuks diversantui sprandą.

- Tai siejasi su Ričiu Mofetu?

- Ne, tai ne Ričis. Aš vėliau tau viską paaiškinsiu, gerai?

- Gerai, Stju. Aš pastatysiu sargybą.

Stju išjungė raciją ir sugrįžo į virtuvę.

- Žmonės mums leidžia saugoti paslaptis, jeigu to reikia. Ir tai mane gąsdina. Tas plikas sociologas buvo teisus. Jeigu panorėtume, galėtume elgtis kaip karaliai.

Franė ant jo rankos uždėjo delną.

- Aš noriu, kad tu man kai ką pažadėtum. Jūs abu. Pažadėkite, kad šitą problemą mes išspręsime rytoj vakare Komiteto posėdyje. Aš noriu, kad viskas pasibaigtų kuo greičiau.

Laris linktelėjo:

- Ištrėmimas. Taip. Apie šią bausmę nepagalvojau, bet ji, ko gero - pats protingiausias sprendimas. Ką gi, mums su Leo ir Luse laikas namo.

- Pasimatysim rytoj, - pasakė Stju.

- Taip, - išeidamas burbtelėjo Laris.

Likus valandai iki aušros, rugsėjo antrąją Haroldas stovėjo ant Tekančios Saulės plynaukštės krašto ir žvelgė žemyn. Miestas skendėjo tamsoje. Nadina miegojo už jo mažoje dvivietėje palapinėje, kurią jie sprukdami iš Boulderio pasiėmė su kitais daiktais.

"Bet mes grįšime. Grąžinti skolas".

Tačiau sielos gilumoje Haroldas tuo abejojo. Tamsa gaubė ne tik jį. Iš sigimėliai, jie atėmė iš jo viską - Franę, jo savigarbą, paskui jo dienoraštį, o dabar ir jo viltį. Jis jautėsi nugalėtas.

Stiprus vėjas taršė jo plaukus, plaikstė palapinės kraštus. Už jo per miegus sudejavo Nadina. Dejonė buvo gąsdinanti. Haroldas pamanė, kad ji, kaip ir jis, taip pat buvo nelaiminga, - galbūt dar nelaimingesnė. Dejonė liudijo, kad jos sapnai nėra malonūs.

"Bet aš išsaugosiu protą. Aš sugebėsiu tai padaryti. Jeigu aš nusileisiu žemyn į tai, kas manęs laukia, išsaugojęs sveiką protą, tai jau šis tas. Šis tas".

Haroldas pagalvojo: kur jie, Stju ir jo draugai, apsupę jo mažą namą? Ar jie laukė, kol jis ateis, kad suimtų ir įmestų jį kalėjiman? Jis įeis į istorijos knygą, - jeigu dar liko viską užrašinėjančių nevispročių, - kaip pirmasis Laisvosios Zonos belaisvis. Sveiki atvykę, sunkūs laikai. Ką gi, laukti jiems teks ilgai, labai ilgai. Jis leidosi avantiūron ir pernelyg aiškiai prisiminė, kaip Nadina, palietusi savo baltus plaukus, pasakė: *"Per vėlu, Haroldai".* Jos akys buvo tarsi negyvėlės.

- Gerai, - sušnabždėjo Haroldas, - prasiveršim.

Aplink jį medžiuose švilpė rugsėjo vėjas.

Laisvosios Zonos Komiteto posėdis prasidėjo praslinkus keturiolikai valandų Ralfo Brentnerio ir Niko Androso namo svetainėje. Stju sėdėjo krėsle ir tyliai alaus skardine bilsnojo į stalo kraštą.

- Manau, jog mums reikia pradėti tiesiog dabar.

Glenas sėdėjo šalia Lario ant židinio atbrailos išlinkio, nugara į Ralfo užkurtą ugnį. Nikas, Siuzana Štern ir pats Ralfas įsitaisė ant sofos. Nikas laikė paruoštus bloknotą ir tušinuką. Bredas Kičneris, laikydamas alaus skardinę, stovėjo tarpduryje ir kalbėjosi su bemaišančiu škotišką viskį su soda Elu Bandelu. Džordžas Ričardsonas ir Čedas Norisas pro stiklinę sieną gėrėjosi saulėlydžiu virš Flatironų. Franė sėdėjo atsirėmusi nugara į sieninės spintos, kurioje Nadina padėjo bombą, duris. Prie Franės kojų stovėjo krepšys su Haroldo dienoraščiu.

- Tylos! Prašyčau tylos! - garsiau pabeldęs, kreipėsi Stiuartas. - Pliki, ar tavo magnetofonas veikia?

- Puikiai, - atsakė Glenas. - Aš matau, rytų teksasieti, kad tavo liežuvis irgi puikios darbinės formos.

- Aš truputį jį patepiau, ir dabar visiška tvarka, - šypsodamasis atrėmė Stju. Jis apžvelgė vienuolika svetainėje susirinkusių žmonių. - Ką gi... mes turime daug svarbių reikalų, bet pirmiausiai norėčiau padėkoti Ralfui už stogą virš galvos, gėrimus ir užkandą...

"O jis išties puikiai tvarkosi", - pamanė Franė. Ji bandė įvertinti, kaip Stju pasikeitė palyginti su ta diena, kai ji su Haroldu sutiko jį pirmą kartą.

bet neįstengė. Neįmanoma objektyviai spręsti apie labai artimo žmogaus elgesį, nusprendė Franė. Bet ji žinojo, kad pirmojo susitikimo metu Stju tikrai būtų ėmęs juoktis, jeigu kas nors būtų pasakęs, jog jis vadovaus beveik tuzino žmonių susirinkimui... Nuo minties apie tai, kad vadovaus daugiau nei tūkstančio Laisvosios Zonos gyventojų susirinkimui, jis tikriausiai būtų pašokęs iki debesų. Gi dabar ji žiūrėjo į Stju, kuris, jei ne šis gripas, nebūtų tokiu tapęs. "*Brangusis, tai tave pateisina,* - pamanė ji. - *Aš galiu kiek tinkama apraudoti praeitį, bet vis tiek tavimi labai didžiuojuosi ir tave stipriai myliu...*" Ji truputį pasimuistė, patogiau atsiremdama į spintos duris.

- Pirmiausiai kalbės mūsų svečiai, - paskelbė Stju, - o paskui trumpas uždaras pasitarimas. Ar yra prieštaravimų?

Prieštaravimų nebuvo.

- Gerai, - pasakė Stju. - Užleidžiu vietą Bredui Kičneriui. Klausykite atidžiai, jis rimtas žmogus.

Tai sukėlė nuoširdžių plojimų bangą. Visas degdamas ir taisydamasis kaklaryšį, Bredas išėjo į kambario vidurį, pakeliui apversdamas kėdę.

- Aš. Išties. Džiaugiuosi. Būdamas. Čia, - monotoniškai ir lėtai ištarė Bredas. Atrodė, kad jis būtų buvęs daug laimingesnis atsidūręs bet kurioje kitoje vietoje, netgi Pietų ašigalyje, ir kalbėtųsi su būreliu pingvinų. - E-e... a-a... - jis nutilo, pasižiūrėjo į savo užrašus, paskiau jo veidas nušvito. - Elektra! - atrodydamas kaip didžiulį atradimą padaręs žmogus, sušuko jis. - Elektros energiją beveik pavyko sugrąžinti. Štai taip, - jis dar truputį pavartė savo užrašus. - Vakar ėmė veikti du generatoriai, ir, kaip jūs žinote, vienas iš jų dėl perkrovos perdegė. Na... jūs žinote, apie ką aš kalbu.

Nuvilnijo šnabždesys, ir Bredas pasijuto laisviau.

- Taip atsitiko todėl, kad išplitus epidemijai liko labai daug įjungtų elektros prietaisų, o kiti generatoriai neveikė ir negalėjo sumažinti perkrovos. Mes galime susidoroti su šia problema, paleidę kitus generatorius - dėl to užtektų trijų ar keturių, - bet tai mūsų neišgelbės nuo gaisrų pavojaus. Todėl mes turime išjungti viską, kas įmanoma. Virykles, elektros šildytuvus ir kitką. Aš manau, kad greičiau ir paprasčiau būtų pereiti per visus tuščius namus ir atjungti saugiklius. Suprantate? Ir dar aš manau, kad mums reikia imtis elementarių priešgaisrinio saugumo priemonių. Aš imuosi atsakomybės patikrinti priešgaisrinę padėtį rytiniame Boulderyje ir...

Židinyje jaukiai traškėjo malkos. "Viskas bus gerai, - galvojo Franė. - Haroldas ir Nadina kažkur išsinešdino be pašalinių pagalbos, ir galbūt tai į gerą. Problema palengvėjo, ir Stju dabar saugus. Vargšeli Haroldai, man tavęs gaila, bet vis dėlto dabar aš labiau jaučiu baimę nei gailestį. Gailestis visgi liko, ir aš bijau to, kas tau gali atsitikti, bet džiaugiuosi, kad tavo namas tuščias, ir judu su Nadina pasišalinote. Aš džiaugiuosi, kad jūs palikote mus ramybėje".

Haroldas dzen budistų vienuolio poza sėdėjo ant piknikams skirto stalo. Kojos sukryžiuotos, mąslus, nutolęs žvilgsnis. Jis užsikorė į šią šaltą nuošalią vietą, kur Nadina negalėjo jo pasiekti, ir tai ją baugino. Rankose jis laikė nešiojamą radijo siųstuvą - antras toksai pat dabar gulėjo Ralfo namuose avalynės dėžutėje. Kalnų vaizdas gniaužė kvapą. Rytuose - už dešimties ar keturiasdešimties mylių - žemė, pereidama į tipišką amerikietišką Vidurio Vakarų peizažą, darėsi lygesnė ir tirpo melsvoje horizonto migloje. Naktis jau nusileido ant šios pasaulio dalies. Už jų nugarų ką tik anapus kalnų pasislėpė saulė, apgaubdama juos auksiniu, tiesiog akyse tirpstančiu švytėjimu.

- Kada? - paklausė Nadina. Ji buvo siaubingai sudirgusi, ją traukė į tualetą.

- Labai greitai, - atsakė Haroldas. Jo pašaipa perėjo į salsvą šypseną. Nadina šios išraiškos negalėjo paaiškinti, nes niekada anksčiau Haroldo veide jos nematė. Šypsena nenuslinko nuo Haroldo veido kelias minutes. Haroldas atrodė laimingas.

Komitetas vieningai nubalsavo, kad Bredas suburtų dvidešimt žmonių į savo išjunginėtojų komandą. Ralfas Brentneris sutiko pripildyti dvi gaisrines mašinas iš vandens saugyklos, ir kai Bredas kitą kartą įjungs generatorius, pastatyti jas elektrinės teritorijoje.

Po to kalbėjo Čedas Norisas. Susikišęs rankas į kelnių kišenes, jis ramiai pasakojo apie per tris paskutines savaites Laidojimo komiteto nuveiktą darbą. Jis pranešė, kad iš viso palaidota dvidešimt penki tūkstančiai lavonų - daugiau nei aštuoni tūkstančiai per savaitę.

- Arba mes laimės vaikai, arba mus globoja Viešpats, - pasakė jis. - Laikraščių sukeltas triukšmas smarkiai mums padėjo. Kitame tokiame pat mieste mums būtų prireikę ne mažiau kaip metų.Iki spalio pirmosios mes palaidosime dar apie dvidešimt tūkstančių epidemijos aukų; galbūt daugiau laiko prireiks pavienių aukų paieškai, bet aš noriu, kad jūs žinotumėte: darbas vyksta. Nemanau, jog irstančiuose kūnuose slypinčios ligos sukels realią grėsmę.

Franė grįžtelėjo pasižiūrėti į baigiančią degti horizonte dieną. Kalnų viršūnių auksas ėmė blėsti. Netikėtai ji pajuto viską apimantį baisų ilgesį.

Buvo be penkių minučių aštuonios.

Jeigu ji nebūtų nuėjusi į krūmus, tai būtų pridariusi tiesiai į kelnaites. Nusilengvinusi Nadina sugrįžo. Haroldas kaip ir anksčiau sėdėjo ant stalo, laikydamas rankose raciją. Jis ištraukė anteną.

- Haroldai, - šūktelėjo ji. - Laikas eina. Jau po aštuonių.

Jis abejingai pažvelgė į ją.

- Jie, pliaukšėdami vienas kitam per nugaras, posėdžiaus gerą nakties pusę. Kai ateis laikas, aš paspausiu mygtuką. Nesijaudink.

- *Kada?*

Haroldo šypsena tapo platesnė:

- Kai tik sutems.

Franė vos nesudejavo, kai šalia Stju atsistojo Elas Bandelas. Posėdis tęsis ilgai, o ji netikėtai panoro atsidurti savo namelyje, kuriame jie būtų tik dviese. Tai buvo ne tik nuovargis ir tikrai ne vien ją užplūdęs ilgesys. Visiškai netikėtai jai kilo noras palikti šį namą. Toks jausmas buvo be priežasties, bet labai stiprus. Ji norėjo iš čia išeiti. Tiksliau, ji norėjo, kad išeitų visi. “Tiesiog man sugedo nuotaika, - tikino ji pati save. - Nėščios moters kaprizai, štai ir viskas”.

- Per paskutinę savaitę Juridinis komitetas rinkosi keturis kartus, - kalbėjo Elas. - Aš trumpai paaiškinsiu pačią esmę. Sistema, kurią mes pasirinkome, primena tribunolą. Jo nariai bus renkami priverstinai, kaip kažkada buvo renkami rekrūtai...

- Oho! - aiktelėjo Siuzana. Ją palaikė visuotinis juokas.

- Bet, - nusišypsojo Elas, - mano manymu, tarnyba tokiame tribunole bus daug malonesnė nei karinės tarnybos sunkumai. Tribunolą sudarys trys pilnamečiai piliečiai - nuo aštuoniolikos ir vyresni, - kurie tarnaus šešis mėnesius. Jų vardus ištrauks iš didelio būgno, kuriame bus sumaišomos kortelės su visų pilnamečių Boulderio gyventojų vardais.

Laris pakėlė ranką:

- Ar jie gali atsisakyti, jei turės svarių priežasčių?

Raukydamasis, kad jį pertraukė, Elas atsakė:

- Aš kaip tik ketinau apie tai pakalbėti. Jie gali...

Franė pasimuistė, ir Siuzana žvilgtelėjo į ją. Franė to nepastebėjo. Ji buvo išsigandusi - išsigandusi savo pačios nepagrįstos baimės, jeigu, žinoma, apskritai taip gali būti. Iš kur visa tai, kokia šio dusinančio, panašaus į klaustrofobiją jausmo priežastis? Ji žinojo, jog nepagrįstus jausmus reikia ignoruoti... bent jau šitaip buvo ten, praeities pasaulyje. Bet kaipgi tuomet vertinti Tomo Kaleno ir Leo Rokvėjaus transą?

"Išeik iš čia, - netikėtai suriko vidinis balsas. - *Išvesk visus iš čia!"*

Bet tai buvo beprotybė. Ji vėl sujudėjo ir nusprendė nieko nesakyti:

- ...atleisti, jeigu žmogus to panorės, bet aš nemanau...

- Kažkas artėja, - pašokdama ant kojų, netikėtai pasakė Franė.

Pauzė. Visi išgirdo greitai Beislaino keliu atriedančio motociklo gausmą. Pyptelėjo signalas. Ir netikėtai Franę apėmė panika.

- Paklausykite, - šūktelėjo ji, - jūs visi!

Veidai, nustebinti ir susikaupę, atsigręžė į ją.
- Frane, ar tu... - Stiuartas pajudėjo jos link.
Ji skausmingai nurijo seiles, lyg jai ant krūtinės būtų uždėtas trukdantis kalbėti sunkus svoris.
- Mes turime iš čia išeiti. Tiesiog... dabar.

Buvo aštuonios valandos dvidešimt penkios minutės. Išnyko paskutiniai dienos atšvaitai. Laikas. Haroldas įsitempęs išsitiesė ir pakėlė raciją prie lūpų. Jo pirštas lengvai lietė mygtuką "PALEIDIMAS". Jis spustelės ir susprogdins juos, pasiųsdamas į pragarą, taręs...
- Kas tai? - Nadina, viena ranka rodydama žemyn, kitą uždėjo jam ant peties. Toli priekyje Beislaino keliu it gyvatė vinguriavo žiburėlių grandinė. Visiškoje tyloje jie girdėjo tolimą daugybės motociklų gausmą. Haroldas pajuto lengvą nerimą, bet valios pastangomis bematant jį apmaldė.
- Palik mane, - pasakė jis.
Nadinos ranka nukrito nuo jo peties. Jos veidas visiškoje tyloje atrodė lyg blyški dėmė. Haroldas paspaudė mygtuką.

Franė niekada taip ir nesuprato, kas juos išjudino: motociklai ar jos žodžiai. Bet jie judėjo nepakankamai greitai. Tai visada liks jos atmintyje: jie judėjo *nepakankamai* greitai.
Stju pirmasis iššoko už durų; motociklų gausmas. Šie su įjungtais žibintais važiavo per tiltą, kuris buvo permestas per griovą šalia Ralfo namų. Stju instinktyviai čiuptelėjo savo revolverį. Durys atsidarė, ir jis, manydamas, jog tai Franė, atsigręžė. Bet ne, tai buvo Laris.
- Kas atsitiko, Stju?
- Nežinau. Bet geriau išsiaiškinti.
Paskui motociklai pririedėjo arčiau, ir Stju mažumėlę atsipalaidavo. Jis pažino Diką Volmeną, berniūkštį Džerindžerį, Tedį Veizaką ir daugelį kitų. Dabar jis turėjo sau prisipažinti, ko bijojo labiausiai: kad tuos riaumojančius motociklus vairuoja priešiškų Flego pajėgų prasiveržimo būrys, kad tuojau pat prasidės karas.
- Dikai! - šūktelėjo Stju. - Kokio velnio?
- *Motušė Abigeilė!* - mėgindamas perrėkti motociklų gausmą, šaukė Dikas. Prie namo artėjo vis daugiau ir daugiau motociklų, o Komiteto nariai susibūrė priebutyje. Tai buvo nelyginant kokia karnavalinė eisena su švytinčiomis ugnimis ir persipynusiais šešėliais.
- *Kas?!* - šūktelėjo Laris. Nustumdami juodu su Stju iki pat priebučio krašto, susitelkė Glenas, Ralfas ir Čedas Norisas.

- *Ji sugrįžo!* - bandydamas užgožti motociklus, Dikas be maža ko rėkė. - *O, jos būklė siaubinga! Mums reikia gydytojo... Viešpatie, mums reikia stebuklo!*

Džordžas Ričardsonas išėjo į priekį:

- Senutė? Kur?

- Nagi, gydytojau! - šūktelėjo Dikas. - Klausimai vėliau! Dėl Dievo, paskubėk!

Ričardsonas užšoko ant užpakalinės sėdynės ir įsitvėrė į Diką Volmeną. Šis apsisuko ir vesdamas įkandin savęs virtinę motociklų nudūmė tolyn.

Stju susižvalgė su Lariu. Laris atrodė priblokštas, tą patį jautė ir Stju... bet šio galvoje tvenkėsi kažkoks debesis, ir neišvengiamai lemtingos pražūties pojūtis pripildė visą jo esybę.

- Nikai, eime! *Eime!* - spausdama jo petį, šūktelėjo Franė. Nikas stovėjo kambario viduryje, jo veidas sustingo.

Jis negalėjo kalbėti, bet ūmai viską perprato. Jis *žinojo.* Žinojimas atėjo iš niekur ir drauge iš visur.

"Kažkas yra toje spintoje".

Jis per jėgą atstūmė Franę.

- Nikai!

"EIK!!!" - paragino jis mostu.

Ji pasišalino. Nikas atsigręžė į spintą, atplėšė duris ir lyg paklaikęs ėmė raustis daiktų krūvoje, melsdamas Dievą, kad nebūtų per vėlu.

Netikėtai šalia Stju pasirodė Franė, jos veidas buvo baltesnis už drobę, akys išsiplėtusios iš siaubo. Ji įsikibo į jį.

- Stju... Nikas vis dar ten... kažkas... kažkas...

- Frane, apie ką tu kalbi?

- *Mirtis!* - suriko ji. - *Aš kalbu apie mirtį, O NIKAS VIS DAR TEN!*

Jis patraukė šalin šalikus, pirštines ir kažką *pajuto.* Avalynės dėžutę. Jis sugriebė ją ir staiga lyg piktojo burtininko valia iš vidaus pasigirdo Haroldo Lauderio balsas.

- *Kas atsitiko Nikui?* - purtydamas ją už pečių, rėkė Laris.

- Mums reikia jį išsivesti - kažkas atsitiks, kažkas siaubinga...

Elas Bandelas šūktelėjo:
- Kas darosi, Stiuartai?!
- Nežinau, - atsiliepė Stju.
- *Stju, maldauju, reikia iš ten išvesti Niką!* - Franė irgi kone rėkė.
Ir tuo metu namas už jų sprogo.

Kai mygtukas buvo nuspaustas, stojo kapų tyla, kurią jis turėjo užpildyti. Haroldas vis taip pat sėdėjo ant stalo sukryžiavęs kojas ir stengėsi susikaupti.

Paskui jis pakėlė ranką ir prakalbo tvirtai, bet nelabai garsiai:
- Kalba Haroldas Emeris Lauderis. Aš tai darau savo valia.

Žodį "kalba" pasveikino baltai žydra kibirkštis. Po žodžių "Haroldas Emeris Lauderis" plykstelėjo ugnies kamuolys. Silpnas, nutolęs trenksmas, lyg vyšnios kauliukas būtų nukritęs skardinėn, pasiekė jų klausą tariant: *"Aš tai darau",* o kai jis užbaigė: *"Savo valia"* - ir nušveitė šalin pasitarnavusią raciją, kalno papėdę užliejo liepsna.
- Štai ir viskas, - tyliai pasakė Haroldas.

Nadina įsikibo į jį - lygiai taip pat, kaip prieš sekundę Franė įsikibo į Stiuartą:
- Mes privalome įsitikinti. Privalome tikrai žinoti, jog tai juos sunaikino.

Haroldas žvilgtelėjo į ją, paskui mostelėjo žemai plintančios ugnies pusėn:
- Nejaugi tu manai, jog kas nors gali ten išgyventi?
- Aš... Aš n-ne ž... i-i-nau, Haroldai, aš... - Nadina nusisuko, susigriebė rankomis už pilvo, ją supykino. Pasigirdo grubus atsiraugėjimo garsas. Haroldas smerkiamai žiūrėjo į ją. Pagaliau ji atsisuko, balta, svyrinėdama, "Kleenex" servetėle šluostydama lūpas.
- Na, o dabar?
- Dabar, manau, mes patrauksime į vakarus, - atsakė Haroldas. - Jeigu tik tu nesirengi nusileisti žemyn ir pasidomėti minios nuotaikomis.

Nadina suvirpėjo.

Haroldas, nušokęs nuo stalo, susiraukė nuo nutirpusias kojas badančių adatėlių.
- Haroldai... - Nadina pamėgino prie jo prisiliesti, bet jis atsitraukė. Nekreipdamas į ją dėmesio, jis ėmė ardyti palapinę.
- Aš manau, kad mums geriau palaukti iki rytojaus... - nedrąsiai kreipėsi.
- Žinoma, - įgėlė jis. - Kad dvidešimt arba trisdešimt žmonių, pasilinksminimo dėlei sėstų ant savo motociklų ir mus sučiuptų! Ar tu kada nors girdėjai, kaip pasielgė su Musoliniu?

Ji mirktelėjo. Haroldas suvyniojo palapinę ir stipriai užveržė diržus.

- Ir daugiau mes prie vienas kito nesiliečiame. Tai baigta. Flegas pasiekė, ko norėjo. Mes sunaikinome Laisvosios Zonos Komitetą. Jie nušluoti nuo žemės paviršiaus. Jie gali paleisti savo elektrinę, bet kaip funkcionuojanti grupė jie nušluoti. Nadina, *jis* duos man moterį, prieš kurią tu atrodysi it daržo baidyklė. O tu... tu gausi *jį*. Laimingos dienelės, ar ne?

- Haroldai... prašau... - Nadina verkė. Haroldas gaisro pašvaistės atšvaituose regėjo jos veidą ir pajuto gailestį. Tačiau suskubo išstumti gailestį iš savo širdies kaip neprašytą svečią girtuoklėlį, mėginusį įeiti į jaukią kaimo taverną, kurioje visi puikiai vienas kitą pažįsta. Nepataisomas žmogžudystės faktas jos širdyje liks visam laikui - ir šis suvokimas skaudžiai atsispindėjo jos akyse. Nuo šiol jiems lemta nešti šią sunkią naštą.

- Pratinkis, - ciniškai ištarė Haroldas. Jis ėmė rišti palapinę prie savo motociklo bagažinės. - Ten apačioje jiems galas, kaip galo sulaukė ir mirusieji nuo gripo epidemijos. Viešpats išvyko prasiblaškyti bei pažvejoti, ir grįžti Jis ketina negreitai. Žemėn nusileido neįžvelgiama tamsa. Dabar vairuoja Tamsos žmogus. Būtent *jis*. Tad pratinkis, - Nadina prislopintai sudejavo. - Važiuojam, Nadina. Prieš dvi minutes šios įdomios rungtynės baigėsi. Padėk man supakuoti visą šį mėšlą. Iki saulėtekio aš ketinu nuvažiuoti apie šimtą mylių.

Po akimirkos Nadina į sunaikinimus atsisuko nugara - sunaikinimus, kurie iš didelio aukščio atrodė tokie nereikšmingi, - ir padėjo Haroldui surinkti daiktus. O po ketvirčio valandos, palikę už savęs gaisro pašvaistę, skrosdami vėsią vėjuotą tamsą, jie nudūzgė į vakarus.

Franei Goldsmit šios dienos pabaiga buvo neskausminga ir paprasta. Nugara ji pajuto šiltą oro bangą ir netikėtai nuskriejo į naktį.

"Kas per velnias?" - pagalvojo ji.

Ji parvirto ant peties, stipriai jį susitrenkė, bet skausmo kaip ir anksčiau nejautė. Franė nusivertė į šalia Ralfo ir Niko namo besidriekiantį griovį.

Prieš ją labai tvarkingai, ant keturių kojų, nusileido kėdė.

"Kas per VELNIAS?"

Ant kėdės kažkas nukrito ir nusirito žemėn. Kažkas lašantis. Iš siaubo prarasdama sąmonę, Franė pajuto, jog tai ranka.

"Stju? Stju! Kas čia darosi?"

Trenksmas ją apkurtino, iš visur biro nuolaužos. Akmenys. Medžio atplaišos. Plytos. Tarsi voratinklis suskeldėjęs gabalas stiklo (tikriausiai iš svetainėje stovėjusios knygų spintos). Motociklininko šalmas su siaubinga mirtina skyle. Ji matė viską labai aiškiai... galbūt *pernelyg* aiškiai. O juk prieš sekundę buvo labai tamsu...

" O Stju, o Dieve, kurgi tu? Kas čia dedasi? Nikai? Lari?"

Rėkė žmonės. O aplinkui viskas griaudėjo ir drebėjo. Buvo šviesiau nei dieną. Kiekvienas akmenėlis metė šešėlį. Nuolaužos lietumi biro aplink ją. Vos neužkliudžiusi jos nosies, praskriejo lenta su styrančia šešiacole vinimi.

"...KŪDIKIS!.." O paskui toptelėjo dar viena mintis, kažkoks nuojautos patvirtinimas: *"Tai padarė Haroldas, tai padarė Haroldas, tai padarė..."*

Kažkas jai trenkė per galvą, kaklą ir nugarą. Didžiulis daiktas, uždengęs ją kaip karsto dangtis.

DIEVE MANO, MANO KŪDIKIS..."

Paskui ją įsiurbė tamsa, nuleisdama į tokią vietą, kur negalėjo įsigauti net Tamsos žmogus.

59 skyrius

Paukščiai. Ji girdi giedančius paukščius.

Franė gulėjo tamsoje, labai ilgai klausydamasi paukščių klegesio, kol suprato, jog tamsa ne tokia jau juoda. Ji buvo rausva, judanti, raminanti. Tai jai priminė vaikystę. Šeštadienio rytas, į mokyklą eiti nereikia, į bažnyčią irgi, diena, kai gali miegoti iki vėlumos. Diena, kai nubusti galima ramiai, tingiai ir lėtai. Guli užsimerkęs ir nematai nieko, išskyrus rausvą tamsą, kuri yra ne kas kita, o tik besiskverbianti pro ploną ir švelnų vokų kapiliarų tinklą šeštadieninė saulės šviesa. Tu klausai, kaip sename medyje klega paukščiai, ir galbūt įkvepi jūros kvapo, nes tavo vardas Fransė Goldsmit, ir tą šeštadienio rytą Ogankvite tau sukako vienuolika metų...

Paukščiai. Ji girdi paukščių giedojimą.

Bet tai ne Ogankvitas, tai

(Boulderis)

Ji ilgai klaidžiojo prietemoje ir netikėtai prisiminė sprogimą.

(?Sprogimas?)

(!Stju!)

Franė atsimerkė. Apėmė netikėtas siaubas. *"Stju!"*

O Stju sėdėjo šalia jos lovos, Stju, tvarkingu raiščiu parišta ranka ir ant skruosto gyjančiu siaubingu rėžiu, pusė jo plaukų nudegė, bet tai buvo *Stju,* ir jis buvo *gyvas,* su ja, ir kai Franė atsimerkė, jam labai palengvėjo, ir jis pasakė:

- Frane. Ačiū Dievui.

- Kūdikis, - pratarė ji. Jos gerklė perdžiūvo. Pasigirdo tik šnabždesys. Jis permetė ją nieko nesakančiu žvilgsniu, ir jos kūną persmelkė akla baimė. Ji sustingo ir atšalo.

- Kūdikis, - pakartojo ji, sunkiai stumdama žodžius pro perdžiūvusią gerklę. - Aš praradau kūdikį?

Ir tuomet jo veide suspindo aiškumo išraiška. Jis negrabiai apkabino ją sveikąja ranka.

- Ne, Frane, ne. Tu nepraradai kūdikio.

Ir ji pravirko - deginančios ašaros riedėjo jos skruostais, Franė aistringai jį apkabino, nekreipdama dėmesio į tai, kad kiekvienas jos kūno raumuo, atrodė, klyktelėjo iš skausmo. Tebelaikė jį apkabinusi. Visa kita paskui. Dabar gi viskas, ko jai reikėjo, buvo šiame saulės nutviekstame kambaryje.

Vėliau ji paprašė:

- Papasakok man. Ar labai blogai?

Jo veidas paniuro, sustingo sielvartas ir nenoras kalbėti.

- Frane...

- Nikas? - sušnabždėjo ji ir garsiai nurijo. - Aš mačiau ranką, nutrauktą ranką...

- Gal geriau truputį palaukime...

- Ne. Man reikia žinoti. Ar labai siaubinga?

- Septyni žuvo, - dusliai atsakė Stju. - Mums dar pasisekė. Viskas galėjo būti ir blogiau.

- Kas, Stiuartai?

Jis negrabiai suėmė jos ranką.

- Nikas buvo vienas iš jų, brangioji. Ten buvo stiklinis panelis - tu žinai, pritemdytas stiklas, - ir jis... jis... - Stju nutilo, pažvelgė į savo rankas, paskui vėl pažvelgė į ją. - Jis... mes jį teįstengėme atpažinti iš... rando... - jis sekundei nusisuko nuo jos. Franė sunkiai atsiduso. Truputį aprimęs, kalbėjo toliau:

- Ir Siuzana Štern. Sprogimo metu ji buvo name.

- Tai... tiesiog neįmanoma patikėti, - Franė buvo sukrėsta.

- Tai tiesa.

- Kas dar?

- Čedas Norisas, - atsakė jis, ir Franė vėl sunkiai atsiduso. Karti ašara nuriedėjo iš akies kraštelio, ji nesąmoningai ją nubraukė.

- Šis trejetas buvo viduje. Tai irgi nelyg stebuklas - tik trejetas. Bredas sako, kad toje spintoje buvo ne mažiau kaip aštuoni devyni dinamito ryšulėliai. Ir Nikas... jis beveik... kai aš galvoju, kad jis tą avalynės dėžutę laikė rankose...

- Nereikia, - nutraukė jį Franė. - Mes gi negalėjome nieko žinoti.

- Bet nuo to nelengviau, - atsakė Stju.

Ketvertas kitų buvo motociklais atvažiavę žmonės - Andrėja Terminelo, Dinas Vaikofas, Deilas Pedersenas ir visai jauna mergina, vardu Petsė Stoun. Stju nepasakė Franei, kad į Petsę, kuri mokė Leo groti fleita, pataikė ir praktiškai nukirto galvą Gleno Beitmeno magnetofono nuolauža.

Franė linktelėjo, ir jai suskaudo kaklą. Nuo mažiausių judesių jos nugara, atrodė, taip ir rikteli.

Dvidešimt žmonių buvo sužeisti, ir vienas iš jų, Tedis Veizakas, neturėjo vilčių pasveikti. Dar dviejų būsena buvo kritiška. Vyras, vardu Luisas Dešampas neteko akies. Ralfas Brentneris prarado trečiąjį ir ketvirtąjį kairiosios rankos pirštus.

- Ar aš rimtai sužalota? - paklausė Franė.

- Tau pažeistos sausgyslės, patemptas stuburas ir sulaužyta pėda, - paaiškino Stju. - Taip man pasakė Džordžas Ričardsonas. Sprogimo banga tave nubloškė į griovį. Dėl lūžio ir patemptų stuburo raiščių kalta ant tavęs nukritusi kušetė.

- *Kušetė?*

- Nejaugi tu neprisimeni?

- Man pasirodė, jog tai karsto dangtis...

- Tai buvo kušetė. Aš pats ją nuo tavęs numečiau. Aš sužvėrėjau... tai buvo panašu į isteriją. Laris norėjo man padėti, bet aš jam pyliau į fizionomiją. Įsivaizduoji, koks aš buvau? - Franė palietė jo skruostą, ir Stju uždengė jos delną savuoju. - Aš maniau, jog tu negyva. Prisimenu, kaip galvojau, jog nežinau, ką darysiu, jeigu tai pasirodys tiesa. Tikriausiai būčiau išprotėjęs.

- Aš tave myliu, - pasakė ji.

Stju labai atsargiai ir švelniai ją apkabino.

- Haroldas? - truputį patylėjusi ištarė Franė.

- Ir Nadina Kros, - linktelėjo jis. - Jie mums pakenkė. Labai stipriai. Ir visgi jie nepasiekė to rezultato, kurio tikėjosi. Ir jeigu mes sučiupsime juos anksčiau, nei jie per toli nusigaus į vakarus... - ištiesęs prieš save sužeistas ir subraižytas rankas, jis suglaudė jas netikėtai trankiai pokštelėdamas. Ant jo riešų iššoko gyslos. O veide pasirodė šalta šypsena, nuo kurios Franė pašiurpo. Ji buvo tokia pažįstama.

- Nesišypsok taip, - paprašė ji. - Niekada.

Šypsena ištirpo.

- Žmonės, jų ieškodami, šukuoja kalvas nuo pat aušros, - kalbėjo jis. - Bet nemanau, jog juos suras. Aš įsakiau, kad ir kas atsitiktų, nenuklysti toliau kaip penkiasdešimt mylių už Boulderio į vakarus, ir aš manau, jog Haroldas pakankamai protingas ir pasistengė nuvažiuoti kiek įmanomama toliau. Dabar mes žinome, kaip jiems pavyko tai padaryti. Jie pritvirtino sprogmenis prie racijos...

Franė sunkiai atsiduso, ir Stju sunerimęs pažvelgė į ją:

- Kas atsitiko, mylimoji? Skauda nugarą?

- Ne, - Franė suprato, ką Stju turėjo galvoje, kalbėdamas apie avalynės dėžutę, kurią Nikas laikė rankose įvykstant sprogimui. Ji suprato viską. Lėtai tardama žodžius, Franė papasakojo jam apie vielos ritinėlius ir apie dėžutę nuo kilnojamo siųstuvo, kurią jie rado po ledo ritulio stalu.

- Jeigu mes būtume apieškoję visus namus, o ne tik paėmę tą prakeiktą d-dienoraštį, mes galbūt būtume suradę bombą, - trūkinėjančiu balsu užbaigė ji. - Nikas ir Siuzana būtų buvę gy-y-y-vi ir...

Stju ją pertraukė:

- Tai štai kodėl šiandien ryte Laris atrodė toks prislėgtas! Frane, kaipgi jūs galėjote žinoti? Iš kur?

- Mes *privalėjome! Privalėjome!* - ji įsikniaubė veidu į Stju petį. Ir vėl ašaros, raudojimas. Jis nerangiai palinkęs virš ligoninės lovos ją apkabino.

- Frane, aš nenoriu, kad tu dėl visko kaltintum save. Tai jau atsitiko. Patikėk, sužinoti nebuvo jokios galimybės - nebent tik iškvietus sprogdintojų padalinį - nes ką gali suprasti iš kelių vielos ritinėlių ir tuščios dėžutės? Jeigu jie būtų palikę kelis ryšulėlius dinamito arba detonatoriaus kapsulę, tai viskas būtų buvę kitaip. Bet jie paslėpė pėdsakus. Aš tavęs nekaltinu, ir niekas Laisvojoje Zonoje tavęs nekaltina.

Kol jis kalbėjo, jos galvoje jungėsi, formavosi dvi mintys.

"Name buvo trise... tai kaip stebuklas".

"Motušė Abigeilė... ji sugrįžo... o, jos būklė siaubinga... mums reikia stebuklo!"

Aimanuodama iš skausmo, Franė truputį kilstelėjo, kad geriau matytų Stju veidą.

- Motušė Abigeilė, - pratarė ji. - Sprogimo metu visi būtume buvę namuose, jeigu ne tie žmonės, atvažiavę mums pranešti...

- Tai tarsi stebuklas, - pakartojo Stiuartas. - Ji išgelbėjo mums gyvybę. Netgi jeigu ji ir... - jis nutilo.

- Stju?

- Frane, ji išgelbėjo mums gyvybę, grįžusi kaip tik tuo metu. Ji išgelbėjo mums *gyvybę.*

- Ji mirė? - Franė suspaudė jo ranką. - Stju, ji irgi negyva?

- Ji sugrįžo į miestą maždaug be ketvirčio aštuntą. Lario Andervudo berniukas vedė ją už rankos. Jis vėl negalėjo kalbėti, tu žinai, tai jam atsitinka, kai jis jaudinasi, bet jis atvedė ją pas Lusę. O paskui motušė neteko sąmonės, - Stju papurtė galvą. - Viešpatie, aš net nesuprantu, kaip ji apskritai galėjo tiek daug nueiti... ir ką ji valgė ir veikė... štai ką aš tau pasakysiu, Frane. Yra kažkas pasaulyje - ir už jo, - apie ką aš, gyvendamas Arnete, nė nenumaniau. Man atrodo, jog ta moteris - Viešpaties pasiuntinė. Arba buvo tokia.

Franė užsimerkė.

- Ji mirė, taip? Naktį. Ji grįžo numirti.

- Ji dar nenumirė. Bet jau netrukus... Džordžas Ričardsonas sako, kad ji išgyvens neilgai, bet ji dar gyva, - Stju atvirai ir nesislėpdamas pažvelgė į ją. - Ir aš bijau. Savo sugrįžimu ji išgelbėjo mums gyvybę, bet aš bijau jos, ir aš bijau tų priežasčių, dėl kurių ji grįžo.

- Ką tu turi galvoje, Stju? Motušė Abigeilė niekada nepakenks...

- Motušė Abigeilė daro tai, ką jai liepia Dievas, - šiurkščiai ištarė jis. - Ir tas pats Dievas paaukojo savo paties sūnų, taip sakoma.

- Stju!

Ugnis jo akyse užgęso.

- Aš nežinau, kodėl ji sugrįžo, ir ar ji apskritai turi ką mums pranešti. Aš tiesiog nežinau. Galbūt ji numirs, taip ir neatgavusi sąmonės. Džordžas sako, jog to labiausiai galima tikėtis. Bet užtat aš žinau, kad sprogimas... ir Niko mirtis... ir jos sugrįžimas... visa tai nuo žmonių sąmonės nuėmė akidangčius. Jie kalba apie *jį*. Jie žino, kad sprogimą surengė Haroldas. Velnias, aš irgi taip manau. Daugelis kalba, kad motušės Abigeilės sugrįžimas tokios būklės - irgi Flego rankų darbas. O dėl manęs, tai aš nežinau. Aš nieko nesuprantu, bet esu išgąsdintas. Lyg nujausčiau blogą pabaigą. Anksčiau tokio jausmo nepatyriau, o dabar išgyvenu jį nuolat.

- Bet juk esame mes, - beveik maldaujamai kreipėsi Franė. - Juk esame mes ir kūdikis, argi ne taip? *Argi ne taip?*

Stju ilgai tylėjo. Franė numanė, jog sulauks atsakymo. Ir jis pasakė:

- Taip. Bet ar ilgai?

Kai tądien, rugsėjo trečiąją, pradėjo temti, žmonės ėmė lėtai plaukti - beveik be tikslo - artyn prie Lario ir Lusės namų. Po vieną, po du, po tris. Jie sėdiniavo ant laiptelių tų namų, kurie buvo pažymėti *kryželiu* - Haroldo išradimu. Jie sėdiniavo ant vejų, išdžiūvusių per taip užsitęsusią vasarą. Jie tyliai šnekučiavosi. Jie rūkė cigaretes ir pypkes. Bredas Kičneris su parišta ranka ir ramentu irgi buvo čia. Čia buvo Kendė Džons, pasirodė ir Ričis Mofetas su dviem buteliais "Black Velvet". Normanas Kelogas sėdėjo šalia Tomio Džerindžerio, kurio paraitotos rankovės atidengė įdegusius bicepsus. Berniūkščio Džerindžerio rankovės, mėgdžiojant tėvą, irgi buvo paraitotos. Haris Danbartonas ir Sendė diu Činz sustingo, laikydamiesi už rankų. Dikas Volmenas, Čipas Hobartas ir šešiolikmetis Tonis Donachju, įsitaisę ant šlakbetonio bloko už pusmylės nuo Lario namų, per rankas leido butelį "Canadian Club", užsigerdami alkoholį šiltu limonadu. Petė Kroger sėdėjo šalia Širlės Hemet. Tarp jų gulėjo paketas su maistu, bet jos vos palietė jį. Aštuntą valandą vakaro gatvę užplūdo žmonės, ir visi jie neatitraukė akių nuo namo. Prieš jį, šalia Lario motociklo, stovėjo didžiulis "Kawasaki 650", kuris priklausė Džordžui Ričardsonui.

Laris stebėjo šiuos žmones pro miegamojo langą. Jam už nugaros, jųdviejų su Luse lovoje, gulėjo motušė Abigeilė, ji buvo be sąmonės. Nuo jos sklindantis sausas ligos kvapas tvenkėsi kambaryje, ir Larį pykino, - o juk jis nekentė tos būsenos, - bet vis tiek nejudėjo. Tai buvo bausmė jam už tai, kad jis liko gyvas, o Nikas su Siuzana žuvo. Už jo girdėjosi prislopinti susirinkusių prie jos mirties patalo balsai. Džordžas turėjo iš-

vykti į ligoninę patikrinti kitų pacientų būseną. Dabar jų beliko šešiolika. Tris išleido namo. O Tedis Veizakas mirė.

Patsai Laris liko be jokio įbrėžimo. Tas pats ankstesnysis senukas Laris - nepameta galvos, kol kiti guldo savąsias. Sprogimo banga nubloškė jį per takelį į gėlyną, bet nė vieno įbrėžimo. Nikas žuvo, Siuzana negyva, o jis net nesužeistas. Taip, tas pats ankstesnysis Laris Andervudas.

Būdravimas namuose, būdravimas gatvėje. Pilna žmonių. Daugiau nei šeši šimtai. Haroldai, tau derėtų sugrįžti su tuzinu rankinių granatų ir užbaigti darbą iki galo. *Haroldas.* Sekdamas paskui “Payday” saldainių popierėlius ir gudrias improvizacijas, jis ėjo įkandin Haroldo per visą šalį. Laris vos neprarado pirštų, bandydamas Velse prisipilti benzino. Gi Haroldas paprasčiausiai surado vožtuvo kiaurymę ir panaudojo sifoną. Būtent Haroldas pasiūlė tiek vertingų dalykų. Haroldas iškėlė mintį patvirtinti jų Komitetą bendru sąrašu. Protingasis Haroldas. Haroldas ir jo dienoraštis. Haroldas ir jo šypsena.

Gerai buvo Stju kalbėti, kad iš kelių vielos ritinėlių niekas negalėjo atspėti Haroldo ir Nadinos sumanymo. Bet Lariui toks pasiteisinimas netiko. Juk jis apie nuostabų Haroldo išradingumą žinojo ir anksčiau. Jis privalėjo tai numanyti. Inspektorius Andervudas buvo nepakartojamas saldainių popierėlių byloje, o štai dinamito byla pasirodė jam neįkandama. Atvirai kalbant, inspektorius Andervudas pasirodė kaip mėšlinas asilas, riestainio skylė.

“Lari, jeigu tu būtum žinojęs...”

Nadinos balsas.

“Jeigu nori, aš atsiklaupsiu ir maldausiu tavęs”.

Tai buvo dar viena galimybė užbėgti už akių nelaimei... Tai, apie ką jis niekada neišdrįstų papasakoti. Nejaugi tada planas jau buvo sudarytas? Galbūt. Jeigu ir ne su konkrečiai prie racijos prijungta bomba, tai bent jau kažkoks bendras planas.

Flego planas.

Taip - už visko nuolat stovėjo Flegas, marionečių valdovas, timpčiojantis už virvučių Haroldą, Nadiną, Čarlį Impeningą. Dievai žino, kiek dar žmonių. Zonos gyventojai su malonumu sutrintų Haroldą į miltus, bet tai buvo Flego rankų darbas... ir Nadinos. Kas gi pasiuntė ją pas Haroldą, jeigu ne Flegas? Bet prieš keliaudama pas Haroldą, ji atėjo pas Larį. O jis ją atstūmė!

Bet kaip jis galėjo sutikti? Jis buvo įsipareigojęs Lusei, jis buvo už ją atsakingas. Tai buvo labai svarbu ne tik jai, bet ir jam pačiam - jis juto, kad jį nesunku sunaikinti kaip žmogų, kovojantį už gėrį. Todėl jis atstūmė Nadiną ir manė, jog Flegas patenkintas praeitos nakties įvykiais... jeigu tik išties jo vardas Flegas. O, Stju liko gyvas, ir jis kalba Komiteto vardu - jis buvo balsas, kuriuo negalėjo naudotis Nikas. Ir Glenas buvo gyvas, kurį Laris vertino kaip Komiteto smegenų centrą, bet Nikas buvo Komiteto širdis, o Siuzana podraug su Frane - jo sąžinė. “Taip, - karčiai pa-

manė Laris, - išsigimėlis puikiai pasidarbavo. *Jis* turėtų dosniai apdovanoti Haroldą ir Nadiną, kai šie pas jį nusigaus".

Jausdamas bukinantį galvos skausmą, Laris nusisuko nuo lango. Ričardsonas bandė užčiuopti motušės Abigeilės pulsą. Lora sukosi aplink lašelinę. Dikas Elisas stovėjo šalia. Lusė, sėdėdama prie durų, žiūrėjo į Larį.

- Kaip ji? - paklausė Laris Džordžo.

- Vis taip pat, - atsakė Ričardsonas.

- Ar ji išgyvens šitą naktį?

- Nežinau, Lari.

Ant lovos gulinti moteris atrodė kaip ploniausia pelenų pilkumo oda aptemptas skeletas. Iš karto buvo sunku nustatyti jos lytį. Beveik visi plaukai nuslinko; krūtinė išdžiūvo; iš pusiau praviros burnos veržėsi kimus kvėpavimas. Lariui ji priminė matytas Jukatano mumijų fotografijas - ne suirusias, bet sudžiūvusias.

Taip, štai kas ji buvo dabar: ne motušė, o mumija. Beliko tik kimus jos alsavimo garsas, it lengvo upelio, šnarančio sausoje žolėje, dvelkimas. Iš ko išsilaiko jos gyvybė? Laris stebėjosi... ir per tai Dievas jai leido pereiti? Ir kodėl? Tikriausiai tai kosminio pokštininko išdaigos. Džordžas sakė, jog jis girdėjo apie tokius atsitikimus, bet nė vienas iš jų nebuvo toks ekstremalus, be to, jis niekuomet nesitikėjo pats susidurti su panašiu dalyku. Ji kažkaip... *maitinosi pati iš savęs.* Jos kūnas vis dar funkcionavo, nors jis jau kada kadės turėjo numirti nuo maisto trūkumo. Dėl išsekimo ji susilaužė tuos kaulus, kurių apskritai neįmanoma susilaužyti. Lusė, kuri paguldė ją į lovą, tyliu, nuostabos kupinu balsu pasakė Lariui, jog motušė sveria ne daugiau už vaikišką aitvarą - daiktą, kuris tik ir laukia pūstelint vėjo, kad visiems laikams išskristų į nežinomus tolius.

Ir dabar, visus nustebindama, iš savo kampo prie durų Lusė prabilo:

- Ji turi jums kažką pranešti.

Lora abejodama ištarė:

- Luse, ji gilioje komoje... tikimybė, jog ji kada nors atgaus sąmonę...

- Ji sugrįžo kažką mums pranešti. Ir kol šito nepadarys, Viešpats neleis jai išeiti.

- Bet kas tai galėtų būti, Luse? - paklausė jos Dikas.

- Nežinau, - atsakė Lusė, - bet aš bijau tai išgirsti. Esu įsitikinusi. Mirtys dar nesibaigė. Tai tik pradžia. Štai ko aš bijau.

Ilgam įsiviešpatavusią tylą sutrikdė Džordžas Ričardsonas:

- Man reikia į ligoninę. Lora, Dikai, jūs abu man būsite reikalingi.

"Jūs juk neketinate palikti mus vienus su šia mumija?" - vos nepaklausė Laris, bet laiku prikando liežuvį.

Trijulė priėjo prie durų, ir Lusė padavė jų apsiaustus. Vakare oras atvėso iki penkiolikos laipsnių - nelabai jauku važinėti motociklu vienais marškiniais.

- Ar mes galime jai kuo nors padėti? - tyliai paklausė Laris.

- Lusė žino, kaip naudotis lašeline, - atsakė Džordžas. - Daugiau nieko. Tu gi matai... - jis nutilo. Žinoma, matė jie visi. Juk tai gulėjo lovoje.

- Labos nakties, Lari, Luse, - atsisveikino Dikas.

Jie išėjo. Laris sugrįžo prie lango. Gatvėje visi atsistojo. Ji gyva? Mirė? Miršta? O gal Dieviškoji jėga ją išgydė? *Ar ji ką nors pasakė?* Lusė apkabino Larį per juosmenį.

- Aš myliu tave, - sušnabždėjo ji.

Nuleidęs galvą ir bejėgiškai suvirpėjęs, jis prigludo prie jos.

- Aš myliu tave, - ramiai pakartojo ji. - Viskas gerai. Išleisk tai iš savęs, Lari. Tegul išeina lauk.

Jis verkė. Ašaros buvo karštos ir sunkios kaip kulkos.

- Luse...

- Š-š-š, - jos rankos gulėjo ant jo nugaros; jos raminančios rankos.

- *O, Luse, Dieve mano, kas gi tai?* - kuždėjo jis jai į kaklą, o ši iš visų jėgų glaudė jį prie savęs, dar nieko nenumanydama, o už jų, vis dar glūdėdama pačiame komos dugne, sunkiai alsavo motušė Abigeilė.

Džordžas važiavo gatve pėsčiojo greičiu, tik ir atsakinėdamas į nebylius klausimus: taip, vis dar gyva. Prognozės blogos. Ne, ji nieko nepasakė, ir kažin, ar ką nors pasakys. Skirstykitės po namus. Jeigu kas nors atsitiks, jums praneš.

Pasukę už kampo, jie spustelėjo greičiau ir nudūmė į ligoninę. Jų motociklų plerpimas atsiliepė aidu, jis atsimušdavo į pastatus ir atšokęs tirpo tuštumoje.

Bet žmonės namo nėjo. Jie stoviniavo, dabar apsvarstydami kiekvieną Džordžo ištartą žodį. Prognozės - ką tai galėtų reikšti? Koma. Smegenų mirtis. Jos smegenys mirę. Taip pat sėkmingai galima tikėtis, jog prabils stiklainis su konservuotomis kriaušėmis, kaip ir žmogus su mirusiomis smegenimis. Ką gi tikriausiai taip ir būtų atsitikę, jeigu tai būtų buvusi *natūrali* situacija, bet dabar juk viskas taip nenatūraliai pasikeitė.

Žmonės vėl susėdo. Sutemo. Namo, kuriame gulėjo mirštančioji, languose įsižiebė dujinės lempos šviesa. Vėliau žmonės išsivaikščios po namus ir praleis naktį nesumerkę akių.

Pokalbiai pamažu ėmė suktis apie Tamsos žmogų.

- Jeigu motušė Abigeilė numirs, ar tai nereikš, kad *jis* stipresnis?

- Ką tu turi galvoje sakydamas "nebūtinai"?

- Aš įsitikinęs, jog jis tiesiog Šėtonas.

- Antikristas, taip aš pasakyčiau. Mes išgyvename Armagedoną... nėra jokių abejonių. "Ir užgriuvo įniršis..." Man tai primena supergripą.

- Kalbama, kad Hitleris buvo Antikristas.

- Jeigu tie sapnai sugrįš, aš nusižudysiu.

- Aš sapnavau save metro sustojime, o *jis* buvo kontrolierius, tik aš negalėjau pamatyti jo veido. Aš buvau išsigandęs. Įbėgau į metro tunelį. Paskui išgirdau *jį, jis* vijosi mane. Ir pasivijo.

- O aš sapnavau, kad nusileidžiu į rūsį paimti konservuoto arbūzo ir pastebiu, jog kažkas stovi prie krosnies... Kažkoks šešėlis. Ir aš suprantu, kad tai *jis.*

Užtraukė savo giesmę cikados. Danguje suspindo žvaigždės. Atvėso. Gėrimai buvo išgerti. Tamsoje švysčiojo pypkių ir cigarečių žiburėliai.

- Aš girdėjau, jog žmonės iš elektrinės vis dar išjunginėja elektros prietaisus.

- Na ir gerai. Jeigu greitai neatsiras šviesa ir apšildymas, mums iškils daugybė problemų.

Tylus šnabždesys, dabar jau veidai skendi tamsoje.

- Aš manau, jog šią žiemą mums niekas negresia. Galbūt. Jam visi keliai uždari. Per daug mašinų ir sniego. Bet pavasarį...

- Manote, kad jis turi atominę bombą?

- Tegul ją velniai, tą atominę, o kas, jeigu jis turi porelę neutroninių?

- Arba lėktuvų?

- Ką gi daryti?

- Nežinau.

- Tebūnie aš prakeiktas, jeigu žinau.

- Visiškai nesuprantu.

- Išsikasti duobę, šokti į ją ir užsidaryti karsto dangtį.

Apie dešimtą valandą prie minios priėjo Stju Redmenas, Glenas Beitmenas bei Ralfas Brentneris ir ėmė dalyti lapelius, prašydamas supažindinti su jų turiniu visus nesančius. Glenas truputį šlubčiojo, nes sprogimo išmesta virtuvinė viryklė atplėšė nuo jo kairės kojos gurnelio gabaliuką audinio. Lapelyje buvo pasakyta: “LAISVOSIOS ZONOS SUSIRINKIMAS. “MANZINGERIO” SALĖ. RUGSĖJO 4 DIENĄ, 20:00".

Atrodė, tai buvo tarsi koks signalas. Žmonės tylėdami tirpo tamsoje. Daugelis nusinešė lapelius su savimi. Žmonės išsivaikščiojo po namus bent kiek pamiegoti. Jeigu įstengs.

Kai kitą vakarą Stju atidarė susirinkimą, salė buvo sausakimša, bet joje tvyrojo mirtina tyla. Už Stju sėdėjo Laris, Ralfas ir Glenas. Franė pamėgino stotis ant kojų, bet skausmas nugaroje neleido jai to padaryti. Niūri likimo ironija: visą laiką Ralfas palaikė su ja ryšį tokios pat portatyvinės racijos pagalba.

- Mes turime apsvarstyti kai kurias problemas, - ramiai ir užtikrintai ištarė Stju išmoktą frazę. Jo balsas skambėjo visuose apmirusios auditorijos kampeliuose. - Manau, jog čia nėra nė vieno žmogaus, kuris nežinotų apie nusinešusį Niko, Siuzanos ir kitų gyvybes sprogimą bei apie

motušės Abigeilės sugrįžimą. Mums būtina apie tai pasikalbėti, bet pirmiausiai aš norėčiau jums pranešti keletą malonių naujienų. Paklausykime Bredo Kičnerio. Bredai?

Jau ne taip kaip pirmą kartą nervindamasis Bredas pakilo į sceną ir buvo sutiktas vangių aplodismentų. Atsisukęs veidu į salę, jis abiem rankom paėmė mikrofoną ir paprastai pasakė:

- Rytoj ketiname įjungti.

Šį kartą aplodismentai nuskambėjo garsiau. Bredas pakėlė rankas, bet aplodismentų bangos griuvo ant jo ne mažiau kaip trisdešimt sekundžių. Vėliau Stju pasakė Franei, kad jeigu ne dviejų paskutinių dienų įvykiai, tai Bredą būtų pakėlę ant rankų ir nunešę per salę kaip žaidėją, kuris pasaulio čempionate per paskutines trisdešimt sekundžių įmušė lemiamą įvartį. Vasaros pabaiga buvo taip arti, kad Bredas iš esmės ir buvo toks žaidėjas.

Pagaliau aplodismentai nutilo.

- Mes įjungsime elektros energiją vidurdienį, ir aš norėčiau, jog visi būtų namuose ir lauktų pasiruošę. Pasiruošę kam? Viskam. O dabar paklausykite, tai svarbu. Pirmiausiai išjunkite savo namuose visus elektros jungiklius ir visus elektrinius prietaisus. Antra, tą patį padarykite tuščiuose kaimyniniuose namuose. Trečia, jeigu jūs pajusite dujų kvapą, suraskite kvapo šaltinį ir atkirskite jį. Ketvirta, jeigu jūs išgirsite gaisrinės mašinos sireną, tai sekite paskui ją... bet jokios skubos, elkitės apgalvotai. Mums nereikalingos beprasmės aukos. O dabar - ar yra klausimų?

Klausimai buvo keli, daugiausia patikslinimai. Jis kantriai atsakinėjo į kiekvieną, bet vis tiek nervingai glamžė rankose savo bloknotą.

Kai klausimai išseko, Bredas pasakė:

- Aš norėčiau padėkoti visiems, kurie nenuleisdami rankų darbavosi stotyje. Ir noriu Elektros energijos komiteto nariams priminti, kad jis ir toliau funkcionuoja. Būtina patikrinti linijas, elektros energijos nuotėkį, iš Denverio reikia atsivežti kuro. Tikiuosi, jog mes susidorosime. Misteris Glenas Beitmenas tvirtina, kad tuo metu, kai ims skrieti baltosios snaigės, mūsų jau bus apie dešimt tūkstančių žmonių, o pavasarį dar daugiau. Kitų metų pabaigoje reikės prijungti prie tinklo Denverio ir Longmonto elektrines...

- Tik tuo atveju, jeigu pavyks susidoroti su tuo išsigimėliu! - kimiai šūktelėjo kažkas iš paskutinių eilių.

Įsiviešpatavo kapų tyla. Bredas stovėjo gniauždamas pabalusiais pirštais savo bloknotą, jo veidas atrodė miruoliškai blyškus. *"Jis neįstengs pabaigti",* - pamanė Stju, bet tąsyk Bredas stebėtinai lygiu balsu pratęsė savo kalbą:

- Mano darbas - elektros energija. Bet esu tikras, kad mes dar ilgai gyvensime čia po to, kai tas kitas vaikinas gaus galą ir išnyks nuo žemės paviršiaus. Jeigu galvočiau kitaip, tai generatorius surinkinėčiau jo pusėje. Bet aš su juo niekuomet nesidėčiau.

Kažkas iš salės šūktelėjo:

- Tu visiškai teisus!

Šį kartą aplodismentai aidėjo garsiai ir ilgai, kone beprotiškai, bet juose buvo kaži kas, kas nepatiko Stju. Ramindamas susirinkimą, jis ilgai kaukšėjo savo plaktuku.

- Kitas darbotvarkės klausimas...

- Spjauti į tavo darbotvarkę! - griežtai šūktelėjo jauna moteris. - Pakalbėkime apie Tamsos žmogų! Pakalbėkime apie *Flegą!* Jau seniai laikas!

Pritariantis riaumojimas. Nepasitenkinimas jaunosios moters pasirinktais žodžiais. Kėdžių bildesys.

Stju tokia jėga trinktelėjo plaktuku, jog nulėkė šio galvutė.

- Čia vis dėlto susirinkimas! - šūktelėjo jis. - Jums bus suteikta galimybė pakalbėti apie ką tik norite, bet kol kas pirmininkas čia aš ir prašau... reikalauju... TVARKOS! - paskutinį žodį jis išrėkė taip garsiai, kad tasai it bumerangas apskriejo salę, ir žmonės pagaliau nurimo. - O dabar, - Stju balsas buvo visiškai tylus ir ramus, - ataskaita apie tai, kas rugsėjo antrąją įvyko Ralfo namuose, ir manau, jog tai padaryti teks man, kadangi aš išrinktas palaikyti teisėtvarką.

Vėl stojo tyla, bet kaip ir aplodismentai, kurie sveikino paskutinę Bredo frazę, Stju ši tyla nepatiko. Žmonės įsitempę palinko priekin, veiduose sustingo godi išraiška. Jis buvo nemaloniai priblokštas, tarsi per paskutines keturiasdešimt aštuonias valandas Laisvosios Zonos gyventojai būtų radikaliai pasikeitę, ir dabar jis nesuprato, kas gi atsitiko. Pasijuto panašiai kaip Stovingtono virusologijos centre, kai bandė surasti išėjimą, - lyg būtum į voratinklį įsipainiojusi musė. Aplinkui matė tiek daug nepažįstamų veidų... Bet dabar apmąstymams nebuvo laiko. Jis trumpai atpasakojo sprogimą lydėjusius įvykius, bet Franės nuojautą praleido; klausytojų nuotaika nebuvo tam tinkama.

- Vakar ryte aš, Bredas ir Ralfas tyrinėjome artimiausių trijų namų griuvėsius ir aptikome, kad sprogimo priežastimi tapo prie racijos prijungtas dinamitas. Bomba buvo padėta į sieninę svetainės spintą. Bilas Skenlonas ir Tedis Fremptonas dar vieną tokią raciją rado kalnuose, Tekančios Saulės plynaukštėje, ir mes spėjame, jog bombą susprogdino signalu būtent iš ten. Tai...

- Spėjame! - iš trečios eilės šūktelėjo Tedis Fremptonas. - Tai padarė išsigimėlis Lauderis ir jo prostitutė!

Salėje nuvilnijo nerimastingas šurmulys.

"Ir tai puikūs vaikinai? Juk jiems nusispjauti į Niką, Siuzaną, Čedą ir kitus. Jie juk tikri linčiuotojai! Jie nori tik vieno: sučiupti Haroldą su Nadina ir sudoroti juos... kuo gi geresnė Tamsos žmogaus pozicija?

Stju sugavo Gleno žvilgsnį: šis jam pasiūlė vos pastebimą, gan cinišką gūžtelėjimą pečiais.

- Jeigu iš vietos pasigirs dar nors vienas šūktelėjimas, aš paskelbsiu susirinkimą uždarytu, o jūs galėsite vienas su kitu pasikalbėti, - pasakė Stju. - Čia gi ne turgus. Jeigu mes elgsimės netvarkingai, tai kur nueisime? - Tedis Fremptonas piktai į jį dėbsojo, bet Stju atlaikė jo skvarbų žvilgsnį. Po kelių sekundžių Tedis nuleido akis.

- Mes įtariame Haroldą Lauderį ir Nadiną Kros. Tam mes turime svarių priežasčių. Kelis netiesioginius daiktinius įrodymus. Bet kol kas prieš juos nėra nė vieno tiesioginio daiktinio įkalčio, ir aš tikiuosi, kad jūs tai įvertinsite, - palaukęs, kol nutils prislopintas šnabždesys, jis tęsė: - Aš jus perspėjau. Jeigu jie atsitiktinai užklys atgal į Boulderį, prašau juos atvesti pas mane. Aš uždarysiu juos į kamerą, o Elas Bandelas apklaus... jie gaus teisėtos gynybos galimybę. Mes... mes privalome čia gyventi garbingai. Manau, jog čia susirinko geri žmonės. Manau, jog jūs žinote, kur yra blogieji. O būti geram - reiškia visada ir visur elgtis civilizuotai.

Stju su viltimi pažvelgė į salę, bet išvydo tik sutrikusių žmonių nepasitenkinimą. Stju Redmenas, kalbėjo šios akys, matė, kaip du iš geriausių draugų nugarmėjo į pragarą, o dabar kaltininkus teisina.

- Prisiekiu, jog laikau juos kaltais, - ištarė jis. - Bet viską reikia daryti pagal įstatymą. Ir aš jums pareiškiu, jog taip ir bus.

Žvilgsniai vėrė jį kiaurai. Daugiau nei tūkstantis porų akių, ir už kiekvienos slypėjo mintis: *"Kokius tu čia niekus tauški? Jie išėjo. Jie pasitraukė į vakarus. O tu elgiesi taip, tarsi jie būtų išvykę į dviejų dienų žygį"*.

Stju įsipylė į stiklinę vandens ir truputį nugėrė, stengdamasis nekreipti dėmesio į virintą jo prieskonį.

- Bet kokiu atveju mes to sieksime, - kimiai ištarė jis. - Dabar privalome atlikti štai ką: papildyti Komitetą iki septynių žmonių. Mes nedarysime to šiandien, bet jūs turite apgalvoti galimas kandidatūras... - Pastebėjęs pakilusią ranką, Stju pasakė: - Kalbėkite. Tik prisistatykite.

- Šeldonas Džonsas, - prisistatė didžiulis, vilnoniu megztiniu vilkintis vyras. - Kodėl gi neišrinkus dviejų trūkstamų šiandien pat? Aš siūlau Tedį Fremptoną.

- Aš pritariu! - šūktelėjo Bilas Skenlonas. - Puikus pasiūlymas!

Tedis Fremptonas pakėlė rankas ir sukeldamas aplodismentus sugniaužė delnus virš galvos, o Stju vėl pajuto nesuprantamą nevilties ir sutrikimo jausmą. Niką Androsą jie ketina pakeisti Tedžiu Fremptonu? Tai buvo tarsi kvailas pokštas. Tedis pamėgino savo jėgas Elektros energijos komitete, bet jam pasirodė, kad ten reikia per daug dirbti. Jis perėjo į Laidojimo komitetą, ten jam patiko labiau, bet Čedas Norisas kažkada Stiuartui užsiminė, kad Tedis - vienas iš tų vaikinų, kurie parūkymui skirtą pertraukėlę paverčia pietumis, o pietus išeigine diena. Jis paskubėjo įsijungti į Haroldo ir Nadinos paieškas, - tikriausiai todėl, kad tai jam suteikė šansą. Jis ir Bilas Skenlonas laimingo atsitiktinumo dėka aptiko kalnuose raciją (ir, reikia pripažinti, Tedis tai pabrėžė), bet nuo to laiko jis elgėsi šiurkščiai ir pasitikinčiai, o Stju tai nepatiko.

Stju vėl sugavo Gleno žvilgsnį ir beveik perskaitė jo akyse cinišką mintį: *"Galbūt mums reiktų paprašyti Haroldo, jog nudaigotų ir šį draugužį?"*

Netikėtai jis prisiminė Niksono pavartotą žodį, ir Stju jo nusigriebė, ūmai supratęs savo nevilties ir pasimetimo jausmo šaltinį. Tas žodis buvo "mandatas". Jų mandatas dingo. Prieš dvi dienas jis palaidotas ugnyje ir griuvėsiuose.

Stju pasakė:

- Tu gali žinoti, ko *patsai* pageidauji, Šeldonai, bet aš manau, jog yra ir kiti žmonės, kurie šią problemą irgi nori apgalvoti. Balsuokim. Tie, kurie nori išrinkti du kandidatus į Komitetą šiandien pat, pasakykite "taip".

Pasigirdo keli balsai.

- Tie, kurie nori pamąstyti, pasakykite "ne".

"Ne" nuskambėjo garsiau, bet ne itin. Daugelis tylėjo, lyg ši problema jų neliestų.

- Gerai, - ištarė Stju. - Mes planuojame sušaukti susirinkimą "Manzingerio" salėje po savaitės, rugsėjo vienuoliktąją, ir išrinkti du trūkstamus Komiteto narius.

"Kraupi epitafija, Nikai. Atleisk". - O dabar gydytojas Ričardsonas jums papasakos apie motušę Abigeilę ir apie kitų sprogimo metu nukentėjusių sveikatą. Daktare?

Atsistodamas ir šluostydamas akinius, Ričardsonas sulaukė solidžių aplodismentų. Jis pranešė, jog sprogimo metu žuvo devyni žmonės, trys iki šiol kritiškos būklės, dviejų būklė gan rimta, aštuoni jaučiasi patenkinamai.

- Atsižvelgdamas į sprogimo jėgą, manau, jog mums palyginti pasisekė. O dabar apie motušę Abigeilę.

Žmonės palinko į priekį.

- Manau, jog pakaks ankstesnio tvirtinimo: aš jai niekuo negaliu padėti.

Eilėmis perbėgęs šnaresys nutilo. Stju išvydo liūdesį, bet ne nuostabą.

- Zonos gyventojai, kurie atvyko čia anksčiau už mane, sakė, jog tai ledi daugiau nei šimtas aštuoneri metai. Aš negaliu prisiekti, bet ji pats seniausias žmogus, kurį aš kada nors sutikau ar gydžiau. Man sakė, jog jos nebuvo daugiau nei dvi savaites, ir mano nuomone - ne, aš taip *tvirtinu* - kad per šį laiką į jos dietą maisto gaminimas apskritai neįėjo. Panašu, jog ji maitinosi šaknelėmis, žolėmis ir panašiais dalykais, - jis patylėjo. - Sugrįžusi ji tik vieną kartą tuštinosi, ir išmatas sudarė žolelės ir šaknelės.

- Viešpatie, - sumurmėjo kažkas, ir buvo neįmanoma nustatyti, ar šis balsas priklauso moteriai ar vyrui.

- Ant vienos rankos matomas prisilietimo prie nuodingosios gebenės pėdsakas. Kojos nusėtos žaizdomis, kurios galėtų užgyti, jeigu jos būklė nebūtų...

- Ei, liaukis! - atsistodamas šūktelėjo Džekas Džeksonas. Jo pabalęs iš įniršio veidas atrodė nelaimingas. - Nejaugi tavęs nemokė gero tono taisyklių?

- Džekai, geras tonas - ne mano profesija. Aš tik informuoju apie jos būklę. Ji - komos būsenos, organizmas visiškai išsekęs, bet svarbiausia ji labai labai sena. Aš manau, jog ji numirs. Jeigu tai būtų ne ji, aš įsitikinęs tai tvirtinčiau. Bet... kaip ir jūs visi aš ją sapnavau. Ją ir tą kitą.

Vėl tylus šnabždesys lyg vėjelio šuoras, ir Stju pajuto pašiurpstant savo nugarą.

- Asmeniškai man tokie priešingos krypties sapnai atrodo mistiški, - pasakė Džordžas. - Faktas, jog jie sapnavosi mums visiems, turbūt įrodo bent jau telepatinius jų sugebėjimus. Bet aš nestudijavau parapsichologijos ir teosofijos, taip pat ir gerų manierų dėl tos pačios priežasties: tai ne mano veiklos sritis. Jeigu ši moteris siųsta Dievo, Jis gali nuspręsti ją išgydyti. Aš negaliu. Pasakysiu daugiau - netgi tas faktas, jog ji iki šiol gyva, man atrodo kaip kažkoks stebuklas. Tokia mano nuomonė. Ar yra klausimų?

Klausimų nebuvo. Žmonės sustingę žiūrėjo į jį, daugelis neslėpė ašarų.

- Ačiū, - ištarė Džordžas ir mirtinoje tyloje sugrįžo į savo vietą.

- Gerai, - sušnabždėjo Stju Glenui. - Dabar tu.

Glenas neprisistatęs priėjo prie mikrofono ir familiariai paėmė jį į rankas.

- Mes apsvarstėmė viską, išskyrus Tamsos žmogaus problemą, - pradėjo jis.

Vėl šnaresys. Keli žmonės instinktyviai persižegnojo. Pagyvenusi moteris kairėje pusėje greitai pridėjo rankas prie akių, burnos ir ausų, lyg imituodama Niko Androso judesius, o paskui nuleido jas ant juodo krepšelio, kuris gulėjo ant jos kelių.

- Mes svarstėme šį klausimą uždaruose mūsų Komiteto posėdžiuose, - tęsė Glenas, jo tonas buvo ramus ir apgalvotas, - ir mums iškilo problema, ar verta svarstyti šį klausimą visuotiniame susirinkime, ar ne. Esmė ta, kad niekas Zonoje, atrodė, nenorėjo apie tai kalbėti, bent jau po visų tų košmarų, kurie mus persekiojo keliaujant į čia. Galbūt reikėjo atokvėpio. Dabar aš manau, kad atėjo laikas šį klausimą apsvarstyti. Ištraukti jį į šviesą. Policija turėjo tokį įrenginį, vadinamą robotu dailininku. Jis buvo naudojamas, pagal liudytojų parodymus atkuriant nusikaltėlio išvaizdą. Mūsų atveju apie veidą kalbėti neįmanoma, bet mes galime bent kaip nors apibūdinti Priešininką. Apie tai aš kalbėjau su daugeliu, tad leiskite man pristatyti savo robotą dailininką.

Regis, to vyro vardas - Rendelas Flegas, nors kai kurie mini tokius vardus, kaip antai Ričardas Frajus, Robertas Frymontas ir Ričardas Frymentlas. Inicialai R. F. gali turėti kažkokią reikšmę, bet niekas iš Laisvosios Zonos gyventojų nežino, kokią būtent. Jo buvimas - bent jau sapnuose -

sukelia nerimą, baimę, siaubą. Ir visais atvejais fizinis jo pajautimas asocijuojasi su šalčiu.

Pritariantys linksėjimai, vėl neramus šnabždesys. Stju pagalvojo, jog susirinkusieji panėši į berniūkščius, kurie ką tik atskleidė sau seksą, o dabar lygina pojūčius ir stebisi absoliučiu jų tapatumu. Jis pridengė šypseną ranka, nubausdamas save pasižadėjimu vėliau pasidalyti šita mintimi su Frane.

- Tas Flegas yra Vakaruose, - tęsė Glenas. - Vienodai daug žmonių "matė" jį Las Vege, Los Andžele, San Franciske, Portlende. Kai kurie - tarp jų ir motušė Abigeilė - tvirtina, esą Flegas nepaklusniuosius kala prie kryžiaus. Visi jie mano, kad tarp jo ir mūsų formuojasi konfrontacija ir kad Flegas, norėdamas mus sunaikinti, stengsis įveikti visas kliūtis. O tai reiškia labai daug. Ginkluotosios pajėgos. Atominis ginklas. Galbūt... gripas.

- Aš norėčiau susikauti su tuo purvinu išsigimėliu! - šūktelėjo Ričis Mofetas. - Aš jam įkrėsčiau tuziną tokių virusų!

Juoko protrūkis nuėmė įtampą. Glenas nusišypsojo. Jis paaiškino Ričiui jo užduotį, likus pusvalandžiui iki susirinkimo, ir Ričis šauniai su ja susidorojo. Plikis buvo absoliučiai teisus, Stju tuo įsitikino: sociologijos žinojimas puikiai padeda vadovaujant dideliems žmonių susibūrimams.

- Taigi aš pabrėžiau viską, ką apie jį žinau, - tęsė Glenas. - Paskutinis mano pareiškimas, prieš pradedant šiuo klausimu diskusiją, toks: aš manau, jog Stju teisus, sakydamas, kad su Haroldu ir Nadina, jeigu juos sučiupsime, privalome elgtis civilizuotai, bet kaip ir jis netikiu, jog jie įklius. Kaip ir jis manau, kad visa tai jie padarė Flego įsakymu, - jo žodžiai it griaustinis nugrumėjo per salę. - Ir su tuo žmogumi mums lemta turėti reikalų. Džordžas Ričardsonas jums užsiminė, kad misticizmas neįeina į jo interesų sritį. Kaip ir į mano. Bet aš pasakysiu štai ką: manau, kad merdėjanti sena moteris kažkokiu būdu atstovauja gėrio jėgai, taip pat kaip Flegas - blogio. Aš manau, kad už jo stovinti jėga panaudojo senutę tam, idant surinktų mus draugėn. Nemanau, jog šiuo metu toji jėga mus ketina apleisti. Galbūt mums tai reikėtų apsvarstyti ir išskirti kai kurių duomenų svarbą, suvokti mus lankiusių košmarų prasmę. Gal derėtų apsispręsti, kaipgi mums su juo elgtis. Bet jeigu jūs būsite budrūs, jis negalės taip paprastai kitą pavasarį apsilankyti Boulderyje ir jį užgrobti. O dabar kalbės Stju.

Paskutiniai Gleno žodžiai nuskendo aplodismentų audroje, ir Glenas gan patenkintas sugrįžo į savo vietą. Jis pamaišė juos didžiuliu žarstekliu... arba jo žodžiai jiems buvo kaip stebuklinga muzika? Nesvarbu. Jie labiau šėlo nei bijojo, jie buvo pasirengę permainoms (nors jų troškimas, atvėsintas šaltos žiemos, balandžio mėnesį gali ir priblėsti)... bet labiausiai jie troško išsišnekėti.

Ir kitas tris valandas žmonės kalbėjo. Po vidurnakčio kai kurie pasišalino, bet tokių buvo nedaug. Kaip Laris ir numanė, tai nieko gero ne-

žadėjo. Buvo daug beprotiškų pasiūlymų: bombardavimas, savo raketos su atomine kovine galvute paleidimas, aukščiausio lygio derybos, pasiūlymas pasiųsti naikintojų būrį. Praktinių idėjų buvo mažai.

Paskutinę valandą žmonės stojosi vienas paskui kitą ir pasakojo savo sapnus, kurie kėlė nesibaigiančią dalyvaujančiųjų nuostabą. Stju tai vėl priminė begalinius berniūkščių pokalbius apie seksą, kuriuose jis dalyvaudavo (daugiausiai klausytojo vaidmenyje), būdamas paauglys.

Glenas buvo nustebintas ir sujaudintas didėjančio žmonių noro kalbėti įsiaudrinimo ir susijaudinimo atmosferoje, kuri pakeitė susirinkimo pradžioje viešpatavusį buką abejingumą. Jau seniai geidžiamas didžiulis katarsis pagaliau atėjo; jis irgi priminė pokalbius apie seksą, bet visiškai kitaip. Jie kalbėjo kaip žmonės, manė jis, kurie ilgai paslaptyje saugojo savo kaltę ir neadekvačiai vertino savo elgesį, o dabar staiga suvokė, kad pasakyti garsiai šitie dalykai visiškai įprasti. Kai sapnuose pasėtas vidinis siaubas šitame žodiniame maratone baigėsi pjūtimi, jis tapo lengviau valdomas... galbūt netgi nugalėtas.

Susirinkimas baigėsi pusę dviejų naktį, ir Glenas, išeidamas iš jo drauge su Stju, pirmą sykį po Niko žūties pasijuto gerai. Jis išėjo jausdamas, jog jie žengė pirmą svarbų žingsnį toje kovoje, kuri jiems dar grėsė.

Jis pajuto viltį.

Elektros energiją, kaip Bredas ir žadėjo, įjungė rugsėjo penktosios vidurdienį.

Ant apygardos teismo pastato kurtinančiai sugaudė sirena, privertusi išsigandusius žmones iššokti į gatves ir žvalgytis į giedrą dangų, laukiant Tamsos žmogaus lėktuvų pasirodymo. Kai kurie išsislapstė rūsiuose, ir ten tūnojo, kol Bredas nesurado išjungėjo ir sirena nenutilo. Tada jie susigėdę išlindo laukan.

Gluosnio gatvėje kilo gaisras, ir tuzinas savanorių gaisrininkų netruko jį užgesinti. Brodvėjaus ir Riešutmedžio gatvės sankryžoje į orą išlėkė liuko dangtis, nuskrido beveik pusę šimto metrų ir kaip surūdijęs pasakų milžino barškutis nukrito ant žaislų parduotuvės stogo.

Tą dieną, pavadintą Elektros energijos diena, pasitaikė ir vienas mirties atvejis. Dėl nežinomų priežasčių susprogo Perlo gatvėje buvusi autoparduotuvė. Ričis Mofetas tuo metu su buteliu "Jack Daniel" rankose sėdėjo priešais, namo priebutyje, kai atskriejusi didžiulė geležtė smogė jam ir užmušė vietoje. Dabar jis jau nebedaužys vitrinų.

Stju sėdėjo šalia Franės, kai ant jos palatos lubų nušvito fluorescencinės lempos. Jis stebėjo, kaip jos mirksėjo, mirksėjo, mirksėjo, o paskui užsižiebė normalia, tokia pažįstama šviesa. Stju, nepajėgdamas atitraukti žvilgsnio, spoksojo į jas kaip užburtas kokias tris minutes. Kai jis vėl atsigręžė į Franę, jos akyse blizgėjo ašaros.

- Frane? Kas atsitiko? Tau skauda?
- Dėl Niko, - sukūkčiojo ji. - Kaip neteisinga, jog Niko nėra tarp gyvųjų, ir jis negali pamatyti. Palaikyk mane, Stju. Jeigu įstengsiu, norėčiau už jį pasimelsti. Aš noriu pamėginti.

Jis prilaikė ją, bet nežinojo, ar Franė meldžiasi. Ūmai jis ėmė nenumaldomai ilgėtis Niko ir nekęsti Haroldo - taip smarkiai, kaip niekada anksčiau. Franė buvo teisi. Haroldas ne tik nužudė Niką ir Siuzaną; jis pavogė iš jų šviesą.

- Š-š-š, - sušnibždėjo jis. - Frane, š-š-š.

Bet ji dar ilgai verkė. Kai ašaros nudžiūvo, jis paspaudė mygtuką, kilstelėjo jos lovą kiek aukščiau ir įjungė stalinę lempą, kad ji galėtų skaityti.

Stju lėtai budo - kažkas purtė jo petį. Atmintyje jis lėtai perkratinėjo, atrodo, nesibaigiantį sarašą žmonių, kurie galėjo nutraukti jo miegą. Jo motina, kalbanti, jog laikas keltis, kurti krosnį ir rengtis mokyklon. Manuelis, Nuevo Laredo viešųjų namų tvarkdarys, įspėjantis, esą laikas už dvidešimt dolerių išseko, ir jeigu jis nori pasilikti visai nakčiai, reikia sumokėti dar dvidešimt. Sesutė baltu kombinezonu, norinti pamatuoti jam spaudimą. Tai galėjo būti Franė.

Tai galėjo būti Rendelas Flegas.

Paskutinė mintis buvo kaip į veidą šliūkštelėtas kubilėlis šalto vandens. Bet tai buvo visiškai ne tie žmonės. Tai buvo Glenas Beitmenas, šalia jo sukinėjosi Kodžakas.

- Na tu ir miegi. Su patranka nepažadintum, rytų teksasieti, - beveik absoliučioje tamsoje ištarė išskydęs Gleno šešėlis.
- Pirmiausiai galėtum įjungti šviesą.
- Žinai, aš visai apie ją pamiršau.

Stju įjungė lempą, nuo ryškios šviesos prisimerkė, po to dirstelėjo į žadintuvą. Buvo be ketvirčio trys.

- Ką tu čia veiki, Glenai? Aš miegojau - taip sakau, jeigu kartais būtum nepastebėjęs.

Padėjęs žadintuvą į vietą, Stju atidžiai pažvelgė į Gleną. Šis atrodė išblyškęs, išsigandęs... ir senas. Jo veidą vagojo gilios raukšlės.

- Kas atsitiko?
- Motušė Abigeilė, - tyliai ištarė Glenas.
- Mirė?
- Atleisk Viešpatie, aš beveik trokštu, kad taip būtų. Ji atsipeikėjo.Ir kviečia mus pas save.
- Mus dviese?
- Ne, penkiese. Ji... - jo kimstantis balsas virptelėjo. - Ji žino, jog Nikas ir Siuzana žuvo, ir tai, kad Franė ligoninėje. Nežinau, kaip ir iš kur, bet ji žino.

- Ir ji kviečia pas save Komitetą?
- Tai, kas iš jo liko. Ji miršta, ir nori mums kai ką pranešti. Ir aš nežinau, ar noriu tai išgirsti.

Naktis buvo šalta - ne vėsi, o būtent šalta. Striukė, kurią Stju išsitraukė iš spintos, pasirodė labai reikalinga, ir jis ją užsisegė iki pat smakro. Danguje virš galvos kabėjo šaltas mėnuo, priminęs jam Tomą, kuris per pilnatį turėjo sugrįžti atgalios. Dabar gi buvo jaunatis. Tik vienas Dievas žino, kokioje vietoje mėnulis žiūri į Tomą Kaleną, Dajaną Jurgens ir Teisėją Farisą. Tik Dievas žino, kaip jis žiūri ir į keistus įvykius, kurie dedasi čia.

- Pirmiausiai pažadinau Ralfą, - pranešė Glenas, - ir paprašiau jo nueiti į ligoninę atsivesti Franę.
- Jeigu gydytojas manytų, jog jai laikas keltis, jis išleistų ją namo, - rūškanai pastebėjo Stju.
- Bet juk tai ypatingas atvejis, Stju.
- Kaip žmogus, nenorintis pasiklausyti, ką pasakys senoji moteris, tu pernelyg skubi iki jos nusigauti.
- Aš bijau pavėluoti, - atsakė Glenas.

Dešimt minučių po trijų prie Lario namo privažiavo “Džipas”. Namas buvo užlietas šviesos - ne dujinių lempų, o ryškios elektros šviesos. Ne tik čia, ant Stalkalnio, bet ir visame mieste degė kas antras žibintas, ir Stju, kol jie važiavo Gleno “Džipu”, visą kelią lyg užburtas spitrijo į juos. Paskutinės vasaros muselės, vangios nuo šalčio, sukinėjosi aplink stiklinius rutulius.

Jie jau lipo iš “Džipo”, kai iš už kampo pasirodė senutėlis Ralfo sunkvežimiukas. Stju puolė prie durelių, už kurių, atsirėmusi nugara į pagalvę, sėdėjo Franė.

- Sveika, mieloji, - švelniai ištarė jis.

Franė paėmė jį už rankos. Nakties tamsoje jos veidas atrodė tarytum blyškus diskas.

- Ar labai skauda? - paklausė Stju.
- Nelabai. Aš išgėriau nuskausminančių.

Jis padėjo jai išlipti iš mašinos, o Ralfas paėmė ją už antrosios rankos. Jie abu matė, kaip žengdama ant žemės Franė susiraukė iš skausmo.

- Nori, aš nunešiu tave?
- Aš pati. Tik prilaikyk mane, gerai? Ir eik lėčiau. Aš negaliu greitai judėti.

Nuslinkę iki šaligatvio, jie išvydo Gleną ir Larį, kurie stebėjo juos prie įėjimo į namą. Stovėdami prieš šviesą, jie panėšėjo į figūrėles, iškirptas iš juodo kartono.

Pakilo į priebutį, Franė sunkiai tvardė skausmą, bet padedant Ralfui ir Stju jai pavyko įeiti vidun. Laris kaip ir Glenas buvo labai išblyškęs ir susijaudinęs. Jis vilkėjo išblukusiais džinsais, marškiniais, kurių apatinės sagos buvo susegtos neteisingai, ir basnirčia įsispyręs į brangius mokasinus.

- Atleiskite, kad jums sutrukdžiau, - pasakė jis. - Aš sėdėjau šalia jos. Mes budėjome prie jos patalo. Suprantate?

- Taip, suprantu, - atsakė Franė. Kažkodėl žodis *"budėjome"* jai priminė motinos svetainę... geresnėje, atlaidesnėje nei kada nors šviesoje.

- Lusė nuėjo prigulti. Aš užsnūdau, paskui atsitokėjau, o... Frane, ar tau padėti?

Franė papurtė galvą ir įtemptai nusišypsojo:

- Ne, aš pati. Pasakok.

- ...o ji žiūrėjo į mane. Ji gali kalbėti tik pašnabždom, bet labai aiškiai, - Laris atsiduso. Dabar visi penki stovėjo koridoriuje. - Ji man pasakė, kad auštant Viešpats ją pasiims namo. Ir kad jai reikia pakalbėti su tais iš mūsų, kurių Viešpats nepašaukė pas save pirmųjų. Aš paklausiau, ką ji turi omeny, ir ji atsakė, kad Viešpats pasiėmė Niką su Siuzana. Ji *žinojo.* - Jis kimiai atsiduso ir paglostė savo ilgus plaukus.

Koridoriaus gale pasirodė Lusė.

- Aš išviriau kavos.

- Ačiū, mylimoji, - padėkojo Laris.

Lusė stovėjo truputį sutrikusi.

- Ar aš galiu eiti su jumis? Ar tai paslaptis kaip ir Komiteto posėdžiai?

Laris paskersakiavo į Stju, kuris ramiai atsakė:

- Eime. Manau, jog čia nėra nieko baisaus.

Taikydamiesi prie lėtų Franės žingsnių, jie pakilo į miegamąjį.

- Ji mums pasakys, - netikėtai ištarė Ralfas. - Motušė mums pasakys. Neverta jaudintis.

Jie įžengė visi drauge, ir juos pasitiko aiškus mirštančios motušės Abigeilės žvilgsnis.

Franė žinojo apie fizinę motušės Abigeilės būklę, bet tai, ką pamatė, ją pribloškė. Iš senutės kūno beliko pergamentine oda aptraukti kaulai ir sausgyslės. Kambaryje nesijautė irimo ir artėjančios mirties kvapo; čia tvyrojo sausas palėpės kvapas... ne - *motinos svetainės* kvapas. Lašelinės adata vos vos įsmeigta į veną, nes jos bemaž nebuvo į ką įdurti.

Bet senutės akys nepasikeitė. Jos buvo geros, šiltos, žmogiškos. Tai ramino, bet Franė vis tiek juto siaubą... nepasakytum, kad baimę, bet gal-

būt kažką aukštesnio, šventesnio - baugščią pagarbą. Ar išties tai buvo baugšti pagarba? Grėsmės pojūtis. Ne lemtis, o tarsi kažkokia siaubinga atsakomybė, pakibusi virš jų nelyginant uola.

Žmogus numano - Dievas valdo.

- Sėsk, mažyle, - sušnabždėjo motušė Abigeilė. - Tau gi skauda.

Laris privedė Franę prie krėslo, ir ši su tyliu palengvėjimo atodūsiu atsisėdo, nors žinojo, kad tokioje padėtyje nugara nesiliaus skaudėjusi. Motušė Abigeilė kaip ir anksčiau stebėjo ją spindinčiomis, vaiskiomis akimis. Kambaryje įsiviešpatavo tyla, gili tyla. Nustebusi, lyg užhipnotizuota, Franė spoksojo į mirštančiąją, kuri jų sapnuose pasirodė anksčiau nei jų gyvenimuose.

- Dirstelėk pro langą, mergyte.

Franė pasuko veidą į langą, šalia kurio prieš dvi dienas, apžiūrinėdamas susirinkusius prie namo žmones, stovėjo Laris. Ji išvydo ne tamsą, o tolygią šviesą. Tai nebuvo kambario atspindys; tai buvo ryto šviesa. Ji žvelgė į silpną, truputį išskydusį ryškiai apšviesto vaikų kambario su nertinėmis užuolaidomis vaizdą. Ten stovėjo lopšys, - *bet jis buvo tuščias.* Vaikiškas maniežas - *irgi tuščias.* Pakabinti plastmasiniai drugeliai - *juos supo tik vėjelis.* Jos širdį šalta ranka palietė siaubas. Likusieji tai pamatė jos veido išraiškoje, bet nesuprato priežasties; pro langą jie nieko nematė - tik žibintų apšviestą veją.

- Kur kūdikis? - kimiai paklausė Franė.

- Mažyle, Stiuartas nėra kūdikio tėvas. Bet jo gyvybė Stiuarto ir Dievo rankose. Šis kūdikis turės keturis tėvus. Jeigu Viešpats apskritai leis jam kvėpuoti.

- Jeigu leis...

- Dievas tai paslėpė nuo mano akių, - sušnabždėjo senutė. Išnyko tuščias vaikų kambarys. Franė regėjo tik tamsą. Ir dabar siaubas sugniaužė savo kumščius, ir jos širdis daužėsi juose.

Motušė Abigeilė šnabždėjo:

- Šėtonas pasikvietė savo nuotaką, ir jis ketina susilaukti su ja vaiko. Argi jis leis tavo mažyliui gyventi?

- Nutilk, - suaimanavo Franė ir rankomis užsidengė veidą.

Tyla, gili kaip sniegas tyla kambaryje. Senas susiraukšlėjęs Gleno Beitmeno veidas. Dešinė Lusės ranka lėtai maigo chalato kraštus. Ralfas, nevalingai pašydamas plunksnelę, rankose laiko skrybėlę. Stju stebi Franę, bet negali prie jos prisiartinti. Ne dabar. Jis prisimena moterį, kuri užsiminus apie Tamsos žmogų priglaudė rankas prie akių, burnos ir ausų.

- Motina, tėvas, žmona, vyras, - kuždėjo motušė Abigeilė. - Sukilk prieš juos, Dangaus karaliau, tamsiųjų aušrų valdove. Aš nusidėjau puikybe. Kaip ir jūs visi, puikybe nusideda visi. Argi nepasakyta - nepatikėk savo likimo šio pasaulio stipriesiems?.. Elektros energija - tai ne atsakymas, Stju Redmenai, kaip ir radijo siųstuvas, Ralfai Brentneri. Sociologija nepadarys tam galo, Glenai Beitmenai. Ir išpirkinėdamas ankstes-

nio gyvenimo nuodėmes tu, Lari Andervudai, negali sustabdyti to atėjimo. Ir tavo būsimasis draugužis kūdikėlis nesustabdys, Frane Goldsmit. Pakilo blogas mėnulis. Jūs nieko nereiškiate Dievui.

Ji paeiliui apžvelgė visus susirinkusius.

- Viešpats tvarkosi taip, kaip Jam patogiau. Jūs - ne puodžiai. O tik puodžiaus molis. Gali būti, jog tas žmogus Vakaruose taps ratu, kuris jus visus sunaikins. Man neleista to žinoti.

Ašara, tokia keista šioje mirštančioje dykumoje, pasirodė jos kairėje akyje ir nuriedėjo skruostu.

- Motuše, ką mums reikia daryti? - paklausė Ralfas.

- Prieikite arčiau. Aš neturiu laiko. Aš su džiaugsmu grįžtu namo, ir Jam dar nepasitaikė labiau nei aš pasiruošęs žmogus. Prieikite arčiau.

Ralfas prisėdo ant lovos kraštelio. Glenas ir Laris atsistojo prie kojų. Franė pakilo su skausmo grimasa, ir Stju pristūmė jos krėslą arčiau, pastatydamas jį šalia Ralfo. Ji vėl atsisėdo ir šaltais savo pirštais paėmė Stju už rankos.

- Viešpats subūrė jus čia draugėn ne tam, kad sukurtumėte komitetą arba komuną, - pasakė motušė Abigeilė. - Jis subūrė jus čia tiktai tam, kad pasiųstų toliau, į paieškas. Jis nori, kad jūs pabandytumėte sunaikinti Tamsos kunigaikštį.

Kurtinanti tyla. Ir joje motušės atodūsis.

- Aš maniau, jog jus ves Nikas, bet Jis pasiėmė Niką pas save - nors Nikas dar nevisiškai išėjo, man taip atrodo. Ne, nevisiškai. Vadinasi, privalai vesti tu, Stiuartai. Ir jeigu Jis pasiims pas save Stju, vadinasi tu, Lari. O jeigu Jis pasiims ir Larį, tada tu, Ralfai.

- Panašu, jog aš pačiame gale, - buvo bepradedąs Glenas. - Kas...

- Vesti? - šaltai paklausė Franė. - *Vesti?* Kur vesti?..

- Į vakarus, mažyle, - atsakė motušė Abigeilė. - Į vakarus. Tu neisi. Tik šis ketvertas.

- *Ne!* - nekreipdama dėmesio į skausmą, Franė pašoko ant kojų. - Ką tu kalbi? Kad šis ketvertas turi atsiduoti jam į rankas? Laisvosios Zonos siela ir širdis? - jos akys žybtelėjo. - Kad jis galėtų juos nukryžiuoti, ateiti vasarą čia ir išžudyti visus likusius? Aš nenoriu aukoti savo vyro tavo Dievui-žudikui. Po velnių Jį.

- *Frane!* - iškvėpė Stju.

- Dievas-žudikas! *Dievas-žudikas!* - ji nusispjovė. - Milijonai - galbūt *milijardai* - žuvo nuo epidemijos. Milijonai po to. Mes net nežinome, ar galės gyventi būsimieji mūsų vaikai. Nejaugi tai turi tęstis ir tęstis, kol Žemėje teliks žiurkės ir tarakonai? Jis ne Dievas. Jis demonas, o tu Jo ragana.

- Nutilk, Frane.

- Aš pasakiau viską. Aš noriu išeiti. Nuvežk mane namo, Stju. Ne į ligoninę, o namo.

- Mes išklausysime viską, ką ji turi pasakyti.

- Puiku. Tu išklausysi už mus abu. Aš išeinu.

- Mažyte...

- *Nevadink manęs taip!*

Senutė suėmė Franę už riešo. Ši apmirė. Jos akys užsimerkė. Galva nusviro.

- Ne N-N-Ne... O DIEVE... STJU...

- Ką tu jai darai? - suriko Stju.

Motušė Abigeilė neatsakė. Atrodė, jog praėjo ištisa amžinybė, kol ji paleido Franės ranką.

Lėtai, lyg išgyvendama transą, Franė masažavo riešą, nors ant jo nebuvo raudonų dėmių. Netikėtai Franės akys išsiplėtė.

- Mieloji? - sunerimęs paklausė Stju.

- Praėjo, - sumurmėjo Franė.

- Ką... Apie ką ji kalba? - Stju apžvelgė susirinkusius. Glenas tik papurtė galvą. Jo veidas buvo išblyškęs, įsitempęs, bet jame atsispindėjo tikėjimas.

- Skausmas... Skausmas nugaroje. Jis praėjo, - Franė suglumusi pažvelgė į Stju. - Viskas praėjo. Pažiūrėk, - pasilenkusi ji lengvai palietė savo batelių galus: kartą, kitą. Paskiau, pasilenkusi trečią kartą, nesulenkdama kelių, prispaudė delnus prie grindų.

Išsitiesusi ji pažvelgė į motušės Abigeilės akis:

- Kas čia, tavo Dievo kyšis? Jeigu taip, Jis gali jį atsiimti. Geriau aš kęsiu skausmą, bet Stju neatiduosiu.

- Viešpats niekam neduoda kyšių, vaikeli, - sušnabždėjo senutė. - Jis tiesiog pasiunčia ženklus ir leidžia žmonėms juos aiškintis savo nuožiūra.

- Stju neis į vakarus, - pasakė Franė, bet dabar ji buvo taip pat suglumusi, kaip ir išsigandusi.

- Prisėsk, - paprašė Stju. - Mes išklausysime viską, ką ji nori pasakyti.

Franė, apstulbusi ir blaškoma abejonių jūroje, atsisėdo. Jos pirštai vis dar čiupinėjo stuburą.

- Jums reikia keliauti į vakarus, - kuždėjo motušė Abigeilė. - Jums nedera su savimi imti nei vandens, nei maisto. Jūs išeisite šią pat dieną ir su tais pačiais drabužiais, kuriuos dėvite dabar. Eisite pėsti. Aš žinau, jog vienas iš jūsų kelionės tikslo nepasieks, bet aš nežinau, kuriam teks kristi. Aš žinau, jog likusieji nusigaus iki Flego, kuris netgi ne žmogus, o antgamtinė būtybė. Aš nežinau, ar Dievas panorės, kad jūs jį nugalėtumėte. Aš nė nenumanau, ar Dievas nori, kad jūs vėl išvystumėte Boulderį. Šie dalykai paslėpti nuo manęs. Bet jis Las Vege, ir jūs privalote ten eiti, būtent ten jums teks su juo susikauti. Jūs vyksite ten ir neišsigąsite, nes virš jūsų ištiesta Visagalio Viešpats ranka. Taip. Padedant Dievui, jūs atsilaikysite, - ji linktelėjo. - Viskas. Aš savo pasakiau.

- Ne, - suvaitojo Franė. - To negali būti.

- Motuše, - sušvogždė Glenas, - jis atsikosėjo. - Motuše, mes ne visiškai suprantame. Mes... mes nesame palaiminti to, kuris jus valdo.

Apvaizda ne mums. Franė teisi. Jeigu mes ten patrauksime, mus sučiups pirmoji pasitaikiusi sargyba.

- Ar jūs neturite akių? Ar jūs ką tik nematėte, kaip Viešpats per mane išgydė Franę? Nejaugi jūs manote, jog Jis ketina leisti Tamsos kunigaikščio tarnams jus nužudyti?

- Bet, motuše...

- Ne, - ji pakėlė rankas ir pamojavo, reikalaudama, kad jie nutiltų. - Ne, čia esu ne ginčytis ar įtikinėti jus, esu čia, kad supažindinčiau jus, ko Viešpats iš jūsų tikisi. Klausyk, Glenai.

Ir netikėtai iš motušės Abigeilės krūtinės pasigirdo Gleno Beitmeno balsas. Tai išgąsdino juos visus, o Franė riktelėjusi prisiglaudė prie Stju.

- Motušė Abigeilė jį vadina velnio pastumdėliu, - ištarė tas stiprus vyriškas balsas. - Galbūt jis paskutinysis racionaliai mąstantis kerėtojas, kaupiantis prieš mus technologijos pasiekimus. O galbūt jis kažin kas didesnis, kažin kas piktesnis ir tamsesnis. Aš tik žinau, jog jis *yra.* Ir nebetikiu, jog sociologija, psichologija arba bet kuri kita *logija* įstengtų jį sustabdyti, aš manau, jog tai padaryti tegali baltoji magija.

Glenui atvipo žandikaulis.

- Tai tiesa ar tai melagio žodžiai? - jau savo šnarančiu šnabždesiu paklausė motušė Abigeilė.

- Nežinau, tiesa tai ar ne, bet tai mano žodžiai, - drebančiu balsu ištarė Glenas.

- Tikėkite. *Tikėkite* visi. Lari... Ralfai... Stju... Glenai... Frane. Ypač tu, Frane. Tikėkite... ir pakluskite Viešpaties žodžiui.

- Ar mes turime pasirinkimą? - niūriai paklausė Laris.

Ji nustebusi žvilgtelėjo į jį:

- Pasirinkimą? Pasirinkimas visada yra. Toks Viešpaties kelias, toks jis ir liks. Jūsų valia kaip ir anksčiau laisva. Elkitės kaip išmanote. Jūsų kojos nesukaustytos grandinėmis. Bet... *būtent šito iš jūsų tikisi Dievas.*

Ir vėl tyla, gili kaip sniegas. Ralfas ją suardė.

- Biblijoje yra pasakojimas apie Dovydo pergalę prieš Galijotą, - pasakė jis. - Aš eisiu, jeigu tu, motuše, manai, jog tai teisinga.

Ji paėmė jo ranką.

- Ir aš, - ištarė Laris. - Ir aš taip pat, - atsidusęs jis priglaudė ranką prie kaktos, tarsi būtų pajutęs galvos skausmą. Glenas, norėdamas kažką pasakyti, išsižiojo, bet staiga kampe pasigirdo sunkus atodūsis ir duslus kritimo garsas.

Lusė, kurią visi pamiršo, prarado sąmonę.

Aušra palytėjo pasaulio kraštelį.

Jie sėdėjo Lario namuose aplink virtuvinį stalą ir gėrė kavą. Buvo be dešimties penkios, kai tarpduryje pasirodė Franė. Jos veidas ištino nuo ašarų, bet vaikščiodama ji nebešlubčiojo. Ji pagijo.

- Man atrodo, jog ji miršta. - Franė sukūkčiojo.

Visi įėjo į miegamąjį, Laris apkabino Lusę.

Motušės Abigeilės kvėpavimas pasidarė sunkus ir kimus, visiems pažadindamas siaubingus prisiminimus apie supergripą. Jie tylėdami apsupo lovą, suglumę ir išsigandę. Ralfas buvo įsitikinęs, kad mirties akimirką įvyks stebuklas, ir jie išvys prieš save stovintį Viešpatį. Ji išeis kaip šviesos blyksnis. Arba jie pamatys, kaip jos siela švytinčiame debesyje išplaukia pro langą ir pakyla dangun.

Bet ji paprasčiausiai numirė.

Buvo vienintelis atodūsis, paskutinis iš milijonų. Ji atsiduso, sulaikė kvėpavimą ir išleido dvasią. Jos krūtinė nebepakilo. Štai ir viskas.

- Mirė, - sumurmėjo Stju.

- Viešpats maloningas ir jos sielai, - nebejausdamas baimės, ištarė Ralfas. Jis sukryžiavo jos rankas ant sausutėlės krūtinės, ir iš jo akies ant jos rankos nukrito ašara.

- Aš eisiu, - netikėtai pasakė Glenas. - Ji buvo teisi. Baltoji magija. Vienintelis dalykas, kuris dar liko.

- Stju, - sušnabždėjo Franė. - Prašau, Stju, pasakyk “ne”.

Jie sužiuro į jį - visi.

"Dabar turi vesti tu, Stiuartai".

Jis prisiminė Arnetą, seną mašiną, kuria atvažiavo Čarlsas D. Kempionas su savo mirties užtaisu ir atsitrenkė į benzino kolonėlę Bilui Hepskomui priklausiusioje techninio aptarnavimo stotyje. Jis prisiminė Denindžerą ir Deitcą, ir kaip mintyse jie ėmė asocijuotis su besišypsančiais gydytojais, kurie melavo, melavo ir melavo jam ir jo žmonai apie jos sveikatos būklę - galbūt jie taip pat melavo ir patys sau. Bet daugiausiai jis galvojo apie Franę. Ir apie motušės Abigeilės žodžius: *"Būtent šito iš jūsų tikisi Viešpats".*

- Frane, - pasakė jis, - Aš privalau eiti.

- Ir numirti, - ji piktai, beveik su neapykanta pažvelgė į jį, o po to į Lusę, lyg tikėdamasi jos pritarimo. Bet Lusė sustingo, ji buvo toli ir niekuo negalėjo padėti.

- Jeigu mes neisime, tuomet visi čia žūsime, - parinkdamas žodžius, ištarė Stju. - Ji buvo teisi. Jeigu mes lauksime, ateis pavasaris. Ir kas tuomet? Kaip mes jį sulaikysime? Mes nežinome. Ir mes neturime rakto paslapčiai įminti. Ir neturėjome. Mes paprasčiausiai slepiam galvas smėlyje. Mes negalime jo sustabdyti kitaip, nei pasakė Glenas. Baltoji magija. Arba Aukščiausiojo galia.

Ji karčiai pravirko.

- Frane, liaukis. - Stju pabandė paimti ją už rankos.

- Neliesk manęs! - riktelėjo ji. - Tu numirėlis, tu lavonas, todėl *neliesk manęs!*

Kai patekėjo saulė, jie sustingę stovėjo aplink lovą nelyginant kokiame paveiksle.

Apie vienuoliktą valandą Stju su Frane patraukė Flagstafo kalno link. Pusiaukelėje jie sustojo, Stju laikė pintinėlę su maistu, o Franė išėmė staltiesę ir butelį vyno. Piknikas buvo jos idėja, bet keista, nejauki tyla ėmė juos skirti.

- Padėk man patiesti staltiesę, - paprašė ji.

Jie įsitaisė mažoje laukymėje tarp kalvų už tūkstančio pėdų nuo Tekančios Saulės plynaukštės. Po jais melsvoje migloje plytėjo Boulderis. Tą dieną vasara tartum vėl sugrįžo. Ryškiai švietė saulė. Žolėje skambėjo cikados. Atšokavo žiogas, ir Stju mikliu dešinės rankos judesiu jį sugavo. Juto, kaip tas išsigandęs krebžda jo delno viduje.

- Spjauk, ir aš tave paleisiu, - ištarė jis vaikišką užkeikimą, atsigręžė į Franę ir pamatė jos liūdną šypseną. Mėgdžiodama vaikišką prietaringumą, ji klusniai pakreipė galvą ir greitai nusispjovė. Jam suspaudė širdį.

- Frane...

- Ne, Stju. Nekalbėk su manimi apie tai. Ne dabar.

Jie patiesė baltą staltiesę, kurią Franė rado Boulderado viešbutyje, ir ji greitai (stebėdamas, kaip gracingai ji lankstosi ir juda, Stju išgyveno keistą pojūtį, lyg ji apskritai nebūtų susilaužiusi pėdos ir pasitempusi raiščių) paruošė jų atsisveikinimo pusryčius: agurkai, su actu paruoštos salotos, sumuštiniai su šalta mėsa, vynas, o desertui - obuolių pyragas.

- Puikus valgis, puiki mėsa, puikus Dievas, valgykime, - pasakė ji. Stju atsisėdo šalia jos, paėmė sumuštinį ir šiek tiek salotų. Jis nebuvo alkanas. Jam viduje viskas skaudėjo. Bet jis valgė.

Kai jie bemaž pabaigė sumuštinius ir salotas - švieži žalumynai iš tikrųjų buvo delikatesas - ir paėmė po mažytį gabalėlį pyrago, ji paklausė:

- Kada jūs išeinate?

- Vidurdienį, - atsakė Stju. Delnu dengdamas liepsną, jis užsirūkė cigaretę.

- Ir kiek laiko jums prireiks iki ten nusigauti?

Jis gūžtelėjo pečiais:

- Pėsčiomis? Nežinau. Glenas jau nebejaunas. Iš dalies ir Ralfas. Jeigu mes per dieną nueisime trisdešimt mylių, tai, manau, iki spalio pirmosios nukaksime.

- O jeigu kalnuose jau sniegas? Arba Jutoje?

Įdėmiai į ją žvelgdamas, jis vėl gūžtelėjo pečiais.

- Dar vyno? - paklausė Franė.

- Ne. Mane nuo jo ėda rėmuo.

Franė įsipylė sau vyno ir išgėrė.

- Stju, ar ji buvo Viešpaties balsas? Ar *buvo?*

- Frane, aš nežinau.

- Ji mums sapnavosi, ir ji buvo. Visa tai kažkokio kvailo žaidimo dalis, supranti, Stiuartai? Ar tu kada nors skaitei Jobo knygą?

- Aš nelabai domėjausi Biblija.
- O mano mama buvo tikinti. Ji manė, jog labai svarbu, kad mano brolis Fredas ir aš sukauptume kuo daugiau religinių žinių. Ji niekuomet neaiškino - kodėl. Kiek prisimenu, jos man buvo naudingos tik dėl to, kad aš visada "Džeopardyje" galėjau atsakyti į klausimus iš Biblijos. Ar tu prisimeni "Džeopardį", Stju.

Nusišypsojęs jis atsakė:
- Ir vėl su jumis jūsų vedantysis Aleksas Trebekas.
- Taip. Ten viską darydavo atvirkščiai. Jie duodavo atsakymus, o tu sugalvodavai klausimus. Kai buvo kalbama apie Bibliją, aš žinojau visus klausimus. Jobas buvo žmogus, dėl kurio susilažino Dievas ir Velnias. Velnias pasakė: "Žinoma, jis dirba Tau. Tu jam toks maloningas. Bet jeigu tu pakankamai ilgai pliaukšėsi jam per nosį, jis Tavęs išsižadės". Dievas susilažino. Ir Dievas išloše, - ji niūriai šyptelėjo. - Dievas visada išlošia. Prisiekiu, jog Dievas - Bostono "Celtics" sirgalius.
- Galbūt tai ir *yra* lažybos, - pasakė Stju, - bet tai jų gyvenimai, Boulderyje įsikūrusių žmonių gyvenimai. Ir tavyje esančio vaikiuko. Kaip jinai jį pavadino? Draugužiu?
- Ji nieko nežadėjo, - paprieštaravo Franė. - Jeigu ji būtų tai padariusi... tik tai... būtų nors truputį lengviau tave išleisti.

Stju nevaliojo nieko atsakyti.
- Greitai vidurdienis, - atsiduso Franė. - Padėk man viską surinkti, Stiuartai.

Nebaigti pusryčiai podraug su staltiese ir neišgertu buteliu vyno sugarmėjo atgal į pintinėlę. Stju žvilgtelėjo į išgulusią žolę ir pamanė, kad netrukus jų pikniką primins tik keli trupinėliai ant žolės... o ir tuos bematant sules paukščiai. Kai jis pakėlė akis, Franė žiūrėjo į jį ir verkė. Jis priėjo prie jos.
- Viskas gerai. Tai dėl nėštumo. Mano akys visada drėgnos. Negaliu susilaikyti.
- Viskas gerai.
- Stju, pamylėk mane.
- Čia? Dabar?

Ji linktelėjo ir nusišypsojo:
- Bus tiesiog nuostabu.

Ji vėl patiesė staltiesę.

Beislaino kelyje ji paprašė jo sustoti toje vietoje, kur dar prieš keturias dienas buvo Ralfo ir Niko namas. Visa užpakalinė namo dalis buvo sugriauta, kiemas nusėtas nuolaužomis. Krūmuose prisiglaudė sudaužytas laikrodis. Netoliese riogsojo kušetė, kuri sprogimo metu užgriuvo ant

Franės. Ant vidinio priebučio laiptelių driekėsi išdžiūvusio kraujo juosta. Franė sulaikė žvilgsnį.

- Ar tai Niko kraujas? - paklausė ji.

- Frane, koks skirtumas, - įsitempęs atsakė Stju.

- Ar *jo?*

- Viešpatie, nežinau. Visiškai įmanoma.

- Stju, paliesk jį ranka.

- Frane, ar tu išprotėjai?

Tarp antakių pasirodė raukšlė, raukšlelė - "Aš noriu", pirmą kartą jo pastebėta Niū Hampšyre.

- Pridėk ranką!

Stju nenoriai priglaudė prie dėmės ranką. Jis nežinojo, kieno tai kraujas (ir manė, kad greičiausiai tai ne Niko kraujas), bet nuo to palytėjimo jo nugara perbėgo šiurpas.

- O dabar prisiek, jog tu sugrįši atgalios.

Laiptelis pasirodė gana karštas, ir jis norėjo patraukti ranką.

- Frane, kaip aš galiu...

- Dievas negali viską daryti pats, - sušnypštė ji. - Ne *viską*. Prisiek, Stju, prisiek!

- Frane, prisiekiu pasistengti.

- Manau, jog to pakanka.

- Mums metas pas Larį.

- Žinau, - bet ji kaip ir anksčiau stipriai jį laikė. - Pasakyk, kad myli mane.

- Tu gi tai žinai.

- Žinau, bet tu pasakyk. Aš noriu girdėti.

Jis apkabino ją per pečius:

- Frane, aš tave myliu.

- Ačiū, - atsakė ji ir priglaudė skruostą prie jo peties. - Dabar aš galiu tarti - iki pasimatymo. Manau, kad dabar aš galiu tave išleisti kelionėn.

Jie apsikabinę sustingo nuolaužomis nusėtame vidiniame kieme.

60 skyrius

Franė ir Lusė žiūrėjo į nedramatišką jų kelio pradžią nuo Lario namo laiptelių. Keturi vyrai be kuprinių, be miegmaišių, be kitų būtinų kelionei daiktų akimirkai sustojo ant šaligatvio... Kaip per instruktažą. Visi jie persiavė patogius eiti pėsčiomis batelius.

- Iki, Lari, - ištarė Lusė. Jos veidas atrodė neįtikėtinai blyškus.

- Atsimink, Stiuartai, - pasakė Franė. - Atsimink, kuo tu prisiekei.

- Taip, aš atsiminsiu.

Glenas, sukišęs pirštus į burną, sušvilpė.

Pribėgo Kodžakas, iki tol tyrinėjęs kanalizacijos šulinio liuką.

- Laikas, - paragino Laris. Jo veidas buvo toks pat blyškus, kaip ir Lusės, akys neįprastai švytėjo. - Antraip aš neištversiu.

Stju pasiuntė oro bučinį, ko jis nedarė nuo to laiko, kai motina jį išlydėdavo mokyklon. Atsakydama Franė pamojavo. Vėl akyse pasirodė ašaros, karštos ir deginančios, bet ji neleido joms tekėti. Ketvertas leidosi kelionėn. Jie nupėdino pusę kvartalo. Kažkur sučiulbo paukštis, šiltos vidurdienio saulės švytėjime nebuvo jokio dramatizmo. Jie priėjo kvartalo galą. Laris irgi pamojavo. Franė su Luse atsakydamos taip pat pamojo. Kai perėjo gatvę, visas ketvertas dingo iš akiračio. Nuo širdgėlos ir skausmo Lusė atrodė ligota.

- Gailestingasis Dieve, - tiek ir tegalėjo ji ištarti.

- Eime į namus, - pakvietė Franė. - Aš noriu arbatos.

Jos įžengė vidun. Franė pastatė arbatinuką. Jodvi ėmė laukti.

Ketvertas vyrų, kartkartėmis apsikeisdami trumpomis replikomis, lėtai judėjo į pietvakarius. Jie patraukė į Goldeną, kur ketino praleisti savo pirmąją naktį. Pražygiavo pro laidojimo vietas, kurių dabar buvo netgi trys, ir apie ketvirtą valandą, kai jų šešėliai pailgėjo, o dienos karštis ėmė slopti, pasiekė pietinį Boulderio pakraštį. Mirksnį Stju pasirodė, kad visi jie bematant apsigręš ir patrauks atgal. Priešakyje buvo tamsa ir mirtis. Už nugarų liko šiluma ir meilė.

Glenas išsitraukė nosinę ir susukęs iš jos mėlyną pynę apsirišo galvą.

- Keturiasdešimt trečias skyrius: "Plikas sociologas konstruoja pabalnę", - ironiškai pastebėjo jis. Kodžakas, tarp lauko gėlių džiugiai uostinėdamas kelią, binzeno priekyje.

- Viešpatie, - ištarė Laris, jo balsas nuskambėjo beveik kaip goktelėjimas. - Man atrodo, tarsi tai būtų pasaulio pabaiga.

- Taip, - nutęsė Ralfas. - Panašu į tai.

- Ar niekas nenori pažaisti kamuoliu? - be ypatingesnės vilties paklausė Glenas.

- Eime, - nusišypsojęs pasakė Stju. - Jūs ką, šunsnukiai, susirengėt išgerti vynelio?

Ir palikę Boulderį už nugaros jie nupėdino tolyn. Devintą valandą vakaro įsitaisė Goldene, už pusės mylios nuo tos vietos, kur prasidėjo 6-asis plentas, vinguriuojantis palei Švarųjį upelį ir kylantis į pačią Uolinių kalnų širdį.

Tą pirmąją naktį jie visi blogai miegojo. Jau jautėsi esantys toli nuo namų, mirties paunksnėje.

TREČIA DALIS

DVIKOVA

1990 metų rugsėjo 7-oji - 1991 metų sausio 10-oji

Ši žemė yra tavo žemė,
Ši žemė yra mano žemė
Nuo Kalifornijos
Iki paties Niujorko,
Nuo šiaurės sengirių aukštųjų
Lig Golfo vandenų sraunių̧jų.
Sunki šios žemės laukia valanda,
Bet vien tik mums ji sukurta.

Vudis Gatris

"Ei, Šiukšliau, ką pasakė senutėlė ledi Sempl, kai tu sudeginai jos pensijos čekį?"

Karlas Jatsas

Kada užslinks nakties tamsa,
Mėnulis žemėn šviesą lies.
Ir spindulys vilties išblės,
Neaimanuosiu, kad tamsu,
Šalia manęs juk būsi tu.

Benas E. Kingas

61 skyrius

Tamsos žmogus išstatė savo patrulius palei visą Oregono valstijos rytinę sieną. Pats didžiausias sargybos postas buvo Ontarijyje, kur iš Aidaho driekėsi 80-asis plentas; šeši sargybiniai įsitaisė treileryje. Jie čia tūnojo jau daugiau nei savaitę ir visą laiką iš pinigų, tokių pat beverčių, kaip žaidimo "Monopolis" banknotai, žaidė pokerį. Vienas iš jų išlošė beveik šešiasdešimt tūkstančių dolerių, o kitas - tas, kurio atlyginimas priešepideminiame pasaulyje siekė vos dešimt tūkstančių per metus, - įsiskolino daugiau nei keturiasdešimt tūkstančių.

Beveik visą savaitę lijo, ir jų nervai buvo įtempti. Jie išvažiavo iš Portlendo ir norėjo sugrįžti atgal. Ten, Portlende, liko moterys. Ant vinies kabojo racija, kuri nieko, išskyrus statines iškrovas, neperdavinėjo. Jie laukė, kada gi jiems praneš du paprastus žodžius: *"Grįžkite namo"*. Tai reikštų, jog žmogų, kurio jie ieško, sugavo kitoje vietoje.

Žmogus, kurio jie ieškojo, turėjo apie septyniasdešimt metų, jis buvo kresnas ir praplikęs. Nešiojo akinius ir važinėjo baltai žydra mašina - arba "Džipu", arba "International-Harvesteriu". Jį apklaus, o paskiau nužudys.

Jiems viskas velniškai atsibodo, - pokerio žaidimas iš didelių tikrų pinigų pakyrėjo jau prieš dvi dienas, - bet ne taip mirtinai, kad spjautų į viską ir savo valia sugrįžtų į Portlendą. Mat gavo įsakymą iš paties Klajojančio Dabitos, kurio jie bijojo. Jeigu jie neatliks užduoties, o jis apie tai sužinos, tuomet jiems bus riesta. Todėl jie sėdėjo ir pliekė kortomis, paeiliui žiūrėdami pro stebėjimo įrenginį, įmontuotą į plieninį treilerio bortą. 80-asis plentas po nykiu nesiliaujančiu lietumi buvo tuščias. Bet jeigu žvalgas sumanys patekti pro čia, jį pastebės ir sustabdys.

- Tai šnipas iš anapus, - šypsodamasis laukinį siaubą keliančia šypsena, pranešė jiems Klajojantis Dabita. Niekas iš jų negalėjo pasakyti, kas gi joje buvo taip siaubinga, bet kai jos eilė priartėdavo iki jūsų, tai kildavo toks jausmas, tarsi kraujas gyslose virsta karšta pomidorų sriuba. - Jis šnipas, ir mes galime jį priimti išskėstais glėbiais, viską aprodyti ir paleisti. Bet jis reikalingas man. Jiedu abu man reikalingi. Mes išsiųsime jų galvas atgal per kalnus dar prieš iškrentant sniegui. Ir tegul jie tai gromuluoja visą žiemą.

Ir jis prapliupo garsiu juoku, kuris plakė juos, susirinkusius į vieną Portlendo konferencijų salių. Atsakydami jie irgi nusišypsojo, bet jų šypsenos buvo šaltos ir įsitempusios. Balsu jie galėjo vienas kitą pasveikinti, kad juos išskyrė iš kitų ir patikėjo tokią atsakomybę, bet sieloje troško, jog tos patenkintos, keliančios siaubą, skvarbios akys pasirinktų bet ką, tik ne *juos*.

Dar vienas sargybos postas buvo piečiau Ontarijo, Šiavilyje. Čia, mažame namelyje šalia 95-ojo plento, vedančio į Alvordo dykumą su jos

keistomis uolų sangrūdomis ir tamsiais lėtais vandenimis, budėjo dar keturi vyrai.

Ne mažiau nei tuzinas kitų postų, kuriuos sudarė po du žmones, buvo išbarstyti šešiasdešimties mylių atkarpoje nuo Vašingtono valstijos sienos iki Makdermito, esančio palei sieną, skiriančią Oregono ir Nevados valstijas.

Senukas baltai žydrame automobilyje. Instrukcijos visiems sargybiniams buvo vienodos: *"Užmuškite jį, bet išsaugokite sveiką galvą".* Virš gerklės neturi būti nei kraujo, netgi mėlynių.

- Aš nenoriu siųsti atgal sugadintą prekę, - pasakė jiems Rendelas Flegas ir prapliupo savo keliančiu siaubą juoku.

Šiaurinė Oregono ir Aidaho sienos dalis driekėsi Sneiko upe. Jeigu eitum pagal Sneiko srovę į šiaurę nuo Ontarijo, kur šeši patruliai iš nieko nevertų pinigų lošė pokerį, atsitiktinai galėtum atsiremti į Koperfildą. Čia Sneikas, darydamas posūkį, kurį geologai vadina vorupe, atsimuša į Oksbou užtvanką. Ir tą rugsėjo septintą dieną, kai Stju Redmenas ir jo draugai didžiulėmis pastangomis Kolorado valstijos 6-uoju plentu bandė įveikti daugiau nei tūkstantį mylių, Bobis Teris, sėdėdamas Koperfildo pigių prekių parduotuvėje, stovinčioje prie Oregono valstijos 86-ojo plento, ir abejingai vartydamas komiksus, svarstė, kokią formą įgautų užtvanka, jeigu jos šliuzai būtų visiškai uždaryti arba palikti atidaryti.

Jis ir jo partneris Deivas Robertsas (šiuo momentu miegantis butukyje virš parduotuvės) dėl užtvankos labai daug ginčijosi. Jau visą savaitę lijo. Vandens lygis Sneike pakilo. Įsivaizduokim, jog sena Oksbou užtvanka neatlaikys. Labai blogai. Koperfildą užgrius judanti vandens siena, ir senį Bobį Terį bei senį Deivą Robertsą nuplaus į Ramųjį vandenyną. Jie norėjo nueiti prie užtvankos ir apžiūrėti įskilimus, bet neišdrįso. Flegas įsakė aiškiai: *"Būkite priedangoje".*

Deivas pabrėždavo, jog Flegas gali pasirodyti *bet kurioje vietoje.* Jis buvo didis keliautojas, ir jau sklido gandai, kaip jis netikėtai pasirodydavo atkampiuose miesteliuose, kur kokie šeši žmonės taisė elektros perdavimo liniją arba armijos sandėliuose rinko ginklus. Jis *materializuodavosi* lyg vaiduoklis. Bet tai buvo besišaipantis tamsus vaiduoklis, avintis dulkėtais batais su nutrintais kulnais. Kartais jis pasirodydavo vienas, retsykiais su juo už didžiulio juodo ir ilgo kaip katafalkas "Daimlerio" vairo būdavo Loidas Henreidas. Kartais jis vaikščiodavo pėsčias. Ką tik jo nebuvo, o kitą akimirksnį jis jau atsirado. Šiandien jis galėjo būti Los Andžele (pasak gandų), o kitą dieną pasirodyti Boize... pėsčiomis.

Deivas sutiko, kad netgi Flegas negebėtų vienu metu būti šešiose skirtingose vietose. Vienas iš jų gali nusigauti iki tos prakeiktos užtvankos, pažiūrėti ir skubiai sugrįžti atgal. Tikimybė, kad jiems pasiseks, buvo tūkstantis prieš vieną.

- Gerai, štai tu ir padaryk tai, - pasakė jam Bobis Teris. - Aš tau leidžiu.

Bet Deivas, įtemptai šypsodamasis, šį pasiūlymą atmetė. Todėl, kad Flegas kažkokiu būdu *žinojo viską,* netgi jeigu jo paties ir nebūdavo. Kai kurie manė, kad jis turi antgamtinę valdžią gyvūnų karalystei. Moteris, vardu Roza Kingmen, tvirtino, neva ji asmeniškai matė, kaip jis spragtelėjo pirštais, ir ant laidų tupėjęs būrelis varnų nusileido jam ant pečių. Ir dar Roza Kingmen girdėjo, kaip tos varnos karksėjo: "Flegas... Flegas... Flegas..." ir panašiai.

Tai skambėjo tiesiog juokingai ir kvailai, ir jis tai suprato. Tuo gali tikėti tik nevispročiai, bet Bobio Terio motina, Doloresa, niekada nepaleido į pasaulį idiotų. Jis žinojo, kaip gimsta gandai, kaip jie, perduodami iš lūpų į lūpas, auga ir plečiasi. Ir šių gandų pasirodymą Tamsos žmogus su džiaugsmu sveikindavo.

Bet nuo šių pasakojimų jo oda vis tiek pašiurpo, tarsi kiekvienoje iš tų istorijų būtų buvusi dalis tiesos. Kai kurie kalbėjo, atseit jis geba pasikviesti vilkus ir savo dvasią įkūnyti katėje. Tokie ir panašūs kvaili bei tamsuoliški gandai. Bet... įsivaizduokime, jog jis kaip satanistas daktaras Dolitlis *galėjo* kalbėtis su gyvūnais. Ir įsivaizduokim, kad jis arba Deivas, nepaklausę *jo* įsakymo, išeis žvilgtelėti į tą prakeiktą užtvanką, ir juos pastebės.

Bausmė už nepaklusnumą buvo nukryžiavimas.

Bobis Teris manė, jog ta prakeikta užtvanka atlaikys.

Iš gulėjusio ant stalo pakelio jis išmušė cigaretę "Kent" ir raukydamasis nuo karšto sauso prieskonio užsirūkė. Po šešių mėnesių apskritai nebebus įmanoma rūkyti. Tikriausiai tai tik į gerą. Juk kenkia sveikatai.

Jis atsiduso ir paėmė dar vieną komiksą. Tie pašėlę dalykėliai vadinosi "Vėžliukų nindzių nuotykiai". Pagal sumanymą vėžliukai nindzės turėjo būti "didvyriai su kiautais". Jis švystelėjo Rafaelį, Donatelą bei kitus bičiulius per parduotuvę, ir komiksų knygelė šleptelėjo ant apvalkalu aptraukto kasos aparato. "Buvo štai tokie panašūs į "Vėžliukus nindzes" dalykėliai, - pamanė Bobis, - kurie padėjo įsivaizduoti, jog pasaulis kada nors gali būti štai šitaip sugriautas".

Jis paėmė kitą komiksą "Betmenas" - panašaus herojaus egzistavimu bent jau buvo galima patikėti - ir atsivertė pirmą puslapį, kai išvydo vakarų pusėn judantį žydrą "Skautą". Dideli ratai taškė purvą. Bobis Teris atvipusiu žandikauliu goksojo į tą vietą, kur ką tik pralėkė mašina. Jis negalėjo patikėti, kad automobilis, kurio jie visi taip ilgai laukė, ką tik aplenkė jo postą. Tiesą pasakius, sielos gilumoje jis manė, jog visa jų užduotis tebuvo užimtumo regimybė.

Bobis puolė prie durų ir atplėšė jas. Vis dar spausdamas rankoje "Betmeną", išskriejo ant šaligatvio. Galbūt tai tik haliucinacija? Apmąstymai apie Flegą bet kuriam gali sukelti haliucinacijas. Bet ne. Jis pastebėjo blykstelint "Skauto" stogą, kai mašina ties išvažiavimu iš miestelio jau mažne pasislėpė už kalvos. Bobis vėl įnėrė į tuščią parduotuvę ir visu balsu ėmė šaukti Deivą.

Teisėjas vis sukinėjo vairą, apsimesdamas, kad toks dalykas, kaip artritas, neegzistuoja, o jeigu artritas šiame pasaulyje ir egzistavo, tai jis tokia liga nesirgo, o jeigu ir sirgo, tai drėgnu oru dėl jos nekentėjo. Jis jau nebemėgino nuslopinti skausmo, todėl kad lietus buvo nenuginčijamas faktas, kaip sakydavo jo tėvas, ir nebuvo jokios vilties, išskyrus Vilties Kalvą.

Ir daugiau jis nebepuoselėjo jokių iliuzijų.

Lietaus zona jis važiavo jau tris dienas. Kartais lietus virsdavo dulksna, bet didesnę laiko dalį tai buvo tikra liūtis. Tai *irgi* buvo nenuginčijamas faktas. Kai kuriose vietose keliai buvo išplauti, o iki kito pavasario daugelis iš jų taps tiesiog nepravažiuojami. Šios mažytės ekspedicijos metu jis už savo "Skautą" daug kartų dėkojo Dievui.

Pirmosios trys kelionės dienos 80-uoju plentu jį įtikino, kad jeigu neįsuks į antraeilius kelius, iki Vakarų pakrantės nenusigaus iki 2000-ųjų metų. Kai kuriose pakankamai ilgose atkarpose pagrindinis valstijos plentas buvo visiškai tuščias, kai kur kelių kamščius jis sugebėjo apvažiuoti antraeiliais keliais, bet daugelyje vietų buvo priverstas trosu pririšti kelią užtvėrusią mašiną prie savo automobilio buferio ir buksiruojant atlaisvinti kelią.

Iki Roulinso jam tai teko atlikti daug kartų. 287-uoju plentu jis pasuko į šiaurės vakarus, aplenkė Didžiąją Vandenskyrą, o po dviejų dienų sustojo Vajomingo šiaurės vakarų dalyje, į vakarus nuo Jeloustouno. Šioje kalnuotoje vietovėje keliai buvo kone tušti. Kelionė Vajomingu ir rytine Aidaho dalimi pasirodė kaip gąsdinantis, košmariškas užsiėmimas. Jis nemanė, kad ištuštėjusioje žemėje mirties pojūtis gali būti toks slegiantis. Bet jis čia tvyrojo - grėsminga tyla po milžinišku vakarų dangum, kur kažkada gyveno vien laukiniai elniai. Mirtis čia slypėjo telefono būdelėse, sudaužytose bet taip ir nepataisytose; ji prigludo šaltoje, pritvinkusioje gąsdinančio laukimo mažų miestelių tyloje, pro kuriuos jis pravažiavo savo "Skautu": Lamonte, Madi Gepe, Džefri Sityje, Landeryje, Krouherte.

Jo vienatvė, suvokiant tuštumą ir vidinę iš visų pusių artėjančios mirties pajautą, pamažu augo. Jis vis labiau ir labiau įtikėjo, kad niekada nebepamatys Boulderio ir žmonių, su kuriais ten gyveno - Franės, Lusės, berniūkščio Lauderio, Niko Androso. Jam ėmė atrodyti, jog jis supranta Kaino jausmus, kai šį Viešpats ištrėmė Nodo žemėn. Tik šita žemė buvo į rytus nuo Edeno. O Teisėjas dabar buvo Vakaruose.

Ypač aštriai jis visa tai pajuto kirsdamas tarp Vajomingo ir Aidaho besidriekiančią sieną. Per Targio tarpeklį įvažiavęs į Aidahą, jis sustojo šalikelėje, ketindamas užkąsti. Aplinkui nė garso, tiktai duslus šalia pratekančio upelio šniokštimas, kurio vienodas garsas priminė Teisėjui monotonišką nesuteptų durų vyrių girgždesį. Danguje virš jo tvenkėsi debesys. Artėja drėgnas oras, o su juo ir artritas. Artritas ir taip seniai nepriminė

savęs, nepaisant fizinio krūvio, mašinos vairavimo ir... ir kas gi *tai* per girgždesys?

Papusryčiavęs Teisėjas išsitraukė iš "Skauto" šautuvą ir nusileido per laukymę prie upelio - palankesniu oru tai būtų buvusi puiki vieta piknikui. Nedidelis miškelis, staliukai tarp medžių. Ant vieno iš medžių, batais veik liesdamas žemę, kabojo vyras, jo galva, nenatūraliai nulinkusi ant šono, buvo iškapota paukščių. Garsą skleidė į šaką besitrinanti virvė. Virvė bemaž visiškai nusizulino.

Būtent taip Teisėjas suprato, jog jis jau Vakaruose.

Tą pačią dieną, apie ketvirtą valandą, į priekinį "Skauto" stiklą atsitrenkė pirmi neryžtingi lietaus lašai. Ir nuo to laiko lijo.

Po dviejų dienų jis nusigavo iki Bati Sičio, ir tuo metu skausmas pirštuose bei keliuose tapo toks nepakeliamas, jog jis, pasislėpęs motelio kambaryje, buvo priverstas leisti sau pailsėti visą dieną. Kapų tyloje išsitiesęs ant viešbučio lovos, karštais rankšluosčiais apsimuturiavęs rankas ir kelius, skaitydamas Lafamo "Teisė ir visuomenės pasiskirstymas į klases", Teisėjas Farisas buvo panašus arba į piratą, arba į netikrų pinigų padirbinėtoją.

Gerokai prisirijęs aspirino ir brendžio, jis patraukė toliau, kantriai laikydamasis antraeilių kelių, taškydamas į šalis purvą, o ne apvažiuodamas jį, netgi kada tai buvo įmanoma, - tokiu būdu jis išlaisvino save nuo būtinybės sukti į šalį. Deja, rugsėjo penktąją, prieš dvi dienas, privažiavęs iki Salmon Riverio kalnų, Teisėjas buvo priverstas geras pusantros mylios buksiruoti atgal didžiulį sunkvežimį, kol nenustūmė jo nuo skardžio į upę, kurios pavadinimo jis net nežinojo.

Rugsėjo ketvirtosios naktį, likus vienai dienai iki atsitikimo su sunkvežimiu ir trim dienoms iki to, kai Bobis Teris pastebėjo jį pravažiuojant pro Koperfildą, jis sustojo Niū Medouse, kur įvyko gan nemalonus atsitikimas. Jis privažiavo prie Rančhendo motelio, paėmė raktą nuo vieno iš blokų ir staiga pamatė tai, ką įvertino kaip prizą, - elementais maitinamą šildytuvą, kurį jis pasistatė prie kojų. Aušra užtiko jį pirmą kartą per visą savaitę sušilusį ir pailsėjusį. Šildytuvas spinduliavo stiprią malonią šilumą. Teisėjas, įsisupęs į antklodę ir aukščiau pakėlęs pagalvę, skaitė apie atsitikimą, kai juodaodė moteris iš Brokstono, Misisipės valstijos, už paprastą vagystę iš parduotuvės buvo nuteista kalėti dešimt metų. Apygardos prokuroro padėjėjas ir trys tarėjai buvo juodieji, ir Lafamas, regis, pabrėžė, kad...

Tuk, tuk, tuk į langą.

Sena Teisėjo širdis apmirė krūtinėje. Lafamas iškrito iš rankų. Teisėjas sugriebė atremtą į kėdę "Garandą" ir pasiruošęs viskam atsigręžė į langą. Jo galvoje žaibiškai šmėstelėjo pasiaiškinimo istorija. Štai ir viskas, jie panoro sužinoti, kas jis toks, iš kur jis eina...

Tai buvo varna. Teisėjas atsipalaidavo ir kreivai šyptelėjo.

Viso labo varna.

Ji tupėjo po lietumi ant palangės ir, atrodė, šaipėsi. Jos blizgančios plunksnos komiškai pasišiaušė, mažos akutės žiūrėjo į labai seną juristą ir patį seniausią pasaulyje šnipą mėgėją, gulintį motelio lovoje Vakarų Aidahe, dėvintį vien trumpikes su raudonu žaliu užrašu "LOS ANDŽELO PLAUKIKAS" ir su didžiule juridine knyga ant pilvo. Teisėjas pasistengė atsipalaiduoti ir taip pat nusišypsojo. Viskas teisinga, aš juokingas. Bet po dvi savaites vienatvėje trukusios kelionės šia išmirusia šalimi turi teisę būti irzlus.

Tuk, tuk, tuk.

Varna pabeldė snapu į lango stiklą. Pabeldė taip pat, kaip ir pirmą kartą.

Teisėjo šypsena truputį priblėso. Varnos žiūrėjimas į jį Teisėjui Farisui kažkaip nepatiko. Tai vis dar panėšėjo į pašaipą, bet jis galėjo prisiekti, jog tai niekinanti pašaipa, beveik gluminanti.

Tuk, tuk, tuk.

Kada gi aš išsiaiškinsiu tai, kas reikalinga Laisvajai Zonai, kuri atrodo tokia tolima? *Niekada.* Ar rasiu aš spragą Tamsos žmogaus šarvuose? *Niekada.* Ar grįšiu aš atgal gyvas?

Niekada.

Tuk, tuk, tuk.

Atrodė, jog varna iš jo šaiposi.

Netikėtai jis pajuto klaikų įsitikinimą, jog tai *buvo* Tamsos žmogus, jo siela, jo esybė, kažkokiu būdu įsigavusi į tą permirkusią po lietumi, pasišiaušusią, besišaipančią varną. Jis žiūrėjo į ją lyg užkerėtas. Atrodė, jog varnos akys tapo didesnės. Teisėjas pastebėjo, kad jos akių apvadai buvo raudoni, tamsios rubinų spalvos. O lietus vis lijo ir lijo. Varna palinko į priekį ir labai atsargiai pabeldė į langą.

Teisėjas pagalvojo: *"Ji mano, jog šitaip mane hipnotizuoja. Galbūt taip ir yra. Šiek tiek. Bet panašiems dalykams aš greičiausiai per senas. Įsivaizduokim... Tai, žinoma, kvaila, bet įsivaizduokim, kad tai jis. Ir įsivaizduokim, jog aš vienu rankos judesiu galiu pakelti šitą šautuvą. Aš nešaudžiau ketverius metus, bet 1976-aisiais ir 1979 metais tapau savo klubo čempionu ir buvau pakankamai taiklus 1986 metais. Jokių prizų tais metais neiškovojau, todėl lioviausi dalyvavęs varžybose, mano išdidumas tuomet buvo geresnės formos nei regėjimas, bet visgi tarp dvidešimt dviejų dalyvių aš užėmiau penktąją vietą. O šitas langas daug arčiau negu taikiniai šaudykloje. Jeigu tai jis, ar aš galėčiau jį nužudyti? Sunaikinti jo sielą, - jeigu tokia egzistuoja, - mirštančios varnos viduje? Nejaugi senam keistuoliui neįmanoma viską užbaigti iš karto, pašovus vakarų Aidahe juodąjį paukštį?"*

Varna nusišaipė. Teisėjas nebuvo visiškai įsitikinęs, jog tai pašaipa.

Teisėjas ryžtingai atsisėdo, staigiais judesiais priglaudė prie peties "Garandą" - jam pavyko taip, kaip jis kada nors tegalėjo vien svajoti. Varną apėmė kažkas panašaus į siaubą. Jos peršlapę sparnai, nupurtydami vandenį, suplazdėjo. Akys karoliukai išsiplėtė iš siaubo. Teisėjas išgirdo,

kaip ji keistai *karktelėjo,* ir pajuto triumfališką įsitikinimą: tai *buvo* Tamsos žmogus, jis neįvertino Teisėjo, ir jam tai kainuos niekingą gyvybę...

- ŠE, VALGYK! - nuspausdamas gaiduką, riktelėjo Teisėjas.

Bet gaidukas nenusispaudė: buvo nuleistas saugiklis. O kitą akimirką už lango buvo tik lietus. Jausdamasis visiškas bukaprotis, Teisėjas pasidėjo "Garandą" ant kelių. Jis pasiguodė, jog tai buvo vien varna, ir jeigu būtų peršovęs langą ir įleidęs čia lietų, jam reikėtų pavargti ieškant kito kambario. Taigi viskas į gerą. Bet tąnakt jis miegojo labai blogai, kelis kartus prabudo ir įsitikinęs, kad vėl girdi vaiduoklišką beldimą, žvelgė į langą. Jeigu varna vėl nutūps ant palangės, tai šįsyk ji nebepaspruks. Jis pakėlė šautuvo saugiklį.

Bet varna nesugrįžo.

Kitą rytą jis vėl važiavo į Vakarus, jo artritas nestiprėjo, bet ir geriau jam nepasidarė. Apie vienuoliktą valandą jis sustojo užkąsti mažoje kavinėje. Ir kai Teisėjas suvalgė sumuštinius ir išgėrė iš termoso kavą, tai išvydo ant telegrafo laidų nutūpusią didžiulę juodą varną. Teisėjas lyg užburtas stebėjo ją, raudonas puodelis su kava apmirė pusiaukelėje tarp stalo ir jo burnos. Tai buvo kita varna. Žinoma, kita. Varnų buvo daugybė, ir visos jos buvo įmitusios. Dabar varnoms tikras rojus. Bet vis tiek jis jautė, jog tai *buvo* ta pati varna, ir jam kilo siaubinga nuojauta, nuolankus susitaikymas su artėjančia pabaiga.

Valgyti daugiau nebenorėjo.

Teisėjas keliavo toliau. O po kelių dienų, penkiolika minučių po vidurdienio, dabar jau Oregone, aplenkęs Koperfildu besivadinantį miestelį, 86-uoju plentu lėkė į Vakarus ir nė nežvilgtelėjo į pigių prekių parduotuvę, iš kur jį stebėjo sustingęs iš nuostabos Bobis Teris. Ant sėdynės gulėjo "Garandas" su vis dar pakeltu saugikliu, o šalia pilna dėžutė šovinių. Teisėjas nusprendė nušauti bet kurią jo kelyje pasitaikiusią varną.

Tiesiog iš principo.

- Greičiau! Nejaugi tu negali šitos geldos vairuoti greičiau?

- Atstok, Bobi Teri. Jei tu užsnūdai poste, tai dar ne priežastis ant manęs rėkti.

Deivas Robertsas sėdėjo už jų "Vilio" vairo. Per tą laiką, kol Bobis Teris pažadino Deivą, o šis atsikėlė bei apsirengė, senasis keistuolis atsiplėšė dešimčia minučių. Stipriai lijo, matomumas buvo prastas. Ant kelių Bobis Teris laikė "Vinčesterį". Prie jo juosmens kabojo 45-o kalibro "Koltas". Deivas, apsiavęs kaubojiškus batus, užsimovęs džinsus ir užsimetęs geltoną neperšlampantį lietpaltį, skersakiavo į jį.

- Bobi Teri, tu gi ant gaiduko laikai pirštą, tu tuojau pat nusišausi.

- Tavo reikalas pavyti jį, - atsakė Bobis Teris, o sau sumurmėjo: - Pil vas. Šauti jam į pilvą. Nepataikyti į galvą. Teisingai.
- Baik su savimi plepėti. Žmonės, kurie kalbasi patys su savimi, užsiiminėja onanizmu. Asmeniškai aš taip manau.
- Kur gi jis *yra?* - paklausė Bobis Teris.
- Mes jį pavysim. Jeigu tik tu viso šito nesusapnavai. Jeigu taip, broleli, aš nenorėčiau būti tavo kailyje.
- Ne. Tai buvo "Skautas". O jeigu jis pasuko?
- Kur pasuko? - paklausė Deivas. - Čia gi aplink vien žvyrkeliai. Jis nė penkiasdešimties pėdų nenuvažiuos, kai iki ausų įklimps į purvą. Nurimk, Bobi Teri.
Šis gailiai ištarė:
- Negaliu. Aš visą laiką galvoju, kaip jaučiasi nukryžiuotasis ant telegrafo stulpo dykumoje.
- Galėsi... Žvilgtelėk ten! Matai? Mes gi jau uostome jo subinę!
Tiesiai prieš juos kelią užtvėrė prieš mėnesį susidūrę "Ševrolė" ir sunkus "Biuikas". Mašinos riogsojo lietuje, primindamos surūdijusius nepalaidotų mastodontų skeletus. O dešinėje, šalikelėje, matėsi šviežias rato pėdsakas.
- Tai jis, - pasakė Deivas. - Šiems pėdsakams nėra nė penkių minučių.
Jis apvažiavo kamštį, ir jų "Vilis" šalikelės nelygumais ėmė pašėlusiai kratytis. Deivas vėl įsuko į plentą, ir ant asfalto jie išvydo purvinus "Skauto" pėdsakus. O artimiausios kalvos viršūnėje, už dviejų mylių nuo jų, šmėstelėjo "Skautas" ir tuojau pat pasislėpė už kitos kalvos.
- Na ir sėkmė! - šūktelėjo Deivas Robertsas.
Jis paspaudė akceleratorių, ir "Vilis" šoko šešiasdešimties mylių per valandą greičiu. Priekinis stiklas pavirto sidabriniais lietaus raibuliais, su kuriais valytuvai neįstengė susidoroti. Jie vėl išvydo "Skautą", dabar jau arčiau. Deivas įjungė tolimąsias šviesas, ir po kelių sekundžių įsižiebė "Skauto" stabdžių žibintai.
- Puiku, - ištarė Deivas. - Mes elgiamės draugiškai. Tegul jis išlipa iš mašinos. Ir nežiūrėk kaip vilkas, Bobi Teri. Jeigu mes viską padarysime teisingai, tai Vege galime tikėtis apdovanojimo. Sugadinsim reikalą, ir mus sutrins į dulkes. *Todėl svarbu neapsitriesti.* Leisk jam išlipti.
- O Dieve, bet kodėl gi jis nevažiuoja pro Robinetą? - suniurzgėjo Bobis Teris. Jis įsikibo į "Vinčesterį".
Deivas žvilgtelėjo į ginklą:
- Ir neiškišk šautuvo.
- Bet...
- Užsičiaupk! Nusišypsok, velnias tave griebtų!
Bobis Teris pavaizdavo šypseną. Ji priminė mechaninės lėlės vypsnį.
- Ne, tu nesugebėsi, - suurzgė Deivas. - Tai padarysiu aš. Pasilik mašinoje.
Jie susilygino su "Skautu", kuris dviem ratais sustojo šalikelėje, o dviem - ant asfalto. Šypsodamasis Deivas išlipo iš mašinos. Rankas jis lai

kė geltono lietpalčio kišenėse. Kairėje kišenėje gulėjo 38-o kalibro "Policijos ypatingasis". Teisėjas labai atsargiai išlipo iš "Skauto". Jis taip pat vilkėjo geltoną lietpaltį. Jis ėjo labai atsargiai, lyg neštų trapią vazą. Artritas įsikibo į jį kaip visa gauja tigrų. Kairėje rankoje jis laikė šautuvą.

- Ei, juk jūs į mane nešausite? - draugiškai šypsodamasis paklausė iš "Vilio" išlipęs žmogus.

- Manau, kad ne, - atsakė Teisėjas. Jie turėjo perrėkti lietaus šniokštimą. - Jūs tikriausiai iš Koperfildo?

- Taip. Mano vardas Deivas Robertsas, - jis ištiesė dešinę ranką.

- Farisas, - prisistatė Teisėjas ir taip pat ištiesė dešinę ranką. Jis dirstelėjo į "Vilio" langą ir pamatė priekin palinkusį ir dviem rankom 45-o kalibro "Koltu" į jį besitaikantį Bobį Terį. Į vamzdį barbeno lietus. Mirtinai blyškiame Bobio veide sustingo dirbtinė, maniakiška šypsena.

- Ak tu išsigimėli, - sumurmėjo Farisas ir iš drėgno Robertso delno išplėšė savo ranką kaip tik tuo metu, kai Robertsas pro savo lietpalčio kišenę iššovė. Kulka įsmigo truputį žemiau skrandžio, perverdama, plėšydama, sujaukdama viską viduje, ir palikusi arbatinės lėkštutės dydžio skylę išlėkė pro Teisėjo nugarą. "Garandas" iš jo rankų iškrito ant kelio, ir Farisas užgriuvo ant pravirų "Skauto" durelių.

Niekas iš jų nepastebėjo kitoje kelio pusėje ant telegrafo laidų nutūpusios varnos.

Deivas Robertsas, norėdamas užbaigti, ką pradėjęs, žingtelėjo pirmyn. Bet tą akimirką pro "Vilio" langą iš keleivio pusės iššovė Bobis Teris. Jo kulka pataikė Robertsui į gerklę. Maišydamasis su lietumi, ant Robertso krūtinės plūstelėjo kraujo krioklys. Deivas Robertsas atsigręžė į Bobį Terį, jo žandikaulis be garso judėjo, akys sustingo nuostabos kupinoje agonijoje. Jis žingtelėjo du netvirtus žingsnius pirmyn, ir nuostaba iš jo veido išnyko. Iš jo veido išnyko viskas. Ir tik lietus barbeno į jo lietpalčio nugarą.

- *O velnias, tu tik pasižiūrėk!* - visiškai suglumęs šūktelėjo Bobis Teris.

Teisėjas pagalvojo: *"Mano artritas praėjo. Jeigu galėčiau išgyventi, tai nustebinčiau visus medikus. Vaistas nuo artrito yra kulka į pilvą. O Dieve teisingasis, jie buvo pasiųsti sutikti mane. Nejaugi jiems įsakė Flegas? Turbūt jis. Viešpatie, padėk tiems, kuriuos Komitetas čia išsiuntė paskui mane..."*

"Garandas" gulėjo ant kelio. Jausdamas, kaip jo viduriai bando išsiversti iš kūno, Teisėjas pasilenkė jo paimti. Keistas jausmas, labai malonus. Bet tai nesvarbu. Jis pakėlė šautuvą. Ar pakeltas saugiklis? Taip. Jis ėmė kelti automatą. Atrodė, jog šis sveria tūkstantį svarų.

Bobis Teris atplėšė nustebusį žvilgsnį nuo Deivo kaip tik laiku, kad suprastų, jog Teisėjas pasirengęs į jį iššauti. Farisas sėdėjo ant asfalto, jo lietpaltis paraudo nuo kraujo. Jis atrėmė "Garando" vamzdį į kelią.

Bobis iššovė ir nepataikė. "Garandas" prapliupo kurtinančia serija, ir sudužęs stiklas tik subraižė Bobio Terio veidą. Įsitikinęs, kad jau nebe-

gyvas, šis šūktelėjo. Paskui pastebėjo sudužusį priekinį stiklą ir suprato, kad vis dar tebėra šiame pasaulyje.

Teisėjas iš paskutiniųjų jėgų nusitaikė. Bobis Teris, kurio nervai dabar galutinai pakriko, iššovė tris kartus paeiliui. Pirmoji kulka mašinos durelėse pramušė skylę. Antroji Teisėjui įsmigo truputį virš dešinės akies. 45-o kalibro "Koltas" - galingas ginklas, ir iš nedidelio nuotolio jis krečia baisiai negražius dalykus. Ši kulka, atmetusi Teisėjo galvą "Skauto" link, nunešė didesnę jo kaukolės viršaus dalį. Galva loštelėjo atgal, ir trečiasis Bobio Terio šūvis pataikė ketvirčiu colio žemiau Teisėjo lūpos, sugrūdo dantis į burną, ir paskutinį kartą atsikvėpdamas jis įtraukė juos vidun. Smakras ir skruostikauliai išsiskyrė. Priešmirtinėse konvulsijose jo pirštas nuspaudė gaiduką, bet kulka nuskriejo į baltą lietingą dangų.

Žemėn nusileido tyla.

Lietus barbeno į "Skauto" ir "Vilio" stogus. Į dviejų vyrų lietpalčius. Tai buvo vienintelis garsas, kol nuo telegrafo laidų kimiai karksėdama nepakilo varna. Tai pažadino Bobį Terį iš stingulio. Vis dar spausdamas rankoje rūkstantį "Koltą", jis lėtai išsiropštė iš keleivio sėdynės.

- Aš tai padariau, - pranešė jis lietui. - Nudėjau tą subinę. Patikėk manimi. Pašoviau jį pagal visas taisykles. Senis Bobis Teris nudėjo jį taip, kaip tu ir norėjai.

Bet su augančiu siaubu jis beregint suprato, kad pataikė visiškai ne į Teisėjo užpakalį. Teisėjas numirė, atsirėmęs į "Skauto" dureles. Bobis Teris sugriebė jį už lietpalčio ir trūktelėjo į save, apžiūrinėdamas tai, kas liko iš Teisėjo veido. Neliko beveik nieko, išskyrus nosį. Bet ir ši buvo ne geriausios formos. Ji galėjo priklausyti bet kam. Ir apimtas paniško siaubo, Bobis Teris vėl išgirdo Flego žodžius: *"Aš noriu išsiųsti jį atgal nepažeistą"*. Dieve teisingasis, tai galėjo būti *bet kas*. Išėjo taip, kad jis sąmoningai pasielgė priešingai, nei norėjo Klajojantis Dabita. Du tiesūs pataikymai į galvą. Net *dantų* nėra.

Lietus. Barbena ir barbena.

Čia viskas baigta. Tai galas. Jis nerizikuos patraukti rytų pusėn ir neišdrįs pasilikti Vakaruose. Jis arba kabos ant telegrafo stulpo, arba... arba dar blogiau. Ar *egzistuoja* siaubingesni dalykai? Šis besišypsantis pabaisa atsargoje turi ir kai ką blogesnio - Bobis Teris tuo nė neabejojo. Taigi, koks atsakymas?

Taršydamas ranka plaukus, žiūrėdamas į sumaitotą Teisėjo veidą, jis mėgino galvoti. Pietūs. Toks buvo atsakymas. Pietūs. Ir jokios sargybos pasienyje. Į Pietus, į Meksiką, o jeigu tai nepakankamai toli, tai į Gvatemalą, Panamą arba sukruštą Braziliją. Išsikapstyti iš šios košės. Nei Rytų, nei Vakarų, vien tik Bobis Teris, saugus ir taip toli nuo Klajojančio Dabitos, kiek tik jį gali nunešti...

Naujas garsas lietingame danguje. Bobio Terio galva loštelėjo, akys pažvelgė aukštyn. Lietus, taip, barbenantis į dviejų mašinų skardą lietus, ir dviejų gęstančių variklių urzgimas, ir... keistas tiksintis garsas, primenantis gruntiniu keliu pėdinančių kulnų caksėjimą.

- Ne, - sušnabždėjo Bobis Teris.

Jis ėmė gręžtis.

Caksintis garsas ėmė dažnėti. Skubotas žingsnis, risnojimas, bėgimas ristele, bėgimas, *sprintas*. Bobis Teris perėjo visas šitas stadijas, bet jau buvo vėlu, *jis* artėjo. Flegas išdygo tarsi siaubingas monstras iš paties baisiausio filmo. Tamsos žmogaus skruostai liepsnojo džiaugsmingu raudoniu, akys degė laimingu draugiškumu, o plėšri žmogėdriška šypsena, apnuogindama tvirtus dantis, aštrius dantis, kreipė lūpas, jo rankos buvo ištiestos pirmyn, o iš plaukų styrojo žvilgančios juodos varnos plunksnos.

- Ne, - pamėgino pratarti Bobis Teris, bet neįstengė išspausti nė garso.

- EI, BOBI TERI, TU VISKĄ SUŽ-Ž-Ž-Ž-LUGDEI! - išrėkė Tamsos žmogus ir užpuolė bejėgį Bobį Terį.

Čia *egzistavo* ir baisesni dalykai nei nukryžiavimas.

Dar buvo ir dantys.

62 skyrius

Nuoga Dajana Jurgens gulėjo ant didžiulės dvigulės lovos, klausėsi monotoniško vandens šniokštimo vonioje ir žiūrėjo į dideles pakabinamas veidrodines lubas, kurios buvo tokios pačios formos ir dydžio, kaip ir jų atspindima lova. Ji galvojo apie tai, kad moteriškas kūnas visada geriau atrodo, kai jis guli ant nugaros, išsitiesęs, pilvas plokščias, o krūtinė natūraliai pakelta, o ne nusvirusi veikiama žemės traukos. Buvo devinta valanda trisdešimt minučių ryto, rugsėjo aštuntoji. Teisėjas jau buvo negyvas aštuoniolika valandų, Bobis Teris - žymiai mažiau (jo nelaimei).

Vanduo vis šniokštė ir šniokštė.

"Tas vyras dėl švaros tiesiog pamišęs, - pamanė ji. - *Įdomu, kas jam nutiko, jeigu jis prausiasi jau pusę valandos?"*

Jos mintys vėl sugrįžo prie Teisėjo. Įdomu, kas tai sugalvojo? Jos manymu, tai buvo puiki idėja. Kas gi įtarinės senuką? Ką gi, Flegas, atrodo, tai padarė. Kažkokiu būdu jis žinojo, kada ir kur tiksliai. Piketų linija buvo išskirstyta palei visą Aidaho ir Oregono sieną, ir įsakymas buvo vienas: "Nužudyti!"

Bet darbas kažkodėl buvo sugadintas. Nuo praėjusio vakaro tam tikro momento aukščiausioji valdžia čia, Las Vege, slėpė akis ir vaikščiojo paniurusiais veidais. Vitnis Hoganas, puikus virėjas, pagamino kažką, iš pažiūros primenantį šunų maistą, be to, taip prisvilino, kad patiekalas visiškai neturėjo skonio. Teisėjas buvo negyvas, bet kažkas atsitiko ne taip, kaip derėjo.

Dajana atsistojo, priėjo prie lango ir pažvelgė į dykumą. Ji išvydo du didžiulius autobusus, kurie 95-uoju plentu po kaitriais saulės spinduliais važiavo į vakarus Indian Springso oro bazės kryptimi, kur, kaip ji žinojo, vyko vienadienis seminaras, skirtas reaktyvinių lėktuvų pilotavimui ir

skrydžių valdymui. Vakaruose buvo apie dešimt žmonių, kurie žinojo, kaip skrįsti, bet didžiulei Laisvosios Zonos laimei, nė vienas iš jų nebuvo susipažinę su Indian Springso Nacionalinės gvardijos lėktuvais. Tačiau jie mokėsi.

Žlugus Teisėjui Farisui, svarbiausia jai buvo štai kas: jie žinojo tai, ko negalėjo žinoti. Ar jie turėjo Laisvojoje Zonoje savo žvalgą? Dajana manė, jog tai visiškai įmanoma, žvalgyba - tai žaidimas, kurį gali žaisti abi pusės. Bet Siuzana Štern jai pasakė, kad apie sprendimą į priešų pusę pasiųsti žvalgus žinojo tik Komiteto nariai, ir ji labai abejojo, kad kuris nors iš to septyneto galėjo pasirodyti esąs Flego šnipas. Nenuoširdumą motušė Abigeilė būtų pajutusi iš karto. Tuo Dajana buvo įsitikinusi.

Liko nemaloniausia alternatyva. Tiesiog pats Flegas *žinojo* apie tai.

Dajana jau aštuonias dienas gyveno Las Vege, ir kiek ji galėjo spręsti, buvo visiškai priimta į jų draugiją. Ji jau surinko šiokią tokią informaciją, kuri Boulderio gyventojus būtų išgąsdinusi mirtinai. Pakaktų vien pranešimo apie reaktyvinių lėktuvų pilotavimo apmokymo programą. Bet svarbiausia, ir asmeniškai ją labiausiai tai gąsdino, jog žmonės, vien paminėjus Flego vardą, nusisukdavo ir apsimesdavo jo neišgirdę. Kai kurie iš jų sukryžiuodavo pirštus, atsiklaupdavo arba vaizduodavo velnio akį, pridengę ją kita ranka. Jis buvo didysis Visur Esantis.

Taip buvo dienomis. Naktimis, jeigu užtekdavo stiprybės ramiai nusėdėti bare arba kitoje vietelėje, apie jį galėjai išgirsti ištisus pasakojimus, legendas ir mitus. Kalbėjo lėtai, užsikirsdami, nežiūrėdami į pašnekovą, gurkšnodami iš butelių dažniausiai alų. Gerdamas ką nors stipresnio, galėjai nesukontroliuoti savo žodžių, o tai buvo pavojinga.

Ji numanė, kad ne viskas, ką čia kalbėdavo, - tiesa, bet tiesą nuo prasimanymų jau buvo labai sunku atskirti. Dajana girdėjo, kad jis geba įgauti įvairius pavidalus, esą jis vilkolakis, jog būtent jis paleido virusą ir kad jis - Antikristas, kurio atėjimas išpranašautas "Apokalipsėje". Ji girdėjo apie Hektoro Drogano nukryžiavimą, o Heko laisvamanystę *jis* paprasčiausiai permatė... Matyt, lygiai taip pat jis permatė ir Teisėjo atvykimą.

Ir tose naktinėse diskusijose jo niekada nevadino Flegu; tarsi žmonės būtų tikėję, jog vien šio vardo paminėjimu jį galima prisišaukti kaip džiną iš butelio. Jie jį vadino Tamsos žmogumi. Klajojančiu Dabita. Ilgšiu. O Retis Ervinas jį vadino Sėlinančiu Judu.

Jeigu jis žinojo apie Teisėją, tai visiškai įmanoma, jog jis žinojo ir apie ją.

Dušo šniokštimas nutilo.

"Stebėk viską, vaikeli. Jis viešpatauja mumbo jumbo gentyje. Ir dėl to atrodo dar baisesnis. Gali būti, kad jis Laisvojoje Zonoje iš tikrųjų turi šnipą - nebūtinai iš Komiteto narių, paprasčiausiai kuris nors, jam pranešęs, jog Teisėjas Farisas - ne iš išdavikų genties".

- Nederėtų vaikščioti be drabužių, paukštyte. Tu vėl kurstai manyje geismą. Man vėl sukietėjo.

Dajana atsigręžė į jį, gundančiai šypsodamasi ir galvodama, su kokiu džiaugsmu nutemtų jį į virtuvę ir įstatytų tą daikčiuką, kuriuo jis taip didžiavosi, į mėsmalę.

Jis žvilgtelėjo į laikrodį.

- Ką gi, aš manau, kad keturiasdešimt minučių mes turime, - jo penis jau ėmė trūkčioti... kaip žvejo meškerė, su niūriu humoru pamanė Dajana.

- Tad eikšenki. - Jis priėjo prie jos, ir Dajana dūrė pirštu jam į krūtinę. - Ir nusiimk šitą dalykėlį, nes mano oda šiurpsta.

Loidas Henreidas žvilgtelėjo į amuletą - tamsų akmenį su vieninteliu raudonu plyšeliu - ir nusiėmė jį. Jis padėjo amuletą ant naktinio staliuko, žvangtelėjo grandinėlė.

- Taip geriau?

- Daug.

Dajana atmetė rankas, ir jau po sekundės Loidas atsidūrė viršuje. O dar po akimirkos jau įėjo į ją.

- Tau patinka? - aimanavo jis. - Ar tu gerai jį jauti, mieloji?

- Viešpatie, dievinu jį, - atsakydama dejavo ji ir galvojo apie emale ir plienu švytinčią mėsmalę.

- Kaip?

- Aš pasakiau *dievinu!* - šūktelėjo ji.

Netrukus, pašėlusiai kilnodama klubus ir šaukdama, ji jau imitavo orgazmą. Jis baigė po sekundės (jau keturias dienas ji su Loidu dalijosi lova ir puikiai perprato jo ritmus), ir kai Dajana pajuto, jog jo sėkla ima tekėti jos šlaunimi, moters žvilgsnis įsmigo į naktinį staliuką.

Juodas akmuo. Raudonas įtrūkis. Atrodė, jog šis daiktas žiūri į ją.

Ji su siaubu pajuto, kad akmuo *iš tikrųjų* į ją žiūri; tai buvo *jo* akis, turinti visus žmogiškosios akies sugebėjimus, ji žvelgia į ją, kaip Sarono Akis žvelgė į Fradą tamsiame Barad Duro knibždėlyne, Mirusiųjų Šalyje, kur gyvena šešėliai.

"Jis mane mato, - su beviltišku siaubu absoliutaus bejėgiškumo akimirką pamanė Dajana, kai dar nebuvo sugrįžęs mąstymo racionalumas. - *Dar daugiau: jis mane mato KIAURAI".*

Paskui, kaip ji ir tikėjosi, Loidas išsišnekėjo. Tai irgi buvo jo ritmo dalis. Jis apkabino ją per pečius, užsirūkė cigaretę, pasižiūrėjo į jų atspindžius virš lovos ir papasakojo apie nutikimą kelyje.

- Kaip aš džiaugiuosi, kad nebuvau Bobio Terio vietoje, - pasakė jis. - Ne, jokiu būdu. Vyriausiajam reikėjo to seno kvailio galvos nepažeistos, be mėlynių. Jis ketino pasiųsti ją per Uolinius kalnus atgal. Ir pasižiūrėti, kas nutiks. O tas puskvaišis tiesiai jam į veidą įsegė dvi 45-o kalibro kulkas. Manau, jog Bobis nusipelnė tokio atlyginimo. Bet visgi aš džiaugiuosi, kad nebuvau jo vietoje.

- O kas jam atsitiko?

- Neklausk, paukštyte.
- Iš kur jis žinojo? Vyriausiasis?
- Jis ten buvo.
Dajana pašiurpo.
- Atsitiktinai?
- Taip. Jis visuomet *atsitiktinai* atsiduria toje vietoje, kur iškyla problemos. Viešpatie Jėzau, kai aš galvoju, ką jis padarė Erikui Stelertonui, tam juristui, gudriai subinei, su kuriuo aš ir Šiukšlius išvykome į Los Andželą...
- Ir ką gi jis padarė?
Loidas ilgai tylėjo, ir Dajana pamanė, jog jis neatsakys. Paprastai ji švelniai pastūmėdavo Loidą ta linkme, kuri buvo reikalinga jai, užduodavo seriją lengvų pagarbių klausimų, suteikdama jam galimybę pasijusti (kalbant niekada nepamirštamais savo jaunesnės sesutės žodžiais) Mėšlo Karaliumi. Bet šį kartą moteris pajuto, kad pastūmėjo Loidą per toli, kai keistu prislėgtu balsu jis ištarė:
- Jis tiesiog *pasižiūrėjo* į jį. Erikas drabstė visokį mėšlą, kad jis norėtų pamatyti Vegą vėl atgijusį, kad mes privalome padaryti tą ir aną... Vargšas Šiukšlius - jis ne visada aiškiai suvokia, supranti, - jis žiūrėjo į jį, lyg anas būtų aktorius ar kitokia įžymybė. Erikas vaikštinėjo pirmyn atgal, tarsi pasirodydamas prieš prisiekusiųjų teismą ir lyg jau būtų įrodyta, jog jis gali veikti savo nuožiūra. O *jis* sako - labai švelniai - Erikai. Štai taip. Ir Erikas žiūri į jį. Aš nieko nemačiau. Bet Erikas labai ilgai žiūrėjo į jį. Penkias minutes, o galbūt ir daugiau. Jo akys plėtėsi ir plėtėsi... paskiau jis ėmė šypsotis ...o po to kikenti ...ir *jis* kikeno kartu su Eriku, ir tai mane išgąsdino. Kai Flegas juokiasi, tai gąsdina mirtinai. Bet Erikas kikeno toliau, ir staiga *jis* pasakė: “Grįždami atgal, išmeskite jį dykumoje”. Taip mes ir padarėme. Kiek aš žinau, Erikas ir dabar kažkur klaidžioja. Jis žiūrėjo į Eriką penkias minutes ir išvedė jį iš proto.
Loidas giliai užsitraukė ir sulaužydamas cigaretę ją užgesino. Paskui perbraukė ranka per jos kūną.
- Kodėl mes kalbame apie tokius siaubingus dalykus?
- Nežinau... Kaip sekasi Indian Sringse?
Loidas pralinksmėjo. “Indian Springso” projektas buvo jo mylimiausias kūdikis.
- Gerai. Tikrai gerai. Spalio pirmąją, o galbūt ir anksčiau, mes ketiname egzaminuoti tris vaikinus, besimokančius skraidyti “Skyhawk”* lėktuvais. Henkas Rousonas iš tikrųjų atrodo nuostabiai. O Šiukšlius tiesiog genijus. Kai kuriuos dalykus jis ne itin išmano, bet kai kalbama apie ginklus, jis nepranokstamas.
Dajana du kartus buvo sutikusi Šiukšlių. Ir abu kartus, kai tos keistos drumstos akys įsmigdavo į ją, ji jausdavo mirtiną šaltį, o kai jis nukreipdavo žvilgsnį - fiziškai juntamą palengvėjimą. Buvo visiškai akivaizdu,

*Skyhawk - Padangių vanagas *(angl.)*.

kad ir daugelis kitų - Loidas, Henkas Rousonas, Ronis Saiksas, Žiurkius - vertino jį kaip kokį talismaną - žmogų, atnešantį sėkmę. Viena Šiukšliaus ranka buvo ištisa po nudegimų sugijusi žaizda, ir Dajana prisiminė kai ką įsidėmėtino, kas atsitiko prieš dvi naktis. Kalbėjo Henkas Rousonas. Jis paėmė cigaretę, uždegė degtuką ir, prieš užsirūkydamas bei jį užgesindamas, užbaigė frazę. Dajana matė, kaip Šiukšliaus akys susikoncentravo į liepsną, kaip jo kvėpavimas bet kurią akimirką buvo pasirengęs sustoti. Tarsi visa jo egzistencijos prasmė būtų sutelkta į tą žiburėlį. Tai buvo tas pat, kaip stebėti išbadėjusį žmogų, prieš kurį padėjo prabangius pietus. Paskui Henkas užpūtė ugnį ir numetė pajuodusį degtuką į peleninę. Ir keista išraiška iš Šiukšliaus akių bematant išnyko.

- Ar jis puikiai valdo ginklus? - paklausė ji Loido.

- Puikiai. "Skyhawk'ai" aprūpinti "oras-žemė" raketomis. "Šraikais"*. Keista, kaip jie vadina visą tą mėšlą, tiesa? Bet niekas neįstengė suprasti, kaip užtaisyti arba kaip pasirūpinti saugumu. Viešpatie, mums prireikė ištisos dienos, bet taip ir neišsiaiškinome, kaip jas išnešti iš saugyklos. Todėl Henkas pasakė: "Geriau atsivežkime Šiukšlių, kai jis sugrįš, ir pažiūrėsime, ar sugebės jis šioje maišalynėje susigaudyti".

- O kada jis grįžta?

- Cha, jis labai keistas. Jis jau beveik savaitę Vege, bet labai greitai vėl išvažiuos.

- O kur jis važiuos?

- Į dykumą. Jis pasiima "Land Roverį" ir paprasčiausiai išvažiuoja. Aš gi tau sakau, kad jis keistas tipas. Savaip Šiukšlius toks pat keistas, kaip ir pats Vyriausiasis. Į vakarus nuo čia nieko nėra, išskyrus dykumą ir Dievo užmirštas vietas. Aš tai tikrai žinau. Nuvažiavau į vakarus iki pragariškos vietelės, vadinamos Braunsvilio stotimi. Nesuprantu, kaip jis ten gyvena, bet kažkaip gyvena. Jis ieško naujų žaisliukų ir visuomet su keliais sugrįžta. Kartą, praėjus savaitei po to, kai parvykome iš Los Andželo, jis atgabeno armijos kulkosvaidžių su lazeriniais taikikliais, kurie, anot Henko, šimtu procentų pataiko į taikinius. O dabar jis surado Telerio minų, kontaktinių minų, adatinių minų ir skysto parafino kanistrą. Jis sakė, jog surado didžiulę šios medžiagos saugyklą. Ir dar tiek defolianto, kad jo užteks visą Kolorado valstiją paversti plika kaip kiaušinis dykuma.

- Ir kur jis visa tai randa?

- Visur, - paprastai atsakė Loidas. - Paukštyte, jis tam turi uoslę. Ir tai visiškai nekeista. Daugelis vakarinės Nevados ir rytinės Kalifornijos žemių priklausė senutės Amerikos vyriausybei. Būtent čia ji ir bandė savo žaisliukus, imtinai iki atominės bombos. Vieną dieną jis ir jas iškas, - Loidas ėmė juoktis, Dajanai pasidarė šalta, siaubingai šalta. - Ir supergripas prasidėjo kažkur čia. Lažinuos. Tikriausiai Šiukšlius suras tą vietą. Sakau tau, jis tiesiog jaučia, kur kas guli. Vyriausiasis sako, jog Šiukšliui rei-

*Shrike - medšarkė *(angl.)*.

kia leisti sekt pėdsakais. Taip jis ir daro. Ar žinai, koks šiuo momentu jo mėgstamiausias žaisliukas?

- Ne, - atsakė Dajana. Ji nebuvo tikra, ar nori žinoti... Bet kam tuomet ji čia atėjo?

- Liepsnosvaidžiai. Jis atsivežė penketą iš Indian Springso ir kaip lenktyninius Pirmosios formulės bolidus išrikiavo į liniją, - Loidas nusijuokė. - Juos naudojo Vietname. Pripildyti napalmo ir vadinasi "Zipo". Šiukšlius juos tiesiog įsimylėjęs.

- Košmaras, - sumurmėjo ji.

- Kai Šiukšlius sugrįžo iš savo paskutinės ekspedicijos, mes jį nuvežėm į Springsą. Jis padirbėjo prie "Šraikų" ir vos per šešias valandas perprato, kaip jie veikia. Įsivaizduoji? Karinės oro pajėgos technikus mokydavo ištisus metus. Bet iki Šiukšliaus jiems, žinoma, toli. Jis tiesiog genijus.

"Ko gero, apsėstas idiotas. Manau, dabar man aišku, iš kur atsirado jo nudegimai".

Loidas žvilgtelėjo į laikrodį ir atsisėdo.

- Taip, aš jau privalau vykti į Indian Springsą. Laikas palįsti po dušu. Ar prisijungsi prie manęs?

- Kitą kartą.

Kai dušas vėl sušniokštė, Dajana apsirengė. Kol kas jai visada pavykdavo apsirengti ir nusirengti, kol jo nebūdavo kambaryje, ji ir toliau ketino laikytis tokios tvarkos.

Moteris pritvirtino dėklą prie rankos ir įkišo į jį aštrų peilį su dvipuse geležte. "Ką gi, - vilkdamasi palaidinę, pamanė ji, - mergina privalo turėti *kokių nors* paslapčių".

Dieną Dajana dirbo žibintų remonto brigadoje. Paprasčiausiu prietaisu reikėjo patikrinti lemputes ir perdegusias arba sudaužytas vandalų, kai Las Vege dar karaliavo gripas, keisti naujomis. Jie dirbo keturiese, savo žinioje turėjo sunkvežimį su keltuvu, kuris vežiojo juos iš posto į postą ir iš gatvės į gatvę.

Vakarėjo. Dajana, stovėdama ant keltuvo, bandė atsukti vieno žibinto gaubtą ir galvojo apie tai, kaip jai patinka žmonės, su kuriais ji dirbo, ypač Dženė Engstrom - grakšti, graži buvusi naktinio kabareto šokėja, vadovaujanti gatvių žibintų kontrolės tarnybai. Ji priklausė tam merginų tipui, su kuriomis Dajana norėjo draugauti, bet ją trikdė, kad Dženė buvo čia, Tamsos žmogaus pusėje. Sutrikimas buvo toks stiprus, kad ji nė karto nesurizikavo paprašyti Dženės pasiaiškinti.

Kiti irgi buvo geri, paprasti žmonės. Ji pagalvojo, jog Vege bukų ir kvailų kur kas daugiau nei Zonoje, bet niekas iš jų nenešiojo ant kaklo gyvatės dantų ir pasirodžius mėnuliui nepavirsdavo šikšnosparniais. Be to, žmonės čia dirbo daug nuoširdžiau nei Zonoje. Laisvojoje Zonoje bet

kuriuo dienos metu galėjai pamatyti vaikštinėjančius parke, ten buvo ir tokių, kuriems pietų pertraukos užsitęsdavo nuo dvyliktos iki antros. Čia panašių dalykų nepasitaikydavo. Nuo aštuonių ryto iki penktos vakaro *visi* dirbo - arba Indian Springse, arba remonto brigadose čia, mieste. Mokykloje atsinaujino pamokos. Vege buvo apie dvidešimt nuo ketverių (tai buvo Danielis Makartis, visų numylėtinis, žinomas kaip Dinis) iki penkiolikos metų berniūkščių. Surado du pedagogus, ir pamokos vykdavo penkias dienas per savaitę. Loidas, metęs mokyklą po to, kai trečią kartą paliko žemesnėse klasėse, galimybe tęsti mokslą labai didžiavosi. Vaistinės buvo atviros, ir niekas jų nesaugojo. Visą laiką įeidavo ir išeidavo žmonės... bet jie neimdavo nieko stipresnio nei aspirinas arba geluzilas. Vakaruose dėl narkotikų problemų nebuvo. Kiekvienas, kuris matė Hektoro Drogano egzekuciją, žinojo, koks už tokią aistrą bus atlygis. Nebuvo čia ir tokių kaip Ričis Mofetas. Visi buvo draugiški ir garbingi. Be to, išmintingiausia buvo negerti nieko stipresnio už alų.

"1938-ųjų metų Vokietija, - pagalvojo Dajana. - *Nacistai? O, jie žavūs žmonės. Sportiški. Jie nesišlaisto po naktinius klubus, tai turistams. Ką jie veikia? Jie gamina laikrodžius".* Ar tai buvo teisingas palyginimas? - prisimindama Dženę Engstrom, kuri Dajanai labai patiko, ji apie tai galvojo sunkia širdimi. Ji nežinojo... bet manė, kad teisingas.

Dajana patikrino lempą, ši pasirodė perdegusi. Išsuko ją ir paėmė paskutinę naują. Viešpatie, jau beveik dienos pabaiga. Buvo...

Žvilgtelėjusi žemyn, ji sustingo.

Žmonės plūdo nuo autostoties - sugrįžo brigada iš Indian Springso. Visi atsargiai dirsčiojo aukštyn, kaip paprastai žmonės žiūri į tą, kuris yra virš jų. Apribotos laisvės sindromas.

Štai tas į ją žiūrintis veidas. Tas platus, besišypsantis, nustebęs veidas.

"Gailestingasis ir teisingasis Dieve, nejaugi tai Tomas Kalenas?"

Dvejindamas vaizdą, į jos akį nutekėjo lašas sūraus prakaito. Kai ji nusišluostė akis, veidas dingo. Mojuodami maisto krepšeliais, kalbėdamiesi ir juokaudami, žmonės ėjo iš autostoties. Dajana pažvelgė į tą, kuris, jos manymu, galėjo būti Tomas, bet iš nugaros buvo sunku nustatyti...

"Tomas? Nejaugi jie pasiuntė Tomą?"

Žinoma, ne. Tai buvo taip beprotiška, kad buvo beveik...

Beveik išmintinga.

Bet visgi ji negalėjo tuo patikėti.

- Ei, Jurgens! - staiga šūktelėjo Dženė. - Tu ką, užsnūdai ar užsiimінėji onanizmu?

Pasilenkusi Dajana žvilgtelėjo į užverstą aukštyn Džeinės veidą. Ištiesė jai pirštą, Dženė nusijuokė. Dajana vėl grįžo prie darbo ir ėmė įsukinėt lempą, o kai su ja susidorojo, darbo diena baigėsi. Eidama į garažą, ji buvo tyli, panirusi į apmąstymus... tokia tyli, jog Dženė tai pastebėjo.

- Tiesiog neturiu ką pasakyti, - vos šyptelėjusi paaiškino ji Dženei.

Tai negalėjo būti Tomas.

Ar galėjo?

- Prabusk! Prabusk! Prakeikimas, prabusk, kale!

Dajana išniro iš sapno, kai kažkieno koja spyrė jai į nugarą ir iš didžiulės apvalios lovos parbloškė ant grindų. Sutrikusi, mirkčiodama akimis, ji pabudo akimoju.

Loidas žvelgė į ją su šaltu įniršiu. Vitnis Hoganas. Kenas Demotas. Aukščiausias Taškas. Džené. Paprastai atviras Džené veidas buvo abejingas ir rūstus.

- Džene?..

Tyla. Dajana atsiklaupė, miglotai suvokdama savo nuogumą, labiau galvodama apie ratą rūsčių veidų, žvelgiančių į ją iš viršaus į apačią. Loidas buvo panašus į žmogų, kurį apgavo ir kuris tik dabar apie tai sužinojo.

"Ar aš tai sapnuoju?"

- Renkis, melage, šnipinėjanti *kale!*

Vadinasi, tai ne sapnas. Pilvo apačioje ji pajuto šaltą siaubą. Atrodė, jog viskas buvo bemaž nulemta. Jie susekė Teisėją, o dabar išaiškino ir ją. *Jis* jiems pranešė. Dajana pažvelgė į laikrodį ant naktinio staliuko. Buvo be ketvirčio keturios. Slaptosios policijos laikas, pamanė ji.

- Kur jis? - paklausė Dajana.

- Netoliese, - niūriai atsakė Loidas. Jo veidas buvo išblyškęs ir prakaituotas. Pro atsegtą marškinių apykaklę matėsi amuletas. - Tu panorėsi, kad jo nebūtų kuo ilgiau.

- Loidai?

- Ką?

- Aš tave apdovanojau sifiliu. Tikiuosi, jog tu supūsi.

Jis spyrė jai į krūtinę, ir Dajana nugriuvo ant nugaros.

- Tikiuosi, jog tu supūsi, Loidai.

- Užsičiaupk ir apsirenk.

- Išeikite. Aš nesirengsiu apsupta vyrų.

Loidas vėl jai spyrė, dabar jau į dešinį priešpetį. Skausmas buvo nepakeliamas, ji išsižiojo, bet nesuriko.

- Na ir į keblią padėtį gi tu papuolei, Loidai. Ar patiko miegoti su Mata Hari? - ji šyptelėjo pro skausmo ašaras.

- Eime, Loidai, - pakvietė Vitnis Hoganas. Loido akyse jis išvydo žmogžudystės troškulį ir skubiai žingtelėjęs į priekį ant jo peties uždėjo ranką. - Mes palauksime svetainėje. O tu, Džene, pasaugok, kol ji rengsis.

- O jeigu ji nuspręs iššokti pro langą? - paklausė Loidas.

- Ji neturės tokios galimybės, - užtikrino juos Džené. Jos platus veidas nieko neatspindėjo, ir Dajana pirmą kartą buvusios draugės pašonėje išvydo pistoletą.

- Iš esmės tai neįmanoma, - pasakė Aukščiausias Taškas. - Nejaugi jūs nežinote, kad langai čia tik šiaip sau? Kartais pralošusieji kazino dideles sumas panorėdavo nerti žemyn, o viešbučiui tai buvo nekokia reklama.

Todėl langai neatsidaro, - jo žvilgsnis įsmigo į Dajaną, jame šmėstelėjo kažkas panašaus į užuojautą. - O tu, vaikeli, išties gerokai prasilošei.

- Eime, Loidai, - pakartojo Vitnis. - Antraip tu padarysi tai, dėl ko paskui teks gailėtis, - smogsi jai į galvą ar dar kur nors, - jeigu nepasitrauksi toliau.

- Gerai, - jie patraukė durų link, ir Loidas grįžtelėjo per petį. - Kale, *jis* išpurtys iš tavęs dvasią.

- Loidai, tu buvai labiausiai niekam tikęs meilužis, kokį aš kada nors turėjau, - metė Dajana.

Jis pamėgino ją pulti, bet Vitnis ir Kenas Demotas, sugriebę jam už rankų, išsivedė iš kambario.

- Apsirenk, Dajana, - paliepė Dženė.

Trindama mėlynę ant rankos, Dajana atsistojo.

- Ir tu tokia pati kaip jie? - paklausė ji. - Tokia pati kaip Loidas Henreidas?

- Tu gi su juo miegojai, o ne aš, - pirmąkart Dženės veide pasirodė šiokios tokios emocijos: rūstus pasmerkimas. - Nejaugi tu manai, kad garbinga ateiti čia ir šnipinėti žmones? Tu nusipelnei bausmės. Ir tau, sesute, bus atlyginta su kaupu.

- Aš turėjau priežasčių su juo miegoti. - Dajana užsitempė kelnaites. - Ir šnipinėjau dėl ypatingų priežasčių.

- Kodėl gi tau neužsičiaupus?

Dajana atsigręžė ir žvilgtelėjo į Dženę.

- Kaip tu manai, mergyte, ką jie čia veikia? Kodėl, tavo manymu, jie Indian Springse mokosi skraidyti tais reaktyviniais lėktuvais? Ginkluojasi tomis raketomis? Nejaugi manai, jog jos skirtos vien tam, kad Flegas apygardos mugėje savo merginai išloštų lėlę?

- Tai ne mano reikalas.

- O jei kitą pavasarį jie pasiųs tuos lėktuvus per Uolinius kalnus ir nušluos nuo žemės paviršiaus visus anapus gyvenančius, irgi bus ne tavo reikalas?

- Tikiuosi, jog taip ir įvyks. Arba mes, arba jūs; štai ką *jis* kalba. Ir aš juo tikiu.

- Hitleriu irgi tikėjo. Bet tu juo netiki; tu mirtinai *jo* bijai.

- Renkis!

Dajana užsitempė ilgas kelnes, užsisegė užtrauktuką ir ūmai delnu užspaudė burną.

- Man... man atrodo, jog mane supykins... Viešpatie!.. - spausdama palaidinę ilgomis rankovėmis, ji nuskuodė į vonią ir užsirakino duris. Pasigirdo vėmimą primenantis garsas.

- Atidaryk duris, Dajana! Atidaryk, nes aš peršausiu spyną!

- Bloga... - ji dar sykį suglergėjo tokį patį garsą. Atsistojusi ant pirštų galų, Dajana ėmė naršyti vaistinėlės lentynas, dėkodama Dievui, kad paliko peilį čia, ir melsdama Jo dar nors dvidešimties sekundžių...

Surado dėklą. Prisitvirtino jį. Dabar iš miegamojo sklido ir kiti garsai. Kaire ranka ji paleido vandenį.

- Minutėlę, man labai bloga!

Bet jie neketino jai duoti minutės. Kažkas smogė į duris koja, ir tos sudrebėjo. Dajana paslėpė peilį. Jis prigludo prie jos rankos kaip aprimusi strėlė. Dajana žaibiškai apsivilko palaidinę ir užsisagstė rankoves. Pašlakstė vandeniu veidą, nuleido unitaze vandenį. Dar vienas smūgis į duris. Dajana pasuko užraktą, ir jie suvirto vidun: Loidas pamišusiomis akimis, Džene už Keno Demoto ir Aukščiausias Taškas su paruoštu pistoletu.

- Mane supykino, - šaltai pranešė Dajana. - Gaila, kad jūs negalėjote į tai pasižiūrėti, a?

Loidas sugriebė ją už peties ir iš vonios nubloškė į miegamąjį.

- Šlykštyne, aš tau nusuksiu sprandą.

- Atsimink savo šeimininko įsakymą, - gręždama juos švytinčiomis akimis, ji užsisagstė palaidinę. - Jis gi jūsų šundievis, ar ne? Tik pabučiuok jam į užpakalį, ir tu jau jam priklausai.

- Geriau užsičiaupk, - niūriai iššunkė Vitnis. - Tu gi kenki pati sau.

Dajana žvilgtelėjo į Dženę - ji negalėjo suprasti, kaip dienos metu tokia maloni mergina su atvira šypsena galėjo pavirsti į naktinę pabaisą su tuščiu veidu.

- Nejaugi jūs nesuprantate, kad jis ketina viską pradėti iš pradžių? - karštligiškai paklausė jų Dajana. - Žmogžudystės... išniekinimai... *gripas?*

- Jis pats didžiausias ir stipriausias, - stebėtinai lengvai atsakė Vitnis. - Jūsų žmones jis ketina nušluoti nuo žemės paviršiaus.

- Užtenka plepėti, - nukirto Loidas. - Eime.

Jie pajudėjo jos link, idant paimtų ją už rankų, bet Dajana susigūžė, sukryžiavo ant krūtinės rankas ir papurtė galvą.

- Aš eisiu pati, - tarė ji.

Kazino nebuvo nieko, išskyrus keletą ginkluotų sėdinčių arba stovinčių palei duris vyrų. Kai atsivėrė lifto durys ir iš jo išėjo Dajaną apsupusi Loido grupė, atrodė, jog jie apžiūrinėja kažką įdomaus ant sienų, lubų, ant tuščių žaidimo stalų.

Ją nulydėjo prie durų koridoriaus gale. Loidas nedideliu raktu jas atrakino. Dajaną greitai pervedė primenančia banką patalpa. Kompiuterių ekranai dabar buvo tušti ir pilki. Stalčiai su pinigais atviri. Iškritę iš stalčių pinigai gulėjo pasklidę ant grindų. Daugiausiai tai buvo penkiasdešimties ir šimto dolerių vertės banknotai.

Tolimajame šios patalpos kampe Vitnis atidarė dar vienas duris, ir Dajaną kilimais nuklotu koridoriumi nuvedė į tuščią priimamąjį. Apstatytą labai skoningai. Įdomios formos baltas stalas, kažkada skirtas prieš kelis mėnesius nuo supergripo numirusiai sekretorei. Ant sienos paveikslas, aiški Klė kopija. Gauruotas, šviesiai rudas, sugeriantis žingsnius kilimas.

Prieangis pas šio pasaulio stiprųjį.

Baimė persmelkė visas Dajanos kūno poras kaip šaltas, stingdantis raumenis, kaustantis judesius vanduo. Loidas palinko virš stalo ir paspaudė mygtuką. Jo kaktą išpylė prakaito lašai.

- R. F., mes ją pristatėme.

Dajana pajuto, kaip jos viduje kyla isteriškas juokas, ir ji buvo bejėgė su tuo susidoroti.

- R. F.! R. F.! O, kaip *gerai!* SS, būk pasiruošęs! - Dajana ėmė kikenti, ir Dženė jai netikėtai plojo antausį.

- Užsičiaupk! - sušnabždėjo ji. - Tu nežinai, kas tavęs laukia.

- Žinau, - žiūrėdama į ją, atsakė Dajana. - Tai tu ir kiti nežinote.

Selektoriuje pasigirdo balsas - šiltas, malonus, draugiškas.

- Labai gerai, Loidai, ačiū. Prašau įleisti ją.

- Vieną?

- Žinoma, - pasigirdo ryšio pabaigą reiškiantis trakštelėjimas. Nuo šio balso skambesio Dajanai perdžiūvo gerklė.

Loidas atsigręžė. Jo įkritusiais skruostais lyg ašaros tekėjo stambūs prakaito lašai.

- Tu girdėjai įsakymą. Eik.

Dajana priglaudė prie krūtinės rankas, spausdama prie kūno peilį.

- O jeigu aš atsisakysiu?

- Aš nuvilksiu tave už plaukų.

- Pasižiūrėk į save, Loidai. Tu taip išsigandęs, kad nepajėgtum suvaldyti net kiemsargės šunyčio, - Dajana apžvelgė susibūrusius. - Jūs visi bijote. Džene, o tu taip įsitempei, kad vos neapsidirbai. Gali pakenkti savo figūrai. *Arba* savo kelnaitėms.

- Nutilk, purvina baidykle, - sušnabždėjo Dženė.

- Laisvojoje Zonoje aš niekada nejaučiau tokios baimės, - pasakė Dajana. - Ten aš jaučiausi labai gerai. O atėjau čia todėl, kad tą jausmą norėjau išsaugoti. Mano pasirodymas čia - ne politikos aktas. Jūs turite apie tai pamąstyti. Galbūt jis pardavinėja baimę, nes nieko daugiau neturi pasiūlyti.

- Ponia, - atsiprašančiu tonu ištarė Vitnis. - Aš su džiaugsmu išklausyčiau jūsų kalbą iki galo, bet jūsų laukia. Arba jūs pasakysite "Amen" ir įeisite pro tas duris, arba aš jus įvilksiu. Kai tik įeisite, jūs savo pasakas galėsite papasakoti jam... Jeigu jums užteks kvapo. Tačiau iki to laiko už jus atsakome mes.

"Keistas dalykas, - pamanė Dajana. - Atrodo, kad jis nuoširdžiai apgailestauja. Kaip blogai, jog jis taip pat nuoširdžiai bijo".

- Tau nereikės to daryti.

Dajana privertė savo kojas žengti žingsnį, ir jai pasidarė truputį lengviau. Ji ėjo į savo mirtį; ji tuo buvo visiškai įsitikinusi. Ką gi, tegul taip ir būna. Ji dar turi peilį. Pirmiausiai, jeigu pavyks, - jam, o jeigu reikės - sau pačiai.

Ji pagalvojo: *"Mano vardas Dajana Roberta Jurgens, ir aš bijau, bet aš bijojau ir anksčiau. Viskas, ką jis gali iš manęs atimti ir ką aš vieną gražią dieną vis tiek būčiau atidavusi, - tai mano gyvybė. Aš jam neleisiu savęs palaužti. Jeigu tik galėsiu, aš jam neleisiu padaryti save niekingesnę, nei esu. Aš noriu numirti garbingai... ir aš ketinu pasiekti tai, ko noriu".*

Ji pasuko rankeną ir įėjo į kabinetą... kuriame sėdėjo Rendelas Flegas.

Kambarys buvo didelis ir beveik tuščias. Prie tolimosios sienos stovėjo stalas, už jo ilgesingai sustingo šeimininko krėslas. Paveikslai uždengti. Šviesa užgesinta.

Sunki drapiruotė, paprastai slepianti stiklinį langą-sieną, pro kurį atsiveria vaizdas į dykumą, buvo atitraukta. Dajana pamanė, jog niekada gyvenime nematė tokio bevaisio ir nesvetingo peizažo. Virš dykumos kabojo mėnulis lyg mažytė, kruopščiai nublizginta, sidabrinė moneta. Jis buvo bemaž pilnas.

Žvelgdamas į šią erdvę, stovėjo žmogus. Jai pasirodžius, jis dar ilgai spoksojo pro langą, jos apžvalgai abejingai atsukęs nugarą, kol pagaliau atsigręžė. Kiek laiko reikia žmogui, kad jis atsigręžtų? Dajanai atrodė, jog Tamsos žmogus, atskleisdamas vis daugiau ir daugiau savo veido, kaip ir mėnulis, į kurį jis žiūrėjo, gręšis amžinai. Nuo viską apimančios paniškos baimės ji vėl pavirto praradusiu amą kūdikiu. Sekundę ji papuolė į jo traukos, jo *žavesio* tinklą, ir buvo kone įsitikinusi, kad sūkiui pasibaigus, po daugelio eonų* ji žiūrės į veidą iš savo sapnų: gotiško vienuolio, vilkinčio mantiją su gobtuvu, rėminančiu totalinę tamsą. Negatyvas be veido. Ji pamatys, o po to išprotės.

O paskiau jis pažiūrėjo į ją, šiltai šypsodamasis žengė pirmyn, ir pirmoji ją šokiravusi mintis buvo: *"Betgi jis mano amžiaus".*

Tamsūs Rendelo Flego plaukai buvo pašiaušti. Veidas simpatiškas ir įraudęs, tarsi jis daug laiko būtų praleidęs dykumoje pučiant vėjui. Veido bruožai judrūs ir jausmingi. Akyse šokčiojo triumfas. Tai buvo mažo vaiko akys, nustebintos atsivėrusios jam stebuklingos, žavingos paslapties.

- Dajana! - ištarė jis. - Sveika.

- S-sveikas! - daugiau ji nieko nevaliojo pasakyti. Dajana tikėjosi esanti pasiruošusi bet kam, tik ne tokiam sutikimui. Ji buvo išmušta iš vėžių. Flegas, pamatęs jos sutrikimą, šyptelėjo. Paskui, lyg prašydamas atleidimo, skėstelėjo rankomis. Jis vilkėjo išblukusią palaidinę su nušiurusia apykakle, mūvėjo nutrintus džinsus ir avėjo senus kaubojiškus batus numintais kulnais.

---

* Laikotarpis, apimantis kelias eras.

- O ką tu tikėjaisi išvysti? Vampyrą? - jo šypsena tapo platesnė, ji beveik reikalavo, kad Dajana irgi nusišypsotų. - Ką jie tau apie mane *pasakojo?*

- Jie bijojo, - atsakė ji. - Loidas... prakaitavo kaip kiaulė. - Jo šypsena kaip ir anksčiau reikalavo atsakomosios šypsenos, ir jai, kad atsispirtų, teko sukaupti visą savo valią. Iš lovos ją ištempė jam įsakius. Čia ją atvedė, kad... kam? Prisipažinti? Tam, kad ji papasakotų viską, ką žino apie Laisvąją Zoną? Ji negalėjo patikėti, kad egzistuoja dar kažkas, ko jis nežinojo.

- Loidas, - ištarė Flegas ir ėmė juoktis. - Kai išplito epidemija, Loidui Fynikse teko baisesni išbandymai. Jis apie tai nemėgsta kalbėti. Aš jį išgelbėjau nuo mirties ir... - jo šypsena tapo dar nuoširdesnė. - Ir, vartojant populiarų posakį, nuo baisesnės lemties nei mirtis. Mudu jungia dideli išgyvenimai, nors ši situacija - ir ne mano rankų darbas. Ar tu manimi tiki?

Ji lėtai linktelėjo. Ji tikėjo juo ir susivokė begalvojanti, ar ilgas Loido maudymasis po dušu siejosi su "baisesniais išbandymais Fynikse". Be to, ji patyrė tai, ko su Loidu Henreidu niekada nejautė, - gailestį.

- Gerai. Sėsk, brangioji.

Dajana abejodama apsidairė.

- Ant grindų. Ant grindų labai patogu. Mes privalome pasikalbėti, ir pasikalbėti garbingai. Melagiai sėdi ant kėdžių, todėl mes jų vengiame. Mes sėdėsime tarsi draugai iš dviejų laužo pusių. Sėsk, mergyte, - jo akys žybtelėjo nuo tramdomo džiaugsmo, atrodė, kad jis tiesiog plyšta nuo vos sulaikomo juoko. Jis atsisėdo ir sukryžiavęs kojas kviečiamai žvilgtelėjo į ją iš apačios į viršų, tarytum kalbėdamas: *"Juk tu neketini palikti mane vieną sėdėti ant šio keisto kabineto grindų".*

Sekundę svyravusi, Dajana atsisėdo ir taip pat sukryžiavo kojas bei ant kelių pasidėjo rankas. Ji juto raminantį peilio svorį.

- Brangioji, tave čia pasiuntė sekti, - pasakė jis. - Ar tiksliai apibrėžiau situaciją?

- Taip, - neigti buvo beprasmiška.

- O ar tu žinai, kokia lemtis karo metais paprastai laukia žvalgų?

- Taip.

Jo šypsena švytėjo kaip saulė.

- Tuomet argi tai ne sėkmė, kad mes nekariaujame - tavo žmonės ir mano?

Ji nustebusi žvilgtelėjo į jį.

- Ne, nekariaujame, - su atviru nuoširdumu ištarė jis.

- Bet... jūs... - jos galvoje šmėstelėjo tūkstantis gluminančių minčių. Indian Springsas. Raketos. Šiukšlius su savo defoliantu ir napalmu. Tai, kaip pokalbis visada keisdavo kryptį, vos tik į jį įsiterpdavo šio žmogaus vardas arba jis pats. Ir tas juristas Erikas Stelertonas. Klaidžioja dykumoje perdegusiomis smegenimis.

"Jis tik žiūrėjo į jį".

- Nejaugi mes užpuolėme jūsų vadinamąją Laisvąją Zoną? Ar padarėme ką nors priešiško jūsų atžvilgiu?

- Ne... bet...

- O jūs mus užpuolėte?

- Žinoma, ne!

- Ne. Ir mes šiuo požiūriu neturime jokių planų. Pasižiūrėk! - netikėtai jis atmetė į šalį dešinę ranką ir sulenkė ją apskritimu. Žvelgdama pro šią kiaurymę, ji matė už stiklinės sienos plytinčią dykumą.

- Didžioji Vakarų dykuma! - šūktelėjo jis. - Nevada! Arizona! Naujoji Meksika! Kalifornija! Daugybė mano žmonių Vašingtono valstijoje, aplinkui Sietlą ir Portlendą, Oregono valstijoje. Jų yra ir Aidahe, ir Naujojoje Meksikoje. Mes pernelyg išsibarstę, kad galvotume apie užpuolimus. Mes labiau pažeidžiami nei jūsų Zona. Laisvoji Zona primena gerai organizuotą skruzdėlyną arba komuną. O mes turime konfederaciją, kuriai, kaip pripažintas lyderis, vadovauju aš. Vietos užteks ir jums, ir mums. Vietos užteks ir 2190 metais. Be abejo, tuo atveju, jeigu mūsų vaikai gyvens, o tai mes sužinosime po penkių mėnesių. Jeigu jie gyvens, o žmonija dauginsis, tai tegul mūsų proanūkiai kariauja, jeigu jie nepasidalins kaulu. Arba mūsų proanūkių proanūkiai. *Bet dėl ko, vardan Dievo, kariauti mums?*

- Nėra dėl ko, - sumurmėjo Dajana. Jos gerklė perdžiūvo. Moteris atrodė sutrikusi. Ir jautė dar kažką... ar tai buvo *viltis?* Ji žiūrėjo jam į akis. Atrodė, jog ji negali atitraukti žvilgsnio, bet šito ir nenorėjo. Ji nėjo iš proto. Jis visiškai nevedė jos iš proto. Jis buvo... labai protingas, sveikai mąstantis žmogus.

- Karui tarp mūsų nėra nei ekonominių, nei technologinių priežasčių. Mes turime skirtingas politines sistemas, bet tai ne esminis dalykas, be to, mus skiria Uoliniai kalnai.

"Jis mane hipnotizuoja".

Didžiulėmis valios pastangomis Dajana atplėšė žvilgsnį ir per jo petį pažvelgė į mėnulį. Flego šypsena truputį priblėso, jo veidu, regis, praslinko nepasitenkinimo šešėlis. Ar jai tik pasirodė? Kai ji vėl pažvelgė į jį (šį kartą atsargiau), jis vėl jai švelniai šypsojosi.

- Jūs nužudėte Teisėją, - kimiai pasakė ji. - Jums kažko reikia ir iš manęs, o kai jūs tai gausite, mane nužudysite.

Jis ramiai į ją žiūrėjo.

- Palei visą Aidaho ir Oregono sieną išstatyti piketai, ir jie iš tikrųjų ieškojo Teisėjo Fariso, tai tiesa. Bet ne tam, kad jį nužudytų! Buvo įsakyta pristatyti jį man. Iki vakar dienos aš buvau Portlende - norėjau pasikalbėti su juo taip, kaip dabar kalbuosi su tavimi, brangioji, - ramiai, nuodugniai, protingai. Du mano žvalgai jį susekė Koperfilde, Oregono valstijoje. Jis atidengė ugnį, vieną mirtinai sužeidė, o antrą iš karto nušovė. Sužeistasis prieš numirdamas nukovė Teisėją. Man labai gaila, kad viskas taip išėjo. Gailiuosi labiau, nei tu gali suprasti, - jo akys patamsė-

jo, ir jinai juo patikėjo... bet tikriausiai ne taip, kaip jis *norėjo,* kad ji patikėtų. Ir vėl Dajana pajuto šaltuką.

- Čia apie tai kalba kitaip.

- Tikėk jais arba tikėk manimi, brangioji. Bet turėk omeny, ką aš jiems įsakiau.

Jis buvo įtikinamas... velniškai įtikinamas. Atrodė veik nekenksmingas - bet iš tikrųjų jis toks nebuvo, juk taip? Šis jausmas radosi tik todėl, jog jis buvo žmogus... arba kažkas, kas *atrodė* kaip žmogus. Ir tai palengvino užduotį paversti Dajaną panašia į Kvailelę Petę. Jis buvo puikiai įvaldęs meną sudaužyti į šukes visus argumentus... bet tai, kaip jis tą darė, Dajaną neramino.

- Jeigu jūs nesirengiate karui, tai kam reikalingi lėktuvai ir visa kita Indian Springse?

- Gynybos priemonės, - skubiai atsakė jis. - Panašiai mes elgiamės ir Sirls Leike Kalifornijoje, ir Edvardso karinių oro pajėgų bazėje. Dar viena grupė dirba Jakimos kalvagūbryje, Vašingtono valstijoje, prie atominio reaktoriaus. Tavo žmonės darys tą patį... jeigu dar nepradėjo.

Dajana labai lėtai papurtė galvą:

- Kai aš išėjau iš Laisvosios Zonos, ten vis dar mėgino atnaujinti elektros energijos tiekimą.

- Aš su džiaugsmu būčiau pasiuntęs jums du arba tris savo specialistus, jeigu atsitiktinai nebūčiau sužinojęs, jog jūsiškis Bredas Kičneris su šia užduotimi jau susidorojo. Vakar grandinėje įvyko trumpas sujungimas, bet jis labai greitai šią problemą išsprendė. Tai atsitiko dėl perkrovos Arapacho rajone.

- Iš kur jūs tai žinote?

- O, aš turiu savų priemonių, - linksmai atsakė Flegas. - Beje, senutė sugrįžo. Miela senučiukė.

- Motušė Abigeilė?

- Taip, - jo akys buvo šaltos ir niūrios; galbūt liūdnos. - Ji mirė. Kaip apmaudu. Aš išties tikėjausi susitikti su ja asmeniškai.

- Numirė? Motušė Abigeilė numirė?

Jo akys prašviesėjo, ir Flegas nusišypsojo.

- Nejaugi tai iš tikrųjų tau buvo toks didelis netikėtumas?

- Ne, bet aš nustebau, jog ji sugrįžo. Tai mane nustebino labiau, nei tu gali įsivaizduoti.

- Ji sugrįžo numirti.

- Ar ji ką nors pasakė?

Akimirkai širdingumo kaukė nuo Flego veido nukrito, ir atsivėrė tamsus bei niršus sutrikimas.

- Ne, - atsakė jis. - Aš maniau, jog ji galės... galės prakalbėti. Bet ji numirė neatitokusi iš komos būsenos.

Jo šypsena vėl pasirodė, tokia pat spindinti, kaip nakties rūką deginanti vasaros ryto saulė.

- Palikime ją ramybėje, Dajana. Geriau pakalbėkime apie malonesnius dalykus, pavyzdžiui, apie sugrįžimą į Zoną. Esu įsitikinęs, jog tau būtų maloniau būti ten nei čia. Aš turiu šį tą, ką tu galėsi įsidėti kelionei, - jis paėmė zomšinį krepšelį, ištraukė iš jo tris žemėlapius ir perdavė juos vis labiau glumstančiai Dajanai. Tai buvo septynių vakarinių valstijų žemėlapiai. Kai kurie rajonai buvo užtušuoti raudonai. Pastaba apačioje skelbė, jog šiuose rajonuose atsinaujino gyvenimas.

- Tu nori, kad aš *tai* paimčiau?

- Taip. Aš žinau, kur yra tavo žmonės; bet aš norėčiau, kad ir jūs žinotumėte, kur gyvena manieji. Manykite, jog tai geros valios ženklas ir draugystės apraiška. O kai tu sugrįši atgal, aš noriu, kad tu jiems perduotum štai ką: Flegas ir jo žmonės nelinki jiems blogo. Pasakyk, kad jie nebesiųstų šnipų. Jeigu jie nori čia siųsti žmones, tegul tai vadinasi diplomatinė misija... arba besimokančiųjų mainai... arba dar kitaip. Bet tegul jie atvyksta atvirai. Ar perduosi mano prašymą?

Dajana buvo priblokšta, išmušta iš pusiausvyros.

- Žinoma. Aš perduosiu. Bet...

- Tai viskas, - jis pakėlė atvirą tuščią delną. Ji kažką pamatė ir sunerimusi linktelėjo pirmyn.

- Ką tu pamatei? - jo balse nuskambėjo įtampa.

- Nieko.

Bet ji kažką pamatė ir iš pakitusios jo veido išraiškos suprato, jog jis tai žino. Ant Flego delno nebuvo jokių linijų. Jie buvo lygūs ir tušti kaip naujagimio pilvuko oda. Jokios gyvenimo linijos, jokių žiedelių, formų, kryželių. Tik... tuštuma.

Atrodė, jog jie žvelgė vienas į kitą ištisą amžinybę. Paskui Flegas pakilo ir priėjo prie stalo. Dajana irgi atsistojo. Ji iš tikrųjų ėmė tikėti, jog jis ją paleis. Flegas atsisėdo ant stalo krašto ir prisitraukė prie savęs pasikalbėjimų įrenginį.

- Aš įsakysiu Loidui pakeisti tepalą ir apžiūrėti tavo motociklą, - paaiškino jis. - Aš taip pat paprašysiu į baką pripilti benzino. Dabar juk kuro pakanka. Užtenka visiems, ar ne? Nors buvo toks laikas - aš puikiai jį prisimenu, tikriausiai ir tu taip pat, Dajana, kai atrodė, jog dėl paprasčiausio benzino trūkumo nuo atominių sprogimų išnyks visas pasaulis, - Flegas palingavo galvą. - Žmonės labai labai kvaili, - jis paspaudė ryšių selektoriaus mygtuką. - Loidai?

- Aš čia.

- Pripilk į Dajanos motociklo baką benzino ir pastatyk jį prie viešbučio. Ji rengiasi mus palikti.

- Taip.

Flegas išjungė ryšį.

- Štai taip, brangioji.

- Aš galiu... paprasčiausiai išeiti?

- Taip, ponia. Man buvo labai malonu, - jis parodė ranka į duris... delnu žemyn.

Dajana žengė durų link. Jos ranka jau beveik lietė rankeną, kai jis ištarė:

- Taip, dar vienas dalykas. Vienas... labai nereikšmingas dalykas.

Dajana atsigręžė į jį. Jis nusišypsojo. Tai buvo draugiška šypsena, bet tam tikrą sekundės dalį jis priminė jai didžiulį juodą mastifą su nukarusiu iš nasrų liežuviu, dengiančiu baltus aštrius dantis, kurie galėjo ramiai nutraukti ranką, tarsi tai būtų virtuvės rankšluostis.

- Taip?

- Čia yra dar vienas jūsų žmogus, - ištarė Flegas. Jo šypsena tapo dar platesnė. - Kas tai galėtų būti?

- Iš kur galiu žinoti? - gūžtelėjo pečiais Dajana, bet mintyse šmėstelėjo: *"Tomas Kalenas!.. Ar iš tikrųjų tai galėjo būti jis?"*

- Pasakyk, brangioji. Aš maniau, kad mudu dabar draugai.

- Žinoma, - atsakė ji. - Pagalvok, ir tu suprasi, jog aš elgiuosi garbingai. Komitetas pasiuntė mane... ir Teisėją... ir kas gali žinoti, ką dar... ir jie buvo labai atsargūs. Kad mes negalėtume vienas kito išduoti, jeigu kas nors... atsitiktų.

- Jeigu mes staiga nuspręstume nuplėšyti jums nagus?

- Taip. Mano kandidatūrą pasiūlė Siuzana Stern. Aš manau, Laris Andervudas... jis irgi Komiteto narys.

- Aš žinau, kas toks Laris Andervudas.

- Gerai, aš manau, kad tai jis pasiūlė Teisėją. Bet kalbant apie kitus... - ji papurtė galvą. - Tai gali būti bet kuris. Aš žinau tik tiek, kad kiekvienas iš septynių Komiteto narių turėjo pasiūlyti po žvalgą.

- Taip, galėjo būti ir taip, bet čia ne tas atvejis. Yra dar vienas, ir tu žinai, kas jis, - Flego šypsena tapo dar platesnė, dabar ji ėmė Dajaną gąsdinti. Atrodė nenatūrali. Ūmai ji ėmė panėšėti į ištrauktą iš vandens negyvą žuvį arba per teleskopą stebimą mėnulio paviršių. Dajana pajuto, kaip jos šlapimo pūslė prisipildo skysčio.

- Tu *žinai,* - pakartojo Flegas.

- Ne, aš...

Flegas vėl palinko prie selektoriaus.

- Ar Loidas jau išėjo?

- Ne, aš čia, - girdėjosi puikiai.

- Dėl Dajanos motociklo truputį luktelėk, - pasakė jis. - Mes dar turime apie ką... - jis dirstelėjo į ją, jo akys ėmė mąsliai švytėti, - ...apie ką pasikalbėti, - užbaigė jis.

- Gerai.

Ragelyje trakštelėjo. Flegas šypsodamasis stebeilijo ją, jo kumščiai buvo sugniaužti. Labai ilgai vėrė ją akimis. Dajana sukaito, ji visa peršlapo. Atrodė, jog jo akys pasidarė tamsesnės ir didesnės. Žiūrėti į jas buvo tas pat, kaip žvelgti į labai seną gilų šulinį. Ji pabandė atplėšti žvilgsnį, bet neįstengė.

- Pasakyk man, - labai švelniai ištarė Flegas. - Ir tegul tarp mūsų, brangioji, nelieka jokių nesusipratimų.

Iš kažkur toli Dajana išgirdo savo balsą:

- Visa tai buvo scenarijuje, ar ne? Nedidelė vieno veiksmo pjesė.

- Brangioji, aš nesuprantu, apie ką tu kalbi.

- Puikiai supranti. Jūs padarėte klaidą - Loidas tau atsakė per greitai. Kai tu įsakai, čionykštės varlės akimirksniu nušokuoja. Jis turėjo būti pusiaukelėje prie motociklo, bet tu tik įsakei jam pasilikti, nes visiškai nesirengi manęs paleisti.

- Brangioji, tu sergi neišgydoma paranoja. Manau, jog kalta pažintis su tais vyrais iš klajojančio žvėryno. Tikriausiai *tai* buvo siaubinga, bet juk mes nenorime viso to pakartoti, taip?

Ją apleido jėgos. Paskutinėmis valios pastangomis sugniaužė apmirusią dešiniąją ranką į kumštį ir sudavė sau į kairiąją akį. Galvą persmelkė skausmas, prieš akis ėmė plaukti migla. Galva loštelėjo atgal ir atsitrenkė į duris. Dajana atplėšė nuo jo akių žvilgsnį ir pajuto, kaip sugrįžta valia ir jėga pasipriešinti.

- O, koks tu *geras,* - su patyčia ištarė ji.

- Tu žinai, kas jis, - pasakė Flegas. Jis išėjo iš užstalės ir patraukė prie jos. - Tu žinai, ir tu man papasakosi. Brangioji, trinktelėjimas sau į galvą tavęs neišgelbės.

- Kaipgi tu to nežinai? - šūktelėjo Dajana jam į veidą. - Tu juk sužinojai apie Teisėją ir apie mane! Kaipgi nežinai apie...

Jo rankos, šaltos it antkapiai, siaubinga jėga nusileido ant jos pečių.

- Kas?

- Aš nežinau.

Jis papurtė ją kaip skudurinę lėlę. Jo veidas liepsnojo, jis buvo siaubingas, ir jis toliau šaipėsi. Rankos buvo šaltos, bet nuo veido sklido dykumos karštis.

- Žinai. Pasakyk man. Kas?

- *O kodėl tu* nežinai?

- *Todėl, kad aš jo negaliu pamatyti!* - riktelėjo jis ir nubloškė ją į priešingą kambario kampą. Netikėtai jis pavirto krūva kaulų, ir kai Dajana išvydo prieblandoje švytintį, palinkusį virš jos veidą, iššoko jos peilio ašmenys, skleisdamos po kojomis šilumą. Švelnus ir suprantantis veidas pranyko. Rendelas Flegas dingo. Dabar ji liko viena su Klajojančiu Dabita, Išstypėliu, Vyriausiuoju, ir padėti jai galėjo tik Dievas.

- Tu pasakysi, - ištarė jis. - Tu pasakysi man, ką aš noriu žinoti.

Dajana nužvelgė jį, o paskui, rankoje jausdama peilio svorį, lėtai atsistojo.

- Taip, aš tau pasakysiu, - ištarė ji. - Prieik arčiau.

Šaipydamasis jis žengė žingsnį pirmyn.

- Ne, dar arčiau. Aš noriu tau pakuždėti į ausį, - jis žingtelėjo dar. Mergina vienu metu juto ir deginantį karštį, ir stingdantį šaltį. Jos ausyse ūžė. Ji juto puvimo tvaiką - drėgną, sodrų, apgaubiantį. Ji juto beprotybės kvapą, panašų į tamsiame ir drėgname rūsyje pūvančių daržovių smarsą. - Arčiau, - kimiai sušnabždėjo ji.

Jis žengė dar žingsnį, ir Dajana nervingai sugniaužė kumštį. Ji girdėjo, kaip spragtelėjo mygtukas. Iššoko peilio ašmenys.

- *Štai taip!* - isteriškai šūktelėjo ji ir iš visų jėgų užsimojo, siekdama pataikyti į pilvą ir palikti jį šiame kambaryje paplūdusį krauju, paleistomis žarnomis. Bet užuot išsigandęs mirtino dūrio, įsirėmęs rankomis į šonus ir užvertęs liepsnojantį veidą, rangydamasis nuo jį draskančio juoko, Flegas prapliupo kvatotis.

- O, mano *brangioji!* - šūktelėjo jis ir vėl ėmė juoktis.

Ji bukai įsistebeilijo į savo ranką. Joje buvo sugniaužtas geltonas bananas su baltai žydra etikete. Dajana pasibaisėjusi numetė jį ant kilimo, kur tasai pavirto blyškiai geltona, panašia į Flego, šypsena.

- Tu man pasakysi, - sušvogždė jis. - Žinoma, pasakysi.

Ir Dajana suprato, jog jis teisus. Ji greitai apsisuko, taip greitai, kad net Tamsos žmogui tai pasirodė netikėta. Jis ištiesė ranką, bet sugriebė tik jos palaidinukės šilką. Dajana iš visų jėgų rėžėsi į stiklinę sieną.

- Ne! - žvygtelėjo jis, ir Dajana pajuto jį už savęs kaip juodo vėjo šuorą.

Ji smogė galva į langą. Pasigirdo kurtinantis garsas, ir nustebusi ji išvydo, kaip storos šukės krinta žemyn ant šaligatvio. Besisukančiuos šukės it gyvsidabrio kamuolėliai plūstelėjo švytinčiu fontanu. Inercija iki pusės išmetė jos kūną pro kiaurymę, ir ji, paplūdusi krauju, ten įstrigo. Ant savo pečių ji pajuto *jo r*ankas ir pagalvojo, kiek jam prireiks laiko, kad priverstų ją kalbėti. Valandos? Dviejų? Ji manė, kad jau miršta, bet to nepakako.

"Aš mačiau Tomą, ir tu negali jo pajusti, ar kaip tu tai darai, nes jis kitoks, jis..."

Flegas įtraukė ją į vidų.

Staigiai pasukdama galvą į dešinę, ji nusižudė. Aštri stiklo šukė giliai įsmigo į jos gerklę. Antroji įsmigo į dešinę akį. Akimirką jos kūnas įsitempė, rankos ėmė daužytis į stiklą. Paskui ji suglebo. Tai, ką Tamsos žmogus įsitempė į kabinetą, buvo plūstantis krauju maišas. Ji numirė - tikriausiai suvokdama triumfą.

Virdamas iš pykčio, Flegas spyrė jai koja. Paslankus, abejingas negyvo kūno judesys dar labiau jį įsiutino. Urgzdamas ir rėkdamas, jis puolė spardyti jos kūną. Jo plaukai ėmė kibirkščiuoti, tarsi kažkur jo viduje būtų atgijęs ciklotronas, ir, sukūręs elektrinį lauką, pavertęs jį baterija. Akys liepsnojo grėsminga ugnimi. Jis staugė ir spardė, spardė, spardė ir staugė.

Už durų Loidas ir kiti išblyškę susižvalgė. Daugiau jie nebegalėjo ištverti. Dženė, Kenas ir Vitnis išėjo. Jų mirtinai išbalusiuose veiduose galėjai perskaityti, neva jie nieko negirdėjo, be to, ir toliau nenorėjo nieko girdėti.

Liko tik Loidas - ne todėl, kad to norėjo, o todėl, kad žinojo: to nori jis. Ir galų gale Flegas jį pasikvietė.

Jis sėdėjo ant plataus rašomojo stalo, sukryžiavęs kojas ir padėjęs rankas ant aptemptų mėlynais džinsais kelių. Virš Loido galvos jis žvelgė kažkur į erdvę. Loidas pamatė, jog stiklinis sienos panelis per vidurį išdaužtas. Dantyti skylės kraštai buvo kraujuoti. Ant grindų gulėjo į drapiruotę suvyniotas kaži kas, kas miglotai priminė žmogaus kūną.

- Atsikratyk šituo, - įsakė Flegas.

- Gerai, - Loido balsas perėjo į kimų šnabždesį. - Ar man paimti galvą?

- Paimk viską kartu, nunešk į rytinį miesto pakraštį, apipilk benzinu ir padek. Ar tu girdi mane? *Sudegink* tai! *Sudegink tą sukruštą šliundrą!*

- Gerai.

- Taip, - Flegas maloningai nusišypsojo.

Drebėdamas ir stenėdamas iš siaubo, Loidas pamėgino pakelti sunkų nešulį. Viduje buvo kažkas tvirta. Tas kažkas išsprūdo iš jo rankų ir dusliai dunktelėjęs vėl nukrito ant grindų. Loidas metė išgąstingą žvilgsnį į Flegą, bet šis po senovei sėdėjo pusiau lotoso poza ir žvelgė į tuštumą. Loidas pakėlė ryšulį ir nunešė durų link.

- Loidai?

Stabtelėjęs Loidas atsigręžė. Iš jo krūtinės išsiveržė tyli aimana. Flegas vis dar sėdėjo pusiau lotoso poza, bet dabar jis kybojo dešimt colių virš stalo, vis taip pat įsistebeilijęs į erdvę.

- K-k-ką?

- Ar raktas, kurį aš tau daviau Fynikse, vis dar pas tave?

- Taip.

- Laikyk jį po ranka. Ateina laikas.

- G-gerai.

Loidas laukė, bet daugiau Flegas neištarė nė žodžio. Jis pakibo tamsoje, kartodamas gluminantį protą indų fakyro triuką, nukreipęs žvilgsnį į save ir švelniai šypsodamasis.

Kaip visada džiūgaudamas, kad jis dar gyvas ir neišprotėjęs, Loidas skubiai išėjo.

Tos dienos rytas Las Vege išaušo visiškai ramus. Loidas, persismelkęs benzinu, sugrįžo apie antrą valandą dienos. Kilo vėjas, ir penktą valandą, sukdamas tarp pastatų smėlį, jis jau kaukte kaukė. Palmės, liepą bei rugpjūtį nepalaistytos ir pradėjusios džiūti, plevėsavo dangaus fone kaip apiplyšusios karinės vėliavos. Danguje grūdosi keistos formos debesys.

Kabareto bare Vitnis Hoganas ir Kenas Demotas gėrė alų iš butelių, užkąsdami jį sumuštiniais su kiaušiniu. Trys senutėlės ledi - visi jas vadino Seserimis Raganomis - miesto pakraštyje laikė vištas, bet kiaušinių vis tiek neužteko. Apačioje, kazino, mažylis Dinis Makartis linksmai šėlo su plastmasiniais kareivėliais, rikiuodamas juos ant žaidimų stalo.

- Pažiūrėk į tą padaužą, - meiliai ištarė Kenas. - Manęs paprašė valandėlę jį pasaugoti. Kaip aš norėčiau, jog jis būtų mano. Mano žmona turėjo tik vieną vaiką. Be to, ir tas gimė neišnešiotas. Trečią dieną jis mirė inkubatoriuje, - Kenas žvilgtelėjo apačion tuo momentu, kai į kazino įėjo Loidas.

- Ei, Dini! - pašaukė Loidas.

- Oidas! Oidas! - šūktelėjo Dinis ir pribėgo prie Loido. Šis sugriebė jį ir pametėjo aukštai viršun.

- Ar pabučiuosi Loidą? - paklausė jis.

Dinis skambiai pakštelėjo jam į skruostą.

- O aš tau kai ką turiu, - pasakė Loidas ir iš kišenės ištraukė saują saldainių su ryškais popierėliais.

Dinis patenkintas paėmė juos.

- Oidai?

- Ko, Dini?

- O kodėl tu kvepi kaip benzino kolonėlė?

Loidas nusišypsojo:

- Aš deginau šiokias tokias šiukšles, mielasis. Eik žaisti. Kas dabar tavo mama?

- Angelina, - Dinis ištarė kaip "Angeina". - O paskui vėl Bonė. Man patinka Bonė. Bet Angeliną irgi myliu.

- Nesakyk jai, kad Loidas davė saldainių. Nes Angelina prilups Loidą.

Mažylis pažadėjo nepasakoti ir nubėgo šalin, juokdamasis ir įsivaizduodamas, kaip Angelina lups Loidą. O po kelių minučių jis jau vėl sėdėjo ant stalo, čiaumodamas saldainius ir prikimšta burna įsakinėdamas armijai. Priėjo Vitnis su balta prijuoste. Jis atnešė Loidui du sumuštinius ir butelį šalto alaus.

- Ačiū, - padėkojo Loidas. - Atrodo puikiai.

- Tai naminė duona, - išdidžiai atsakė Vitnis.

Loidas ėmė valgyti.

- Ar kuris nors matėte jį? - pagaliau paklausė jis.

Kenas papurtė galvą.

- Man atrodo, kad jis vėl išvažiavo.

Loidas pamėgino tai apmąstyti. Lauke užkaukė vėjas, vienišas, paklydęs dykumoje. Dinis akimirkai pakėlė galvą, o paskui vėl ėmė žaisti.

- Aš manau, jog jis kažkur netoliese, - pagaliau ištarė Loidas. - Nežinau kodėl, bet greičiausiai yra būtent taip. Man atrodo, kad jis kažkur netoliese ir laukia kažką netrukus įvyksiant. Tik nenumanau ką.

Vitnis tyliai pratarė:

- Manai, jog jis išgavo iš jos prisipažinimą?

- Ne, - žiūrėdamas į Dinį, atsakė Loidas. - Abejoju. Kažkokiu būdu viskas išėjo ne taip. Ji... jai pasisekė, arba ji pergudravo jį. O taip atsitinka nedažnai.

- Kažin, ar tai stipriai pakenks, - pasakė Kenas. - Bet jis atrodė sunerimęs.

- Žinoma, - Loidas įsiklausė į vėjo kauksmą. - Galbūt jis sugrįžo į Los Andželą, - bet Loidas tuo abejojo, ir ši abejonė atsispindėjo jo veide.

Vitnis atnešė dar alaus. Jie gėrė tylėdami, jų galvose sūkuriavo neramios mintys. Iš pradžių Teisėjas, paskui ta moteris. Abu negyvi. Ir nė vienas neprakalbo. Ir nė vienas neliko sveikas, kaip *jis* buvo įsakęs. Tarsi "Jankiai" pasaulio čempionate būtų pralaimėję dvejas rungtynes paeiliui. Jiems buvo sunku tuo patikėti, ir jie jautė išgąstį.

Visą naktį pūtė stiprus vėjas.

63 skyrius

Artėjant rugsėjo dešimtosios vakarui, Dinis žaidė mažame, nutolusiame nuo viešbučio ir daugybės kazino, parke. Jo "mama" šią savaitę, Angelina Hiršfild, sėdėdama ant suoliuko, kalbėjosi su jaunute mergina, kuri atvyko į Las Vegą prieš penkias savaites, praėjus dešimčiai dienų po to, kai čia pasirodė Angė.

Angė Hiršfild turėjo dvidešimt septynerius metus. Mergina buvo dešimčia metų jaunesnė, mūvėjo glaudžiai aptemptus džinsinius šortus ir trumpučius, absoliučiai nieko nepaliekančius vaizduotei, marškinėlius. Kontrastas tarp jos vinklaus, stangraus kūno ir vaikiškos, pasipūtusios, beprasmės veido išraiškos buvo mažne nepadorus. Jos kalba buvo monotoniška ir, atrodė, nesibaigianti: roko žvaigždės, seksas, jos nuobodus darbas Indian Springse, seksas, jos briliantinis žiedas, seksas, teleprogramos, kurių ji taip ilgisi, ir vėl seksas.

Angė troško, kad mergina nešdintųsi su kuo nors užsiimti seksu ir paliktų ją ramybėje. Ir ji vylėsi, jog Diniui sukaks bent jau trisdešimt metų, kol ateis šios merginos eilė pakeisti jam motiną.

Tuo metu Dinis atsitraukė nuo savo žaislų, nusišypsojo ir šūktelėjo:

- Tomai! Ei, Tomai!

Kitoje parko pusėje pasirodė vyras šiaudiniais plaukais. Jis ėjo svyrinėdamas, su didele maisto pintine rankoje.

- Panašu, jog jis girtas, - pastebėjo mergina.

Angė nusišypsojo:

- Ne, tai Tomas. Jis tiesiog...

Bet Dinis jau metėsi pirmyn, iš visų jėgų rėkdamas:

- Tomai! Palauk, Tomai!

Tomas šypsodamasis atsigręžė:

- Dini! Ehei!

Dinis puolė prie Tomo. Šis paleido pintinę, sugriebė berniūkštį ant rankų ir pametėjo jį aukštyn.

- Pasuk mane, Tomai! Pasuk!

Tomas suėmė Dinio riešus ir vis greitindamas ir greitindamas judesius ėmė sukti. Iščentrinė jėga pakėlė berniuko kūną viršun, kol jo kojos

neatsidūrė paraleliai su žeme. Jis prapliupo juoktis. Po dviejų ar trijų ratų Tomas atsargiai pastatė berniuką ant kojų.

Dinis ėmė svirduliuoti juokdamasis ir bandydamas atgauti pusiausvyrą.

- Dal, Tomai! Dal tluputį!

- Ne, tau apsisuks galva. Tomas eina namo. Taip.

- Gelai, Tomai. Iki!

- Man atrodo, jog Dinis labiausiai visame mieste myli Loidą Henreidą ir Tomą Kaleną. Tomas Kalenas paprastas, bet... ji žvilgtelėjo į merginą ir nutilo. Ši, susimąsčiusi ir primerkusi akis, spitrijo į Tomą.

- Ar jis atėjo su dar vienu vyru? - paklausė.

- Kas? Tomas? Ne - kiek man žinoma, jis atėjo vienas prieš pusantros savaitės. Jis buvo anapus, kitų žmonių zonoje, ir jie jį išvijo. Aš manau, kad jų praradimas, - mums radinys.

- Ir jis buvo be kurčnebylio?

- Kurčnebylio? Ne. Aš įsitikinusi, jog jis atėjo vienas. Dinis jį taip myli.

Mergina sekė akimis Tomą, kol šis dingo iš akiračio. Ji prisiminė peptobismolio buteliuką. Ji prisiminė raštelį: *"Tu mums nereikalinga".* Tai buvo ten, Kanzase, prieš tūkstantį metų. Ji norėjo juos nužudyti, ypač nebylį.

- Džulija? Ar gerai jautiesi?

Džulija neatsakė. Ji žiūrėjo į Tomą Kaleną. O po kurio laiko ėmė šypsotis.

64 skyrius

Mirštantysis atvertė bloknotą, pasiėmė tušinuką, truputį luktelėjo, o paskiau ėmė rašyti.

Tai buvo nuostabu: tušinukas, užpildydamas nuo pradžios iki galo kiekvieną puslapį, liečia popierių, tik žodžiai dabar gulė kreivi ir skersi, raidės didelės ir nelygios, rasi jis su asmenine laiko mašina vėl būtų persikėlęs į pirmą klasę.

Tomis dienomis tėvas ir motina jį vis dar mylėjo. Emė dar nepražydo, ir jo paties, kaip Ogankvito Storulio ir Potencialaus Homoseksualisto, ateitis dar nebuvo nulemta. Jis prisiminė, kaip sėdėjo prie saule užlieto virtuvės stalo ir į mėlyną sąsiuvinį žodis žodin perrašinėjo vieną iš Tomo Svifto knygų, o šalia stovėjo stiklinė kolos. Jis girdėjo iš svetainės sklindantį motinos balsą. Sykiais ji kalbėdavosi telefonu, sykiais su kaimyne: *"Gydytojas sako, jog tai tiesiog vaikiškas pilnumas. Ačiū Dievui, jo vidinės sekrecijos liaukos sveikos. Be to, jis toks nuovokus!"*

Stebėti, kaip auga žodžiai, raidė po raidės. Stebėti, kaip auga sakiniai, žodis po žodžio. Stebėti, kaip auga pastraipos, ir kiekviena iš jų didžiulėje bastiono sienoje, kuri vadinama kalba, atstoja plytą.

"Tai bus pats didžiausias mano išradimas, - įsijautęs kalba Tomas. - Žiūrėk, kas atsitiks, kai aš nustumsiu lėkštę, tik, vardan Dievo, nepamiršk užmerkti akių!"

Kalbos plytelės. Akmuo, lapas, nesurastos durys. Žodžiai. *Pasauliai.* Magija. Gyvenimas ir nemirtingumas. *Valdžia.*

"Rita, aš nežinau, iš kur jis tai paveldėjo. Galbūt iš savo senelio. Anas buvo dvasininkas, ir sako, jog jo pamokslai buvo tiesiog nuostabūs..."

Žiūrėti į raides - puikus laiko praleidimas. Žiūrėti, kaip jos viena su kita jungiasi, rašyti atvirkščiai, *rašyti.* Organizuotos mintys ir idėjos. Galų gale jis įsigijo rašomąją mašinėlę (tuo laiku jau beveik viskas buvo nulemta; Emė mokėsi aukštesnėse klasėse, buvo Nacionalinės šlovės draugijos, teatro, retorikos ratelių narė, absoliuti pirmūnė, nuo jos dantų nuėmė tiesinančias plokšteles, o jos geriausia draugė buvo Franė Goldsmit... o vaikiškas jos brolio pilnumas taip ir nepraėjo, nors jau sukako trylika, ir savigynos tikslams jis pradėjo vartoti keiksmažodžius, ir su lėtai besiskleidžiančiu siaubu ėmė suprasti, kas yra gyvenimas, koks jis *iš tikrųjų:* didžiulis verdantis katilas, ir jis jame jautėsi vienišas). Mašinėlė jam atvėrė vis kitką. Iš pradžių tai vyko lėtai, taip lėtai, kad spausdinimas užsitęsdavo neįtikėtinai ilgai. Tarsi mašinėlė aktyviai - ir anaiptol to neslėpdama - priešintųsi jo valiai. Bet kai išmoko spausdinti, tuomet ėmė suprasti, kas yra mašinėlė iš tikrųjų: kažkas panėšinčio į magišką tarpininką tarp jo minčių ir įstatyto į velenėlį popieriaus lapo. Iki epidemijos jis spausdino daugiau nei šimto ženklų per minutę greičiu ir įstengdavo suspėti paskui savo šoliuojančias mintis bei visas jas užrašyti. Aiman, jis niekados nesiliovė rašyti ranka, prisimindamas, kad "Mobis Dikas", taip pat "Vėjo nublokšti" ir "Prarastas rojus" buvo parašyti ranka.

Raštą, kurį Franė pamatė jo dienoraštyje, Haroldas ugdė ilgus metus - nei skyrelių, nei nutrūkstančių linijų, nėra kur užkliūti akiai. Tai buvo darbas - alinantis, iki mėšlungio pirštuose - bet tai buvo mylimas darbas. Jis noriai ir su dėkingumu naudojosi rašomąja mašinėle, bet manė, kad geriausias mintis jis pasilieka užrašyti ranka.

Ir dabar jis tokiu pat būdu užrašinėjo paskutines savo mintis.

Jis pasižiūrėjo aukštyn ir pamatė, kaip danguje lėtai sklando suopiai, primindami šeštadienio televizijos serialą su Rendolfu Skotu arba Makso Brendo romaną. Jis pagalvojo apie tai romano eilutėmis: *"Haroldas danguje išvydo laukiančius, besisukančius ratu suopius. Akimirką jis ramiai juos stebėjo, o paskiau vėl palinko prie savo dienoraščio".*

Jis sugrįžo prie savo užrašų - prie iškankintų jo skausmo raidžių, kurias jis vedžiojo virpančia ranka. Haroldas ilgesingai prisiminė saulės užlietą virtuvę, stiklinę šaltos kolos, senas Tomo Svifto knygas. O dabar, pamanė jis (ir parašė), pagaliau jis, ko gero, nudžiugintų savo tėvą ir motiną. Jis atsikratė savo vaikišku tuklumu. Ir teoriškai likęs nekaltas, jis turėjo visišką moralinę teisę tvirtinti nesąs homoseksualistas.

Jis išsižiojo ir karktelėjo:

- Garbės žodis, ma.

Jis prirašė jau pusę puslapio, peržiūrėjo, ką parašęs, o paskiau nužvelgė išsuktą ir sulaužytą koją. Sulaužytą? Pasakyta per švelniai. Koja buvo sutrinta. Jis jau penkias dienas sėdėjo šios uolos šešėlyje. Baigėsi maistas. Jeigu ne liūtis, jis būtų numiręs prieš dieną ar dvi. Koja puvo. Nuo jos sklido puvimo kvapas, kūnas prilipo prie kelnių medžiagos, persmelkė ją ir pavertė luobu.

Nadina seniai išėjo.

Haroldas paėmė šalia gulintį šautuvą, patikrino apkabą. Vien per šią dieną jis jau patikrino ją šimtus kartų. Lietaus metu jis stengėsi išsaugoti ginklą sausą. Liko trys šoviniai. Jis du kartus iššovė į Nadiną, kai ši žiūrėjo į jį ir sakė išvažiuojanti be jo.

Jie važiavo staigiu kelio posūkiu, Nadina vidine puse, Haroldas - išorine. Buvo už septyniasdešimties mylių nuo Jutos valstijos sienos. Jų kelias vinguriavo kalno šlaitu. Išorinėje posūkio pusėje buvo tepalo dėmė, ir nuo to laiko Haroldas tą tepalo dėmę prakeikė tūkstantį kartų. Viskas atrodė *pernelyg* nuostabu ne į gera. *Iš kur* toji tepalo dėmė? Du mėnesius čia niekas nepravažiavo. Pakankamai laiko, kad tepalas išdžiūtų. Panašu į tai, kad raudona *jo* akis stebėjo jį ir laukė patogios progos palieti tepalą ir pašalinti Haroldą iš žaidimo. Paliko jį su Nadina, kol jie keliavo per kalnus, o vėliau su juo susidorojo. Jis, kaip sakoma, savo tarnybą atitarnavo.

Jo motociklas slystelėjo už bordiūro, ir Haroldas nuskriejo iš paskos. Dešinę koją nusmelkė nepakeliamas skausmas. Kai ji lūžo, jis išgirdo trakštelėjimą. Ir suriko. O po to jį supo vien tik kalnų įgriuvos, sminngančios žemyn uolos, ir kažkur ten, tarpeklyje, upelio čiurlenimas. Haroldas atsitrenkė į žemę, šoktelėjo aukštai į orą, vėl suriko, dar kartą nukrito ant kairiosios kojos, išgirdo, kaip ši lūžo dar vienoje vietoje, vėl šoktelėjo, parvirto, ėmė riedėti ir netikėtai užkliuvo už audros nulaužto išdžiūvusio medžio kamieno. Jeigu ne jis, Haroldas būtų nugarmėjęs į patį tarpeklio dugną, į šniokščiantį vandenį, ir tada juo būtų pasimėgavę kalnų upėtakiai, o ne paukščiai.

Vis dar stebėdamasis savo vaikiška keverzone, Haroldas dienoraštyje parašė: *"Aš nekaltinu Nadinos"*. Tai buvo tiesa. Bet tuomet jis ją kaltino. Virpantis, persigandęs, su virtusia į degantį skausmo kamuolį dešiniąja koja, sukaupęs paskutines jėgas, šiek tiek pašliaužė šlaitu aukštyn. Aukštai virš savęs jis pamatė palinkusią virš bordiūro Nadiną. Miniatiūrinis jos veidas atrodė kaip blyškus lėlės veidelis.

- Nadina! - šūktelėjo jis kimiu balsu. - Virvę! Ji bagažinėje!

Bet moteris tik žiūrėjo žemyn į jį. Jis pamanė, kad ji neišgirdo, ir jau ketino prašymą pakartoti, kai pamatė jos galvą judant kairėn, dešinėn, vėl kairėn. Labai lėtai. Ji neigiamai purtė galvą.

- Nadina! Be virvės aš negaliu išlipti! Man lūžo koja!

Nadina neatsakė. Ji, jau nebepurtydama galvos, žiūrėjo į jį iš viršaus į apačią. Haroldui pasidingojo, jog jis įkrito į gilią duobę, o ji žiūri į jį pro kraštą.

- *Nadina, numesk man virvę!*

Vėl tas lėtas galvos sukinėjimas, toks pat siaubingas, kaip karsto dangtis, lėtai besileidžiantis ant žmogaus, kuris dar nenumirė, bet yra katalepsijos būsenos.

- NADINA! VARDAN VISKO, KAS ŠVENTA!

Pagaliau jį pasiekė jos balsas, tylus, bet didingoje kalnų tyloje visiškai aiškus:

- Haroldai, visa tai buvo organizuota. Aš turiu važiuoti. Atleisk, man labai gaila.

Bet Nadina neatliko nė vieno judesio; ji stovėjo prie bordiūro, stebeilydama į jį, gulintį žemai už dviejų šimtų pėdų. O musės jau ėmėsi savo darbo, skvarbiai kapstydamos jo kraujo lašus ant akmenų, į kuriuos jis trankėsi ir ant kurių paliko dalelytes savo kūno.

Vilkdamas sutrupintą koją, Haroldas ėmė ropštis aukštyn. Iš pradžių nebuvo neapykantos, noro įsegti jai kulką. Jam atrodė gyvybiškai svarbu nusigauti arčiau, idant pamatytų jos veido išraišką.

Buvo pirma valanda po vidurdienio. Tvyrojo kaitra. Nuo jo veido tekėjo prakaitas. Jis prisitraukdavo rankomis aukštyn ir kaip sužeistas vabzdys atsispirdavo kairiąja koja. Iš jo krūtinės veržėsi karštas alsavimas. Haroldas neįsivaizdavo, kiek laiko truko jo žygis; kelis kartus pažeistąja koja jis stipriai užsikabino už akmenų, skausmo sprogimas buvo toks didelis, jog jis prarado sąmonę. Kelis kartus, aimanuodamas iš bejėgiškumo, jis nuslydo atgal.

Pagaliau suprato, kad toliau judėti nebegali. Šešėliai ilgėjo. Praslinko trys valandos. Jis nevaliojo prisiminti, kada paskutinį kartą žiūrėjo viršun į kelią, - tikriausiai daugiau nei prieš valandą. Nadina turbūt jau seniai nuėjo. Bet ji kaip ir anksčiau buvo čia, ir nors jis įstengė pakilti tik dvidešimt penkis metrus, jos veido išraiška buvo velniškai aiški. Jis atspindėjo sielvartą ir liūdesį, bet jos akys buvo tuščios ir tolimos. Jos akys buvo *su juo.*

Būtent tada Haroldas pajuto jai neapykantą ir užčiuopė dėklą. "Koltas" buvo vietoje. Pridengdamas ginklą kūnu, jog ji nepastebėtų, jis atlenkė gaiduką.

- Nadina...

- Štai tokiu būdu, Haroldai, geriau. Geriau tau, nes *jo* būdas bus daug blogesnis. Tu juk supranti, tiesa? Haroldai, tu juk nenori su juo susitikti akis į akį. Jis mano, jog tasai, kuris išdavė vieną pusę, gali išduoti ir kitą. Jis tave nužudys. Bet pirmiausiai išves iš proto. Jis turi tokią jėgą. Jis pasirinko mane. Štai taip... arba *jo valia.* Aš pasirinkau šitai. Tu gali greitai viską užbaigti, jeigu tau užteks vyriškumo. Tu supranti, apie ką aš kalbu.

Haroldas patikrino plyšyje paslėpto pistoleto apkabą.

- O kaipgi tu? - paklausė jis. - Nejaugi tu ne išdavikė?

Jos balsas buvo liūdnas:

- Širdyje aš jo niekada neišdaviau.

- Manau, jog būtent ten jį ir išdavei! - atsakydamas šūktelėjo Haroldas. Jis pamėgino savo veidui suteikti nuoširdumo išraišką, bet iš tikrųjų bandė apskaičiuoti atstumą. Daugiausiai jis galėjo iššauti du kartus. O pataikyti iš pistoleto galima tik palankiai susiklosčius aplinkybėms. - Manau, jog jis tai žino.

- Aš jam reikalinga, - pasakė ji, - ir jis reikalingas man. O tu, Haroldai, niekados su tuo nebuvai susijęs. Ir jeigu mes toliau važiuosime drauge, aš galiu leisti... leisti tau kai ką man padaryti. Tą nereikšmingą dalyką. O tai sunaikins viską. Po tiek aukų, kraujo ir nelaimių man nevalia taip rizikuoti. Mes kartu pardavėme savo sielas, Haroldai, bet manyje dar daug kas liko, kad visko gaučiau su kaupu.

- Aš užmokėsiu tau su kaupu, - ištarė Haroldas, jam pavyko atsiklaupti. Saulė akino akis, sukosi galva. Atrodė, jog jis išgirdo balsus, - *balsą,* - nuostabos kupiną protesto riksmą. Haroldas paspaudė gaiduką. Pasigirdo šūvis, jį atkartojo aidas, atsimušdamas nuo uolų ir pamažu tildamas. Nadinos veidą iškreipė nustebimo grimasa.

Haroldas, apsvaigintas sėkmės, pamanė: *"Ji to nesitikėjo!"* Šoko ištiktos Nadinos burna atsivėrė, pavirsdama į apvalią "O". Akys išsiplėtė. Rankų pirštai įsitempė ir atsileido, tarsi ji nematomu pianinu ruoštųsi sugroti ilgą melodiją. Vaizdas buvo toks puikus, kad Haroldas nė nesuvokė prašovęs, ir gėrėdamasis šiuo reginiu užtruko kelias sekundes. Kai jis pagaliau šį faktą suvokė, vėl pakėlė pistoletą ir apglėbęs dešinįjį riešą kairiąja ranka nusitaikė.

- Haroldai! Ne! Tu negali!

- Ar aš negaliu? Tai toks nereikšmingas dalykas - paspausti gaiduką. Žinoma, kad aš sugebėsiu.

Atrodė, Nadina buvo taip priblokšta, kad prarado sugebėjimą judėti, ir kai pistoleto taikiklis apmirė ant jos gerklės, Haroldas pajuto netikėtą šaltą įsitikinimą, jog būtent taip viskas ir turi baigtis - trumpu beprasmiu beprotiško įniršio sprogimu.

Mintyse jis jau matė ją negyvą.

Bet vos ėmė spausti gaiduką, atsitiko du dalykai. Srūdamas per veidą, jo akis užliejo prakaitas. Ir jis ėmė slysti žemyn. Vėliau Haroldas save tikino, kad dėl to kalti smulkūs akmenukai, arba sudrebėjo jo koja, arba viena ir antra kartu. Visiškai įmanoma, jog taip ir buvo. Bet visa tai jis pajuto... *kaip stumtelėjimą,* ir ilgas naktis niekaip neįstengė savęs įtikinti, neva buvo priešingai. Dieną jis buvo racionalus iki kaulų smegenų, bet naktį tas tirpstantis įsitikinimas iššliauždavo ir puldavo jį. Šūvis, skirtas jos gerklei, išėjo keistas: kulka nuskriejo aukštai, gracingai į abejingą dangų. Haroldas vėl nusirito prie audros nulaužto medžio, daužydamas nuo pėdos iki kirkšnies degančią dešinę koją. Jis atsitrenkė į medį ir prarado sąmonę. O kai atsipeikėjo, jau buvo sutemę, ir mėnulis, jau priešpilnis, vienišas švytėjo virš tarpeklio. Nadina nuvažiavo.

Pirmąją naktį Haroldas praleido apimtas siaubo, kliedėdamas, kad niekada neįstengs nušliaužti iki kelio, įsitikinęs, jog numirs tarpeklyje. Bet kai išaušo rytas, jis vėl raukydamasis iš skausmo ėmė ropštis aukštyn. Pradėjo apie septintą valandą, kaip tik tuo metu, kai didelis oranžinis Laidojimo komiteto savivartis, ten, Boulderyje, išvažiavo iš autostoties. Galų gale Haroldas sužeista ranka įsikibo į aptvaro grandinę - tai atsitiko penktą valandą vakaro. Jo motociklas po senovei buvo savo vietoje, ir Haroldas nuo palengvėjimo vos neapsiverkė. Jis susirado skardines su maisto produktais ir peilį, atidarė vieną indelį ir susigrūdo į burną gabalą troškintos mėsos. Bet skonis buvo šlykštus, ir po ilgos kovos maistą jis išspjovė.

Haroldas ėmė suvokti neišvengiamą artėjančios mirties faktą, jis gulėjo šalia savo "Triumfo" ir prispaudęs sužalotą koją raudojo. Tokioje padėtyje jis sugebėjo netgi šiek tiek pamiegoti.

Kitą dieną po liūtimi Haroldas iki kaulų peršlapo. Drebėjo iš šalčio, prasidėjo gangrena, bet jis kentėjo skausmą, savo kūnu apsaugodamas nuo drėgmės pistoletą. Tą vakarą jis pradėjo rašyti bloknote ir pirmą kartą suvokė, jog jo raštas prastėja. Jis suvokė begalvojąs apie Danielio Kyzo apsakymą "Gėlės Aldžernonui". Jame grupė mokslininkų protiškai atsilikusį kiemsargį pavertė genijumi... tam tikram laikui. O paskui vargšas vaikinas ėmė degraduoti. Koks gi jo vardas? Atrodo, Čarlis. Taip, tikrai, nes pagal tą apsakymą sukurtas filmas taip ir vadinosi - "Čarlis". Labai geras filmas. Ne toks geras, kaip pats apsakymas, prikimštas septintojo dešimtmečio psichodelinio mėšlo, bet visgi neblogas. Ankstesniais laikais Haroldas dažnokai vaikščiojo į kiną, bet dar dažniau žiūrėjo video. Tomis dienomis, kai pasaulis, anot Pentagono, buvo gyvybinga kvota. Dažniausiai filmus žiūrėdavo vienas.

Jis užrašė savo bloknote, žodžiai lėtai augo iš svyrinėjančių raidžių:

"Įdomu, ar jie visi žuvo? Komiteto nariai? Jeigu taip, man labai gaila. Mane suklaidino. Tai silpnas pasiteisinimas dėl savo poelgių, bet prisiekiu viskuo pasaulyje, jis vienintelis, galintis turėti kokios nors reikšmės. Tamsos žmogus toks pat realus, kaip ir supergripas, kaip kažkur slėptuvėse paslėptos atominės bombos. Ir kai ateina galas, ir kai jis toks siaubingas, kaip ir pranašavo gerieji žmonės, artėjant prie Teisingumo Sosto, belieka pasakyti tik viena: aš klydau".

Haroldas perskaitė, ką parašęs, ir virpančia ranka perbraukė per antakius. Atleidimui to nepakako. Šis atsiprašymas buvo prastas, labai prastas. Perskaitęs šią pastraipą po jo "metraščio" pamanys, jog Haroldas veidmainis. Jis įsivaizdavo save anarchijos karaliaus vaidmenyje, bet Tamsos žmogus permatė jį kiaurai ir be ypatingų pastangų pavertė jį šalikelėje mirštančia ir drebančia kaulų krūva. Jo koja ištino ir dvokė kaip sugedę pernokę bananai, o jis sėdėjo ir bandė į lentynėles sudėlioti tai, ko neį-

manoma nė apsakyti. Jis tapo savo užsitęsusios vaikystės auka, viskas pasirodė taip paprasta. Jis buvo savo regėjimų belaisvis.

Mirdamas jis juto išsaugojęs šiek tiek protingumo, galbūt truputį orumo. Jis nenorėjo žemintis, šlubuojančių raidžių primargintuose puslapiuose išgalvodamas sau pasiteisinimus.

- Boulderyje aš galėjau kuo nors tapti, - ramiai ištarė jis, ir ši paprasta, siaubinga tiesa galėjo virsti ašarų priežastimi, jeigu jis nebūtų taip stipriai išvargęs ir išsekęs. Haroldas žvilgtelėjo į nelygias raides, o po to nukreipė žvilgsnį į "Koltą". Netikėtai jis panoro viską baigti ir pamėgino svarstyti, kaip savo gyvenimą užbaigti pačiu paprasčiausiu ir kuo garbingesniu būdu. Tai atrodė svarbiau, nei palikti savo užrašus tam, kuris suras juos po vienerių ar dešimties metų.

Haroldas suspaudė tušinuką. Pagalvojo. Užrašė:

"Atsiprašau už savo padarytus sunaikinimus, bet neneigiu, kad tai padariau savo valia. Mokykliniuose dokumentuose aš visada pasirašinėdavau Haroldu Emeriu Lauderiu. Savo rankraščius - bjauri rašliava, štai kas jie yra, - aš pasirašinėdavau lygiai taip pat. Su Dievo pagalba kartą parašiau savo vardą trimetrinėmis raidėmis ant daržinės stogo. Šiuos paskutinius žodžius aš norėčiau pasirašyti vardu, kurį gavau Boulderyje. Tada aš jo nenorėjau pripažinti, bet dabar pripažinsiu su džiaugsmu. Aš mirštu nepraradęs sveikos nuovokos ir viską išsiaiškinęs".

Stropiai baigęs rašyti, jis pasirašė: *Hokas.*

Haroldas įdėjo bloknotą motociklo bagažinėn, užmovė ant tušinuko antgalį ir įsidėjo jį į kišenę. Jis įsikišo "Kolto" vamzdį į burną ir pasižiūrėjo į žydrą dangų. Šis priminė vaikišką žaidimą, dėl kurio jį berniūkščiai visada pašiepdavo, nes jis niekada neišdrįsdavo visko padaryti iki galo. Ogankvito pakraštyje buvo pylimas, reikėjo nušokti nuo jo ir skristi krūtinėje apmirusia širdimi, kol nenukrisi ant smėlio ir nenusirisi žemyn, o paskiau užsiropšti viršun ir pakartoti viską iš naujo.

Tai atlikdavo visi, išskyrus Haroldą. Jis stovėjo ant pylimo krašto ir skaičiavo: *"Vienas... Du... Trys!"* - lygiai taip pat kaip ir kiti, bet magiškasis užkeikimas niekada nepasiteisindavo. Jo kojos likdavo prikaustytos prie žemės. Jis negalėjo prisiversti nušokti. Kartais vaikai, vadindami Haroldą bailiuku, persekiodavo jį iki pat namų.

Jis pamanė: *"Jeigu aš būčiau sugebėjęs prisiversti nušokti nors kartą... tik vieną kartą... galbūt manęs nebūtų čia. Gerai, paskutinį kartą už viską sumokės kiti".*

Haroldas mintyse ištarė: *"Vienas... Du... TRYS!"*

Jis paspaudė gaiduką. Pistoletas iššovė.

Haroldas nušoko.

65 skyrius

Į šiaurę nuo Las Vego yra Emigrantų slėnis, ir tą naktį jo apmirusioje tyloje plykstelėjo laužo ugnis. Prieš jį sėdėjo Rendelas Flegas ir niūriai čirškino triušį. Jis vartė jį ant paties pasigaminto iešmo, stebėdamas, kaip šis, lašindamas į laužą riebalus, kepė. Pūtė lengvas vėjelis, atnešdamas iki dykynės jūros kvapus, ir atėjo vilkai. Jie tupėjo už dviejų kopų nuo jo laužo, kaukdami į beveik pilną mėnulį ir jausdami keptos mėsos kvapą. Kartkartėmis Flegas mesdavo į juos žvilgsnį, ir tada du ar trys susiriedavo, kandžiodamiesi ir gindamiesi galingomis užpakalinėmis letenomis, kol silpniausias nebūdavo nugalėtas. Paskui likusieji vėl imdavo kaukti, užvertę snukius į išpampusį, rausvoką mėnulį. Bet dabar vilkai jam įgriso.

Jis mūvėjo džinsus, avėjo numintus batus bei vilkėjo striukę su dviem paveikslėliais ant viršutinių kišenių ir užrašu: “KAIP TAVO KIAULIENA?” Naktinis vėjas taršė jo apykaklę.

Jam nepatiko įvykių eiga. Jį persekiojo blogos nuojautos, velniškos nuojautos, kaip užgriozdinto rūsio tamsoje besiblaškantys šikšnosparniai. Senutė numirė, ir pradžioje jis pamanė, jog tai gerai. Nepaisant nieko, jis bijojo senosios moters. Ji numirė, ir jis Dajanai Jurgens pasakė, kad ši numirė, būdama komos būsenos... bet ar tai buvo tiesa? Dabar jis jau nebebuvo tuo tikras.

Ar ji pačioje pabaigoje prakalbo? O jeigu prakalbo, tai ką ji pasakė? Ką jie sumanė?

Jam išsivystė kažkas panašaus į trečią akį. Tai buvo kaip sugebėjimas levituoti; kažkas, ką jis sugebėjo ir pateisino, bet kaip reikiant nesuprato. Jis galėjo priversti akį pasistengti ir pamatyti... beveik visada. Bet kai kada akis pasidarydavo mistiškai akla. Jis sugebėjo žvilgtelėti į mirštančios moters kambarį, pamatė susirinkusius aplink ją... bet vėliau reginys išskydo, ir jis vėl atsidūrė dykumoje, susivyniojęs į miegmaišį, žiūrintis į viršų, bet nematantis nieko, išskyrus Kasiopėją supamajame žvaigždžių krėsle. O jo viduje pasigirdo balsas: *“Ji mirė. Jie tikėjosi, kad ji prabils, bet ji neprabilo”.*

Aiman, jis nebetikėjo tuo balsu. Be to, jį jaudino šnipų problema. Teisėjas, kurio galva buvo sudaužyta į šipulius. Mergina, kuri išsprūdo paskutinę sekundę. Ir ji žinojo, velniai griebtų! Ji žinojo.

Netikėtai jis metė įniršusį žvilgsnį į vilkų gaują, ir beveik pusė tuzino jų puolė pjautis. Tyloje jų urzgimas priminė plyštančių drabužių garsus.

Jis žinojo visus pasiuntinius, išskyrus... trečiąjį. Kuris buvo tas trečiasis? Jis nuolat pasitelkdavo pagalbon Akį, bet ši jam siūlė ir siūlė paslaptingą idiotišką mėnulio atvaizdą. Kas gi trečiasis?

Kaipgi ta mergiotė sugebėjo išslįsti? Jis buvo užkluptas netikėtai, jo rankose liko tik jos šilkinė palaidinukė. Žinojo apie jos peilį, tai buvo vaikiškas žaisliukas, bet tik ne apie netikėtą šuolį pro langą. Ir stingdantis

sielą būdas, kuriuo ji, nesvyruodama nė sekundės, išėjo iš gyvenimo. Sekundė, ir ji buvo negyva.

Jo mintys blaškėsi kaip žebenkštys tamsoje. Įvykių pakraščiai nyko. Ir tai jam nepatiko.

Pavyzdžiui, Lauderis. Dar buvo Lauderis.

Jis valdė jį taip *nuostabiai* kaip prisukamą žaisliuką su rakteliu nugaroje. Ateik čia. Nueik ten. Padaryk tą. Padaryk aną. Bet bomba nusinešė tik dviejų iš septyneto gyvybes - visą planą, visas *pastangas* sugadino sugrįžusi mirštanti sena negrė. O paskiau... po to, kai Haroldas buvo pašalintas... jis vos nenužudė Nadinos! Prisimindamas tai, jis iki šiol jaučia stebėtiną įniršio antplūdį. O ta trenkta kalė stovėjo išsišiojusi ir laukė, kol jis iššaus vėl, tarsi būtų *norėjusi* žūti. Ir kas būtų užbaigęs šitą reikalą, jeigu Nadina mirtų? Kas, jeigu ne jo sūnus?

Triušis iškepė. Jis nuėmė jį nuo iešmo ir įsidėjo į skardinę lėkštę.

- Gerai, velnio pėstininkai, eikite šen!

Nuo šių žodžių jis ėmė juoktis. Ar kada nors buvo jūros pėstininku? Jis manė, kad buvo. Ten dar buvo vienas vaikinukas, defektuotas, vardu Bu Dinkvėjus. Jie...

Kas?

Flegas susiraukė spitrydamas į kelioninį katiliuką. Ar jie įkalė jį lazdomis į žemę? Ar nusuko jam sprandą? Atrodo, jis kažką prisimena apie benziną. Bet ką?

Užėjus netikėtam įniršiui, jis vos nešvystelėjo iškepto triušio į laužą. *Jis privalo atsiminti tokius dalykus, velniai griebtų!* - Ateikite čia, valkatos, - sušnibždėjo jis.

Jis ėmė prarasti savo sugebėjimus. Anksčiau gebėjo atsigręžti atgal į šeštą, septintą, aštuntą dešimtmečius. Dabar gi jis prisimena įvykius tik nuo epidemijos pradžios. Daugiau nebuvo nieko, išskyrus uždangą, kuri sykiais šiek tiek pakildavo, kad jis spėtų miglotai kažką prisiminti (pavyzdžiui, Bu Dinkvėjų... jeigu toks žmogus apskritai kada nors egzistavo), ir vėl nusileisdavo.

Pats ankstyviausias jo prisiminimas, kuriuo jis buvo daugmaž tikras, - kaip jis 51-uoju plentu ėjo į pietus, Mauntin Sičio kryptimi, Keito Bredentono namų link.

Kaip jis gimė. Atgimė iš naujo.

Dabar jis jau neegzistavo vien tik kaip žmogus tikrąja šio žodžio reikšme, jeigu jis kada nors apskritai toks buvo. Jis atrodė panašus į svogūną, nuo kurio lėtai lupo sluoksnį po sluoksnio, kuriuos atstojo žmogiškosios gudrybės, įgimti refleksai, atmintis, galbūt netgi laisva valia... jeigu ji tikrai kada nors egzistavo.

Jis ėmė valgyti triušį.

Kartą, - Flegas buvo visiškai tuo įsitikinęs, - kai padėtis taps nekontroliuojama, jis sugebės akimirksniu išnykti. Bet ne dabar. Tai buvo jo vieta, jo laikas, ir jis kovos čia. Nesvarbu, jog kol kas jis negali aptikti trečio-

jo žvalgo, kaip nesvarbu ir tai, kad pačioje pabaigoje Haroldas išsprūdo iš rankų, parodė negirdėtą įžūlumą, mėgindamas nužudyti jo nuotaką, pažadėtą ir lemtą jo sūnaus motiną.

Kažkur dykumoje šmirinėjo Šiukšlius, šniukštinėdamas ginklus, kurie neramią ir grėsmingą Laisvąją Zoną sunaikins visam laikui. Jo Akis nevaliojo sekti Šiukšliaus; Flegas manė, jog tasai dar keistesnis nei jis pats, kažkuo panėšintis į pėdsekį šunį žmogišku pavidalu, kuris radaro tikslumu iššniukštinėja korditą, napalmą ir panašius dalykus.

Po mėnesio ar net anksčiau Nacionalinės gvardijos reaktyviniai lėktuvai skraidys, nešdami po savo sparnais pilną raketų komplektą. O kai jis bus absoliučiai įsitikinęs, jog jo jaunoji nėščia, jie nuskris į rytus.

Jis mąsliai sužiuro į mėnulio apskritimą ir nusišypsojo.

Egzistavo dar viena galimybė. Jis tikėjosi, jog Akis jam parodys - savo laiku. Jis gali ten patraukti galbūt varnos pavidalu. O galbūt vilko arba vabzdžio, pavyzdžiui, vabalo maldininko, pasivertęs kuo nors pakankamai mažu, gebančiu įlįsti pro ventilio sklendę, paslėptą po sausa dykumos žole. Jis sugebės prasibrauti tamsiais plyšiais ir prasikepurnėti pro ventiliacijos groteles.

Toji vieta buvo po žeme. Kaip tik šalia Kalifornijos sienos. Ten slypėjo daug mėgintuvėlių, ištisos mėgintuvėlių eilės. Kiekvienas su savo etikete: supercholera, juodligė, naujos patobulintos buboninio maro versijos, visos pagrįstos gebėjimu mutuoti, kas ir padarė supergripą universaliai mirtiną. Toje vietoje jų ištisi šimtai, bet kokiam skoniui. Laisvoji Zona, ką manytumėte, jei tai patektų į vandenį? O gal užnuodyti orą? Kokia nors miela liga Kalėdoms, o galbūt jūs pasirinktumėte patobulintą kiaulytės variantą?

Rendelas Flegas, Tamsos Santa Klausas, skubantis savo lėktuvu, kad į kiekvieną kaminą įmestų truputį virusų? Jis lauks ir pajus, kada ateis laikas veikti. Kažkas jam pakuždės. Viskas bus gerai. Šį kartą jokios skubos. Jis viršūnėje ir ketina joje pasilikti.

Triušis buvo suvalgytas. Pasisotinęs karštu maistu, vėl pasijuto pačiu savimi. Atsistojo, rankoje laikydamas lėkštelę, ir švystelėjo kaulus į nakties tamsą. Vilkai puolė prie jų pjaudamiesi, urgzdami ir kandžiodamiesi; mėnulio šviesoje grėsmingai švytėjo jų akys.

Flegas stovėjo įsirėmęs rankomis į klubus, ir jo trankus juokas kilo į mėnulį.

Kitą dieną anksti ryte Nadina išvažiavo iš Glendeilu pavadinto miestelio ir savo “Vespa” nurūko 15-uoju plentu. Jos palaidi sniego baltumo plaukai plevėsavo tarsi nuotakos nuometas. Jai buvo gaila taip ištikimai tarnavusios “Vespos”, kuriai atėjo galas. Nuvažiuotų mylių skaičius, sunkiai įveikti Uoliniai kalnai, nereguliari priežiūra - visa tai atsiliepė. Mo-

toras kosėjo ir čiaudėjo. Apsisukimų per minutę kiekį rodanti rodyklė šokčiojo, užuot stovėjusi ties 5x1000 atžyma. Bet visa tai buvo nesvarbu. Jeigu motociklas suges anksčiau, nei ji nusigaus iki vietos, tuomet eis pėsčiomis. Dabar jos niekas nepersekiojo. Haroldas buvo negyvas. Ir jeigu jai teks eiti, *jis* tai sužinos ir atsiųs ką nors ją pavežėti.

Haroldas į ją šaudė! Haroldas mėgino ją nužudyti!

Nepaisant visų pastangų, ši mintis nuolat sugrįždavo. Taip neturėjo įvykti. Flegas atėjo į jos sapną pirmąją naktį po sprogimo, kai Haroldas pagaliau ryžosi sustoti pailsėti. Jis pranešė, kad palieka Haroldą su ja iki to laiko, kol jie nenusigaus iki Vakarinio Šlaito, beveik iki Jutos. Paskui Haroldas nelaimingo atsitikimo metu bus greitai ir neskausmingai pašalintas. Tepalo dėmė. Ir viskas, jokių problemų. Bet tai *nebuvo* greita ir neskausminga, ir Haroldas vos *jos nenužudė.* Kulka praskriejo per colį nuo jos skruosto, o ji net pajudėti negalėjo. Ji sustingo, nustebusi, kaip jis išdrįso taip pasielgti, kaip jam leido net *pamėginti* į ją pasikėsinti.

Ji bandė save įtikinti, jog šitokiu būdu Flegas mėgino ją įbauginti, priminti, kam ji priklauso. Bet taip daryti nebuvo jokios prasmės! Tai atrodė kaip beprotybė. Net jei ir buvo kokia nors prasmė, tai jos viduje tūnojo atkaklus visažinis balselis, tvirtinantis, esą Haroldo šaudymas - ne tas atvejis, kuriam Flegas buvo pasiruošęs.

Nadina pamėgino atstumti tą balsą, užtrenkti prieš jį duris, kaip jas užtrenkia protingas žmogus prieš tą, kurio akys dega troškimu žudyti. Bet ji negalėjo to padaryti. Balsas kuždėjo, kad ji liko gyva tik laimingo atsitiktinumo dėka. Kad Haroldo kulka galėjo pataikyti jai į tarpuakį, ir tai su Rendelo Flego planais nebūtų susiję. Ji pavadino balsą melagiu. Flegas žino viską pasaulyje... Netgi kur nukris mažiausias pūkelis...

"Ne, viską žinoti - Dievo sugebėjimas, - spyriojosi balsas. - Dievo, o ne jo. Tu likai gyva laimingo atsitiktinumo dėka, o tai reiškia, kad visos skolos apmokėtos. Tu jam nieko neskolinga. Jeigu nori, gali apsisukti ir keliauti atgalios.

Grįžti atgal - na ir pajuokavo. *Kur* grįžti? Balsas į tai neturėjo ką pasakyti, o ir Nadina būtų nustebusi, jeigu tasai būtų atsakęs. Jeigu Tamsos žmogus - milžinas molinėmis kojomis, tai šis jos atradimas truputį pavėluotas.

Nadina pabandė sutelkti dėmesį į šaltą ryto dykumos grožį, kad negirdėtų to balso. Bet balsas liko, tylus ir įkyrus: *"Jeigu jis nežinojo, jog Haroldas gali mesti jam iššūkį ir jį užpulti, tai ko dar jis nežino? Ir ar kitą kartą tai nepasirodys lemtinga klaida?"*

Bet, teisingasis Dieve, jau per vėlu. Pavėluota dienomis, mėnesiais, galbūt netgi metais. Kodėl gi tas balsas tylėjo iki to momento, kai ką nors kalbėti jau beprasmiška? Ir tarsi supratęs tokio argumento teisingumą, balsas pagaliau nutilo, palikęs ją vieną su ryto tyla. Nadina važiavo negalvodama, atidžiai žiūrėdama į kelią. Kelią, vedantį į Las Vegą. Kelią, vedantį pas *jį.*

"Vespa" užspringo tą pačią dieną. Viduje kažkas sutarškėjo, ir variklis išsikvėpė. Iš jo pasklido kažkoks degančios gumos kvapas. Greitis nukrito nuo keturiasdešimties mylių iki einančio pėsčiomis. Nadina nustūmė "Vespą" į šalikelę ir kelis kartus nuspaudė sankabą, nors žinojo, kad tai nepagelbės. Ji pražudė motociklą. Keliaudama pas savo jaunąjį, ji pražudė daug ką. Ją slėgė kaltė už visų Laisvosios Zonos Komiteto narių ir visų tą vakarą, kai įvyko sprogimas, pakviestųjų sunaikinimą. O paskui dar ir Haroldas. Ir dar, tebūnie prisiminta ne laiku, negimęs Franės Goldsmit mažylis.

Nuo šių minčių jai pasidarė bloga. Kojos tapo it vatinės. Nadina persisvėrė per bordiūrą ir išleido lauk savo lengvus pusryčius. Ji visa degė, ji tarsi kliedėjo ir jautėsi šlykščiai - vienintelė gyva būtybė saulės įkaitintame dykumos košmare. Buvo karšta... Labai karšta.

Atsigręžusi atgal, ji nusišluostė burną. "Vespa" tartum išleidęs dvasią gyvūnas gulėjo ant šono. Kelias akimirkas Nadina į ją stebeilijo, o paskui leidosi kelionėn. Ji jau praėjo Sausąjį ežerą. Tai reiškė, kad šiandien, jeigu niekas nepavežės, teks miegoti pakelėje. Bet kokiu atveju, ji nusigaus iki Las Vego tik ryte. Ir Nadiną netikėtai apėmė įsitikinimas: Tamsos žmogus privers ją eiti pėsčiomis. Ji atkeliaus į Las Vegą alkana, leisgyvė iš troškulio ir nuo tvankios, šutinančios dykumos kaitros, kuri iki paskutinio lašo išdegins iš jos visą buvusį gyvenimą. Moteris, Naujosios Anglijos privačioje mokykloje mokiusi vaikus, pranyks, ji bus negyva kaip Napoleonas. Jeigu pasiseks, tai teliks ją trikdantis ir neraminantis balselis - paskutinė buvusios Nadinos dalis. Bet laikui bėgant ir jis išnyks.

Ji ėjo, veidu sruvo prakaitas. Kaip visada tarsi gyvsidabris švytėjo horizonto linija, kur plentas susiliejo su išblukusiu dangumi. Nadina atsisegė palaidinę, paskiau nusivilko ją ir liko tik su baltu medvilniniu liemenuku. Nudegs saulėje? Na ir kas? Tiesą pasakius, į tai buvo nusispjauti.

Kada ėmė rausti saulėlydis, jos pečiai ir mentės įgavo skaisčiai raudoną atspalvį. Vakaro vėsa plūstelėjo netikėtai, priversdama ją drebėti, ir ji prisiminė miegmaišį palikusi šalia "Vespos". Susimąsčiusi apsižvalgė, akimis ieškodama pusiau palaidotos smėlyje mašinos. Nuo minties pasislėpti vienoje iš jų jai pasidarė bloga - blogiau nei nuo nudegimo.

"Aš kliedžiu", - pamanė ji ir nusprendė, kad geriau bus visą naktį eiti, nei apsinakvoti vienoje iš tų mašinų. Jeigu tai būtų atsitikę Vidurio Vakaruose! Ji būtų susiradusi daržinę, glėbį šieno arba dobilų lauką. Švarią minkštą vietą. O čia buvo tik kelias, smėlis, po karšta saule išdžiūvusi bevaisė dykuma.

Nadina nusibraukė nuo veido ilgus plaukus. Jai šmėstelėjo miglota mintis, kad geriau būtų mirusi.

Dabar saulė pasislėpė už horizonto, diena sustingo tarp šviesos ir tamsos. Vėjas, dvelkiąs į ją, skleidė mirtiną šaltį. Staiga išsigandusi, Nadina apsidairė aplink. Buvo *pernelyg* šalta.

Uolos virto tamsiu monolitu. Smėlio kopos priminė piktus milžinus. Netgi spygliuoti kaktusų brūzgynai buvo panašūs į numirėlių pirštus, lendančius pro smėlį iš savo negilių kapų. O virš galvos kosminis dangaus ratas.

Ji prisiminė šaltą ir nejaukią Dylano dainos eilutę: *"Nuvarytas, kaip krokodilas... sunaikintas kukurūzuos..."*

O paskui eilutę iš grupės "Eagles" dainos, netikėtai gąsdinančią: *"Ir aš noriu šiandien naktį miegoti su tavimi dykumoje... O aplink mus bus milijonai žvaigždžių..."*

Ūmai ji suprato, kad *jis* kažkur netoliese.

Ji žinojo tai anksčiau, nei jis prabilo.

- Nadina, - iš tirštėjančios tamsos atsklido švelnus *jo* balsas. Be galo švelnus, nuvejantis šalin siaubą. Tai atrodė nelyginant sugrįžimas namo.
- Nadina, Nadina... kaip man patinka mylėti savo Nadiną.

Ji atsigręžė, ir jis buvo čia, ji visada žinojo, kad vieną kartą tai atsitiks, ir viskas atrodys būtent taip paprasta. Jis sėdėjo ant seno "Ševrolė" sedano kapoto (ar sėdėjo jis čia vos prieš sekundę? Ji nebuvo įsitikinusi, bet vargu), sukryžiavęs kojas, rankos lietė nutrintais džinsais aptemptus kelius. Bet akyse švelnumo tikrai nebuvo. Jo akys bylojo, kad kažin ar tame žmoguje apskritai švelnumui esama vietos. Jose ji pastebėjo šokčiojančius niūraus triumfo žiburėlius.

- Sveikas, - pasakė ji. - Aš atėjau.
- Taip. Pagaliau tu čia. Kaip ir buvai žadėta, - jo šypsena praplatėjo, jis ištiesė į ją rankas. Ji paėmė jas, o kai priėjo arčiau, pajuto deginančią jo šilumą. Skleidė ją kaip prikūrenta koklinė krosnis. Jo lygios, be jokių linijų rankos nuslydo jos rankomis... o paskiau tvirtai, tarytum antrankiai, suspaudė jos riešus.
- O Nadina, - sušnabždėjo jis ir pasilenkė ją pabučiuoti. Ji truputį pasuko galvą, žiūrėdama aukštyn į šaltą žvaigždžių šviesą, ir jo bučinys palytėjo labiau skruostą nei lūpas. Bet jis neapsigavo. Oda ji pajuto pašaipią jo grimasą.

"Jis kelia pasišlykštėjimą, - pamanė Nadina. Bet pasišlykštėjimas tebuvo apnašos ant dar kažko, ir tas kažkas buvo dargi blogiau - seniai slopintas geismas, gašlumas; amžinas pimpaliukas pagaliau pakėlė savo galvutę, pasiruošęs tuojau pat išvemti nuo ilgo saugojimo prarūgusią dvokiančią sėklą. Jo rankos, slystančios jos nugara, degino labiau nei saulė. Ji prisiglaudė prie jo, ir netikėtai siauras balnas tarp jos kojų kažkaip pastorėjo, papilnėjo, tapo labiau juntamas, suvokiamas. Jo kelnių kraštas nepadoriai erzino slapčiausią jos vietą, ir Nadina norėjo pasitrinti, visiems laikams atsikratyti šio neįveikiamo geismo.

- Pasakyk man vieną dalyką, - paprašė ji.
- Viską, ko panorėsi.
- Tu pasakei: *"Kaip pažadėta"*. Kas mane tau pažadėjo? Kodėl būtent mane? Beveik visą savo gyvenimą aš žinojau apie tave, bet nežinau, koks tavo vardas.

- Vadink mane Ričardu. Tai mano tikrasis vardas. Vadink mane taip.

- Tai tavo tikrasis vardas? Ričardas? - su abejone balse paklausė ji, ir jis sukikeno jai į skruostą, priversdamas ją pašiurpti iš pasišlykštėjimo ir geismo. - O kas mane pažadėjo?

- Nadina, - ištarė jis. - Aš pamiršau. Eime.

Jis nuslydo nuo mašinos kapoto, vis taip pat laikydamas ją už rankų, ir ji panoro ištrūkti ir pabėgti... bet kokia iš to bus nauda? Jis pasivys ją, sugaus ir išprievartaus.

- Mėnulis, - pasakė jis. - Jis pilnas. Ir aš taip pat, - jis perbraukė jos delnu per savo išblukusių džinsų klyną. Ten buvo kažkas siaubinga, už šaltų užtrauktuko dantukų gyvenantis savą gyvenimą.

- Ne, - sumurmėjo ji ir pamėgino atitraukti ranką, galvodama apie tai, kaip viskas nepanašu į aną, kitą mėnesienos naktį, taip neįmanomai nutolusią. Ji liko anoje vaivorykštės pusėje.

Bet jis prispaudė jos ranką prie savęs.

- Eime į dykumą, tu tapsi mano žmona, - pasakė jis.

- Ne!

- Per vėlu sakyti "ne", brangioji.

Ji nuėjo su juo. Ten buvo miegmaišis ir pajuodę, mėnulio šviesoje spindintys sidabru, laužo nuodeguliai.

Jis paguldė ją.

- Gerai, - iškvėpė jis. - Gerai, - jo pirštai atsegė diržą, paskui sagas, po to užtrauktuką.

Ji išvydo tai, ką jis buvo jai parengęs, ir suriko.

Nuo šio riksmo jo šypsena praplatėjo - didžiulė, virpčiojanti ir nepadori naktyje, o į juos žvelgė išpampęs, sodrus mėnulis.

Nadina, nepaliaujamai šaukdama, pamėgino nušliaužti šalin, bet jis sugavo ją, ir tuomet ji iš visų jėgų suspaudė kojas, o kai vienas delnas įsiskverbė tarp jų ir išskyrė jas nelyginant vandenį, ji pamanė: *"Aš žiūrėsiu į viršų... aš žiūrėsiu į mėnulį... aš nieko nejausiu, ir visa tai pasibaigs... viskas pasibaigs... aš nieko nejausiu..."*

Ir kai jo mirtinas šaltis įsigavo į ją, iš jos krūtinės ištrūko klyksmas, ji ėmė priešintis, bet tai buvo beviltiška. Jis skverbėsi į ją - užkariautojas, griovėjas; ji pasruvo krauju, joje viskas atšalo, o paskui jis šeimininkavo joje, įsiskverbdamas iki pat gimdos; jos akyse atsispindėjo mėnulis - šaltas, sidabrinis jo švytėjimas, o kai jis baigė, visa tai buvo išsilydžiusi geležis, išsilydęs *ketus,* išsilydęs *varis;* ji irgi užbaigė, šaukdama iš neapsakomo malonumo, užbaigė baimėje, siaube, pereidama pro ketaus, vario vartus į dyką beprotybės žemę, įtraukta, *įpūsta* vidun kaip lapas jo griausmingo juoko, stebėdama, kaip tirpsta jo veidas, - dabar tai buvo šlykštus demono veidas, linguojantis visiškai šalia jos veido, demono veidas su geltonais degančiais žibintais vietoje akių - langų į pragarą, jose šokčiojo tasai šėtoniškas džiaugsmas, tai buvo akys, žvelgiančios iš viršaus į tūkstančių niūrių naktinių miestelių vingrias alėjas; tos akys nuož-

miai švytėjo ir buvo be galo bukos. Jis pradėjo iš naujo... iš naujo... iš naujo. Atrodė, jog jis tiesiog neišsemiamas. Šaltis. Jis buvo mirtinai šaltas. Ir senas. Vyresnis nei žmonija, nei Žemė. Jis kaskart pildė ją savo palikuonimis ir pašėlusiu kvatojimu. Žemė. Šviesa. Orgazmas. Ir vėl orgazmas. Paskutinį iš jos ištrūkusį riksmą sugavo vėjas ir išnešiojo po pačius tolimiausius nakties užkaborius, ten, kur tūkstančiai ginklų laukė ateinant naujojo šeimininko, kursai juos atgaivintų. Bjauri demono galva, besirangantis dvigubas liežuvis. Ją apgaubė jo mirtinas kvėpavimas. Dabar ji pateko beprotybės žemėn. Geležiniai vartai užsidarė.

Mėnulis!..

Mėnulis beveik pranyko.

Jis plikomis rankomis sugavo dar vieną triušį - virpantį mažytį kamuolėlį - ir nusuko jam sprandą. Ant senojo laužo nuodegulių jis užkūrė naują laužą, ir štai jau triušis skleidė sotų aromatą. Vilkai pasitraukė. Tą naktį jie liko nuošalyje - ir tai buvo teisinga. Galų gale tai jo sutuoktuvių naktis, o priblokšta apatiška būtybė, abejingai sėdinti kitoje laužo pusėje, buvo jo sutrikusi ir paraudusi išrinktoji.

Palinkęs į priekį, jis pakėlė nuo kelių jos ranką. Kai ją paleido, ranka liko kyboti lūpų aukštyje. Jis kelias akimirkas stebėjo šį reiškinį, o paskiau nuleido jos ranką ant kelių. Ten jos pirštai silpnai sujudėjo - kaip mirštančios gyvatės. Jis staigiai mostelėjo dviem pirštais jai prieš akis, bet ji nė nemirktelėjo. Jos žvilgsnis styrojo absoliučiai tuščias.

Jis nuoširdžiai sunerimo. Ką jis jai padarė? Jis negalėjo prisiminti. Be to, tai buvo nesvarbu. Ji buvo nėščia. O jeigu ir išprotėjo, kokią tai turi reikšmę? Ji buvo nuostabus inkubatorius. Ji išnešios jo sūnų, pagimdys, o paskui, atlikusi savo darbą, gali mirti. Galų gale tik todėl ji čia.

Triušis suvalgytas. Jis padalijo mėsą į dvi dalis. Pusę mažais gabalėliais sumaitino jai. Maitino kaip mažą kūdikį. Kai kurie gabalėliai nesukramtyti krito iš burnos ant kelių, bet didesnę dalį ji vis dėlto prarijo. Jeigu liks tokios būsenos, prireiks auklės. Tikriausiai šiam vaidmeniui tiks Dženė Engstrom.

- Viskas buvo labai gerai, brangioji, - švelniai ištarė jis.

Ji bukai dėbtelėjo į mėnulį. Flegas nusišypsojo jai ir užbaigė savo vestuvinę vakarienę. Geras seksas jam visada sužadindavo žvėrišką apetitą.

Nubudo jis beveik paryčiui ir suglumęs bei išsigandęs atsisėdo savo miegmaišyje... išsigandęs instinktyviai, nesuprasdamas priežasčių; taip išsigąsta gyvūnai, nujaučiantys bėdą, - plėšrūnas, pajutęs, kad grobiu gali tapti jis pats.

Ar tai buvo sapnas? Regėjimas?

"Jie eina".

Išsigandęs jis pamėgino suprasti mintį, išsiaiškinti ją kokiame nors kontekste. Bet neįstengė.

"Dabar jie jau arčiau".

Kas jie? Kas dabar arčiau?

Naktinio vėjo šnarėjimas, atrodė, atnešė iki jo kvapą. Kažkas ėjo ir...

"Kažkas eina".

Kol jis miegojo, kažkas praėjo pro jo stovyklą ir patraukė rytų kryptimi. Nematomasis trečiasis? Jis nežinojo. Buvo pilnatis. Nejaugi trečiasis išslydo? Nuo šios minties jį apėmė panika.

"Taip, bet kas gi eina?"

Jis pasižiūrėjo į Nadiną. Ji miegojo susigūžusi kaip embrionas motinos įsčiose, padėtyje, kurią po kelių mėnesių pasirinks jos sūnus.

"Ar aš turiu savo žinioje tuos mėnesius?"

Ir vėl kilo jausmas, kad kraštai darosi pernelyg išskydę. Jis atsigulė - su mintimi, jog šiąnakt jau nebeužmigs. Bet užmigo. O kai ryte važiavo į Vegą, tai vėl šypsojosi ir tą naktinę paniką bemaž užmiršo. Nadina nuolankiai sėdėjo šalia jo - didžiulė lėlė su rūpestingai jos įsčiose paslėpta sėkla.

Jis patraukė į Didįjį viešbutį, ir ten sužinojo, kas atsitiko, kol jis miegojo. Jų akyse jis išvydo naują išraišką - nerimastingą ir klausiančią - ir pajuto, kaip savo drėgnais sparnais jį vėl palytėjo baimė.

66 skyrius

Beveik tuo pat metu, kai Nadina Kros ėmė suprasti kažkokią tiesą, kuri galbūt turėjo būti akivaizdi, Loidas Henreidas, sėdėdamas vienumoje Kabareto bare, dėliojo pasjansą "Didelis laikrodis". Jo nuotaika buvo bjauri. Tą dieną Indian Springse kilo gaisras, vienas žuvo, trys sužeisti, ir vienas iš jų nuo patirtų nudegimų tikriausiai mirs. Vege nebuvo žmogaus, kuris tokius nudegimus mokėtų gydyti.

Naujieną pranešė Karlas Ho. Iš susijaudinimo jis vos neduso, o juk vaikinas buvo ne iš plepiųjų. Iki epidemijos jis "Ozark'o" aviakompanijoje tarnavo pilotu. Buvęs jūrų pėstininkas Karlas panorėjęs galėjo parblokšti Loidą Henreidą viena ranka, kitoje laikydamas cigaretę. Jeigu Karlas nemelavo, tai jis per savo ilgą ir gan margą karjerą nužudė kelis žmones, ir Loidas buvo linkęs juo pasitikėti. Karlo Ho jis ne itin bijojo; pilotas buvo didžiulis ir galingas, bet jis, kaip ir kiekvienas gyvenantis Vakaruose, apie Klajojantį Dabitą daug girdėjo, o Loidas buvo Flego numylėtinis. Visgi Karlas buvo vienas iš lakūnų, todėl elgtis su juo derėjo gan diplomatiškai. Keista įsivaizduoti Loidą diplomato vaidmenyje. Jo istorija buvo paprasta, bet gąsdinanti: kelias savaites jis praleido su bepročiu Tinginiu Frymenu, bet išgyveno. Taip pat jis kelis mėnesius išbuvo šalia Rendelo Flego, bet vis dar vaikščiojo žeme ir neišprotėjo.

Karlas atėjo rugsėjo 12-ąją, apie antrą valandą, rankoje laikydamas motociklininko šalmą. Ant kairio skruosto - stiprus nudegimais, ant rankos - pūslės. Kilo gaisras. Stiprus, bet ne toks, koks galėjo būti. Susprogo benzinvežis, degančiu kuru užliedamas visą plentą.

- Gerai, - atsakė Loidas. - Aš pranešiu apie tai Vyriausiajam. Ar nukentėję pristatyti į ligoninę?

- Taip, pristatyti. Nemanau, jog Fredis Kampanaris išgyvens iki saulėtekio. Vadinasi, lieka tik du pilotai - aš ir Endis. Kai jis sugrįš, pranešk jam tai ir dar šį tą. Aš noriu, kad tasai sukruštas Šiukšlius *pasišalintų*. Tokia mano kaina, kad pasilikčiau aš.

Loidas dėbtelėjo į Karlą Ho:

- Štai kaip?

- Aš juk aiškiai pasakiau.

- Ką gi, Karlai, aš tau atsakysiu, - prabilo Loidas. - Šio prašymo aš negaliu perduoti. Jeigu tu ketini *jam* įsakinėti, tuomet pasakyk pats.

Karlas netikėtai suglumo ir išsigando. Keista buvo tame vyriškame veide matyti baimę.

- Taip, aš tave suprantu. Loidai, aš tiesiog pavargau ir užsiknisau. Man velniškai skauda veidą. Aš nenorėjau visko suversti tau.

- Gerai, vaikine. Tai mano darbas, - kartais Loidas dėl to gailėdavosi. Jam įsiskaudo galvą.

Karlas pasakė:

- Bet Šiukšlius privalo išeiti. Jeigu jam apie tai turiu pranešti aš, tuomet pranešiu. Aš žinau, kad jis turi vieną iš tų juodųjų akmenų. Jis artimas Ilgšiui. Bet paklausyk, - Karlas atsisėdo ir padėjo šalmą ant žaidimams skirto stalo. - Dėl gaisro kaltas Šiukšlius. Viešpatie, kaip mes apskritai ketiname skraidyti tais lėktuvais, jeigu vienas iš Vyriausiojo vaikinų *pilotus* paverčia liepsnojančiais deglais.

Keli žmonės, ėję per Didžiojo viešbučio vestibiulį, neramiai dirstelėjo į stalą, už kurio sėdėjo Loidas ir Karlas.

- Karlai, kalbėk tyliau.

- Gerai. Bet juk tu supranti, kokia problema?

- Kodėl esi toks įsitikinęs, jog tai Šiukšlius?

- Paklausyk, - palinkdamas į priekį, ištarė Karlas, - jis buvo garaže. Labai ilgai. Daugelis jį ten matė, ne tik aš.

- Aš maniau, kad jis išvažiavo. Kažkur į dykumą. Tu gi žinai, ieškoti ginklų.

- Bet jis sugrįžo. Mašina, kuria jis važinėja, prikimšta šio mėšlo iki viršaus. Vienam Dievui žinoma, kur jis juos randa. Tiek to, vaikinai turėjo pertrauką kavai. Bet tu gi jį žinai. Jam ginklai kaip mažyliui saldainiukas.

- Taigi.

- Paskutiniai daikčiukai, kuriuos jis mums parodė, buvo padegimams skirtos kovinės priemonės. Patempi už kilpelės, ir pradeda lengvai rusenti fosforas. Vėliau pusvalandį arba keturiasdešimt minučių, destis, koks dag-

ties ilgis,- nieko neįvyksta, ar ne? Supratai? O paskiau sprogimas. Labai intensyvus. Šiukšlius rodė mums ir tauškė visokius niekus, ir Fredis Kampanaris pasakė: "Ei, Šiukšle, žmonės, žaidžiantys su ugnimi, šlapinasi į lovą". O Stivas Tobinas - tu jį pažįsti, jis toks įdomus - pridūrė: "Ei, vaikinai, geriau paslėpkite degtukus. Šiukšlius vėl mieste". Ir šis ūmai tarytum pasiuto. Jis vėpsojo į mus ir vos sulaikydamas kvėpavimą kažką sau po nosimi murmėjo. Aš sėdėjau šalia jo ir supratau, ką jis pasakė: "Nebeklausinėkite manęs apie senutėlės ledi Sempl pensijos čekį". Ar tai tau ką nors sako?

Loidas papurtė galvą. Šiukšliaus jis apskritai nesuprato.

- O paskiau jis paprasčiausiai nuėjo. Susirinko daikčiukus, kuriuos mums demonstravo, ir išėjo. Mes visi pasijutome nejaukiai. Visiškai nenorėjome jo įžeisti. Daugeliui vaikinų Šiukšlius iš tikrųjų patinka. Arba patiko. Jis lyg mažas vaikas, supranti?

Loidas linktelėjo.

- O po valandos tas prakeiktas benzinvežis sprogsta kaip raketa. O kai rinkome nuolaužas, aš atsitiktinai pažvelgiau aukštyn ir išvydau Šiukšlių, stebintį mus pro binoklį nuo barako stogo.

- Ir tai viskas? - nurimęs paklausė Loidas.

- Ne. Ne viskas. Jeigu tai būtų viskas, Loidai, aš nebūčiau pasivarginęs čia ateiti. Tai mane privertė pagalvoti, *kaip* ta mašina susprogo. Juk būtent tokios mašinos labiausiai tinka kovinių padegamųjų priemonių panaudojimui. Vietnamiečiai daugybę mūsų mašinų susprogdino būtent taip, pasinaudodami mūsų pačių pragariškais daikčiukais. Pakišk juos po sunkvežimiu, arčiau išmetamųjų dujų vamzdžio. Jeigu mašinos niekas neužves, įrenginys suveiks tiksliai ir nepriekaištingai. O jeigu mašiną užves, jis sprogs tuomet, kai tik įšils vamzdis. *Trach-babach,* ir nėra mašinos. Vienintelis keliantis įtarimą dalykas - jog garaže stovi apie tuziną benzinvežių, bet mes jų nenaudojame. Taigi vargšą Fredį pristatę ligoninėn, mudu su Džonu Veitu vėl ten sugrįžome. Džonas budėjo garaže, ir jis jautėsi ne savo kailyje. Jis matė ten Šiukšlių prieš sprogimą.

- Ar jis įsitikinęs, kad matė būtent Šiukšlių?

- Turiu omeny apdegusias jo rankas, labai sunku suklysti, ar tau taip neatrodo? Bet tuomet dar niekas nieko neįtarė. Jis paprasčiausiai kaišiojo visur savo nosį, o juk tai jo darbas.

- Taip, manau, kad taip.

- Taigi mudu su Džonu ėmėme tikrinti kitus benzinvežius. Ir, Dieve brangus, kiekviename iš jų radome tas padegamąsias priemones. Jis įkišo juos po automobilių su cisternomis išmetimo vamzdžiais. Priežastis, dėl kurios pirmiausiai sprogo mūsų naudojama mašina, - įkaitęs išmetimo vamzdis, kaip aš tau ir pasakojau. Bet ir visos kitos galėjo tuojau pat susprogti. Du ar trys užtaisai jau buvo ėmę rusenti. Kai kurie benzinvežiai buvo tušti, bet maždaug penki - pilni reaktyvinio kuro! Dar dešimt minučių, ir mes būtume praradę gerą pusę bazės.

- Dieve *mano,* - niūriai pamanė Loidas, - *tai iš tikrųjų rimta. Blogiau nebūna.*

Karlas kilstelėjo apdegusią ranką:

- Tai užsidirbau, traukdamas vieną iš degančių įrenginių. Ar dabar tu supranti, kodėl jis turi išeiti?

Loidas suabejojęs paklausė:

- Galbūt kas nors kitas pavogė tuos degiklius nuo užpakalinės Šiukšliaus mašinos sėdynės, kol jo nebuvo?

Karlas ramiai atsakė:

- Ne, viskas atsitiko daug paprasčiau. Kažkas jį įžeidė, kol demonstravo savo žaisliukus, ir jis pamėgino mus visus sudeginti. Ir jam tai kone pavyko. Loidai, reikia kažką daryti.

- Gerai, Karlai.

Likusią dienos dalį Loidas praleido ieškodamas Šiukšliaus, klausinėdamas - galbūt kas nors jį matė arba žino, kur jis? Atsargūs žvilgsniai ir neigiami atsakymai. Jau pasklido gandas. Galbūt tai ir gerai. Kiekvienas, išvydęs jį, suskubs pranešti - turėdamas viltį, kad apie jo uolumą sužinos ir pats Vyriausiasis. Bet Loidas nujautė, kad Šiukšliaus nesutiks niekas. Jis davė jiems garo ir pasislėpė dykumoje.

Loidas pasižiūrėjo į išdėstytą prieš jį pasjansą ir užgniaužė neįveikiamą norą nubraukti visas kortas ant grindų. Bet užuot šitaip padaręs, padėjo dar vieną tūzą. Kai Flegui Šiukšliaus prireiks, jis paprasčiausiai suras jį ir atsiveš į čia. Senis Šiukšlius blogai baigs. Taip, vaikinui nepasisekė.

Bet sielos gilumoje Loidas stebėjosi. Paskutinių dienų įvykiai jam nepatiko. Pavyzdžiui, toji Dajana. Flegas apie ją žinojo, tai tiesa, bet moteris neprakalbo. Dajana kažkaip išslydo, ir nors jai teko žūti, jų trečiojo šnipo paieškai nepadėjo pajudėti nė per colį. Ir dar vienas dalykas. Kas atsitiko, kad *Flegas* pats nežino apie trečiąjį? Jis gi žinojo apie seną keistuolį, o kai sugrįžo iš dykumos, tai žinojo ir apie Dajaną ir aiškiai jiems nurodė, kaip su ja elgtis. Bet tai vis tiek nesuveikė.

O dabar tasai Šiukšlius. Jis nebuvo niekas. Galbūt toks jis buvo ankstesniame gyvenime, bet ne dabar. Jis irgi kaip ir Loidas nešiojo juodąjį akmenį. Flegui Los Andžele išvedus tą plepųjį juristą iš proto, Loidas matė, kaip Flegas padėjo Šiukšliui ant pečių rankas ir pasakė, neva visi jo sapnai išsipildys. O Šiukšlius sušnabždėjo: “Mano gyvenimas priklauso tau”. Loidas nenumanė, kas dar tarp jų galėjo įvykti, bet buvo visiškai aišku, kad po dykumą jis laksto palaimintas Flego. O dabar Šiukšlius pamišo. Tai kėlė kelis labai rimtus klausimus.

Būtent todėl Loidas devintą valandą vakaro sėdėjo vienišas ir dėliodamas pasjansą gailėjosi, kad jis negirtas.

- Misteri Henreidai?

- Kas *dar?* - jis pakėlė galvą ir išvydo merginą gražiu kaprizingu veideliu. Aptempti balti šortai. Marškinėliai, vos dengiantys krūtinę. Seksuali, bet atrodo susinervinusi ir išblyškusi, beveik ligota. Ji įnirtingai kramtė nykščio nagą, ir Loidas pastebėjo, kad visi jos nagai apkramtyti.

- Ko?
- Aš... man reikia pamatyti misterį Flegą, - pasakė ji. Jos balsas staiga prarado jėgą ir ji užbaigė bemaž pašnabždom.
- Šit kaip? Tu ką, manai, kad aš jo sekretorius?
- Bet... sako... pamatyti jus.
- Kas?
- Angė Hiršfild. Tai ji.
- Kuo tu vardu?
- M-m, Džulija, - ji sukikeno, bet tai buvo tik refleksas. Išgąstis nuo jos veido neišnyko, ir Loidas pamanė, kas gi per mėšlas sukasi jos galvutėje. Tokio tipo merginos neims klausinėti Flego, jeigu reikalas iš tikrųjų nebus labai rimtas.
- Džulija Lori.
- Ką gi, Džulija Lori, Flego Las Vege dabar nėra.
- O kada jis grįš?
- Nežinau. Jis išvyksta ir parvyksta, niekam apie tai nepranešdamas. Nesako ir man. Jeigu tu nori ką nors pasakyti, perduok tai per mane, o aš pasirūpinsiu, kad jis apie tai sužinotų, - ji abejodama jį nužvelgė, ir Loidas žodis žodin pakartojo tai, ką jau šiandien buvo sakęs Karlui Ho. - Džulija, tai mano darbas.
- Gerai, - o paskui greitakalbe: - Jeigu tai svarbu, tai tu jam pasakysi, kad būtent aš apie tai pranešiau. Džulija Lori.
- Gerai.
- Ar tu nepamirši?
- *Ne, žinoma, ne!* Na, koks reikalas?
Ji papūtė lūpytes.
- Nereikia iš manęs tyčiotis.
Jis atsiduso ir padėjo ant stalo kortų kaladę, kurią laikė rankoje.
- Ne, - pasakė jis. - Nesityčiosiu. O dabar papasakok.
- Tas kurčius. Jeigu jis čia, tai aš manau, jog jis šnipas. - Jos akys piktai žybtelėjo, - kalės vaikas taikė į mane pistoletu.
- Koks kurčius.
- Na, aš pamačiau pusprotį ir pamaniau, kad kurčiasis irgi gali būti su juo. Jie visiškai į mus nepanašūs. Aš manau, jog jie atėjo iš anos pusės.
- Aš visiškai nesusigaudau, apie ką tu kalbi. Ši diena man buvo labai sunki, ir aš pavargau. Jeigu tu, Džulija, neimsi kalbėti rišliau, aš užmigsiu.
Džulija atsisėdo ir užsimetusi koją ant kojos papasakojo Loidui apie savo susitikimą su Niku Androsu ir Tomu Kalenu, kuris įvyko Prate, Kanzaso valstijoje, jos gimtame miestelyje. Apie peptobismolį *("Aš paprasčiausiai truputį pajuokavau, o tas kurčnebylis nukreipė į mane pistoletą!")*. Ji papasakojo ir apie tai, kad šaudė į juos, kai jie ėjo iš miesto.
- Na ir ką tai įrodo? - paklausė Loidas, kai Džulija užbaigė savo pasakojimą. Išgirdęs žodį "šnipas", jis truputį susidomėjo, bet po to šie plepalai jam netruko atsibosti.

Džulija vėl papūtė lūpytes ir užsirūkė cigaretę.

- Aš gi tau *sakiau.* Tas nugeibėlis, jis dabar *čia.* Galiu prisiekti, kad jis šnipas.

- Tai sakai, kad jo vardas Tomas Kalenas?

- Taip.

Loidas turėjo puikią atmintį. Jis įsivaizdavo Kaleną - stiprus, aukštas blondinas, bet jis neatrodo toks blogas, kaip ta kalė jį pavaizdavo. Jis pamėgino prisiminti dar ką nors, bet bergždžiai. Žmonės kaip anksčiau plūdo į Vegą - nuo šešiasdešimties iki šimto žmonių per dieną. Visų prisiminti negalėjai, o pasak Flego, imigracija, prieš pradėdama slūgti, įgaus dar didesnį mastą. Loidas nusprendė patraukti pas Polą Berlsoną, kuris tvarkė Las Vego gyventojų sąrašus, ir sužinoti apie tą Kaleną daugiau.

- Ar jūs jį suimsite? - paklausė Džulija.

Loidas pažvelgė į ją:

- Aš suimsiu tave, jeigu tu nuo manęs neatsikabinsi.

- Puikus *vaikinas!* - šūktelėjo Džulija Lori. Ji pašoko, gręždama Loidą žvilgsniu. Atrodė, kad jos kojos, glaudžiai aptemptos baltų šortų, augo iš pat kaklo. - Aš gi mėginu jums *padėti!*

- Aš viską patikrinsiu.

- Baikit, girdėjau aš tokias pasakas.

Ji nuėjo šalin, vylingai kraipydama užpakalį.

Loidas žiūrėjo į ją kažkaip suglumęs, galvodamas, kad pasaulyje pilna tokių vištyčių - netgi dabar, po supergripo. Voro patelių, kurios po sueities suryja savo partnerius, pusseserių. Praėjo ištisi du mėnesiai, o ji vis dar nori tą kurčią vaikinuką sutrinti į miltus. Kaip, anot jos, jį vadina? Androsu?

Loidas išsiėmė iš kišenės juodą bloknotą, pavartė jį ir surado švarų puslapį. Vien trumpi užrašai, kuriuos jis rašė patsai sau - viską, pradedant priminimu nusiskusti prieš susitinkant su Flegu, iki pamąstymų apie vaistinių uždarymą, kol iš jų dar nepradėjo dingti morfijus ir kodeinas. Greitai reikės įsigyti naują bloknotą.

Nelygiu mokinuko raštu jis parašė: *"Nikas Androsas arba Androsas - nebylys. Mieste?"* ir žemiau: *"Tomas Kalenas - pasitikslinti pas Polą".* Loidas įsikišo knygelę kišenėn. Šiaurės rytuose, keturiasdešimt mylių nuo čia, po mirksinčiomis nakties žvaigždėmis Tamsos žmogus su Nadina Kros atliko savo jungtuvių apeigas. Jam būtų labai įdomu sužinoti, jog Niko Androso draugas yra Las Vege.

Bet Tamsos žmogus miegojo.

Loidas rūškanai peržvelgė išdėliotą pasjansą, akimoju pamiršdamas Džuliją Lori, jos nepasitenkinimą ir aptemptą užpakalį. Jis padėjo dar vieną tūzą, ir jo mintys melancholiškai sugrįžo prie Šiukšliaus bei spėlionių, ką gali pasakyti - arba padaryti - Flegas, kai Loidas jam papasakos apie įvykį.

Tuo pat metu, kai Džulija Lori, jausdama atlikusi pilietinę pareigą ėjo iš Kabareto baro, Tomas Kalenas kitoje miesto dalyje stovėjo prie savo buto lango ir susimąstęs žvelgė į pilnatį. Atėjo laikas eiti. Laikas grįžti. Šis butas neatrodė panašus į namą Boulderyje. Jis buvo apstatytas, bet nepapuoštas. Tomas nepakabino čia nė vienos reklamos, nė vienos iškamšos. Ši vieta buvo tik laukimo priegloba, ir dabar atėjo laikas leistis atgalinėn kelionėn. Tai jį džiugino. Jam nepatiko čia būti. Čia viskas buvo persismelkę sausu puvimo kvapu, prie kurio neįmanoma priprasti. Žmonės daugiausiai buvo geri, ir kai kuriuos jis mylėjo taip pat, kaip ir žmones Boulderyje, pavyzdžiui Angę ir mažylį Dinį. Niekas nesišaipė iš jo atsilikimo. Jie davė jam darbo ir juokavo su juo. Ir per pietų pertraukas dalijosi su juo maistu. Tai buvo geri žmonės, nelabai kuo besiskiriantys nuo žmonių Boulderyje, kiek jis galėjo spręsti, bet...

Bet nuo jų sklido tas *kvapas.*

Atrodė, jog visi jie stebi ir laukia. Kartais keistoje tyloje jų žvilgsniai klaidžiojo po tuštumą, tarsi jie visi matytų tą patį nerimąstingą sapną. Jie vykdė įsakymus, neklausinėdami, kam ir kodėl tai daro. Atrodė, tarsi jie visi būtų užsidėję laimingų žmonių kaukes, bet jų tikri, paslėpti veidai buvo monstrų fizionomijos. Tomas apie tai matė filmą. Tokie monstrai vadinami vilkolakiais.

Virš dykumos plaukė mėnulis - vaiduokliškas, aukštas, laisvas.

Jis matė Dajaną, ji irgi buvo iš Laisvosios Zonos. Tomas ją matė tik kartą. Kas jai atsitiko? Galbūt ji irgi rinko žinias? Ar ji sugrįžo atgal? Jis nežinojo. Bet jautė išgąstį.

Ant kėdės, pastatytos prie nenaudingo spalvoto televizoriaus, gulėjo kuprinė, prikimšta džiovintos mėsos hermetiškuose paketuose ir traškučių. Tomas paėmė kuprinę ir ją užsidėjo.

"Eiti naktį, dieną miegoti".

Nesidairydamas Tomas išėjo į kiemą. Mėnulis švietė taip ryškiai, kad jo figūra metė šešėlį ant suskeldėjusio asfalto, kur kažkada stovėjo mašinos su kitų valstijų numeriais. Jis pasižiūrėjo į plaukiančią dangumi vaiduoklišką monetą.

- M-Ė-N-U-L-I-S, taip rašosi mėnulis, - sušnibždėjo jis. - Taip. Tomas Kalenas supranta, ką tai reiškia.

Jo dviratis buvo atremtas į namo sieną. Tomas sustojo, atsisėdo ant jo, pasitaisė kuprinę ir patraukė plento link. Vienuoliktą valandą vakaro jis jau išvažiavo iš Las Vego ir mynė į rytus, prie 15-ojo plento posūkio. Niekas jo nepamatė. Niekas nesukėlė aliarmo.

Jis mintijo apie į neutralias temas, taip atsitikdavo visada, kai patys svarbiausi klausimai būdavo išspręsti. Jis atkakliai mynė pirmyn, suvokdamas tik tai, kad lengvas vėjelis maloniai vėsina įkaitusį veidą. Jam dažnai tekdavo apsukti suneštas vėjo smėlio kopas, kurios tarsi baltos numirė-

lių rankos užtverdavo kelią, o pakankamai nutolęs nuo miesto jis privažiavo kelio kamštį.

Apie antrą valandą nakties sustojo užkąsti. Traškučius ir krekerius jis užsigėrė "Kool-Aid" gėrimu iš termoso, pritvirtinto prie dviračio bagažinės. Paskui judėjo toliau. Mėnulis artėjo prie horizonto. Su kiekvienu jo dviračio ratų apsisukimu Las Vegas vis tolo ir tolo. Ir nuo to Tomui sieloje palengvėjo.

Bet rugsėjo 13-osios rytą, penkiolika minučių po ketvirtos, šalta baimės banga jį užliejo nuo galvos iki kojų. Ji ypač gąsdino savo netikėtumu, nepagrįstumu. Tomas būtų surikęs, bet jo liežuvis prilipo prie gomurio. Kojos pasidarė vatinės, ir jis riedėjo po žvaigždėmis, nemindamas pedalų. Juodai balti dykumos kontūrai bėgo pro šalį vis lėčiau ir lėčiau.

Jis buvo šalia.

Žmogus be veido, demonas, kuris dabar klaidžiojo po pasaulį.

Flegas.

Ilgšis, kaip jie jį vadina. Besišaipantis - taip mintyse jį vadino Tomas. Tik kai jo pašaipėlė krenta ant jūsų, gyslose stingsta kraujas, o kūnas šąla. Nuo vieno jo žvilgsnio katei pasišiaušia kailis. Jeigu jis eina per statybos aikštelę, tai statybininkų plaktukai leidžiasi jiems ant pirštų, o malksnos gula atvirkščiai ir...

...ir, o Dieve, jis nemiega!

Tomas sudejavo. Netikėtai jį apėmė silpnumas. Atrodė, jog jis mato, jaučia, kaip ankstyvo ryto tamsoje atsiveria Akis, siaubinga raudona Akis, vis dar pritemdyta miego. Ji sukinėjosi, apžiūrinėdama tamsą. Ieškojo. Ieškojo jo. Ji žinojo, kad Tomas Kalenas čia, bet nežinojo, kurioje vietoje.

Vatinės Tomo kojos apgraibomis surado pedalus, ir jis nuvažiavo toliau, greičiau ir greičiau, palinkęs prie vairo, idant sumažintų vėjo pasipriešinimą, kol pasiekė tokį greitį, kad vos neskrido virš kelio. Jeigu jo kelyje būtų pasitaikiusi mašina, jis būtų visu greičiu į ją įsirėžęs ir turbūt užsimušęs.

Pamažu tamsaus, stingdančio buvimo pojūtis silpo ir tolo už nugaros. Nuostabiausia buvo tai, kad ta raudonoji Akis žiūrėjo į jo pusę, slydo juo, bet nepastebėjo (*"Turbūt, kad pasilenkiau prie vairo",* - pamanė Tomas)... O paskui Akis užsivėrė.

Tamsos žmogus vėl užsnūdo. Kaip jaučiasi triušis, kai ant jo juodu kryžiumi krenta erelio šešėlis... o paskui skrieja pro šalį, nesustodamas ir nelėtindamas skrydžio? Kaip jaučiasi pelė, kai katiną, ramiai tykojusį beveik visą dieną prie jos urvelio, šeimininkas akiplėšiškai išmeta už durų? Ką jaučia elnias, praeidamas pro užsnūdusį nuo besaikio pasigėrimo medžiotoją? Galbūt jie nieko nejaučia, o galbūt junta tą patį, ką ir Tomas, aplenkęs juodą ir labai pavojingą įtakos sferą: jis tarsi iš naujo gimė. Jis patyrė sunkiai užsitarnautą saugumo jausmą ir tai, kad tokia didžiulė sėkmė tikriausiai turėjo būti ženklas iš aukštybių.

Tomas mynė iki penktos valandos ryto. Dangus priešaky nusidriekė tamsia mėlyne su auksiniais aušros nėriniais. Žvaigždės ėmė blėsti.

Atrodė, jog jį apleido paskutinės jėgos. Tomas pavažiavo truputį toliau, staigiai pasuko dešinėn, nuvažiavo nuo kelio septyniasdešimt jardų ir nutempė dviratį prie išdžiūvusios upelio vagos. Prirovė pakankamai sausos žolės ir dviratį užmaskavo. Už dešimties jardų nuo jo viena prie kitos linko dvi uolos. Tomas atsigulė šešėlyje tarp jų, po galva pasidėjo striukę ir bematant užsnūdo.

67 skyrius

Klajojantis Dabita sugrįžo į Las Vegą. Jis atvyko apie pusę dešimtos ryto. Loidas stebėjo jo atvykimą. Flegas irgi pamatė Loidą, bet tarsi nekreipė į jį dėmesio.

Prilaikydamas moterį, jis ėjo Didžiojo viešbučio vestibiuliu. Nepaisant beveik nesąmoningo pasibjaurėjimo Tamsos žmogumi, visi pasukdavo galvas žvilgtelėti į jį. Moters plaukai buvo nepadorios sniego baltumo spalvos. Ji buvo siaubingai nudegus, vienas nudegimas buvo toks stiprus, kad Loidui priminė gaisrą Indian Springse. Jos akys žiūrėjo į pasaulį taip neišraiškingai, jog tai atrodė ne kaip paprastas abejingumas, o netgi daugiau nei idiotizmas. Sykį Loidas jau matė panašų žvilgsnį. Los Andžele, po to, kai Tamsos žmogus susidorojo su Eriku Stelertonu, juristu, mokiusiu Flegą, kaip viską reikia organizuoti.

Flegas į nieką nežiūrėjo. Šypsodamasis jis privedė moterį prie lifto. Durys užsidarė, ir jie pakilo į patį viršutinį aukštą.

Kitas šešias valandas Loidas buvo užsiėmęs ir stengėsi pasiruošti, kad vos Flegui pašaukus stotų prieš jį su ataskaita. Jam atrodė, kad viskas kontroliuojama. Beliko tik nuvažiuoti pas Polą Berlsoną ir gauti visą jo turimą informaciją apie Tomą Kaleną, jeigu Džulija Lori iš tikrųjų būtų ką nors aptikusi - Loidas manė, kad tai mažai tikėtina. Bet einant pas Flegą geriau apsidrausti, nei paskiau gailėtis. Daug geriau.

Jis pakėlė ragelį ir ėmė ramiai laukti. Praėjus kelioms sekundėms po spragtelėjimo, pasigirdo Širlės Danbar balsas Tenesio valstijai būdingu akcentu:

- Komutatorius.

- Sveika, Širle, čia Loidas. Ar galėtum man surinkti 6214.

- Polo? Jo nėra namuose. Jis Indian Springse. Pamėginsiu surasti jį bazėje.

- Gerai. Pamėgink.

- Loidai, kada gi tu užbėgsi paragauti mano šokoladinio torto? Aš kepu jį kas tris keturias dienas.

- Greitai, Širle, - raukydamasis atsakė Loidas. Širlei per keturiasdešimt, storulė... o dar mėto savo tinklus ant Loido. Jis girdėjo daug paskalų apie ją, ypač iš Vitnio ir Ronio Saikso. Bet ji buvo puiki telefonistė, su telefoniniais Las Vego tinklais daranti stebuklus. Vėl pajungti telefonus - bent

jau svarbesnius - buvo pirmoji užduotis po elektrinės paleidimo, bet didžioji dalis pajungimo įrenginių perdegė, todėl jie sugrįžo prie konservų skardinių su nutiestais tarp jų laidais ekvivalento. Be to, trukdė nuolatinės perkrovos. Širlė puikiai su viskuo susidorojo, ir dar apmokė dvi ar tris operatores. O jos kepti šokoladiniai tortai *iš tikrųjų* buvo skanūs.

- *Iš tikrųjų* greitai, - pridūrė jis ir pamanė, kaip būtų puiku prie grakštaus, standaus Džulijos Lori kūno pridėti Širlės Danbar talentus ir jos gerą, neįnoringą charakterį.

Moteris, atrodo, tuo pasitenkino. Ragelyje pasigirdo cypimas, ir Loidas susiraukęs patraukė jį kuo toliau nuo ausies. Pagaliau kitame laido gale pasigirdo gaudesys.

- Beilis, - ištarė vos girdimas balsas.

- Čia Loidas, - suriko jis į ragelį. - Ar Polas pas jus?

- Volas kieno, Loidai? - paklausė Beilis.

- *Polas! Polas Berlsonas!*

- Taip, jis čia, geria kokakolą.

Pauzė - Loidas jau buvo bemanąs, kad juos atjungė, - o paskui pasigirdo Polo balsas.

- Polai, mums teks rėkti, labai blogas ryšys, - Loidas nebuvo įsitikinęs Polo sugebėjimu netgi pakelti balsą, tad ką jau kalbėti apie rėkimą. Berlsonas buvo mažas žmogutis, nešiojantis akinius storintomis linzėmis, kai kurie jį vadino misteriu Vėsa, nes jis, nepaisant Las Vego karščio, nuolat vilkėjo kostiumą su liemene. Jis buvo nepranokstamas informatorius, ir Flegas, užplūdus didžiadvasiškumui, kažkada Loidui pasakė, kad 1991 metais Berlsonas vadovaus slaptajai policijai. Ir jis *pui-i-ikiai* susidoros, šiltai šypsodamasis pridūrė Flegas.

Polas prakalbo truputį garsiau.

- Ar tavo žinynas su tavimi? - paklausė Loidas.

- Taip.

- Pažiūrėk, ar turi ką nors apie vaikiną, vardu Tomas Kalenas.

- Sekundėlę, - sekundė tęsėsi dvi ar tris minutes, ir Loidas vėl ėmė nerimauti, ar jų neatjungė. Bet ūmai Polas ištarė:

- Tomas Kalenas... ar klausai, Loidai?

- Žinoma.

- Na ir ryšys, niekada negali juo pasitikėti. Jam nuo dvidešimt dvejų iki trisdešimt penkerių. Pats jis to nežino. Lengva protinio atsilikimo forma. Turi kelias darbininkiškas specialybes. Dirba valytojų komandoje.

- Kiek laiko jis Las Vege?

- Truputį mažiau nei trys savaitės.

- Iš Kolorado?

- Taip, bet pas mus čia daugiau nei tuzinas žmonių, kurie bandė ten gyventi, tačiau jiems nepatiko. Jie išvijo tą vaikiną. Jis mylėjosi su normalia moterimi, ir man atrodo, jog jie nuogąstauja dėl savo genofondo, - Polas nusijuokė.

- Ar yra jo adresas?
Polas pasakė adresą, ir Loidas užsirašė jį į savo bloknotą.
- Ar tai viskas, Loidai?
- Dar vienas vardas, jeigu tu neskubi.
Polas vėl nusijuokė - nerimastingas mažo žmogučio kikenimas.
- Žinoma ne, man pertrauka.
- Tada pažiūrėk Niką Androsą.
Polas akimirksniu atsakė:
- Šis vardas mano raudonajame sąraše.
- O? - Loidas galvojo taip greitai, kaip tik sugebėjo, bet šis greitis toli gražu neprilygo šviesos greičiui. Apie "raudonąjį Polo sąrašą" jis neturėjo jokios nuovokos. - Kas tau davė tą vardą?
Polas piktai atsakė:
- O kaip tu manai, kas? Tas pats žmogus, kuris mano raudonajam sąrašui praneša visus vardus.
- Aha. Gerai, - Loidas atsisveikino ir padėjo ragelį. Esant tokiam ryšiui, konfidencialus pokalbis buvo neįmanomas, be to, Loidas turėjo viską gerai apgalvoti.
Raudonasis sąrašas. Vardai, kuriuos Flegas praneša tik Polui ir, akivaizdu, daugiau niekam, - nors Polas ir manė, kad Loidui tai žinoma. Raudonasis sąrašas, ką jis galėtų reikšti? Raudonasis reiškia sustojimą. Raudonasis reiškia pavojų.
Loidas vėl pakėlė telefono ragelį.
Komutatorius.
- Širle, čia vėl Loidas.
- Ką gi, Loidai, tu...
- Širle, plepalams aš neturiu laiko. Tai svarbus reikalas.
- Gerai, Loidai, - Širlės balsas nebebuvo žaismingas, jis iš karto pavirto dalykišku.
- Kas atsakingas už saugumą?
- Baris Doganas.
- Sujunk mane su juo.
- Gerai, Loidai, - dabar jos balsas skambėjo išgąstingai. Loidas irgi bijojo, bet buvo dar ir susijaudinęs.
Doganas atsiliepė po kelių sekundžių. Jis buvo geras žmogus, kuriam Loidas jautė dėkingumą. Labai daug Tinginio Frymeno tipo vyrų buvo įtraukti dirbti policijoje.
- Norėčiau, kad tu man kai ką pagautum, - pasakė Loidas. - Pristatyk jį gyvą. Jis man reikalingas gyvas, net jeigu tu dėl to prarasi savo žmones. Jo vardas Tomas Kalenas, galbūt aptiksi jį namuose. Atvežk į Didįjį viešbutį, - jis pateikė Bariui Tomo adresą ir paprašė pakartoti.
- Loidai, ar tai labai svarbu?
- Labai. Jeigu viską atliksi švariai, kai kas aukštesnis už mane bus labai patenkintas tavimi.

- Gerai, - Baris padėjo ragelį. Loidas pasielgė taip pat, įsitikinęs, jog Baris suprato potekstę: *"Sugadinsi reikalą, ir kai kas ant tavęs labai supyks"*.

Baris paskambino po valandos ir pranešė, jog jis visiškai įsitikinęs - Tomas Kalenas dingo.

- Bet jis puskvailis, - tęsė Baris, - ir jis nemoka važiuoti net motoroleriu. Jeigu jis patraukė į rytus, tai dabar yra prie Sausojo ežero. Loidai, mes sugebėsime jį pavyti, esu įsitikinęs, kad sugebėsime. Duok man žalią šviesą, - Baris paistė visiškus niekus. Jis buvo vienas iš keturių ar penkių žmonių Las Vege, kurie žinojo apie šnipus, ir dabar skaitė Loido mintis.

- Aš pagalvosiu, - atsakė Loidas ir pakabino ragelį anksčiau, nei Baris galėjo kuo nors paprieštarauti. Dabar Loidas pasižymėjo daug geresniu sugebėjimu mąstyti, kuo anksčiau nebūtų galėjęs net patikėti, bet jis suvokė, jog ši problema - ne jo pečiams. Be to, jam nedavė ramybės raudonasis sąrašas. Kodėl jam apie jį nepapasakojo?

Pirmą kartą nuo to laiko, kai Fynikse susipažino su Flegu, Loidas sunerimo, jog jo padėtis gali pasirodyti visiškai pažeidžiama. Paslaptys saugojamos. Galbūt dar galima pasivyti Kaleną; Karlas Ho ir Bilis Džeimisonas išskris iš Springso kariniais lėktuvais, o jeigu prireiks, galima užtverti visus kelius, vedančius iš Nevados į rytus. Be to, tas vaikinas nebuvo Džekas Skerdikas arba daktaras Oktopusas; jis buvo tiesiog pabėgęs puskvailis, ir dar - pėsčias puskvailis. Bet, Viešpatie! Jeigu jis būtų žinojęs apie tą Niką Androsą, kai pas jį buvo užėjusi Džulija Lori, jiems būtų pavykę sučiupti vaikiną jo mažame bute Šiauriniame Vege.

Kažkur giliai jo viduje atsidarė durys, įleisdamos vėsų baimės vėjelį. Flegas užsuko veržles. Ir Flegas galėjo Loidu Henreidu nepasitikėti. O tai jau buvo mė-ė-ė-ė-šlina. Ir visgi jam reikia apie tai pranešti. Loidas neketino užsikrauti atsakomybės už dar vieno žmogaus medžioklės organizavimą. Ypač po to, kas nutiko Teisėjui. Jis jau buvo beeinąs prie vidaus telefono, bet staiga pasirodė Vitnis Hoganas.

- Loidai, - pasakė jis. - Jis nori tave matyti.

- Gerai, - stebėdamasis savo balso ramumu, atsakė Loidas - jo vidinė baimė dabar liejosi per kraštus. Be viso kito jam dabar buvo labai pravartu prisiminti, kad jeigu ne Flegas, jis būtų nudvėsęs iš bado Fynikso kalėjimo kameroje. Nebuvo prasmės savęs apgaudinėti; jis visiškai priklausė Tamsos žmogui.

"Bet aš negaliu atlikti savo darbo, jeigu jis slepia informaciją", - eidamas lifto link, pamanė Loidas. Jis paspaudė mygtuką "PENTHOUSE"*, ir lifto kabina greitai šovė viršun. Ir vėl tas liūdnas, nemalonus jausmas: Flegas nežinojo. Trečiasis šnipas buvo visai šalia, *ir visgi Flegas nežinojo.*

---

* Prabangus butas ant dangoraižio stogo *(angl.)*.

- Įeik, Loidai, - tingiai besišypsantis Flego veidas virš žydro maudymosi chalato.

Loidas peržengė slenkstį. Kondicionierius veikė visu pajėgumu, ir įeiti čia buvo tas pat, kaip atsidurti Grenlandijoje. Bet vis tiek eidamas pro Tamsos žmogų Loidas pajuto deginančią jo kūno šilumą. Tarsi kambaryje būtų buvusi mažytė, bet labai galinga krosnelė.

Kampe baltame krėsle sėdėjo moteris, atvykusi ryte kartu su Flegu. Dabar jos plaukai buvo aukštai sukelti, suknelę ji vilkėjo irgi kitą. Jos tuščiame veide sustingo beprotybės išraiška. Kai žvilgtelėjo į ją, Loidą nupurtė šaltis. Tolimoje vaikystėje Loidas ir dar keli berniūkščiai, kažkur nudžiovę kelis ryšulėlius dinamito, padegė jį ir įmetė į Harisono ežerą, kur šis ir susprogo. Po to išplaukusios į paviršių pastipusios žuvys dėbsojo tokia pat tuščio abejingumo išraiška.

- Aš norėčiau tave supažindinti su Nadina Kros, - tyliai ištarė už jo nugaros Flegas, ir Loidas net pašoko. - Mano žmona.

Priblokštas Loidas pasižiūrėjo į Flegą, bet sutiko tą pačią ironišką šypseną ir tas pačias šokančias akis.

- Brangioji, tai Loidas Henreidas, mano dešinioji ranka. Mes su Loidu susitikome Fynikse, kur Loidas vos nesuvalgė savo nelaimės draugo. Reikalas tas, kad Loidas visgi suspėjo juo pasmaližiauti. Teisingai, Loidai?

Sutrikęs Loidas nieko neatsakė.

- Ištiesk ranką, brangioji, - paragino Tamsos žmogus.

Nadina tartum robotas ištiesė ranką. Jos akys kaip ir anksčiau spoksojo į vieną tašką virš Loido peties.

"Dieve, tai siaubinga", - ištarė jis ir paspaudė šiltą jos rankos minkštimą. Jis vos nuslopino norą nusivalyti ranką į kelnes. Nadinos ranka liko kaboti ore.

Paskui Nadina padėjo ranką ant kelių, kur ši rangydamasi ėmė judėti. Su siaubu Loidas suprato, jog ji masturbuojasi.

- Mano žmona negaluoja, - nusikvatojęs paaiškino Flegas. - Pasveikink mane, Loidai. Aš tapsiu tėveliu, - ir vėl prunkštelėjimas: garsas, primenantis prie seno namo sienų šnarančias žiurkes.

- Sveikinu, - drėgnomis lūpomis ištarė Loidas.

- Prie Nadinos mes galime kalbėti visiškai atvirai, juk taip, brangioji? Ji tyli kaip kapas. Kaip reikalai Indian Springse?

Loidas mirktelėjo, mėgindamas savo mintis nukreipti kita vaga, jausdamasis nuogas ir bejėgis.

- Viskas bus gerai, - pagaliau išlemeno jis.

- "Bus gerai"? - Tamsos žmogus palinko į jį, ir mirksnį Loidui pasirodė, kad dabar jis išsižios ir kaip žaisliniam šuniukui nukąs jam galvą. Loidas atšoko. - Loidai, vargu ar tai galima laikyti nuodugnia ataskaita.

- Yra dar kiti dalykai...

- Kai aš panorėsiu pakalbėti apie kitus dalykus, paklausiu apie juos, - Flego balsas kilo viršun, beveik virsdamas riksmu. Loidas niekada jame nepastebėjo tokios žymios nuotaikų permainos, ir tai jį smarkiai išgąsdino. - Šiuo metu aš noriu išgirsti nuodugnią ataskaitą apie reikalus Indian Springse, ir tau, Loidai, savo paties labui geriau tai padaryti!

- Gerai, - sumurmėjo Loidas. Jis išsiėmė bloknotą su užrašais apie Indian Springsą, Nacionalinės gvardijos lėktuvus ir raketas. Flegas truputį atsipalaidavo - nors apie tai spręsti buvo sunku: pati mintis kuo nors patikėti, kai buvo kalbama apie Klajojantį Dabitą, buvo neteisinga.

- Kaip tu manai, ar sugebės jie po dviejų savaičių nuskristi į Boulderį? - paklausė jis. - Tarkim... spalio pirmąją.

- Manau, jog Karlas sugebės, - abejodamas ištarė Loidas. - Nežinau, kaip du kiti.

- Aš noriu, kad jie būtų pasiruošę, - suurzgė Flegas. Jis atsistojo ir ėmė nervingai vaikščioti po kambarį. - Aš noriu, kad pavasariop tie žmonės išsislapstytų po urvus. Aš noriu jiems smogti naktį, kai jie miegos. Sugriauti tą miestą, sulyginti jį su žeme. Aš noriu jiems padaryti tą patį, kas Antrojo pasaulinio karo metais nutiko Hamburgui ir Drezdenui, - jis atsigręžė į Loidą, jo veidas buvo mirtinai išblyškęs, tamsios akys švytėjo pasiutiška ugnimi. Šypsena priminė lenktą turkišką kardą. - Aš jiems parodysiu, kaip siųsti šnipus. Žiemą jie praleis griuvėsiuose. O kai ateis pavasaris, ateis čia ir ims melsti pasigailėjimo. Aš juos pamokysiu, aš jiems parodysiu, kaip siųsti šnipus!

Pagaliau Loidas atgavo amą:

- Trečiasis šnipas...

- Loidai, mes jį surasime. Nesirūpink. Mes surasime tą išsigimėlį, - ir vėl šlykšti šypsena. Bet prieš tai Loidas pastebėjo piktą, sutrikusią baimę, tik po jos pasirodė šypsena. Ir baimė buvo vienintelė išraiška, kurios Flego veide jis niekada nesitikėjo išvysti.

- Manau, jog mes jau žinome, kas jis toks, - tyliai ištarė Loidas.

Flegas rankose vartė porcelianinę raganos figūrėlę. Po Loido žodžių jo ranka sustingo. Jis visas įsitempė, jo veide įsirėžė ypatinga susikaupimo išraiška. Pirmą kartą tos moters, Nadinos Kros, žvilgsnis nukrypo į Flegą, o po to išgąstingai nuslydo šalin. Penthauzo oras, atrodė, ėmė tirštėti.

- Ką? Ką tu pasakei?

- Trečiasis šnipas...

- Ne, - netikėtai ryžtingai ištarė Flegas. - Ne, tu vengi tiesaus atsakymo, Loidai..

- Jeigu aš teisus, vadinasi, jis vaikino, vardu Nikas Androsas, draugas.

Raganos figūrėlė išsprūdo iš Flego rankų ir sudužo. O kitą akimirką Loidas buvo pakeltas iš savo krėslo. Flegas perskrido per kambarį taip greitai, kad Loidas nė nesuspėjo nieko suprasti. Akimoju Flego veidas be-

veik prilipo prie jo veido, apdegindamas jį liguistu karščiu, juodos žvėriškos Flego akutės atsidūrė tik už colio nuo Loido akių. Flegas suriko:

- *Ir tu sėdi čia plepėdamas apie Indian Springsą? Ar ne geriau būtų tave išmesti tiesiai pro tą langą?!*

Kažkas, galbūt Tamsos žmogaus pažeidžiamumo pojūtis, o galbūt suvokimas, kad Flegas neužmuš jo, kol neišgirs visos informacijos, padėjo Loidui surasti savyje jėgų gynybai.

- Aš mėginau papasakoti! - riktelėjo jis. - Bet tu mane užčiaupei! Ir tu man nieko nepapasakojai apie raudonąjį sąrašą! Jeigu apie jį būčiau žinojęs, aš būčiau sučiupęs tą sumautą pusprotį dar vakar vakare!

O paskui jis perskrido per kambarį ir rėžėsi į sieną. Iš jo akių pasipylė kibirkštys. Loidas nukrito ant parketo grindų. Bandydamas atsitokėti, jis papurtė galvą. Jo ausyse ūžė.

Flegas, atrodė, išprotėjo. Jis blaškėsi po kambarį, nuo įniršio jo veidas tapo beprasmis. Nadina susigūžė krėsle. Flegas sustojo prie lentynos, ant kurios stovėjo gyvūnų figūrėlės ir visokie niekniekiai. Sekundę jis tarsi užburtas žiūrėjo į juos, o paskui nužėrė ant grindų. Jie sprogo kaip mažytės granatos. Jis spardė šukes kojomis. Jo tamsūs plaukai nukrito ant kaktos. Krestelėjęs galvą, jis atmetė juos atgal, o paskiau atsigręžė į Loidą. Jo veide pasirodė groteskiška užuojautos ir apgailestavimo išraiška - bet šios emocijos buvo tokios pat tikros, kaip ir trijų dolerių kupiūra, pamanė Loidas. Flegas priėjo padėti Loidui atsistoti, ir šis pastebėjo, kad Flegas be jokių skausmo požymių... ir kraujo basomis kojomis užmynė kelias šukes.

- Atleisk, - pasakė jis. - Išgerkim ko nors. - Ištiesęs ranką, jis padėjo Loidui atsistoti. (*"Kaip isterikon puolęs kūdikis"*, - pamanė Loidas.) - Tau patinka neskiestas burbonas, tiesa?

- Taip.

Flegas priėjo prie baro ir pripylė po didžiulį stiklą. Loidas gerą pusę sunaikino vienu gurkšniu. Kai Loidas statė stiklinę, ji barkštelėjo į stalo kraštą. Bet dabar jis jautėsi daug geriau.

- Aš niekuomet nemaniau, kad tau kada nors prireiks raudonojo sąrašo, - ištarė Flegas. - Jame buvo aštuoni vardai - dabar jau penki. Ten buvo įtraukti jų komiteto nariai ir senutė. Androsas buvo vienas iš jų. Bet dabar jis jau nebegyvas. Taip, Androsas nebegyvas, aš tuo įsitikinęs, - prisimerkęs jis metė piktą žvilgsnį į Loidą.

Loidas papasakojo viską, kartkartėmis žvilgtelėdamas į savo užrašus bloknote. Iš tikrųjų šito daryti jam nereikėjo, bet sykiais buvo tiesiog būtina nuo jo liepsnojančių akių nukreipti žvilgsnį. Loidas pradėjo nuo Džulijos Lori, o baigė Bariu Doganu.

- Tu sakai, kad tas Kalenas protiškai atsilikęs? - mąsliai ištarė Flegas.

- Taip.

Flego veidas nušvito laime, ir jis ėmė linkčioti galvą.

- Taip, - pasakė jis, bet su Loidu tai nesisiejo. - Taip, būtent todėl aš ir negalėjau pamatyti...

Jis nutilo ir patraukė prie telefono. O po poros sekundžių jau kalbėjosi su Bariu:

- Malūnsparnius. Vieną valdys Karlas, o kitą Bilis Džeimisonas. Pastovus radijo ryšys. Pasiųskite į paieškas šešiasdešimt - ne, šimtą žmonių. Užtverkite visus kelius, einančius iš rytinės ir pietinės Nevados. Pasirūpinkite, kad jie turėtų to Kaleno aprašymą. Ir kiekvieną valandą pranešinėkite man, kiekvieną valandą, - jis padėjo ragelį, ir linksmai pasitrynė rankas. - Mes jį sučiupsime. Kaip aš norėčiau jį išsiųsti draugeliui Androsui! Bet Androsas negyvas. Juk taip, Nadina?

Bet Nadinos žvilgsnis buvo tuščias ir beprasmis.

- Šiandien iš malūnsparnių nauda bus maža, - pasakė Loidas. - Po trijų valandų visai sutems.

- Nesijaudink, seni Loidai, - draugiškai ištarė Tamsos žmogus. - Rytoj malūnsparniai laiko turės pakankamai. Jis negalėjo toli nueiti. Ne, jis visai arti.

Loidas nervingai pašė savo juodą bloknotą, trokšdamas vieno - būti šiuo metu bet kurioje vietoje, tik ne čia. Dabar Flegas buvo geros nuotaikos, bet kažin ar ji nesuges, kai jis išgirs apie Šiukšlių.

- Yra dar vienas klausimas, - nenoriai prabilo Loidas. - Kalbėsiu apie Šiukšlių, - jis pagalvojo, ar tai nesukels dar vieno isterijos sprogimo, tokio, kaip keraminių figūrėlių daužymo priepuolis.

- Mielasis Šiukšlius. Jis dabar savo išvykoje?

- Aš nežinau, kur jis. Prieš išvažiuodamas, Indian Springse jis iškrėtė nedidelį triuką, - ir Loidas apie viską papasakojo taip, kaip apsakė Karlas. Flego veidas aptemo, kai jis išgirdo, jog Fredis Kampanaris mirtinai sužeistas, bet kai Loidas baigė, jo išraiška vėl atrodė nerūpestinga. Užuot puolęs isterijon, Flegas tik sudirgęs spragsėjo pirštais.

- Gerai. Kai jis sugrįš, tegul jį pribaigia. Tik staigiai, be kankinimų. Nenoriu, kad jis kentėtų. Aš tikėjausi, jog jis gali... ištempti ilgiau. Galbūt tu to nesuprasi, Loidai, bet aš jam jaučiu kažkokį... švelnumą. Maniau, sugebėsiu jį panaudoti, bet niekuomet nebuvau visiškai tuo įsitikinęs. Net puikus skulptorius gali pamatyti, jog peilis nepaklūsta jo rankoms, jeigu tas peilis su defektu. Ar tu sutinki su manimi, Loidai?

Loidas, kuris apie skulptūrą ir skulptorių peilius nieko nenutuokė (jis manė, kad jie naudoja plaktukus, raižiklius ir kaltus), pritariamai linktelėjo.

- Ir ruošiant raketas jis mums labai pasitarnavo. Ir tai padarė būtent jis, juk taip?

- Taip. Jis.

- Jis sugrįš. Pasakyk Bariui, kad Šiukšlė... išvengtų kankinimų. Neskausmingai, jeigu tai įmanoma. Šiuo momentu mane labiau jaudina tas keliaujantis į rytus pusprotis. Aš galiu jam leisti paspukti, bet visa esmė - principas. Galbūt mes susidorosime su šia užduotimi iki tamsos. Brangioji, kaip tu manai?

Dabar Tamsos žmogus tupėjo priešais Nadinos krėslą. Jis palietė jos skruostą, ir ji atšoko tarsi paliesta įkaitintu žarstekliu. Flegas nusišypsojo ir vėl ją palietė. Šį kartą ji pakluso.

- Mėnulis, - patenkintas ištarė Flegas. Jis išsitiesė. - Jeigu malūnsparniai iki tamsos neaptiks, tai šiąnakt jiems padės mėnulis. Galiu prisiekti, jog dabar, šutinant kaitriai saulei, jis važiuoja 15-uoju plentu ir tikisi, kad senutėlės Dievas jį apsaugos. Bet ji irgi negyva, juk taip, mieloji? - Flegas susižavėjęs prapliupo laimingo kūdikio juoku. - Ir aš manau, kad jos Dievas taip pat. Viskas turì būti gerai. O Rendis Flegas rengiasi tapti tėčiu.

Jis vėl palietė jos skruostą. Ji sudejavo kaip sužeistas gyvūnas.

Loidas apsilaižė perdžiūvusias lūpas:

- Aš, ko gero, eisiu.

- Gerai, Loidai, gerai, - Tamsos žmogus neatsigręžė. Jis įdėmiai apžiūrinėjo Nadinos veidą. - Viskas klostosi gerai. Labai gerai.

Loidas išėjo kaip įmanydamas greičiau, kone išbėgo.

Lifto kabinoje visa tai tarsi sprogo, ir jis buvo priverstas paspausti mygtuką "STOP". Jį perpildė isteriškas susijaudinimas. Jis verkė ir juokėsi beveik penkias minutes. Kai audra aprimo, pasijuto daug geriau.

"Jis neyra į dalis, - įtikinėjo save Loidas. - *Esama nedidelių problemų, bet jis jas kontroliuoja. Žaidimas, ko gero, bus baigtas iki spalio pirmosios, o iki penkioliktosios tai tikrai. Viskas pradeda klostytis, kaip jis ir sakė, ir nesvarbu, kad jis vos manęs neužmušė... nesvarbu, kad jis atrodė keistesnis nei paprastai..."*

O po penkiolikos minučių iš Indian Springso Loidui paskambino Stenas Beilis. Stenas isteriškai blaškėsi, ir jo įniršis Šiukšliui buvo sumišęs su Tamsos žmogaus baime.

Karlas Ho ir Bilis Džeimisonas išskrido iš Indian Springso 18:02 į rytus nuo Vego. Vienas iš jų pilotų mokinių, Klifas Bensonas, išskrido su Karlu kaip stebėtojas.

18:12 abu malūnsparniai susprogo ore. Priblokštas Stenas pasiuntė penkis žmones į angarą Nr. 9, kur stovėjo du kiti "Skimmer'iai" ir trys dideli malūnsparniai "Baby Huey". Jie aptiko į visus penkis likusius malūnsparnius įdėtus sprogmenis, degikliai buvo prijungti prie paprasčiausių virtuvinių taimerių. Degikliai buvo ne tokie, kuriuos Šiukšlius pakišo po benzinvežių išmetamųjų dujų vamzdžiais, bet labai panašūs. Tad negalėjo būti jokių abejonių.

- Tai padarė Šiukšlius, - pasakė Stenas. - Jis visai pašėlo. Vienas Dievas žino, ką jis dar ketina susprogdinti.

- Patikrinkite viską, - įsakė Loidas. Jo širdis, atrodė, iššoks iš krūtinės, kraujyje virė adrenalinas, o akys vos nelipo iš orbitų. - Patikrinkite

viską! Sukelkite žmones ir iššukuokite tą prakeiktą bazę, apieškokite kiekvieną kampelį. Ar tu girdi mane, Stenai?

- Kam taip blaškytis?

- Kam *blaškytis?* - užriko Loidas. - Ar man tave mokyti, kalės vaike? Ką pasakys Vyriausiasis, jeigu visa bazė...

- Visi mūsų pilotai žuvo, - tyliai atsakė Stenas. - Negi tu nesupranti, Loidai? Net Klifas, o juk jis tik mokėsi. Mes turime šešis vaikinus, kurie savarankiškai net nebandė skraidyti, ir nė vieno instruktoriaus. Loidai, kam mums dabar reikalingi tie reaktyviniai lėktuvai?

Ir jis pakabino ragelį, palikęs šoko ištiktą Loidą įsisąmoninti pasakymo prasmę.

Tomas Kalenas nubudo apie dešimtą valandą vakaro, jo kūnas nutirpo, norėjosi gerti. Jis gurkštelėjo iš termoso, išlindo iš tarp dviejų uolų esančios slėptuvės ir pasižiūrėjo į tamsų dangų. Virš jo švytėjo mėnulis, paslaptingas ir abejingas. Laikas leistis į kelią. Bet jis turi būti labai atsargus, taip. Nes dabar jie puolė jį vytis.

Jam prisisapnavo sapnas. Su juo kalbėjosi Nikas, ir tai buvo keista, nes Nikas negalėjo kalbėti. Nikas moka rašyti, o Tomas nemoka skaityti. Bet sapnai - nuostabus dalykas, sapne visko gali atsitikti, o Tomo sapne Nikas kalbėjo.

Nikas pasakė: "Dabar jie apie tave žino, Tomai, bet tu nekaltas. Tu viską padarei teisingai. Tiesiog nepasisekė. Todėl dabar tu privalai būti labai atsargus. Tu privalai nueiti nuo kelio, Tomai, bet turi judėti į rytus". Tomas suprato, ką reiškia rytai, bet kaip jam tęsti kelionę ir nepasiklysti dykumoje? Jis gi gali tiesiog klaidžioti, sukdamas didžiulius ratus. "Tu suprasi, - tarė Nikas. - Pirmiausiai tu privalai ieškoti Dievo Piršto..."

Tomas pririšo termosą prie diržo, užsivertė kuprinę ir palikęs paslėptą dviratį nuėjo iki plento. Jis atsistojo kelio viduryje ir apsižvalgė į abi puses. Paskui ristele nubėgo iki vidurinės juostos, vėl apsidairė ir perbėgo 15-ąjį plentą.

"Tomai, dabar jie žino apie tave".

Kitoje kelio pusėje, užkliuvęs koja už aptvaro vielos, jis nusirito į griovį. Jo širdis kaip pašėlusi blaškėsi krūtinėje. Niekur nė garso, tik silpnas vėjelis barsto dykumos smėlį.

Tomas pakilo ir ėmė žvalgytis į horizontą. Jo regėjimas buvo aštrus, o dykumos oras - krištolinio skaidrumo. Greitai jis pamatė jį - šis stovėjo žvaigždėtame danguje it šauktukas. Dievo Pirštas. Kai jis pasisuko į rytus, akmeninis monolitas rodė dešimtą valandą. Tomas pamanė, kad nusigauti iki jo įstengs po valandos arba dviejų. Bet skaidriausias priartinantis dykumos oras apgaudinėjo ir labiau patyrusius keliautojus nei Tomas, ir jis buvo nustebęs, kad akmeninis pirštas, atrodė, nuolat liko taip pat toli ir toli. Praėjo vidurnaktis, paskui antra valanda. Didžiulis dangaus laik-

rodis pasisuko. Tomas ėmė manyti, ar tik ne miražas tasai rodomąjį pirštą primenantis akmuo. Jis pasitrynė akis, bet akmuo liko vietoje. Toli už jo nugaros mirgėjo plento juosta.

Kai Tomas vėl atsigręžė į Pirštą, šis, atrodė, jau buvo truputį arčiau, o ketvirtą valandą ryto, kai vidinis balsas jam ėmė šnibždėti, kad artėjančiai dienai reikia susirasti patikimą slėptuvę, jau nebeliko abejonių, jog jis prie jo artėja. Bet šią naktį jis neįstengs iki ten nusigauti. O kai jis nusigaus (jeigu jie šią naktį jo nesuras) - kas tuomet? Nikas jam pasakys. Gerasis senis Nikas. Tomas negalėjo sulaukti, kada jis sugrįš į Boulderį ir pamatys jį, taip.

Po didžiule uolų sangrūda jis susirado patogią vietą ir beveik akimirksniu užsnūdo. Tą naktį į Šiaurės rytus jis nuėjo daugiau nei trisdešimt mylių ir jau artėjo prie Marmurinių kalnų. Bandydama pasislėpti nuo kaitros, dieną į jo slėptuvę įšliaužė didžiulė barškuolė. Ji įsitaisė šalia Tomo, truputį pamiegojo, o paskiau nušliaužė savo keliu.

Tądien Flegas stovėjo prie soliarumo stogo krašto ir žvelgė į rytus. Saulė nusileis po keturių valandų, ir tada pusprotis vėl leisis į kelią.

Stiprus dykumos vėjas nuo jo įkaitusios kaktos atmetė plaukus. Miestas baigėsi netikėtai ir iš karto užleido vietą dykumai. Keli reklaminiai skydai pakraštyje - ir viskas. Tokia didžiulė dykuma, tiek vietos, kur galima pasislėpti. Žmonės ir anksčiau išeidavo į dykumą, ir daugiau jų niekas nebematydavo.

- Bet ne šį kartą, - sušnabždėjo jis. - Aš jį surasiu. Aš surasiu.

Jis negalėjo paaiškinti, kodėl buvo taip svarbu sučiupti tą pusprotį; šios problemos esmė jam nuolat išslysdavo. Vis stipriau jis juto poelgio, judėjimo, *veiksmo* poreikį. Ir griovimo.

Vakar vakare, kai Loidas jam pranešė apie susprogusius malūnsparnius ir apie visų trijų pilotų žūtį; norėdamas išvengti laukinio įniršio protrūkio, jis mobilizavo visą savo valią. Pirmiausiai jis užsidegė nedelsiant išsiųsti ginkluotą koloną: tankus, liepsnosvaidžius, šarvuočius - bet ką. Boulderį jie pasiektų po penkių dienų. Ir su visu tuo mėšlu susidorotų greičiau nei per pusantros savaitės. Be abejo. Bet jeigu kalnų perėjose jau iškrito ankstyvasis sniegas, tai būtų didžiojo *Vermachto* pabaiga. Jau buvo rugsėjo 14-oji. Geras oras greit baigsis. Kokio velnio dienos skrieja taip greitai?

Bet juk jis buvo pats stipriausias žmogus žemėje, argi ne taip? Galėjo būti dar vienas, panašus į jį, Rusijoje, Kinijoje arba Irane, bet laukti būtų tekę dar dešimt metų. Dabar svarbiausia, kad viešpatauja jis. Jis tai žinojo, *jautė*. Jis stiprus, tai viskas, ką jiems sugebės pasakyti tas nevisprotis... *jeigu* jam pavyks nepaklysti dykumoje arba mirtinai nesušalti kalnuose. Jis tegalės pasakyti, kad Flego žmonės gyvena nuolat bijodami Klajojančio Dabitos ir bematant paklūsta bet kokiam jo įsakymui. Jis

tegalės jiems pranešti tik tai, kas juos dar labiau demoralizuos. Bet kodėl gi jį nuolat kamuoja nuojauta, kad Kalenas privalo būti surastas ir nužudytas anksčiau, nei jis paliks Vakarus.

"Todėl, kad aš to noriu, ir aš ketinu gauti tai, ko noriu, ir šios priežasties visiškai pakanka".

Dar tas Šiukšlius. Jis manė, kad galės Šiukšliumi atsikratyti, kad sugebės jį išmesti kaip nereikalingą instrumentą. Bet Šiukšliui pavyko padaryti tai, ko neįstengė padaryti visa Laisvoji Zona. Gerai suderintą Flego pergalių mašiną jis apdrabstė purvu.

"Aš neįvertinau..."

Tai buvo nepakenčiama mintis, ir ji neleido protui daryti išvadų. Flegas virš stogo parapeto švystelėjo stiklinę, stebėdamas, kaip ji žybčiodama ir vartydamasi skrenda žemyn. Jo galvoje tarsi nuskriaustas kūdikis šmėstelėjo atsitiktinė pikta mintis: *"Tikiuosi, jog stiklinė pataikys kam nors į galvą!"*

Toli apačioje stiklinė atsitrenkė į automobilių stovėjimo aikštelės asfaltą ir susprogo... Taip toli žemai, jog Tamsos žmogus to net neišgirdo.

Daugiau sprogstamųjų užtaisų Indian Springse nerado, nors viską naršyte išnaršė. Tikriausiai Šiukšlius padėjo sprogmenis ten, į ką pirmiausiai atkreipė dėmesį - 9-ojo angaro malūnsparnius ir šalia stovėjusius benzinvežius.

Flegas pakartojo savo įsakymą: Šiukšlius turi būti nedelsiant sunaikintas. Mintis, kad Šiukšlė gali aptikti visą *tą* valstybinį turtą, privertė jį karštligiškai nervintis.

Nervintis.

Taip. Nuostabus pasitikėjimas savimi vis labiau tirpo. Kada tai prasidėjo? Tiksliai pasakyti negalėjo. Tik žinojo, kad viskas pradėjo irti. Loidas irgi tai suvokia. Jis suprato tai iš Loido žvilgsnio. O tai nebloga mintis, jeigu į žiemos pabaigą Loidas žus autokatastrofoje. Loidas draugavo su pernelyg daugeliu žmonių iš apsaugos, su Vitnio Hogano ir Keno Demoto tipo žmonėmis. Netgi su išplepėjusiu apie raudonąjį sąrašą Berlsonu. Jis netgi svarstė, ar po to verta Berlsoną palikti gyvą.

"Bet jeigu Loidas apie tą raudonąjį sąrašą būtų žinojęs, nieko tokio ne..."

- Užsičiaupk, - sumurmėjo jis. - Tiesiog... užsi... čiaupk!

Bet mintis nenorėjo išnykti tiesiog šiaip. Kodėl jis *nepranešė* Loidui Laisvosios Zonos aukščiausios valdžios pavardžių? Jis nežinojo, negalėjo prisiminti. Atrodė, jog anuomet turėjo svarią priežastį, bet kuo ilgiau jis apie tai galvojo, tuo labiau viskas tirpo migloje. Ar tai tebuvo kvailokas sprendimas nelaikyti vienoje pintinėje per daug kiaušinių - jausmas, esą neverta vienam žmogui patikėti daugybės paslapčių, netgi tokiam kvailam ir atsidavusiam kaip Loidas Henreidas?

Jo veide pasirodė suglumimo išraiška. Nejaugi jis galėjo taip kvailai nuspręsti? Beje, o ar labai Loidas lojalus? Ta išraiška jo akyse...

Ūmai jis nusprendė visa tai atmesti į šalį ir pakilti į orą. Po to jam visada pagerėdavo. Jis jautėsi stipresnis, ramesnis, nušvisdavo galva. Jis pasižiūrėjo į tuščią dangų.

(Aš esu, aš esu. AŠ ESU...)

Nutrinti jo batų kulnai atitrūko nuo stogo paviršiaus, sustojo, dar colį pakilo viršun. Paskui du. Jis aprimo, ir netikėtai suprato, kad įstengs rasti atsakymus. Viskas pasidarė aišku. Pirmiausiai jis privalo...

- Ar girdi? Jie ateina tavęs.

Išgirdęs šį švelnų abejingą balsą jis nukrito žemyn. Visą jo kūną nuo kojų iki kaukštelėjusių žandikaulių pervėrė smūgis. Jis ėmė blaškytis kaip sunerimusi katė. Kai išvydo Nadiną, jo beįsižiebianti šypsena užgęso. Ji vilkėjo baltais naktiniais marškiniais - ištisi jardai permatomos, apsivijusios aplink jos kūną medžiagos. Jos plaukai, tokie pat balti kaip ir marškiniai, nusviro palei veidą. Ji buvo panaši į išblyškusią beprotę sibilę, ir Flegas išsigando. Nadina žengė atsargų žingsnį pirmyn. Ji buvo basa.

- Jie eina. Stju Redmenas, Glenas Beitmenas, Ralfas Brentneris ir Laris Andervudas. Jie eina, ir jie nužudys tave kaip vištas tykojančią žebenkštį.

- Jie Boulderyje, - pasakė jis. - Slepiasi po lovomis ir apverkia savo mirusią negrę.

- Ne, - abejingai paprieštaravo Nadina. - Dabar jie beveik Jutoje. Greitai jie bus čia. Ir jie sunaikins tave, kaip užkratą.

- Užsičiaupk. Nešdinkis žemyn.

- Aš leisiuos *žemyn,* - prieidama arčiau prie jo, pasakė Nadina, ir dabar šypsojosi būtent ji - ta šypsena kėlė jam siaubą. Įkarščio raudonis nuo jo skruostų nutirpo, ir jo keista karšta energija, atrodė, išnyko podraug su veido spalvomis. Kažkurią sekundės dalį Flegas atrodė neįtikėtinai senas.

- Aš leisiuos žemyn... o netrukus ir tu nuseksi man pridurmui.

- Nešdinkis.

- Mes leisimės žemyn, - šypsodamasi išdainavo Nadina, ir tai buvo siaubinga. - Žemyn, *že-my-yyy-n...*

- Jie *Boulderyje!*

- Jie beveik čia.

- *Lipk žemyn!*

- Viskas, ką tu čia padarei, byra į dalis, o kodėl gi ne? Vaisinga velnio gyvenimo dalis palyginti trumpa. Žmonės apie tave šnabždasi. Jie sako, kad tu leidai Tomui Kalenui išeiti. Toks paprastas, protiškai atsilikęs vaikinas, bet pakankamai protingas, kad pergudrautų Rendelą Flegą, - jos žodžiai plūdo vis greičiau ir greičiau, beveik ištirpdami paniekos šypsenoje. - Jie kalba, neva tavo ginklų ekspertai kraustosi iš proto, o tu nežinojai, kad tai turėjo atsitikti. Jie būgštauja, jog tai, ką jis iš dykumos atneš kitą kartą, bus skirta jau ne Rytų žmonėms, o jiems. Ir jie išeina. Ar tai žinai?

- Tu meluoji, - sušnibždėjo jis. Jo veidas buvo mirtinai išblyškęs, akys išsprogusios. - Jie *neišdrįs.* O jeigu jie išeitų, aš žinočiau.

Jos akys virš jo peties tuščiai įsistebeilijo į rytus.
- Aš juos matau, - kuždėjo ji toliau. - Nakties tyloje jie palieka savo postus ir bėga šalin. Darbininkų komandą išeinant sudarė dvidešimt žmonių, o sugrįžo aštuoniolika. Sargybiniai neatlieka savo pareigų. Jie bijo, kad jėgų balansas nusviro į kitą pusę. Jie palieka tave, pameta, o tie, kurie lieka, nė piršto nepajudins, kai ateis žmonės iš Rytų ir susidoros su tavimi visiems laikams...
Kažkas spragtelėjo. Kad ir kas ten būtų jo viduje, *tai* spragtelėjo.
- TU MELUOJI! - šūktelėjo jis jai į veidą. Flego rankos nusileido ant jos pečių, moters raktikauliai trakštelėjo kaip pieštukai. Jis pakėlė jos kūną aukštai virš galvos į blyškiai žydrą dykumos dangų ir pasistiebęs ant pirštų galų mestelėjo ją aukštyn, kaip prieš tai mestelėjo stiklinę. Jos veide jis išvydo plačią palengvėjimo ir triumfo šypseną bei netikėtai protingas akis ir viską suprato. Ji privertė, išprovokavo jį tai padaryti, kažkokiu būdu supratusi, kad tik jis ją gali išlaisvinti...
O ji nešiojo jo kūdikį.
Jis palinko virš žemo parapeto ir praradęs pusiausvyrą vos nenukrito žemyn, bandydamas susigrąžinti atgal nesugrąžinamą. Jos naktiniai marškiniai plaikstėsi vėjyje. Sugriebęs lengvą medžiagą, jis pajuto, kaip audinys plyšo, palikdamas jam tik skiautę, tokią permatomą, kad jis regėjo pro ją savo pirštus... kaip sapną prieš nubusdamas.
O po to ji išnyko, nuskrido tiesiai žemyn, ištempusi žemėn kojų pirštus, marškiniai plaikstėsi bangomis aplinkui jos kaklą ir veidą. Ji nerėkė. Ji slydo žemyn nebyliai kaip rūkstanti signalinė raketa.
Kai Flegas išgirdo nenusakomą duslų jos kritimo smūgį, jis užvertęs į dangų galvą užkaukė.
"Tai nieko nekeičia, nieko nekeičia".
Rankoje vis dar laikė suspaudęs audinio skiautę.
Jis pasilenkė virš parapeto ir stebėjo, kaip renkasi žmonės tarsi magneto traukiamos adatos. Arba lyg kirmėlės prie dvėselienos. Jie atrodė tokie mažyčiai, o jis buvo taip aukštai virš jų.
Jis pakils, nusprendė Flegas. Bet praėjo daug, labai daug laiko, kol jo kulnai atsiplėšė nuo soliarumo paviršiaus, o kai tai įvyko, jie kybojo tik per pusę colio nuo betoninio pagrindo. Jis taip ir nepakilo aukščiau.

Tą vakarą Tomas nubudo aštuntą valandą, bet leistis kelionėn buvo per šviesu. Jis laukė. Nikas vėl buvo atėjęs į jo sapną, ir jie kalbėjosi. Kalbėtis su Niku buvo taip gera.
Tomas, gulėdamas didžiulės uolos šešėlyje, žiūrėjo, kaip tamsėjančiame danguje įsižiebia žvaigždės. Jis pagalvojo apie bulvinius traškučius ir pasigailėjo, kad jų nebeturi. Kai jis sugrįš į Laisvąją Zoną, - jeigu jam *pavyks* sugrįžti, - jis valgys jų kiek panorėjęs. Prisivalgys traškučių. Ir mė-

gausis draugų meile. Štai ko jis taip stipriai ilgėjosi Las Vege, nusprendė Tomas, - paprasčiausios draugų meilės. Vakarų žmonės buvo gan neblogi, bet ir rodė tiek mažai meilės. Todėl kad juos pernelyg kamavo baimė. Meilė prastai bujoja toje vietoje, kur viskas persmelkta baimės, lygiai taip kaip ir augalai blogai auga toje vietoje, kur nuolat tamsu.

Tamsoje dideli ir riebūs užauga tik grybai ir šungrybiai, net jis tai žinojo, taip.

- Aš myliu Niką ir Franę, ir Džeką Elisą, ir Lusę, - sušnabždėjo Tomas. Tai buvo jo malda. - Aš myliu Larį Andervudą, o taip pat ir Gleną Beitmeną. Myliu Steną ir Roną. Myliu Ralfą. Myliu Stju. Myliu...

Keista, kad jų vardai taip lengvai išplaukė. Ten, Zonoje, jis būdavo laimingas, jeigu įstengdavo prisiminti Stju vardą, kai šis ateidavo į svečius. Tomas prisiminė savo žaisliukus. Savo garažą, mašinėles, lėktuvų modelius. Jis valandomis žaisdavo su jais. Bet jis nežinojo, ar panorės taip pat aistringai žaisti su jais, sugrįžęs iš čia... *jeigu* sugrįš. Viskas bus kitaip. Tai liūdino, bet galbūt viskas į gerą.

- Viešpats mano ganytojas, - švelniai šnibždėjo Tomas. - Man nieko nereikia. Jis man padeda surasti vešlias ganyklas. Jis tepa mano galvą aliejais. Priešų akivaizdoje jis man suteikia kung fu sugebėjimus. Amen.

Dabar jau buvo pakankamai tamsu, ir Tomas leidosi kelionėn. Pusę dvyliktos jis nusigavo iki Dievo Piršto, kur sustojo užkąsti. Vieta čia buvo aukšta, ir žvelgdamas į nueitą savo kelią Tomas regėjo judančius žiburėlius. Ant plento, pamanė jis. Jie manęs ieško Tomas vėl pasižiūrėjo į šiaurės rytus. Toli priekyje, vos įžiūrimą tamsoje (mėnulis, praėjus dviem dienoms po pilnaties, ėmė dilti), jis išvydo didžiulę granitinę apvalią nuolaužą. Dabar jis privalėjo vadovautis šiuo orientyru.

- Tomui skauda kojas, - sukuždėjo jis sau geraširdiškai. Galėjo būti kur kas blogiau nei skausmas kojose. - M-Ė-N-U-L-I-S, o tai reiškia, kad skauda kojas.

Tomas pėdino toliau, naktiniai dykumos gyviai puldinėjo šalin nuo jo kojų, o kai auštant jis rengėsi nakvynei, už jo nugaros liko nueitos daugiau nei keturiasdešimt mylių. Nevados ir Jutos siena dabar buvo visai greta. Aštuntą valandą ryto jis jau giliai miegojo, pasikišęs po galva striukę. Jo akys po užvertais vokais virpėjo.

Atėjo Nikas, ir Tomas su juo kalbėjosi. Ūmai Tomas per sapną paniuro. Jis sakė Nikui, kaip labai jis nori jį pamatyti. Bet dėl nesuprantamų priežasčių Nikas nusigręžė.

68 skyrius

O, kaip istorija kartoja pati save: Šiukšlius vėl išvengė velnio keptuvės - bet dabar nebuvo vilties, kad jam padės išlikti vėsus Sibolos fontanas.

"Čia tai, ko aš užsitarnavau".

Jo oda degė saulėje, vėso, degė ir vėl vėso, kol galų gale jis ne įdegė, o nusilupo. Atrodė kaip gyvas įrodymas, kad žmogus pagaliau įgauna tokią išvaizdą, kokios jis iš tiesų yra vertas. Šiukšlius atrodė taip, tarsi jį kas nors būtų apliejęs žibalu ir prikišęs degantį degtuką. Jo akių žydrynė po negailestinga dykumos saule išbluko, žiūrėti į ją buvo tas pat, kaip žvelgti į paslaptingas užribines kosmines skyles. Rūbai keistai atkartojo Tamsos žmogaus aprangą - raudona, atidengianti kaklą palaidinė, išblukę džinsai ir žygiui skirti, numinti, dulkėti batai. Bet amuletą su raudona gija jis nusiėmė. Šiukšlius neužsitarnavo garbės jį nešioti. Jis pasirodė nevertas. Ir kaip visi kiti nevykę velniai buvo išguitas.

Šiukšlius sustingo po kepinančia saule ir liesa virpančia ranka persibraukė antakius. Jis buvo skirtas šiai vietai ir laikui - visas jo gyvenimas buvo tik pasirengimas jiems. Kad čia patektų, jis praėjo tvoskiančiais pragaro koridoriais. Jis taikstėsi su šerifu tėvažudžiu, jis taikstėsi su ta siaubinga vieta Tere Hote, jis taikstėsi net su Karlu Jatsu. Po viso savo keisto vienišiaus gyvenimo jis rado draugų. Loidą. Keną. Vitnį Hoganą. Ir, Viešpatie, jis viską sugadino. Jis užsitarnavo būti iškeptas toje velniškoje keptuvėje. Ar galėjo išpirkti savo nuodėmę? Tamsos žmogus galbūt ir žino. O štai Šiukšlius - ne.

Dabar jis viską įstengė prisiminti tik miglotai - galbūt todėl, kad jo iškankintos smegenys *nenorėjo* prisiminti. Iki savo lemtingo sugrįžimo į Indian Springsą jis daugiau nei savaitę išbuvo dykumoje. Į vidurinį kairės rankos pirštą jam įgėlė skorpionas, ir ta ranka ištino kaip guminė, vandens pripildyta pirštinė. Jo galvoje šėlo nežemiškas gaisras. Ir visgi jis ėjo toliau.

Pagaliau parvyko į Indian Springsą, jausdamasis kaip kažkieno vaizduotės dalis. Įvyko paprastas geraširdiškas pokalbis, kai vaikinai apžiūrinėjo jo radinius - padegimui skirtus sprogdiklius, kontaktines antžemines minas ir kitus nereikšmingus daikčiukus. Pirmą kartą po skorpiono įgėlimo Šiukšlius pasijuto geriau.

O paskui be jokio perspėjimo laikas plūstelėjo atgalios, ir jis vėl pasijuto besąs Pautanvilyje. Kažkas ištarė: “Ei, Šiukšle, žmonės, žaidžiantys su ugnimi, šlapinasi į lovą”, - ir jis pakėlė galvą, tikėdamasis išvysti Bilį Džeimisoną, bet tai buvo ne Bilis, jo vietoje šypsojosi Ričis Graudemoras iš Pautanvilio ir degtuku krapštinėjo dantis, jo pirštai nuo purvo buvo juodi. O kažkuris kitas pridūrė: “Riči, geriau paslėpk degtuką, Šiukšlius vėl mieste”. Iš pradžių jam pasirodė, kad girdi Stivo Tobino balsą, bet tai buvo ne Stivas. Tai buvo Karlas Jatsas, vilkintis savo sena nutrinta motociklininko striuke. Su vis augančiu siaubu Šiukšlius išvydo, kad *visi* jie čia - nenurimstantys, atgiję lavonai. Ričis Graudemoras ir Karlas, Normas Morisetas ir Hečas Kaningemas, tas, kuris būdamas aštuoniolikos metų nupliko. Visi jie piktai į jį žiūrėjo. Ir viskas žaibiškai sugrįžo, nors praėjo jau tiek metų. *“Ei, Šiukšliau, kodėl tu nepadegei MOKYKLOS? Ei, Šiukšliau, aš girdėjau, jog tu dar nepadegei savo subinės?”* O paskui Karlo Jatso balsas: *“Ei, Šiukšliau, o ką pasakė senutėlė ledi Sempl, kai tu su-*

deginai jos pensijos čekį?" Jis pamėgino ant jų surikti, bet iš krūtinės išsiveržė tik šnabždesys: "Nebeklausinėkite manęs apie senutėlės ledi Sempl pensijos čekį". Ir nubėgo.

Visa kita įvyko kaip sapne. Jis pasiėmė degiklius ir ėmė juos kaišioti po garaže stovėjusių benzinvežių išmetamaisiais vamzdžiais. Jo rankos judėjo pačios sau, gi protas klaidžiojo kažkur toli. Žmonės matė, kaip jis šmirinėjo tarp garažo ir savo visureigio didžiuliais ratais, pritaikyto važinėti dykuma, kai kurie net sveikindamiesi jam mojavo, bet niekas nepriėjo ir nepaklausė, ką jis daro. Galų gale jis nešiojo Flego talismaną.

Šiukšlius darė savo ir galvojo apie Tere Hotą. Tere Hote šoko terapijos seanso metu jį versdavo sukąsti dantimis kažką guminį, o vyras už valdymo pulto buvo truputį panašus į šerifą tėvažudį, o kartais į Karlą Jatsą arba Hečą Kaningemą. Ir Šiukšlius visada isteriškai sau prisiekinėjo, kad šį kartą neapsišlapins. Bet viskas kartojosi ir kartojosi.

Susitvarkęs su benzinvežiais, jis patraukė į artimiausią angarą ir įdėjo sprogmenų į malūnsparnius. Jis norėjo, kad viskas būtų padaryta pagal taisykles, todėl nuėjo į bendrą virtuvę ir surado ten daugiau nei tuziną plastmasinių taimerių. Nustatai juos penkiolikai minučių arba pusvalandžiui, o kai rodyklė vėl sugrįžta prie nulio, jie daro *"dzing",* ir jūs žinote, jog laikas iš orkaitės ištraukti pyragą. Tiktai vietoje *"dzing"* šį kartą jie padarys *"bach",* pamanė Šiukšlius, ir jam tai patiko. Tai buvo puiku. Jeigu Karlas Jatsas arba Ričis Graudemoras pamėgins pakilti į orą vienu iš tų malūnsparnių, tai jų laukia didelis siurprizas. Taimerius jis sujungė tiesiogiai su uždegimo sistema.

Kai darbas buvo baigtas, atėjo prašviesėjimo momentas. Pasirinkimo momentas. Jis nustebęs pasižiūrėjo į aidžiame angare stovinčius malūnsparnius, o paskui į savo rankas. Jos kvepėjo degalais. Bet tai buvo ne Pautanvilis. Pautanvilyje nebuvo malūnsparnių. Indianos saulė nesvilino taip aršiai kaip tos vietovės saulė. Jis buvo Nevadoje. O Karlas ir jo draugeliai buvo mirę. Jie mirė nuo supergripo.

Šiukšlius abejodamas apžvelgė savo rankų darbą. Ką jis daro, griaudamas Tamsos žmogaus įrenginius? Jam reikia visa tai atjungti, ir kuo skubiau. Taip, bet tai puikūs sprogmenys. Puikūs *gaisrai.* Čia pilna reaktyvinio kuro. Malūnsparniai išlėks į orą. Taip gražu!

Ir Šiukšlius akimoju nubraukė savo naująjį gyvenimą. Jis ristele puolė prie savo visureigio, jo pajuodusiame nuo saulės veide sustingo plėšri išraiška. Jis laukė, ir pagaliau benzinvežis išvažiavo iš garažo ir nušliaužė asfaltu, primindamas didžiulį alyviškai rudą vabalą. O kai jis susprogo, dosniai į visas puses švaistydamas ugnį, Šiukšlius išmetė binoklį, ir kai užplūdo neapsakomas linksmumas, kratydamas sugniaužtus kumščius, suriko į dangų. Bet džiaugsmas truko neilgai. Jį pakeitė mirtinas siaubas ir niūkus apgailestavimas.

Jis nuskuodė į šiaurės vakarus, į dykumą, vairuodamas mašiną savižudžio greičiu. Ar seniai tai buvo? Jis nežinojo. Jeigu jam būtų pasakę,

jog tai įvyko rugsėjo šešioliktąją, jis nieko nesuprasdamas būtų tik linktelėjęs.

Manė nusižudyti, nes jam daugiau nieko nebeliko, dabar visi nuo jo nusigręš, ir įvyks būtent tai, kas ir turėjo įvykti. Kai kandžioji tave maitinančią ranką, ji susigniaužia į kumštį. Ir tai ne šiaip gyvenimo dėsnis: tai teisinga. Jo mašinos bagažinėje stovėjo trys didžiuliai kanistrai benzino. Jis išlies visą jų turinį ant savęs, o paskiau čirkštelės degtuką. Jis to nusipelnė.

Bet šitaip nepasielgė. Net nežinojo kodėl. Kažkokia jėga, galingesnė nei jo atgailos ir vienatvės bedugnė, sustabdė jį. Atrodė, kad net susideginimas, lyg budistų vienuolio ritualas, nebus pakankamas atlygis už įvykdytą nusikaltimą. Jis užmigo. O nubudęs aptiko, kad miegant į jo mintis įsiskverbė nauja idėja: ATLEIDIMAS.

Ar tai įmanoma? Jis nežinojo. Bet jeigu ką nors surastų... ką nors *didelio*... ir nugabentų į Las Vegą Tamsos žmogui, ar atleidimas būtų įmanomas? Ir jeigu net ATLEIDIMAS būtų neįmanomas, tai galbūt įmanomas ATPIRKIMAS? Ne minomis, ne liepsnosvaidžiais, ne granatomis, ne automatais. Tai nepakankamai dideli dalykai. Jis žinojo, kur yra du didžiuliai eksperimentiniai bombonešiai (jie buvo sukurti be Kongreso žinios, už slaptas karinės žinybos lėšas), bet jis neįstengė jų pristatyti į Las Vegą, o jei ir būtų įstengęs, tai nebeliko nieko, kas sugebėtų juos pilotuoti. Iš pirmo žvilgsnio juose galėjo tilpti dešimt žmonių, o gal ir daugiau.

Šiukšlius buvo panašus į infraraudoną teleskopą, kuris junta tamsoje šilumą ir išryškina jos šaltinį, - kaip miglotus raudonai velniškus kontūrus. Nepaaiškinamai keistu būdu jis juto tai, kas buvo paslėpta šioje dykoje žemėje, kur buvo puoselėjama didžiulė daugybė karinių projektų. Jis galėjo traukti į vakarus, tiesiog "Mėlynojo projekto" link, kur viskas prasidėjo. Bet šaltas maras neatitiko jo skonio, ir miglotai, *ganėtinai* logiškai manė, kad Flegui tai irgi nepatiks. Marui visai tas pat, ką žudyti. Žmonijai būtų kur kas geriau, jeigu "Mėlynojo projekto" kūrėjai irgi tai prisimintų.

Todėl iš Indian Springso jis pajudėjo į šiaurės vakarus, į Nelio poligono rajoną, vis sustabdydamas visureigį, kai jam užstodavo kelią aukštos tvoros su įvairiomis lentelėmis: "JAV VYRIAUSYBĖS NUOSAVYBĖ", "KARINIS CENTRAS", "SAUGOMAS ŠUNŲ", "DĖMESIO! AUKŠTOS ĮTAMPOS SROVĖ". Bet elektros energijos nebėra, kaip ir sarginių šunų bei ginkluotos sargybos, ir Šiukšlius nuvažiavo toliau, kartkartėmis keisdamas kryptį. Jį stūmė, prie kažko stumte stūmė. Jis nežinojo, kas tai. *Pakankamai didelis.*

Jo visureigis tolygiai riedėjo pirmyn, apvažiuodamas pusiau iškastus dinozaurų skeletus primenančias pasišiaušusias uolas. Sustingusią tvankią tylą trikdė tik jo modifikuoto variklio, nuimto nuo galingo "Studebekerio", gaudimas.

Šiukšlius užvažiavo ant kalvos, pažvelgė žemyn, perjungė pavarą į neutralią padėtį ir atidžiai apsižvalgė. Apačioje plytėjo įslaptintas pasta-

tų kompleksas, švytintis įkaitusiame ore kaip gyvsidabris. Surenkami namukai iš gofruotos geležies ir žemų gelžbetonio blokų. Daug kur stovėjo paliktos mašinos. Kompleksą juosė trys eilės spygliuotos vielos; tarp laidų Šiukšlius išvydo keraminius izoliatorius. Tai buvo ne maži, piršto falangos dydžio izoliatoriai, kaip ant įprastų elektros perdavimo linijų, čia jie buvo didžiuliai, kumščio dydžio.

Iš rytų kelias vedė sargybos posto link, primenančio stipriai įtvirtintą ugnies poziciją. Jokių lentelių, kaip antai "PARODYKITE SAVO FOTOAPARATĄ BUDINČIAM POLICININKUI". Vienintelis regėjimo zonoje užrašas, parašytas raudona spalva ant geltonos - pavojaus spalvomis - griežtai įsakė: "NEDELSIANT PARODYKITE DOKUMENTUS".

- Ačiū, - sušnabždėjo Šiukšlius. Jis visiškai nesuvokė, kam dėkoja. - Ačiū... ačiū jums, - jo ypatinga uoslė atvedė jį šion vieton, bet jis seniai žinojo, kad ji čia. Kažkur čia.

Jis nuspaudė sankabą ir nusileido nuo kalvos. O po dešimties minučių jau riedėjo keliu sargybos posto link. Ant kelio buvo daug užtvarų, ir Šiukšlius išlipo iš mašinos išsiaiškinti situaciją. Jis žinojo, kad vietose, panašiose į šią, ypatingais atvejais automatiškai įsijungdavo galingi generatoriai, ir užtvaromis imdavo tekėti elektros srovė. Šiukšlius abejojo, ar nors vienas iš tų generatorių visus tris mėnesius tebegamino elektros energiją, bet visgi jam reikėjo būti labai atsargiam, ir prieš įvažiuojant į vidų įsitikinti, jog viskas atjungta. Jis negalėjo sau leisti kūnu sujungti elektros grandinę ir iškepti tarsi viščiukas mikrobanginėje krosnelėje.

Pro šešiacolį neperšaunamą stiklą į jį žvelgė karine uniforma vilkinti mumija.

Šiukšlius prašliaužė po užtvaros vielomis ir priėjo prie mažo betoninio pastato. Jis truktelėjo rankeną. Durys atsivėrė. Jau neblogai. Kai tokiose vietose įsijungia elektros srovė, visi įėjimai ir išėjimai užsiblokuoja automatiškai. Jeigu jūs, tarkim, nuėjote į tualetą, tai liksite ten tupėti iki pavojaus pabaigos. Atjungus srovę, visos spynos vėl atsirakina.

Nuo negyvo sargybinio sklido sausas, salsvokas, keistas kvapas, primenantis cinamono ir cukraus pudros mišinį. Kūnas neišsipūtė ir nesuiro, jis paprasčiausiai išdžiūvo. Ant sargybinio kaklo išliko juodos dėmės - pažįstama Keliaujančio kapitono vizitinė kortelė. Kampe stovėjo automatas. Šiukšlius pasiėmė ginklą ir išėjo iš sargybinių patalpos. Pakeldamas automato saugiklį į atskiro šūvio padėtį, jis pareguliavo taikiklį, pažvelgė žemyn į vieną iš keraminių izoliatorių ir paspaudė gaiduką. Pasigirdo garsus spragtelėjimas, ir tuojau pat pasklido jaudinantis kordito kvapas. Izoliatorius sudužo į šukes, bet raudonai balta aukštos įtampos srovės blykstė nešvystelėjo. Šiukšlius nusišypsojo.

Niūniuodamas sau po nosimi, jis prisiartino prie vartų ir atidžiai juos ištyrinėjo. Kaip ir sargybinių patalpos durys, jie nebuvo užblokuoti. Šiukšlius lengvai stumtelėjo vartus, o paskui atsitūpė. Po kelio danga slypėjo mina. Jis nenutuokė, iš kur tai žino, bet buvo tuo įsitikinęs.

Sugrįžo prie mašinos, užvedė variklį ir nuvažiavo per užtvaros linijas, kurios po didžiulėmis padangomis ėmė traškėti. Negailestingai plieskė saulė. Viską pastebinčios Šiukšliaus akys spindėjo laime. Prie vartų, iššokęs iš kabinos, jis pakniopstom skuodė į sargybos patalpą, o tuo metu nevaldoma mašina nuriedėjo pirmyn ir atvėrė vartus. Jis užsimerkė, bet sprogimo nepasigirdo. Tai buvo gerai; vadinasi, visi keliai laisvi. Bet vis tiek jis privalo būti labai atsargus.

Automobilis teberiedėjo tiesiai į surūdijusią pastato iš gofruotos geležies sieną. Šiukšlius puolė pridurmui ir pasivijo mašiną kaip tik tuo metu, kai ši atsitrenkė į gatvės bordiūrą, kuri, kaip skelbė lentelė, buvo pavadinta Ilinojaus vardu. Sėdo už vairo ir privažiavo prie metalinio namuko. Pasirodė, jog tai buvo kareivinės. Prietemą viduje užpildė tas pats cinamono su cukrumi kvapas. Ant lovų gulėjo dvidešimties kareivių kūnai. Šiukšlius pajudėjo tarpu tarp penkiasdešimties lovų, stebėdamasis, kurgi jis eina. Čia juk jam nieko nereikėjo, argi ne taip? Kažkada šie žmonės kažkuo panėšėjo į ginklus, bet dabar juos neutralizavo gripas.

Bet patalpos gale jį kažkas sudomino. Užrašas. Jis ėjo jį perskaityti. Barako viduje buvo tikras pragaras. Šiukšliui plyšo galva. Bet kai sustojo priešais užrašą, jo veidą nušvietė šypsnys. Taip, jis viską padarė teisingai. Kažkur šioje bazėje buvo tai, ko jis ir ieškojo.

Lentelė vaizdavo po dušu besimaudantį žmogiuką. Jis susikaupęs plovė savo genitalijas, beveik visiškai uždengtas nupiešta puta. Po piešinėliu užrašas skelbė: "PRISIMINKITE! KASDIENINIS MAUDYMASIS - JŪSŲ PAČIŲ INTERESAMS!" O apačioje matėsi juodai geltona emblema, vaizduojanti tris smaigaliais į vidų nukreiptus trikampius.

Radiacijos emblema.

Visiškoje tyloje Šiukšlius juokėsi kaip vaikas ir plojo delnais.

69 skyrius

Kai Vitnis Hoganas atėjo pas Loidą, šis gulėjo didžiulėje apvalioje lovoje, kuria visiškai neseniai dalijosi su Dajana Jurgens. Ant nuogos krūtinės stovėjo didelis stiklas džino su toniku. Loidas susimąstęs žvelgė į savo atvaizdą veidrodyje virš lovos.

- Įeik, - pasakė jis, išvydęs Vitnį. - Dėl Dievo, jokių ceremonijų. Nereikia belstis, išpera. - Tai nuskambėjo kaip ir *išp..."*

- Tu girtas, Loidai? - atsargiai paklausė Vitnis.

- Ne. Dar ne. Bet būtinai nusigersiu.

- *Jis* čia?

- Kas? Bebaimis vadas? - Loidas atsisėdo. - Jis kažkur čia. Vidurnakčio Valkata, - nusijuokęs jis vėl atsigulė.

- Galvok, ką kalbi, - tyliai ištarė Vitnis.

- Man nusispjaut.

- Prisimink, kas atsitiko Hekui Droganui. Ir Stelertonui.

Loidas linktelėjo:

- Tu teisus. Ir sienos turi ausis. Ar kada nors girdėjai šį priežodį?

- Taip. Ir čia jis labai tinka, Loidai.

- Kaipgi, - Loidas netikėtai švystelėjo stiklą su gėrimu per kambarį.

- O tai valytojai, ar ne, Loidai?

- Visiškai. Ar nori džino su toniku?

Vitnis susvyravo:

- Ne, be citrinos man nepatinka.

- Cha, nesakyk "ne" vien dėl to! Aš *turiu* citriną. Iš butelio su koncentruotomis sultimis. - Loidas, priėjęs prie baro, išėmė butelį "ReaLime".

- Ir jis iš tikrųjų citrinos skonio?

- Žinoma, - niūriai ištarė Loidas. - O kokio, tu *manai,* jis skonio? Būk vyras ir išgerk su manimi.

- Na... gerai.

- Mes atsisėsime prie lango, gersime ir grožėsimės vaizdu.

- Ne, - kimiu balsu staiga paprieštaravo Vitnis. Loidas sustingo prie baro, jo veidas netikėtai išbalo. Jis žvilgtelėjo į Vitnį, ir sekundei jų žvilgsniai susitiko.

- Tiek to, - pasakė Loidas. - Atleisk, bičiuli. Skonis iš tikrųjų bjaurus.

- Gerai.

Bet gerai nebuvo. Ir abu tai žinojo. Flego moteris, pristatyta kaip "žmona", prieš dieną nušoko nuo stogo. Loidas prisiminė, kaip Aukščiausias Taškas pasakė, esą Dajana negalės iššokti pro viešbučio langą, nes langai neatsidaro. Bet Penthauze buvo soliarumas. Tikriausiai viešbučio administracija manė, kad nė vienas iš *tikrų* turtuolių - daugiausiai tai buvo arabai - nešoks žemyn galva.

Loidas sutaisė džino su toniku Vitniui, ir kažkurį laiką jiedu tylėdami gėrė. Už lango liepsnojo saulėlydžio pašvaistė. Pagaliau Vitnis vos girdimai ištarė:

- Ar tu tikrai manai, kad ji nušoko pati?

Loidas gūžtelėjo pečiais:

- Koks skirtumas. Žinoma. Manau, jog ji nušoko pati. O ar tu nenušoktum, jeigu tavo sutuoktinis būtų *jis?* Tau įpilti?

Vitnis pasižiūrėjo į savo stiklą ir nustebęs pamatė, kad tasai iš tiesų tuščias. Jis padavė bokalą Loidui, kuris dosniai šliūstelėjo ten džino, kad gėrimas būtų stiprus.

Ir vėl jie gėrė tyloje, stebėdami besileidžiančią saulę.

- Kas girdėti apie tą vaikiną Kaleną? - sutrikdė tylą Vitnis.

- Nieko. Absoliučiai. Aš nieko negirdėjau, ir Baris taip pat. Nė gyvos dvasios 40-ajame, 30-ajame, 2-ajame, 74-ajame ir 15-ajame plentuose. Nieko antraeiliuose keliuose. Jie apšniukštinėjo visur ir nieko nerado. Jis kažkur dykumoje, ir jeigu toliau eina naktimis, jei jam pavyko pasistūmėti į rytus, tai jis išslys. Bet kokią tai turi reikšmę? Ką jis jiems gali papasakoti?

- Nežinau.

- Aš irgi. Tegul sau eina, aš taip pat manau.

Vitniui pasidarė nejauku. Loidas vėl priartėjo prie pavojingos ribos, už kurios prasidėjo Šeimininko kritika. Vitnio kokteilis buvo stipresnis, ir jis tuo džiaugėsi. Galbūt jis greitai sukaups drąsos pasakyti, dėl ko čia atėjo.

- Aš tau kai ką pasakysiu, - palinkęs į priekį, ištarė Loidas. - *Jis* praranda savo užtaisą. Ar girdėjai kada nors tokį posakį? Jis netenka savo pozicijų, ir nieko čia nepridursi.

- Loidai, aš...

- Dar įpilti?

- Ko gero, taip.

Loidas vėl įpylė. Jis perdavė stiklinę Vitniui, ir gurkštelėjus šiam užėmė kvapą. Tai buvo veik neatskiestas džinas.

- Praranda pozicijas, - vėl pakartojo Loidas. - Iš pradžių Dajana, paskiau tas Kalenas. Jo paties žmona - jeigu ji tikrai tokia buvo - puola žemyn. Tu manai, kad jos dvigubas salto irgi buvo jo plano dalis?

- Mums nereikėtų apie tai kalbėti.

- Ir Šiukšlius. Tik pažiūrėk, ką prikrėtė vien šis vaikinas. Su tokiu draugu ir priešai nereikalingi. Būtent tai mane ir domina, - Loidas papurtė galvą. - Nieko nesuprantu. Iki tos nakties, kai *jis* atėjo ir pranešė, kad Laisvojoje Zonoje mirė senoji negrė, viskas klostėsi taip gerai. *Jis* pasakė, kad mūsų kelyje išnyko paskutinė kliūtis. Bet būtent tada ši karuselė ir ėmė suktis.

- Loidai, man iš tikrųjų atrodo, kad mums nederėtų...

- O dabar aš tiesiog nežinau. Maniau, kad kitą pavasarį mes galėsime juos užpulti. Bet iki pavasario mes ten nenusigausime. O kas žino, kas čia gali atsitikti iki pavasario. Mes rengėmės smogti pirmiau, nei jie apmąstys įvairias galimybes, o dabar to padaryti nebegalime. Be to, o teisingasis Dieve, sėdintis soste, dar reikia pagalvoti apie Šiukšlių. Jis kažkur dykumoje, ir aš įsitikinęs, kad...

- Loidai, - kimiai pertraukė jį Vitnis. - Paklausyk manęs.

Loidas įsitempęs palinko į priekį.

- Kas? Kas atsitiko, senas asile?

- Nežinau, ar man užteks vyriškumo tavęs paprašyti, - nervingai gniaužddamas savo stiklą, ištarė Vitnis. - Aš, Aukščiausias Taškas, Ronis Saiksas ir Dženė Engstrom, mes ketiname pasitraukti iš žaidimo. Ar nori prie mūsų prisijungti? Viešpatie, tikriausiai aš išprotėjau, pranešdamas tau tai - juk tu jo dešinioji ranka.

- Pasitraukti iš žaidimo. Ir kur jūs eisite?

- Manau, jog į Pietų Ameriką. Į Braziliją. Žinoma, tai pakankamai toli, - Vitnis nutilo, lyg bandydamas susikaupti, o po to vėl prakalbo: - Daugelis jau išėjo. Na galbūt ir nedaugelis, bet tokių kasdien vis daugėja ir daugėja. Jie nemano, kad Flegas juos sustabdys. Kai kurie vyksta į šiaurę, į Kanadą. Man ten per šalta. Bet aš vis tiek išeisiu. Aš traukčiau į ry-

tus, jeigu mane ten priimtų. Jeigu aš tuo būčiau įsitikinęs, mes eitume, - Vitnis netikėtai nutilo ir gailiai pažvelgė į Loidą. Jis suprato, kad nuėjo per toli.

- Viskas normalu, - raminančiu tonu ištarė Loidas. - Aš neketinu tavęs įduoti.

- Atleisk... labai jau prastai čia viskas klostosi, - liūdnai sumurmėjo Vitnis.

- Kada jūs ketinate išeiti? - paklausė Loidas.

Vitnis įtariai žvilgtelėjo į jį.

- Na gerai, aš nieko neklausiau, - pasakė Loidas. - Ar tau įpilti?

- Truputį vėliau, - nenuleisdamas akių nuo stiklo, atsakė Vitnis.

- O aš įsipilsiu, - Loidas patraukė link baro. Stovėdamas nugara į Vitnį, jis pagaliau ištarė: - Aš negaliu.

- A?

- *Negaliu!* - staiga riktelėjo Loidas ir atsigręžė į Vitnį. - Aš jam skolingas. Daug skolingas. Fynikse jis mane ištraukė iš tokio mėšlo, ir nuo to laiko aš šalia jo. Kartais atrodo, kad tai tęsiasi jau ištisą amžinybę.

- Tikiu.

- Bet yra ir kita priežastis. Jis kažką man padarė, padarė mane protingesnį, ar kaip. Aš nežinau, kas tai, bet dabar aš visiškai kitas žmogus, Vitni. Iki... *jo*... aš buvau tiesiog smulkus sukčius. O dabar čia tvarkau jo reikalus, ir aš neblogai susidoroju. Atrodo, kad net galvoti aš pradėjau geriau. Taip, jis padarė mane protingesnį, - Loidas paėmė į rankas ant krūtinės kabantį talismaną, žvilgtelėjo į jį ir paleido. Paskui, lyg būtų palietęs kažką bjauraus, nusišluostė rankas į kelnes. - Žinoma, aš ne genijus, viską man reikia užsirašyti į bloknotą, antraip pamirštu. Bet kai už mano nugaros stovi jis, aš galiu įsakinėti, spręsti, ir dažniausiai viskas klostosi gerai. O iki tol viskas, ką aš galėjau daryti - tai vykdyti įsakymus ir būti užkluptas nepasiruošęs. Aš pasikeičiau... Ir tai *jis* mane pakeitė. Taip, išties atrodo, kad praėjo daugiau laiko nei iš tikrųjų.

- Kai mes atsiradome Las Vege, čia buvo tik šešiolika žmonių. Ronis buvo vienas iš jų, taip pat Dženė ir vargšelis Hekas Droganas. Jie jo laukė. Kai mes įėjome į miestą, Dženė Engstrom atsiklaupė ant kelių, - ach, kokie jie gražučiai! - ir pabučiavo jam batus. Prisiekiu, lovoje ji niekada tau apie tai nepasakojo, - Loidas kreivai šyptelėjo Vitniui. - O dabar ji nori viską mesti ir bėgti. Ką gi, aš jos nekaltinu, kaip, beje, ir tavęs. Bet tai juk nesugadins puikaus sumanymo?

- Tu ketini pasilikti?

- Iki pat pabaigos, Vitni. Jo arba mano. Aš jam skolingas, - Loidas nutylėjo, jog jis pakankamai tiki Tamsos žmogaus galybe, ir todėl Vitnis su kitais, pereidami gatvę, gali atsisveikinti su gyvenimu. Bet buvo dar viena priežastis. Čia po Flego jis buvo antras žmogus. O kuo jis bus Brazilijoje? Vitnis ir Ronis daug protingesni už jį. Gi jiedu su Aukščiausiu Tašku taip ir numirs berniukų pasiuntinukų vaidmenyje; tai Loidui nepatiko.

Anksčiau jis nebūtų prieštaravęs, bet dabar viskas pasikeitė. Ir jeigu tavo galvoje kažkas keičiasi, kaip patyrė pats Loidas, tai keičiasi visam laikui.

- Ką gi, manau, jog mums visiems gali pasisekti, - kimiai ištarė Vitnis.

- Žinoma, - atsakė Loidas ir pamanė: *"Bet nenorėčiau avėti tavo batais, jeigu sėkmė bus Flego pusėje. Nenorėčiau būti tavo vietoje, kai jis ištaikys laisvą minutę aplankyti tave Brazilijoje. Tuomet svajosi, kad tave partrenktų mašina, kaip apie palaimą..."*

Loidas pakėlė taurę.

- Vitni, tostas.

Vitnis savąją irgi kilstelėjo.

- Kad niekas nenukentėtų, - ištarė Loidas. - Toks mano tostas. Niekas nenukentėtų.

- Štai už tai aš išgersiu, - užsidegęs atsakė Vitnis, ir jie ištuštino stiklus iki dugno.

Greitai po to Vitnis išėjo. Loidas gėrė toliau. Pagaliau apie pusę dešimtos atsijungė. Jis nieko nesapnavo, o tai buvo verta sunkių kitos dienos pagirių.

Kai rugsėjo 17-ąją patekėjo saulė, Tomas Kalenas sustojo pailsėti truputį šiauriau Ganloko Jutos valstijoje. Kvėpuojant iš jo burnos veržėsi garai, nuo šalčio pasidarė nejautrios ausys, bet Tomas jautėsi puikiai. Praeitą naktį jis priėjo gan arti prie įgriuvusio kelio ir regėjo tris vyrus, besišildančius prie mažo laužo. Visas trejetas buvo ginkluoti.

Bandydamas pro juos prasmukti, - dabar jis buvo vakariniame nederlingų Jutos žemių krašte, - jis paslydo, ir nuo šlaito triukšmingai ėmė byrėti žvyras. Tomas sustingo. Tarp jo kojų nutekėjo šilta srovelė, bet kad apsišlapino, jis pastebėjo tik po valandos ar dviejų.

Visi trys apsižvalgė, du į rankas čiupo ginklus. Tomo priedanga buvo niekam tikusi. Jis buvo tik šešėlis tarp šešėlių. Mėnulis buvo aptrauktas debesų vilnelėmis. Jeigu jis pasirodys kaip tik šiuo metu...

Trečiasis mostelėjo ranka:

- Tai tik elnias. Čia jų pilna.

- Manau, kad visgi reikia nueiti ir pasižiūrėti, - pastebėjo antrasis.

- Įsikišk sau į subinę pirštą ir patikrink, - atrėmė trečiasis. Tuo reikalas ir baigėsi. Jis vėl atsisėdo prie laužo, o Tomas ėmė slinkti toliau, apskaičiuodamas kiekvieną savo žingsnį, stebėdamas, kaip neįtikėtinai lėtai tolsta jų laužo žiburėlis. Praėjo dar valanda, ir jis tapo tik kibirkštėle įkalnėje. Pagaliau dingo ir kibirkštėlė, o Tomui tarsi akmuo nusirito nuo pečių. Jis ėmė jaustis saugiau. Jis vis dar Vakaruose ir puikiai suprato, jog reikia būti labai atsargiam - taip, bet dabar pavojus neatrodė toks grėsmingas, tarsi aplinkui knibždėtų indėnų arba banditų.

Kai suspindo pirmieji tekančios saulės spinduliai, jis susisuko į kamuolėlį po žemu krūmokšniu ir rengėsi užsnūsti. *"Reikėtų susirasti antk-*

lodę, - pamanė jis. - *Vėsta".* Po to jam savo glėbį atvėrė sapnas - greitas ir gilus, kaip, beje, ir kiekvieną syk.

Jam sapnavosi Nikas.

70 skyrius

Šiukšlius surado tai, ko ieškojo.

Jis nusileido žemyn į tamsų kaip anglies šachta koridorių. Kairėje rankoje laikė žibintuvėlį, o dešinėje spaudė automatą, nes apačioje buvo baisu. Koja jis prieš save stūmė autokarą, kuris tyliai šnarėdamas riedėjo plačiu koridoriumi. Autokare gulėjo kovinė galvutė.

Buvo sunku. Šiukšlius negalėjo nė numanyti, kokia ji buvo sunki. Nes negalėjo pajudinti iš vietos. Objektas buvo ilgas ir cilindriškas. Ir šaltas. Perbraukdamas rankas per išgaubtą paviršių, jis sunkiai galėjo patikėti, kad tokia mirtinai šalta metalo krūva potencialiai turi savyje grandiozinį kiekį karščio.

Jis surado ją apie ketvirtą ryto. Paskui garaže suieškojo ir grandininį keltuvą, nusileido su juo žemyn ir parengė, kas reikalinga. O po pusantros valandos kovinė galvutė, pakėlusi nosį, patogiai įsitaisė autokare. Jos priekyje buvo toks ženklas: A161410USAF". Nuo krovinio svorio tvirtos autokaro padangos iškart nusėdo.

Šiukšlius koridoriumi artėjo prie išėjimo. Priekyje didžiulis krovininis liftas svetingai atvėrė duris. Jis buvo pakankamai didelis, kad tilptų autokaras, tik štai nebuvo elektros energijos. Šiukšlius nusileido čia laiptais. Lygiai taip pat jis pristatė čia ir keltuvą. Bet keltuvas, palyginus su kovine galvute, atrodė kaip plunksnelė. Jis svėrė iš viso apie šimtą penkiasdešimt svarų, nors nuleisti jį žemyn vis tiek buvo labai sunku. O kaip jis ketina pakelti kovinę galvutę *viršun? "Pasinaudojant gerve",* - bematant pakuždėjo jo protas.

Šiukšlius sutikdamas linktelėjo. Žinoma, štai jis, jo laimingasis bilietas. Pakelti gerve. Pritvirtinti įrenginį viršuje ir tempti kovinę galvutę viršun, jeigu prireiks, įveikiant laiptelį po laiptelio. Bet kur rasti penkių šimtų svarų vientisą grandinę? Ką gi, tikriausiai jis tokios nesuras. Bet gali sujungti draugėn kelias grandines. Ar būtų gerai? Ar atlaikytų grandys? Sunku pasakyti. O jeigu ir atlaikys, tai ką daryti laiptų posūkiuose? Nebylioje tyloje jis švelniai perbraukė ranka per lygų, nešantį mirtį kovinės galvutės paviršių.

Meilė suras atsakymą.

Palikęs kovinę galvutę apačioje, Šiukšlius ėmė kilti laiptais, svarstydamas, ką būtų galima sugalvoti. Bet tokioje bazėje visada visko pilna. Jis suras tai, ko jam reikia.

Kiek palypėjęs, sustojo atgauti kvapą. Netikėtai jam dingtelėjo: *"Ar aš neprisisunkiau radiacijos?"* Žinoma, jie uždengia visa tai specialiu ek-

ranu, bet filmuose žmonės, dirbantys prie radioaktyvių medžiagų, visada vilki apsauginiais kostiumais ir turi ypatingus indikatorius, kurie, jeigu prasiskverbia spinduliavimas, keičia spalvą. Todėl, kad jis nebylus. Jo neįmanoma pamatyti. Radiacija tiesiog susigeria į tavo kūną ir kraują. Ir tuomet nežinai, kad sergi, kol ima pykinti ir pradeda slinkti plaukai.

Nejaugi ir jam taip atsitiks?

Jis suprato, kad buvo nepakankamai atsargus. Jam reikia trūks plyš pakelti šitą bombą viršun. Ir trūks plyš pristatyti į Las Vegą. Jis privalo ištaisyti tai, ką pridirbo Indian Springse.

Jeigu jam lemta mirti, kad išpirktų kaltę, tai jis mirs.

- Mano gyvenimas priklauso tau, - tamsoje sušnabždėjo Šiukšlius ir vėl ėmė kopti laiptais.

71 skyrius

Vidurnaktis. Prasidėjo rugsėjo 17-oji. Rendelas Flegas, įsisupęs į tris antklodes, gulėjo dykumoje. Ketvirtąją jis buvo apsivyniojęs aplink galvą kaip tiurbaną, ir matėsi tik akys ir nosies galiukas.

Pamažu jis išvijo visas mintis. Jis nejudėjo. Žvaigždės liepsnojo šalta ugnimi, magišku gaisru.

Jis pasiuntė Akį į žvalgybą.

Flegas pajuto, kaip Akis lengvu ir neskausmingu trūktelėjimu nuo jo atsiskyrė ir it nebylus vanagas nusklendė šalin, tamsiais jėgos srautais kildama aukštyn. Dabar jis susiliejo su naktimi. Flegas buvo varnos akis, vilko akis, žebenkšties, katino akis. Jis buvo skorpionas, buvo rezgantis savo tinklus voras. Jis buvo užnuodyta strėlė, skriejanti dykumos begalybe. Kad ir kas dabar atsitiktų, Akis jo nepaliks.

Ji skriejo be jokių pastangų, ir žemiškasis pasaulis vėrėsi prieš ją kaip ciferblatas. *Jie eina... dabar jie beveik Jutoje...* Ji skrido aukštai, absoliučioje tyloje virš pasaulio kapo. Po ja plytėjo dykuma kaip baltas antkapis, perrištas juoda plento juosta. Ji skrido į rytus, dabar jau virš valstijos sienos, palikusi toli už savęs kūną su užkritusiomis, nieko nematančiomis akimis.

Landšaftas ėmė mainytis. Uoliniai stulpai ir keistos, vėjo išgraužtos kolonos, stalkalniai. Plentas niro tolyn. Solt Flatsas buvo toli šiaurėje. Skalo slėnis - kažkur vakaruose. Skrydis. Negyvo ir tolimo vėjo švilpimas...

Erelis, stabtelėjęs senos pušies viršūnėje, į kurią pataikė žaibas, kažkur į pietus nuo Ričfildo, pajuto, kaip kažkas praskriejo pro jį - kažkas, paženklintas mirtimi, prašvilpęs pro naktį, ir erelis drąsiai pakėlė prieš jį sparnus, bet tasai besišaipantis "kažkas" nubloškė jį mirtino šalčio pojūčiu. Apstulbęs erelis ėmė kristi, ir tik prie pat žemės jo sparnai vėl atgavo jėgą.

Dabar po ja driekėsi 70-asis plentas. Apačioje plytėjo išmirę miesteliai, kuriuose gyveno vien žiurkės, katės ir dar laukiniai elniai, ėmę eiti iš miškų, kai tik aplinkui išsivadėjo žmogaus kvapas. Miesteliai, besivadinantys Frymontu, Gryn Riveriu, Sigo, Tompsonu ir Harli Doumu. Paskui dar vienas nedidelis miestelis, irgi išmiręs, Grand Džankšenas, Kolorado valstijoje. Paskui...

Į rytus nuo Grand Džankšeno įsižiebė laužo kibirkštis. Akis spirališkai leidosi žemyn. Laužas gęso. Aplink jį miegojo keturiese. Vadinasi, tai tiesa, Akis metė į juos veriantį žvilgsnį. Jie ėjo. Dėl nesuprantamų priežasčių iš tikrųjų ėjo. Nadina pasakė tiesą.

Staiga pasigirdo tylus urzgimas, ir Akis atsigręžė į kitą pusę. Netoliese stovėjo šuo, jo galva buvo nuleista, uodega pabrukta, akys švytėjo pikta gintarine ugnimi. Nesiliaujantis urzgimas priminė plyštančių rūbų garsą. Akis įsistebeilijo į šunį, ir šis atsitraukė atgal, bet nepabūgo ir iššiepė dantis.

Vienas iš gulinčių kilstelėjo ir sumurmėjo:

- Kodžakai! Nurimk.

Bet Kodžakas urzgė toliau, kailis ant jo keteros pasišiaušė.

Nubudęs - tai buvo Glenas Beitmenas - ir pajutęs netikėtą pavojų, apsižvalgė aplink.

- Kas čia, berniuk? - šnabžtelėdamas kreipėsi jis į šunį. - Ar čia kas nors yra?

Kodžakas vis urzgė.

- Stju! - pašaukė Glenas šalia gulintį vyrą. Šis kažką sumurmėjo ir nutilo savo miegmaišyje. Tamsos žmogus, dabar tapęs Tamsos Akimi, pamatė pakankamai. Metusi žvilgsnį į šunį, ji pasuko atgalios. Tylus urzgimas virto piktu skalijimu, iš pradžių garsiu bet Akiai tolstant jis pamažu tilo.

Tyla ir pro šalį skriejanti tamsa.

Po kurio laiko ji sustingo virš dykumos, žvelgdama žemyn į savo kūną. Paskui lėtai nusileido prie jo ir įsliuogė vidun. Akimirką trukęs galvos svaigulys susijungiant į visumą. Po to Akis išnyko, ir liko tik jo akys, žvelgiančios į šaltas, aukštybėje mirksinčias žvaigždes.

Taip, jie ėjo.

Flegas šyptelėjo. Nejaugi ta senutė įsakė jiems leistis kelionėn? Įdomu, ar jie būtų paklusę, jeigu ji mirdama būtų paliepusi šiame paslaptingame kelyje nusižudyti? Jis manė, jog tai visiškai įmanoma.

Tai, ką jis pamiršo, buvo taip sukrečiančiai paprasta, kad net žemino. *Jie* irgi turėjo savų problemų, *jie* irgi buvo išsigandę... ir dėl to jie padarė milžinišką klaidą.

Ar gali būti, kad juos išvijo?

Jis su malonumu mėgavosi šia mintimi, bet iki galo tokia galimybe negalėjo patikėti. Jie ėjo čia, apsisprendę patys. Jie ėjo, tarsi pamokslininkai misionieriai, keliaujantys į kanibalų kaimą.

O, viskas taip puiku! Galas baimėms. Jis užmaus jų galvas ant kuolų ir pastatys prieš Didžiojo viešbučio fontanus. Jis sukvies visus Las Vego gyventojus ir privers praeiti pro šalį. Jis padarys fotografijas, atspausdins lapelius, pasiųs juos į Los Andželą, San Franciską, Spokaną ir Portlendą. Penkias galvas. Šuns galvą jis irgi užmaus ant kuolo.

- Geras šunelis, - garsiai pratarė Flegas ir pirmą kartą po to, kai Nadina jį apgavo ir privertė švystelti ją žemyn, nusijuokė. - Geras šunelis, - šaipydamasis pakartojo jis.

Tą naktį jis miegojo gerai, o ryte įsakė, kad sargyba keliuose tarp Jutos ir Nevados būtų patrigubinta. Jis nebeieškojo vieno žmogaus, einančio į rytus, o keturių, traukiančių į vakarus. Ir suimti juos reikia gyvus. Bet kokia kaina, tik gyvus. O taip!

72 skyrius

- Žinai, - ryto šviesoje žiūrėdamas į Grand Džankšeną, ištarė Glenas Beitmenas, - per savo gyvenimą aš tūkstančius kartų girdėjau posakį "mėšlas su pipirais", bet niekada nesupratau, ką tai reiškia. Atrodo, dabar aš žinau, - jis pažvelgė į savo pusryčius, susidedančius iš "Morning Star Farms" sintetinių dešrelių, ir susiraukė.

- Ne, tai dar *gerai,* - nuoširdžiai paprieštaravo Ralfas. - Būtum pabandęs ėdalo, kuriuo mus kartais maitindavo armijoje.

Jie sėdėjo aplink laužą, kurį prieš valandą vėl uždegė Laris. Visas ketvertas vilkėjo šiltomis striukėmis ir mūvėjo pirštinėmis, visi gėrė po antrą puodelį kavos. Temperatūra nukrito iki poros laipsnių šilumos, dangų aptraukė niūrūs debesys. Kodžakas snaudė šalia laužo.

- Aš jau pamaitinau savo vidinę esybę, - atsistodamas ištarė Glenas. - Atiduok man savo skurdą, savo alkį, atiduok gi man savo vidurius, aš juos užkasiu.

Stju jam perdavė lėkštę ir stiklinaitę.

- O ši kelionė - iš tikrųjų puikus dalykas, sutinki, Pliki? Galiu lažintis, kad nesijautei taip puikiai nuo to laiko, kai tau suėjo dvidešimt.

- Taip, ir tai buvo prieš septyniasdešimt metų, - nusijuokė Laris.

- Stju, aš niekuomet taip nesijaučiau, - į plastikinį paketą rinkdamas atliekas, niūriai ištarė Glenas. - Aš niekada *nenorėjau* taip jaustis. Bet aš neprieštarauju. Po penkiasdešimties metų sąmoningo agnosticizmo atrodo lemta sekti paskui juodaodės senutės Dievą tiesiai mirčiai į nasrus. Jeigu tai mano likimas, aš jam paklusiu. Išpažinties pabaiga. Bet aš mieliau eičiau, o ne važiuočiau, jeigu tai vis tiek lemta. Ėjimas trunka ilgiau, vadinasi, ir aš gyvensiu ilgiau... nors keliomis dienomis. Leiskite man, džentelmenai, pasišalinti užkasti šias atliekas.

Jie žiūrėjo, kaip jis eina nuo stovyklos, laikydamas rankoje sudedamą kastuvėlį. Tą "pėsčiųjų turą iš Kolorado į Vakarus", kaip vadino jį Gle-

nas, sunkiausiai išgyveno būtent jis pats. Tarp jų jis buvo vyriausias, dvylika metų vyresnis už Ralfą Brentnerį. Bet kažkokiu būdu jis palengvino tą kelią kitiems. Jo ironija buvo pastovi, bet geraširdiška. Jis atrodė kaip žmogus, esantis pasaulyje pačiu savimi. Pats faktas, kad Glenas įstengė eiti diena po dienos, darė įspūdį kitiems, nors jo ir negalėjai pavadinti įkvepiančiu. Glenui buvo penkiasdešimt septyneri, ir Stju pastebėjo kaip šis, raukydamasis iš skausmo, paskutinius tris ar keturis šaltus rytus trynėsi sąnarius.

- Ar stipriai skauda? - po valandos kelionės vakar paklausė jo Stju.

- Aspirinas nuima skausmą. Tai artritas, bet viskas ne taip blogai, kaip gali būti po penkerių ar septynerių metų, ir, tiesą pasakius, rytų teksasieti, aš nežiūriu taip toli į ateitį.

- Tu iš tikrųjų manai, kad jis mus sučiups?

Ir čia Glenas Beitmenas ištarė keistą dalyką:

- Velnias man nebaisus, - tuo diskusija ir baigėsi.

Dabar jie girdėjo, kaip jis kasa šaltą žemę.

- Klasiškas vaikinas, - pastebėjo Ralfas.

Laris linktelėjo:

- Absoliučiai pritariu.

- Aš visada maniau, kad koledžų dėstytojai yra ištižėliai, bet šis žmogus ne toks. Ar žinai, ką jis atsakė, kai sykį jo paklausiau, kodėl jis šiukšlių paprasčiausiai neišmeta? Jis pasakė, kad neverta viso šito mėšlo pradėti iš naujo. Pasakė, kad mes ir taip perėmėme daug bjaurių praeities įpročių.

Kodžakas nubėgo prie savo šeimininko. Iki jų atsklido Gleno balsas:

- O štai ir tu, tinginy. Aš jau ėmiau jaudintis, kur tu dingai. Nori, kad aš ir tave užkasčiau?

Laris nusišypsojo ir nusiėmė prie diržo prisegtą mylių skaitiklį. Jis surado jį sporto prekių parduotuvėje. Nureguliuoji tokį prietaisėlį pagal savo ūgį, o paskui pritvirtini prie diržo. Kiekvieną vakarą Laris užsirašydavo per dieną jų nueitą atstumą.

- Ar galima pasižiūrėti į tavo užrašus? - paklausė Stju.

- Žinoma, - atsakė Laris ir perdavė jam lapą.

Viršuje Lario raštu buvo parašyta:

"Nuo Boulderio iki Las Vego 771 mylia".

Ir žemiau:

Data	Mylios	Suma
Rugsėjo 6-oji	28,1	28,1
Rugsėjo 7-oji	27,0	55,1
Rugsėjo 8-oji	26,5	81,6
Rugsėjo 9-oji	28,2	109,8
Rugsėjo 10-oji	27,9	137,7

Rugsėjo 11-oji	29,1	166,8
Rugsėjo 12-oji	28,8	195,6
Rugsėjo 13-oji	29,5	225,1
Rugsėjo 14-oji	32,0	257,1
Rugsėjo 15-oji	32,6	289,7
Rugsėjo 16-oji	35,5	325,2
Rugsėjo 17-oji	37,2	362,4

Stju, išsitraukęs bloknotą, ėmė skaičiuoti.

- Ką gi, dabar mes einame greičiau nei kelio pradžioje, bet mums vis tiek liko daugiau nei keturi šimtai mylių. Velnias, net pusės nenuėjome.

Laris linktelėjo:

- Taip, mes einame greičiau, juk dabar mes leidžiamės. O žinai, Glenas teisus. Kur mums skubėti? Kai ateisime, mus gi sutrins į miltus.

- O aš niekuo netikiu, - pasakė Ralfas. - Žinoma, mes galime numirti, bet tai nebus paprasta ir kasdieniška. Motušė Abigeilė nebūtų mūsų čia siuntusi, jeigu mums lemta būti nužudytiems. Argi tuo viskas ir baigsis? Ji nebūtų to padariusi.

- Aš nemanau, kad tai ji mus pasiuntė, - tyliai ištarė Stju.

Lario skaitiklis keturis kartus trakštelėjo, kai jis nustatė jį naujai, šiandienos, dienai. 000,0. Stju užgesino laužą. Maži rytiniai ritualai nepakeičiami. Jie keliavo jau dvylika parų. Stju atrodė, kad ši kelioninė kasdienybė tęsiasi amžinai: Glenas geraširdiškai juokauja apie valgį, Laris popieriuje užrašo jų nueitą kelią, du kavos puodeliai, kažkuris užkasa šiukšles, kažkuris gesina laužą. Tai buvo rutina, maloni rutina. Pamiršti, kur veda kelias, ir tai buvo gerai. Rytais Franė atrodė tokia tolima - ryškus, aiškus, bet labai tolimas reginys, mažas kaip fotografija medalione. Bet vakarais, kai užslinkdavo tamsa, o mėnulis išplaukdavo į dangų, Franė atrodė labai artima. Atrodė, jog ją galima paliesti... Kaip tik tai ir buvo kankinančiai skausminga. Kaip tik tokiais momentais jo tikėjimas motuše Abigeile pavirsdavo į karčias abejones, ir būtent tuomet jis norėdavo pažadinti savo draugus ir pasakyti, kad tai kvailiausia klaida, kad jie kovoja su malūnais, kad jiems reikėtų nusigauti iki kito miestelio, susirasti motociklus ir sugrįžti namo. Kad jiems geriau nors truputį pasimėgauti meile ir šiluma, todėl kad truputis - tai viskas, ką Flegas ketina jiems leisti.

Bet taip buvo naktį. O ryte vėl atrodė, kad teisingiausia žygiuoti toliau. Stju susimąstęs pažvelgė į Larį: įdomu, ar galvoja Laris nakties tyloje apie savo Lusę? Ar mato ją sapne ir geidžia...

Su kiekvienu žingsniu raukydamasis iš skausmo, sugrįžo Glenas, o jam iš paskos atsekė Kodžakas.

- Paimti juos! - juokaudamas sukomandavo Glenas. - Teisingai, Kodžakai?

Tasai pavizgino uodegą.

- Jis sako: "Las Vegas, arba įkąsiu", - išvertė iš šunų kalbos Glenas. - Eime.

Išėję į 70-ąjį plentą, jie leidosi kelionėn.

Vėliau, tą pačią dieną, ėmė dulksnoti lietus, drėgmė skverbėsi net į kaulus. Laris ėjo vienas, susikišęs rankas į kelnių kišenes. Pradžioje jis galvojo apie Haroldą Lauderį, kurio lavoną jie aptiko prieš dvi dienas, - jie tarsi susitarė neminėti Haroldo, - bet greitai jo mintys peršoko prie to, kurį jis pakrikštijo Vilkų Grobiu.

Jie aptiko jį rytinėje Eizenhauerio tunelio pusėje. Čia, tarp daugybės susigrūdusių mašinų, sklandė mirties kvapas. Vilkų Grobis buvo pusiau nusviręs iš "Ostino". Jis mūvėjo džinsus ir vilkėjo šilkinę palaidinę. Aplink "Ostiną" gulėjo kelių vilkų maitos. Patsai vyras buvo pusiau iškritęs iš vairuotojo sėdynės, o ant jo krūtinės sustingo negyvas vilkas. Žmogaus rankos buvo sugniaužusios vilko kaklą, o kraujuoti žvėries nasrai skendėjo vyro kakle. Tuomet jie visi pamanė, kad vilkų gauja nusileido nuo kalnų, nutykojo vienišą keliautoją ir jį užpuolė. Vilkų Grobis turėjo ginklą. Prieš pasitraukdamas nuo "Ostino", jis nušovė kelis vilkus.

Kiek jis badavo, prieš palikdamas savo užuoglaudą? Laris nežinojo, o ir nenorėjo žinoti. Bet jis matė, koks tas žmogus buvo liesas. Galbūt savaitę. Jis vyko į Vakarus. Kad ir kas buvo tas vyras, jis keliavo prisijungti prie Tamsos žmogaus, bet Laris tokio likimo niekam nebūtų linkėjęs. Jis prakalbo apie tai su Stju praėjus dviem dienoms po to, kai jie praėjo tunelį ir paliko už nugarų žmogų, tapusį vilkų grobiu.

- Stju, kodėl vilkų gauja taip ilgai apie tą vietą sukinėjosi?

- Nežinau.

- Aš noriu pasakyti, jeigu vilkai buvo alkani, nejaugi jie čia negalėjo susirasti kito grobio?

- Tikriausiai negalėjo.

Lariui tai atrodė mistiška, ir jis toliau apie tai galvojo, žinodamas, kad atsakymo neras niekada. Alkis ir troškulys privertė šį žmogų galų gale atidaryti mašinos dureles. Vienas iš vilkų puolė ir perkando jam gerklę. Bet mirdamas vyras spėjo vilką pasmaugti.

Eizenhauerio tunelį jie perėjo susirišę virve, ir toje slegiančioje tamsoje Lario mintys sugrįžo į aną dieną, kai jis brovėsi Linkolno tuneliu. Bet šį kartą jį persekiojo ne Ritos Blekmur atvaizdas, o veidas žmogaus, kurį užgraužė vilkas.

"Galbūt vilkus pasiuntė šį žmogų nužudyti?" Bet šita mintis taip trenkė misticizmu, kad net neužsitarnavo dėmesio. Laris mėgino išmesti viską iš galvos ir susikoncentruoti kelionei, nors padaryti tai buvo labai sunku.

Tą vakarą jie įkūrė stovyklą už Lomos, visiškai šalia Jutos valstijos sienos. Šį kartą jų vakarienę sudarė pašarinis maistas ir virintas vanduo, nes ir valgydami jie atsižvelgė į motušės Abigeilės instrukcijas: "Iškeliaukite vilkėdami tais drabužiais, kuriais vilkite dabar. Nieko su savimi neimkite".

- Jutoje mums bus iš tikrųjų sunkoka, - pastebėjo Ralfas. - Manau, jog būtent ten mes ir išsiaiškinsim, ar tikrai Viešpats mums padeda. Ten yra viena atkarpa, daugiau nei šimtas mylių, kur kelyje nėra nė vieno namo, benzino kolonėlės ar kavinės. - Tiesa, neatrodė, kad Ralfą tokia perspektyva būtų iš tikrųjų jaudinusi.

- O vanduo? - paklausė Stju.

Ralfas gūžtelėjo pečiais:

- Ne daugiau nei viso kito. Ko gero, aš eisiu miegoti.

Laris pasekė jo pavyzdžiu. Glenas rūkė pypkę. Stju turėjo kelias cigaretes. Jis nusprendė vieną surūkyti. Kurį laiką jie tylėdami rūkė.

- Pliki, kaip toli Niū Hampšyras, - nutraukė tylą Stju.

- Taip ir iki Teksaso iš čia neprisišauksi.

Stju nusišypsojo:

- Tu teisus.

- Manau, jog tu labai ilgiesi Franės.

- Taip. Ilgiuosi ir nerimauju. Jaudinuosi dėl kūdikio. Ir sutemus ilgesys sustiprėja.

Glenas paptelėjo pypkę.

- Stiuartai, tu nieko negali pakeisti.

- Žinau. Bet aš jaudinuos.

- Žinoma, - Glenas padaužė pypkę į akmenį. - Stju, praeitą naktį atsitiko kažkas nepaprasta. Visą dieną aš mėginu suprasti, kas tai buvo: realybė, sapnas ar kas nors kita.

- Kas atsitiko?

- Naktį aš atsibudau, o Kodžakas ant kažko urzgė. Tikriausiai jau buvo po vidurnakčio, nes laužas baigė degti. Kodžakas buvo kitoje laužo pusėje, jo kailis pasišiaušė. Aš jam įsakiau nutilti, bet jis į mane nė nežvilgtelėjo. Jis žiūrėjo kažkur į dešinę nuo manęs. Ir aš pamaniau: *"O jeigu tai vilkai?"* Nuo to laiko, kai mes pamatėme tą vaikiną...

- Taip, siaubinga.

- Bet ten nieko nebuvo. Aš gerai mačiau. Kodžakas urzgė *į tuštumą*.

- Galbūt jis pajuto nepažįstamą kvapą.

- Taip, bet svarbiausia dar priešakyje. Po kelių sekundžių aš pajutau... absoliučiai antgamtišką reiškinį. Pajutau, tarsi dešinėje nuo manęs ant plento kažkas yra ir žiūri į mane. Žiūri į mus visus. Man atrodė, kad aš tai irgi galiu pamatyti, jeigu kažkaip ypatingai prisimerksiu, tai *sugebėsiu* pamatyti. Bet aš to nenorėjau. Nes man pasirodė, kad tai *jis*. Stju, jutau Flego buvimą.

- O galbūt ir nieko, - patylėjęs atsiliepė Stju.
- Bet aš įsitikinęs, kad ten kažkas buvo. Kodžakas irgi tai juto.
- Na, manykim, kad jis *iš tikrųjų* kokiu nors būdu žiūrėjo į mus. Ir ką mes galime padaryti?
- Nieko. Bet man tai nepatinka. Man nepatinka, kad jis gali mus sekti... kad vyksta būtent tai. Aš bijau.

Stju surūkė cigaretę, kruopščiai ją užgesino į akmenį, bet miegmaišio link nepajudėjo. Jis žvilgtelėjo į Kodžaką, kuris pasidėjęs snukį ant letenų gulėjo šalia laužo ir juos stebėjo.

- Vadinasi, Haroldas negyvas, - pagaliau ištarė jis.
- Taip.
- Vadinasi, viskas buvo perniek. Veltui jis pražudė Siuzaną ir Niką. Ir save taip pat pražudė.
- Sutinku.

Daugiau nebuvo ką pasakyti. Kitą dieną po to, kai perėjo Eizenhauerio tunelį, jie aptiko Haroldo kūną ir surado jo priešmirtinį pareiškimą. Greičiausiai jiedu su Nadina pravažiavo Lavlendo perėja, nes šalia Haroldo buvo jo motociklas - tiksliau, tai, kas iš jo liko, - o Ralfas tvirtino, kad tuneliu negalėtų pravažiuoti net vaikiškas vežimėlis. Pesliai gerokai sumaitojo kūną, bet sustingusioje rankoje Haroldas stipriai spaudė bloknotą. "Koltas" tarsi groteskiškas ledinukas buvo įkištas į burną, ir nors jie nepalaidojo Haroldo, Stju pistoletą pašalino. Jis tai padarė labai atsargiai. Nuo reginio, kaip nuosekliai Tamsos žmogus griovė Haroldą ir kaip paskui nerūpestingai nušveitė šalin, vos tik Haroldas suvaidino savo vaidmenį, Stiuarto neapykanta Flegui dar labiau sustiprėjo. Jam kilo pojūtis, kad jie stojo į beprotišką, beviltiškai vaikišką Kryžiaus žygį, bet jis žinojo, kad jiems reikia paskubėti, ir Haroldo lavonas sutrupintomis kojomis persekiojo jį lygiai taip pat, kaip sustingusi Vilkų Grobio grimasa lydėjo Larį. Stju troško atsilyginti Flegui už Haroldą, kaip ir už Siuzaną bei Niką... bet vis labiau ir labiau didėjo įsitikinimas, kad tokios galimybės jis neturės. *"Bet tu nori persekioti,* - piktai pamanė Stju. - *Pabaisa, tu nori žinoti, kada aš iki tavęs nusigausiu".*

Raukydamasis Glenas atsistojo.

- Rytų teksasieti, aš eisiu miegoti. Neįkalbinėk manęs pasilikti. Beviltiškas reikalas.
- Kaip tavo artritas?

Glenas nusišypsojo:

- Ne taip jau blogai, - bet iki miegmaišio Glenas nuklibinkščiavo šlubčiodamas.

Stju pamanė, kad, ko gero, neverta rūkyti antros cigaretės - surūkydamas dvi tris per dieną, jis į savaitės pabaigą išeikvos savo atsargas, - bet paskui vis tiek užsirūkė. Tą vakarą buvo ne taip jau šalta, bet nekilo jokių abejonių, kad šiose vietose vasara baigiasi. Ir nuo to Stju apniko gniaužiantis liūdesys - jį kankino stipri nuojauta, kad daugiau nebepama-

tys nė vienos vasaros. Dar šios vasaros pradžioje mažoje gamykloje, kurioje gamino kišeninius kalkuliatorius, jis buvo laikinas darbininkas. Jis gyveno mažame Arneto miestelyje ir didelę laiko dalį leido Bilo Hepskomo techninio aptarnavimo stotyje, klausydamasis plepalų apie ekonomiką, vyriausybę, sunkius laikus. Dabar Stju atrodė, kad niekas iš jų nė nenumanė, kas yra tikrai sunkūs laikai. Jis surūkė cigaretę ir numetė ją į laužą.

- Saugok save, Frane, balandėle, - lįsdamas į miegmaišį, sušnabždėjo jis. Ir sapne jam pasirodė, kad Kažkas prisiartino prie stovyklos ir juos stebėjo. Tas Kažkas galėjo būti vilkas, turintis žmogaus protą. Arba varna. Arba žebenkštis, sėlinanti pilvu per krūmus. Arba kokia nors bekūnė esatis, stebinti Akis. *"Aš nebijosiu velnio,* - sumurmėjo jis sapnuose. - *Taip, net jeigu man reikės pereiti per mirties slėnį, aš nesudrebėsiu prieš velnią".* Pagaliau regėjimas išsisklaidė, ir Stju užknarkė.

Kitą rytą jie anksti patraukė į kelią, Lario prietaisas skaičiavo mylias, o tuo metu plentas tingiai leidosi Vakariniu šlaitu Jutos kryptimi. Po vidurdienio jie už nugarų paliko Koloradą. Vakare įsirengė stovyklą jau Jutoje, į vakarus nuo Harli Doumo. Pirmą kartą tyla jiems pasirodė priešiška ir slegianti. Tą naktį Ralfas Brentneris užmigo su mintimi: *"Dabar mes Vakaruose. Dabar mes jo teritorijoje".* Ir tą naktį Ralfas sapnavo vilką vienintele raudona akimi, stebintį juos iš dykynės. *"Eik šalin,* - pasakė jam Ralfas. - *Nešdinkis, mes nebijom. Nebijom tavęs".*

Rugsėjo 21-ąją, antrą valandą dienos, jie perėjo pro Sigo. Kitas miestelis, tikint Stju kišeniniu žemėlapiu, buvo Gryn Riveris. Po to ilgai, labai ilgai nebuvo jokių gyvenviečių. Čia, kaip Ralfas ir pranašavo, jie tikriausiai išsiaiškins, ar Dievas su jais, ar ne.

- Dabar, - pratarė Laris Glenui, - mane labiau neramina vandens, o ne maisto trūkumas.

Glenas nusišypsojo:

- Galbūt kaip palaiminimą Viešpats mums pasiųs liūtį.

Laris skeptiškai žvilgtelėjo į giedrą dangų:

- Sykiais man atrodo, kad prieš mirtį senutė visai pamišo.

- Galbūt, - švelniai atsakė Glenas. - Jeigu tu būtum skaitęs filosofinius traktatus, žinotum, jog Viešpats dažnokai kalba bepročių ir mirštančiųjų lūpomis. Dabar man atrodo, kad tame yra kažkokia prasmė. Pamišėlio arba gulinčio mirties patale psichika labai pakitusi. Sveika, normali asmenybė Dievo žodžius gali išfiltruoti, pakeisti juos savais, kitaip tariant, sveikas žmogus gali mėšlinai pranašauti.

- Viešpaties keliai... - ištarė Laris. - Aš žinau. Pro stiklą mes matome blogai. Tiek to, man tai ganėtinai miglotas stiklas. Bet kodėl mes visą šį kelią einame pėsčiomis, kai galėtume jį pervažiuoti per savaitę? To aš ne-

pajėgiu suprasti. Bet kadangi mes darome beprotiškus veiksmus, tai, manau, visiškai normalu daryti juos beprotišku būdu.

- Tai, ką mes darome, turi daugybę istorinių precedentų, - pasakė Glenas. - Ir aš matau daugybę psichologinių ir sociologinių tokio vojažo priežasčių. Nežinau, ar tai dieviškos priežastys, ar ne, bet man tai daug ką paaiškina.

- Pavyzdžiui? - Stju ir Ralfas irgi priėjo pasiklausyti.

- Kažkada kai kurios indėnų gentys Šiaurės Amerikoje naudojo "regėjimus", kaip ritualus įšventinat į vyrus. Kai ateidavo laikas tapti vyru, jaunuolis beginklis išeidavo į džiungles. Buvo manoma, jog jis turi nužudyti gyvūną ir sukurti du himnus - vieną Didžiosios Dvasios garbei, o kitu įrodyti savo sugebėjimą būti medžiotoju, raiteliu, vedybinių pareigų vykdytoju - ir pamatyti tuos regėjimus. Jaunuolis privalėjo susilaikyti nuo maisto. Buvo manoma, kad šitaip jis pasieks aukštumų - mentalinių ir psichinių - bei sulauks tų regėjimų. Greičiausiai viskas taip ir įvykdavo, - Glenas nusijuokė. - Alkis - pats galingiausias natūralus haliucinogenas.

- Tu manai, jog motušė pasiuntė mus čia būtent dėl tų regėjimų? - paklausė Ralfas.

- Galbūt sukaupti jėgos ir dvasingumo per apsivalymą, - pasakė Glenas. - Atstumti *daiktus* simboliškai. Tai nelyginant talismanas, apsisaugojimas. Kai atmeti, atstumi *daiktus,* taip pat atstumi viską, kas simboliškai su jais susiję. Prasideda apsivalymo procesas. Imi tuštinti indą.

Laris lėtai papurtė galvą:

- Aš nieko nesuprantu.

- Gerai, įsivaizduokime paprastą ikigripinio periodo žmogų. Sugadinkim jo televizorių, ir ką jis veiks vakarais?

- Skaitys knygas, - atsakė Ralfas.

- Eis į svečius pas draugus, - pasakė Stju.

- Klausysis muzikos, - su šypsena ištarė Laris.

- Taip, žinoma, - sutiko Glenas. - Bet jis taip pat ilgėsis savo televizoriaus. Jo gyvenime susidarys skylė, kurią anksčiau užpildė televizorius. Kažkur jo proto užkaboriuose vis dar krebžda mintis: *"Dešimtą vakaro aš gersiu alų, o dėžė rodys mėgiamą programą".* O kai jis eina į svetainę ir neranda ten televizoriaus, tai jaučiasi nusivylęs. Dalis jo įprasto gyvenimo išgaravo. Taip?

- Taip, - atsiduso Ralfas. - Kartą mūsų televiziją atjungė dviem savaitėm profilaktikai, ir aš nesijaučiau normaliai, kol jos vėl neįjungė.

- Ir kuo ilgiau žmogus žiūri televizorių, tuo didesnė susidaro skylė. O dabar atimkite iš jo visas knygas, visus jo draugus ir magnetofoną. Taip pat atimkite iš jo visus prasimaitinimo šaltinius, išskyrus tuos, kuriuos jis gali rasti kelyje. Tai tuštėjimo, išsilaisvinimo procesas, bet taip pat savojo "aš" nykimas. Jūsų *savastis,* džentelmenai, - ji virsta skaidriu stiklu. Geriau, sakykim, tuščiu tumbleriu.

- Bet kokiu tikslu? - paklausė Ralfas. - Kam visos tos nesąmonės?

Glenas atsakė:

- Jeigu jūs perskaitysite Bibliją, tai pamatysite, kad visi pranašai tradiciškai kartkartėmis pasišalindavo į dykumą - taip sakant, įvykdyti Magišką Kelionės Misteriją. Laikas, skirtas panašiems žygiams, paprastai buvo keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt naktų - senovės žydų idioma, reiškianti, kad "niekas nežinojo, kiek laiko jo iš tikrųjų nebuvo, bet tai truko gan ilgą laiko tarpą". Ar tai jums ką nors primena?

- Žinoma. Motušę, - atsakė Ralfas.

- Dabar įsivaizduokite save esant akumuliatoriais, o visi mes tokie ir esame. Mūsų smegenys dirba chemiškai konvertuojamos elektros srovės principu. Raumenis irgi veikia nedidelė įtampa - fermentas, vadinamas acetilcholinu, pagerina krūvio pralaidumą, kai reikia atlikti judesius, o kai reikia sustoti, tai išsiskiria kitas fermentas - cholinesterazė. Cholinesterazė griauna acetilcholiną, tad jūsų nervai vėl tampa silpnais laidininkais. Ir tai puiku. Priešingu atveju, ėmęs krapštytis nosį, jūs jau nebegalėtumėte sustoti. Gerai, svarbiausia štai kas: viskas, ką jūs galvojate, viskas, ką jūs darote, akumuliuojasi baterijoje, - visi atidžiai klausėsi. - Teleprogramos, skaitymas, draugiški pokalbiai, stiprūs gausūs pietūs... Visa tai kaupiasi akumuliatoriuje. Normalus gyvenimas - bent jau vakarų civilizacijos supratimu - buvo panašus į važiavimą automobiliu, kuriame elektros energijos pagalba nusileidžia ir pakyla langai bei sėdynės, kuriame yra elektriniai užraktai ir daug kitokių elektros įrenginių. Bet kuo daugiau įrenginių, tuo trumpesnis baterijų veikimo laikas. Teisingai?

- Taip, - sutiko Ralfas. - Netgi didžiulis "Delko" neveiks, jeigu jį įstatysime į "Kadilaką".

- Ir būtent dabar mes atmetame, kas nereikalinga. Atėjo mūsų eilė.

Ralfas sunerimęs ištarė:

- Jeigu automobilio akumuliatorius veikia per ilgai, jis gali perdegti.

- Štai būtent, - sutiko Glenas. - Tas pat ir žmonėms. Biblija mums pasakoja apie Izaiją, Jobą ir kitus, bet joje nenurodyta, kiek pranašų po nušvietusių juos regėjimų sugrįžo iš dykumos. Manau, tokių buvo. Bet aš jaučiu sveiką pagarbą protui ir žmogiškajai psichikai, nepaisant nedaugelio degradacijos atvejų, kaip, pavyzdžiui, - rytų teksasietis tarp mūsų...

- Palik mano atvejį ramybėje, Pliki, - atsikirto Stiuartas.

- Vienaip ar antraip, bet žmogiškojo proto talpa nepalyginamai didesnė už baterijų talpą. Aš manau, jog jis gali priimti informaciją be galo ilgai. O kai kuriais atvejais antgamtiškai ilgai.

Kurį laiką jie pėdino tylėdami, virškindami, ką išgirdo.

- Mes keičiamės? - tyliai paklausė Stju.

- Taip, - atsakė Glenas. - Manau, kad keičiamės.

- Mes sulysome, - pasakė Glenas. - Aš tai pastebiu, vaikinai, žiūrėdamas į jus. Aš turėjau didžiulį pilvą, o dabar, žvelgdamas žemyn, vėl matau kojų pirštus. Tiksliau, aš matau *visas* kojas.

- Tai proto būsena, - netikėtai ištarė Laris. Kai jie į jį sužiuro, Laris truputį sutriko, bet tęsė: - Šis jausmas man kilo prieš savaitę, bet aš ne-

galėjau jo suprasti. Turbūt dabar jau suprantu. Aš jaučiausi pakylėtai, džiugiai. Lyg būčiau parūkęs puikios žolytės arba truputį pauostęs kokaino. Bet nebuvo jokių neįprastų būsenų, kurios paprastai juntamos vartojant narkotikus. Po nedidelės kokos dozės junti, kad normalus mąstymas yra tarsi ne tavo valioje. Gi dabar aš jaučiu, kad mąstau normaliai, netgi geriau nei anksčiau. Bet pakylėjimo pojūtis pastovus, - Laris nusijuokė.
- Galbūt tai tik dėl alkio.

- Alkis tik dalis, - sutiko Glenas, - bet ne viskas.

- O aš nuolat noriu valgyti, - pasakė Ralfas, - bet tai kažkaip tampa vis mažiau svarbu. Aš vis tiek jaučiuosi puikiai.

- Ir aš, - ištarė Stju. - Fiziškai niekuomet nesijaučiau geriau.

- Švarindami indą, - tęsė Glenas, - jūs taip pat išmetate visas jame susikaupusias šiukšles. Suodžius. Purvą. Pojūtis, žinoma, nuostabus. Tai kaip klizma, apvalanti visą kūną, visą protą.

- Pliki, tu visada pripaistai ką nors įdomaus.

- Galbūt tas apibūdinimas neglosto klausos, bet jis labai svarbus.

- Tai mums padės atsilaikyti prieš *jį?* - paklausė Ralfas.

- O kamgi daugiau visa tai? - klausimu į klausimą atsakė Glenas. - Aš tuo net neabejoju. Bet mums belieka laukti ir stebėti, ar ne?

Jie mynė toliau. Kodžakas iššoko iš krūmų ir kurį laiką bėgo šalia jų, jo nagai caksėjo 70-ojo plento asfaltu. Laris pasilenkė ir patapšnojo jam per keterą.

- Seni Kodžakai, - pasakė jis, - ar tu numanei, kad esi viso labo baterija? Viso labo galinga baterija su garantinio veikimo laiku?

Kodžakas neparodė jokių žinojimo ar susirūpinimo požymių, bet ėmė vizginti uodegą, tuo išreikšdamas, kad Lariui visiškai pritaria.

Tą vakarą jie įrengė stovyklą už penkiolikos mylių į rytus nuo Sigo, ir čia pasitvirtino tai, apie ką jie kalbėjosi dieną: pirmą kartą nuo savo kelionės pradžios jie neturėjo ką valgyti. Likusią tirpią kavą jie gėrė iš vieno puodelio, perduodami jį ratu. Paskutines dešimt mylių jie nesutiko kelyje nė vienos paliktos mašinos.

Kitą rytą, rugsėjo dvidešimt antrąją, jie užėjo apsivertusį "Fordą" su keturiais lavonais salone - du suaugę ir du vaikučiai. Mašinoje buvo dvi dėžutės žvėriukų formos krekerių ir didelis paketas supelijusių bulvinių traškučių. Krekeriai išsilaikė kur kas geriau. Jie padalijo maistą į penkias dalis.

- Neryk jų, Kodžakai! - perspėjo Glenas. - Blogas šuo! Kur tavo manieros? O jeigu tu toks neišauklėtas - kiek aš galiu spręsti, - tai kur tavo *savoir-faire*?*

---

* Nuovokumas, įgudimas *(pranc.)*.

Kodžakas vizgino uodegą ir taip žiūrėjo į krekerius, kad neliko abejonių, kad *savoir-faire* jis turi ne daugiau nei manierų.

- Reikia valgyti šaknis, žoles, antraip mirsim, - ištarė Glenas ir atidavė šuniui paskutinį krekerį iš savo dalies - tigro figūrėlę. Kodžakas ją prarijo ir vėl ėmė uostinėti.

Laris taupė savo dalį, - apie dešimt gyvūnų figūrėlių, - idant prailgintų malonumą. Jis valgė lėtai ir užsigalvojęs.

- Ar jūs kada nors pastebėjote, - paklausė jis, - kad figūriniai krekeriai turi silpną citrinos prieskonį? Aš jį prisimenu nuo vaikystės. Nuo to laiko nejutau šio skonio iki dabar.

Ralfas, dėliojęs du likusius krekerius iš delno į delną, vieno atsikando.

- Taip, tu teisus. Juose yra citrinos. Žinai, norėčiau, kad Nikas būtų su mumis. Aš pasidalyčiau šiais krekeriais su juo.

Stju pritardamas linktelėjo. Jie suvalgė krekerius ir nuėjo toliau. Tą pačią dieną jie aptiko didžiulį sunkvežimį, tikriausiai vykusį į Gryn Riverį, - jis tvarkingai stovėjo šalikelėje, negyvas vairuotojas sustingo už vairo. Sunkvežimyje jie rado konservuotos mėsos, bet niekas iš jų, atrodė, nenorėjo daug tos mėsos valgyti. Glenas spėjo, kad jų skrandžiai susitraukę. Stju pasakė, kad mėsa, jo nuomone, turi nemalonų kvapą - ji nesugedusi, bet per riebi. Per daug *mėsiška.* Jį pykina nuo to kvapo. Jis tegalėjo prisiversti praryti mažytį gabalėlį. Ralfas pasakė, kad su didesniu malonumu suvalgytų dvi tris dėžutes krekerių, ir visi ėmė juoktis. Net Kodžakas, suėdęs mažytę porciją, pasišalino tyrinėti kitų kvapų.

Tą naktį jie apsinakvojo į rytus nuo Gryn Riverio, o anksti ryte išvydo, kad viską aplinkui užklojo sniegas.

Dvidešimt trečiąją, apie vidurdienį, jie prisiartino prie išdžiūvusios upės vagos. Visą dieną dangus buvo aptrauktas debesų, pasidarė šalta - pakankamai šalta sniegui, pamanė Stju.

Keturiese jie stovėjo prie skardžio krašto, Kodžakas prie Gleno kojų, ir žiūrėjo žemyn bei į kitą griovos kraštą. Kažkur šiauriau galbūt yra užtvanka, o gal ją nunešė vasaros liūtys. Kad ir kaip ten buvo, bet San Rafaelis dažnokai tapdavo potvynių priežastimi, ji ėmė džiūti tik per paskutinius kelerius metus. Potvynis išplovė net didžiules trisdešimtpėdes 70-ojo plento plokštes. Skardis buvo penkiasdešimties pėdų gylio, su stačiais kraštais, biriais šlaitais - akmenuota žemė, rieduliai ir uolienos. Dugnu lėtai sruveno upeliukas.

- Teisingasis Dieve, - šūktelėjo Ralfas. - Kas nors turi paskambinti į Jutos valstijos kelių remonto departamentą!

Laris ištiesė ranką.

- Pažvelkite čia, - pakvietė jis. Žemai jie pamatė keistą, vėjo nušlifuotų monolitų sangrūdą, o už šimto jardų žemiau pagal San Rafaelio tėkmę -

kelių užtvaros nuolaužų, kabelio gabalų, didžiulių asfaltuotos kelio dangos luitų. Stulpo nuolauža kaip apokaliptinis pirštas, apvyniotas elektros perdavimo linijos laidais, rodė į debesų aptrauktą dangų.

Glenas, susikišęs į kišenes rankas, žiūrėjo žemyn į nubarstytą skalda skardį, jo veide sustingo abejinga, svajinga išraiška. Stju tyliai paklausė:

- Glenai, ar tu galėsi pereiti?

- Manau, kad taip.

- Kaip tavo artritas?

- Būdavo ir blogiau. - Glenas nusišypsojo. - Bet, tiesą pasakius, būdavo ir geriau.

Jie neturėjo virvės prisirišti. Atsargiai žengdamas, Stju ėmė leistis pirmas. Jam nepatiko, kaip kartais po kojomis pajudėjęs pabirdavo gruntas. Kartą jam netgi pasirodė, kad neišsilaikys ant kojų ir nuriedės žemyn į patį dugną. Sugriebęs ranka išsikišusį akmenį, koja jis užčiuopė tvirtesnį pagrindą. Pro šalį praskriejo Kodžakas, keldamas dulkių debesis ir berdamas žemyn su žvyru sumišusios žemės sroveles. O jau po akimirkos jis stovėjo žemai, vizgindamas uodegą ir draugiškai lodamas.

- Ak tu trenktas vikruoli, - sumurmėjo Stju ir atsargiai nusileido žemyn.

- Aš būsiu antras toks, - pareiškė Glenas. - Girdėjau, ką tu pasakei apie mano šunį!

- Pliki, būk atsargus! Labai atsargus. Žemė po kojomis taip ir plaukia.

Glenas leidosi labai lėtai, apgalvotai judėdamas nuo vieno taško iki kito. Kai po Gleno kojomis ėmė šliaužti žemė, Stju visas įsitempė. Gleno plaukai, kedenami lengvo vėjelio, švytėjo sidabru. Stju pasirodė, kad kai jis pirmą kartą Niū Hampšyre sutiko Gleną, tapantį peizažą šalia kelio, tai jo plaukai buvo vos paliesti sidabro. Ir kol Gleno kojos nepalietė tvirto padrindo, Stju šiurpdamas laukė, kad šis nukris ir susilaužys stuburą. Jis su palengvėjimu atsiduso ir patapšnojo Glenui per petį.

- Kas čia per veršiukiškas švelnumas, teksasieti? - šiaušdamas prie jo pribėgusio šuns kailį, sumurmėjo Glenas.

Atėjo Ralfo eilė - jis judėjo labai atsargiai, kol pagaliau nuo aštuonių pėdų aukščio nušoko žemyn.

- Štai taip, - pasakė jis. - Bus juoko, jeigu mes nesugebėsime užkopti aukštyn ir mums teks sliūkinti penkias mylias, ieškant nuolaidesnio šlaito.

- Bus daug juokingiau, jeigu prasidės dar vienas potvynis, kol mes būsime užsiėmę paieškomis, - atsakė Stju.

Laris lengvai ir greitai nusileido žemyn ir po trijų minučių prisijungė prie jų.

- Kas kops pirmasis? - paklausė jis.

- O kodėl gi ir ne tu, jei jau esi toks vikrus? - įgėlė Glenas.

- Žinoma.

Kopė Laris kur kas ilgiau nei leidosi, du kartus klastingas gruntas išslydo jam iš po kojų, ir jis vos nenusirito žemyn. Bet galų gale Laris užsiropštė ir pamojavo jiems iš viršaus.

- Kuris antras? - paklausė Ralfas.
- Aš, - atsakė Glenas ir patraukė prie šlaito.
Stju čiuptelėjo jam už rankos.
- Paklausyk, - tarė jis, - mes galime paėjėti pagal tėkmę viršun ir, kaip siūlė Ralfas, pasiieškoti tinkamesnės vietos.
- Ir prarasti likusią dienos dalį? Kai aš buvau vaikas, tai mes užkopdavome į tokias įkalnes per keturiasdešimt sekundžių, o pulsas mušė septyniasdešimt dūžių per minutę.
- Glenai, bet tu jaū nebe vaikas.
- Taip, bet kai kas iš tų laikų dar liko.
Stju nespėjus paprieštarauti, Glenas pradėjo keberiotis. Pakilęs trečdalį kelio, jis atsikvėpė, paskiau ėmė ropštis toliau. Maždaug įkalnės viduryje jis sugriebė išsikišusį akmenį, kuris nuo jo svorio iškrito ir nubildėjo žemyn, ir Stju pasibaisėjęs užsimerkė, įsitikinęs, kad Glenas tuojau pat paskui akmenį nulėks žemyn, ir tai bus galas.
- Tai mėšlas, - atsiduso Ralfas.
Glenas sumosikavo rankomis, bet pusiausvyrą išlaikė. Dešiniąja ranka jis sugriebė išsikišimą ir pakilo dar dvidešimt pėdų, pailsėjo ir vėl ėmė ropštis viršun. Akmeninė iškyša netoli viršūnės, ant kurios jis stovėjo, ėmė šliaužti žemyn, ir Glenas, be abejo, būtų nusivertęs, bet laiku atskubėjo Laris. Jis sučiupo Gleną už rankos ir jį ištraukė.
- Nieko baisaus, - pranešė Glenas stovintiems žemai.
Stju su palengvėjimu nusišypsojo:
- Pliki, kaip tavo pulsas?
- Manau, kad devyniasdešimt susidarytų, - atsakė Glenas.
Ralfas užsikeberiojo viršun kaip kalnų ožys, patikrindamas kiekvieną iškyšą. Paskutinis kopė Stju.
Iki pat savo kritimo momento Stju manė, kad šis šlaitas daug geresnis už aną, kuriuo jie leidosi. Iškyšos buvo platesnės, be to, ir pati įkalnė nuolaidesnė. Bet klinčių ir akmeninių nuolaužų mišinys, persisunkęs drėgme, po kojomis lengvai atitrūkdavo. Stju, nujausdamas bėdą, kilo labai atsargiai.
Jo krūtinė jau buvo iškilusi virš skardžio krašto, kai uolienos atrama po kaire koja ūmai dingo. Pajuto, kad ėmė čiuožti žemyn.... Laris pamėgino sučiupti jį už rankos, bet šįsyk nespėjo. Stju užsikabino už styrančios akmens nuolaužos, bet ši iš jo rankų išslydo. Sekundę jis bukai stebeilijo į rankose likusią nuolaužą, ir staiga jo slydimo greitis ėmė didėti. Stju paleido nuolaužą, jausdamas, kaip jį apima panika.
Jo kelis į kažką stuktelėjo, ir koją pervėrė aštrus skausmas. Stju įsikibo į judantį šlaito paviršių, kuris dabar vis didėjančiu greičiu slydo žemyn, bet jo saujose teliko vien žvyras. Jis nėrė žemyn, krūtinėje apmirė kvėpavimas. Dešimt pėdų jis mažne skriste skrido ir nukrito tiesiog ant gurnelio. Pasigirdo trakšlėjimas. Skausmas buvo beprotiškas. Stju suriko. Ir vėl riedėjo žemyn. Į jo burną pribiro žemės. Aštrios akmenų briaunos

ant veido ir rankų paliko kruvinus įbrėžimus. Nukrito jis vėl ant pažeistosios kojos, kuri trakštelėjo dar vienoje vietoje. Bet dabar jis nesuriko, šį kartą tik aiktelėjo.

Paskutines penkiolika pėdų jis nušliuožė ant pilvo kaip vaikas rogutėmis. Į kelnes pribiro žemių, ausyse tvinkčiojo. Koja degė tarsi apimta ugnies. Striukė ir marškiniai užsiplėšė iki pat smakro.

"Lūžis. Ar sudėtingas? Sprendžiant iš skausmo, pakankamai stiprus. Bent jau dviejose vietose, galbūt ir daugiau. Ir kelio girnelė išniro".

Šlaitu dideliais šuoliais, panašiais į Stiuarto dardėjimo parodiją, leidosi Laris. Ir štai jis jau šalia jo, klūpo ir klausinėja to paties, ko prieš akimirką Stju klausinėjo savęs.

- Stju, ar labai blogai?

Stju, kilstelėjęs ant alkūnių, dėbtelėjo į Larį. Jo veidas, išblyškęs nuo skausmo, buvo purvinas.

- Manau, kad po trijų mėnesių aš vėl galėsiu vaikščioti, - atsakė jis. Jį supykino. Stju pažvelgė į debesimis aptrauktą dangų, iškėlė sugniaužtus kumščius ir grėsmingai juos pakratė.

- O-o-o VELNIAS! - suriko jis.

Ralfas ir Laris ant Stju kojos uždėjo įtvarą. Glenas išsitraukė buteliuką su vaistais, kuriuos jis vadino "mano artrito tabletės", ir vieną davė Stiuartui. Stju nežinojo, kokios tai tabletės, o Glenas nepaaiškino, bet kojos skausmas šiek tiek aprimo, atbuko. Jis jautėsi ramiai, bemaž nesutrikdomas. Jam pasirodė, jog jie visi gyvena skolon, - ne todėl, kad patraukė ieškoti Flego, o todėl, kad pergyveno Keliaujantį kapitoną. Bent jau žinojo, kas turėjo atsitikti... o dabar ketina įsitikinti, kas gi atsitiko iš tikrųjų. Laris ką tik baigė kalbėti. Visi sunerimę žvelgė į Stju ir laukė, ką gi pasakys jis.

O tai, ką jis pasakė, buvo ganėtinai paprasta:

- Ne.

- Stju, - švelniai ištarė Glenas, - tu tiesiog neįsivaizduoji...

- Įsivaizduoju. Aš sakau "ne". Jokio sugrįžimo į Gryn Riverį. Jokios virvės. Jokios mašinos. Tai prieštarauja žaidimo taisyklėms.

- Velniop tą *žaidimą!* - užriko Laris. - Tu gi čia mirsi!

- O jūs, ko gero, tikrai numirsite Nevadoje. O dabar eikite, tęskite kelionę. Dar keturias valandas bus šviesu. Nėra jokio reikalo jas prarasti.

- Mes nė nemanome palikti tave vieną, - paprieštaravo Laris.

- Atleisk, bet jums teks. Aš jums įsakau.

- Ne. Dabar aš čia vadovauju. Motušė sakė, kad jeigu tau kas nors atsitiks...

- ...tai jūs eisite toliau.

- Ne. Ne, - Laris atsigręžė į Gleną ir Ralfą, tarsi ieškodamas jų paramos. Tie stebeilijo jį sunerimę. Kodžakas tupėjo šalia ir tvarkingai uodega apvijęs letenas stebėjo keturis vyrus.

- Paklausyk manęs, Lari, - kiek galėdamas įtikinamiau pasakė Stju. - Visas šitas žygis pagrįstas tuo, kad senutėlė ledi žinojo, apie ką kalba. O jeigu tu imsi išsisukinėti, tai viską sugriausi.

- Taip, tai teisinga, - krenkštelėjo Ralfas.

- Ne, *neteisinga,* - įnirtingai mėgdžiodamas oklahomišką Ralfo akcentą, šūktelėjo Laris. - Stiuarto kritimas nebuvo Viešpaties valia, taip pat ir ne Tamsos žmogaus darbas. Tai tiesiog žvyras, žvyras! Stju, aš tavęs nepaliksiu. Daugiau aš nepalikinėsiu žmonių nelaimėje.

- Mes priversti jį palikti, - ramiai ištarė Glenas.

Laris, netikėdamas savo ausimis, apsidairė, jo veide atsispindėjo nuostaba, tarsi jį būtų išdavę.

- Aš maniau, jog tu jo draugas!

- Aš jo draugas. Bet tai nieko nekeičia.

Laris isteriškai nusijuokė ir pasitraukė į šalį.

- Jūs bepročiai!

- Ne. Mes susitarėme. Stovėdami aplink motušės Abigeilės mirties patalą, mes pasirinkome. Tai tikrai beveik reiškė mūsų mirtį, ir mes apie tai žinojom. Mes supratome susitarimo sąlygas. O dabar mums belieka jomis vadovautis.

- Aš irgi to *noriu!* Betgi galime susirasti mašiną, paguldyti Stju ant užpakalinės sėdynės ir keliauti toliau...

- Mums pasakyta eiti pėsčiomis, - ištarė Ralfas. Jis parodė į Stju. - O jis eiti negali.

- Teisingai! Tiesiog puiku! Jis susilaužė koją. Ir ką tu siūlai? Nušauti jį kaip nuvarytą arklį?

- Lari... - kreipėsi Stju, bet jam nė nespėjus ištarti žodžio, Glenas staigiu judesiu prisitraukė Larį prie savęs.

- Ką tu mėgini išgelbėti? - Gleno balsas buvo šaltas ir griežtas. - Stju ar save?

Judindamas lūpas, Laris žiūrėjo į jį.

- Viskas labai paprasta, - pasakė Glenas. - Mes negalime pasilikti... o jis negali eiti.

- Aš atsisakau tai suprasti, - sušnabždėjo Laris. Jo veidas buvo mirtinai išblyškęs.

- Tai išbandymas, - netikėtai ištarė Ralfas. - Štai kas tai.

- Galbūt psichikos išbandymas, - sumurmėjo Laris.

- Balsuojam, - gulėdamas ant žemės, pasakė Stju. - Aš balsuoju už tai, kad jūs eitumėte toliau.

- Aš irgi, - pasakė Ralfas. - Atleisk, Stju. Bet jeigu Viešpats padės mums, galbūt jis padės ir tau...

- Aš neisiu, - sumurmėjo Laris.

- Tu galvoji ne apie Stju, - pasakė Glenas. - Man atrodo, kad tu mėgini išgelbėti, išsaugoti kažką savyje. Bet šį kartą, Lari, teisingiau bus eiti. Mes privalome tai padaryti.

Laris lėtai išorine delno puse perbraukė lūpas.

- Pernakvokime šiandien čia, - ištarė jis. - Apgalvokime viską.

- Ne, - paprieštaravo Stju.

Ralfas linktelėjo. Jis susižvalgė su Glenu, o po to Glenas išsiėmė iš kišenės buteliuką "artrito tablečių" ir atidavė jį Stju.

- Į jų sudėtį įeina šiek tiek morfijaus, - pasakė jis. - Dozė, viršijanti tris keturias tabletes, gali būti mirtina. - Jų žvilgsniai susitiko. - Ar tu mane supratai, rytų teksasieti?

- Žinoma.

- Apie ką jūs kalbate? - suriko Laris. - Ką jūs siūlote?

- O tu nesupranti? - paklausė Ralfas taip paniekinančiai, kad Laris iškart nutilo. Ir staiga prieš jo vidinį žvilgsnį pašėlusiu greičiu, kaip kaukės karnavalo sūkuryje, praskriejo: tabletės, stimuliatoriai, trankviliantai, Rita. Kaip jis ją apverčia ir mato mirusią, sustingusią, o iš jos burnos teka žalia vėmalų masė.

- *Ne!* - suriko jis ir pamėgino iš Stju rankų išplėšti buteliuką.

Ralfas apkabino jį per pečius. Laris priešinosi.

- Paleisk jį, - paprašė Stju. - Aš noriu su juo pasikalbėti. - Bet Ralfas vis tiek laikė Larį ir abejodamas spitrijo į Stju. - Nagi, paleisk jį!

Ralfas patraukė rankas, bet kiekvieną momentą buvo pasirengęs užpulti Larį vėl. Stju pakvietė:

- Lari, ateik čia. Pasilenk prie manęs.

Laris priėjo ir atsisėdo greta. Skausminga veido išraiška jis stebeilijo į Stju.

- Bet juk tai neteisinga. Kai kas nors krinta ir susilaužo koją, tai neturi... tai nevalia tiesiog nueiti ir palikti tą žmogų numirti. Nejaugi tu to nesupranti? Ei, bičiuli... - jis palietė Stiuarto veidą, - prašau. *Pagalvok.*

Stju paėmė Larį už rankos.

- Nejaugi tu manai, jog aš esu beprotis?

- Ne! Ne, bet...

- Kaip tu manai, ar žmonės, turintys sveiką protą, gali nuspręsti, ką jie nori daryti?

- O Dieve, - sudejavo Laris, jo skruostais ėmė riedėti ašaros.

- Lari, tu niekuo man nepagelbėsi. Aš noriu, kad tu eitum toliau. Jeigu jūs iš Las Vego išeisite gyvi, grįžkite tuo pačiu keliu. Galbūt Viešpats atsiųs man maisto, kad nenumirčiau iš bado. Aš skaičiau, kad žmogus, jeigu jis turi vandens, be maisto gali išgyventi septyniasdešimt dienų.

- Bet iki to laiko ateis žiema. Tu numirsi nuo šalčio po trijų dienų, netgi jei vartosi tas tabletes.

- Tai jau ne tavo reikalas. Šiame pjesės veiksme tu neturi vaidmens.

- Stju, nevaryk manęs.

- Aš siunčiu tave į priekį, - niūriai ištarė Stju.
- Tai beprotybė, - Laris išsitiesė. - O ką mums pasakys Franė, kai sužinos, jog mes palikome tave sudraskyti žvėrims?
- Ji apskritai nieko nepasakys, jeigu jūs ten nenueisite ir nesustabdysite jo laikrodžio. Kaip ir Lusė. Arba Dikas Elisas. Arba Bredas. Kaip ir visi kiti.
- Gerai, - atsakė Laris. - Mes eisime. Bet rytoj. O šiandien nakvosime čia ir galbūt sapne pamatysime... ką nors...
- Jokių sapnų, - švelniai paprieštaravo Stju. - Jokių ženklų. Jūs pasiliksite nakčiai, bet nieko nesusapnuosite, o paskiau panorėsite pasilikti dar vieną naktį ir dar vieną... Jūs privalote keliauti tiesiog dabar.
Nuleidęs galvą, Laris nusliūkino šalin ir atsistojo atsukdamas kitiems nugarą.
- Gerai, - pagaliau vos girdimai ištarė jis. - Mes padarysime, kaip tu nori. Tegul Viešpats išgelbės mūsų sielas.
Ralfas, priėjęs prie Stju, parklupo.
- Stju galbūt tau ką nors atnešti?
Stju nusišypsojo:
- Taip. Viską, ką kada nors parašė Goras Vidalas: jo kūrinius apie Linkolną, Aroną Barį ir kitus vaikinus - juk dabar tos knygos skirtos pienburniams. Atrodo, kad ir aš susilaukiau tokio šanso.
Ralfas kaltai nusišypsojo:
- Regis, aš prašoviau. Atleisk, Stju.
Stju paspaudė ištiestą ranką, ir Ralfas pasitraukė. Glenas atsisėdo šalia Stju, jo raukšlėtais skruostais vėl tekėjo ašaros.
- Gerai, gerai, - pasakė Stju. - Man viskas gerai.
- Laris teisus. Tai siaubinga. Tarsi nušautum arklį.
- Tu gi žinai, jog viskas turi būti atlikta.
- Manau, kad taip, bet kas visa tai supranta iki galo? Kaip tavo koja?
- Dabar absoliučiai neskauda.
- Gerai, tu turi tablečių, - Glenas ranka nusibraukė ašaras. - Lik sveikas, rytų teksasieti. Su tavimi bendrauti buvo velniškai malonu.
Stju nusigręžė.
- Glenai, nesakyk “lik sveikas”. Geriau pasakyk “iki pasimatymo”. Galbūt tu nusirisi nuo šio prakeikto šlaito, ir tuomet mudu, žaisdami triktrak, praleisime čia žiemą.
- Bet juk ne “iki pasimatymo”, - atsakė Glenas. - Aš tai jaučiu, o tu?
Ir todėl, jog jis tai jautė, Stju vėl atsigręžė į Gleną.
- Taip, - ištarė jis, o po to silpnai nusišypsojo. - Bet aš nė velnio neišsigąsiu, juk taip?
- Taip! - sutiko Glenas. Jo balsas prislopo iki kuždesio. - Stiuartai, jeigu prireiks, paspausk jungiklį.
- Gerai.
- Tuomet lik sveikas.

- Lik sveikas, Glenai.

Trys vyrai susibūrė prie vakarinio griovos šlaito. Apsidairęs per petį, Glenas ėmė kopti. Stju jo judėjimą aukštyn stebėjo vis labiau nerimaudamas. Lipo Glenas atsainiai, bemaž neatsargiai, tik akies krašteliu žvilgtelėdamas po kojomis. Gruntas po jo kojomis atitrūko vieną kartą, paskui kitą. Abu kartus jis abejingai ieškodamas atramos čiuptelėjo rankomis, ir abu kartus tokia atrama buvo vietoje. Kai Glenas nusigavo iki viršaus, Stju su giliu palengvėjimu atsiduso.

Antrasis kopė Ralfas, o kai jis jau buvo viršuje, Stju paskutinį kartą pasišaukė Larį. Jis pastebėjo, kad Lario veidas primena Haroldo Lauderio veidą paskutiniuoju jo gyvenimo periodu - nuostabiai ramus, žvilgsnis atidus ir truputį sunerimęs.

- Dabar tu vyriausias, - pasakė Stju. - Susidorosi?

- Nežinau. Pamėginsiu.

- Tau reikės spręsti.

- Taip? Panašu, kad pirmasis mano sprendimas buvo atmestas, - Lario akyse šmėstelėjo priekaištas.

- Taip, bet tai buvo vienintelis ir paskutinis atvejis. Paklausyk, jo žmonės ketina jus sučiupti.

- Taip. Manau, kad jie tai padarys. Jie arba mus sučiups, arba iššaudys kaip šunis iš pasalos.

- Ne, nemanau. Jie sučiups jus ir pristatys *jam.* Manau, jog tai atsitiks per kelias kitas dienas. Kai atvyksite į Las Vegą, atidžiai viską stebėkite. Laukite. *Tai* ateis.

- Kas, Stju? Kas ateis?

- Nežinau. Tai, dėl ko mes čia buvome pasiųsti. Būkite pasiruošę. Nepražiopsokite to momento.

- Jeigu galėsime, mes sugrįšime pas tave. Prisimink tai.

- Žinoma.

Laris paskubomis užsiropštė šlaitu ir prisijungė prie Gleno su Ralfu. Visi trys atsisveikindami pamojavo. Stju irgi pamojavo. Jie nuėjo. Ir Glenas, Ralfas bei Laris Stju Redmeno daugiau niekada nebeišvydo.

73 skyrius

Likusioji trijulė įsirengė stovyklą už šešiolikos mylių į vakarus nuo tos vietos, kur buvo paliktas Stju. Jie įveikė dar vieną griovą, bet ne tokią gilią. Tikroji priežastis, kodėl jie nukeliavo taip mažai, slypėjo suvokime, kad nuo jų atsiskyrė kažkokia širdies dalelytė. Ir buvo neįmanoma pasakyti, ar ji ketina kada nors sugrįžti. Atrodė, jog jų kojos prisipildė švino. Jie beveik nesikalbėjo. Niekas neišdrįso žiūrėti kitam į veidą, bijodami ten išvysti savo kaltės atspindį. Sutemus jie sustojo ir užkūrė laužą. Vandens čia buvo, bet maisto - ne. Glenas susikimšo į savo pypkę tabako likučius

ir netikėtai pagalvojo, ar turi Stju nors vieną cigaretę. Ši mintis apkartino tabako skonį, jis padaužė pypkę į akmenį ir užsimiršęs išmetė paskutinius "Borkum Riff" trupinėlius. Kai po kelių minučių tamsoje suūkavo pelėda, jis apsižvalgė į šalis.

- O kur Kodžakas? - paklausė.

- Gan keista, - pasakė Ralfas. - Neprisimenu, kad per paskutines kelias valandas būčiau jį matęs.

Glenas atsistojo.

- Kodžakai! - šūktelėjo jis. - Ei, Kodžakai! Kodžakai!

Jo balsas vienišas aidėjo tuštumoje. Niekur nepasigirdo atsakomojo lojimo. Glenas vėl atsisėdo, jį užplūdo liūdesys. Jis atsiduso. Kodžakas perėjo su jais beveik per visą kontinentą. O dabar dingo. Tai buvo panašu į blogą ženklą.

- Manote, kad jam kažkas atsitiko? - tyliai paklausė Ralfas

- Galbūt jis pasiliko su Stju, - mąsliai atsakė Laris.

Glenas nustebęs dirstelėjo į jį.

- Galbūt, - mąstydamas apie tokią galimybę, sutiko jis. - Galbūt taip ir yra.

Laris iš rankos į ranką žarstė akmenukus, iš rankos į ranką, žarstė ir žarstė.

- Stju pasakė, kad galbūt Viešpats pasiųs jam vaŕną, idant šis jį maitintų. Abejoju, kad netoliese jį galima būtų rasti, todėl Jis turbūt vietoje varno pasiuntė šunį.

Laužas sutraškėjo, tamson pažerdamas kibirkščių fejerverką, tarsi mėgindamas nors akimirkai perplėšti tamsą, o paskui vėl sumirksėjo naktyje lygia ugnimi.

Kai Stju išvydo daubos dugnu artyn sėlinantį šešėlį, jis prišliaužė ant alkūnių prie artimiausio riedulio, atstatė priekin sulaužytą koją ir užčiuopė didesnį akmenį. Jis sužvarbo iki kaulų. Laris buvo teisus. Pagulėsi tokioje vietoje dvi ar tris dienas šaltyje - ir viskas. Bet, regis, pirmiausiai jį pasieks toji sėlinanti būtybė. Kodžakas išbuvo su juo iki pat saulėlydžio, o paskiau, lengvai išsiropštęs iš griovos, nubėgo. Stju nešaukė jo atgalios. Šuo suras kelią pas Gleną ir eis su jais. Galbūt šiame žaidime ir Kodžakas turi savo vaidmenį. Bet kaip jis norėjo, kad šuo pasiliktų truputį ilgėliau... Žinoma, yra išeitis - tabletės, bet Stju nenorėjo būti suplėšytas į gabalus Tamsos žmogaus vilkų.

Jis dar stipriau sugniaužė delne akmenį. Tamsusis siluetas apmirė už dvidešimties jardų nuo daubos dugno. Paskui šešėlis vėl ėmė leistis, juodas šešėlis juodoje naktyje.

- Nagi, nagi, ateik čia, - sušvogždė Stju.

Tamsusis šešėlis suvizgino uodegą ir prisiartino.

- *Kodžakas?!*

Tai buvo jis. Bet nasruose jis kažką turėjo, ir tą kažką šuo paguldė prie Stju kojų. Vizgindamas uodega ir laukdamas pagyrimo, jis atsisėdo.

- *Geras šuo,* - nustebęs pagyrė Stju. - *Geras* šuo!

Kodžakas jam atnešė triušį. Stju išsitraukė sulankstomą peilį, atlenkė jį ir trim greitais judesiais triušį supjaustė. Išėmęs garuojančius vidurius, jis stumtelėjo juos šuniui.

- Nori?

Kodžakas norėjo. Stju nulupo triušio kailį. Nuo minties, kad mėsą teks valgyti žalią, Stju sustojo skrandis.

- Malkų? - be ypatingos vilties kreipėsi jis į šunį. Griovos dugne aplinkui mėtėsi šakos, medžių nuolaužos, atneštos čia vandens, bet Stju neįstengė jų pasiekti.

Kodžakas suvizgino uodegą, bet iš vietos nepajudėjo.

- Atnešk? A...

Bet Kodžakas jau dingo. Jis nuskuodė prie rytinio griovos šlaito ir sugrįžo su didžiule medžio atplaiša nasruose. Padėjęs ją šalia Stju, jis amtelėjo. Jo uodega energingai švysčiojo į šalis.

- Geras šuo, - pakartojo Stju. - Kad aš prasmegčiau šioje vietoje! Atnešk, Kodžakai.

Prapliupęs džiaugsmingai loti, Kodžakas vėl nubėgo. Per dvidešimt minučių jis prirankiojo pakankamai šakų, kad galėtum užkurti didžiulį laužą. Stju kruopščiai prilaužė mažų šakelių prakuroms. Patikrinęs, ar turi degtukų, jis išsiaiškino, kad turi visą knygelę ir dar pusę kitos. Antruoju degtuku jis uždegė prakuras ir ėmė atsargiai dėlioti šakeles. Netruko užsiliepsnoti palaiminga ugnis, ir Stju, sėdėdamas ant miegmaišio, kuo arčiau pasislinko prie laužo. Kodžakas, padėjęs ant letenų snukį, irgi įsitaisė šalia laužo.

Kai liepsna ėmė degti lygiai, Stju pradėjo kepti triušį. Greitai kepamos mėsos kvapas tapo toks stiprus ir žadinantis apetitą, kad jo skrandis suurzgė. Kodžakas irgi įsitempė, neatitraukdamas žvilgsnio nuo triušio.

- Pusė man, pusė tau, gerai, bičiuli?

Po ketvirčio valandos Stju nuėmė triušį nuo ugnies ir perplėšė jį į dvi dalis, įsigudrindamas tik truputį apsisvilinti pirštus. Kai kuriose vietose triušis apdegė, kai kur buvo pusiau žalias, bet jis pranoko patį subtiliausią valgį. Stju ir Kodžakas pasimėgaudami valgė mėsą... o kai jie baigė, pasigirdo sielą stingdantis kaukimas.

- *Viešpatie!* - pilna burna ištarė Stju.

Kodžakas pašoko, pasišiaušė ir grėsmingai suurzgė. Apėjęs aplink laužą, jis vėl suurzgė. Kad ir kas ten buvo, bet kauksmas nutilo.

Stju gulėjo, vienoje rankoje spausdamas akmenį, o kitoje - atlenktą peilį. Žvaigždės aukštybėse buvo šaltos ir abejingos. Jo mintys krypo į Franę, bet jis nedelsiant jas nuvijo, Tiesa, skrandis dabar buvo pilnas, bet kojos skausmas nedavė ramybės. “Aš nepajėgsiu užmigti, - pamanė Stju. - Dar daug laiko aš nevaliosiu miegoti”.

Bet prarijęs Gleno tabletę, jis užmigo. O kai laužas baigė degti, Kodžakas priėjo arčiau ir įsitaisė šalia Stju, šildydamas jį savimi. Štai kaip susiklostė, kad pirmąją naktį po jų išsiskyrimo Stju valgė, kai kiti buvo alkani, ir gerai miegojo, tuo metu kai kitų miegą nutraukdavo košmarai ir neišvengiamai artėjančios žūties nuojauta.

Dvidešimt ketvirtąją Lario Andervudo grupė, susidedanti iš trijų piligrimų, sukorusi trisdešimt mylių, įrengė stovyklą į šiaurės rytus nuo San Rafaelio Nobo. Tą naktį temperatūra nukrito iki keturių laipsnių šalčio, jie sukrovė didelį laužą ir sugulė aplink jį. Kodžakas prie jų neprisijungė.

- Kaip tu manai, ką dabar veikia Stju? - paklausė Ralfas Lario.

- Miršta, - trumpai atsakė šis ir tuojau pat pasigailėjo, išvydęs, kaip virptelėjo geras, garbingas Ralfo veidas, bet Laris nežinojo, kaip suminkštinti atsakymą. Be to, galų gale tai greičiausiai buvo teisybė.

Jis vėl atsigulė, keistai įsitikinęs, kad *tai* įvyks rytoj. Kad ir pas ką jie būtų ėję, tikslas buvo nebetoli.

Tą naktį jis sapnavo košmarus. Nubudęs rytą, Laris gana ryškiai prisiminė sapną, kuriame jis dalyvavo turnė su grupe "Shady Blues Connection". Pasirodė jie "Medison Square Garden" salėje, buvo visiškas anšlagas. Į sceną jie išėjo siaučiant aplodismentų audrai. Laris prisiartino sureguliuoti savo mikrofoną ir įtvirtinti jį reikalingame aukštyje, bet neįstengė jo ištraukti. Tuomet jis prišoko prie solo gitaros mikrofono, bet ir šis nejudėjo. Bosinės gitaros ir vargonų mikrofonai - tokie patys. Publika ėmė ritmingai ploti, reikalaudama pradėti koncertą. Grupės muzikantai vienas paskui kitą slapstydamiesi lipo nuo scenos. O Laris ir toliau klaidžiojo nuo mikrofono prie mikrofono, mėgindamas surasti nors vieną, kurį jis galėtų ištraukti. Bet visi jie buvo pakelti mažiausiai į devynių pėdų aukštį ir atrodė tiesiog sustingę. Jie buvo panašūs į nerūdijančio plieno kobras. Kažkas iš eilių ėmė šaukti reikalaudami "Mažyte, ar gali surasti savo vyrą?" - *"Aš daugiau nebedainuoju šios dainos,* - bandė pasakyti Laris. - *Aš lioviausi dainavęs šią dainą, kai atėjo pasaulio pabaiga".* Bet žiūrovai jo negirdėjo ir ėmė dainuoti melodiją, ji plėtėsi, kaupdama jėgą, ir netrukus užpildė visą salę: *"Mažyte, ar gali surasti savo vyrą?! Mažyte, ar gali surasti savo vyrą?! MAŽYTE, AR GALI SURASTI SAVO VYRĄ?!"*

Nuo skambančios galvoje dainos jis nubudo išpiltas prakaito. Ir jam nereikėjo Gleno, idant suprastų, koks tai sapnas ir ką jis reiškia. Sapnas, kuriame tu negali nueiti iki mikrofono, negali jo ištraukti, roko muzikantams tipiškas, toks pat tipiškas, kaip ir tas, kuriame tu stovi scenoje ir neįstengi prisiminti nė eilutės. Laris manė, kad visi artistai sapnuoja kažką panašaus prieš...

Prieš pasirodymą.

Tai buvo neadekvatus sapnas. Jis išreiškė paprastą baimę, kuri nugali žmogų: *"O kas bus, jeigu aš negalėsiu? Kas, jeigu nori, bet neįstengi?"* Neapsimestinis siaubas, kad negali atlikti paprasčiausio šuolio tenlink, kur prasideda tikrasis menininkas - ar dainininkas, ar rašytojas, tapytojas ar muzikantas.

"Lari, padaryk žmonėms gerą darbą".

Kieno tai balsas? Jo motinos?

"Lari, tu įpratai vien imti".

"Ne, mama, ne. Aš nebedainuoju tos dainos. Aš lioviausi ją dainavęs, kai atėjo pasaulio pabaiga. Prisiekiu".

Laris atsigulė ir vėl užmigo. Paskutinė jo mintis - kad Stju pasirodė teisus: Tamsos žmogus rengėsi juos sučiupti. *"Rytoj,* - pamanė jis. - *Kad ir pas ką mes eitume, esame visai netoli tikslo".*

Iki dvidešimt penktosios jie nieko nesutiko. Flegmatiškai pėdino po ryškiai mėlynu dangum, regėdami vien paukščius ir žvėris, bet žmonių nebuvo.

- Nuostabu, kaip greitai laukinė gamta atkovojo kažkada prarastas pozicijas, - pasakė Glenas. - Aš žinojau, kad tai bus gana greitas procesas. Žinoma, žiema jį truputėlį sulaikys, bet vis tiek tai tiesiog stulbina. Juk po protrūkio praėjo tik šimtas dienų.

- Taip, bet nėra nei šunų, nei arklių, - pastebėjo Ralfas. - Tai atrodo neteisinga. Sukūrė šlamštą, kuris nužudė visus žmones, bet ir to jiems pasirodė maža. Sunaikino ir dvi žmonių mėgiamiausių gyvūnų rūšis. Virusas nusinešė žmones ir geriausius žmogaus draugus.

- Ir paliko kates, - niūriai pridūrė Laris.

- Bet juk yra Kodžakas... - Ralfo veidas nušvito.

- *Buvo* Kodžakas.

Šis liūdnas "buvo" tarsi užgniaužė pokalbį. Juos supo niūrios uolos, slepiančios savyje pasalos galimybę - žmones, tykojančius pasaloje su ginklais ir žiūronais. Lario neapleido nuojauta, kad viskas turi įvykti šiandien. Kiekvieną kartą, kai jie pakildavo į naujos kalvos viršūnę, jis tikėjosi išvysti žmonių užblokuotą kelią. Ir kiekvieną kartą, kai nieko neatsitikdavo, jis vėl galvojo apie pasalą.

Jie kalbėjosi apie arklius. Apie šunis ir bizonus. Bizonai grįžta, pasakė jiems Ralfas, - Nikas su Tomu Kalenu juos matė. Ir netoli ta diena - galbūt dar jiems būnant gyviems, - kai lygumose ganysis ištisos bizonų bandos. Laris žinojo, jog tai tiesa, bet jis taip pat suvokė, kad viskas sąlygiška - jų gyvenimo laikas gali sustoti per kitas dešimt minučių.

Temo, reikėjo surasti vietą nakvynei. Jie užkopė ant naujos kalvos, ir Laris pamanė: *"Dabar. Jie bus tiesiog apačioje".* Bet ten vėl nieko nebuvo.

Jie įkūrė stovyklą po žaliu ženklu, skelbusiu: "LAS VEGAS 260". Tą dieną jie valgė palyginti gerai: traškučių ir du po lygiai padalintus pakelius "Slim Jims".

"Rytoj", - vėl pamanė Laris ir užsnūdo. Naktį sapnavo, kad jis, Baris Gregas ir "Nudriskėliai" pasirodė "Medison Square Garden". Tai buvo jų šansas - jie turėjo pasirodyti pirmoje dalyje, prieš kažkokią supergrupę, pavadintą miesto garbei "Bostonas", o galbūt "Čikaga". Ir vėl visi mikrofonai buvo devynių pėdų aukštyje, ir vėl jis klaidžiojo nuo vieno mikrofono prie kito, kai salė ėmė ritmingai ploti, reikalaudama "Mažyte, ar gali surasti savo vyrą?" Jis pažvelgė į pirmąją eilę ir iš siaubo sustingo. Ten, plodamas ir dainuodamas, sėdėjo Čarlsas Mensonas. Panašus į kryžių randas ant jo kaktos užgijo. Ričardas Spekas irgi buvo čia ir žiūrėjo į jį iš apačios į viršų savo įžūliomis begėdiškomis akutėmis, burnos kamputyje suspaudęs cigaretę be filtro. Jie saugojo Tamsos žmogų iš šonų. Džonas Veinas Gesis sėdėjo už jų. Flegas vadovavo.

- *"Rytoj,* - vėl pamanė Laris, pereidamas nuo vieno áukšto mikrofono prie kito po karštai tvieskiančia "Medison Square Garden" sofitų šviesa. - *Aš tave pamatysiu rytoj".*

Bet nei rytoj, nei poryt nieko neatsitiko. Rugsėjo 27-osios vakare jie sustojo miestelyje, pavadintame Frymont Džankšenu, ir maisto čia buvo užtektinai.

- Aš nuolat laukiu, kada viskas baigsis, - tą vakarą Laris pasidalijo savo jausmais su Glenu. - Ir kiekvieną dieną, kai tai neįvyksta, man darosi vis blogiau ir blogiau.

Glenas linktelėjo:

- Aš jaučiu tą patį. Būtų keista, jeigu jis pasirodytų besąs miražas, tiesa? Niekas kitas, tik kolektyvinis sąmonės košmaras.

Laris nustebęs pažvelgė į Gleną. Paskui lėtai papurtė galvą:

- Ne, aš nemanau, jog tai tik sapnas.

Glenas šyptelėjo:

- Kaip ir aš, jaunuoli, kaip ir aš.

Ir jie ėmė laukti kitos dienos.

Dešimtą valandą ryto jie įveikė įkalnę. Apačioje, truputį į rytus, už penkių mylių nuo jų, užtvėrusios kelią, nosis į nosį stovėjo dvi mašinos. Viskas buvo būtent taip, kaip Laris ir įsivaizdavo.

- Susidūrimas? - spėjo Glenas.

Ralfas prisimerkė:

- Nemanau.

- *Jo* žmonės, - tyliai pasakė Laris.
- Taip, tikriausiai, - sutiko Ralfas. - Ką darysime, Lari?

Laris išsitraukė iš kišenės nosinę ir nusišluostė veidą. Tarsi vasara sugrįžo tą dieną, o gal atsiliepė dykumos alsavimas. Temperatūra pakilo kone iki dvidešimties laipsnių.

"Bet tai sausa šiluma, - pamanė jis. - *Aš truputį suprakaitavau. Visai nedaug".* Jis įsikišo nosinę kišenėn. Dabar, kai susitikimas jau buvo neišvengiamas, jis jautėsi gerai. Ir vėl tas keistas pojūtis, kad visa tai - pasirodymas, spektaklis, kurį būtina suvaidinti.

- Mes nusileisime apačion ir pasižiūrėsime, ar iš tikrųjų Dievas su mumis, teisingai, Glenai?
- Tu gi vyriausias.

Jie vėl pajudėjo žemyn ir po pusvalandžio priėjo pakankamai arti, kad pamatytų, jog užtvėrusios kelią mašinos anksčiau priklausė Jutos valstijos kelių policijai. Jų laukė keli ginkluoti vyrai.

- Jie rengiasi mus nužudyti? - paklausė Ralfas.
- Nežinau, - atsakė Laris.
- Nes kai kurie šautuvai su optiniais taikikliais. Aš matau, kaip jų linzėse atsispindi saulė. Jeigu jie nori mus nušauti, tai mes - puikus taikinys.

Jie ėjo toliau. Žmonės prie automobilių buvo pasidalijję į dvi grupes: penketas priekyje atstatė į artėjančius tris vyrus automatus, o dar trejetas stovėjo už mašinų.

- Jie aštuoniese, Lari? - paklausė Glenas.
- Aš suskaičiavau aštuonis. Beje, kaip tu jautiesi?
- Gerai, - atsakė Glenas.
- Ralfai?
- Mano savijauta priklauso nuo žinojimo, kaip pasielgti atėjus laikui, - pasakė Ralfas. - Tai viskas, ko aš noriu.

Laris paėmė jo ranką ir ją paspaudė. Paskui paspaudė Gleno ranką.

Jie buvo už mylios nuo piketo.

- Jie nesirengia mūsų nužudyti vietoje, - pasakė Ralfas. - Antraip jau būtų tai padarę.

Dabar jie jau matė žmones, ir Laris atidžiai juos apžiūrinėjo. Vienas buvo su vešlia barzda. Antras jaunas, bet visiškai nuplikęs - *"tikriausiai ėmė plikti dar mokykloje",* - pamanė Laris. Ant trečiojo galvos švietė ryškiai geltona kepuraitė su pavaizduotu besišypsančiu kupranugariu. Dar vienas, panašus į buhalterį, su "Magnum'u" rankose, buvo taip susijaudinęs ir taip stipriai nervinosi, kad Laris galėjo jaustis kaip narsus drąsuolis.

- Jie tokie panašūs į mūsų vaikinus, - pastebėjo Ralfas.
- Žinoma, - sutiko Glenas. - Bet visi ginkluoti.

Už dvidešimties pėdų nuo užblokavusių kelią policijos mašinų Laris sustojo, sustojo ir jo palydovai. Įsiviešpatavo kapų tyla, kol Flego žmonės ir piligrimų grupė vieni kitus tyrinėjo. Ir staiga Laris mandagiai ištarė:

- Sveiki.

Į priekį išėjo mažas žmogelis. Jis kaip ir anksčiau vartė rankose "Magnum'ą".

- Jūs Glendonas Beitmenas, Lorencas Andervudas, Stiuartas Redmenas ir Ralfas Brentneris?

- Nejaugi tu nemoki skaičiuoti? - paklausė Ralfas. Kažkas prunkštelėjo. Žmogelis užsiplieskė:

- Ko nėra?

Laris atsakė:

- Stju įvyko nelaimingas atsitikimas. Manau, ir jūs galite prarasti vieną, jeigu nesiliausite žaidęs ginklu.

Vėl juokelis. Žmogeliui pavyko užkišti pistoletą už pilkų kelnių diržo, ir dėl to jis atrodė dar įdomiau: tiesiog Volteris Mitis - amžiaus audra.

- Mano vardas Polas Berlsonas, - prisistatė jis, - ir vadovaudamasis man suteikta valdžia, aš jus areštuoju ir įsakau sekti paskui mane.

- Kieno vardu? - nedelsiant paklausė Glenas.

Berlsonas niekinančiai žvilgtelėjo į jį, bet paniekoje buvo juntama dar kažkas.

- Jūs žinote, kieno vardu aš kalbu.

- Tai pasakykite jo vardą.

Bet Berlsonas tylėjo.

- Jūs bijote? - paklausė Glenas ir pažvelgė į visą aštuonetą. - Jūs jo taip bijote, kad net neišdrįstate ištarti jo *vardo?* Labai gerai, vadinasi, už jus tai padarysiu aš. Jo vardas Rendelas Flegas, jis taip pat pažįstamas kaip Tamsos žmogus, kaip Ilgšis, kaip Klajojantis Dabita. Nejaugi jūs jo taip nevadinate? - Gleno balsas iš įniršio net spengė. Vyrai sunerimę susižvalgė, o Berlsonas žingtelėjo atgal. - Vadinkite jį Belzebubu, nes tai irgi jo vardas. Vadinkite jį Niarlahotepu, Ahasveru ir Astaratu. Vadinkite jį Rjelachu, Setu ir Anubiu. Jo vardas - legionas, nes jis įkūnija pragaro jėgas, o jūs, vaikinai, laižote jo užpakalį, - Glenas ėmė kalbėti normaliu tonu ir sutrikęs nusišypsojo. - Manau, kad mes iš anksto turėjome truputį išsiaiškinti.

- Suimkite juos, - įsakė Berlsonas. - Suimkite visus ir šaukite, vos tik jie sujudės.

Sekundę niekas nė nekrustelėjo, ir Laris pagalvojo: *"Jie to nepadarys, nes jie mūsų taip pat bijo, kaip ir mes jų, ir netgi labiau, nors jie ir ginkluoti."*

Jis žvilgtelėjo į Berlsoną:

- Ką tu apgaudinėji, pamazgų kibire? Mes norime eiti. Būtent todėl esame čia.

Ir tuomet Flego žmonės sujudo, tarsi Laris jiems būtų įsakęs. Jį ir Ralfą įgrūdo į vieną mašiną, Gleną - į kitą. Vidinėje durelių pusėje rankenėlių nebuvo. *"Mes areštuoti"*, - pamanė Laris, ir ši mintis jį netikėtai pralinksmino.

Ketvertas vyrų įsispraudė ant priekinės sėdynės. Vairuotojas pavažiavo atgal, apsisuko, ir jie nudūmė į vakarus. Ralfas atsiduso.

- Bijai? - tyliai paklausė Laris.
- Tebūsiu aš prakeiktas, jei žinau. Aš taip puikiai jaučiuosi.
Iš priekinės sėdynės paklausė:
- Senukas - vyriausias?
- Ne. Aš.
- Vardas?
- Laris Andervudas. O čia Ralfas Brentneris. O tą senuką vadina Glenu Beitmenu. - Laris pasižiūrėjo atgal. Antroji mašina sekė įkandin jų.
- O kas atsitiko ketvirtajam?
- Jis susilaužė koją. Mums teko jį palikti.
- Blogai. Na aš - Baris Doganas. Las Vego saugumo tarnyba.
Laris pajuto, kaip jam vos neišsprūdo absurdiška atsakomoji frazė: *"Džiaugiuosi su jumis susipažinęs"*, ir šyptelėjo:
- Ar ilgai važiuosime iki Las Vego?
- Dėl kamščių ant plento mes negalime važiuoti per daug greitai. Mes valome kelius, bet darbai juda labai lėtai. Tad nuvažiuosime po penkių valandų.
- Štai taip, - palingavo galvą Ralfas. - Mes tris savaites praleidome kelyje, o su mašina nuvažiuosime tik per penkias valandas.
Doganas atsigręžė taip, kad matytų jų veidus.
- Nesuprantu, kodėl jūs ėjote pėsčiomis? Aš apskritai nesuprantu, kodėl jūs atėjote. Jūs turėjote suprasti, kad visa tai baigsis būtent taip.
- Mes pasiųsti, - atsakė Laris. - Manau, kad užmuštume Flegą.
- Bičiuli, jūs turite labai mažai šansų. Tave ir tavo draugelius iš karto pasodins į Las Vego apygardos kalėjimą. Jis jumis ypatingai domisi. Jis žinojo, kad jūs ateisite, - Baris Doganas patylėjo. - Jums belieka pasikliauti, kad jis su jumis susidoros greitai. Bet asmeniškai aš nemanau, jog jis to panorės. Paskutiniu metu jo nuotaika ne itin gera.
- Kodėl? - paklausė Laris.
Bet Doganui, ko gero, atrodė, kad jis ir taip pasakė pakankamai - galbūt netgi per daug. Neatsakęs jis nusisuko, o Laris su Ralfu ėmė žiūrėti į pro šalį skriejančią dykumą. Praėjo tik trys savaitės, ir greitį jie išgyveno kaip visiškai naują dalyką.
Nusigauti iki Las Vego jiems prireikė šešių valandų. Miestas plytėjo viduryje dykumos kaip švytintis brangakmenis. Gatvėse buvo pilna žmonių; darbo diena baigėsi, ir žmonės ant pievelių, suoliukų, autobusų stotelėse mėgavosi ankstyvo vakaro vėsa. Policijos mašinas jie palydėjo įtariais žvilgsniais, o paskui sugrįžo prie savo užsiėmimų ir pokalbių.
Laris susimąstęs žvalgėsi į šalis. Buvo įjungta elektros srovė, gatvės švarios, plėšimų ir vandalizmo pėdsakai pašalinti.
- Glenas buvo teisus, - pasakė jis. - Jo traukiniai važinėja tvarkingai pagal tvarkaraštį. Bet aš visgi abejoju, kad jo geležinkelis ilgai dirbs. Visi jūsų žmonės, Doganai, atrodo tarsi nepaliaujamai nervintųsi.
Šis nieko neatsakė.

Dvi policijos mašinos įvažiavo į viela aptvertą apygardos kalėjimo kiemą. Kai Laris raukydamasis ir mankštindamas nutirpusį kūną išlipo, Dogano rankose išvydo dvi poras antrankių.

- Nagi, - nusišaipė Laris. - Nesikuklink.

- Atleisk, bet tai jo įsakymas.

Ralfas pastebėjo:

- Per visą gyvenimą aš niekada nedėvėjau antrankių. Kelis kartus iki jungtuvių mane buvo sulaikę girtą už chuliganizmą, bet niekada neuždėjo antrankių. - Ralfas kalbėjo labai lėtai, jo oklahomiškas akcentas ypač išryškėjo, ir Laris suprato, kad Ralfas tiesiog įsiutęs.

- Man duotas įsakymas, - pasakė Doganas. - Nereikia dar labiau komplikuoti padėties.

- Įsakymas, - ištarė Ralfas. - Aš žinau, kas tau įsakinėja. Jis nužudė mano draugą Niką. Kokio velnio tu su tuo perėjūnu susidėjai? Pats tu atrodai visiškai padorus vaikinas, - jis vėrė Doganą tokiu aršiu nepritarimu, kad šis, palingavęs galvą, nukreipė žvilgsnį.

- Tai mano darbas, - pasiteisino jis, - ir aš jį atlieku. Geriau padėkime tašką. Ištieskite rankas, kitaip teks padėti jums tai padaryti.

Laris ištiesė rankas, ir Doganas skubiai uždėjo antrankius.

- Kuo tu buvai? - pasidomėjo Laris. - Anksčiau?

- Dirbau Santa Monikos policijoje. Antros klasės detektyvu.

- Ir tu su *juo*. Tai... atleisk už mano žodžius, bet tai atrodo išties keistai.

Gleną Beitmeną stumte išmetė iš mašinos.

- Kodėl jūs jį stumdote? - griežtai paklausė Doganas.

- Jeigu tau būtų tekę klausyti šešias valandas trukusių šio draugužio plepalų, tu dar ne taip jį būtum stumtelėjęs, - sudirgęs atsiliepė vienas iš lydinčiųjų.

- Man nesvarbu, ko jūs ten klausėtės, bet neduokite rankoms valios, - Doganas žvilgtelėjo į Larį. - Kodėl keista, kad aš su juo? Aš buvau policininkas dešimt metų iki epidemijos. Matai, aš žinau, kas atsitinka, kada tokie vaikinai kaip tu ateina į valdžią.

- Jaunuoli, - švelniai ištarė Glenas, - jūsų bendravimas su mušeikom ir narkomanais dar nepateisina tamstos bendrystės su monstru.

- Nuveskite suimtuosius, - lygiu balsu paragino Doganas. - Atskiros kameros skirtinguose galuose.

- Nemanau, jog jūs ilgai būsite patenkintas savo pasirinkimu, - pasakė Glenas. - Atrodo, jūs ne tiek jau daug esat paveldėjęs iš nacistų.

Šį kartą Doganas pats stumtelėjo Gleną.

Larį atskyrė nuo draugų ir nuvedė tuščiu koridoriumi, papuoštu tokio tipo užrašais: “NESPJAUDYTI”, “DUŠAI”, o vienas tvirtino: “JŪS ČIA NE SVEČIAI”.

- Aš neprieštaraučiau, jei pasiūlytumėte nusiprausti, - pasakė jis.
- Galbūt, - atsakė Doganas. - Pažiūrėsim.
- Į ką pažiūrėsim?
- Ar jūs būsite sukalbami.
Doganas koridoriaus gale atidarė kamerą ir įvedė į ją Larį.
- O kaip antrankiai? - ištiesdamas rankas paklausė Laris.
- Žinoma. - Doganas atrakino ir nuėmė antrankius. - Geriau?
- Truputį.
- Vis dar nori į dušą?
- Žinoma, - bet labiausiai Lariui nesinorėjo likti vienam ir klausytis tolstančių žingsnių aido. Jeigu jis liks vienas, tuomet vėl sugrįš baimė.
Doganas išsitraukė nedidelį bloknotą.
- Kiek jūsų? Zonoje.
- Šeši tūkstančiai, - atsakė Laris. - Kiekvieną ketvirtadienį mes žaidžiame bingo, o prizas būna dvidešimties svarų kalakutė.
- Tai tu nori į dušą ar ne?
- Noriu, - bet jis jau nebesitikėjo.
- Kiek jūsų žmonių?
- Dvidešimt penki tūkstančiai, bet keturi tūkstančiai neturi dvylikos metų ir nemoka už važiavimą. Ekonominiu požiūriu - tai veltėdžiai, nereikalingos burnos.
Doganas užvertė bloknotą ir pažiūrėjo į Larį.
- Negaliu, - pasakė Laris. - Įsivaizduok mano vietoje save.
Doganas papurtė galvą.
- Neįsivaizduoju, nes aš ne beprotis. Kodėl jūs *čia?* Ko jūs tikėjotės? Betgi jis rytoj arba poryt jus nugalabins. O jeigu panorės, kad jūs kalbėtumėte, tai jūs kalbėsite. Jūs tiesiog pamišėliai.
- Mums įsakė čia eiti pagyvenusi moteris. Motušė Abigeilė. Turbūt ir tau ji sapnavosi.
Doganas papurtė galvą, bet pažiūrėti į Lario akis kažkodėl negalėjo.
- Nesuprantu, apie ką kalbi.
- Tada palikime tai ramybėje.
- Ar įsitikinęs, kad nenori su manimi pasikalbėti? Eisi į dušą?
- Manęs taip pigiai nenupirksi, - nusijuokė Laris. Pasiųskite į mūsų pusę savo šnipus. Jeigu sugebėsite rasti nors vieną, kuris nebūtų girdėjęs apie motušę Abigeilę.
- Kaip nori, - pasakė Doganas ir pasišalino. Tolimajame koridoriaus gale jis praėjo pro grotuotas duris, kurios už jo garsiai užsitrenkė.
Laris apsidairė. Kaip ir Ralfas jis porą kartų buvo daboklėje - triukšmavo viešoje vietoje, o antrą kartą už tai, kad pas jį rado unciją marihuanos. Audringa jaunystė.
- Taip, tai ne "Rico" viešbutis, - sumurmėjo jis.
Čiužinys ant lovos buvo visiškai sutrūnijęs, ir Laris pasibjaurėjęs pagalvojo, ar nenumirė kas nors ant jo birželio mėnesį arba liepos pradžio-

je. Unitazas veikė gerai, bet kai pirmą kartą Laris nuleido vandenį, jis prisipildė rudo vandens, - aiškus požymis, kad juo ilgai nesinaudojo. Kažkas kameroje paliko vesterną. Laris paėmė knygą į rankas, paskui padėjo atgal. Sėdėdamas ant lovos, įsiklausė į tylą. Jis niekada nemėgo likti vienas - bet tam tikra prasme visada buvo vienišas... kol neatvyko į Laisvąją Zoną. O ir dabar nebuvo taip blogai, kaip jis bijojo ir kaip galėjo būti. Blogai, bet vis dėlto įmanoma su tuo susitaikyti. *"Betgi jis rytoj arba poryt jus nugalabins"*. Tačiau Laris tuo netikėjo. Tai neturi įvykti štai taip.

- Aš neišsigąsiu velnio, - ištarė jis mirtinoje kalėjimo sparno tyloje, ir jam patiko, kaip tai nuskambėjo. Paskiau jis vėl pakartojo šią frazę.

Jis atsigulė, ir jam į galvą toptelėjo mintis, kad jis sukorė beveik visą atgalinį kelią Vakarinės pakrantės link. Bet kelionė pasirodė ilgesnė ir keistesnė, nei buvo galima įsivaizduoti. Ir ji dar nesibaigė.

- Aš neišsigąsiu, - vėl pakartojo Laris. Jis užmigo, jo veidas buvo ramus, ir miegojo jis be sapnų.

Kitą dieną, dešimtą valandą, praėjus lygiai parai po to, kai trys piligrimai pirmą kartą ant plento pastebėjo piketą, Rendelas Flegas ir Loidas Henreidas atėjo pas Gleną Beitmeną.

Šis sukryžiavęs kojas sėdėjo ant savo kameros grindų. Glenas susirado anglinio pieštuko nuolaužą ir dabar baigė rašyti ant sienos, išmargintos vyriškų ir moteriškų genitalijų atvaizdais, vardais, telefonų numeriais ir net nedidele poema: *"Aš ne puodžius ir ne puodžiaus ratas, bet lipdymo molis; tačiau argi formos vertė nepriklauso nuo vidinės molio vertės, kaip ir nuo puodžiaus rato, ir nuo Meistro rankų nagingų?"* Glenas mėgavosi šiuo kūriniu, kai temperatūra kameroje, atrodė, staiga nukrito dešimčia laipsnių. Koridoriaus gale pasigirdo atsiveriančių durų girgždesys. Gleno burna perdžiūvo, o pieštukas sulūžo rankoje. Pasigirdo artėjančių kulnų kaukšėjimas.

"Betgi tai jis. Aš pamatysiu jo veidą".

Netikėtai sustiprėjo jo artritas. Siaubingas skausmas. Atrodė, kad kaulai ištuštėjo ir prisipildė grūsto stiklo. Ir visgi, kai žingsniai prieš jo kamerą nuščiuvo, jis atsigręžė, o jo veide švietė susidomėjimo ir laukimo šypsena.

- O štai ir jūs, - tarė Glenas. - Betgi jūs ne toks ir baisus, kaip mes įsivaizdavome.

Kitoje grotų pusėje stovėjo du vyrai. Flegas stovėjo į dešinę nuo Gleno. Jis mūvėjo mėlynais džinsais ir vilkėjo baltais šilkiniais marškiniais, kurie, esant neryškiam apšvietimui, švytėjo geltoniu. Jis šypsojosi Glenui. Už jo stovėjo žemesnis vyras, kuris visiškai nesišypsojo. Jo akys tokiam veidui atrodė per didelės. Dykumos oras jo odai aiškiai netiko: jis įdegė, nusilupo ir vėl įdegė. Ant jo kaklo kabėjo juodas akmuo su raudonai geltona gija. Akmens išvaizda atrodė kažkokia riebi, atstumianti.

- Noriu pristatyti savo padėjėją, - sukikenęs ištarė Flegas. - Loidas Henreidas. O čia Glenas Beitmenas, sociologas, Laisvosios Zonos Komiteto narys, po Niko Androso mirties jos smegenų centras.

- Sveiki, - sumurmėjo Loidas.

- Kaip tavo artritas, Glenai? - paklausė Flegas. Jo balse skambėjo užuojauta, bet akyse švietė džiaugsmas ir slaptas žinojimas.

Šypsodamasis Flegui, Glenas greitai sugniaužė ir atgniaužė delnus. Niekas nesužinos, kiek jam kainavo širdinga šypsena.

"Vidinė molio vertė!"

- Gerai, - atsakė jis. - Truputį geriau, pamiegojus patalpoje, ir viskas jūsų dėka.

Flego šypsena kiek apvyto. Glenas pastebėjo nuostabos ir pykčio blykstelėjimą. Ar baimės?

- Aš nusprendžiau tave paleisti, - griežtai ištarė Flegas. Jo veide vėl pasirodė švytinti ir pasalūniška šypsena. Loidas nustebęs šūktelėjo, ir Flegas atsigręžė į jį. - Argi ne taip, Loidai?

- M-m... žinoma, - atsakė Loidas. - Žinoma.

- Gerai, - lengvai ištarė Glenas. Jis juto, kaip artritas vis giliau ir giliau įsiskverbia į kaulus, šaldo juos kaip ledas ir degina ugnimi.

- Tau duos nedidelį mopedą, ir tu gali važiuoti į visas keturias puses.

- Bet aš nevažiuosiu be savo draugų.

- Na žinoma. Ir viskas, ką tau reikia padaryti, tai paprašyti manęs. Atsiklaupti ir paprašyti.

Glenas ėmė nuoširdžiai juoktis. Jis užvertė galvą ir kvatojosi. Ir kol jis juokėsi, skausmas sąnariuose ėmė slopti. Jis jautėsi geriau, stipriau, vėl suėmė save į rankas.

- Ak tu pokštininke, - pasakė jis. - Aš pasakysiu, ką tau padaryti. Kodėl gi tau nesusiradus švitrinio popieriaus ir neįsikišus jo sau į užpakalį?

Flegas paniuro. Šypsena dingo. Jo akys, anksčiau tamsios kaip akmuo ant Loido kaklo, dabar, atrodė, plieskė geltoniu. Jis ištiesė ranką mechaninio spynos įrenginio link ir paspaudė. Pasigirdo gaudžiantis garsas. Tarp jo pirštų plykstelėjo ugnis, ore padvelkė svilėsiais. Spynos dėžutė, rūkstanti ir pajuodusi, nukrito ant grindų. Loidas Henreidas suriko. Tamsos žmogus sugriebė durų virbus ir jas atidarė.

- Liaukis juoktis.

Glenas ėmė juoktis dar garsiau.

- *Liaukis iš manęs juoktis!*

- Tu *niekas!* - juokdamasis ir šluostydamasis ašaras, ištarė Glenas. - O, atleisk... Mes tokių dalykų buvome apie tave prisigalvoję... Aš juokiuosi iš mūsų pačių kvailumo ir iš tavo bejėgiškumo...

- Nušauk jį, Loidai. - Flegas atsisuko į kitą žmogų. Jo veidą iškreipė įniršis, kumščiai buvo stipriai sugniaužti.

- O, tu nužudyk mane pats, jei rengiesi nužudyti, - pasakė Glenas. - Manau, jog tu sugebėtum. Paliesk mane pirštu ir sustabdyk širdį. Sutverk

apverstą kryžių, ir tegul išsilydo mano smegenys. Išskelk žaibą, kuris mane padalins į dvi dalis. O... O, brangusis... *mano* brangusis!

Glenas griuvo ant kalėjimo lovos ir, vartydamasis nuo vienos pusės ant kitos, kvatojosi.

- *Nušauk jį!* - suriko Tamsos žmogus Loidui.

Išblyškęs, drebantis iš baimės, Loidas išsitraukė pistoletą, vos jo nepaleido iš rankų, paskiau pamėgino nusitaikyti į Gleną.

Glenas, vis taip pat šypsodamasis, įsmeigė akis į Loidą. Lygiai taip pat Glenas galėjo elgtis vakarėlyje, kur susirinko jo koledžo draugai, ir jis, ką tik iki soties prisijuokęs iš puikaus pokšto, dabar buvo pasirengęs pereiti prie rimtesnių problemų svarstymo.

- Misteri Henreidai, jeigu jums reikia ką nors nužudyti, tai nužudykite *jį*.

- Loidai, padaryk tai nedelsdamas!

Loidas aklai paspaudė gaiduką. Nugriaudėjo šūvis. Aidas pašėlusiai blaškėsi nuo sienos prie sienos. Bet kulka tik atsitrenkė į betoną dviem coliais aukščiau dešiniojo Gleno peties, rikošetu atšoko ir atsimušė į dar kažką.

- Ar tu bent ką sugebi atlikti normaliai? - įsiuto Flegas. - Nudėk jį, idiote! Nušauk! Jis gi stovi tiesiai prieš tave!

- Aš bandau...

Gleno šypsena nepasikeitė, nuo nugriaudėjusio šūvio jis tik prisimerkė.

- Kartoju, jeigu tu privalai ką nors nužudyti, tai šauk į jį. Žinai, jis juk visai ir ne žmogus. Kartą vienam iš savo draugų jau papasakojau apie jį, kaip apie paskutinį racionalios minties magą, misteri Henreidai. Ir tai pasirodė netgi teisingiau, nei aš įsivaizdavau. Bet dabar jis netenka savo magijos. Ji slysta iš jo, ir jis tai žino. Jūs irgi tai suprantate. Nušaukite jį tiesiog dabar, ir jūs išgelbėsite mus nuo Dievas žino kokio kraujo praliejimo.

Flego veidas sustingo.

- Loidai, nušauk vieną iš mudviejų, - tarė jis. - Aš ištraukiau tave iš kalėjimo, kai tu mirei iš bado. Jis iš tų vaikinų, su kuriais norėtum atsiskaityti. Mažyčiai žmogeliai, rėžiantys garsias kalbas.

Loidas kreipėsi į Gleną:

- Misteri, jūs manęs nesuklaidinsite. Viskas bus taip, kaip sako Rendelas Flegas.

- Bet jis meluoja. Ir tu tai žinai.

- Tiesos jis man pasakė daugiau, nei kas nors kitas per mano nelaimingą gyvenimą, - atrėžė Loidas ir tris kartus iššovė į Gleną. Šį atmetė atgal kaip skudurinę lėlę, susuko ir apvertė. Prislopintoje lempų šviesoje plūstelėjo kraujas. Glenas atsirėmė į lovą, susvyravo ir nukrito ant grindų. Jam pavyko kilstelėti ant vienos alkūnės.

- Viskas gerai, misteri Henreidai, - sušnabždėjo jis. - Nieko kito jūs ir nežinote.

- *Užčiaupk nasrus, senas išsigimėli!* - užriko Loidas. Jis iššovė dar kartą, ir Gleno kūnas, jau be gyvybės, virptelėjo. Bet Loidas dar kartą į jį iššovė. Jis verkė. Jo piktu, įdegusiu saulėje veidu ritosi ašaros. Jis prisiminė triušį, kurį visiškai pamiršo ir kuris buvo priverstas graužti patsai save. Jis prisiminė Tinginį, žmones baltame "Kontinentalyje" ir Pasipūtėlį Džordžą. Jis prisiminė Fynikso kalėjimą ir žiurkę. Jis prisiminė Traską ir tai, kaip po kurio laiko Trasko koja tapo panaši į apgraužtą vištos koją. Jis vėl paspaudė gaiduką, bet pistoletas tik dusliai trakštelėjo.

- Gerai, - minkštai ištarė Flegas. - Gerai padaryta. Puiku, Loidai.

Loidas išmetė pistoletą ir atšoko nuo Flego.

- Neliesk manęs! - suriko jis. - Aš tai padariau ne dėl tavęs!

- Ne, dėl manęs, - švelniai pasakė Flegas. - Tu gali galvoti kitaip, bet tai buvo būtent taip. - Jis ištiesė ranką ir palietė talismaną, kabantį ant Loido kaklo, paskui sugniaužė akmenį delne, o kai išskėtė pirštus, tai akmuo išnyko. Jo vietoje pasirodė mažytis sidabrinis raktelis.

- Aš tau tai pažadėjau, - pasakė Tamsos žmogus. - Kitame kalėjime. Šis žmogus klydo... aš tęsiu savo pažadus, ar ne, Loidai?

- Taip.

- Kiti sprunka arba rengiasi sprukti. Aš tai žinau. Aš žinau visus vardus. Vitnis... Kenas... Dženė... O taip, aš žinau visus vardus.

- Tai kodėl tu ne...

- Neužkirtau tam kelio? Nežinau. Galbūt geriau leisti jiems išeiti. Bet tu, Loidai! Tu mano geras ir ištikimas tarnas, ar ne?

- Taip, - šnibžtelėjo Loidas savo paskutinį prisipažinimą. - Taip, manau, kad taip.

- Be manęs tu visada būtum likęs mažas žmogelis, netgi jei būtum išgyvenęs tame kalėjime, teisingai?

- Taip.

- Lauderis tai žinojo. Jis žinojo, kad su manimi daug pasieks. Būtent todėl jis ėjo pas mane. Bet jis per daug galvojo... per daug... - netikėtai Flegas pasirodė esąs senas ir sutrikęs. Paskui energingai mostelėjo ranka, ir jo veide vėl nušvito šypsena. - Galbūt, Loidai, viskas *iš tikrųjų* klostosi blogai. Galbūt tai vyksta dėl kažkokių priežasčių, kurių aš negaliu suprasti... Bet senasis burtininkas, Loidai, dar turi keletą triukų. Vieną ar du. O dabar paklausyk manęs. Laiko mes turime mažai, jeigu norime sustabdyti tą... pasitikėjimo krizę. Jeigu ketiname užgniaužti ją vos užgimusią. Rytoj mes pribaigsime Andervudą ir Brentnerį. O dabar atidžiai klausyk manęs...

Loidas atsigulė jau po vidurnakčio, bet iki aušros negalėjo sudėti bluosto. Jis kalbėjosi su Žiurkiumi. Jis kalbėjosi su Polu Berlsonu. Su Bariu Doganu, pritariančiu, kad Tamsos žmogaus pageidavimą galima - o

galbūt ir reikia - įvykdyti iki aušros. Statyba ant vejos prieš Didįjį viešbutį prasidėjo rugsėjo 29-osios dešimtą valandą vakaro, dešimt žmonių dirbo su suvirinimo aparatais, plaktukais, varžtais, plieniniais vamzdžiais. Neilgai trukus vejoje susirinko smalsuolių minia.

- Pasižiūrėk, mama Ange! - šūktelėjo Dinis. - Tai fejerverkas.

- Taip, bet geri maži berniukai jau turi gulėti lovelėje, - Angė Hiršfild paėmė mažylį už rankos, jausdama, kad turi įvykti kažkas siaubinga, galbūt netgi blogiau už patį supergripą.

- Noriu pasižiūrėti į *kibirkštis!* - šniurkščiojo mažylis, bet Angė jį nusivedė.

Džulija Lori priėjo prie Žiurkiaus, vienintelio vyro Las Vege, kurį jinai laikė pernelyg baisiu, kad su juo būtų galima miegoti... nebent blogiausiu atveju. Blyksint suvirinimo aparatui, juoda jo oda švytėjo. Jis buvo apsirengęs tarsi etiopų piratas - plačios šilkinės kelnės, raudona kepurė ir aplink liesą kaklą sidabrinių dolerių vėrinys.

- Kas tai, Žiurkiau? - paklausė ji.

- Žiurkius nežino, brangioji, bet jis kai ką numano. Panašu, kad rytoj bus juodo darbelio, labai juodo. Ar nori permiegoti su Žiurkiu, brangioji?

- Galbūt, - atsakė Džulija, - bet jeigu tik žinai, ką visa tai reiškia.

- Rytoj apie tai sužinos visas Las Vegas, - atsakė Žiurkius. - Eime su manimi, brangioji, ir aš tau atskleisiu devynis tūkstančius Dievo vardų.

Bet dideliam Žiurkiaus nepasitenkinimui Džulija pasišalino.

Iki Loidas pagaliau nuėjo miegoti, darbas buvo atliktas, ir smalsuoliai ėmė skirstytis. Ant žemų sunkvežimių platformų stovėjo du didžiuliai narvai. Iš dešinės ir kairės pusių žiojėjo kvadratinės kiaurymės. Šalia narvų buvo pastatytos keturios mašinos, kiekviena su kilpa. Prie kiekvienos kilpos buvo prijungta didžiulė grandinė. Grandinės rangėsi priešais Didįjį viešbutį žaliuojančia veja, ir kiekviena slėpėsi kvadratinėje narvo kiaurymėje. O kiekvienos grandinės gale matėsi antrankiai.

Rugsėjo 30-ąją, auštant, Laris išgirdo, kaip tolimajame koridoriaus gale atsidarė durys. Greiti žingsniai artėjo. Laris, susidėjęs už galvos rankas, gulėjo ant lovos. Jis nemiegojo visą naktį. Jis

(galvojo? meldėsi?)

Apskritai tai tas pat. Kad ir kaip ten būtų, sena žaizda jame pagaliau užsivėrė, palikusi jį ramybėje. Jis pajuto, kaip du žmonės, kurie jame slypėjo visą gyvenimą, - realusis ir išgalvotas - susiliejo į vieną gyvą būtybę. Jo motinai būtų patikęs toks Laris. Ir Ritai Blekmur. Tai buvo Laris, kuriam Veinas Stakis neturėtų ką aiškinti. Tai buvo Laris, kuris patiktų net tai merginai - "oralinei higienistei".

"Aš mirsiu. Jeigu yra Viešpats Dievas, - o dabar aš tuo įsitikinęs, - vadinasi, tokia Jo valia. Mes mirsim, ir kažkokiu būdu mūsų mirtis visam šitam padarys galą".

Jis numanė, kad Glenas Beitmenas jau nebegyvas. Vakar viename iš koridorių girdėjosi šūviai. Ir, ko gero, šūviai sklido iš ten, kur nuvedė Gleną. Ką gi, jis buvo senas, jį iškankino artritas, bet kad ir ką Flegas šiandien rytą jiems suplanavo, *tai* bus daug blogiau.

Žingsniai nuščiuvo prie jo kameros.

- Kelkis, - išgirdo jis nemalonų balsą. - Žiurkius atėjo pajudinti tavo negyvą subinę.

Laris atsigręžė. Kameros tarpduryje, laikydamas rankoje kardą, stovėjo juodas besišypsantis piratas, jo kaklą juosė sidabrinių dolerių vėrinys. Už jo stovėjo mažytis žmogutis, atrodo, jį vadino Berlsonu.

- Kas atsitiko?

- Brangusis, - kreipėsi piratas, - tai galas. Galas viskam.

- Puiku, - atsakė Laris ir atsistojo.

Berlsonas prakalbo greitai, ir Laris suprato, kad šis bijo.

- Aš noriu tau pasakyti, jog tai ne mano idėja.

- Kaip ir visa kita, kiek aš suprantu, - atrėžė Laris. - Ką nužudė vakar?

- Beitmeną, - nuleisdamas akis, atsiliepė Berlsonas. - Kai bandė pabėgti.

- Kai bandė pabėgti, - sumurmėjo Laris. Jis nusijuokė. Žiurkius, tyčiodamasis iš jo, irgi sukikeno.

Atidaręs kameros duris, Berlsonas įžengė vidun su paruoštais antrankiais. Laris visai nesipriešino; jis tylėdamas ištiesė rankas. Berlsonas jį surakino.

- Kai bandė pabėgti, - vėl pakartojo Laris. - Berlsonai, vieną nuostabią dieną ir tave nužudys, kai bandysi pabėgti, - jo akys įsmigo į piratą. - Ir tu taip pat, Žiurkiau. Nužudytas, kai bandė pasislėpti, - jis vėl nusijuokė, bet dabar Žiurkius jam nepritarė. Jis tylėdamas vėpsojo į Larį, o paskiau užsimojo savo kardu.

- Nuleisk jį, idiote, - įsakė Berlsonas.

Jie ėjo vorele - Berlsonas, Laris ir iš paskos - Žiurkius. Tolimajame sparno kampe prie jų prisijungė dar penki vyrai. Vienas iš jų buvo Ralfas, irgi su antrankiais.

- Ei, Lari, - liūdnai ištarė jis. - Ar tu girdėjai? Ar jie tau pasakė?

- Taip. Aš girdėjau.

- Išsigimėliai. Jiems gi beveik galas, ar ne?

- Taip, žinoma.

- Užsičiaupkit! - užriko vienas iš sargybinių. - Tai jums galas. Palaukite, pamatysite, ką *jis* jums paruošė. Bus tiesiog nuostabu!

- Ne, jums galas, - spyrėsi Ralfas. - Nejaugi jūs nesuprantate? Nejaučiate?

Žiurkius stumtelėjo Ralfą taip, kad šis vos neparvirto.

- Užsičiaupkit! - suriko jis. - Žiurius nenori klausyti šito bepročių kliedesio! Ne-no-ri!

- O kodėl tu taip išblyškai, Žiurkiau? - šypsodamasis pasidomėjo Laris. - Koks tu išblyškęs! Tai tu panašesnis į lavoną, o ne aš.

Žiurkius vėl griebėsi kardo, bet tai nebuvo grąsinimo mostas. Jis atrodė išsigandęs kaip ir kiti. Visi juto jų link artėjančią didžiulę nežinomą jėgą.

Saulės nutviekstame apygardos kalėjimo kieme stovėjo furgonas su užrašu: "LAS VEGO APYGARDOS KALĖJIMAS". Larį ir Ralfą įstūmė vidun. Trinktelėjo durys, užsivedė variklis, ir mašina pajudėjo. Jie sėdėjo ant tvirtų medinių suolų, surakintas rankas laikydami tarp kelių.

Ralfas tyliai ištarė:

- Aš girdėjau, kaip vienas iš jų kalbėjo, neva susirinko visi Las Vego gyventojai. Ar manai, Lari, kad jie mus nukryžiuos?

- Panašu į tai, - Laris pasižiūrėjo į Ralfą: stambus, stiprus vyras, nepakeičiama skrybėlė visiškai suglamžyta, bet plunksnelė styrojo kaip ir anksčiau. - Ar tu bijai, Ralfai?

- Taip, bijau, - sušnabždėjo Ralfas. - Aš kaip vaikas, kai kalbama apie skausmą. Aš bijau net švirkšto. Visuomet, jeigu galėjau, surasdavau priežasčių, kad išvengčiau skiepijimo. O tu?

- Siaubinga. Ar tu gali atsisėsti šalia manęs?

Ralfas atsistojo žvangindamas antrankių grandinėle ir atsisėdo šalia Lario. Kelias akimirkas jie tylėjo, o paskui Ralfas pasakė:

- Taip, na ir įstrigome gi mes.

- Ir nesakyk.

- Norėčiau žinoti, kas mūsų laukia. Kol kas, aš manau, jie rengiasi mus panaudoti kažkokiame šou. Kad visi matytų, koks jis stiprus ir galingas. Nejaugi mes sukorėme visą tą kelią tik tam?

- Nežinau.

Furgonas riedėjo toliau, o du belaisviai, suspaudę rankas, tyliai sėdėjo ant suolo. Laris bijojo, bet už tos baimės slypėjo daug gilesnis ramybės ir pasitikėjimo jausmas. Ir šis jausmas rengėsi išryškėti.

- Aš neišsigąsiu velnio, - sumurmėjo jis. Bet jis *bijojo.* Laris užsimerkė ir pagalvojo apie Lusę. Prisiminė motiną. Atsitiktinės, netvarkingos mintys. Prisiminė, kaip jis šaltais rytais keldavosi į mokyklą. Tą laiką, kai jis atsiribojo nuo bažnyčios. Kaip jis rado gatvėje erotinį žurnalą ir kartu su Rudžiu jį vartė, tuomet jie turėjo po devynerius metus. Kaip jiedu su Ivona Veterlen žiūrėjo teleserialus ir savo pirmąjį rudenį Los Andžele. Jis nenorėjo mirti, jis bijojo mirties, bet jis ją sutiks kaip įmanoma tvirčiau. Galų gale tai buvo ne jo pasirinkimas, ir pastaruoju metu jis priėjo išvados, esą mirtis - tik sustojimas, laukiamasis kambarys, kuriame lauki prieš pratęsdamas žaidimą. Jis sėdėjo ramiai, bandydamas save paruošti.

Furgonas sustojo, atsidarė durys. Vidun įspindo ryški saulės šviesa, privertusi Larį su Ralfu prisimerkti. Žiurkius ir Berlsonas sulipo į furgoną. Kartu su saulės šviesa vidun įsiveržė garsas - žemas, prislopintas gaus-

mas. Ralfas, palenkęs į šoną galvą, įsiklausė. Bet Laris žinojo, koks tai garsas.

1986-aisiais jis kartu su "Nudriskėliais" turėjo pasirodyti dideliame stadione - jie pradėjo programą prieš Van Haleno koncertą. Ir prieš pat pasirodymą girdėjo lygiai tokį patį gausmą. Todėl išlipdamas iš furgono Laris žinojo, ko tikėtis, ir jo veidas nepasikeitė, nors už savo nugaros išgirdo nuostabos aiktelėjimą, ištrūkusį iš Ralfo krūtinės.

Jie stovėjo ant vejos priešais didžiulį viešbutį-kazino. Prie įėjimo iš šonų stiebėsi dvi paauksuotos piramidės. Šalia kiekvienos riogsojo po plieninį narvą.

Aplinkui susirinko minia žmonių. Jie grūdosi prie vejos, spietėsi aikštelėje prieš kazino, stovėjo ant laiptų, vedančių į viešbučio vestibiulį, jie užplūdo artimiausias gatves. Kai kurie jaunuoliai užsikėlė savo drauges sau ant pečių, kad šios galėtų geriau matyti įvyksiantį reginį. Tylų gausmą skleidė susibūrusi, reginių ištroškusi minia.

Laris apmetė akimis susirinkusius, ir kiekvienas, su kurio žvilgsniu jis susitikdavo, nuleisdavo akis. Kiekvienas veidas atrodė blyškus, abejingas, pažymėtas mirties atspaudu, ir jų savininkai, atrodė, tai žinojo. Ir visgi jie buvo čia.

Larį su Ralfu privedė prie narvų, ir staiga Laris pastebėjo mašinas su grandinėmis ir kabliais. Bet būtent Ralfas suprato, kas jų laukia. Galų gale kaip tik jis visą gyvenimą turėjo reikalų su technika.

- Lari, - sausai pasakė jis. - Jie rengiasi suplėšyti mus į gabalėlius!

- Nagi, eik! - kvėpuodamas česnaku tiesiai Lariui į veidą, riktelėjo Žiurkius. - Eik, niekše! Tu ir tavo bičiulis neblogai praleisite laiką!

Laris pakilo ant platformos.

- Atiduokite man savo marškinius.

Laris nusivilko marškinius, ir vėsus, švelnus ryto vėjelis pūstelėjo į jo nuogą krūtinę. Ralfas irgi nusirengė. Minia nuvilnijo kuždesys ir nutilo. Po ilgos kelionės abu buvo sulysę, kiekvienas šonkaulis išsiskyrė po juos aptempusia oda.

- Įeik į narvą, lavone.

Laris įėjo.

Dabar įsakinėjo Baris Doganas. Jis vaikščiojo iš vietos į vietą, tikrindamas, ar viskas tvarkinga, jo veide įsirėžė pasišlykštėjimo išraiška.

Keturi vairuotojai sėdo į automobilių kabinas ir užvedė variklius. Akimirką Ralfas sustingęs stovėjo, paskiau paėmė vienus antrankius, pritvirtintus prie jo narvo grandinių, ir švystelėjo juos pro kvadratinę kiaurymę. Antrankiai žvangtelėjo Polui Berlsonui ant galvos, ir minioje nuvilnijo nervingas juokas.

Doganas pagrasė:

- Bičiuli, nereikia to daryti. Kitaip mano vaikinams teks tave sutramdyti.

- Tegul jie atlieka savo darbą, - pasakė Laris Ralfui. - Ei, Bari, ar tave to išmokė Santa Monikos policijoje?

Vėl minios juokas.

- Policijos žiaurumas! - šūktelėjo minioje kažkieno nerami dvasia. Doganas plykstelėjo, bet nieko neatsakė. Jis pastūmė grandinę toliau į Lario narvą, ir Laris nusispjovė ant grandinės, stebėdamasis, kad jis dar turi seilių. Iš minios pasigirdo negarsūs pritarimai, ir Laris pamanė: *"Galbūt čia tai ir yra, galbūt jie sukils..."*

Bet jo širdis tuo netikėjo. Žmonių veidai aplinkui atrodė pernelyg išblyškę, pernelyg užsidarę. Jų pasipiktinimas buvo beprasmis. Jis panėšėjo į mokyklinio amžiaus vaikų pasipiktinimą, nedaugiau. Tai buvo abejojimas - Laris jį jautė - ir pasmerkimas. Bet Flegas iškreipė net tai. Šie žmonės iš šio išmirusio pasaulio spruks nakties tyloje. Ir Klajojantis Dabita leis jiems išeiti, žinodamas, kad jam reikalingi tik stiprūs, ištvermingi tarnai, tokie kaip Doganas ir Berlsonas. Tie perbėgėliai vėliau galbūt susirinks draugėn ir mėgins atsilyginti už savo nenusisekusius likimus. Bet čia neįsižiebs atviras sukilimas.

Doganas, Žiurkius ir trečiasis, Lariui nepažįstamas, vyras priėjo prie jo narvo. Žiurkius laikė prie grandinės pritvirtintus antrankius.

- Ištiesk rankas, - įsakė Doganas.

- Bari, nejaugi įstatymas ir įsakymai ne aukščiau visko?

- Ištiesk rankas, velniai griebtų!

- Doganai, o tu prastai atrodai, - kaip tavo širdis?

- Bičiuli, kartoju paskutinį kartą. Ištiesk rankas į šitas kiaurymes!

Laris pakluso. Antrankiai užsirakino. Doganas ir kiti išėjo, narvo duris uždarė. Laris pasižiūrėjo dešinėn ir pamatė Ralfą, kuris stovėjo savo narve nuleidęs galvą. Jo riešai irgi buvo sukaustyti antrankiais.

- Žmonės, jūs žinote, kad tai neteisinga! - šūktelėjo Laris. Jo balsas, ištreniruotas dainavimo, skambėjo stebėtinai stipriai. - Aš nesitikiu, kad jūs šią savivalę nutrauksite, bet tikiuosi, kad jūs ją prisiminsite! Mus pasiuntė į mirtį, nes Rendelas Flegas mūsų bijo! Jis bijo mūsų ir tų žmonių, kurių vardu mes čia atėjome! - žmonės minioje, kažką murmėdami, susijaudino. - Nepamirškite, *kaip* mes numirėme! Ir atminkite, kad po mūsų mirti štai taip, pažemintam, narve, kaip žvėriui, gali ateiti ir jūsų eilė!

Ir vėl tas murmėjimas, augantis, piktas... ir tyla.

- Lari! - šūktelėjo Ralfas.

Didžiojo viešbučio laiptais leidosi Flegas, už jo lipo Loidas Henreidas. Flegas mūvėjo džinsais ir vilkėjo languotais marškiniais, džinsine striuke bei avėjo batais numintais kulnais. Akimoju stojusioje tyloje tų žengiančių cementiniais laiptais kulnų kaukšėjimas liko vienintelis garsas... nesavalaikis garsas.

Tamsos žmogus šypsojosi.

Laris žvelgė į jį iš viršaus į apačią. Flegas prisiartino prie aikštelės tarp dviejų narvų ir užvertė galvą į viršų. Jo šypsena atrodė niūri. Jis stengėsi valdytis, ir netikėtai Laris suprato, kad tai takoskyros momentas, lemtinga jo gyvenimo akimirka.

Flegas nuo jų nusigręžė ir atsistojo veidu į žiūrovus. Jis permetė akimis minią, bet niekas į jo akis nežiūrėjo.

- Loidai, - ramiai pašaukė jis, ir Loidas, išblyškęs ir išsigandęs kaip ligonis, ištiesė jam suvyniotą tarsi senovinis papirusas lapą.

Tamsos žmogus išvyniojo ritinėlį, pakėlė aukštyn ir ėmė skaityti. Jo balsas buvo gilus ir skambus, patenkintas savimi jis aidėjo tyloje kaip sidabrinis varpelis.

- Tai įsakymo projektas, po kuriuo aš, Rendelas Flegas, tūkstantis devyni šimtai devyniasdešimtaisiais, dabar žinomais kaip Pirmaisiais metais po epidemijos, rugsėjo trisdešimtąją pasirašau.

- Tavo vardas ne Flegas! - šūktelėjo Ralfas. Minioje šokas ir šnaresys. - Kodėl tu jiems nepasakai savo tikrojo vardo?

Flegas nesureagavo.

- Tuo paskelbiu, kad šie žmonės, Lorencas Andervudas ir Ralfas Brentneris, yra šnipai ir atvyko čia, į Las Vegą, ne su gerais ketinimais, atvyko slapčia, dangstydamiesi tamsa...

- Nuostabu, - pasakė Laris, - bet mes atvykome čia 70-uoju plentu, ir tuo metu labai ryškiai švietė saulė, - Laris beveik šaukė. - *Jie sučiupo mus viduryje dienos ant kelio, tad koks čia atvykimas slapčia, dangstantis tamsa?*

Flegas ramiai laukė tirados pabaigos, tarsi jautė, kad Laris su Ralfu save gindami, turi teisę pasakyti žodį... bet vargu ar tai ką nors pakeis.

Jis tęsė:

- Pareiškiu, kad pasiuntusieji šiuos žmones yra atsakingi už Indian Springse susprogdintus malūnsparnius, taip pat kalti dėl Karlo Ho, Bilo Džeimisono ir Klifo Bensono mirties. Jie kaltinami žmogžudyste.

Laris žvilgsniu susitiko su pirmoje eilėje stovinčiu žmogumi. Laris jo nepažinojo, bet tai buvo Stenas Beilis, Indian Springso koordinatorius. Vyras aiškiai buvo priblokštas, jis sumurmėjo kažką panašaus į *"Šiukšlius"*.

- Žinokite, šie žmonės pasiuntė pas mus ir kitus šnipus, kurie buvo nužudyti. Tuo nusprendžiama, kad šie vyrai turi būti nubausti tinkamu būdu. Juos suplėšys į dalis. Kiekvieno iš jūsų pareiga - būti šios bausmės liudininku, kad galėtumėte tai prisiminti ir apie šiandienos reginį papasakoti kitiems.

Flegas nusišypsojo, bet jo šypsenoje šilumos ir žmogiškumo buvo ne daugiau nei ryklio nasruose.

- Atėjusieji su vaikais gali nedalyvauti, - Flegas atsigręžė į užvestas mašinas, kurios siuntė į rytinį dangų kamuolius išmetamųjų dujų. O tuo metu pirmose eilėse kilo sambrūzdis. Kažkoks vyras veržėsi į priekį. Iš pažiūros stambuolis, jis buvo išbalęs kaip ir jo virėjiška kepurė. Tamsos žmogus kišo ritinėlį Loidui, ir kai Vitnis Hoganas išėjo į aikštelę, Loidas atitraukė rankas atgal.

- *Ei, žmonės!* - šūktelėjo Hoganas.

Minia suglumusi ėmė kuždėtis. Vitnį krėtė drebulys, tarsi jį būtų užvaldęs švento Vito šokis. Jo galva trūktelėjo Tamsos žmogaus pusėn, o paskui atgal. Flegas nuožmiai šypsodamasis stebėjo Vitnį. Doganas žingtelėjo virėjo link, bet Flegas žvilgsniu jį sustabdė.

- *Viskas yra ne taip!* - sušuko Vitnis. - *Ir visi jūs tai žinote!*

Virš minios pakibo mirtina tyla. Tikriausiai visi susirinkusieji pavirto antkapiais.

Vitnio gerklė konvulsiškai susitraukė. Jis karštligiškai nurijo seiles.

- Kažkada visi mes buvome amerikiečiai! - pagaliau Vitnis atgavo balsą. - Bet amerikiečiai taip nesielgia. Aš niekada nebuvau reikšmingas žmogus, aš paprastas virėjas, bet toks elgesys amerikiečiui nedera. Kaip jūs galite klausytis to įsiutusio žudiko su išklypusiais batais...

Per minią nuvilnijo siaubo atodūsis. Laris ir Ralfas nustebę susižvalgė.

- Štai kas jis toks! - rėžė Vitnis. Jo veidu tarsi ašaros sruvo prakaitas. - Vadinasi, jūs norite pamatyti, kaip šiuodu žmones suplėšys į gabalus tiesiog jūsų akivaizdoje? Jūs manote, kad būtent taip reikia pradėti naująjį gyvenimą? Jūs įsivaizduojate, kad tokį žvėriškumą galima kaip nors pateisinti? Žinokite, *kad visą likusį gyvenimą naktimis jus kankins košmarai!*

Minia ėmė pritariamai murmėti.

- Mes turime šią egzekuciją sustabdyti, - pasakė Vitnis. - Ar jūs tai žinote? Mums reikia laiko viską apgalvoti, kad... kad...

- Vitni! - šio balso, lygaus kaip šilkas, ne ką garsesnio už šnabždesį, pakako, kad prarandantis jėgas virėjas nutiltų. Vitnis atsigręžė į Flegą. Prakaitas jo veidu dabar plūdo upeliais.

- Vitni, tau geriau patylėti, - Flego balsas skambėjo ramiai, bet jį girdėjo visi. - Aš leisiu tau išeiti... kam tu man reikalingas?

Vitnio lūpos sujudėjo, bet iš jų neišsprūdo joks garsas.

- Vitni, prieik.

- Ne, - burbtelėjo šis, bet niekas, išskyrus Loidą, Ralfą, Larį ir galbūt Barį Doganą, jo neišgirdo. Vitnio kojos judėjo, tarsi nepritartų tam, ką tarė jo lūpos. Jo juodi batai šnarėjo žole, jis artėjo prie Flego tarsi vaiduoklis.

Dabar minia buvo panaši į masę atvirų burnų ir išplėstų akių.

- Aš žinau tavo planus, - pasakė Tamsos žmogus. - Aš žinau viską, ką jūs ketinate daryti, net anksčiau už jus pačius. Ir aš būčiau leidęs tau išeiti, kol nebūčiau sumanęs susigrąžinti atgalios. Po metų, galbūt ir po dešimties metų. Bet dabar, Vitni, visa tai liko praeityje. Patikėk manimi.

Vitnis vėl atgavo balsą, jo žodžiai pavirto į virpantį šauksmą:

- *Tu visiškai ne žmogus! Tu... tu velnias!*

Flegas ištiesė kairės rankos rodomąjį pirštą taip, jog šis beveik lietė Vitnio Hogano smakrą.

- Taip, tu teisus, - tai buvo pasakyta taip tyliai, kad Flego balsą išgirdo tik Loidas ir Laris Andervudas. - Būtent taip ir yra.

Nuo Flego piršto atsiskyrė mėlynas ugninis rutulys, ne didesnis už stalo teniso kamuoliuką, kurį kažkada be perstojo svaidė Leo.

Virš stebinčių šią sceną plūstelėjo rudeninio vėjo šuoras.

Vitnis šūktelėjo - bet nepajudėjo. Rutulys švytėjo jo pasmakrėje. Netikėtai pasklido šleikštus svylančio kūno kvapas. Rutulys persirito per burną, užvirindamas lūpas ir anapus iššokusių Vitnio akių užsklęsdamas riksmą. Jis prašliaužė jo skruostu, po savęs palikdamas apanglėjusį pėdsaką. Užmerkė jo akis.

Rutulys sustingo ant kaktos, ir staiga Laris išgirdo Ralfo balsą, kartojantį vis tą pačią frazę, ir Laris prisijungė prie Ralfo, paversdamas frazę litanija:

- Aš nebijau velnio... Aš nebijau velnio... Aš nebijau velnio...

Ugninis rutulys, skleisdamas svylančių plaukų kvapą, pakilo virš Vitnio kaktos. Jis nuriedėjo galva, palikdamas paskui save pliką juostą. Vitnis susvyravo, o paskui krito veidu į žemę.

Minia iškvėpė: *"A-a-a-ch-ch-ch"*. Būtent toks garsas girdėjosi Liepos ketvirtąją, kai fejerverkas būdavo ypač gražus. Mėlynos ugnies rutulys didėdamas pakibo ore, neprisimerkęs dabar negalėjai į jį žiūrėti. Tamsos žmogus mostelėjo į jį, ir rutulys pajudėjo minios link. Stovintieji pirmose eilėse - išblyškusi kaip pati mirtis Dženė Engstrom irgi buvo jų tarpe - atsitraukė atgal.

Griausmingu balsu Flegas sušuko:

- *Ar dar yra nepritariančių mano nuosprendžiui? Jeigu taip, tai tegul toks žmogus išeina į priekį!*

Atsakymas buvo tyla.

Flegas, atrodė, liko patenkintas.

- Tuomet pradėkite.

Netikėtai žmonės ėmė gręžiotis į kitą pusę. Minia nusirito nuostabos šurmulys, pereinantis į murmėjimą. Priblokštas Flegas sustingo. Stovėję paskutinėse eilėse ėmė kažką šūkčioti, bet kol kas nebuvo įmanoma suprasti, ką būtent. Sutrikęs ugninis rutulys ėmė suktis vietoje.

Laris išgirdo elektrinio variklio ūžimą. Ir vėl nuaidėjo tas keistas vardas, perduodamas iš lūpų į lūpas: "Šiukšlius... Šiukšlius..."

Tarsi atsakymas į Tamsos žmogaus permainą, pro minią kažkas judėjo.

Flegas pajuto, kaip į jo širdį prasiskverbė siaubas. Tai buvo netikėtumo ir nežinomybės baimė. Jis numatė viską, netgi spontanišką Vitnio kalbą. Jis numatė viską, bet ne tai. Minia - *jo* minia - traukdamasi atgal, skyrėsi. Pasigirdo šūksmas, aukštas, garsus, stingdantis kraują. Kažkas ėmė bėgti. Paskui dar kažkas. Ir po to visi, ir taip siaubingai iškamuoti, puolė kas sau.

- *Stovėt!* - riktelėjo Flegas, bet perniek. Minia pavirto stipriu vėjo gūsiu, ir net Tamsos žmogus negalėjo sustabdyti vėjo. Jame kilo siaubingas nevaldomas įniršis, kuris jungėsi su baime, sukurdamas kažkokį naują

skrajų junginį. Vėl viskas susiklostė ne taip. Paskutinę minutę viskas buvo sugadinta, kaip anksčiau jam sugadino triumfą senasis juristas iš Oregono ir ta moteris, lango stiklu persipjovusi sau gerklę... Nadina... žemyn sklendžianti Nadina...

Žmonės išsibėgiojo į visas puses, kuo toliau nuo Didžiojo viešbučio žaliuojančios vejos, ir pasklido po gatves. Anksčiau nei Flegą, jie pamatė paskutinį svečią, atvykusį čia tarsi niūrų vaiduoklį iš siaubo filmų. Galbūt jie išvydo įraudusį paskutinio atpildo atspindį jame, bet jie išties pamatė, ką su savimi atsivežė sugrįžęs bėglys.

Kai minia praretėjo, Rendelas Flegas tai irgi pamatė, kaip ir Laris, Ralfas bei suakmenėjęs Loidas Henreidas, vis dar spaudžiantis rankoje suglamžytą ritinėlį.

Tai buvo Donaldas Mervinas Elbertas, dabar pažįstamas kaip Šiukšlius, dabar ir per amžių amžius, amen.

Jis sėdėjo už ilgo purvino elektrinio krautuvo vairo. Galingas akumuliatorius beveik nusilpo. Elektrokaras ūžė, gaūdė, trūkčiojo. Šiukšlius strykčiojo ant sėdynės tarsi pasiutusi marionetė.

Jis sirgo paskutine spindulinės ligos stadija. Plaukai nuslinko. Rankos, boluojančios pro palaidinės draiskalus, buvo nusėtos pūliuojančiomis žaizdomis. Veidas atrodė kaip ištisa kruvina žaizda, kurioje blausiai mirksėjo vienintelė, kažkada buvusi žydra, akis, dar rodanti sąmonės požymius. Dantys iškrito. Nagai nuslinko. Vokai trūkčiojo. Jis buvo panašus į išeivį iš ano pasaulio, kuris išvairavo elektrokarą iš tamsių, svilinančių požeminio pragaro nasrų.

Flegas sustingęs stebėjo, kaip jis artėja. Jo šypsena dingo. Ir raudonis. Jo veidas netikėtai pavirto negyvu langu su nebyliu stiklu.

Iš liesos Šiukšliaus krūtinės pasigirdo nuo ekstazės skambantis balsas:

- Aš tai atvežiau... Aš tau atvežiau ugnies... prašau... atleisk...

Būtent Loidas atsikvošėjo pirmasis. Jis žengė žingsnį į priekį, paskui dar vieną.

- Šiukšliau... vaikeli... - Loido balsas buvo visiškai užkimęs.

Vienintelė nelaimingojo akis, ieškodama Loido, liguistai virptelėjo.

- Loidai? Ar tai tu?

- Aš, Šiukšliau, - Loidą krėtė drebulys lygiai taip pat, kaip anksčiau krėtė Vitnį. - Ei, ką tu ten turi? Tai...

- Ji Pati Didžiausia, - džiaugsmingai pranešė Šiukšlius. - Tai atominė bomba. Didelė atominė bomba, didelė ugnis, *mano gyvenimas priklauso tau!*

- Paslėpk tai, Šiukšliau, - sušnabždėjo Loidas. - Tai pavojinga... tai karšta. Paslėpk.

- Loidai, priversk jį tuo atsikratyti, - sušnypštė Tamsos žmogus, kuris dabar pavirto į Blyškųjį žmogų. - Priversk jį nuvežti ją ten, iš kur paėmė. Priversk...

Vienintelėje Šiukšliaus akyje atsispindėjo nuostaba ir sutrikimas.

- *Kur jis?* - paklausė Šiukšlius, o paskui jo balsas peraugo į priešmirtinį kauksmą. - *Kur jis? Jis dingo? Kur jis? Ką jūs jam padarėte?*

Loidas pamėgino paskutinį kartą:

- Šiukšliau, tu turi atsikratyti to daikto. Tu...

Ir netikėtai suriko Ralfas:

- *Lari! Lari! Dievo ranka! Viešpaties dešinioji!* - Ralfo veide atsispindėjo beprotiškas džiaugsmas. Akys švytėjo. Jis rodė į dangų.

Laris pažvelgė į viršų. Jis išvydo didžiulį rutulį, kurį Flegas išskėlė iš piršto. Šis labai išaugo. Jis pakilo danguje, lėtai judėdamas Šiukšliaus link, į visas puses kibirkščiuodamas. Oras buvo toks įelektrintas, kad ant Lario kūno pasišiaušė plaukai.

Ir tas daiktas danguje buvo tikrai panašus į ranką.

- *Ne-e-e!* - užkaukė Tamsos žmogus.

Laris pažvelgė į jį... bet Flego nebebuvo. Jis pajuto kažką didelį ir siaubingą, esantį *priešais* tą vietą, kurioje ką tik stovėjo Flegas. Kažką šliaužiantį, kuprotą, beveik beformį - kažką geltonomis akimis besiskverbiantį pro tamsaus nušiurusio katino vyzdžius.

O paskui tai dingo.

Laris pamatė Flego drabužius - jo striukę, džinsus, batus - kurie stovėjo statūs, bet juose nieko nebuvo. Kažkokią sekundės dalį jie išsaugojo ką tik juose buvusio kūno formą. O paskiau susmuko ant žemės.

Kibirkščiuojantis mėlynas ugninis rutulys nuplaukė geltono Šiukšliaus elektrokaro link. Vis giliau ir giliau besismelkiant į jį spindulinei ligai, šis neteko plaukų, jis vėmė krauju, iškrito dantys, bet visgi jis neišdavė savo pasiryžimo atgabenti Tamsos žmogui savo didžiausią dovaną... Galima pasakyti, kad jo ryžtas niekuomet nebuvo išblėsęs.

Mėlynasis rutulys pakibo virš elektrokaro, ieškodamas jo krovinio, ir pagaliau nusileido.

- *O velniai griebtų, mes žuvę!* - apkabinęs rankomis galvą, šūktelėjo Loidas Henreidas, ir parpuolė ant kelių.

"O Dieve, dėkoju Tau! - pamanė Laris. - *Man nebaisus pats velnias, man ne..."*

Nebyli balta šviesa užpildė pasaulį.

Teisiuosius ir neteisiuosius - visus prarijo toji šventa ugnis.

74 skyrius

Stju pakirdo iš neramaus naktinio miego auštant, drebėdamas iš šalčio, nors prie jo ir glaudėsi Kodžakas. Ryto dangus švytėjo šalta mėlyne, bet Stju ne vien drebėjo - jis visas degė. Jam pakilo temperatūra.

- Susirgau, - sumurmėjo jis, ir Kodžakas pasižiūrėjo į jį. Šuo suvizgino uodegą ir nuskuodė griovos dugnu. Jis atnešė medžio nuolaužą ir padėjo ją prie Stiuarto kojų.

- Aš pasakiau "susirgau", o ne "rąstas", bet manau, kad ir tai tiks, - pasakė Stju šuniui, ir pagal jo komandą Kodžakas atitempė dar šakų. Netrukus jau galėjo įkurti laužą. Net nuo laužo kaitros Stju niekaip nevaliojo sušilti, nors jo veidu sroveno prakaitas. Likimo ironija - jis susirgo gripu arba kažkuo panašiu. Peršalo antrą dieną po to, kai Glenas, Laris ir Ralfas paliko jį vieną. Dar dvi dienas gripas, regis, abejojo - verta ar neverta paimti jį savo nelaisvėn? Matyt, Stju buvo to vertas. Jis jautėsi vis blogiau. O tą rytą jo savijauta apskritai buvo siaubinga.

Tarp visokių niekniekių striukės kišenėje Stju rado pieštuko nuolaužą, užrašų knygelę (visi organizaciniai Laisvosios Zonos klausimai, kažkada buvę gyvybiškai svarbūs, dabar atrodė kaip visiška nesąmonė) ir ryšulėlį raktų. Jis ilgai apžiūrinėjo raktus, paskutines kelias dienas nuolat prie jų sugrįždamas, kaskart stebėdamasis, kokį skausmingai gilų jie kelia ilgesį. Šis raktas buvo nuo jo buto. O štai anas - nuo jo spintelės rūbinėje. Dar kitas - nuo mašinos, aprūdijusio 1977 metų laidos "Dodžo", - jo manymu, mašina iki šiol stovėjo už jo daugiabučio namo Tompsono gatvėje 31, Arnete.

Ryšulėlyje buvo ir jo kortelė su įrašu: "STJU REDMENAS, TOMPSONO GATVĖ 31 - TEL. (713) 555-6283". Jis nuėmė raktus nuo grandies, susimąstęs pavartė juos delne, o paskui švystelėjo šalin. Viskas, kas liko iš žmogaus, kuriuo jis kažkada buvo, žvangtelėjo į akmenis ir nukrito ant daubos dugno, - čia, kaip tikėjosi Stju, raktai liks iki amžių pabaigos. Iš užrašų knygelės jis išplėšė švarų lapą.

"Brangi Frane", - parašė jis viršuje.

Jis papasakojo jai viską, kas jam atsitiko nuo tos valandėlės, kai jis susilaužė koją. Jis vylėsi vėl ją išvysti, bet dabar abejojo, ar tai įmanoma. Vienintelis dalykas, kurio jis gali tikėtis - jog Kodžakas suras kelią į Laisvąją Zoną. Jis nusibraukė išorine delno puse ašaras ir parašė, kad ją myli. *"Manau, jog tu paliūdėsi ir gyvensi toliau,* - rašė jis. - *Tu ir kūdikis privalote gyventi toliau. Dabar tai svarbiausia"*. Jis atsiduso, sulankstė raštelį ir prisegė prie Kodžako antkaklio.

- Geras šuo, - pasakė jis, kai viskas buvo atlikta. - Ar nori pabėgioti? Surasti triušį ar dar ką nors?

Kodžakas užsiropštė šlaitu, kuriame Stju susilaužė koją, ir dingo. Stju jo išėjimą stebėjo pramaišiui su kartėliu ir pasitenkinimu, paskui paėmė konservų skardinę, kurią jam iš savo ekspedicijos vietoje šakos atnešė Kodžakas. Jis pripildė skardinę purvino vandens. Vanduo skaidrėjo, purvas leidosi į dugną. Žinoma, tai nebuvo malonus gėrimas, bet, kaip sakė jo amžiną atilsį motušė, geriau tai, nei visai nieko. Jis gėrė lėtai, pamažėle malšindamas troškulį. Ryjant skaudėjo.

- Gyvenimas, be abejo, - tikra kalė, - sumurmėjo Stju, o paskiau pasijuokė iš savęs. Jis palietė patinusias glandas. Po to, ištiesęs kojas, vėl atsigulė ir užsnūdo.

Po valandos jis prabudo nuo smūgio ir apimtas mieguistos panikos įsikibo rankomis į smėlingą dirvą. Ar jam sapnavosi košmaras? Jeigu taip, vadinasi, košmaras tęsiasi. Žemė po jo rankomis lėtai judėjo.

"Žemės drebėjimas? Ar čia būna žemės drebėjimų?"

Sekundei jam pasirodė, jog tai tikriausiai kliedesys, kad miegant jam vėl pakilo temperatūra. Bet, apžvelgęs griovą, jis pamatė, kaip nuo šlaitų nedideliais upeliais srovena žemė. Prieš jo nustebusias akis šokčiodami praskriejo žvyro akmenėliai. O vėliau pasigirdo silpnas, tolimas, duslus dundesys - atrodė, jis skverbėsi į jo ausis. Gi po sekundės Stju godžiai gaudė burna orą, tarsi staiga iš daubos būtų išstumtas visas oras.

Kažkur viršuje pasigirdo gailus inkštimas. Ant vakarinio šlaito skardžio, pabrukęs uodegą, stovėjo Kodžakas. Jis žiūrėjo į vakarus, Nevados kryptimi.

- Kodžakai! - apimtas panikos, sušuko Stju. Šis dundesys jį išgąsdino, - tarsi pats Viešpats Dievas kažkur netoliese savo pėdomis palietė tuščią žemę.

Kodžakas pakniopstomis nusileido šlaitu ir inkšdamas prisiglaudė prie Stju. Paglostęs šunį, patyrė, kaip šis dreba. Jam būtina pamatyti, *būtina.* Netikėtai jis pajuto: tai, kas turėjo atsitikti, *vyksta.* Tiesiog dabar.

- Berniuk, aš pakilsiu į viršų, - sumurmėjo Stju.

Jis prišliaužė prie rytinio šlaito. Šis nuolydis atrodė truputį statesnis, bet buvo daugiau kur užsikabinti rankomis. Paskutines tris dienas Stju galvojo, kad jam galbūt pavyks pakilti viršun, bet jis nematė jokios prasmės eikvoti paskutines jėgas. Griovos dugne jis galėjo pasislėpti nuo smelkiančio vėjo, be to, čia buvo vandens. Bet dabar jis privalėjo išlipti. Jis turi pamatyti. Vilkdamas paskui save it lazdą sutrupintą koją, Stju pasikėlė ant rankų ir pažvelgė viršun. Griovos kraštai jam pasirodė tolimi, beveik nepasiekiami.

- Neįstengsiu, berniuk, - pasiskundė jis Kodžakui, bet vis tiek pamėgino dar kartą.

Į daubą nugarmėjo visa krūva žvyro - turbūt... žemės drebėjimas. Arba kad ir kas ten būtų. Stju prišliaužė prie tos krūvos ir remdamasis rankomis bei kairiuoju keliu ėmė lėtai stumtis į viršų. Jis pakilo dvylika jardų, paskui šešis jardus nuslydo žemyn, kol pagaliau įsikibo į akmenį ir sustabdė slydimą.

- Ne, aš jokiu būdu nesusidorosiu, - iškvėpė jis.

Po dešimties minučių jis vėl ėmė keberiotis viršun ir įveikė dar dešimt jardų. Atokvėpis. Vėl kilimas. Stju nusigavo iki vietos, kur nebuvo jokių išsikišimų, ir turėjo pasistūmėti kairėn, kol surado atramą. Kodžakas lydėjo jį, be abejonės, stebėdamasis, ką daro tas beprotis, metęs vandenį ir šiltą laužą.

"Šilta. Pernelyg šilta".

Tikriausiai vėl pakilo temperatūra, tačiau jis bent jau liovėsi drebėjęs. Jo rankomis ir veidu tekėjo prakaitas. Į akis lindo riebaluoti ir purvini plaukai.

"Viešpatie! Aš gi visas degu! Tikriausiai trisdešimt aštuoni ar trisdešimt devyni..."

Stju žvilgtelėjo į Kodžaką. Idant suvoktų, kas vyksta, jam prireikė beveik minutės. Šuo sunkiai ir dažnai dvėsavo. Tai nebuvo šiaip sau aukšta kūno temperatūra arba *tik* kūno temperatūra, nes Kodžakui irgi buvo karšta.

Virš galvos praskriejo nerimastingai klykiančių ir besiblaškančių paukščių būrys.

"Jie irgi tai jaučia. Kad ir kas ten būtų, bet paukščiai irgi tai junta".

Jis vėl ėmė ropštis aukštyn, baimė netikėtai jam suteikė jėgų. Praėjo valanda, dvi. Stju kovojo už kiekvieną pėdą, už kiekvieną colį. Pirmą valandą dienos iki viršūnės beliko šešios pėdos. Jis netgi matė viršuje pakibusio asfalto kraštą. Tik šešios pėdos, bet šlaitas čia buvo per daug lygus. Stju pamėgino šliaužti viršun rangydamasis kaip gyvatė, bet po juo ėmė slysti skalda, ir dabar Stju bijojo, kad vos pajudėjęs vėl nusivers žemyn, podraug susilaužydamas ir antrąją koją.

- Užstrigau, - sumurmėjo jis. - Na ir reikalai. Kas bus dabar?

Dabar tasai "kas" buvo visiškai akivaizdus. Žemė po juo slydo netgi nejudant. Stju čiūžtelėjo per colį žemyn ir ieškodamas rankoms atramos pasidavė į šoną. Labai skaudėjo lūžusią koją, o jis pamiršo apačioje Gleno tabletes.

Pašliuožė žemyn dar porą colių. Po to penkis. Jo kairioji koja dabar kybojo ore. Kūną laikė tik rankos, bet ir jos ėmė čiuožti, drėgnoje dirvoje palikdamos dešimtį mažų vagelių.

- *Kodžakai!* - be jokios vilties sielvartingai šūktelėjo Stju. Bet šuo beregint atsirado šalia. Stju sugriebė jo kaklą, jau nesitikėdamas išsigelbėti, čiupdamas tai, kas papuolė po ranka. Taip skęstantis griebiasi šiaudo. Kodžakas nuo šio glėbio nė nebandė išsisukti. Jis įsirausė į žemę. Sekundę jiedu sustingo nelyginant gyvos statulos. Paskiau Kodžakas ėmė rausti žemę, jo kojos kniso žvyrą ir skaldą. Visa tai biro tiesiai Stju į veidą, ir jis užsimerkė. Kodžakas tempė jį kaip kompresorius dvėsuodamas tiesiai į dešinę Stju ausį.

Stju truputį pramerkė akis ir pamatė, kad jie bemaž viršuje. Kodžako galva buvo nuleista, užpakalinės letenos įnirtingai dirbo. Jis įveikė dar keturis colius, ir to pakako. Karštligiškai šūktelėjęs, Stju paleido Kodžako kaklą ir sugriebė išsikišusį asfalto kraštą. Šis po jo rankomis lūžo. Stju čiupo kitą išsikišimą. Lūžo du nagai, ir nuo persmelkusio skausmo jis riktelėjo. Paskui, pasitelkdamas sveikąją koją, prisitraukė ir pagaliau - nežinia, kokiu būdu - uždusęs ir užmerkęs akis, atsidūrė ant 70-ojo plento.

Kodžakas irgi išsiropštė. Inkšdamas jis laižė Stju veidą.

Labai lėtai Stju atsisėdo ir pasisuko į vakarus. Jis ilgai spoksojo ta kryptimi, nekreipdamas dėmesio į svilinančiomis srovėmis į jį plūstantį karštį.

- O Dieve, - ištarė jis silpnu, trūkčiojančiu balsu. - Pažiūrėk, Kodžakai. Laris. Glenas. Ralfas. Jie žuvo. Viešpatie, *viskas* žuvo. Viskas žuvo.

Virš horizonto pakibo grybo formos debesis - kaip sugniaužtas kumštis, kurį pakėlė ilga, iš dulkių sudaryta ranka. Jo kraštai jau ėmė sklaidytis. Debesys švytėjo drumzlina, raudonai oranžine spalva, tarsi saulė būtų nusprendusi nusileisti viduryje dienos.

"Ugninis sprogimas", - pamanė Stju.

Visi jie žuvo ten, Las Vege. Kažkas užsižiopsojo, ir atominis ginklas sprogo... sprendžiant iš pojūčių ir reginio - didžiulė bomba. Galbūt susprogo visas sandėlys. Glenas, Laris, Ralfas... Net jeigu nenusigavo iki Las Vego ir tebėra kelyje. Jie tikriausiai per arti ir iškepė gyvi.

Šalia jo gailiai suinkštė Kodžakas.

Krituliai. Į kurią pusę pučia vėjas?

Argi tai svarbu?

Jis prisiminė savo raštelį Franei. Buvo labai svarbu pridurti, ką jis neseniai sužinojo. Jeigu vėjas radioaktyvius kritulius nuneš į rytus, tai jiems gali iškilti nemažai problemų... bet svarbiausia jie turi žinoti, kad jei Las Vegas buvo Tamsos žmogaus prieglobstis, tai dabar jis nušluotas nuo žemės paviršiaus. O drauge su juo ir žmonės, taip pat mirtį nešantys žaislai, gulintys ir laukiantys, kad juos kas nors pakeltų. Jis privalo tai pridurti.

Bet ne dabar. Dabar jis per daug išsekęs. Kopimas išvargino, visiškai atėmė jėgas, o didžiulio, panašaus į grybą debesies vaizdas nualino jį dar labiau. Stju nejuto jokio džiaugsmo, tik slegiantį ilgesį ir nuovargį. Jis atsigulė ant asfalto, ir jo paskutinė mintis prieš panyrant į sapną buvo tokia: *"Kiek megatonų?"* Kažin, ar kas nors sužinos tai ir ar panorės sužinoti.

Jis prabudo po šešių. Grybo formos debesis išnyko, bet dangus vakaruose tapo pikta lemiančio raudonumo, kaip ryškus nudegimo randas. Stju prišliaužė prie skardžio krašto ir tebejausdamas neįtikėtiną nuovargį atsigulė. Jį vėl krėtė šaltis, pakilo temperatūra. Jis palytėjo kaktą, bandydamas nustatyti, kiek turi temperatūros. Ko gero, daugiau nei trisdešimt aštuonis laipsnius.

Nasruose nešdamas triušį, pasirodė Kodžakas. Jis padėjo gyvūnėlį prie Stju kojų ir laukdamas pagyrimo ėmė vizginti uodegą.

- Geras šuo, - pavargęs ištarė Stju. - Šaunuolis.

Kodžakas ėmė vizginti uodegą dar greičiau. *"Taip, aš geras šuo",* - tarytum pritarė jis. Bet rasi dar kažko tikėdamasis, toliau spoksojo į Stju. Ritualas buvo atliktas iki galo. Stju pamėgino suprasti, ko gi trūksta. Mintys viena kitą keitė labai lėtai: kol jis miegojo, regis, kažkas apliejo jas klijais.

- Geras šuo, - pakartojo jis ir žvilgtelėjo į triušį. Paskui prisiminė, nors nebuvo įsitikinęs, ar dar turi degtukų.

- Atnešk, Kodžakai, - norėdamas suteikti šuniui malonumą, pasakė jis. Šuo nubėgo šalin ir netrukus prinešė pakankamai sausų šakų.

Degtukų Stju turėjo, bet pūtė stiprus vėjas, be to, labai virpėjo jo rankos. Kad įkurtų laužą, jam prireikė daug laiko. Tik dešimtu degtuku jis užžiebė lauželį, bet stiprus vėjas tuojau pat jį užgesino. Stju vėl uždegė laužą, rūpestingai dengdamas ugnį kūnu ir rankomis. Jam liko tik aštuoni degtukai. Iškepė triušį, pusę davė Kodžakui, o pats suvalgė tik truputį. Stju pastūmėjo Kodžakui tai, kas liko, bet šuo neėdė. Jis pasižiūrėjo į triušį, paskui gailiai suinkštė.

- Valgyk, bernužėli, aš negaliu.

Kodžakas ėmė ėsti. Stju dirstelėjo į šunį ir pašiurpo. Abi jo antklodės, žinoma, liko apačioje.

Saulė leidosi, vakarai švytėjo spalvų vaivorykšte. Stju pamanė, kad tai pats tapybiškiausias saulėlydis, kokį jis kada nors per savo gyvenimą matė... ir jis buvo užnuodytas. Prisiminė, kaip kažkoks lektorius septintojo dešimtmečio pradžioje entuziastingai pasakojo, kad po atominės bombos bandymų ištisas savaites galima stebėti nuostabiausius saulėlydžius.

Iš daubos, kažką įsikandęs dantyse, išsiropštė Kodžakas - tai buvo antklodė. Šuo padėjo antklodę ant Stju kelių.

- Ei, - žiūrėdamas į Kodžaką, nusistebėjo Stju. - Na tu ir šuo, ar tu tai žinai?

Parodydamas, kad žino, šuo suvizgino uodegą.

Stju įsisupo į antklodę ir prišliaužė arčiau laužo. Kodžakas atsigulė šalia, ir netrukus abu užmigo. Bet Stju sapnai buvo paviršutiniški ir neramūs, peraugantys į kliedesį. Po vidurnakčio šūktelėjęs per miegus, jis privertė sunerimti Kodžaką.

- Hepai! - riktelėjo jis. - Geriau atjunk savo benzino siurblius! Jis artėja! Tamsos žmogus seka tave! Atjunk benzino kolonėles! Jis atvažiuoja sena mašina!

Kodžakas vėl gailiai suinkštė. Žmogus serga. Jis juto ligos kvapą, sumišusį su nauju kvapu. Juodu. Tokį patį kvapą skleidė triušiai, kuriuos jis gaudė. Tokį patį kvapą skleidė vilkas, kurį sudraskė prie motušės Abigeilės namo Hemingforde. Tokį patį kvapą skleidė miestai, pro kuriuos jis, ieškodamas Gleno Beitmeno, perėjo. Tai buvo mirties kvapas. Jeigu jis įstengtų užpulti jį ir iš šio Žmogaus išvyti, Kodžakas negalvodamas būtų taip padaręs. Bet kvapas buvo Žmogaus *viduje.* Žmogus įkvėpdavo gerą orą, o iškvėpdavo artėjančios mirties kvapą, ir beliko tik stebėti ir laukti galo. Kodžakas vėl suinkštė, o paskui užmigo.

Kitą rytą Stju visas degė. Glandos ištino. Akys spindėjo.

Aš mirštu... taip, tai galas.

Pasišaukęs Kodžaką, jis nusegė raštelį, didžiosiomis raidėmis parašė viską, ką matė, ir vėl jį pritvirtino. Po to atsigulė ir užmigo. O paskiau

užplūdo tamsa. Ir dar vienas siaubingai tapybiškas saulėlydis liepsnojo vakaruose. O Kodžakas vakarienei atnešė starą.

- Ir tai viskas, ką tu galėjai sumedžioti?

Kodžakas kaltai pavizgino uodegą, jo nasruose sustingo kažkas panašaus į nejaukią šypseną.

Stju iškepė starą, padalijo jį ir savo dalį suvalgė beveik visą. Mėsa buvo kieta, nemalonaus skonio, ir vėliau Stju kankino diegliai.

- Norėčiau, kad po mano mirties sugrįžtum į Boulderį, - pasakė jis šuniui. - Tu sugrįši ir surasi Franę. Rasi Franę. Gerai, šunie?

Kodžakas abejodamas suvizgino uodegą.

O po valandos skrandis vėl sutrikdė Stju. Jis kaip tik laiku pasikėlė ant alkūnės ir pasuko burną į šoną, kad neišsiteptų ištrūkusiu iš jo staru.

- Mėšlas, - liūdnai sumurmėjo jis ir krito į užmarštį.

Nubudęs gilią naktį, Stju pakilo ant alkūnių, nuo aukštos temperatūros galva ūžė ir sukosi. Laužas užgeso. Bet tai jau buvo nesvarbu. Jam ir taip greitai galas.

Jį pažadino neaiškus triukšmas tyloje. Grikšėjo skalda ir akmenys. Tikriausiai tai Kodžakas ropščiasi iš daubos... bet Kodžakas miegojo šalia jo. Šuo pabudo tuojau pat, kai tik Stju į jį dirstelėjo. Po sekundės jis jau pašoko, iš jo gerklės ištrūko grėsmingas urzgimas. Byrančios skaldos garsai. Kažkas - *gyvas ar negyvas* - kilo aukštyn.

Stju sunkiai atsisėdo. *"Tai jis,* - pamanė Stju. - *Jis ten buvo, bet jam pavyko ištrūkti. O dabar jis čia ir rengiasi užmušti mane anksčiau, nei tai padarys gripas".*

Kodžakas suurzgė dar garsiau. Jo kailis pasišiaušė, galva grėsmingai nusileido. Dabar šnaresys pasigirdo arčiau. Stju girdėjo sunkų kvėpavimą. Paskui buvo pauzė, pakankamai ilga, kad Stju spėtų nuo kaktos nusibraukti prakaitą. O dar po akimirkos tamsus siluetas pasirodė ant skardžio krašto - galva ir pečiai žvaigždėto dangaus fone.

Kodžakas, vis taip pat urgzdamas, priėjo arčiau.

- Ei! - ištarė sutrikęs, bet toks pažįstamas balsas. - Ei, ar tai tu, Kodžakai? Tu?

Urzgimas tuojau pat nutilo. Vizgindamas uodegą, šuo linksmai puolė pirmyn.

- Ne! - sušvogždė Stju. - Tai apgaulė. *Kodžakai!..*

Bet Kodžakas džiaugsmingai šokinėjo aplink šešėlį, kuris pagaliau užsiropštė ant plento. Ir šis siluetas... kažkas jo formoje buvo pažįstama. Jis artėjo prie Stju, o Kodžakas sekė jo pėdomis. Stju apsilaižė lūpas ir pasirengė, jeigu prireiks, gintis. Jis pamanė, kad sugebės suduoti vieną puikų smūgį, netgi pora.

- Kas ten? - šūktelėjo jis. - Kas čia?

Tamsi figūra sustojo, paskui prakalbo.

- Aš - Tomas Kalenas, štai kas čia. Taip. M-Ė-N-U-L-I-S reiškia Tomą Kaleną, o kas tu?

- Stju, - atsakė jis, ir jam pasirodė, kad balsas atsklido kažin kur iš toli. Viskas atrodė taip tolima. - Sveikas, Tomai. Džiaugiuosi, tave matydamas, - bet jis nepamatė Tomo, bent jau tąnakt. Stju prarado sąmonę.

Jis atsigavo spalio 2-ąją, apie dešimtą valandą ryto, nors nei jis, nei Tomas nežinojo, kuri dabar diena. Tomas užkūrė didelį laužą ir apklostė Stju savo miegmaišiu bei antklode. Tomas sėdėjo šalia laužo ir kepė triušį. Kodžakas patenkintas gulėjo ant žemės tarp dviejų žmonių.

- Tomai... - išspaudė Stju.

Tomas prisiartino. Stju pamatė, kad šis užsiželdino barzdą; dabar jis tik iš tolo priminė žmogų, kuris paliko Boulderį prieš penkias savaites. Jo mėlynose akyse švietė džiaugsmas.

- Stju Redmenas! Pagaliau tu atsigavai, taip! Aš labai džiaugiuosi. Kaip šaunu vėl tave pamatyti! Kas tavo kojai? Greičiausiai susilaužei. Aš irgi kartą susilaužiau koją. Nušokau nuo šieno kupetos ir susilaužiau koją. Ar mane mušė tėvas? O taip! Tai buvo dar prieš tai, kai jis pabėgo su padavėja.

- Maniškė irgi sulaužyta. Ir dar kaip. Tomai, aš siaubingai noriu gerti.

- O, štai vanduo. Laikyk!

Jis perdavė Stju pakelį nuo pieno. Vanduo buvo švarus ir skanus. Jokių nuosėdų. Stju godžiai jį visą išgėrė iki paskutinio lašo.

- Daryk viską lėtai ir palengva, - pasakė Tomas. - Štai tau ir įėjimo bilietas. Lėtai ir lengvai. Kaip šaunu tave matyti. Susitrenkei koją, juk taip?

- Taip, aš ją susilaužiau. Turbūt prieš savaitę, - Stju išgėrė dar vandens, bet šįsyk ne visą. - Bet atsitiko kai kas blogiau už lūžį. Aš siaubingai sergu, Tomai. Temperatūra. Paklausyk, Tomai.

- Taip! Tomas klauso. Pasakyk, ką reikia daryti, - Tomas palinko į priekį, ir Stju pamanė: *"Taip, jis atrodo protingesnis. Ar tai įmanoma? Kur buvo Tomas? Ar žino jis ką nors apie Teisėją? Apie Dajaną?"* Apie daug ką reikia pakalbėti, bet dabar tam ne pats tinkamiausias laikas. Jam darosi blogiau. Krūtinėje girgžda ir kažkas vartosi. Supergripo simptomai. Tai iš tikrųjų atrodė keista.

- Man reikia numušti temperatūrą, - pasakė jis Tomui. - Tai pirma. Man reikalingas aspirinas. Ar tu žinai, kas yra aspirinas?

- Žinoma. Aspirinas. Greitam skausmo pašalinimui.

- Taip, būtent taip. Tu eisi keliu, Tomai. Žvilgtelėk į visų mašinų, kurias rasi kelyje, stalčiukus po prietaisų skydu. Ieškok pirmosios pagalbos vaistinėlės - dažniausiai tai dėžutė su raudonu kryžiumi. Kai rasi aspirino, grįžk čia. O jeigu kokioje nors mašinoje bus žygio reikmenys, tai paimk ir palapinę. Gerai?

- Gerai, - Tomas atsistojo. - Aspirino ir palapinę, tada tau vėl bus geriau, teisingai?

- Na, tai pradžia.

- Sakyk, - paklausė Tomas, - o kaip Nikas? Aš jį sapnavau. Jis man pasakė, kur eiti, nes sapne jis galėjo kalbėti. Sapne viskas taip įdomu, tiesa? Bet kai aš mėgindavau jį užkalbinti, jis visada nueidavo. Jis juk gerai jaučiasi? - Tomas su nerimu žvilgtelėjo į Stju.

- Ne dabar, - atsakė Stju. - Aš... aš negaliu dabar kalbėti. Ne apie tai. Atnešk aspirino, gerai? O paskui mudu pasikalbėsime.

- Gerai... - bet baimė Tomo veide sustingo kaip pilkas debesis.

- Kodžakai, ar eisi su Tomu?

Kodžakas neprieštaravo. Jie nuėjo, patraukė į rytus. Stju atsigulė ir prisidengė ranka akis.

Kai Stju vėl atsigavo, jau temo. Tomas purtė jo petį.

- Stju, nubusk! Nubusk, Stju!

Jis atsimerkė. Buvo išsigandęs, kad laikas dabar darė neįtikėtinus šuolius. Tomas padėjo jam atsisėsti, o kai Stju atsisėdo, tai užspringo nuo kosulio. Jis kosėjo taip ilgai ir stipriai, kad vėl vos neprarado sąmonės. Tomas sunerimęs jį stebėjo. Bet pamažu Stju atitoko. Jis stipriau susisupo į antklodę. Vėl krėtė drebulys.

- Tomai, ką tu radai?

Tomas ištiesė jam vaistinėlę. Ten buvo tvarsčių, merkurochromo ir didelis buteliukas anacino. Stju pribloškė tai, kad jis pats neįstengė atsukti kamštelio. Tai padarė Tomas. Stju išgėrė tris anacino tabletes su vandeniu.

- Aš radau štai dar ką, - pasakė Tomas. - Tai buvo mašinoje, prigrūstoje žygio reikmenų, bet palapinės tenai nebuvo, - tai buvo didelis šiltas dvigulis miegmaišis.

- Taip, tai nuostabu. Beveik taip pat šaunu, kaip ir palapinė. Tu šaunuolis, Tomai.

- Ir štai dar. Radau toje pačioje mašinoje, - Tomas iš striukės kišenės išsitraukė pusę tuzino folijos paketėlių. Stju negalėjo patikėti savo akimis. Koncentratai. Kiaušinių milteliai. Kriaušės. Sausas sultinys. - Stju, tai juk valgis? Ant jų paveikslėliai su maistu.

- Tai maisto produktai, - sutiko Stju. - Atrodo, jog tai vienintelis maistas, kurį aš galiu valgyti. Ar mes pajėgtume užvirinti truputį vandens? Juk neturime nei katiliuko, nei arbatinuko.

- Aš ką nors surasiu.

- Gerai.

- Stju...

Stju pažvelgė į sunerimusį, liūdną, vis dar vaikišką, nors ir barzdotą, veidą ir lėtai papurtė galvą.

- Miręs, Tomai, - lėtai ištarė jis. - Nikas mirė. Beveik prieš mėnesį. Tai buvo... politinis aktas. Tu pasakytum, jog tai žmogžudystė, teroristinis išpuolis. Man labai gaila.

Tomas nuleido galvą, ir laužo šviesoje Stju išvydo, kaip jam ant kelių byra ašaros. Jos krito tarsi sidabrinis lietus. Bet tos ašaros buvo nebylios. Pagaliau Tomas pakėlė galvą, mėlynos akys buvo vaiskesnės nei bet kada. Jis nusišluostė jas delnu.

- Aš tai žinojau, - kimiai ištarė jis. - Aš nenorėjau apie tai galvoti, bet aš žinojau. Taip. Jis visada atsukdavo man nugarą ir nueidavo. Man jis buvo pats svarbiausias žmogus gyvenime, pats svarbiausias, Stju, - ar tu tai žinojai?

Stju suspaudė didelį Tomo delną.

- Aš žinojau, Tomai.

- Taip, jis buvo M-Ė-N-U-L-I-S, tai reiškia - pats svarbiausias žmogus. Aš siaubingai jo ilgėjausi. Bet mudu susitiksime rojuje. Tomas Kalenas jį ten sutiks. Ir jis galės kalbėti, o aš galėsiu galvoti. Tiesa?

- Tai visai manęs nenustebins, Tomai.

- Niką nužudė blogas žmogus. Tomas žino. Bet Dievas nubaudė tą blogą žmogų. Aš mačiau. Iš dangaus nusileido Viešpaties ranka, - dyka Jutos žeme praskriejo šaltas vėjo gūsis, ir nuo jo šuoro Stju ėmė dar stipriau drebėti. - Nubaudė jį už tai, ką jis padarė Nikui ir vargšui Teisėjui. Taip.

- Tomai, ką tu žinai apie Teisėją?

- Negyvas! Jį nušovė!

Stju liūdnai linktelėjo.

- O Dajana? Ar apie ją ką nors žinai?

- Tomas ją matė, bet nieko nežino. Jie mane įdarbino valytoju. O kai aš vieną kartą grįžau iš darbo, tai mačiau Dajaną dirbančią savo darbą - keičiant gatvės žibintų lemputės. Ji pasižiūrėjo į mane ir... - Tomas nutilo, o kai prabilo vėl, tai kalbėjo labiau sau, nei Stju. - Ar ji matė Tomą? Ar ji pažino Tomą? Tomas to nežino. Bet Tomas... *mano*... jog ji pažino. Bet Tomas daugiau niekados jos nematė.

Netrukus Tomas pasišalino, pasiimdamas su savimi ir Kodžaką. Stju užsnūdo. Tomas grįžo ne su didžiule skardine, ko geriausiu atveju tikėjosi Stju, o su puodu, pakankamai dideliu iškepti jame netgi kalėdinį kalakutą. Tikriausiai dykumoje slypėjo neregėti lobiai. Stju nusišypsojo, nors lūpos buvo nusėtos pūslių, kurios iškilo pasiligojus ir kurias labai peršėjo ir skaudėjo.

Po pusvalandžio valgis jau buvo pagamintas. Stju valgė stropiai, sutrindamas daržoves į košelę. Jis viską suvalgė ir pasijuto šiek tiek geriau. O neilgai trukus po vakarienės jiedu su Tomu užmigo. Kodžakas įsitaisė tarp jų.

- Tomai, paklausyk manęs.

Tomas pasilenkė prie didelio šilto Stju miegmaišio. Tai buvo kitą rytą. Per pusryčius Stju valgė visiškai nedaug, jam skaudėjo stipriai patinu-

sią gerklę, gėlė sąnarius. Kosulys tapo stipresnis, anacinas temperatūros neįveikė.

- Man reikia gulėti patalpoje, be to, būtini vaistai, antraip aš mirsiu. Ir tai privalome padaryti šiandien pat. Artimiausias miestas - Gryn Riveris. Jis yra už šešiasdešimties mylių į rytus. Mes nuvažiuosime.

- Tomas Kalenas nemoka vairuoti mašinos. Ne!

- Taip, aš žinau. Manęs laukia sunkus darbelis. Turint omeny mano ligą, be to, lūžusią ne tą koją.

- Apie ką tu galvoji?

- Tiek to... paskiau. Labai sunku paaiškinti. Ir ne tuo dabar reikia rūpintis. Svarbiausia užvesti mašiną. Daugelis automobilių nejudėdami stovi jau tris mėnesius. Akumuliatoriai, ko gero, jau visai nusilpo kaip užsistovėjusi tešla. Todėl belieka tikėtis, jog mums pasiseks. Privalome surasti mašiną su paprasta pavarų dėže, bet kad ji stovėtų ant kalvos viršūnės. O tai padaryti įmanoma. Vietovė čia kalvota, - Stju nepridūrė, jog automobilis turi būti nesugedęs, jame privalėtų būti benzino... ir užvedimo rakteliai. Visi tie vaikinai iš kino filmų, be abejo, moka užvesti mašiną tiesiogiai, bet Stju to padaryti nesugebėjo.

Jis žvilgtelėjo į debesimis aptrauktą dangų.

- Tomai, didesnę darbo dalį reikės atlikti tau. Tau teks pasidaryti mano kojomis.

- Gerai, Stju. O kai mes surasime tą mašiną, ar sugrįšime į Boulderį? Tomas nori į Boulderį, o tu?

- Labiau už viską pasaulyje, Tomai. - Stju žvilgtelėjo į Uolinius kalnus, kurie it miglotas šešėlis kilo virš horizonto. Ar aukštose perėjose jau iškrito sniegas? Turbūt. O jeigu ir neiškrito, tai labai greitai iškris. Žiema į tas Dievo užmirštas vietas ateina bematant. - Bet tam gali prireikti daug laiko, - pridūrė jis.

- Ir kaipgi mes pradėsime?

- Pasidarysime neštuvus.

- Neš...

Stju perdavė Tomui savo sulankstomą peilį.

- Šio miegmaišio kampuose reikia padaryti skyles. Po vieną viršuje ir apačioje.

Neštuvams pagaminti jiems prireikė beveik valandos. Tomas surado porą tiesių lazdų, iš to paties sunkvežimio, kuriame aptiko puodą, atnešė virvę, ir ta virve jiedu sutvirtino kartis. Kai darbas buvo atliktas, Stju šis sumanymas pasirodė daug beprotiškesnis ir rizikingesnis, nei tie neštuvai, kuriais naudojosi indėnai.

Tomas sugriebė kartis ir abejodamas žvilgtelėjo per petį.

- Stju, ar tu įsitaisei?

- Taip, - Stju galvojo, kiek šis įrenginys gali atlaikyti. - Tomai, ar aš labai sunkus?

- Nelabai. Aš galiu tave tempti labai ilgai. Važiuojam!

Jie patraukė į kelionę. Dauba, kurioje Stju susilaužė koją - ir kur jis, be abejonės, būtų numiręs, - lėtai tolo. Nepaisant silpnumo ir skausmo, Stju juto kažką panašaus į triumfą. Jis mirs kitoje vietoje, ir galbūt labai greitai, bet tai neatsitiks toje purvinoje duobėje. Miegmaišis linguodamas užliūliavo Stju, ir jis užsnūdo. Tomas tempė jį po žemu, debesimis aptrauktu dangumi. Kodžakas bėgo šalia.

Stju nubudo, kai Tomas nuleido neštuvus.

- Atleisk, - atsiprašinėdamas ištarė Tomas. - Aš noriu truputį pailsėti, - jis lankstė nutirpusias rankas.

- Pailsėk kaip reikiant, - pasakė Stju. - Neskubantis nugali lenktynėse, - jo galvoje ūžė. Be to, jis juto savo gerklėje švitrinį popierių, į kurį kažkokia sadistinė dvasia braukė degtukus. Stju patikrino miegmaišio sutvirtinimus. Kaip jis ir tikėjosi, mazgai palaisvėjo, bet dar nebuvo taip blogai. Jų kelias didelės kalvos šlaitu kilo aukštyn, kaip tik apie tokią įkalnę Stju ir galvojo. Nuo tokio kelias mylias besitęsiančio šlaito mašina gali riedėti su atleista sankaba, o paskiau ją reikės pamėginti užvesti.

Jis pažvelgė kairėn, kur stovėjo slyvos spalvos "Triumfas". Ant vairo buvo nusviręs ryškų vilnonį megztinį dėvintis skeletas. "Triumfe" rankinė pavara, bet jokios pasaulio jėgos nepadės jam su sulaužyta koja įsisprausti į mažytę kabiną.

- Kiek mes nuėjome? - paklausė jis Tomo, bet šis tik gūžtelėjo pečiais. "Tikriausiai daug", - pamanė Stju. Iki sustojo pailsėti, Tomas tempė neštuvus tris valandas. Tai rodė jo fenomenalią jėgą. Ankstesnysis peizažas pranyko iš akiračio. Tomas, nenusileidžiantis jėga jaunam jaučiui, kol Stju snaudė, nupėdino penkias ar šešias mylias. - Ilsėkis kiek nori, - pakartojo Stju. - Nepervargink savęs.

- Tomas jaučiasi gerai.

Tomas su apetitu prarijo gausius pusryčius, o Stju suvalgė visai nedaug. Ir jie vėl patraukė į kelią. Kelias be perstojo kilo aukštyn, ir Stju ėmė suprasti, jog tai būtent tokia kalva, kokios jiems reikia. Jeigu jie perkops ją, neradę tinkamos mašinos, kol nusigaus iki kitos, prireiks dviejų valandų. O paskui sutems. Ir, sprendžiant iš debesų danguje, ims lyti arba snigti. Šalta naktis, drėgmė. Ir lik sveikas, Stju Redmenai.

Ant kelio stovėjo sedanas "Ševrolė".

- Stok, - sušvogždė Stju, Tomas nuleido neštuvus. - Žvilgtelėk į tą mašiną. Suskaičiuok apačioje esančius pedalus. Ir pasakyk man, kiek jų - du ar trys.

Tomas pribėgo ir atidarė mašinos dureles. Iš ten, tarsi netyčia išsprūdęs ne visai pavykęs pokštas, išvirto gėlėta suknele vilkinti mumija. Rankinukas nukrito šalia, iš jo išbyrėjo kosmetikos rinkinys ir pinigai.

- Du, - pranešė Tomas.

- Gerai. Eime toliau.

Tomas sugrįžo, įkvėpė pilną krūtinę oro ir paėmė neštuvų kartis. Po ketvirčio mylios jie aptiko furgoną “Volkswagen”.

- Ar nori, kad suskaičiuočiau pedalus? - paklausė Tomas.

- Ne, nereikia, - trys furgono ratai buvo be oro.

Stju jau atrodė, jog jiedu neras nieko tinkamo, sėkmė ne jų pusėje. Jie praėjo pro dar vieną furgoną su vieninteliu subliuškusiu ratu, kurį būtų galima nesunkiai pakeisti, bet kaip ir “Ševrolė” ši mašina turėjo tik du pedalus. Tai reiškė automatinę pavarą, ir toks automobilis jiems netiko. Jie patraukė toliau. Įkalnė darėsi vis statesnė. Priekyje Stju išvydo dar vieną mašiną, paskutinį jų šansą. Krūtinėje ėmė daužytis širdis. Tai buvo labai senas 1970 metų laidos “Plymutas”. Keista, bet visi keturi ratai buvo sveiki, tiesa, automobilis prarūdijo ir buvo aplamdytas. Šio metalo laužo tikriausiai niekas nė nebandė taisyti; Stju tokį mašinų tipą pažino gyvendamas Arnete. Senas akumuliatorius, ko gero, buvo trūkęs, tepalas greičiausiai juodesnis už naktį anglies šachtoje, bet vairas buvo aptemptas rožiniu aksomu, o po užpakalinio vaizdo veidrodėliu kabojo žaislinis pudelis su judančiomis akimis.

- Patikrinti? - paklausė Tomas.

- Manau, kad taip. Elgetos juk nesirenka.

Ėmė dulksnoti šaltas lietus.

Tomas, perkirtęs kelią, žvilgtelėjo į tuščią mašiną. Stju savo miegmaišio viduje ėmė drebėti. Pagaliau Tomas grįžo.

- Trys pedalai, - pareiškė jis.

Stju pamėgino susiklosčiusią situaciją apmąstyti. Jo galva vis dar tebeūžė. Senasis “Plymutas”, be jokios abejonės, buvo nesėkmingas variantas. Jie sugebės nuriedėti tik kiton kalvos pusėn, bet ten visos mašinos bus nukreiptos į viršų. Galbūt jiems pavyks surasti automobilį su standartine pavara kitoje kalvos pusėje... bet tuomet jau bus tamsu.

- Tomai, padėk man atsistoti.

Tomui pavyko jį pastatyti, ir sulaužytoje kojoje ypatingo skausmo nesijautė. Galva svaigo. Prieš akis pasipylė juodos kometos, jis vėl vos neprarado sąmonės. Stju apkabino Tomo pečius.

- Pailsėkim, - sumurmėjo jis. - Pailsėkim...

Stju neįsivaizdavo, kiek jie šitaip prastovėjo. Tomas tvirtai jį laikė, kol Stju skendėjo pilkame rūke. Kai pagaliau Stju galva prašviesėjo ir pasaulis vėl ėmė atgauti ankstesnes spalvas, Tomas kaip ir anksčiau ramiai Stju prilaikė. Dulksna perėjo į monotonišką šaltą lietų.

- Tomai, padėk man nueiti iki mašinos.

Tomas apkabino Stju per liemenį, ir jie šiaip ne taip pasiekė senutėlį “Plymutą”.

- Reikia atidaryti kapotą, - sumurmėjo Stju. Jo veidu tekėjo prakaitas, kūną purtė drebulys. Vos ne vos jis surado kapotą atrakinančią svirtelę,

bet neįstengė jos nuspausti. Jis uždėjo ant svirtelės Tomo ranką, ir kapotas atsidarė.

Variklis buvo toks, kokį Stju ir tikėjosi pamatyti, - purvinas, su nerūpestingo remonto žymėmis. Bet akumuliatorius pranoko visus lūkesčius. Ne itin naujas, bet su garantija iki 1991 metų vasario. Ko gero, pirktas ne vėliau kaip praėjusių metų gegužę.

- Paspausk signalą, - atsirėmęs į mašiną, paprašė Stju. Anksčiau jis nesusimąstydavo, ką reiškia posakis, kad skęstantysis griebiasi ir už šiaudo, bet dabar jį suprato. Paskutinė galimybė jam išgyventi buvo ši sena skardinė.

Pasigirdo garsus pyptelėjimas. Puiku. Jeigu dar yra ir užvedimo raktelis, verta pamėginti. Ko gero, pirmiausiai derėjo patikrinti, ar yra raktelis. Bet net jeigu raktelio nebus, jie vis tiek šią mašiną kaip nors užves.

Stju nuleido kapotą ir visu kūnu užgriuvo ant jo. Paskui nušokavo iki vairuotojo durelių ir žvilgtelėjo vidun, tikėdamasis išvysti tuščią užvedimo raktelio kiaurymę. Bet raktas buvo vietoje, su inicialais "A. S." ant dirbtinės odos raktinės. Atsargiai pasilenkęs, Stju pasuko raktelį. Rodyklė, žyminti benzino kiekį, lėtai pakilo viršun ir parodė, kad užpildyta daugiau nei ketvirtis bako. Tai buvo mįslė. Kodėl tuomet mašinos savininkas, tas A. S., nuėjo pėsčiomis, jeigu galėjo ramiai važiuoti?

Stju prisiminė Čarlsą Kempioną, kai šis merdėdamas atsitrenkė į Hepo benzino kolonėlę. Senis A. S. sirgo supergripu. Paskutine jo stadija. Jis sustojo, išjungė variklį - ne todėl, kad taip norėjo, o todėl, kad tai buvo per ilgus metus įgytas įprotis, - ir išlipo. Galbūt jis kliedėjo. Juokdamasis, dainuodamas, murmėdamas ir kikendamas, jis klaidžiojo dyka Jutos žeme ir surado joje paskutinį prieglobstį. O praėjus trims mėnesiams, pasirodo Stju Redmenas su Tomu Kalenu ir - op! - rakteliai vietoje, akumuliatorius beveik naujas, netgi benzino esama...

Viešpaties ranka.

Argi ne taip kalbėjo Tomas apie Las Vegą? *"Iš dangaus nusileido Viešpaties ranka".* Ir galbūt Viešpats išsaugojo tą senutėlį "Plymutą" būtent jiems kaip dangaus maną dykumoje. Tai buvo beprotiška mintis, bet ne beprotiškesnė už šimtametę negrę, į pažadėtąją žemę vedančią būrelį bėglių.

- Ir iki šiol ji dar kepa biskvitus, - sušvogždė Stju. - Iki pat galo ji pati kepė biskvitus.

- Kas, Stju?

- Tik šiaip, nieko, Tomai. Ateik čia, - Tomas priėjo prie jo.

- Ar mes galėsime važiuoti? - su viltimi paklausė jis.

Stju nuleido vairuotojo sėdynę, kad Kodžakas galėtų įšokti vidun, ką šis ir padarė, pirmiausiai apuostęs kabiną.

- Nežinau. Melskis, kad ji užsivestų.

- Gerai, - sutiko Tomas.

Atsisėsti už vairo Stju prireikė ne mažiau nei penkių minučių. Jis parvirto pusiaugulą, bemaž į tą vietą, kur paprastai viduryje sėdi antrasis keleivis. Kodžakas, tankiai alsuodamas, atsigulė ant užpakalinės sėdynės. Mašinoje matėsi "Makdonaldo" paketėliai, "Taco Bell" popierėliai.

Stju pasuko raktelį. Senasis "Plymutas", dvidešimt sekundžių paurzgęs, tyliai trūktelėjo. Stju vėl nuspaudė signalą, bet šįsyk pasigirdo tik silpnas garsas. Tomas paniuro.

- Mes dar nesusipažinome su ja, - pasakė Stju. Jis tikėjosi, kad akumuliatorius tik laikinai nusilpo. - Atidaryk dureles ir stumtelėk mašiną, o paskui įšoksi vidun.

Tomas abejodamas ištarė:

- Argi mašina pasisukusi ton pusėn, kur mums reikia?

- Kol kas ne. Bet jeigu mums pavyks šį kledarą užvesti, padėtį ištaisyti netruksime.

Tomas išlipo laukan ir ėmė stumti mašiną. "Plymutas" ėmė riedėti. Kai spidometro rodyklė parodė 5 mylias per valandą, Stju kimiai šūktelėjo:

- Šok, Tomai!

Tomas įšoko vidun ir užtrenkė dureles. Stju pasuko raktelį ir ėmė laukti. Kol neveikė variklis, vairas mažai pagelbėjo, ir Stju prireikė visų išsekusių jėgų išlaikyti mašiną tiesiai. Spidometro rodyklė kilo iki 10, 15, 20. Tylomis jie rėdėjo šlaitu žemyn, kuriuo Tomas beveik visą rytą tempė Stiuartą į viršų. Ant priekinio stiklo kaupėsi dulksna, padengdama jį smulkiais lašeliais. Stju per vėlai prisiminė, kad neštuvus jie paliko už nugarų. Dabar jau 25 mylios per valandą.

- Stju, ji neužsives, - sunerimęs ištarė Tomas.

Trisdešimt mylių. Pakankamai.

- Na, o dabar padėk mums, Dieve, - ištarė Stju ir atleido sankabą. "Plymutas" trūktelėjo. Motoras sukosėjo, sučiaudėjo, suurzgė ir nutilo. Stju iš nusivylimo ir skausmo, kuris pervėrė sulaužytą koją, šūktelėjo.

- Velnias! - riktelėjo jis ir nukėlė nuo pedalo koją. - Tomai, nuspausk pedalą tu! Ranka!

- Kurį? - su nerimu balse paklausė Tomas.

- Kairįjį.

Tomas atsiklaupė ir nuspaudė sankabą. Mašina vėl ėmė riedėti greičiau, ir Stju prisivertė palaukti. Jiedu nusileido beveik pusę nuokalnės.

- *Nagi!* - šūktelėjo jis, ir Tomas atleido ranką nuo sankabos.

"Plymutas" užriaumojo. Kodžakas ėmė loti. Iš aprūdijusio išmetimo vamzdžio išsiveržė juodi dūmai, pamažu keisdami spalvą į žydrą. Ir mašina ėmė važiuoti, trūkčiodama, kosčiodama, bet visgi važiavo. Stju įjungė trečią pavarą ir vėl darbuodamasis kaire koja nuspaudė akceleratorių.

- Tomai, mes važiuojame! - džiūgavo jis. - Dabar mes ant žirgo.

Tomas džiugiai klyktelėjo. Kodžakas, vizgindamas uodegą, lojo. Savo ankstesniajame gyvenime, kai dar buvo Didysis Stivas, jis dažnai su savo šeimininku važinėdavo mašina. Kaip puiku dabar buvo vėl važiuoti su naujuoju šeimininku.

Jie privažiavo iki U formos posūkio tarp vakarinės ir rytinės kelio juostos. "TIK TARNYBINIAM TRANSPORTUI" - griežtai įspėjo ženklas. Stju pavyko apsukti mašiną į rytinę juostą. Jis vėl įjungė trečią pavarą bei truputį atsipalaidavo, dusdamas ir mėgindamas apmaldyti besidaužančią širdį. Tamsa stengėsi grįžti ir praryti jį, bet Stju nepasidavė. O po kelių minučių Tomas pastebėjo ryškiai oranžinį miegmaišį, kuris atstojo Stju neštuvus.

- Iki! - linksmai atsisveikino su juo Tomas. - Iki, o mes važiuojame į Boulderį, taip!

"Šiandien mane patenkintų ir Gryn Riveris", - pamanė Stju.

Iki miestelio jie nusigavo jau sutemus. Stju atsargiai nedideliu greičiu vairavo "Plymutą" tamsiomis gatvėmis, vis aplenkdamas paliktas mašinas. Jis sustojo Meino gatvėje priešais viešbutį. Tai buvo niūrus triaukštis pastatas, ir Stju pamanė, kad "Waldorf Astoria" dėl savo populiarumo neturėtų nuogąstauti. Jo galva vėl stipriai sukosi, ir realybės pojūtis vis nuplaukdavo kažkur į šalį. Per paskutines dvidešimt mylių mašina, atrodė, prisipildė žmonių. Franė. Nikas. Androsas. Normas Briuetas. Vieną kartą Stju atsigręžė - jam pasirodė, kad Krisas Ortega, "Indėno galvos" barmenas, taikosi į jį pistoletu.

Pavargo. Ar jis kada nors buvo taip pavargęs?

- Čia, - sumurmėjo jis. - Nikai, mes priversti apsinakvoti čia. Aš visiškai išsekau.

- Stju, aš Tomas. Tomas Kalenas. Taip.

- Gerai, Tomai. Mes čia pailsėsime. Ar gali man padėti?

- Žinoma. Kaip šauniai tu tą mašiną užvedei.

- Ar tu neturi cigaretės? Mirštu, kaip noriu rūkyti, - Stju susmuko ant vairo.

Tomas išlipo iš mašinos ir nunešė Stju į viešbutį. Vestibiulyje buvo tamsu ir drėgna, bet ten buvo židinys, o šalia malkų. Tomas paguldė Stju ant aptriušusios sofos, virš kurios kabojo didžiulė briedžio galva, paskiau ėmė kurti židinį, o Kodžakas tuolaik uostinėjo ir tyrinėjo patalpą. Stju kvėpavimas buvo sulėtėjęs ir kimus. Kartkartėmis jis kažką murmėjo bei šūkčiodavo, ir dėl to Tomo gyslose stingdavo kraujas.

Kai ugnis įsiliepsnojo, Tomas perėjo per kambarius ir sau bei Stju atnešė po pagalvę ir antklodę. Jis pritraukė arčiau ugnies sofą, ant kurios miegojo Stju, o po to atsigulė šalia jo. Kodžakas įsitaisė iš kitos pusės, taigi ligonį jie šildė savo kūnais.

Tomas spoksojo į suaižėjusias lubas, kampuose kabojo voratinkliai. Stju labai sirgo, ir Tomas stipriai jaudinosi. Jeigu Stju vėl prabus, Tomas paklaus, kuo gali padėti. Bet įsivaizduokim... įsivaizduokim, jog jis nenubus?

Lauke užkaukė vėjas, mėgindamas įsiveržti vidun. Į langus barbeno lietus. Vidurnakty, kai Tomas pagaliau užmigo, temperatūra nukrito dar keturiais laipsniais, prasidėjo šlapdriba. Toli vakaruose formavosi radioaktyvių nuosėdų debesis, kuris, nešdamas mirtį, persikels Kalifornijos pusėn.

Antrą valandą nakties Kodžakas, pakėlęs snukį, gailiai suinkštė. Tomas Kalenas atsikėlė nuo sofos. Jo akys buvo tuščios ir plačiai atmerktos. Šuo vėl suinkštė, bet Tomas nekreipė į jį jokio dėmesio. Jis patraukė prie durų ir išėjo į siaučiančią naktį. Kodžakas pribėgo prie lango, padėjo ant palangės letenas ir gailiai inkšdamas spitrijo Tomui įkandin. Paskui sugrįžo ir atsigulė šalia Stju.

Lauke kaukė ir siautėjo vėjas.

75 skyrius

- Tu žinai, aš vos nenumiriau, - pasakė Nikas. Jis ėjo greta Tomo tuščiu šaligatviu. Monotoniškai ūžavo vėjas, iš dangaus dribo šlapias sniegas.

Tomas nubudo ir išėjo gatvėn. Bet jis nenubudo - ne visai - su juo buvo Nikas. Jo skruostus plakė sniegas.

- Nejaugi? - paklausė Tomas. - Dieve mano!

Nikas nusijuokė. Jo balsas buvo tylus ir melodingas, malonus balsas. Tomui patiko jo klausytis.

- Žinoma. Manęs neįstengė įveikti gripas, bet to vos nepadarė nedidelis įbrėžimas ant kojos. Štai, pažiūrėk.

Nekreipdamas dėmesio į šaltį, Nikas atsisegė džinsus ir nuleido juos. Tomas degė smalsumu, niekuo nesiskiriančiu nuo bet kurio berniūkščio, kuriam pasiūlė pasižiūrėti plaukais apaugusį apgamą, žaizdą arba tatuiruotę. Niko koja driekėsi bjaurus randas, jau truputį apgijęs. Jis prasidėjo ties dubeniu ir baigėsi žemiau kelio.

- Ir tai tavęs kone *nenužudė?*

- Žaizda buvo negili, bet prasidėjo infekcija. Infekcija - kai skausmą keliantys mikrobai patenka vidun. Infekcija, Tomai - pats pavojingiausias dalykas. Būtent infekcija leido viruso gripui nužudyti beveik visus žmones. Ir infekcija - kaip tik tai, kas žmones priverčia išradinėti vis naujus ir naujus virusus. Proto infekcija.

- Infekcija, - nustebęs sušnabždėjo Tomas. Jie vėl ėjo šaligatviu.

- Tomai, Stju prasidėjo infekcija.

- Ne... ne, nesakyk taip, Nikai... tu Tomą Kaleną gąsdini, ne!

- Aš žinau, kad gąsdinu, atleisk, Tomai. Bet tu turi suprasti. Jis serga dvipusiu plaučių uždegimu. Jis beveik dvi savaites miegojo šaltyje. Tu pri-

valai jam kai ką padaryti. Bet jis vis tiek gali mirti. Tu turi būti tam pasiruošęs.

- Ne, ne...

- Tomai! - Nikas ant Tomo peties uždėjo ranką, bet Tomas nieko nepajuto... tarsi Niko ranka būtų ne kas kita, o dūmai. - Jeigu jis mirs, tu ir Kodžakas privalote keliauti toliau. Tu turi grįžti į Boulderį ir papasakoti, kad dykumoje regėjai Dievo Ranką. Jeigu tokia bus Dievo Valia, Stju eis su tavimi... po kurio laiko. O jeigu Viešpats panorės jį pasiimti pas save, tai jis mirs. Kaip aš.

- Nikai, - meldė Tomas. - Prašau...

- Aš parodžiau tau savo koją, turėdamas tikslą. Prieš infekciją yra tablečių. Tokiose vietose.

Tomas apsidairė ir nustebęs pamatė, kad jie jau nebe gatvėje. Jie buvo tamsioje patalpoje. Vaistinėje.

- Taip, sere. Kuo galiu būti naudingas?

Tomas atsigręžė. Už prekystalio stovėjo baltu chalatu vilkintis Nikas.

- Nikai?

- Taip, sere, - Nikas dėliojo prieš Tomą mažyčius buteliukus. - Tai penicilinas. Labai padeda sergant pneumonija. Tai ampicilinas, o tai amoksicilinas. Irgi geras vaistas. O tai V-cilinas, daugiausiai jį duoda vaikams, ir jis gali padėti, jei kiti vaistai pasirodo neefektingi. Jam reikia gerti kuo daugiau skysčių, sulčių. Bet, ko gero, sulčių tu nerasi. Todėl duok jam tai - vitamino C tablečių. O dar vaikščiok su juo...

- *Aš neįstengsiu visko prisiminti!* - sudejavo Tomas.

- Bijau, kad tau teks. Nes daugiau nieko nėra. Tu vienas.

Tomas pravirko. Nikas, palinkęs į priekį, užsimojo. Pliaukštelėjimo nepasigirdo - vėl pojūtis, kad Nikas - tarsi pro jį praskriejęs dūmas, galbūt praskriejęs kiaurai jį, - bet Tomas vis tiek pajuto galvą loštelint atgal.

- Liaukis! Tomai, dabar tu negali likti vaikas! Būk vyras! Dėl Dievo, būk vyras!

Tomas, išplėtęs akis ir ranka susiėmęs skruostą, žiūrėjo į Niką.

- Vaikščiok su juo, - pasakė Nikas. - Tempk jį, jei reikės, bet neleisk gulėti ant nugaros.

- Jis lyg nesavas, - sumurmėjo Tomas. - Jis rėkia... kviečia žmones, kurių šalia nėra.

- Jis kliedi. Vis tiek priversk jį vaikščioti. Bet kokiu būdu. Priversk jį gerti peniciliną, kas keturias valandas po vieną tabletę. Duok jam aspirino. Apklostyk jį šiltai. Ir melskis. Tai viskas, kuo tu jam gali padėti.

- Gerai, Nikai. Gerai, aš pamėginsiu būti vyras. Aš pasistengsiu prisiminti. Bet kaip aš noriu, kad tu būtum čia, taip!

- Tomai, daryk, kas įmanoma. Štai ir viskas.

Nikas dingo. Tomas nubudo ir pamatė, kad stovi tuščioje vaistinėje prieš prekystalį, ant kurio rikiavosi keturi buteliukai su tabletėmis. Tomas labai ilgai į juos žiūrėjo, o paskiau susidėjo vaistus kišenėn.

Tomas grįžo ketvirtą valandą ryto, jo striukė pasidengė lediniu luobu. Rytuose aušo. Kodžakas, springdamas iš džiaugsmo, lojo. Stju sudejavo ir nubudo. Tomas pritūpė prie jo.

- Stju?

- Tomai? Man sunku kalbėti.

- Stju, aš atnešiau vaistų. Nikas man parodė. Tu juos gersi ir pasveiksi. Tu turi išgerti tabletę tiesiog dabar.

Tomas išėmė iš krepšio keturis buteliukus su tabletėmis ir didelį butelį “Gatorade”. Dėl sulčių Nikas klydo. Gryn Riverio supermarkete buvo didelė konservuotų sulčių atsarga.

Stju, prisikišęs vaistus prie akių, juos apžiūrinėjo.

- Tomai, iš kur tu tai paėmei?

- Iš vaistinės. Tai Nikas man juos davė.

- Tikrai?

- Tikrai! Tikrai! Pirmiausiai tu privalai išgerti penicilino ir išsiaiškinti, ar jis padeda. Kuriame iš jų penicilinas?

- Šitame... bet, Tomai...

- Ne. Tu privalai. Taip sakė Nikas. O dabar tau reikia vaikščioti.

- Aš negaliu vaikščioti. Mano koja sulaužyta. Ir aš sergu, - Stju balsas tapo kaprizingas, irzlus. Tai buvo ligos balsas.

- Tu privalai. Arba aš tave priversiu, - pasakė Tomas.

Stju prarado ryšį su realybe. Tomas įkišo tabletę jam į burną, ir Stju refleksiškai ją prarijo, o kad neužsikosėtų, atsigėrė sulčių. Bet jis vis tiek pradėjo kosėti, ir Tomas padaužė jam per nugarą - kaip užspringusiam vaikui. Paskui jis Stju pakėlė ir jį prilaikydamas ėmė pusiau nešioti pusiau vedžioti po kambarį. Kodžakas sunerimęs sekiojo jiems įkandin.

- Prašau, Viešpatie, - ištarė Tomas, - prašau, Viešpatie, prašau...

Stju šūktelėjo:

- Aš žinau, kur galima rasti skalbimo lentą! Glenai! Aš jas mačiau vitrinoje!

- Viešpatie, prašau, - meldė Tomas. Stju galva nusviro ant jo peties. Ji buvo labai karšta. Vilkdamas sulaužytą koją, Stju žengė žingsnį.

Dar niekada Boulderis neatrodė toks tolimas kaip tą rūškaną rytą.

Stiuarto kova su plaučių uždegimu truko dvi savaites. Jis išgėrė daugybę litrų “Gatorade”, “V-8”, greipfrutų sulčių ir daugybę apelsininių gėrimų. Kažin, ar jis suvokė, jog geria. Šlapinosi jis dažnai ir ilgai. Jis tai darė po savimi kaip kūdikis, o jo išmatos buvo geltonos, skystos ir absoliučiai nekaltos kaip vaiko. Tomas keitė jo paklodes ir kruopščiai jį apiplaudavo. Tomas jį vedžiojo po viešbučio vestibiulį. Ir Tomas nakti-

mis sėdėdavo jo galvūgalyje ne todėl, kad Stju trukdė jam miegoti, o todėl, kad ligonio kvėpavimas buvo vos girdimas.

Po dviejų dienų nuo penicilino Stju išbėrė, ir Tomas jį ėmė girdyti ampicilinu. Dabar reikalai klostėsi geriau. Spalio septintosios rytą, kai Tomas nubudo, Stju giliai miegojo, daug ramiau nei praėjusiomis naktimis. Jis stipriai išprakaitavo, bet jo kakta buvo vėsi. Temperatūra nukrito. Kitas dvi paras Stju bemaž ištisai miegojo. Tomas vos jį pažadindavo, kai reikėdavo duoti tabletę ir truputį cukraus, rasto viešbučio restorane.

Spalio vienuoliktąją liga paūmėjo, ir Tomas nuogąstavo, kad tai galas. Bet temperatūra buvo nelabai aukšta, o kvėpavimas - ne toks kimus ir sunkus kaip penktąją ir šeštąją dieną.

Spalio tryliktąją Tomas, kniostelėjęs iš snaudulio, išvydo Stju sėdintį ir besidairantį aplinkui.

- Tomai, - sušnabždėjo jis. - Aš gyvas.

- Taip, - džiugiai ištarė Tomas. - Taip!

- Aš noriu valgyti. Tomai, ar tu gali man išvirti sriubos? Su makaronais?

Spalio aštuonioliktąją Stju ėmė grįžti jėgos. Remdamasis ramentais, kuriuos jam Tomas atnešė iš vaistinės, jis jau įstengė penketą minučių pavaikščioti po vestibiulį. Ėmė mausti suaugančius kaulus. Spalio dvidešimtąją, apsivilkęs šiltais baltiniais ir įsisupęs į avikailius, jis pirmą kartą išėjo gatvėn. Diena buvo saulėta ir šilta, bet pūtė vėsus vėjas. Boulderyje dar buvo ruduo, antra jo pusė, drebulės nusidažė purpuru, bet čia jau viskas alsavo žiema. Vietose, kurių nepasiekė saulės šviesa, Stju matė baltų kruopelių sąnašas.

- Nežinau, Tomai, - pasakė jis. - Manau, kad iki Grand Džankšeno mes galime nusigauti, bet toliau... tiesiog nežinau. Kalnuose tikriausiai daug sniego. Bet jis nieko nereiškia, kol neketinu judėti toliau. Man būtina šiek tiek sustiprėti.

- Stju, kiek tau reikia laiko?

- Nežinau, Tomai. Belieka tik laukti.

Stju ilgai nesiryžo kelionėn - jis pabuvo visai arti mirties, ir dabar mėgavosi sveikimu. Pirmiausiai stengėsi sustiprėti. Iš vestibiulio jie persikėlė į du sujungtus kambarius pirmame viešbučio aukšte, o kambarį priešais užėmė Kodžakas. Stju koja iš tiesų gijo, bet dėl neteisingai uždėtų įtvarų negalėjo gerai suaugti, iki jis nusigaus iki Džordžo Ričardsono, kuris vėl ją sulaužys ir atstatys kaulus į vietą. Bet iki savo gyvenimo pabaigos Stju vis tiek šlubčios.

Stju darė pratimus, treniravo koją. Grąžinti kojai bent jau tris ketvirtadalius buvusio lankstumo prireiks daug laiko, jo manymu, visos žiemos.

Spalio dvidešimt aštuntąją Gryn Riveris pasidengė beveik penkių colių storio sniego sluoksniu.

- Jeigu mes kuo greičiausiai neišsiruošime kelionėn, - pasakė Stju, kai jiedu su Tomu žiūrėjo pro langą, - šiame viešbutyje mums teks praleisti visą žiemą.

Kitą dieną jie sėdo į "Plymutą" ir nuvažiavo į benzino kolonėlę miesto pakraštyje. Čia dažnai pailsėdami, - o Tomui teko atlikti visą sunkų darbą, - jie pakeitė nusitrynusias užpakalinių ratų padangas žieminėmis. Stju apsvarstė visas kelionės galimybes ir gan iracionaliai nusprendė išmėginti laimę. Tomas baigė darbą, į "Plymuto" bagažinę sukraudamas keturias penkiasdešimtsvares dėžes su smėliu. Iš Gryn Riverio jie išvažiavo Visų Šventųjų dienos išvakarėse ir patraukė į rytus.

Lapkričio antrosios vidurdienį jie pasiekė Grand Džankšeną. Visą rytą dangumi slinko švininiai pilki debesys, o kai jie važiavo pagrindine miestelio gatve, ant priekinio "Plymuto" lango ėmė leistis pirmosios snaigės. Jų kelionės metu snigo kelis kartus, bet dabar dangus žadėjo tikrą sniego griūtį.

- Žiūrėk atidžiai, - pasakė Stju. - Čia mums teks truputėlį užtrukti.

Tomas ištiesė ranką:

- Čia! Motelis su žvaigždute.

Motelis su žvaigždute pasirodė besąs Grand Džankšeno "Holiday Inn" viešbutis. Po iškaba didžiulės raudonos raidės kvietė: "KI ATVY Į G AND DŽANK 90-ŲJŲ F ST V ! BIRŽELIO 12 - L POS 4!"

- Gerai, - pasakė Stju. - Tebūnie "Holiday Inn".

Jie privažiavo prie motelio ir užgesino "Plymuto" variklį, kuris, kaip jie vėliau įsitikino, daugiau niekados taip ir neužsivedė. Antrą valandą sniegas virto vientisa balta uždanga, kuri nusileido žemėn be garso ir, atrodė, be galo ilgam. Ketvirtą valandą lengvas vėjas perėjo į audrą, pašėlusiu greičiu blaškančią ir sūkuriuojančią sniego verpetus. Snigo ištisą naktį. Nubudę kitą rytą, Tomas su Stju pamatė Kodžaką, sėdintį priešais dvigubas vestibiulio duris ir stebintį sustingusį baltą pasaulį. Tik kėkštas skraidė nuo vienos šermukšnio šakos ant kitos ir mėgavosi ryškiomis uogomis.

- Dieve švenčiausias, - sušnibždėjo Tomas. - Stju, mus užpustė, ar ne?

Stju linktelėjo.

- Kaipgi mes nusigausime iki Boulderio?

- Lauksime pavasario, - atsakė Stju.

- Taip ilgai? - Tomas atrodė priblokštas, ir Stju apkabino plačius šio didelio vaiko pečius.

- Laikas prabėgs nepastebimai, - pasakė jis, nors pats nebuvo įsitikinęs, ar jie sugebės taip ilgai laukti.

Stju dusdamas vaitojo tamsoje. Pagaliau jis šūktelėjo ir nuo savo garsaus riksmo prabudo motelio kambaryje. Kilstelėjęs ant alkūnių ir plačiai atmerktomis akimis stebeilydamas tamsą, jis atsiduso ir apgraibomis susieiškojo ant naktinio staliuko stovėjusios stalinės lempos mygtuką. Jis dusyk jį paspaudė, ir viskas bematant stojo į savo vietas. Keista, kaip sunkiai miršta tikėjimas elektra. Jis nuleido ranką, pakėlė nuo grindų žiebtuvėlį ir uždegė jį. Paskui atsisėdo į krėslą prie rašomojo stalo ir dirstelėjo į laikrodį. Buvo penkiolika minučių po trečios ryto.

Ir vėl tas sapnas. Sapnas apie Franę. Košmaras.

Sapnas nuolat kartojosi. Franei skauda, jos veidu srūva prakaitas. Ričardsonas palinkęs tarp jos kojų, o Lora Konstebl, stovėdama šalia, jam asistuoja.

"Įsitempk, Frane. Dar. Viskas gerai".

Bet virš kaukės matydamas rūškanas Džordžo akis, Stju suprato, kad Franei ne taip jau ir gerai. Kažkas nesisekė. Lora nušluostė jos prakaituotą veidą ir nusibraukė nuo kaktos plaukus.

"Kūdikis eina šonu".

Kas tai pasakė? Piktas bekūnis balsas. Žemas, ištęstas, tarsi keturiasdešimt penkto greičio plokštelę būtų paleidę trisdešimt trečiu greičiu.

"Kūdikis eina šonu".

Džordžo balsas: *"Pakviesk Diką. Pasakyk jam, kad mums, ko gero, teks..."*

Loros balsas: *"Daktare, ji prarado daug kraujo..".*

Stju užsirūkė cigaretę. Ji siaubingai dvokė ir buvo drėgna, bet po tokio sapno buvo gera ir tai. *"Aš tiesiog jaudinuosi, todėl ir sapnuojasi tokie dalykai. Amžinai toji mintis, kad jei tavęs nėra šalia, tai viskas klostosi blogai. Užmiršk, Stiuartai, ji jaučiasi gerai. Ne visi sapnai išsipildo".*

Bet paskutiniu metu išsipildė tiek daug sapnų! Jo neapleido pojūtis, jog susapnavo būsimą Franės gimdymą. Jis užgesino pusiau surūkytą cigaretę ir bukai dėbtelėjo į lygią žibintuvėlio šviesą. Buvo lapkričio 29-oji; "Holiday Inn" jie gyveno jau bemaž keturias savaites. Laikas slinko labai lėtai, bet jų žinioje buvo visas miestelis.

Grand aveniu sandėlyje Stju rado "Hondos" firmos elektrinį generatorių, ir jiedu su Tomu pertempė jį į motelį, grandininiu keltuvu užkėlę ant motorinių rogių - panašiai, kaip Šiukšlius pakėlė savo paskutinę dovaną Rendelui Flegui.

- O ką mes su juo veiksime? - paklausė Tomas. - Įjungsime motelyje elektros srovę?

- Tam jis per mažas, - atsakė Stju.

- Tada ką? *Kam* jis tuomet? - nekantraudamas Tomas nenustygo vietoje.

- Pamatysi, - nusišypsojo Stju.

Jie pergabeno generatorių į miesto susirinkimų salės elektroaparatinę, ir Tomas bematant jį pamiršo. Būtent to Stju ir tikėjosi. Kitą dieną motorinėmis rogėmis nuvažiavo į miestą ir pasinaudodamas tuo pačiu keltuvu iš antro aukšto nuleido 35 milimetrų kino projektorių, kurį aptiko vienos iš ekspedicijų į miestą metu. Projektorius buvo suvyniotas į polietileninę plėvelę... o paskui, sprendžiant iš dulkių sluoksnio, kuris nusėdo ant įpakavimo, jį paprasčiausiai pamiršo.

Stju koja veik sugijo, bet pastatyti projektorių salės viduryje jam vis tiek prireikė trijų valandų. Jis visą laiką laukė, kad tuojau pat pasirodys jo ieškantis Tomas. Su Tomo pagalba darbas vyktų greičiau, bet tuomet nebūtų siurprizo. Tačiau Tomas, ko gero, buvo užsiėmęs savo reikalais. Stju jo nematė visą dieną. Kai apie penktą valandą vakaro jis įraudęs sugrįžo į motelį, siurprizas buvo paruoštas.

Stju atnešė visus šešis filmus, vasarą demonstruotus Grand Džankšeno kino teatruose. Po vakarienės Stju abejingai ištarė:

- Tomai, ar nenuėjus mums į susirinkimų salę?

- Ko?

- Pamatysi.

Salė buvo priešais motelį, tereikėjo pereiti užsnigtą gatvę. Tarpduryje Stju įteikė Tomui pakelį keptų kukurūzų.

- O kam tai? - paklausė Tomas.

- Kvaileli, be traškančių kukurūzų kino žiūrėti nevalia, - nusišypsojo Stju.

- KINO?!

- Žinoma.

Tomas puolė salėn. Pamatė didžiulį projektorių. Išvydo didžiulį ekraną. Milžiniškos salės centre pastebėjo du didelius patogius krėslus.

- Oho, - sušnabždėjo jis, ir susižavėjimo išraiška jo veide pranoko visus Stju lūkesčius.

- Breintrio kino teatre aš tai dariau tris vasaras iš eilės, - pasakė Stju. - Tikiuosi, nepamiršau, kaip su šia velniava dirbti.

- Oho, - teįstengė pratarti Tomas.

- Per pertraukėles tarp dalių mums teks laukti. Nėra antro projektoriaus, - Stju peržengė per laidus, besidriekiančius nuo kino projektoriaus iki aparatinėje palikto elektrogeneratoriaus ir paspaudė jungiklį. Generatorius džiugiai sugaudė. Norėdamas prislopinti triukšmą, Stju uždarė dureles. O po penkių minučių jie jau sėdėjo šalia vienas kito ir žiūrėjo, kaip Silvestras Stalonė filme “Rembo 4: Ugnies kova” žudo šimtus narkotikų platintojų. Iš šešiolikos garsiakalbių sklindantis garsas kai kada skardėjo taip garsiai, kad sunku buvo suprasti dialogus (nors kokie ten dialogai)... bet jiems tai patiko.

Dabar tai prisiminęs, Stju nusišypsojo. Kas nors, nepažinojęs Stju, jo poelgį būtų pavadinęs keistu - jis galėjo mažesnėmis pastangomis prijung-

ti vaizdajuosčių leistuvą motelyje. Bet filmai televizoriaus ekrane - visai kitas reikalas, su žiūrėjimu kino salėje to tiesiog neįmanoma palyginti. Tokia buvo asmeninė Stiuarto Redmeno nuomonė. Be to, tiesą sakant, dalykas buvo visai kitas - kad jiems reikėjo kaip nors praleisti laiką... o kartais jis taip lėtai slinko.

Tarp penkių juostų buvo Disnėjaus animacinis filmas "Oliveris ir kompanija", kuris į video niekada nebuvo perfilmuotas. Tomas žiūrėjo jį iš naujo ir iš naujo, juokdamasis iš Oliverio, Artfulo Dodžerio ir Fageno išdaigų.

Be kino projektoriaus Stju surinko daugiau nei dvidešimt automobilių modelių, tarp jų ir iš 240 detalių padarytą "Rolsroisą", iki epidemijos kainavusį 60 dolerių. Tomas pastatė keistą, bet kažkuo patrauklų landšaftą, užėmusį beveik pusę "Holiday Inn" priėmimų salės: jis naudojosi papjė mašė, plastilinu ir įvairiais maistiniais dažais. Tomas tai pavadino "Mėnulio baze "Alfa". Taip, jie rasdavo sau užsiėmimų, bet...

"Tavo idėja - viena beprotybė".

Stju sulenkė koją. Ji buvo geresnės būklės, nei jis galėjo tikėtis, iš dalies motelio sporto salės įrenginių dėka. Bet vis tiek ji linko sunkiai ir truputį skaudėjo, nors Stju jau galėjo išsiversti be ramentų. Jie galėtų lėtai, pernelyg neskubėdami leistis kelionėn. Stju buvo visiškai įsitikinęs, kad įstengs Tomą išmokyti vairuoti "Arctic Cats" - motorinėmis rogėmis, kurios stovėjo kone kiekviename vietinio gyventojo garaže. Per valandą įveikiant dvidešimt mylių, su apsauginiu tentu, šiltais miegmaišiais, daugybe koncentratų...

"Žinoma, o kai kur nors Veil Paso perėjoje judu su Tomu užgrius lavina, galėsite jai prieš nosį pamojuoti konservuota morka ir įsakyti nešdintis šalin. Tai beprotybė!"

Ir visgi...

Stju sumaigė cigaretę ir užgesino žibintuvėlį. Bet dar ilgai, negalėdamas užmigti, vartėsi nuo šono ant šono.

Pusryčiaujant jis pasakė:

- Tomai, ar tu labai nori sugrįžti į Boulderį?

- Ir pamatyti Franę? Diką? Sendę? Viešpatie, Stju, aš gi labiau už viską pasaulyje noriu sugrįžti į Boulderį! Stju, juk jie niekam neatidavė mano namelio!

- Ne. Aš tuo įsitikinęs. Ir noriu paklausti, ar tu ryžtumeis pamėginti sugrįžti?

Tomas sutrikęs spoksojo į jį. Stju jau norėjo pamėginti viską Tomui paaiškinti, bet šis pasakė:

- Dieve, už tokią galimybę viską atiduočiau.

Štai taip paprastai viskas ir buvo nuspręsta. Iš Grand Džankšeno jie išvažiavo paskutinę lapkričio dieną.

Apmokyti Tomą važiuoti “Arctic Cats” nereikėjo. Kolorado valstijos kelių policijos garaže, tik už mylios nuo “Holiday Inn”, Stju rado didžiulį visureigį. Jis turėjo labai galingą variklį, specialų aptakų apvalkalą, gebantį pasipriešinti bet kokiam vėjo spaudimui ir - tai svarbiausia - didžiulę bagažinę. Be abejo, anksčiau čia buvo laikoma viskas, ko galėtų prireikti mašinai sugedus. Bagažinė buvo pakankamai didelė, kad joje tilptų nemažas šuo. Grand Džankšene buvo daug sporto prekių parduotuvių, tad inventoriaus jiems pakako. Rado viską, kas būtina žiemos žygiui, nors supergripas žmones pradėjo kirsti vasaros pradžioje. Jie pasiėmė brezentines palapines, pašiltintus miegmaišius, po kelias poras slidžių (nors nuo minties išmokyti Tomą naudotis slidėmis kalnuose Stju gyslose stingo kraujas), kelioninę dujinę viryklę, konservų, žibintuvėlių, baterijų, dujų balionų, akumuliatorių, peilių bei įvairių instrumentų, šautuvą su optiniu taikikliu ir šovinių.

Bekeliaujant pirmą dieną, jau antrą valandą Stju suprato, kad jo nuogąstavimai būti palaidotiems po sniegu ir mirti iš bado neturėjo pagrindo. Miškai knibždėte knibždėjo žvėrių; savo gyvenime jis neregėjo nieko panašaus. Vėliau, tą pačią dieną, jis nušovė elnią, pirmą elnią nuo devintos klasės, kai jis pabėgo iš mokyklos ir su savo dėde Deilu nuėjo į medžioklę. Jie nušovė elnio patelę, kurios mėsa buvo kieta ir karti... todėl, kad ji ėdė dilgėles, kaip paaiškino dėdė Deilas. O šis elnias buvo riebus ir sunkus. Bet žiema tik prasideda, pamanė Stju, dideliu peiliu dorodamas mėsą. Gamta turi savo būdus gyvūnų pertekliui sureguliuoti.

Kol Stju dorojo mėsą, Tomas įkūrė laužą. Stju baigė jau visai sutemus, jo nesveika koja priminė save pratisai traukdama “Ave Maria”. Elnio patelę, kurią nušovė dėdė Deilas, jie nutempė pas senuką, vardu Šoji, kuris gyveno Breintrio pakraštyje. Šis sudorojo mėsą už tris dolerius ir dešimt svarų elnienos.

- Kaip aš norėčiau, kad dabar čia pasirodytų senis Šoji, - atsidusęs ištarė Stju.

- Kas? - Tomas kniostelėjo iš pusiaumiegio.

- Niekas, Tomai. Kalbuosi pats su savimi.

Pasirodė, kad elniena buvo verta jo darbo. Skani, soti, malonaus skonio. Kai jie iki soties prisivalgė, Stju suruošė dar trisdešimt svarų mėsos ir kitą rytą užšaldytą sudėjo į kitą, mažesnį, visureigio skyrių. Tą pirmą dieną jie pasistūmėjo tik šešiolika mylių.

Tąnakt sapnas pasikeitė. Stju vėl buvo gimdymo palatoje. Aplinkui telkšojo kraujas - jo balto chalato rankovė permirko krauju. Antklodės, dengusios Franę, irgi buvo kruvinos. Franė vis dar rėkė.

- *Jau eina,* - iškvėpė Džordžas. - *Atėjo laikas, Frane, jis laukia savo gimimo, įsitempk! ĮSITEMPK!*

Ir *jis* pasirodė, pasirodė su nauju kraujo srautu. Džordžas ištraukė mažylį, suėmęs jį už užpakaliuko, nes kūdikis niro kojytėmis į priekį.

Lora pratisai suklykė. Į visas puses pažiro plieniniai instrumentai...

Nes tai buvo vilkas su piktai išsiviepusiu žmogaus veidu, *jo* veidu, tai buvo Flegas, atėjo *jo* laikas vėl grįžti, jis nebuvo miręs, jis tęsė savo kelionę po pasaulį, Franė suteikė gyvybę Rendelui Flegui...

Stju nubudo, jo ausyse pulsavo, spaudė krūtinę. Ar jis rėkė?

Tomas vis dar miegojo, miegmaišyje paslėpęs net galvą, kyšojo tik jo plaukų sruoga. Kodžakas susisuko į kamuoliuką šalia Stju. Viskas normalu, tai tik sapnas...

O paskiau naktyje pasigirdo pratisas kauksmas, sidabrinis karštligiškos baimės varpas... vilko, o galbūt vaiduoklio žmogžudžio staugimas.

Kodžakas pakėlė galvą.

Stju kūnas pašiurpo.

Kauksmas nepasikartojo.

Stju užmigo. Ryte jie keliavo toliau. Būtent Tomas pastebėjo, jog dingo elnio žarnos. Jų vietoje liko daugybė pėdų... bet tai ir viskas.

Penkios gero oro dienos leido jiems pasiekti Raiflą. Prabudę kitą rytą, jie pastebėjo artėjančios pūgos požymius. Stju nusprendė, kad būsimą negandą jie išgyvens čia, todėl įsikūrė vietiniame motelyje. Tomas prilaikė vestibiulio duris, o Stju visureigiu įriedėjo tiesiog vidun, nors sunkios mašinos pavažos ganėtinai aplamdė pūkuotą kilimą.

Pūga siautėjo tris dienas. Kai jie nubudo gruodžio 10-osios ryte ir nuvalė įėjimą į motelį, ryškiai švietė saulė, temperatūra pakilo bemaž iki nulio. Dabar užpustytais 70-ojo plento vingiais važiuoti buvo daug sunkiau. Bet tą šviesią, saulėtą, šiltą dieną Stju tai nejaudino. Kai mėlyni šešėliai ėmė ilgėti, Stju išjungė variklį. Jis pakėlė galvą ir atidžiai įsiklausė.

- Stju, kas atsitiko? Kas... - bet dabar išgirdo ir Tomas. Prislopintą dundesį kairėje ir virš jų. Jis stiprėjo nelyginant artėjantis traukinys, paskiau nutilo. Diena vėl buvo rami.

- Stju? - Tomas buvo aiškiai sunerimęs.

- Nesijaudink, - pasakė Stju ir pamanė: *"Pakanka man vienam jaudintis už abu"*.

Vis dar buvo šilta. Gruodžio 13-ąją jie beveik pasiekė Šošouną, kaip ir anksčiau judėdami aukštyn į Uolinius kalnus - į aukščiausią jų tašką; prieš pradėdami leistis turėjo įveikti Lavlendo perėją.

Iki jų dažnai atsklisdavo sniego lavinų dundesys. Kartais tolimas, o kitąsyk toks artimas, kad jiems belikdavo užversti galvas aukštyn, laukti ir tikėtis, jog ši galinga balta mirtis juos aplenks. Dvyliktąją dieną lavina užgriuvo tą vietą, pro kurią jie pravažiavo prieš pusvalandį, ir tonos suplūkto sniego palaidojo jų visureigio pėdsakus. Stju nuogąstavo, kad visureigio variklio sukelta vibracija gali tapti jų mirties priežastimi - išjudinti lavinos griūtį, kuri palaidotų juos anksčiau, nei jiedu suspėtų suprasti, kas gi įvyko. O kol kas beliko stumtis pirmyn ir tikėtis sėkmės.

Paskiau temperatūra vėl nukrito, ir lavinų griūties grėsmė šiek tiek sumažėjo. Vėl ėmė siausti pūga, ir jie buvo priversti palaukti dar kelias paras. Po to važiavo toliau... ir tąnakt kaukė vilkai. Kauksmas sklido iš tolo, bet kartais jis pasigirsdavo visai čia pat, atrodė, vilkai supa jų palapinę. Kodžakas be perstojo šokčiojo ir urzgė. Oras tebebuvo šaltas, griūtys pasitaikydavo rečiau, nors aštuonioliktąją dieną jų vėl vos neužgriuvo lavina.

Gruodžio 22-osios ryte jie artėjo prie Eivono. Stju važiavo plento pakraščiu dešimties mylių per valandą greičiu, virš jų kybojo sniego debesys. Tomas priešakyje išvydo mažytį miestelį su vienintele balta bažnytėle ir apsnigtais namų stogais. O kitą akimirką visureigio aptakus apvalkalas ėmė kraipytis į šonus.

- Kokio... - prasižiojo Stju, ir tai buvo vienintelis žodis, kurį ištarti jam užteko laiko.

Visureigį nešė į šoną. Stju mėgino stabdyti, bet jau buvo per vėlu. Po krūtine ėmė mausti, tarsi jis ką tik būtų atsispyręs nuo baseino bokštelio ir įveikęs žemės trauką. Iš visureigio jie išlėkė kūlverščiais. Tomas su Kodžaku Stju dingo iš akiračio. Šalto sniego prilindo po apykakle, jis užlipdė veidą. Kai mėgindamas surikti išsižiojo, sniegas pripildė į jo gerklę. Kritimas. Kritimas. Ir pagaliau ramybė sniego kape.

Jis tarsi plaukikas išsikapanojo išorėn. Kūnas nuo sniego liepsnojo.

- Tomai! - pašaukė jis, bet iš savo vietos labai aiškiai matė kelio pakilumą ir tą skardį, nuo kurio jie nukrito, sukeldami nedidelę sniego griūtį. Užpakalinė visureigio dalis kyšojo už pusšimčio pėdų apačioje, primindama oranžinį plūdurą. Keistos asociacijos... beje, nejaugi Tomas *nuskendo?*

- Tomai! *Tomi!*

Į paviršių išsiropštė Kodžakas, visas tarsi apibarstytas cukraus pudra, ir pro sniegą ėmė kapanotis Stiuarto link.

- Kodžakai! - šūktelėjo Stju. - Ieškok Tomo! *Ieškok Tomo!*

Kodžakas sulojo, apsisuko ir nuklampojo prie įdubusios vietos, kur vėl sulojo. Netekęs jėgų, smegdamas gilyn, springdamas sniegu, Stju nusigavo iki tos vietos ir ėmė rausti. Pasirodė Tomo striukė. Stju suriko. Tomas dusdamas, rodydamas neįtikėtinas pastangas, ėmė ropštis viršun, ir pagaliau, atmetę į šonus rankas, jie parvirto ant sniego. Tomas mėšlungiškai alsavo ir vis dejavo:

- Mano gerklė! Dega! O Dieve!

- Tomai, tai nuo šalčio. Praeis.

- Aš dūstu...

- Viskas gerai, Tomai. Mums viskas bus gerai.

Jie tysojo ant sniego ir mėgino atgauti kvapą. Stju padėjo ranką ant Tomo peties. Šis visas drebėjo. O kažkur tolumoje vėl nuaidėjo ir nutilo dar vienas lavinos dundesys.

Likusią dienos dalį jie mėgino nusigauti iki Eivono. Neįmanoma buvo nė svajoti ištraukti visureigį arba nors dalį bagažo - skardis buvo pernelyg status. Visa tai čia pasiliks iki pavasario - o galbūt, atsižvelgiant į susiklosčiusią situaciją, ir per amžių amžius.

Eivoną jie pasiekė praėjus valandai po saulės laidos, sušalę ir tokie pavargę, kad vos užteko jėgų surasti bent kiek šiltesnę užuovėją. Tą naktį Stju nieko nesapnavo - gaubė absoliuti nuovargio tamsa. Ryte jie vėl ėmė ieškoti kelionei reikalingų daiktų. Tokiame mažame miestelyje kaip Eivonas juos rasti buvo daug sunkiau nei Grand Džankšene. Ir vėl Stju ėmė galvoti, kad žiemą praleisti reikėtų čia. Jeigu jis pasakytų, jog tai vienintelis teisingas sprendimas, Tomas neimtų klausinėti, ir jie paprasčiausiai susitaikytų su savo likimu. Bet vėliau Stju šią mintį atmetė. Kūdikis turi gimti sausio pradžioje. O jis norėjo dalyvauti gimdyme. Troško pats įsitikinti, kad viskas klostosi gerai.

Pagrindinės Eivono gatvės gale jie surado mažą parduotuvę, o garaže už jos stovėjo pora nedidelių motorinių rogių. Jų niekaip negalėjai palyginti su tuo dideliu ir patogiu visureigiu, kuris nulėkė nuo skardžio, bet vienos rogės turėjo papildomas pavažas, ir Stju nusprendė, kad jos visiškai jiems tiks. Nepavyko rasti jokių koncentratų, todėl teko pasitenkinti konservais. Antra dienos pusė praėjo ieškant po namus kelioninės įrangos, ir tai buvo ne itin malonus užsiėmimas. Visur jie užtikdavo apirusius, nuo šalčio sustingusius supergripo aukų palaikus.

Baigiantis dienai, išsyk vienoje vietoje surinko bemaž viską, ko jiems reikėjo. Tai buvo namas kone miestelio centre, kur anksčiau nuomojo pigius mebliuotus kambarius. Tikriausiai prieš prasidedant epidemijai čia

buvo pilna jaunų žmonių, paprastai atvykstančių į Koloradą daryti visus tuos dalykus, apie kuriuos taip patraukliai dainavo Džonas Denveris. Tomas po laiptais aptiko didžiulį žalią maišą.

- Stju, kas tai? Tabakas?

Stju šyptelėjo:

- Regis, kai kurie žmonės taip ir mano. Tomai, tai nuodingas tabakas. Neliesk jo.

Tvarkingai supakavę produktus, naujus miegmaišius, palapines ir kitus reikalingus daiktus, jie viską sukrovė į roges. Tuo metu danguje jau įsižiebė žvaigždės, ir jie nusprendė Eivone praleisti dar vieną naktį.

Grįždami girgždančiu po pavažomis sniegu į laikiną jų apsistojimo vietą, Stju nustebęs pamanė: "Poryt Kalėdos". Neįmanoma buvo patikėti, kad laikas praskriejo taip greitai, bet tai įrodė laikrodis su kalendoriumi. Iš Grand Džankšeno jie išvažiavo daugiau kaip prieš tris savaites.

Sustabdęs roges prie namelio, Stju Tomui pasakė:

- Eikite su Kodžaku į namą ir užkurkite ugnį. O man reikia kai ką padaryti.

- O ką, Stju?

- Tai siurprizas, - atsakė Stju.

- Siurprizas? Ir aš jį pamatysiu?

- Taip.

- Kada? - Tomo akys sužibo.

- Po kelių dienų.

- Bet Tomas Kalenas negali laukti taip ilgai, ne.

- O ką dar belieka veikti Tomui Kalenui? - šypsodamasis atsakė Stju. - Aš grįšiu po valandos. O tu būk pasirengęs.

- Gerai... puiku.

Bet praėjo pusantros valandos, kol Stju surado tai, ko ieškojo. Kitas dvi ar tris valandas Tomas neatstojo nuo jo, vis klausinėdamas apie siurprizą. Bet Stju tylėjo tarsi žuvis, o kai jie rengėsi miegoti, Tomas jau viską užmiršo.

Gulėdamas tamsoje, Stju pasakė:

- Prisiekiu, dabar tu gailiesi, kad mes nelikome Grand Džakšene.

- Ne, - mieguistu balsu atsiliepė Tomas. - Aš noriu kuo greičiau nusigauti iki savo mielojo namelio. Tikiuosi, kad mes daugiau nepasuksime iš kelio ir nenukrisime į sniegą. Tomas Kalenas vos neuždusо!

- Mums tiesiog reikia važiuoti lėčiau ir atidžiau žiūrėti į kelią, - pasakė Stju, neužsiminęs, beje, apie tai, kas jiems atsitiktų, jeigu tai *iš tikrųjų* pasikartotų... ir jeigu šalia neatsirastų priebėgos, iki kurios būtų galima nueiti pėsčiomis.

- Kaip tu manai, Stju, kada mes pasieksime namus?

- Dar negreit, seni. Bet pasieksime būtinai. O dabar, aš manau, mums geriausia pamiegoti, tiesa?

- Žinoma.

Tą naktį Stju sapnavo, kad Franė ir jos siaubingas kūdikis-vilkas mirė gimdant. Jis girdėjo, kaip Džordžas Ričardsonas iš tolo ištarė: *"Tai gripas. Jie mirė nuo gripo. Po viščiuką į kiekvieną puodelį ir į kiekvienas įsčias po vilką. Ir viskas dėl gripo. Mums galas. Žmonijai galas. Tai gripas".*

Iš kažkur visiškai netoli nuskambėjo Tamsos žmogaus juokas.

Gruodžio 24-ąją, per Kūčias, jie leidosi į žygį, kuris truko beveik iki Naujųjų metų. Sniegas pasidengė tvirtu luobu. Vėjas supustė sniego kopas, bet motorinės rogės lengvai jas įveikė. Kad neakintų švytintis sniegas, jie užsidėjo akinius nuo saulės. Šalo.

Kūčių vakarą jie sustojo pailsėti už dvidešimt keturių mylių į rytus nuo Eivono, netoli Silvertorno. Dabar jie jau buvo Lavlendo perėjos prieigose, po kuria kažkur buvo palaidotas Eizenhauerio tunelis. Kol jie šildėsi vakarienę, Stju padarė nuostabų atradimą. Krapštydamas sniego plutą, už dvidešimties centimetrų nuo vietos, kur jie įsikūrė, Stju netikėtai pastebėjo žydrą metalą. Savo radinį jis norėjo parodyti Tomui, bet apsigalvojo. Mintis, kad jie sėdėjo mažiau nei per dvi pėdas virš kelio kamščio, virš Dievas žino kokio kiekio mirusiųjų kūnų, buvo nelabai maloni.

Kai Tomas nubudo gruodžio 25-osios rytą, be ketvirčio septintą, Stju jau buvo atsikėlęs ir gamino pusryčius, ir tai buvo labai neįprasta; Tomas beveik visada nubusdavo anksčiau už Stju. Virš laužo katiliuke kunkuliavo daržovių sriuba. Kodžakas viską entuziastingai stebėjo.

- Labas rytas, Stju, - užsisegdamas striukę ir ropšdamasis iš miegmaišio, pasisveikino Tomas. Jis aiškiai ruošėsi kažkur pasišalinti.

- Labas rytas, - atsakė Stju. - Ir laimingų Kalėdų.

- Kalėdų? - Tomas įsispoksojo į jį, absoliučiai pamiršęs, ką ketino daryti. - *Kalėdos?* - vėl pakartojo jis.

- Kalėdų rytas, - Stju parodė ranka kairėn nuo Tomo. - Tai viskas, ką aš sugebėjau rasti.

O ten ant sniego stovėjo apie dviejų pėdų aukščio eglės viršūnė. Ji buvo papuošta sidabriniais blizgučiais, kuriuos Stju rado parduotuvėlės sandėlyje Eivone.

- Eglutė, - sušnabždėjo Tomas ir pakerėtas sustingo. - Ir dovanos. Stju, juk tai dovanos.

Ant sniego po eglute, suvyniotos į mėlyną blizgantį popierių su sidabriniais varpeliais, gulėjo trys dėžutės - toje mažoje parduotuvėje kalėdinio įpakavimo nebuvo net sandėlyje.

- Taip, tai dovanos, - atsakė Stju. - Tau. Manau, jog jos nuo Santa Klauso.

Tomas pasipiktinęs žvilgtelėjo į Stju:
- Tomas Kalenas žino, jog nėra jokio Santa Klauso, taip! Tai nuo tavęs! - jis susikrimto. - O aš tau nieko neparengiau! Aš užmiršau... Aš nežinojau, kad atėjo Kalėdos... Koks aš kvailys! Kvailys! - Jis sudavė sau į kaktą kumščiu. Tomas vos neverkė.
Stju priėjo prie jo.
- Tomai, - tarė jis. - Tu įteikei man Kalėdinę dovaną anksčiau.
- Ne, sere. Aš to nepadariau. Aš užmiršau. Tomas Kalenas tiesiog kvailas mulkis, *mulkis*.
- Bet tu tai padarei. Pačią geriausią dovaną. Aš iki šiol gyvas. Jeigu ne tu, aš būčiau seniai miręs.
Tomas nesuprasdamas spoksojo į Stju.
- Jeigu ne tu, aš būčiau numiręs toje dauboje į vakarus nuo Gryn Riverio. Jeigu ne tu, Tomai, aš būčiau gavęs galą nuo pneumonijos, gripo ar dar ko nors tame viešbutyje Jutos valstijoje. Aš nežinau, kaip tau pavyko rasti reikalingas tabletes... ar Nikas nurodė, ar Dievas, ar Ponia Sėkmė, bet tai padarei tu. Todėl nekaltink savęs. Jeigu ne tu, aš niekuomet nebūčiau sulaukęs šių Kalėdų. Aš tau neapsakomai skolingas.
Tomas tarė:
- Bet tai vis tiek ne Kalėdų dovana, - nors iš pasitenkinimo jis švytėte švytėjo.
- Dovana, - patvirtino Stju rimtai.
- Na...
- Išvyniok savo dovanas. Pasižiūrėk, ką Santa Klausas tau atnešė. Naktį aš girdėjau girgždant jo roges. Manau, jog gripas nenusigavo iki Šiaurės ašigalio.
- Tu jį girdėjai? - Tomas atidžiai pasižiūrėjo į Stju, mėgindamas suprasti, ar šis nejuokauja.
- Na, aš kažką girdėjau.
Tomas paėmė pirmąją dėžutę ir atsargiai išvyniojo - elektroninis automobiliukas su įvairių prietaisų komplektu ir ištisiems dvejiems metams užteksiančių baterijų atsarga - visų berniūkščių svajonė. Tomui net akys sužibo, kai jis išvydo tą stebuklą.
- Nagi, patikrink, kaip veikia, - pasiūlė Stju.
- Ne, aš noriu pasižiūrėti kitas.
Kitoje dėžutėje gulėjo megztinis su kalvos viršūnėje stovinčio ir besiremiančio lazdomis slidininko atvaizdu.
- Čia parašyta: "AŠ ĮVEIKIAU LAVLENDO PERĖJĄ", - pasakė Stju. - Mes to dar nepadarėme, bet tai įvyks labai greitai.
Tomas skubiai nusimetė striukę, apsivilko megztinį, paskui vėl striukę.
- Puiku! Puiku! Stju!
Paskutinėje dėžutėje, pačioje mažiausioje, buvo paprastas sidabrinis medalionas ant dailios sidabrinės grandinėlės. Ženklas ant medaliono Tomui priminė ant šono paguldytą skaičių 8. Jis žvelgė į jį nustebęs ir sutrikęs.

- Kas tai, Stju?
- Tai graikiškas simbolis. Jis reiškia begalybę, Tomai. Amžinybę, - Stju palietė laikančią Tomo ranką su medalionu. - Tomi, aš manau, jog mes pasieksime Boulderį. Manau, kad tai buvo lemta iš pat pradžių. Aš norėčiau, jog tu visada jį nešiotum, jeigu, žinoma, neprieštarauji. Ir jeigu tau kada nors prireiks pagalbos, pasižiūrėk į jį ir prisimink Stju Redmeną. Gerai?
- Begalybė, - susimąstęs ištarė Tomas.
Jis pasikabino medalioną ant kaklo.
- Aš tai prisiminsiu, - pasakė jis. - Tomas Kalenas tai prisimins.
- Velnias! Vos nepamiršau! - Stju puolė prie savo palapinės ir atnešė dar vieną ryšulėlį, - su Kalėdomis, Kodžakai! Leisk, aš pats atidarysiu, - jis atidarė dėžutę šunims skirtų džiovintų paplotėlių. Stju keletą jų padėjo ant sniego, ir Kodžakas su didžiausiu malonumu juos prarijo. Paskiau priėjo prie Stju ir viltingai suvizgino uodega.
- Visa kita - vėliau, - slėpdamas dėžutę kišenėje, paaiškino jam Stju. - Svarbiausias dalykas - manieros, kad ir ką tu beveiktum, kaip būtų pasakęs... būtų pasakęs Plikis. - Paskutinius žodžius Stju ištarė kimiu balsu, jo akyse tvenkėsi ašaros. Ūmai jis ėmė ilgėtis Gleno, Lario, Ralfo su jo amžinai nustumta ant pakaušio skrybėle. Staiga jis pradėjo ilgėtis tų, kurie *išėjo,* kurių dabar jam siaubingai trūko. Motušė Abigeilė sakė, kad dar prasilies kraujo upės, kol visa tai baigsis, ir ji pasirodė teisi. Sielos gilumoje Stju Redmenas ją kaltino ir tuo pat metu laimino.
- Stju kas nors atsitiko?
- Ne, Tomi, viskas gerai, - Stju apkabino Tomą, šis atsakė jam tuo pačiu. - Linksmų Kalėdų, seni.
Tomas, kurio balse skambėjo abejonė, paklausė:
- Ar aš galiu padainuoti dainą?
- Žinoma, jei tik nori.
Stju beveik buvo tikras, jog išgirs "Linksmuosius varpelius" arba "Snieguolę", atliekamus vaiko, kuriam ant ausies užmynė meška. Bet labai malonus tenoras užtraukė "Pirmojo Noelio" fragmentą.
- Pirmasis Noelis... - Tomo balsas sklido virš baltos lygumos ir atsiliepė kalnuose silpnu aidu. - Nusileido angelai... žvaigždė suspindo... avis ten ganė po laukus piemuo vargingas... šalta ilga nakties tamsybė...
Stju irgi užgiedojo; jo balsas nebuvo toks geras, bet su Tomu jiedu sudarė neblogą duetą, ir skvarbūs senojo himno žodžiai aidėjo šventoje Kalėdų ryto tyloje:
- Noeli, Noeli, Noeli, Noeli... Kristus gimė... Izraely...
- Tai viskas, ką aš prisimenu, - kaltai pratarė Tomas, kai jų balso aidas išnyko tolumoje.
- Viskas gerai, - nuramino jį Stju. Akys vėl pritvinko ašarų, bet jos būtų sutrikdę ir nuliūdinę Tomą, todėl Stju susitvardė. - Na, mums metas. Praradome nemažai laiko.

- Žinoma, - Tomas žvilgtelėjo į daiktus renkantį Stju. - Stju, tai pačios geriausios Kalėdos mano gyvenime.

- Aš labai džiaugiuosi, Tomi.

Netrukus jie vėl keliavo į rytus, po šalta Kalėdų saule kildami vis aukščiau ir aukščiau į kalnus.

Jie įsirengė stovyklą šalia Lavlendo perėjos, beveik dvylika tūkstančių pėdų virš jūros lygio. Temperatūra nukrito iki dvidešimties laipsnių žemiau nulio. Be perstojo ūžavo vėjas, šaltas ir aštrus kaip virtuvinio peilio ašmenys, o tamsiose žiemos perėjų properšose kaukė vilkai - juos, atrodė, galėjai pasiekti ranka. Stju neapleido pojūtis, kad visas pasaulis apačioje buvo vienas gigantiškas kapas.

Ryte, vos ėmė švisti, juos pažadino šuns lojimas. Su šautuvu rankoje Stju atlenkė palapinės kraštą. Pirmą kartą vilkai priėjo taip arti. Jie išlindo iš savo užuoglaudų ir apsupo stovyklą. Dabar jie nekaukė, tik spangino į trapią žmonių priebėgą. Piktai žibėjo jų akys, grėsmingai šiepėsi nasrai.

Mėgindamas išbaidyti būrį, Stju iššovė šešis kartus. Vienas vilkas šoktelėjo ir susmuko. Kodžakas pribėgo prie užmušto vilko, apuostė, pakėlė koją ir paleido srovelę.

- O vilkai iki šiol yra *jo,* - lėtai ištarė Tomas. - Ir visada bus jo pusėje.

Atrodė, Tomas vis dar pusiau miega. Jo žvilgsnis buvo apsiblausęs, nutolęs. Stju toptelėjo, kad Tomas išgyvena lengvo transo būseną.

- Tomai... Jis *mirė?* Ar tu tai žinai?

- Jis niekada nemiršta, - atsakė Tomas. - Jis gyvena vilkuose. Varnose. Barškuolėse. Vidurnakty - pelėdos šešėlyje, o vidurdieny - skorpione. Podraug su šikšnosparniais jis kabo žemyn galva niūriose, tamsiose vietose. Ir toks pat aklas kaip jie.

- Ar jis grįš? - įsitempęs paklausė Stju. Jo viduje viskas atšalo.

Tomas neatsakė.

- Tomi...

- Tomas miega. Jis nuėjo pasižiūrėti į dramblį.

- Tomai, ar tu matai Boulderį?

Virš nebyliu šaltu baltumu švytinčių kalnų viršūnių pasvido siaura aušros juosta.

- Taip. Jie laukia. Laukia kažkokio žodžio. Laukia pavasario. Boulderyje viskas ramu.

- Ar tu matai Franę?

Tomo veidas nušvito.

- Franę, taip. Ji tokia stora. Manau, jog ji laukiasi kūdikio. Ji dabar gyvena drauge su Luse Sven. Lusė irgi laukiasi kūdikio. Bet Franė pagimdys pirmoji. Jeigu... - Tomas paniuro.

- Tomai! Kas *jeigu?*

- Kūdikis...

- *Kas atsitiks kūdikiui?*

Tomas nepatikliai apsidairė:

- Mes šaudėme į vilkus Stju? Ar aš sapnavau?

Stju prisivertė nusišypsoti:

- Truputį, Tomai.

- Aš sapnavau dramblį. Keista, ar ne?

- Taip. *"Bet kas gi atsitiks kūdikiui? Kaip ten Franė?"*

Stju ėmė nerimauti, jog jie nesuspės laiku; kad ir ką Tomas regėjo savo sapne, tai atsitiks be jų.

Kai beliko trys dienos iki Naujųjų Metų, oras visai pagedo, ir jie buvo priversti sustoti Kitredže. Jau buvo visai netoli Boulderio, tad abu keliautojai smarkiai graužėsi - net Kodžakas, atrodė, nervinosi ir nerado sau vietos.

- Stju, ar greitai mudu keliausime? - su viltimi balse paklausė Tomas.

- Nežinau, - atsakė Stju. - Tikiuosi, kad greitai. Jeigu bus geras oras, tai savo tikslą pasieksime po dviejų dienų. Prakeikimas! - jis atsiduso ir gūžtelėjo pečiais. - Tikėsimės, kad ilgai nesnigs.

Aiman, tai buvo pati siaubingiausia pūga per visą žiemą. Penkias paras ūžavo vėtra ir supustė dvylikos, o kai kur net keturiolikos pėdų aukščio pusnis. Kai jie įstengė atidaryti duris ir sausio antrąją po žema, maža kaip nudilusi moneta saule išėjo gatvėn, visi orientyrai buvo dingę. Didžioji mažo miestelio dalis atrodė tiesiog palaidota po sniegu. Aplink vien pusnys ir keisčiausių, paslaptingiausių formų objektai. Apylinkės priminė nežinomos planetos landšaftą.

Jie leidosi kelionėn, bet judėjo lėčiau nei bet kada; dabar rasti kelią buvo rimta problema. Motorinės rogės vis klimpo į pusnis, ir jas tekdavo atkasinėti. O 1991 metų antrąją dieną vėl prasidėjo lavinų griūtys.

Sausio ketvirtąją jie nusigavo iki tos vietos, kur federalinis 6-asis kelias, atsiskirdamas nuo 70-ojo plento, toliau driekėsi Goldeno kryptimi, ir nors jie nieko nežinojo - nesapnavo ir nenujautė, - bet tądien Franei Goldsmit prasidėjo gimdymo sąrėmiai.

- Puiku, - ištarė Stju, kai jie stabtelėjo kryžkelėje. - Bent jau nereikės ieškoti kelio. Čia plentas eina tarp kalnų. Dar gerai, kad mes nepražiopsojome posūkio.

Važiuoti keliu buvo nesunku, bet vietomis teko kapanotis kalnų masyvuose prakirstais tuneliais. Reikėjo ieškoti įėjimų, sykiais nukasti sniegą, sykiais brautis pro ankstesnių griūčių suverstas krūvas. Motorinių rogių variklis gaudė iš paskutiniųjų, bet jiedu judėjo pirmyn.

Tačiau blogiausias dalykas - baimė tuneliuose. Jie skendėjo tamsoje kaip anglies šachtose, ir tik silpnas motorinių rogių žibintų spindulys sk-

rodė tamsą - abu kiekvieno tunelio galai buvo užpustyti. Įvažiuoti į juos - tarytum atsidurti uždarytame šaldytuve. Stūmėsi priekin skausmingai lėtai, tai galėjo prilygti locmano menui; ir Stju rimtai nuogąstavo, kad jiedu pataikys į nepravažiuojamą tunelį, ir visos jų pastangos apvažiuoti tamsoje susigrūdusias mašinas nueis šuniui ant uodegos. Jeigu taip atsitiks, jiems beliks apsigręžti ir federaliniu plentu kapanotis atgalios. Geriausiu atveju praras dar savaitę. O mesti roges ir pėdinti pėsčiomis atrodė panašu į savižudybę.

Boulderio artumas vedė iš proto.

Sausio septintąją, praėjus dviem valandoms, kai jie išsikapanojo iš kažkelinto tunelio, Tomas ištiesęs ranką atsistojo:

- Stju, kas tai?

Stju pervargo, jo neapleido niūri depresija. Liovėsi kamavę sapnai apie Franę ir jos kūdikį, bet jų nebuvimas pasirodė dar skausmingesnis.

- Tomai, nestovėk važiuojant, - pratarė suirzęs Stju, - kiek kartų tau reikia sakyti? Tu nukrisi žemyn galva ir...

- Taip, bet kas tai? Panašu į tiltą. Stju, ar kur nors netoliese yra upė?

Stju pažvelgė, kur rodė Tomo ranka, ir išjungęs variklį iššoko.

- Kas tai? - sunerimęs paklausė Tomas.

- Estakada, - sumurmėjo Stju. - Aš... aš netikiu savo akimis...

- Estakada? Estakada?

Stju atsigręžė ir apkabino Tomą per pečius.

- Tomai, tai Goldeno estakada. Ten viršuje eina 119-asis plentas. 119-asis kelias! Kelias į Boulderį! Mes už dvidešimties mylių nuo miesto! O galbūt ir arčiau!

Tomas pagaliau viską suprato. Jam atvipo žandikaulis, jis atrodė taip komiškai, kad Stju prapliupo juoktis. Net nuolatos maudžiantis skausmas kojoje nebegalėjo užtemdyti jo džiaugsmo.

- Stju, mes beveik namuose?

- *Taip, taip, ta-a-a-aip!*

Jie glėbesčiavosi, tapšnojo vienas kitam per nugarą, sukosi, šoko džigą, krito, mėtėsi sniegu ir vėl glėbesčiavosi. Kodžakas nustebęs juos stebėjo... bet po kelių akimirkų ėmė liuoksėti šalia, džiaugsmingai lodamas ir įnirtingai vizgindamas uodegą.

Apsinakvojo jie Goldene, o anksti rytą 119-uoju plentu pajudėjo Boulderio link. Tą naktį jie blogai miegojo. Stju niekada gyvenime nebuvo taip susijaudinęs, niekada neišgyveno tokio slegiančio laukimo... sumišusio su geliančiu nerimu dėl Franės ir kūdikio.

Praėjus valandai po vidurdienio, motorinių rogių variklis ėmė čiaudėti ir kosėti. Stju išjungė jį ir kilstelėjo kanistrą su benzinu.

- O Dieve! - pajutęs žudantį jo lengvumą, šūktelėjo jis.

- Kas atsitiko, Stju?

- Aš! Ką aš padariau! Juk žinojau, kad tas prakeiktas kanistras tuščias, bet pamiršau jį pripildyti. Buvau taip susikrimtęs! Na ir mulkis gi aš!

- Baigėsi benzinas?

Stju numetė tuščią kanistrą.

- Visiškai teisingai. Bet kaip galima būti tokiam kvailam?

- Tu tikriausiai galvojai apie Franę? Ką mudu dabar darysime, Stju?

- Eisme pėsčiomis, pamėginsime. Pasiimsime miegmaišius, konservų. Atleisk, Tomai. Dėl visko kaltas aš.

- Nesisielok, Stju. O kaip palapinės?

- Bičiuli, mums teks jas palikti.

Tądien jie taip ir nepasiekė Boulderio. Temstant, visiškai nusikamavę, sustojo pailsėti. Jiems teko daug valandų klampoti per sniego vėpūtinius, tokius purius, kad vietomis galėjai tik šliaužti. Naktį laužo nedegė. Aplinkui nesimatė medžių, o jie visi, netgi šuo, jautėsi taip pervargę, kad neturėjo jėgų kasti sniegą ir ieškoti kuro. Juos supo tik aukštos sniego kopos. Sutemus horizonte nesimatė jokių švieselių, nors Stju be paliovos viltingai dirsčiojo šiaurėn.

Jie suvalgė šaltą vakarienę, ir Tomas, susisupęs į miegmaišį, akimoju užsnūdo ir net nepalinkėjo Stju labos nakties. Stju išseko, neapsakomai skaudėjo koją. *"Pasisekė, kad vėl jos neišsisukau",* - pamanė jis. Bet rytoj jie miegos Boulderyje, tikrose lovose - perspektyva buvo tokia viliojanti...

Stju jau užsisegė miegmaišį, kai į galvą toptelėjo nemaloni, bauginanti mintis. Nusigavę iki Boulderio, jie galėjo rasti miestą tuščią - tokį pat tuščią, kaip ir Grand Džankšenas, Eivonas ir Kitredžas. Tušti namai, tuščios parduotuvės, nuo sniego svorio įgriuvę pastatų stogai. Užpustytos gatvės. Jokio garso. Tik skambus lašnojimas po netikėto atlydžio - kažkada vasarą bibliotekoje jis perskaitė, kad dažnai pačiame žiemos viduryje temperatūra Boulderyje pakyla iki dvidešimties laipsnių šilumos. Viskas pranyks it sapno personažai nubudus. Todėl, kad pasaulyje neliko nieko, išskyrus Stiuartą Redmeną ir Tomą Kaleną.

Tai buvo beprotiška mintis, bet Stju niekaip nevaliojo ja atsikratyti. Jis išlindo iš miegmaišio ir vėl pažvelgė šiaurės pusėn, tikėdamasis išvysti horizonte nors menką šviesos pašvaistę, kuri visuomet spindi, jei netoliese esama žmonių būsto. Vis tiek turi ką nors pamatyti. Jis mėgino prisiminti, koks žmonių skaičius, Gleno manymu, susirinks Boulderyje, kol sniegas atkirs visus kelius. Jis niekaip neįstengė prisiminti skaičiaus. Aštuoni tūkstančiai? Argi? Aštuoni tūkstančiai - visai nedaug; aštuoni tūkstančiai neturėtų skleisti didelio švytėjimo, net jeigu visuose namuose degtų šviesos. Galbūt...

"Galbūt geriausiai tau būtų šiek tiek pamiegoti ir visus tuos niekus išmesti iš galvos. Rytas už vakarą protingesnis".

Stju vėl atsigulė, o po kelių minučių neramaus vartymosi nuovargis paėmė viršų. Jis užmigo. Ir sapnavo save Boulderyje, vasaros Bouldery-

je, kur nuo karščio ir sausros išdžiūvo bei pagelto visos vejos. Vienintelis garsas - vėjyje trinksinčios neuždarytos durys. Visi išėjo. Nebuvo net Tomo.

- *Frane!* - pašaukė jis, bet atsiliepė tik ūžaujantis vėjas ir judančių durų bildesys.

Kitą dieną iki antros valandos jie sukorė dar kelias mylias. Stju jau ėmė manyti, kad kelyje teks praleisti dar vieną parą. Būtent dėl jo jie taip lėtai judėjo. Jo koja bemaž nesilankstė. *"Netrukus aš teįstengsiu vien šliaužti",* - pamanė jis. Tomas kapanojosi priekyje ir nelyginant visureigis tiesė kelią.

Kai jie sustojo užkąsti, Stju netikėtai pamanė, jog taip ir nepamatys Franės papilnėjusios. *"Galbūt aš dar turėsiu galimybę".* Bet tokios sėkmės jis nesitikėjo. Vis labiau ir labiau stiprėjo įsitikinimas, jog tai įvyks be jo... į gera ar į bloga.

Praėjus valandai po pietų, Stju taip apniko mintys, kad jis vos neužgriuvo ant sustojusio Tomo.

- Kas atsitiko? - trindamas koją, paklausė jis.

- Kelias, - pasakė Tomas, ir Stju, sukaupęs visas jėgas, prisiartino pasižiūrėti.

Po ilgos pauzės jis ištarė:

- Priekyje nuvalytas kelias.

Jie stovėjo ant dešimties pėdų aukščio sniego kalvos. Padengtas sniego luobu šlaitas tolygiai leidosi žemyn, pamažu pereidamas į asfalto dangą, o kairėje stovėjo ženklas su užrašu "BOULDERIS".

Stju suėmė juokas. Jis atsisėdo ant sniego ir užvertęs galvą į dangų kvatojo, nekreipdamas dėmesio į sunerimusį, sutrikusį Tomo veidą. Pagaliau jis ištarė.

- Jie valo kelius. Matai? Tomai, mes pasiekėme! Pasiekėme! Kodžakai! Eikšenki!

Stju pabėrė ant sniego likusius paplotėlius, ir Kodžakas jais mėgavosi, kol Stju rūkė, o Tomas spoksojo į kelią, kuris tarytum beprotiškas miražas išniro iš sniego.

- Mes vėl Boulderyje, - tyliai sumurmėjo Tomas. Mes iš tikrųjų čia. B-O-U-L-D-E-R-I-S, taip.

Stju pliaukštelėjo jam per petį ir nusviedė cigaretę.

- Eime, Tomai. Eime namo.

Apie ketvirtą vėl ėmė snigti. Šeštą valandą vakaro visai sutemo, asfaltuota kelio danga tapo vaiduokliškai balta. Stju stipriai šlubčiojo, beveik

vilko koją. Tomas paklausė, ar nenorėtų jis atsikvėpti, bet Stju papurtė galvą.

Aštuntą ėmė drėbti tirštas sniegas ir viską užklojo baltu patalu. Ne vieną sykį jie išsuko iš kelio ir atsirėmė į pusnis. Kelias buvo slidus. Tomas dusyk parkrito, o penkiolika minučių po aštuntos ir Stju slystelėjo ant skaudančios kojos. Sukando dantis, kad nesuriktų. Tomas puolė jam į pagalbą.

- Nieko tokio, - išsunkė Stju ir šiaip ne taip atsikėlė.

O po dvidešimties minučių iš tamsos pasigirdo jaunas balsas:

- K-kas e-eina?

Kodžakas ėmė urgzti, jo kailis pasišiaušė. Tomas iš susijaudinimo duso. Pro vėjo šniokštimą pasigirdo vos girdimas garsas, sukėlęs Stju paniško siaubo priepuolį: automato saugiklio trakštelėjimas.

"Sargybiniai. Jie pastatė apsaugą. Likimo ironija - tiek nukeliauti ir žūti nuo sargybinio kulkos bemaž miesto centre. Rendelui Flegui tai patiktų. Išties keista".

- Stju Redmenas! - riktelėjo jis į tamsą. - Aš - Stju Redmenas! - Jis garsiai nurijo seiles. - O jūs kas?

"Kvaila. Kažin, ar tu apskritai pažįsti tą žmogų..."

Bet iš sūkuriuojančio sniego atsklidęs balsas iš tikrųjų atrodė pažįstamas.

- Stju? Stju Redmenas?

- Su manimi Tomas Kalenas... Dėl Dievo, nešáukite!

- Tai pokštas? - atrodė, jog balsas kalbasi pats su savimi.

- Koks pokštas! Tomai, pasakyk ką nors!

- Sveiki, čia aš, - paklusniai pratarė Tomas.

Įsivyravo tyla. Aplink juos verpetavo pūga. Paskui sargybinis *(balsas buvo iš tikrųjų pažįstamas)* šūktelėjo:

- Sename Stju bute ant sienos kabojo paveikslas. Koks?

Stju mintys ėmė pašėlusiai blaškytis. Galvoje nepaliaujamai skambėjo ginklo trakštelėjimai. Jis pamanė: *"Dieve mano, aš stoviu čia, pūgos sūkury, ir mėginu prisiminti, koks paveikslas kabojo mano bute, sename bute, pasakė jis. Franė, matyt, persikėlė pas Lusę. Lusė dažnai juokdavosi iš to paveikslo ir sakydavo, kad Džonas Veinas tikriausiai tuos indėnus persekiojo..."*

- Frederikas Remingtonas! - sušuko iš visų jėgų. - Jis vadinasi *"Karo kelias"!*

- Stju! - riktelėjo sargybinis. Slidinėdamas per sniegą, išniro tamsus bėgančio žmogaus šešėlis.

- Negaliu patikėti...

O paskiau šešėlis išdygo prieš juos, ir Stju atpažino Bilį Džerindžerį, kuris praėjusią vasarą jiems suteikė tiek daug rūpesčių.

- Stju! Tomai! Dieve, ir Kodžakas su jumis! O kur Glenas Beitmenas ir Laris? Kur Ralfas?

Stju lėtai papurtė galvą:
- Nežinau, Bili. Mes labai sušalome, eime į šilumą.
- Žinoma, supermarketas visai šalia. Aš pakviesiu Normą Kelogą... Harį Danbartoną... Diką Elisą... Velnias, aš pažadinsiu visą miestą. Čia tai bent! Netikiu savo akimis!
- Bili...
Bilis atsigręžė, ir Stju šlubčiodamas priėjo prie jo.
- Bili, Franė turėjo pagimdyti kūdikį...
Bilis sustingo. O paskui sukuždėjo:
- Velnias, aš visai apie tai pamiršau.
- Ji pagimdė?
- Džordžas. Stju, tau viską papasakos Džordžas Ričardsonas. Arba Denas Latropas. Tai mūsų naujasis gydytojas. Jis pasirodė čia po keturių savaičių, kai jūs išėjote. Prieš tai jis buvo ausų, gerklės, nosies ligų specialistas, bet jis labai geras ir...
Stju prisitraukė prie savęs Bilį ir iš visų jėgų jį papurė.
- Kas atsitiko? - paklausė Tomas. - Kaip Franė?
- Pasakyk man, Bili, - paprašė Stju. - Prašau tavęs.
- Franei viskas gerai, - atsakė Bilis. - Ji sveiksta.
- Taip kalba?
- Ne, aš ją mačiau. Mes su Toniu Donachju iš šiltnamio jai nunešėme gėlių. Šiltnamis - tai Tonio projektas, ten jis augina ne tik gėles. Vienintelė priežastis, dėl kurios Franė dar ligoninėje, - tai, kad ji, na-kaip-šitai-vadinasi, gimdė romėniškai...
- Cezario pjūvis?
- Taip, nes kūdikis ėjo neteisingai. Bet nieko baisaus. Mes ją aplankėme praėjus trim dienom po gimdymo, tai buvo sausio septintąją, prieš dvi dienas. Mes jai nunešėme rožių. Manėme, kad ją reikia truputį pralinksminti, nes...
- Kūdikis numirė? - niūriai paklausė Stju.
- Jis nenumirė, - atsakė Bilis, o paskui labai nenoromis pridūrė: - Kol kas.
Stju netikėtai atsidūrė kažkur labai toli. Jis girdėjo juoką... vilkų staugimą...
Bilis, lyg praradęs protą, greitakalbe išpyškino:
- Jis serga gripu. Keliaujantis kapitonas. Tai mums galas - visi taip kalba. Franė jį pagimdė sausio ketvirtąją, berniukas šešių svarų ir vienos uncijos svorio. Iš pradžių viskas buvo gerai, ko gero, visi Laisvosios Zonos gyventojai iš džiaugsmo pasigėrė. Dikas Elisas pasakė, jog tai buvo tarsi Pergalės diena, o paskiau išaušo sausio šeštoji, ir kūdikis... jis susirgo. Štai taip, - Bilio balsas tapo kimus. - Jis susirgo. Štai su kokia naujiena aš jus pasitinku, *atleisk,* Stju...
Stiuartas ištiesė ranką, surado Bilio petį ir prisitraukė jį arčiau.
- Iš pradžių visi kalbėjo, kad jis gali pasveikti, galbūt tai tik paprastas gripas... arba bronchitas... arba krupas... Bet gydytojai pasakė, kad

naujagimiai tokiomis ligomis neserga. Mat turi kažką panašaus į natūralų imunitetą, kadangi jie tokie maži. O jie abu, ir Džordžas, ir Denas... praeitais metais regėjo tiek supergripo atvejų...

- Kad vargu ar klysta, - užbaigė Stju.

- Taip, - sušnabždėjo Bilis. - Tu teisingai supratai.

- Kas per gyvenimas, - sumurmėjo Stju. Jis paleido Bilį ir nušlubčiojo keliu.

- Stju, kur tu eisi?

- Į ligoninę, - atsakė Stju. - Aš noriu pamatyti savo moterį.

76 skyrius

Įsijungusi naktinę lempelę, Franė gulėjo ir nepajėgė užmigti. Lempelė ryškiai apšvietė kairę švarios antklodės pusę. Spindulio centre viršeliais į viršų gulėjo Agatos Kristi romanas. Franė nemiegojo, bet snūdas pamažu ją baigė įveikti. Gaubė tokia būsena, kai mintys prašviesėja ir paslaptingai pereina į sapną. Ji rengėsi palaidoti savo tėvą. Buvo nesvarbu, kas įvyks po to, bet ji stengėsi išsivaduoti iš šoko būsenos ir tai padaryti. Meilės aktas. Kai baigs darbą, ji galės atsipjauti gabalėlį braškių pyrago. Jis didelis, aplietas sirupu ir labai labai kartus.

Prieš pusvalandį buvo užėjusi Mersė, ir Franė paklausė: "Ar Piteris jau mirė?" Netgi Franei klausiant, laikas kažkaip keistai dvejinosi, ir ji nebuvo tikra, ar klausia apie mažylį Piterį, ar apie Piterį - mažylio senelį, dabar jau mirusį.

- Š-š-š, jam viskas gerai, - atsakė Mersė, bet jos akyse Franė išvydo teisingesnį atsakymą. Kūdikis, kurį ji pradėjo su Džesu Raideriu, mirė kažkur tarp keturių stiklinių sienų. Galbūt Lusės kūdikiui pasiseks labiau; abu jo tėvai turėjo imunitetą. Dabar Zona nusigręžė nuo jos Piterio ir vylėsi tomis moterimis, kurios pastojo po praėjusių metų liepos pirmosios. Tai buvo žiauru, bet visiškai suprantama.

Jos mintys sklandė, sukosi ties sapno riba, veržėsi į praeities teritoriją, į jos širdį. Ji galvojo apie savo mamos svetainę, kur tvyrojo sustingęs laikas. Ji galvojo apie Stju akis, apie tai, kaip ji pirmą kartą pamatė savo kūdikį, Piterį Goldsmitą-Redmeną. Jai sapnavosi, kad Stju su ja, palatoje.

- Frane?

Viskas klostėsi ne taip, kaip privalėjo. Viltys pasirodė melagingos, tokios pat netikros, kaip tie Disneilendo audioanimaciniai gyvūnai, viso labo tik krūva geležėlių, klaidingas supratimas, netikras nėštumas...

- Ei, Frane.

Savo sapne ji regėjo Stju Redmeną sugrįžtant atgalios. Jis stovėjo jos palatos tarpduryje, užsimetęs didžiulę kailinę striukę. Dar viena apgaulė. Bet sapne Stju užaugo barzda. Ar tai ne keista? Ji svarstė, ar tai tikrai sapnas, kai šalia jo išvydo stovintį Tomą Kaleną. Ir... ar tik ne Kodžakas sėdi

prie Stiuarto kojų? Ji pakėlė ranką ir taip skaudžiai įsižnybo, kad iš akių pasipylė ašaros. Bet niekas nepakito.

- Stju? - šnabžtelėjo ji. - *O Dieve, nejaugi tai Stju?*

Jo veidas įdegė, tik aplink akis buvo baltas, tikriausiai nuo saulės akinių. Vargu ar tokią detalę pastebėtum sapne.

Ji vėl įsižnybo.

- Tai aš, - įėjęs į palatą, ištarė Stju. - Nežnaibyk savęs, brangioji, - jis taip stipriai šlubčiojo, kad vos laikėsi ant kojų. - Frane, aš namie.

- Stju! - suriko ji. - Ar tu tikras? Jeigu tu tikras, tai prieik arčiau!

Jis prisiartino ir ją apkabino.

77 skyrius

Kai įėjo Džordžas Ričardsonas ir Denas Latropas, Stju sėdėjo ant kėdės šalia Franės lovos. Franė tuoj pat sugriebė Stju ranką ir stipriai, beveik iki skausmo, ją suspaudė. Jos veidas susiraukšlėjo, ir sekundę Stju matė, kaip ji atrodys senatvėje. Akimirką ji pasidarė panaši į motušę Abigeilę.

- Stju, - kreipėsi Džordžas, - aš išgirdau, kad tu sugrįžai. Tai tiesiog stebuklas. Negaliu apsakyti, kaip aš džiaugiuosi, tave matydamas. Mes visi džiaugiamės.

Džordžas paspaudė jam ranką, o paskiau pristatė Deną Latropą.

- Mes girdėjome, kad Las Vege buvo sprogimas. Ar jūs iš tikrųjų jį matėte? - paklausė Denas.

- Taip.

- Pas mus čia manoma, jog tai buvo atominis sprogimas. Ar tikrai? - paklausė Denas.

- Taip.

Džordžas linktelėjo, o po to atsigręžė į Franę:

- Kaip tu jautiesi?

- Gerai. Aš taip džiaugiuosi, kad jis sugrįžo. O kaip mažylis?

- Tiesą pasakius, - ištarė Latropas, - kaip tik todėl čia ir atėjome.

Franė linktelėjo:

- Mirė?

Džordžas, susižvalgęs su Denu, nuramino:

- Frane, aš noriu, kad tu manęs atidžiai išklausytum ir pamėgintum teisingai suprasti...

Užgniaužusi kylančią isteriją, Franė tarė:

- Jeigu jis negyvas, pasakykite iš karto!

- Frane... - mėgindamas ją paguosti, įsiterpė Stju.

- Atrodo, Piteris sveiksta, - tyliai ištarė Denas Latropas.

Kambaryje įsiviešpatavo spengianti tyla. Išblyškusiu, įkritusiu, įrémintu ant pagalvės išsidraikiusių tamsiai kaštoninių plaukų veidu žvilgtelė-

jo į Deną taip, tarsi šis būtų pasakęs beprotišką nesąmonę. Kažkas - gal Lora Konstebl, o galbūt Mersė Sprius - užėjo į palatą ir skubiai pasišalino. Toji akimirka Stju atmintyje išliko visam laikui.

- Kaip? - pagaliau sukuždėjo Franė.

Džordžas įspėjo:

- Bet nereikia pernelyg tikėtis.

- Jūs pasakėte... sveiksta, - sumurmėjo Franė. Jos veidas sustingo. Ji iki šiol nesuprato, kad su kūdikio mirtimi buvo kone susitaikiusi.

Džordžas ištarė:

- Ir aš, ir Denas, Frane, epidemijos metu stebėjome šimtus atvejų... Aš nesakau "gydėme", nes nemanau, kad kas nors iš mūsų, gydytojų, nors per nago juodymą būtų pakeitęs ligos eigą. Denai, ar aš teisingai tvirtinu?

- Taip.

Raukšlelė "aš noriu", kurią Stju pirmą kartą pastebėjo Niū Hampšyre, vėl pasirodė ant Franės kaktos.

- Dėl Dievo, kalbėkite atvirai, - sumurmėjo ji.

- Aš mėginu, bet turiu būti atsargus ir toks būsiu, - pasakė Džordžas. - Mes kalbame apie tavo sūnaus gyvybę, ir aš neleisiu sau skubėti. Aš noriu, jog tu suprastum mūsų minčių eigą. Mes manome, kad Keliaujantis kapitonas buvo kintantis antigeniškas virusas. Kiekviena gripo rūšis - senojo gripo - turi skirtingus antigenus. Štai kodėl, nepaisant vakcinavimo, kas du tris metus kyla epidemijos. Siautėjo A tipo gripas, vadinamasis honkongiškuoju, nuo kurio jus skiepijo, bet po dviejų metų paplisdavo B tipo virusas, ir jūs vėl sirgdavote, kol nesuleisdavo naujos vakcinos.

- Bet jūs vėl pasveikdavote, - įsiterpė Denas, - kadangi jūsų organizmas imdavo gaminti savus antikūnius. Kovodamas su gripu, jūsų organizmas pasikeisdavo. O Keliaujančio kapitono atveju, kai tik jūsų organizmas stodavo į gynybines pozicijas, gripo viruso rūšis keisdavosi pati. Tuo jis labiau panašesnis į AIDS virusą, nei į žinomas gripo rūšis, prie kurių mūsų organizmas daugiau ar mažiau prisitaikęs. Kaip ir AIDS, jis tiesiog keičia savo formą, kol kūnas galutinai neišsenka. Rezultatas - neišvengiama mirtis.

- Tai kodėl mes nesusirgome? - paklausė Stju.

- Mes nežinome, - atsakė Džordžas. - Ir vargu ar kada nors sužinosime. Aišku tik viena: imuniškai atsparūs gripui žmonės juo neserga, o jei ir suserga sunkesne ar lengvesne forma, tai nugali virusą visiems laikams. Tai vėl mus verčia sugrįžti prie Piterio, ar ne, Denai?

- Taip. Išskirtinis Keliaujančio kapitono bruožas - kad iš pirmo žvilgsnio žmonės *beveik* pasveiksta, bet niekada - *visiškai.* Ir tas kūdikis, Piteris, suserga praėjus keturiasdešimt aštuonioms valandoms po gimimo. Mes visiškai neabejojome, kad tai buvo Keliaujantis kapitonas - stebėjome visus klasikinius simptomus. Bet tamsios dėmės po žandikauliu, kurias ir aš, ir Džordžas priskyrėme ketvirtajai, paskutinei, supergripo stadijai, *nepasirodė.* Antra vertus, Piterio remisijos periodai darėsi vis ilgesni ir ilgesni.

- Aš nesuprantu, - priblokšta ištarė Franė. - Kas...

- Kiekvieną kartą, kai virusas mutavo, Piterio organizmas mutavo drauge su juo, - paaiškino Džordžas. - Iki šiol dar galima naujos krizės galimybė, bet kol kas visi paūmėjimai nepasiekė paskutinės, kritiškos, fazės. Atrodo, tarsi Piteris tikrintų gripo ištvermę.

Įsivyravo visiška tyla.

- Frane, tu perdavei kūdikiui pusę savo imuniteto, - pasakė Denas. - Jis užsikrėtė, bet, manau, radosi galimybė nugalėti ligą. Teoriškai mes numanome, kad ponios Ventvort dvyniai irgi galėjo pasveikti, bet juos paveikė kitkas - aš įtariu, jog jie mirė ne nuo supergripo, o nuo blogos priežiūros besveikstant. Tai nereikšmingas skirtumas, bet jis svarbus.

- O kitos moterys, pastojusios nuo imuniteto neturinčių tėvų? - paklausė Stju.

- Mes manome, jog joms teks stebėti tokią pat skausmingą savo kūdikių kovą, - atsakė Džordžas, - ir kai kurie vaikai gali mirti - tai vos neatsitiko Piteriui, gali atsitikti kitiems. Bet neilgai trukus mes pasieksime tokią ribą, kai visi Laisvosios Zonos - *viso pasaulio* - vaikai turės imunius tėvus. Bet nereikia spręsti iš anksto. Kol kas mes labai atidžiai stebėsime Piterį.

- Ir ne mes vieni stebėsime Piterį, jei tave tai nors truputį paguos, - pridūrė Denas. - Žodžiu, Piteris dabar priklauso visai Laisvajai Zonai.

Franė sušnabždėjo:

- Aš tik noriu, kad jis gyventų, nes jis yra mano ir aš jį myliu, - ji žvilgtelėjo į Stju. - Jis - mano ryšys su ankstesniuoju pasauliu. Piteris labiau panašus į Džesą nei į mane, ir aš tuo džiaugiuosi. Tai atrodo teisinga. Ar tu supranti, mylimasis?

Stju linktelėjo, jo galvoje šmėstelėjo keista mintis - kaip dabar jis norėtų pasėdėti su Hepu, Normu Briuetu ir Viku Pelfriu. Žiūrėti, kaip Vikas iš naminio tabako susisuka "atominę" ožkos koją, ir kaip jis norėtų jiems viską papasakoti! Jie visada jį vadino Tyliuoju Stju; senis Stju net "nusišikt" nepasakys, tarsi į burną būtų prisisėmęs vandens. Bet dabar jis juos visus būtų mirtinai užkalbėjęs. Jis šnekėtų visą dieną ir visą naktį. Jausdamas besitvenkiančias ašaras, Stju instinktyviai spaudė Franės ranką.

- Mums dar reikia apeiti palatas, - atsistodamas pasakė Džordžas, - bet mes, Frane, Piterį labai atidžiai stebėsime. Kai sužinosime ką nors nauja, išsyk tau pranešime.

- Kada aš galėsiu rūpintis juo? Jeigu... jeigu jis ne?..

- Po savaitės, - atsakė Denas.

- Kaip ilgai!

- Taip atrodys ir mums visiems. Zonoje yra šešiasdešimt viena nėščia moteris, devynios iš jų pastojo iki supergripo. Joms tai irgi labai prailgs. Stju? Buvo malonu susipažinti, - Denas ištiesė ranką, ir Stju ją paspaudė. Gydytojas greitai išėjo - žmogus, dirbantis gyvybiškai reikalingą darbą ir visa siela į jį pasinėręs.

Džordžas paspaudė Stju ranką ir tarė:

- Vėliausiai mudu pasimatysim rytoj dieną, gerai? Tik pasakyk Lorai, kada tau patogiausia.
- Kodėl?
- Dėl kojos, - atsakė Džordžas. - Juk ją skauda?
- Nelabai.
- Stju! - atsisėsdusi lovoje, prašneko Franė. - O kas atsitiko tavo kojai?
- Lūžis, blogai suaugo, be to, dar ir pervargimas, - atsakė už jį Džordžas. - Blogai. Bet tai pataisoma.
- Na...
- Jokių "na"! Stju, leisk jiems save apžiūrėti! - ir vėlgi toji "aš noriu" - raukšlelė.
- Vėliau, - atsiliepė Stju.
Džordžas atsistojo.
- Pasakysi Lorai, ar ne?
- Pasakys, - už jį pažadėjo Franė.
Stju nusišypsojo:
- Pasakysiu, jeigu viršininkas įsakė.
- Kaip gerai, kad tu sugrįžai, - iš Džordžo veržėsi tūkstančiai klausimų. Bet jis tik pamažu papurtė galvą ir išėjo, paskui save sandariai uždarydamas duris.
- Nagi, pavaikščiok, - paprašė Franė. "Aš noriu" raukšlelė vis dar buvo įsirėžusi jos kaktoje.
- Na, Frane...
- Pavaikščiok.
Jis perėjo per palatą. Tai panėšėjo į jūreivio šlubčiojimą svyrinėjančiu deniu. Kai Stju sugrįžo prie jos, Franė verkė.
- Frane, mieloji, nereikia.
- Verksiu, - uždengusi veidą delnais, atsakė ji.
Atsisėdęs šalia, jis atitraukė jos rankas nuo veido.
- Ne, ne, neverk.
Ji bejėgiškai pasižiūrėjo į jį, jos skruostais tekėjo ašaros.
- Kiek daug žmonių žuvo... Haroldas, Nikas, Siuzana... O kaip Laris? Kur Glenas ir Ralfas?
- Nežinau.
- Ką pasakyti Lusei? Ji čia bus po valandos. Lusė ateina kiekvieną dieną. Ji pati ketvirtame nėštumo mėnesyje. Stju, kai ji tavęs paklaus...
- Jie žuvo ten, - ištarė Stju, labiau sakydamas sau nei jai. - Aš taip manau. Aš tai jaučiu širdimi.
- Nekalbėk taip, - paprašė Franė. - Ypač kai girdės Lusė. Jai plyš širdis.
- Manau, jog jie tapo auka. Dievas visada reikalauja aukų. Jo rankos kruvinos. Kodėl? Aš negaliu atsakyti. Aš nelabai protingas. Galbūt mes patys tapome aukomis. Tik žinau, kad bomba sprogo ten, o ne čia, ir mes kuriam laikui išsigelbėjome. Labai trumpam laikui.
- Flegas žuvo? Iš tikrųjų?

- Nežinau. Manau... mes turime jam priešintis. Ir po kurio laiko, kai vėl kas nors suras vietą, kur auginami panašūs į Keliaujantį kapitoną virusai, užberti tą vietą žemėmis ir apsėti sėklomis, o paskui melstis. Melstis už mus visus.

Truputį vėliau, tą patį vakarą, bemaž prieš pat vidurnaktį, Stju vežė Franę nebyliais ligoninės koridoriais vežimėliu. Šalia jų ėjo Lora Konstebl. Franė privertė Stju susitarti dėl priėmimo pas Džordžą.

- Sprendžiant iš tavo išvaizdos, Stju Redmenai, vežimėlyje turėtų vežti tave patį, - užjautė Lora.

- Šiuo metu aš jaučiuosi normaliai, - paprieštaravo Stju.

Jie prisiartino prie didelio lango, atveriančio žvilgsniui raudonų ir žydrų tonų kambarį. Tik vienas lopšys buvo užimtas, pirmoje eilėje.

Stju jaudindamasis žvilgtelėjo pro langą.

"GOLDSMITAS-REDMENAS, PITERIS, - skelbė lentelė ant lopšio, - BERNIUKAS, M. FRANSĖ GOLDSMIT, T. DŽESAS RAIDERIS".

Piteris verkė. Jo mažos rankutės buvo sugniaužtos į kumštelius. Veidas paraudo. Ant galvos styrojo nuostabiai juodų plaukų kuokštas. Mėlynos mažylio akys, atrodė, žvelgė tiesiai Stju į akis, tarsi kaltindamos jį dėl visų savo nelaimių. Jo kaktą kirto vertikali juostelė... "aš noriu" - raukšlelė.

Franė vėl apsiverkė.

- Frane, kas atsitiko?

- Visi tie tušti lopšiai... - jos žodžius nutraukė kūkčiojimas. - Štai kas atsitiko. Jis čia vienintelis. Nenuostabu, jog jis verkia. Stju, jis juk visiškai vienas. Visi šie tušti lopšiai, Dieve mano...

- Jis neilgai bus vienišas, - Stju apkabino ją per pečius. - Ir, man regis, jis kuo puikiausiai su savo liga susidoros. Kaip tu manai, Lora?

Bet Lora paliko juodu abu vienus prie kūdikių palatos lango.

Raukydamasis nuo skausmo kojoje, Stju atsiklaupė prieš Franę ir negrabiai apkabino ją. Jie susižavėję stebėjo kūdikį, tarsi jis būtų pirmoji gyva būtybė, kuri radosi Žemėje. Sukryžiavęs ant krūtinės rankas, Piteris netrukus užmigo, o jie vis žiūrėjo į jį ir galvojo... kad jo apskritai galėjo čia nebūti.

78 skyrius
GEGUŽĖS DIENA

Pagaliau žiema baigėsi.

Ji buvo ilga, ir Stju, įpratusiam prie švelnios Rytų Teksaso žiemos, ji pasirodė fantastiškai sunki. Kai sugrįžo į Boulderį, po dviejų dienų jam vėl sulaužė koją, sujungė ir įstatė į gipsą, kurį nuėmė tik balandžio

pradžioje. Tuo laiku gipsas panėšėjo į neįtikėtinai sudėtingą kelių žemėlapį; atrodė, jog visi Boulderio gyventojai pasirašė ant jo savo autografus, nors tai buvo praktiškai neįmanoma. Kovo pradžioje vėl ėmė plūsti atvykėliai, ir netrukus Laisvojoje Zonoje prisirinko vienuolika tūkstančių žmonių, jeigu tikėtume Sendės diu Činz užrašais, dabar vadovaujančiai gyventojų surašymo biurui, kurį sudarė dvylika žmonių ir kuris Nacionaliniame Boulderio banke turėjo savo kompiuterinį terminalą.

Ir štai Stju, Franė ir Lusė Sven, stovėdami piknikams skirtoje laukymėje Flagstafo kalno šlaite, stebėjo slėpynes. Atrodė, į žaidimą buvo įsitraukę visi Laisvosios Zonos vaikai (ir daugelis suaugusiųjų taip pat). Tikrasis krepšelis, papuoštas juostelėmis ir kupinas vaisių bei žaislų, buvo Tomo Kaleno rankose. Tomas vadovavo, šūkčiodamas skaičiuotes. Nuo jo neįstengė pasislėpti nei Bilis Džerindžeris (nors Bilis pasiskelbė esąs per senas tokiems vaikiškiems niekams, jis su malonumu įsijungė į žaidimą), nei Leo Rokvėjus, prigludęs už Brentnerio uolos. Ir štai jau dvi šimtinės vaikučių, kurie iškrito iš žaidimo, tęsė šešių likusiųjų paieškas. Žaisdami jie pabaidė ne mažiau kaip dešimt laukinių elnių, kurie šiame triukšmingame sūkuryje dalyvauti aiškiai nenorėjo.

O dviem myliom aukščiau, ant Tekančios Saulės plynaukštės, kaip tik toje vietoje, kur Haroldas Lauderis laukė tinkamos minutėlės prabilti į savo raciją, viskas buvo parengta turtingam piknikui. Vidurdienį du ar trys tūkstančiai sueis į vieną būrį, žiūrės Denverio kryptimi į rytus, smaguriaus elniena, kiaušiniais, sumuštiniais su riešutų sviestu, su džemu bei šviežiu pyragu desertui. Tai gali būti paskutinis masinis susibūrimas Laisvosios Zonos istorijoje. O paskiau žmonės nusileis į Boulderį ir ims rinktis stadione, kur kažkada "Broncos" žaidė futbolą. Dabar, šią gegužės dieną, ateivių upeliai virto galingais imigrantų srautais. Nuo balandžio 15-osios atėjo dar aštuoni tūkstančiai žmonių, ir dabar Boulderyje buvo apie devyniolika tūkstančių - Sendės biuras nespėjo visų skaičiuoti. Dienų, kai ateidavo tik penki šimtai keliauninkų, pasitaikydavo labai retai.

Aptvare pravirko Piteris. Franė ėjo prie jo, bet Lusė, jau aštuntame nėštumo mėnesyje, ją aplenkė.

- Reikia pakeisti vystyklus, - pasakė ji Franei. - Aš tai suprantu iš jo verksmo.

Lusė pakėlė iš pasipiktinimo verkiantį Piterį ir ėmė jį švelniai sūpuoti švelniuose saulės spinduliuose.

- Nurimk, mažyli. Š-š-š.

Piteris vis raudojo.

Lusė paguldė jį ant švaraus patiesalo. Piteris, vis toks pat užsiverkęs, nuropojo į šalį. Lusė apvertė mažylį ant nugarytės ir ėmė segioti jo žydrus šliaužtinukus. Piteris pradėjo mojuoti kojytėmis.

- Kodėl gi judviems nepasivaikščiojus? - paklausė Lusė. Ji nusišypsojo Franei, bet Stju jos šypsena pasirodė liūdna.

- Teisybė, kodėl gi ne? - imdama Stju už rankos, pritarė Franė.

Stju leidosi vedamas. Jiedu perkirto kelią ir nužengė į švelniai žalią laukymę po ryškiai mėlynu dangumi.
- Tai kas gi atsitiko? - paklausė Stju.
- Atleisk, - bet Franė atrodė *pernelyg* nesuprantanti.
- Tas žvilgsnis...
- Koks žvilgsnis?
- Aš viską pastebiu, - pasakė Stju. - Aš nesuprantu, ką jis reiškia, bet aš pastebėjau.
- Stju, sėsk šalia manęs.
- Nagi?
Jie atsisėdo ir ėmė žiūrėti į rytus, kur melsvoje miglоje tirpo žemė. Kažkur ten, anapus miglos, buvo Nevada.
- Tai rimta. Ir tiesiog nežinau, Stiuartai, nuo ko pradėti pokalbį.
- Na, kaip nors pradėk, - jis paėmė jos ranką
Ji jau ketino prabilti, bet jos veidas ėmė mainytis. Skruostais nusirito ašaros, o lūpos gailiai virpėjo.
- Frane...
- Ne, aš *nenoriu* verkti! - piktai pratarė Franė, bet tuojau pat, nepaisant viso savo ryžto, pravirko. Suglumęs Stju apkabino ją per pečius ir laukė.
Kai rauda ėmė rimti, jis pasakė:
- O dabar papasakok, kas atsitiko.
- Stju, man ilgu namų. Aš noriu grįžti į Meiną.
Kažkur apačioje linksmai krykštė vaikai. Stju sutrikęs žvelgė į Franę, paskui šiek tiek abejodamas šyptelėjo:
- Ir tai viskas? O aš maniau, kad tu nusprendei su manimi išsiskirti. Nors mes apskritai niekada nebuvome sujungti, kaip sakoma, palaiminti Dievo.
- Be tavęs aš niekur nevažiuosiu, - išsitraukusi nosinę ir šluostydamasi ašaras, pasakė Franė. - Nejaugi tu to nežinai?
- Žinau.
- Bet aš noriu sugrįžti į Meiną. Jis man sapnuojasi. Stju, nejaugi tu niekuomet nesapnavai Rytų Teksaso? Arneto?
- Ne, - garbingai atsakė jis. - Aš sugebėsiu laimingai pragyventi visą gyvenimą, niekada daugiau neišvydęs Arneto. Frane, ar nori grįžti į Ogankvitą?
- Tikriausiai. Nesakau, kad išsyk dabar. Norėčiau nuvykti į vakarinį Meiną, į vadinamąjį Ežerų kraštą. Kažkur ten, Niū Hampšyre, tu sutikai mudu su Haroldu Lauderiu. Stju, ten tiek daug gražių vietų. Bridžtonas... Svidenas... Kastl Rokas. Įsivaizduoju, kaip dabar ten ežeruose šokinėja žuvys. Manau, bėgant laikui, mes galėsime įsikurti pakrantėje. Bet tik ne pirmaisiais metais. Per daug prisiminimų. Pernelyg sunkus krūvis. Jūra atrodys per didelė, - ji pasižiūrėjo į savo rankas, nervingai gniaužiančias nosinę. - Jeigu tu nori likti čia... padėti jiems... aš suprasiu. Kalnai - irgi gražu, bet... ne taip, kaip namuose.

Jis pasižiūrėjo į rytus ir suprato, kad dabar pagaliau supranta, kas kunkuliavo jame nuo to laiko, vos tik ėmė tirpti sniegas: troškimas išvažiuoti. Čia buvo pernelyg daug žmonių: jie dar nelipo vienas kitam ant kulnų, bent jau kol kas, bet jau pradėjo jį nervinti. Buvo daug zoniečių (taip jie save vadino), kuriuos visiškai patenkino tokia padėtis, kuriems tai buvo malonu. Džekas Džeksonas, dabar vadovaujantis Laisvosios Zonos Komitetui, susidedančiam iš devynių žmonių, buvo vienas iš jų. Bredas Kičneris buvo antrasis - Bredas turėjo tūkstančius projektų, jis pritraukdavo prie savęs visus, kurie galėjo jam padėti. Tai buvo jo idėja - įjungti vieną iš Denverio televizijos stočių. Dabar nuo šeštos vakaro iki pirmos nakties rodė senus filmus, o devintą valandą vakaro eteryje buvo skaitoma dešimties minučių naujienų apžvalga.

Ir žmogus, kuris nesant Stju ėmė vadovauti policijai, Hju Petrela, visiškai nebuvo tasai, su kuriuo Stju galėtų sugyventi. Patsai faktas, kad Petrela *užėmė* tą vietą, Stju nervino. Hju priklausė užsispyrėlių tipui ir buvo puritoniško charakterio, o jo veidas atrodė tarsi išskaptuotas kirviu. Savo žinioje jis turėjo septyniolika pagalbininkų, bet kiekviename Laisvosios Zonos Komiteto posėdyje reikalavo daugiau žmonių - jeigu čia būtų buvęs Glenas, jis pasakytų, kad vėl prasidėjo nesibaigianti amerikietiška kova tarp įstatymo ir laisvos asmenybės. Petrela buvo neblogas žmogus, bet bendrauti su juo buvo sunku... Ir Stju numanė, kad Hju, įstatymą laikydamas galutiniu atsakymu į visus klausimus, eis savo pareigas taip, kaip Stju nė nesapnavo.

- Aš žinau, kad tau pasiūlė vietą Komitete, - neryžtingai ištarė Franė.

- O aš manau, jog tai tik duoklė pagarbai, kaip tau atrodo?

Franė šiek tiek atsipalaidavo:

- Na...

- Manau, jog jie apsidžiaugs, jei aš atsisakysiu. Aš - paskutinysis iš buvusių ankstesnio Komiteto narių. Ypatingo Komiteto. Bet dabar krizė praėjo. Frane, o kaipgi Piteris?

- Birželio mėnesį jis turėtų sustiprėti. Sustiprėti taip, kad ištvertų kelionę, - atsakė ji. - Be to, aš norėčiau sulaukti, kol Lusei gims kūdikis.

Po Piterio gimimo Zonoje pasaulį išvydo dar septyniolika vaikų. Keturi numirė, o kiti buvo visiškai sveiki. Vaikai, pradėti tėvų, turinčių imunitetą supergripo virusui, rengėsi netrukus išvysti pasaulį, ir visiškai tikėtina, jog Lusė pagimdys pirmoji. Džordžo skaičiavimu, tai turėjo įvykti birželio 14-ąją.

- Tu nebūtum prieš, jei mes išvažiuotume liepos pirmąją? - paklausė Stju.

Franė nušvito:

- Tu sutinki? Tu nori išvažiuoti?

- Žinoma.

- Tu taip sakai man pataikaudamas, ar ne?

- Ne, - atsakė jis. - Kiti irgi išvažiuos. Galbūt nedaugelis ir negreitai. Bet kai kurie išvažiuos.

Franė apsikabino jo kaklą.

- Gal tai bus nelyginant atostogos, - tarė ji. - Arba galbūt... galbūt mums tai patiks, - Franė nedrąsiai žvilgtelėjo į Stju. - Galbūt mes panorėsime likti.

Stju pritariamai linktelėjo:

- Visko gali būti, - bet jis abejojo, ar jie panorės ilgus metus pasilikti vienoje vietoje.

Jis atsigręžė į Lusę ir Piterį. Lusė, sėdėdama ant pakloto, žaidė su mažyliu. Šis, prapliupęs juoku, mėgino sučiupti Lusei už nosies.

- O ar tu nepagalvojai, jog jis gali susirgti? Arba tu. Kas bus, jei vėl tapsi nėščia?

Franė nusišypsojo.

- Egzistuoja knygos. Ir mes abu mokame skaityti. Mes gi negalime visą gyvenimą bijoti?

- Manau, kad ne.

- Knygos ir geros tabletės. Knygas galime perskaityti, o vaistus, kurių nėra... vaistus mes galime išmokti pasigaminti. O ligos ir mirtis... - ji pažvelgė į didelę pievą, kuria traukė virtinė nuo lakstymo įraudusių vaikučių. - Čia jos irgi bus. Ar prisimeni Ričį Mofetą? - Stju linktelėjo. - Ir Širlę Hemet?

- Taip, - Širlė numirė nuo infarkto vasaryje.

Franė paėmė Stju už rankos. Jos akyse spindėjo ryžtas.

- Aš noriu, kad mes išnaudotume savo galimybes ir gyventume taip, kaip to trokštame.

- Gerai. Man tai tinka. Tai skamba teisingai.

- Rytų teksasieti, aš tave myliu.

- Ir aš jus, ponia.

Piteris vėl pravirko.

- Eime pasižiūrėti, kas atsitiko mūsų imperatoriui, - atsistodama ir braukdama nuo kelnių žolę, pasakė Franė.

- Jis mėgino šliaužti ir susitrenkė nosį, - perduodama Piterį motinai, paaiškino Lusė. - Vargšelis.

- Vargšelis, - spausdama Piterį prie savęs, pritarė Franė. Šis jaukiai prisiglaudė prie jos skruosto, pasižiūrėjo į Stju ir nusišypsojo. Stju irgi šyptelėjo.

- Ku-kū, mažyli, - ištarė jis, ir Piteris ėmė juoktis.

Lusė nukreipė žvilgsnį nuo Franės į Stju, paskiau vėl pažvelgė į Franę.

- Jūs išvažiuojate, tiesa? Tu jį įkalbėjai?

- Ko gero, - atsakė Stju. - Bet mes lankysimės - idant žinotume, kaip jums sekasi.

- Aš džiaugiuosi, - pasakė Lusė.

Iš tolumos pasigirdo varpo gausmas.

- Pietūs, - atsistodama tarstelėjo Lusė. Ji paglostė savo didžiulį pilvą. - Ar girdi, mažyli? Mudu keliausime valgyti. O, nesispardyk, aš gi einu.

Stju su Frane irgi atsistojo.

- Paimk berniuką, - paragino Franė.

Piteris užmigo ant Stju rankų. Ir jie trise ėmė kopti į Tekančios Saulės plynaukštę.

PRIEBLANDA, ARBA VASAROS VAKARAS

Jie leido vakarą saulėlydžio gaisų nutviekstoje verandoje ir stebėjo entuziastingai po kiemą šliaužiojantį Piterį. Stju sėdėjo pintame krėsle, per ilgus metus įdubusiu dugnu. Kairėje nuo jo, supamajame krėsle, lingavo Franė. Kieme, į kairę nuo Piterio, paskutiniuose saulėlydžio atšvaituose mesdamos ilgą šešėlį, lengvai suposi iš automobilio padangos padarytos senos sūpuoklės.

- Ji čia gyveno labai ilgai, tiesa? - liūdnai paklausė Franė.

- Taip, - sutiko Stju ir parodė į Piterį. - Jis visas išsiterlios.

- Čia yra vandens. Ji turėjo vandens siurblį. Taigi, Stiuartai, visi patogumai.

Stju linktelėjo ir daugiau nieko nepasakė. Piteris, norėdamas įsitikinti, jog jie tebėra savo vietoje, apsidairė.

- Ei, mažyli! - Stju pamojo ranka,

Piteris parkrito. Paskui pakilo ir savo tyrinėjimus tęsė keturiomis. Sulaukėjusių kukurūzų jūra besidriekiančiame žvyrkelyje stovėjo namelis ant ratų, prie kurio buvo pritvirtintas keltuvas. Jie važiavo antraeiliais keliais, bet kartkartėmis keltuvo visgi prireikdavo.

- Ar tu jautiesi vienišas? - paklausė Franė.

- Ne. Galbūt, kai praeis šiek tiek laiko.

- Bijai dėl vaiko? - ji paglostė savo dar gana plokščią pilvą.

- Nieko panašaus.

- Piteris pavydės.

- Tai praeis. O Lusė turi dvynukus, - jis nusišypsojo. - Įsivaizduoji.

- Aš juos mačiau. Kaip tu manai, Stju, kada mes nusigausime iki Meino?

Jis gūžtelėjo pečiais.

- Liepos pabaigoje. Kad ir kaip ten būtų, mes turėsime pakankamai laiko pasiruošti žiemai. Tu jaudiniesi?

- Nieko panašaus, - mėgdžiodama jį, atsakė Franė. Ji atsistojo. - Tu tik pasižiūrėk, jis išsiterliojo kaip paršelis!

- Aš gi sakiau.

Stju žiūrėjo, kaip Franė, nusileidusi nuo priebučio, pakėlė kūdikį ant rankų. Jis sėdėjo toje pat vietoje, kur sėdėdavo motušė Abigeilė, ir galvojo, ką dar teks išgyventi. Stju manė, jog viskas bus gerai. Po kurio laiko jie sugrįš į Boulderį, kad jų vaikai galėtų susitikti su bendraamžiais, įsimy-

lėti, susituokti ir gimdyti savo vaikus. O galbūt dalis Boulderio gyventojų persikels pas juos. Kadangi daugelis klausinėjo, kur jie keliaus, galima sakyti, surengė kryžminę apklausą... bet jų akyse dažniau šmėsčiojo ilgesys ir aistringas troškimas nei kaltinimas ar pyktis. Žinoma, Stju su Frane nebuvo vieninteliai, kuriuos nugalėjo klajonių troškimas. Haris Danbartonas, buvęs akinių pardavėjas, kalbėjo apie Minesotą. O Markas Zelmenas apie Havajus. Apie tai, kad gerai būtų išmokti valdyti lėktuvą ir išskristi į Havajus.

- Markai, tu gi užsimuši! - anąsyk sušuko Franė.

Markas atsakydamas tik paslaptingai nusišypsojo:

- Apie ką tu kalbi, Frane?

O Stenas Nagotnas svajingai svarstė apie kelionę į pietus, apie tai, kad kelis metus būtų galima pagyventi Akapulke, o paskiau patraukti į Peru.

- Žinai, Stju, ką aš tau pasakysiu, - pasidalijo jis savo mintimis, - visi tie žmonės mane nervina. Iš tuzino aš dabar pažįstu vieną ar du. Naktimis gyventojai rakina namus... nežiūrėk į mane taip, tai faktas. Klausydamasis manęs, niekada nepatikėsi, kad aš išgyvenau Majamyje šešiolika metų ir kiekvieną naktį rakindavau savo namo duris. Bet, prakeikimas! Man taip patiko atsikratyti tuo įpročiu. Kad ir kaip būtų, čia pernelyg daug žmonių. Aš vis galvoju apie Akapulką. Jeigu tik galėčiau įtikinti Džeinę.

Stebėdamas, kaip Franė pumpuoja vandenį, Stju pagalvojo: būtų visai neblogai, jei Laisvoji Zona išsiskirstytų. Glenas Beitmenas irgi būtų tokios pat nuomonės, Stju tuo neabejojo. Zona savo vaidmenį atliko, būtų pasakęs Glenas. Geriau išsiskirstyti, kol...

Kol - kas?

Paskutiniame Laisvosios Zonos gyventojų susirinkime, prieš pat Stju ir Franei išvykstant, Hju Petrela pareikalavo leidimo savo padėjėjams nešiotis ginklą, ir jiems buvo leista. Paskutinę Stju ir Franės Boulderyje buvimo savaitę įvyko toks atsitikimas: birželio pradžioje girtas vyras žiauriai sumušė vieną iš Hju pagalbininkų ir švystelėjo jį į "Sulūžusio būgno" baro Perlo gatvėje vitriną. Ligoninėje nukentėjusiam susiuvo trisdešimtyje vietų ir perpylė kraują. Petrela tvirtino, neva šitaip nebūtų atsitikę, jei jo žmogus turėtų pistoletą. Ir dėl to įsiplieskė diskusija. Daugelis žmonių (jų tarpe ir Stju, nors savo nuomonės jis garsiai nepareiškė) manė, kad jei policininkas būtų turėjęs ginklą, tai incidentas būtų pasibaigęs girtuoklio mirtimi, o ne policininko sužeidimu.

"Kas atsitinka po to, kai policininkas gauna ginklą? - klausė jis savęs. - Kurgi čia logika? - ir jam atrodė, kad klausimas skamba pernelyg pamokančiai, sausoku Gleno Beitmeno tonu. - Jūs duodate jiems ginklus ir policininkų mašinas. O kai Čilėje ar Kanadoje aptiksite dar vieną Laisvąją Zoną, tai pakelsite Hju Petrelą į gynybos ministro postą ir galbūt pasiųsite žvalgybon grupes, nes...

Ginklai guli ir laukia, kad juos pakeltų".

- Nagi, paguldom Piterį į lovą, - priėjusi prie priebučio, pasakė Franė.

- Gerai.

- O kodėl tu taip rūškanai nusiteikęs?
- Nejaugi?
- Žinoma.

Vaizduodamas šypseną, jis pirštais pakėlė lūpų kampučius aukštyn.

- Taip geriau?
- Truputį. Padėk man paguldyti kūdikį.
- Su malonumu.

Eidamas paskui Franę į motušės Abigeilės namelį, Stju svarstė, kad Laisvosios Zonos žmonėms geriausiai būtų išsiskirstyti, išsivažinėti. Ir kuo ilgesniam laikui atidėti organizacinius reikalus. Būtent organizaciniai reikalai kelia tiek daug problemų. Nevalia duoti ginklus policininkams, kol jie neprisimena vardų... nepažįsta veidų...

Franė uždegė žibalinę lempą, ir ši apšvietė kambarį jaukia gelsva šviesa. Piteris vėl spitrijo į juos. Jis daug žaidė. Franė apvilko sūnų naktiniais marškinėliais.

"Vienintelis dalykas, kurį mes galime laimėti, - tai laikas, - pamanė Stju. - *Laikas, skirtas Piterio, jo vaikų, galbūt netgi mano proanūkių gyvenimams. Iki 2100-ųjų metų, bet ne ilgiau. Gal ir mažiau. Pakankamai laiko, kad senutėlė Žemė bent kiek atgautų savo jėgas. Poilsio periodas".*

- Kas? - paklausė Franė, ir Stju suprato, kad jis kalbėjo balsu.
- Poilsio periodas, - pakartojo jis.
- Ką tai reiškia?
- Viską, - pasakė Stju ir paėmė ją už rankos.

Žiūrėdamas į Piterį, jis pamanė: *"Jeigu mudu jam viską papasakosime, galbūt jis papasakos savo vaikams. Perspės juos. Mieli vaikai, pasakys jis, tai mirties žaisliukai - tai sprogimai ir spindulinė liga, tamsa, siaubingas maras. Šie žaisliukai pavojingi; kai* homo sapiens *visa tai kūrė, velnias, įsitaisęs žmogaus smegenyse, valdė jo rankas, kurias žmogui davė Dievas. Prašau niekados nežaisti tokių žaidimų, niekados. Prašau... prašau įsiminti šią pamoką. Tegul šis ištuštėjęs pasaulis tampa jūsų sąsiuviniu".*

- Frane... - Stju atgręžė ją į save taip, kad matytų Franės akis.
- Ką, Stiuartai?
- Kaip tu manai... ar žmonės kada nors pasimokys ko nors?

Ji išsižiojo, tarsi ketino kažką pasakyti, bet paskiau nutylėjo. Mirksėjo žibalinė lempa. Franės akys tapo tamsiai mėlynos.

- Nežinau, - pagaliau ištarė ji. Regis, šis atsakymas jos nepatenkino: ji norėjo dar kažką pasakyti, papildyti savo atsakymą, bet įstengė tik jį pakartoti:
- *Aš nežinau.*

RATAS UŽSIDARO

Mums reikalinga pagalba, tvirtino poetas.
Edvardas Dornas

Jis pakirdo auštant. Atsisėdo ir apsidairė. Sėdėjo ant balto kaip dramblio kaulas kranto po keramiškai žydru švariu dangumi. O šalia - turkio spalvos vandenynas, kurio bangos dužo į rifus, ir keisti žmonės, kurie buvo...

(kanojos, tikros kanojos.)

Jis tai žinojo... bet iš kur?

Atsistojo ant kojų ir vos neparkrito. Jį supo. Jautėsi nusilpęs ir norėjo valgyti.

Jis grįžtelėjo. Džiunglių žaluma taip ir smigo jam į akis, tamsūs lianų atvašynai, plačialapiai medžiai, gėlės buvo

(rožinės kaip choristės krūtinė)

Jis vėl stebėjosi. Kas yra choristė? Ir kas yra krūtinė?

Pamačiusi jį, riktelėjo papūga, nuplasnojo šalin ir nieko priešais save nematydama, įsirėžusi į storą bananmedžio kamieną, nukrito žemėn.

Mangustas pažvelgė į jo barzda apžėlusį rausvą veidą ir nudvėsė, nes jo smegenis užliejo kraujas.

Ant palmės kamieno dūzgiantis vabalas pajuodo ir apanglėjo nuo perbėgusios per jį elektros iškrovos.

Kas aš?

Jis nežinojo.

Kur aš?

Koks skirtumas?

Jis nuėjo - nusliūkino - džiunglių link. Iš bado jam sukosi galva. Ausyse kaip širdies dūžiai aidėjo bangų mūša. Jo protas buvo toks pat tuščias kaip naujagimio.

Jis jau buvo pusiaukelėje į žaliuojančią jūrą, kai iš brūzgynų išniro trise. Paskui keturiese. Paskui dar šeši žmonės. Tų žmonių oda buvo lygi ir ruda.

Jie žiūrėjo į jį. Jis spoksojo į juos.

Žmonių vis daugėjo. Rankose visi laikė ietis. Jie grėsmingai jas kilnojo. Apžėlęs barzda vyras nužvelgė juos. Jis mūvėjo mėlynais džinsais ir avėjo senais apdulkėjusiais kaubojiškais batais. Daugiau nebuvo niekuo apsirengęs. Viršutinė jo kūno dalis buvo balta kaip karpio pilvas, gi jo paties pilvas buvo įkritęs. Ietys pakilo į viršų. Paskui vienas iš rudųjų žmonių - vadas - šūktelėjo vieną vienintelį žodį, kuris nuskambėjo kaip *Ju-nach!*

Taip, reikalai pajudėjo. Puiku. Tikriausiai tai jo vardas.

Jis nusišypsojo. Šypsena buvo panaši į saulę, nušvitusią pro juodą debesį. Žybtelėjo balti dantys ir keistai deginančios, kibirkščiuojančios akys. Jis ištiesė jiems savo delną, ant kurio nebuvo nė vienos linijos, universaliu ženklu siūlydamas taiką.

Nuo jo šypsenos jie atlėgo. Ietys nukrito ant smėlio; viena jų įsmigo kažkuriam į pėdą.

- *Do you speak English?**

Bet jie tik žiūrėjo.

- *Habla español?***

Ne. Jie tikrai ne *habla* prakeikta *espanol.*

Ką tai reiškė? Kur jis atsidūrė? Ką gi, bėgant laikui, jis sužinos. Romą statė ne vieną dieną, beje, kaip ir Akroną Ohajo valstijoje. Vieta neturi reikšmės.

Nesvarbu, kur yra vieta, skirta tapti kautynių arena. Svarbu, kad tu čia... ir vis dar tebestovi ant kojų.

- *Parlez-vous Français?****

Jokios reakcijos. Juodukai priblokšti dėbsojo į jį.

Jis prabilo vokiškai, o paskiau ėmė kvatotis, matydamas jų kvailus kaip avinų veidus. Vienas iš rudųjų žmonių kaip kūdikis bejėgiškai pravirko.

Tai tiesiog liaudis. Primityvi, neraštinga. Bet aš galėsiu juos panaudoti.

Jis priartėjo prie jų, kaip ir anksčiau tiesdamas delną be jokių linijų. Jo akyse švytėjo džiugus, sunkiai tramdomas džiaugsmas.

- Mano vardas Raselas Faradėjus, - lėtai ištarė jis. - Aš vykdau misiją.

Jie suglumę žiūrėjo į jį.

- Aš atėjau jums padėti.

Jie sukluso ir nulenkė galvas jo tamsiam, niūriam šešėliui; jo šypsena vis platėjo ir platėjo.

- Aš atėjau čia sukurti civilizaciją!

---

*Ar jūs kalbate angliškai? *(Angl.).*

**Ar jūs kalbate ispaniškai? *(Isp.).*

***Ar jūs kalbate prancūziškai? *(Pranc.).*

- *Ju-nach!* - pašiurpęs iš išgąsčio šūktelėjo vadas. O kai jis pabučiavo Raselo Faradėjaus kojas, Tamsos žmogus ėmė kvatotis. Jis tiesiog duso iš juoko.

Gyvenimas - tai toks ratas, kuriam ilgai priešintis nepajėgia nė vienas žmogus.

Ir viskas galų gale sugrįžta į savo vėžes.

1975 metų vasaris -
1988 metų gruodis

Stephen King

DVIKOVA

Romanas

Antra knyga

Redaktorius G.Aleksonis
Dailininkas A.Šimakauskas

Formatas 84x108 1/32. Popierius ofsetinis. Garnitūra 10 p.
SL Nr. 929. Ofsetinė spauda 15 sąl.sp.l.
Užsakymo Nr. 155 Kaina sutartinė.
Išleido "Eridanas", 3009 Kaunas, Partizanų 4.
Spausdino Adomo Jakšto spaustuvė,
Girelės 22, 4320, Kaišiadorys.

DAUGIAMILIJONINIS BESTSELERIS

Visa Amerika, o gal ir visa Žemė susargdinta pragaištingo supergripo viruso. Kitados galingoje valstybėje teišliko saujelė žmonių, iš paskutiniųjų jėgų besistengiančių išgyventi. Tačiau jau ir taip siaubingą jų padėtį dar beviltiškesne ketina paversti Tamsos žmogus, Šėtono parankinis, metafizinio blogio įsikūnijimas, telkiantis aplink save šlykščiausių atmatų armiją. Netrukus paskutinė dvikova išspręs, ar nugalės vos berusenanti viltis, ar ši juodžiausia pragaištis...